

T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**HÜSEYİN BİN MEHMED EL-FERÂİZİ'NİN
MUÎNÜ'L - KASSAMÎN TERCÜMESİ**
(GİRİŞ-ÇEVİRİ YAZILI METİN-İNCELEME-DİZİN)

Hazırlayan
Ahmet AKGÜL

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Prof. Dr. Hanifi VURAL

TOKAT – 2013

HÜSEYİN BİN MEHMED EL-FERÂİZÎ'NİN
MUÎNÜ'L-KASSAMÎN TERCÜMESİ
GİRİŞ-ÇEVİRİ YAZILI METİN-İNCELEME-DİZİN

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 25 / 06 / 2013

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan : Prof.Dr. Recep TOPARLI

Üye : Prof.Dr. Hanifi VURAL

Üye : Yrd.Doç.Dr. Tuncay BÖLER

Üye : .....

Üye : .....

İmzası

Bu tez, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 26...../06...../2013 tarih ve ..20... sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: ..... Prof. Dr. Ali AÇIKEL
Enstitü Müdürü

T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu, bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçlara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

(25/06/2013)

Ahmet AKGÜL

.....

İmzası

TEŞEKKÜR

İnsanlığın var olduğu her yerde hak ve hukuk kendiliğinden doğmuştur. Zaman geçtikçe bu haklar değişmiş, gelişmiş ve topluma yerleşmiştir. Her toplumda önemli bir yeri olan hak ve hukuk kavramının en önemli ve tartışmalı konularından birisi de miras hukukudur. Miras hukuku sadece ölenlerin arkalarında bıraktıkları her türlü maddi değerlerin bir taksimatı değil aynı zamanda bir toplumsal süreç göstergesi, bir medeniyet belgesidir.

Türkler İslam dinine girdikten sonra hayatlarını bu din üzerine şekillendirmişler, bu dinin daha iyi anlaşılması için eserler meydana getirmişlerdir. Bu eserlerin en önemlilerinden olan feraiz kitaplarının ise şerhleri ve Türkçe yazmaları ile yüzlerce eserlik bir külliyatı oluşmuştur. Türklerin Kur'an'da bir emir niteliğinde geçen miras ayetlerini ve Hz. Peygamber'in mirasla ilgili sözlerini açıklamak için yazdıkları feraiz kitapları; günümüzde, hem hukuki hem de geçmiş dönemlerin dilini gösteren bir belge olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmamda yardımlarını esirgemeyen hocam Prof. Dr. Hanifi VURAL'a ve çalışmamdaki eksiklikleri gösteren hocalarım Yrd. Doç. Dr. Tuncay BÖLER ve Yrd. Doç. Dr. Ali Osman SOLMAZ'a, eserin Arapça bölümlerini okumada yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Enver BAYRAM ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet AYAS'a ve asistan arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Ahmet AKGÜL

ÖZET

AKGÜL, Ahmet, Muîn'ül Kassâmin, (Giriş – Çeviri Yazılı Metin – İnceleme – Dizin) Yüksek Lisans Tezi / TOKAT, Haziran 2013.

Bu çalışma, Hüseyin bin Mehmed El- Ferâizî'nin Muînül Kassâmîn Tercümesi eseri üzerine yapılmıştır. Eserin aslı Arapça olup, Hüseyin bin Mehmed El-Ferâizî tarafından Türkçeye hicri 973 yılında tercüme edilip, Sultan II. Beyazıt'a sunulmuştur. Eserde; İslamiyet'in ilk dönemlerinden itibaren uygulanan ferâizin hangi durumlarda nasıl uygulanacağı anlatılmıştır. Eser, Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini taşıması sebebiyle de önem arz etmektedir.

Çalışmamız, “Giriş, Çeviri Yazılı Metin, İnceleme ve İndeks” olmak üzere dört ana başlıktan oluşmaktadır.

Giriş bölümünde Eski Anadolu Türkçesi dönemi, ferâiz, Hüseyin bin Mehmed El-Ferâizî ve eser hakkında bilgiler verilmiştir.

Çeviri yazılı metin bölümünde, Arap harfli metin çeviriyazı ile verilmiştir.

İnceleme bölümünde eserin dil özellikleri tespit edilmiştir.

Çalışmamızın son bölümü olan indeks bölümünde eserde geçen kelimeler alfabetik olarak sıralandırılarak anlamları verilmiştir. Sözcüklerin aldığı ekler gramatikal dizin sırasında belirtilen şekilde sıralanmış, varak ve satır numaraları belirtilmiştir.

Eserin dili incelenirken Türkiye Türkçesi ile Eski Anadolu Türkçesi arasındaki benzer ve farklı yönleri tespit etme imkânı ile bugün arkaik duruma düşmüş kimi kelimeleri tespit etme fırsatı yakaladık.

Anahtar Kelimeler : Eski Anadolu Türkçesi, Hüseyin bin Mehmed El- Ferâizî, Muîn'ül Kassâmin.

ABSTRACT

AKGÜL, Ahmet, Muînül Kassamîn, (Introduction – Transcription, Analyses, Index)
Master Thesis / TOKAT, June 2013.

This study has been done on the translation of Hüseyin Bin Mehmed El-Ferâizî's Muînül Kassamîn. The original text is Arabic, and it was interpreted by Mehmed El-Ferâizî into Turkish and then presented to Sultan II. Beyazıt. In the work that the way and under which conditions ferâiz, which is used since the early times of İslam, is applied, was narrated. The work is important for the reason that it carries the features of old Anatolian Turkish.

This study is composed of four main titles that are called as Introduction, Translation and script, Analyses and Index.

In the introduction chapter information about Old Anatolian Turkish period, ferâiz, Hüseyin Bin Mehmed El-Ferâizî and the work has been provided.

In the analysis part, the linguistic features of the work has been found out.

In the index chapter, that's the last part of the study, the words used in the work have been arranged alphabetically and given meaning, folio and page number.

In analysing the language of the work, we could get the opportunity of ascertaining some words that become archaic today and similar and different dimensions between Turkey Turkish and Old Anatolian Turkish.

Key Words : Old Anatolian Turkish, Hüseyin Bin Mehmed El-Ferâizî, Muînül Kassamîn.

KISALTMALAR

Ar.	Arapça
Ar. Far.	Arapça Farsça
Ar. Tür.	Arapça Türkçe
bkz.	bakınız
C.	Cilt
Fak.	Fakülte
Far.	Farsça
Far.+Tür.	Farsça Türkçe
H.	Hicri
Hz.	Hazret
İA	İslam Ansiklopedisi
krş.	Karşılaştırınız
Ktp.	Kütüphane
M	Miladi
s.	Sayfa
(s.a.v.)	Sallallahu aleyhi ve sellem
TDK	Türk Dil Kurumu
Üniv.	Üniversite
Yay.	Yayınları

İÇİNDEKİLER

T.C.....	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
KISALTMALAR.....	v
1. GİRİŞ.....	1
1.1. FERÂİZ.....	2
1.2. HÜSEYİN BİN MEHMED EL- FERÂİZÎ VE MUİNÛL KASSAMÎN TERCÜMESİ.....	9
1.2.1. HAYATI.....	9
1.2.2. MUİNÛ'L KASSAMÎ.....	10
2.LİTERATÜR TARAMASI.....	12
MATERYAL VE YÖNTEM.....	14
3.1.MATERYAL.....	14
3.2. YÖNTEM.....	15
3.3 METİN.....	15
BULGULAR.....	214
4.1. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ.....	214
4.1.1. Yapım Ekleri.....	214
4.1.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri.....	214
4.1.1.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri.....	214
4.1.1.3. İsimden Fiil Yapım Ekler.....	216
4.1.1.4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri.....	216
4.1.2. İsim Çekimi.....	217
4.1.2.1. Çokluk Eki.....	217
4.1.2.2. Hâl Ekleri.....	217
4.1.2.2.1. İlgi Hâli.....	217
4.1.2.2.2. Yükleme Hâli.....	218
4.1.2.2.3. Yönelme Hâli.....	219
4.1.2.2.4. Bulunma Hâli.....	219
4.1.2.2.5. Ayrılma Hâli.....	219
4.1.2.2.6. Vasıta Hâli.....	220
4.1.2.2.7. Eşitlik Hâli.....	221
4.1.2.2.8. Yön Gösterme Ekleri.....	222
4.1.2.2.9 Karşılaştırma Hâli.....	223
4.1.2.3. İyelik Ekleri.....	223
4.1.2.4. Soru Ekleri.....	223
4.1.2.5. Bildirme Ekleri.....	223
4.1.2.5.1. Geniş Zaman.....	223
4.1.2.5.2. Hikâye.....	224
4.1.2.5.3. Rivayet.....	225
4.1.2.5.4. Şart.....	225
4.1.3. Zamirler.....	225
4.1.3.1. Şahıs Zamirleri.....	225
4.1.3.2. İşaret Zamirleri.....	226
4.1.3.3. Soru Zamirleri.....	227
4.1.3.4. Dönüşlülük Zamirleri.....	227

4.1.3.5. Belirsizlik Zamirleri	228
4.1.4. Sıfatlar	229
4.1.4.1. Niteleme Sıfatları	229
4.1.4.2. İşaret Sıfatları	229
4.1.4.3. Sayı Sıfatları	230
4.1.4.3.1. Asıl Sayı Sıfatları	230
4.1.4.3.2. Sıra Sayı Sıfatları	231
4.1.4.3.3. Kesir Sayı Sıfatları	232
4.1.4.3.4. Üleştirme Sayı Sıfatları	233
4.1.4.4. Belirsizlik Sıfatları	233
4.1.4.5. Soru Sıfatları	234
4.1.5. Zarflar	234
4.1.5.1. Durum Zarfları	234
4.1.5.2. Zaman Zarfları	235
4.1.5.3. Yer - Yön Zarfları	235
4.1.5.4. Miktar Zarfları	236
4.1.5.5. Soru Zarfları	236
4.1.6. Bağlaçlar	236
4.1.7. Edatlar	238
4.1.7.1. Çekim Edatları	238
4.1.7.2. Kuvvetlendirme Edatları	239
4.1.7.3. Karşılaştırma Edatları	239
4.1.7.5. Tekrarlama Edatları	240
4.1.7.6. Seslenme Edatları	240
4.1.8. Fiil Çekimleri	240
4.1.8.1. Basit Çekimler	240
4.1.8.1.1. Görülen Geçmiş Zaman	240
4.1.8.1.2. Anlatılan Geçmiş Zaman	241
4.1.8.1.3. Geniş Zaman	241
4.1.8.1.4. Gelecek Zaman	242
4.1.8.2. Tasarlama Kipleri	242
4.1.8.2.1. İstek Kipi	242
4.1.8.2.2. Şart Kipi	243
4.1.8.2.3. Emir Kipi	244
4.1.8.2.4. Gereklilik Kipi	245
4.1.8.3. Birleşik Zaman Çekimleri	246
4.1.8.3.1. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi	246
4.1.8.3.2. Anlatılan Geçmiş Zamanın Hikayesi	247
4.1.8.3.3. Geniş Zamanın Hikayesi	247
4.1.8.3.4. Geniş Zamanın Şartı	247
4.1.9. Sıfat Fiiller	247
4.1.10. Zarf Fiiller	248
4.2. Ses Olayları	250
4.2.1. Ses Düşmesi :	250
4.2.1.2. Ünlü Düşmesi	250
4.2.2.2. Ünsüz Düşmesi	250
4.2.2. Ses Türemesi	251
4.2.2.1. Ünsüz Türemesi	251
4.2.2.2. Ünlü Türemesi	251
4.2.3. Ses Değişmeleri	251

4.2.3.1. Ünlü Değişimi	251
4.2.3.2. Ünsüz Değişimi	252
4.2.3.3. Tonlulaşma	252
4.2.3.4. Sızıcılaşma	253
4.2.4. Hece Kaynaşması	254
4.2.5. Ünlü Uyumu	254
4.2.5.1. Dil Uyumu	254
4.2.5.2. Dudak Uyumu	254
4.3.DİZİN	256
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	409
EKLER	411
Ek 1	411
Ek 2	411
Ek 3	412
Ek 4	412
Ek 5	413
Ek 6	413
Ek 7	413
Ek 8	414
Ek 9	414
Ek 10	414
Ek 11	415
Ek 12	415
Ek 13	415
Ek 14	415
KAYNAKÇA	416
ÖZGEÇMİŞ	418

1. GİRİŞ

Eski Anadolu Türkçesi; Oğuzca temeli üzerinde gelişen, Anadolu Selçuklu Devleti'nin kuruluşundan sonra başlayan, en parlak zamanını Anadolu Beylikleri döneminde yaşayan ve daha sonra Osmanlı Devleti'nin sınırlarının genişlemesi ile Türkçenin bir ilim ve medeniyet dili hâline geldiği Osmanlı Türkçesi devrine kadar hüküm süren XIII–XV. yüzyıllar arasındaki yazı dilinin adıdır. Fakat zikr edilen yüzyıllardan sonraki dönemlerde de Eski Anadolu Türkçesi'nin özelliklerini devam ettiren eserler mevcuttur.

Oğuzlar; Orta Asya'da X. yüzyılda Oğuz Yabgu Devleti'ni kurmuşlardı. XI. yüzyılların ortalarına doğru Büyük Selçuklu Devletini kuran Oğuzlar, aynı yüzyılın sonlarına doğru Anadolu'ya geldiler. Anadolu Selçuklu Devleti'ne kadar Orta Asya'da devlet kuran Oğuzların “ayrı bir yazı diline sahip olup olmadığı henüz tam olarak aydınlatılmış değildir”(ÖZKAN, 2000: 60).

Oğuzlar, Anadolu'ya geldikten sonra kendi lehçeleri temellinde bir yazı dili oluşturdular. “Daha önceki devirlerde yazı dillerine etkide bulunabilecek kadar güçlü bir ağız olmasına rağmen Oğuzcanın yazı dili konumuna gelebilmesi ancak XIII. yüzyıldan sonra gerçekleşmiştir.”(ŞAHİN, 2011: 13). Yani başka bir deyişle Oğuzca ilk defa, Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazıya dökülmüştür. Eski Anadolu Türkçesi genel olarak üç dönemde ele alınıp incelenmiştir:

- Selçuklu Dönemi
- Anadolu Beylikler Dönemi
- Osmanlıcaya Geçiş Dönemi

Bu dönemlerden sonra Oğuzca; siyasi ve coğrafi büyümenin de etkisiyle yabancı kelimelerin her dönem biraz daha artması sonucunda yerini Osmanlı Türkçesine bırakır.

Osmanlıcaya Geçiş Dönemi'ne denk gelen eserlerden biri de *Hüseyin bin Mehmed El-Ferâizî'nin Muîn'ül Kassâmîn Tercümesi* eseridir. Bu eser; Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu bölümünde, 06 Mil Yz A 117 arşiv numarasıyla

kayıtlı, nesih yazı türü ile yüz kırk beş varaktan meydana gelmiş, istinsah tarihi ise H.973/ M.1565 olarak gösterilmiştir ¹.

Metin, müellifi belli olmayan *Muînü'l – Kassâmîn* adlı eserin Hüseyin bin Mehmed tarafından Türkçeye tercümesidir. Eser; bir yandan feraizin niçin yazıldığını ve feraizdeki ıstılahi manaların ne olduğunu anlatılırken diğer yandan miras taksimi sırasındaki durumları örneklendirerek göstermiştir. Eserin Arapça bölümlerine şerhte yer verilmiş ve fasılların hemen arkasından bu bölümler açıklanmıştır. Bazı bölümlerde ise konuyla ilgili ayet ve hadislere yer verilmiştir.

Arapça kelimelerin, feraiz ilminde ıstılahi manalara dönüşmesi ve feraiz ilminin kendisine has bir hesaplaması olduğundan, feraiz hakkındaki bir ön bilginin önemli olduğunu düşünmekteyiz.

1.1. FERÂİZ

Ölen kimseden kalan mal, mülk, para, kısacası maddi anlamda değerli olan her şey her toplumda başlı başına bir ilim ve hukuk konusu olmuştur. Bu konuda her toplum, kendi örfi ve dinî birtakım değerleri çerçevesinde miras hukukunu oluşturmuştur. Miras konusu bugün bile gelişmiş demokrasilerde önem arz eden bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

İslam hukukunda miras ayrı bir ilim konusudur. İslam toplumunda, yapılan veya yapılacak olan taksimatın nasıl olacağını ve sınırlarını Kuran-ı Kerim belirtmiştir. İslam Hukuku'nun mirasla ilgili bölümüne “ferâiz” adı verilir. Ferâiz, feriza kelimesinin çoğuludur. Feriza kelimesi ise farz kelimesinden türemiştir ve bu kelime; “ifası zaruri görev, dinin mükellefler üzerine kesin delil ile sabit emirleri anlamına geldiği gibi; ölenin terekesinden mirasçılarından her birine Kitap, Sünnet veya İcma ile tayin ve takdir olunan pay anlamına da gelir”. (Berki, 1986: 5).

Kuran'da yer almayan feraiz kelimesinin hadislerde sıkça kullanıldığı ve bununla temel dinî görevlerin, emir ve yasakların yanı sıra mirasçıların terekedeki paylarının, hatta mirasın paylaşılması ilminin kastedildiği de görülür. Mesela malın ferâiz

¹ https://www.yazmalar.gov.tr/detayli_arama.php

ehli arasında Allah'ın kitabına göre paylaşılması gereğini vurgulayan hadiste veya Halife Ömer'in mirasçılarının paylarında arttırma yapılamayacağını ifade eden sözünde feraiz kelimesi miras payları anlamında kullanılmıştır. (TDVİA, 1995: 362).

Kuran-ı Kerim'de açıkça bildirilenlerden biri, mirasın nasıl dağıtılacağıdır. Zira bu ilim nass, yani Kuran-ı Kerim ve hadis-i şerifle sabit olduğu için bu ilme ferâiz denildi. İşte bu özelliklerinden dolayıdır ki ferâiz kitabı hem fıkıh kitaplarının içinde konu olarak yer almış hem de müstakil bir ilim konusu olarak araştırılmıştır.

İslam Peygamberi (s.a.v); bir hadis-i şerifinde “Ferâizi öğrenin ve öğretin, çünkü ferâiz ilmin yarısı olup, unutulacaktır. Ümmetinden çekilip alınacak ilk ilim de odur” (TDVİA, 1995: 362) ve diğer bir hadis-i şerifinde ise

Kuran'ı ve ferâizi öğrenin ve insanlara da öğretin. Ben aranızdan ayrılacağım gibi ilim de bir gün ortadan kalkacaktır. Öyle bir zaman gelecek ki iki kişi bir farizada ve dini bir meselede anlaşmazlığa düşecek de aralarında hüküm verecek birini bulamayacaktır” buyurmaktadır(TDVİA, 1995: 362).

Yine başka bir hadis-i şerifte “feraizi en iyi bilen Zeyd'dir” (TDVİA, 1995: 362) denilmesi ilk ferâiz uygulamaların Hz. Peygamber döneminde olduğunu gösterir. Kendinden önceki ve cahiliye dönemindeki miras hukuku uygulamalarından farklı olan İslam Miras hukuku, tabii olarak Hz. Peygamber ve ashabının zamanında uygulanması gerekiyordu.

“Ferâiz konusunda ilk eseri ashaptan Zeyd b. Sabit'in telif ettiği, tâbiinden Ebü'z-Zinad'ın bu esere şerh yazdığı, Eyyüb es-Sahtiyânı, İbn Şübrüme, İbn Ebû Leyla gibi tâbiin âlimlerinin de ferâizle ilgili eserlerinin bulunduğu şeklindeki rivayetler göz önüne alınarak bu alanda eser telif ve tedvinine fıkıh ekollerinin oluşumundan çok önce başladığı söylenebilir. Yine Süfyan es-Sevrî, Hasan b. Ziyad, Ebu Hazim el-Kâdi, Muhammed b. Nasr el-Mervezi ve Tahavi de bu alada müstakil eserler yazan ilk müellifler arasında gösterilir.

Kâtip Çelebi feraiz konusunda elliye yakın eser veya müelliften söz etmektedir. Bunlar arasında Hanefî ulemasından Secavendi'nin el ferâizü's- Siraciye, Şafii fakihî İbnü'l Mütefennine er- Rahbi'nin el-Ferâizü Rahbiyye adlı eseri rağbet görmüş ve üzerlerinde birçok şerh çalışması yapılmıştır.” (TDVİA 1995: 362).

Mirasla ilgili olarak, ferâiz ilminin esasını teşkil eden hükümler, Kuran-ı Kerim'de Nisa suresinin 7-13-33 ve 176. ayetleri, Bakara suresi 180-182. ve 233 ile 240. ayetleri, Maide suresi 106-108. ayetleri ve Enfal suresi 72-75. ayetlerinde açıklanmaktadır.

Bu ayet-i kerimelerde miras ve taksimat mealen şöyle bildirilmektedir: *(Ölen) ana-baba ve akrabanın bıraktıklarından erkeklere hisse vardır. Yine ana-baba ve akrabanın bıraktıklarından kadınlara da hisse vardır. Gerek azından gerek çoğundan (ne varsa), farz kılınmış bir hisse olarak (her ikisine de verilir). Mirası taksim sırasında (miras düşmeyen) akrabalar, yetimler, yoksullar hazır bulunurlarsa, onlara da bir şeyler verin ve (gönüllerini alarak) güzel söz söyleyin. Arkalarında aciz ve küçük çocuk bıraktıkları takdirde, onların hakkında (hâlleri ne olacak diye) endişeye düşenler, kendi hayatlarında (himayelerindeki yetimlere haksızlık yapmaktan) sakınsınlar. Allah'tan korksunlar, (haklarını korumada) doğru söz söylesinler. Yetimlerin mallarını haksız olarak yiyenler, karınlarına ancak bir ateş yemiş (doldurmuş) olurlar. Onlar (Allah'ın dilediği kadar) çılgın bir ateşe gireceklerdir. Allah sizi çocuklarınız hakkında, erkeğe, kadının/kızın hissesinin iki misli (miras vermenizi) emreder. Eğer (geride kalan çocuklar iki ve) ikiden fazla kız iseler, (ölenin) bıraktığının üçte ikisini alırlar. Eğer bir tek kız ise, yarısı onundur. (Ölenin) erkek çocuğu varsa, ana ve babadan her birinin mirastan altıda bir hissesi vardır. Çocuğu olmayıp da ona, (yalnız) ana ve babası mirasçı olurlarsa, üçte biri anasının (geri kalan da asabe*

olarak babanın)dir. Eğer ölenin kardeşi varsa, altıda bir anasının (gerisi babanın, baba yoksa kardeşlerin)dir. (Bütün bu hükümler, ölenin) yaptığı vasiyet ve borcundan sonradır (önce borç ödenir, kalanın üçte birinden vasiyet ödenir, geriye kalan taksim edilir). Babalarınız ve oğullarınızdan fayda bakımından size daha yakın olduğunu bilemezsiniz. (Bu hisseler) Allah tarafından konulmuş farzlar (paylar)dır. Şüphesiz ki Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir. Eğer çocukları yoksa (ölen) hanımlarınızın bıraktıklarının yarısı sizindir; eğer çocukları varsa bıraktıkları şeylerden dörtte biri (ancak) yaptıkları vasiyet ve borcun (ödenmesin)den sonra sizindir. Sizin de, eğer çocuğunuz yoksa, bıraktığınızın dörtte biri onların (dul zevcelerinizin) eğer çocuğunuz varsa, bıraktığınız şeylerden sekizde biri – yine edeceğiniz vasiyet ve borcun ödenmesinden sonra – onlarındır. Eğer (ölen) bir erkek veya kadının, çocuğu ve babası (hayatta) bulunmadığı halde (yani kelale olarak yan koldan) mirasına konuluyorsa ve (anaları bir olan) bir erkek kardeşi veya bir kız kardeşi bulunuyorsa, onların her birinin (hakkı) altıda birdir. Eğer bun(lar bir)den fazla iseler, mirasçılara zarar vermeyen vasiyet ve borçtan sonra kalan üçte bire ortaktırlar. Bunlar Allah'tan (size) bir vasiyettir. Allah (her şeyi) hakkıyla bilendir, halimdir (ceza vermede acele etmeyendir). Bunlar Allah'ın (kanunları)dır. Kim Allah'a ve peygamberine itaat ederse, O'da onu alt tarafından ırmaklar akan cennetlere koyar ki; orada ebedi olarak kalacaklardır. (İşte) bu en büyük kurtuluş(ve saadet)tir. (Nisa7-13)

Ana-baba ve akrabaların bıraktıklarından (erkek ve kadından) her birine (hisselerini alacak) varisler kıldık. Yeminlerinizin bağladığı kimselere de hisselerini verin. Şüphesiz ki Allah her şeye şahittir.(Nisa-33)

(Ey Rasul) Senden (mirasta) fetva isterler. De ki “ Allah ‘kelale’ (babası ve çocuğu olmayıp kardeşlerini mirasçı bırakan) hakkında (şöyle) fetva veriyor: Eğer çocuğu (ve babası) olmayıp da bir kız kardeşi olan bir erkek ölürse, bıraktığının yarısı onundur. Eğer mirasçı erkek kardeş ise, çocuksuz (ve babasız ölen) kız kardeşine (tamamen) varis olur. Eğer (kelale olarak ölenin) iki (veya da fazla) kız kardeşi varsa, bıraktığının üçte ikisi onlarıdır. Eğer (bu kalanlar) erkek ve kız kardeşler (olarak karışık) iseler, o zaman bir erkeğe iki kadının payı kadar (pay) verilir. Şaşırıp sapmayasınız diye Allah size(hükmünü) açıklıyor. Allah her şeyi hakkıyla bilendir. (Nisa-176)

Sizden birine ölüm (hali) geldiği zaman eğer bir hayır (bir mal) bırakıyorsa, anaya, babaya ve akrabaya (üçte birini) adalete uygun bir şekilde vasiyet etmesi size farz kılındı. Bu, Allah’a karşı gelmekten sakınanlar üzerinde bir haktır (onlar üzerine bir borçtur). Artık kim, onu (ölümün vasiyetini) işittikten sonra değiştirse, bunun günahı ancak onu değiştirenlerin üzerindedir. Şüphesiz Allah (her şeyi) işitendir, bilendir. Kim de, vasiyet edenin bir hata etmesi (haksızlığa meyletmesi)nden neya bir günah işlemesinden korkar da (tarafların) arasını düzeltirse ona hiçbir günah yoktur. Şüphesiz Allah çok bağışlayıcı ve çok merhametlidir. (Bakara 180-182)

Anneler, (boşanmadan önce veya sonra doğan) çocuklarını emzirmeyi tamamlamak isteyen (baba)lar için tam iki yıl emzirirler. Onların (annelerin) örf-adete uygun (orta) bir şekilde yiyecek ve giyeceği, çocuğun (asıl) babasına aittir. Hiçbir kimse, gücünün yettiğinden fazlasıyla mükellef tutulamaz. Ne bir anne çocuğu sebebiyle ne de çocuğun (asıl) babası, çocuğu sebebiyle (zoraki bir teklifle hiçbiri) zarara sokulmamalıdır. (Babanın ölümü durumunda) mirasçının durumuna düşen de babasının üzerindeki ayındır.

Eğer (ana-babaya) kendi aralarında rıza ve dayanışmayla (iki seneden evvel) çocuğu memeden kesmek isterlerse, kendilerine bir vebal yoktur. Çocuklarınızı (süt anneye) emzirtmek isterseniz, vereceğiniz (ücreti) örfe uygun şekilde ödemeniz şartıyla, yine üzerinize bir vebal yoktur. Allah'tan korkun ve bilin ki Allah yaptıklarınızı görmektedir. (Bakara-233)

Sizden, geride eşlerini bırakarak vefat eden erkekler, o eşlerine (kendi evlerinden) çıkarılmaksızın bir yıl süre ile maişetlerini temine imkan sağlayacak miktarı (hayattayken) vasiyet etsinler. Şayet (buna rağmen kendiliklerinden) çıkarlarsa, artık bu durumda, kedileri adına yaptıkları meşru tasarrufları dolayısıyla size bir vebal yoktur. Allah mutlak galiptir, hüküm ve hikmet sahibidir. (Bakara-240)

Ey iman edenler! Birinize ölüm (hali) geldiğinde (de edeceği) vasiyet sırasında, içinizden adalet sahibi iki şahit (gerekir) yahut eğer yolculukta birinize ölüm belirtisi gelmişse, (siz müslümanlardan da kimseler yoksa) sizden olmayan (yabancı) diğer iki kişi(yi) şahit yapın. Bu ikisin)den şüphelenirsiniz, onları namazdan sonra alıkoyar(ak yemin ettirir)siniz. (Onlar da) ‘ Akraba bile olsa onu (bu yemini) hiçbir değere (ve menfaate) satıp değiştirmeyeceğiz, Allah'ın (emrettiği) şahitliğini de gizlemeyeceğiz. Çünkü biz, bu takdirde elbette günahkarlardan oluruz’ diye Allah'a yemin ederler. Eğer bu ikisinin de (yalan söyleyip hakkı gizlemeleri gibi) bir günah kazandıkları anlaşılırsa, o zaman o hak sahibi olanlardan en layık iki kişi, onların yerlerine geçer. (Onlar da) “ Billahi elbet bizim şahitliğimiz, o ikisinin şahitliğinden daha doğrudur, biz haddi de aşmadık. Çünkü biz bu takdir de elbette zalimlerden oluruz” diye Allah'a yemin ederler. Bu (yemin şekli), şahitliği gereğince yerine getirmeleri konusunda yahut yeminlerinden sonra (bu) yeminlerin reddedilmesinden (ve

böylece yalancı sayılmaktan) korkmaları(ndan dolayı) daha uygundur. Allah'tan korkun ve (emirlerini) dinleyin! Allah, emrinden sapmış olan topluluğu doğru yola erdirtmez. (Maide 106-108)

İman edip de hicret edenler, Allah yolunda (İslam'ı savunma ve onu hayata hakim kılma uğrunda) mallarıyla, canlarıyla cihat edenler ve (muhacirleri) barındırıp yardım edenler var ya, işte onlar, (şimdilik mirasta) birbirlerinin velileridir. İman edip de hicret etmeyen (müşriklerle yaşayan)lara (gelince), hicret edinceye kadar sizin için, onlara veli olmak (ve miras bırakmak) diye bir şey yoktur. Eğer onlar din hususunda sizden yardım isterlerse, sizinle aralarında antlaşma bulunan bir kavme karşı olmamak şartıyla, (onlara) yardım etmek size borçtur. Allah işlediklerinizi hakkıyla görendir. İnkâr edenler de birbirlerinin velileri (dost ve yardımcıları)dır. Eğer siz de (dostluk ve yardım hususunda bunu) yapamazsanız, yeryüzünde büyük bir fitne ve büyük bir kargaşa olur. İman edip de Allah yolunda hicret edenler ve (hicret eden müminleri) barındıranlar ve yardım edenler var ya, işte gerçek müminler onlardır. Onlar için mağfiret ve bol rızık vardır. Sonradan iman edip hicret edenler ve sizinle beraber cihad edenler(e gelince): Onlar da sizdendir. (Fakat) Allah'ın kitabına göre hısımlar (mirasta) artık birbirlerine daha yakındır. Hiç şüphesiz Allah her şeyi hakkıyla bilendir. (Enfal 72-75)

Kuran-ı Kerim'deki bu hükümler emirdir. Âlimler bu ayetleri ve ilmi, halka daha iyi ve açık anlatmak için müstakil kitaplar oluşturmuştur. Bu kitaplarda; pratik ihtiyaçlar sebebiyle, ayetler ve hadisler başa gelebilecek olaylar ile somutlaştırılıp anlatılarak halkın bu konuyu daha iyi anlaması ve kavraması hedeflenmektedir. Böylece ferâiz ilmi, diğer fıkıh konularından ayrılıp başlı başına bir ilim konusu olmuştur. Bu ilimle uğraşanlara da 'ferâizî' denilmiştir.

1.2. HÜSEYİN BİN MEHMED EL-FERÂİZÎ VE MUÎNÜ'L-KASSAMÎN TERCÜMESİ

1.2.1. HAYATI

Hüseyin bin Mehmed el-Feraizi hakkında ne Muînü'l - Kassamîn adlı eserinde ne de diğer ulaşabildiğimiz kaynaklarda bir bilgi bulabildik. Müellifin sadece istinsah edilen eserinin birinci sayfasında ismi zikredilmiş ve sonra duaya devam edilmiştir. “*ve ba’du bu ferâyiz şerhi ve mesâi’li cem ve hâl iden efkâru’l-insân el- müftekiru ile raḥmeti rabbu’r-raḥmanı Hüseyin Muhammed el-Ferâizî*”². Mütercim eserin başında Sultan Beyazıt’a bağlılığını belirtmesi, bize onun yaşadığı yüzyıl hakkında fikir vermektedir.

*sultāni’l umerā-i fi’l-‘ālem mevlā-yı mülūki’l - ‘Arabi ve’l-‘Acemi
zıllu’llāhu fil arazīne el müeyyedī bi’n-naşri ve’t-temkīn ğıyāşü’l-
islām ve’l-müslimīn es-sultān bin es-sultān sultān Bāyezīd ḥān bin
Muḥammed ḥān*³

Eserin sonundaki temmet ise istinsah edilen metnimizin tarihini bize vermektedir: “*temmeti’l-kitāb bi ‘avnillāhe’l-meliki’l-Vehhāb tāriḥu fī evāsıṭı rabı‘ulevveli senetün şülüşen ve seb‘īne ve tis‘a miye.*”⁴. Bu bilgilerden hareketle eserin istinsah tarihi 1565’e tekabül ediyor. Mütercimin ise bağlılığını Sultan Beyazıt’a bildirdiğini daha önce söylemiştik. Sultan Beyazıt ise 26 Mayıs 1512’de vefat etmiştir. Hüseyin bin Mehmed’in başka eserinin olmaması, onun hakkında söylenecek bilgileri de oldukça azaltıyor. Bu bilgiler bize; eserin 1512’den önceki bir tarihte yazıldığını gösteriyor.

² ve sonra; bu ferâiz şerhini ve meselelerini toplayan ve çözen, Rahman olan Allah’ın rahmetine en muhtaç olan ve insanların en fakiri Hüseyin Bin Mehmed El- Ferâizî...

³ Âlemde emirlerin sultanı, Arap ve Acem (yabancı) padişahlarının efendisi, yeryüzünde Allah’ın yardımıyla kuvvetlendirilmiş bir gölge, İslam’ın ve müslümanların yardımcısı olan sultan bin sultan sultan (yani sultanların sultanı) Beyazıt Han bin Muhammed Han

⁴ Dokuz yüz yetmiş üç senesinin rebiulevvelin ortasında karşılıksız mülkler veren Allah’ın yardımıyla kitap tamam oldu.

Müellif ve eser hakkında araştırma yaparken şöyle bir durumla karşılaştık. Katip Çelebi'nin Keşfü'z- Zünûn eseri hariç diğer kaynak kitapların genelinde⁵, eğer ferâiz eseri manzum değil ise bu tür kitaplara pek değinilmemiştir. Bunun sebebi; ferâiz ilmi diğer ilimlerden farklı olarak bir hesap ilmidir, bu hesaplama yapılır ve mesele çözülür, gibi bir düşüncenin olması ihtimalidir. Kaynaklarda, manzum ferâizlerin görülmesi ise; bizce, şiirin edebi bir değer taşımasından dolayıdır.

1.2.2. MU'İNÜ'L- KASSAM'İN

Mu'înü'l -Kassam'în adlı eserin istinsah edilmiş üç nüshası vardır. Bu üç nüshanın ikisi Türkçe, biri Arapça yazılmıştır. Türkçe olan iki nüshanın müstensihleri belli değildir. Türkçe olan ilk nüsha; Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları bölümünde, arşiv numarası H. 168 olan ve 145 varaktan oluşan eser talik yazı türü ile H.916 yılında istinsah edilmiştir⁶. İkinci nüsha ise incelediğimiz eser olup, Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu bölümünde arşiv numarası 06 Mil Yz A 117 olan, yine 145 varaktan oluşan nesih yazı türü ile H. 973 yılında istinsah edilmiştir.⁷ Üçüncü nüsha ise Mehmed Bin Receb tarafından H.1007 yılında talik yazı türü ile Arapça olarak istinsah edilmiştir. Bu eserde Ankara Milli Kütüphanede 55Hk355/3 arşiv numarasıyla kayıtlıdır⁸.

İncelediğimiz eser ilk olarak kısa bir hamdele ve tesliye ile başlar, sonra Sultan II. Beyazıt'a bir dua ile devam eder. Mütercim daha sonra eseri niçin yazdığını söylemektedir. “*Her vaktde kitâb-ı ferâiže mü'tâla kılanlar istifâde idüb âsanlıgıla matlûbları hâşıl olub kıraâta ihtiyâcları kılmayub bu faķiri ve haķiri zıkr-i bi'l- ħayr ve hüsn-i dua-ile añalar inşâallâhu te'âlâ*”

Mütercim, esere niçin besmele, hamdele ve tesliyeyle başladığını açıklar: “*besmeleyile ħamdeleyile ibtidâdan şoñra teşliyeyle itdi kitâb kütüb-i islâmiyeden olduğın bildürmek için*”.

⁵ Bursalı Mehmed Tahir'in Osmanlı Müellifleri, Taşköprülüzade'nin eş-Şakâiku'n-Nu'mâniyye fi ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye (Osmanlı Bilginleri), Ahmet Özel'in Hanefi Fıkıh Alimleri vb.gibi...

⁶ http://www.yazmalar.gov.tr/detay_goster.php?k=91360

⁷ https://www.yazmalar.gov.tr/detayli_arama.php

⁸ http://www.yazmalar.gov.tr/detay_goster.php?k=86129

Eserde, daha sonra Hz. Muhammed(sav)'in ailesine dua edilerek gerçek konusuna geçilir ve konu; besmele, hamdele ve tesliyeden sonra, ferâizle ilgili bir hadis-i şerif ile başlar. “*ya'nî Resūlu'llāh eyitdi eyitdi ferāyizi öğrenüñ ve daḥı ḥalāyıkā öğredüñ bu ferāyiz ʿilmüñ yarusıdur*”. Bu hadis-i şerif açıklandıktan sonra ise, müellif; konuyla ilgili kısma girer.

Eserde bazı durumların daha iyi anlaşılması için örnekler de verilir : “*meşelā bir kişi öldi erin ḳodı anası ve daḥı dedesin ve daḥı erḳarındaşıñ ḳodı ol mes'ele altıdan olur nısf üç ere şülüş iki anaya virilür ammā dede şülüş-i māyebḳa-yıla şülüş-i sehm yir.*”

Mütercim eserin son bölümünde “*bu ferāzüñ şerhi temām oldı Allah ʿavniyle elfāz-ı ḥillinde ve eşkāl-i ḥillinde ketb olınan ḥaḳḳ ʿalīmdür şürūḥdan istifādeyile ve istiʿānetile degüldür belki üstāḍdan istifāde olınandır Allah rahmet eylesün*” sözlerini söyleyip temmeti çeker. “*temmeti'l-kitāb bi ʿavnilāhi'l-maliki'l-Vehhāb tāriḥu fī evāsıti rabīʿulevveli senetün şülüşen ve sebʿine ve tisʿa miye.*”

2.LİTERATÜR TARAMASI

Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait eserler üzerinde yapılan çalışmalar sonucunda elde ettiğimiz bilgilerin bazıları şunlardır:

Saadet ÇAĞATAY, 1943 yılında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi'nde "Uygurca ve Eski Osmanlıcada Instrumental +n" adıyla çıkan makalesinde, vasıta ekini Türk dilinin iki tarihi dönemini baz alarak karşılaştırmıştır.

Zeynep KORKMAZ'ın "Marzubân-nâme Tercümesi" adlı eseri Eski Anadolu Türkçesi alanında yapılan ilk çalışmalar arasında olmasından dolayı önem arz etmektedir. Eser 1973 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi yayınları arasından çıkmıştır.

Hasibe MAZIOGLU'nun Ahmed Fakih'in "Kitâbu Evsâfi Mesâcidi's-Şerife" adlı eseri üzerinde yaptığı ve yine 1974'de Türk Dil Kurumu tarafından basılmış olan çalışması, söz konusu eserin transkripsiyonlu metnini, tıpkıbasımını, dizinini içermesi açısından önemlidir.

Ahmet Bican ERCİLASUN, 1988 yılında Uluslararası Türk Dili Kongresindeki "Batı Türkçesinin Doğuşu" adlı bildirisinde Eski Anadolu Türkçesinin doğuşundan bahsetmiştir.

Azmi BİLGİN, 1990 yılında "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Karışık Dil Unsurları Taşıyan Eserler ve Dil Özellikleri" adlı makaseyle dönemin dil özelliklerini tespit çalışmıştır.

Mustafa CANPOLAT'ın "Eski Anadolu Türkçesindeki Belirtme Durumu (accusativus) Ekinin Kökeni Üzerine" adlı makalesi 1992 yılında Türkoloji Dergisi'nde yayımlanmıştır. Yine, Mustafa CANPOLAT 1995 yılında Türk Dil Kurumu yayınları arasında çıkan Ömer Bin Mezid'in "Mecmû'atü'n-Nezair" adlı eseri üzerine metin, dizin, tıpkıbasım çalışması yapmıştır.

Kamil TİKEN, 1993 yılında İstanbul Üniversite'sinde "Eski Anadolu Türkçesinde Edat ve Zarf Fiillerin Fonksiyonları" adlı doktora çalışması yapmıştır. Bu eser daha sonradan "Eski Türkiye Türkçesinde Edatlar, Bağlaçlar, Ünlemler ve

Zarf Fiiller” ismiyle 2004 yılında Türk Dil Kurumu Yayınlarından genişletilerek basılmıştır.

Faruk Kadri TİMURTAŞ’ın 1994 yılında çıkmış “Eski Türkiye Türkçesi” adlı çalışması da dönemin dil özelliklerini göstermesi bakımından önemli bir kaynak oluşturmaktadır.

Muzaffer AKKUŞ, Eski Anadolu Türkçesinin ilk eserlerinden olan Kitab-ı Gunya’nın üzerinde yapmış olduğu çalışmaları 1995 yılında Türk Dil Kurumu Yayınları’ndan çıkmış olan “Kitab-ı Gunya İnceleme-Metin-İndeks-Tıpkı Basım” adlı kitabında bir araya getirmiştir.

Gürer GÜLSEVİN’in 1997 yılında Türk Dil Kurumu Yayınları’ndan çıkan “Eski Anadolu Türkçesi’nde Ekler” eseri, dönem eklerini hem göstermesi hem de eklerin işlevi hakkında bilgiler vermesi bakımından önemlidir.

İsmet CEMİLOĞLU’nun “14. Yüzyıla Ait Bir Kısas-ı Enbiya Nüshası Üzerinde Sentaks İncelemesi” 2000 yılında Türk Dil Kurumları arasında çıkmıştır.

Mustafa ÖZKAN’ın “Türk Dilinin Gelişme Alanları Ve Eski Anadolu Türkçesi” adlı eseri, hem tıpkıbasım örnekleriyle hem dönemin eserlerini zikretmesi hem de gramer özelliklerini göstermesi bakımından dönem için bir başucu kaynağı oluşturmaktadır.

Hatice ŞAHİN, 2003 yılında Akçağ Yayınlarından çıkan “Eski Anadolu Türkçesi” eserinde dönemin dil ve yazılış özelliklerini göstermiş, tıpkıbasımlara yer vermiştir.

Gürer GÜLSEVİN ve Erdoğan BOZ’ un 2004 yılında Gazi Kitabevi’nden çıkan “Eski Anadolu Türkçesi” eseri yine önemli bir kaynaktır.

Hanifi VURAL’ın Eski Anadolu Türkçesinin dil özelliklerini ihtiva eden “Çoban-nâme” adlı eseri, 2004 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi yayınları arasından çıkmıştır.

Ali Osman SOLMAZ, Tutmacı’nın “Gül ü Hüsrev” adlı eserini Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde doktora çalışması olarak incelemiştir.

Kazım KÖKTEKİN'in 2008 yılında ıkan "Eski Anadolu Trkesi" eseri yine dnemin dil zelliklerini gstermesi ve bu dnem hakkında genel bilgiler vermesi bakımından nemli bir kaynaktır.

Hlya Arslan EROL'un 2008 yılında Trk Dil Kurumu yayınlarından ıkan "Eski Trkeden Eski Anadolu Trkesine Anlam Değişmeleri" adlı doktora alışması kelimelerin tarihsel gelişimini gstermesi bakımından nemlidir.

MATERYAL VE YÖNTEM

3.1.MATERYAL

Bu çalışmanın materyali Hüseyin Bin Mehmed El-Ferâizî'nin H.973 yılında istinsah edilen “Muinü'l Kassamin” adlı tercümesidir. Metin, Ankara Milli Kütüphane’de, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonunda arşiv numarası 06 Mil Yz A 117 arşiv numarası ile kayıtlıdır. 215x155-160x105 mm ölçütlerindeki eser, nesih yazı sitili ile yazılmıştır. 145 varaktan oluşan ederin satır sayısı on üçtür. Varak kenarları süslemesizdir, söz başları ise kırmızıdır.

3.2. YÖNTEM

İncelediğimiz eser yüz kırk beş varaktan oluşmuştur. İlk olarak üzerinde çalıştığımız metin sözlükler eşliğinde okunmuştur.

Okunan metin yazıya geçirilirken transkripsiyon alfabesi kullanılmıştır. Metnin varak numaraları her paragrafın baş kısmında; satır numaraları ise her satırın başında gösterilmiştir. Metindeki Arapça bölümlerde transkripsiyon alfabesi kullanılmıştır. Bir diğer satıra kayan kelimelerin sonuna (-) konulmuştur. Özel isimlerin baş harfleri büyük yazılmış, noktalama işaretleri kullanılmamıştır. Satır numaralarını bozması dolayısıyla metine özel olan tablolar dizinin hemen arkasındaki ekler bölümünde verilmiştir.

İnceleme kısmı, Şekil Bilgisi ve Ses Olayları diye iki başlık altında ele alınmıştır. Metinden verilen örnekler açıklamaları anlaşılır hale getirmek içindir. Örneklerin sonuna varak ve satır numaraları eklenmiştir.

Dizin bölümünde, metinde yer alan tüm sözcükler alfabetik olarak sıralandı, sözcüklerin milliyetleri ve anlamları verildi. Türkçe olan kelimeler ayrıca gösterilmedi. Gramatikal dizin oluştururken; kelimeler içerisindeki yazılışları ve okunuşları aynı ancak anlamları farklı olanlar, kelimelerin önüne (1), (2), (3)... gibi rakamlar konularak metinde geçtiği şekilde anlamlandırıldı. Sözcükler arasında *krş.* veya *bk.* gibi kısaltmalar kullanılarak göndermede bulunuldu.

3.3 METİN

Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

1b

1. ḥamd-ı bī-ḥadd ve ṣenā-yı bī-ʿadd ol ḥālīk-ı eḥad ol rāzık-ı şamed pādişāh-ı
2. **lem yelid ve lem yüled**⁹ ḥazretine lāyık **ve lem yekün lehu küfüven eḥad**¹⁰ zātına
3. vācibdür ʿālemi yoḡdan var eyledi ve benī Ādemi ʿilm-ile müzeyyen
4. kıldı ve ʿālimlerüñ mertebesin dünyāda ʿālī eyledi ve derecesini
5. āḥiretde aʿlā eyledi ve daḡı şad hezārān şalavāt-ı şāfiyāt
6. ve taḥiyyāt-ı zekiyyāt Ḥazret-i Resülün zāt-ı muṭahharına ve rüḡ-ı münevverine
7. olsun kim seyyid-i enbiyā ve sened-i aşfiyā ve mürşid-i evliyādur ve daḡı
8. anuñ āli ve aşḡābı ervāḡına olsun kim ḡulekā-ı dīn ve fużalā-ı
9. ehl-i yaḡīnlardur ve baʿdehu bu ferāiz şerḡi ve mesāil[i] cemʿ ve ḡall iden
10. **efḡaru'l-insān el-müfteḡiru ilā raḡmet-i rabbi'r-raḡman Ḥüseyn Muḡammed el-Ferāizi**
11. **li-ecli ḡizmet-i sulṡāni'l umerā-i fi'l-ʿālem mevlā-yı mülūki'l - ʿArabi**
12. **ve'l-ʿAcemi zıllu'llāhu fil arazīne el müeyyedi bi'n-naşri ve't-temkīn ḡiyāşü'l-islām**
13. **ve'l-müslimīn e's-sulṡān bin e's-sulṡān sulṡān Bāyezīd Ḥān**

2a

1. **bin Muḡammed ḡān basseṡallāhu ʿadlehu ʿale'l-enāmı ve ebede salṡānatehu bi-mürürī'd-**

⁹ O, doğurmamış ve doğmamıştır. (İhlas / 3)

¹⁰ Hiçbir şey O'nun dengi ve benzeri değildir. (İhlas / 4)

2. **dehri ve'l-a'vāmı yesserallāhu fi'd-dünyā fi'd-dāreyni mā yetemennāhu**
3. **ve ašleḥa umūra dīnihi ve dünyāhu**¹¹ Türkî dil üzere şerḥ itdi ki her
4. vaḳtde kitāb-ı ferāize müṭāla'a kılanlar istifāde idüb āsānlığı-ıla
5. maṭlūbları ḥāşıl olub kıraāta ihtiyācları ḳalmayub bu faḳīri
6. ve ḥaḳīri zıkr-i bi'l-ḥayr ve ḥüsn-i du'ā-yıla añalar inşāallāhu te'ālā
7. el-ʿazīzü **ḳāle elḥamdülillah** ya'ni muşannif besmele-yile ibtidādan şoñra
8. ḥamd Allāh içündür didi Ḳur'ān üslūbına iḳtidā ve ḥadīse
9. imtişāl eyledi ammā besmele-yile ibtidā ḥamdele-yile ibtidāya münāfi
10. dinilmeye zīrā ibtidādan murād ibtidā-ı ʿorfīdür ki kitāb evvelinden
11. maḳşūda şürū' idince mümtedd olur eyleye ikisi bile maḥall-i ibtidāda
12. vāḳi' olur veyāḥūd birinden murād ibtidā-ı ḥaḳīḳī birinden ibtidā-ı
13. izāfīdür ya'ni kendüden aşağıya nazār ibtidādur yine ʿubār yoḳdur

2b

1. besmele-yile ḥamdele-yile ibtidādan şoñra taşliyeler itdi kitāb kütüb-i
2. islāmīyeden olduḡın bildürmek-içün elḥamdülillāhda olan
3. elif lām ehl-i sünnet ḳatında istiḡrāḳ için olur muʿtezilī
4. ḳatında ʿahd-içün olur menşe-i ihtilāf ef'āl-i ʿibāddur mecmū'ı
5. ef'ālu'llāhı isnād kılan istiḡrāḳ içündür cem'ı-i meḥāmid-i ʿayniyye
6. ʿarziyye Allāh şābitdür dir ammā ʿibāda ef'āl isnād kılan ʿahd-içün
7. olur dir ferīḳayn için ḥüccetler münāfazalar vardur yirinde ṭaleb

¹¹ İnsanların en fakiri ve rabbinin rahmetine en muhtaç olanı ve aynı zamanda âlemde emirlerin sultanı, Arap ve Acem(yabancı) padişahlarının efendisi, yeryüzünde Allah'ın yardımıyla kuvvetlendirilmiş bir gölge, İslam'ın ve müslümanların yardımcısı olan sultan bin sultan sultan(yani sultanların sultanı) Beyazıt Han Bin Muhammed Han'ın hizmetinde olan Hüseyin Muhammed El-Feraizi'dir. Allah o sultanın adaletini tüm canlılar üzerine yaysın, yardımcıları ve uzun işleriyle saltanatını ebedi kılsın. Dünyada ve her iki yurttad(dünyada ve ahirette) neyi temenni ediyorsa ona kolaylıklar versin. Dininin ve dünyasının işlerini düzeltsin.

8. olına muşannif hamde lafzatu'llāhı muḳārin ḳıldı sāyir esmāsın
9. ḳılmadı zīrā bu ism-i zātdur ki şifātı cem^c idicidür pes eyleye cemī^c-i
10. meḥāmidi muḳābil oldı cemī^c şifāta eyle şifāt ki müsteḥaḳḳdur aña
11. ḥamd itmege **ḳāle rabbü'l-ālemīn** ya^cnī eyle Allāh ki ālemlerüñ rabbisidür
12. ya^cnī mālکیدür rabbi terbiye ma^cnāsına olmaḳ cā'izdür ol vaḳt
13. bir şey' mübālağa için maşdar-ıla şıfatlanmaḳ ḳabīlinden olur **reculün 'adlün**¹²

3a

1. gibi ālem Allāh'dan ğayrı mevcūduñ ismidür ālemdendür fetḥası
2. işbā^c olundı ālem oldı cem^c lafz-ıla getürdi bunuñ birle
3. ism-i cinsdür diyü şübhe olınmaya zīrā ism-i cinsden envā^c efrād
4. murād olduğı vaḳt cem^c olur **ḳāle ḥamde'ş-şākirīne**¹³ ya^cnī şükr idicilerüñ
5. ḥamdi gibi ḥamd iderin didi muşannif ḥamdi şākirīne muzāf ḳıldı
6. zākirīne ḳılmadı anıñ-üçün zākirīn şākirīnde dāḥıldür
7. şākirīn zākirīnde dāḥil degüldür zīrā zıkr lisān-ıla olur
8. şükür lisān-ıla ve hem ḳalb-ıla ve cevāriḥ-ile olur **ḳāle veş-şelātu**
9. **'alā ḥayri'l-berriyeti muḥammedin**¹⁴ ya^cnī şalavāt cemī^c ḥalāiḳuñ ḥayırlusı üzerine
10. olsun şalavāt Allāh'dan raḥmet melāikeden istiġfār ḳullardan
11. duādur Muḥammed āḫfı beyānidur ḥayruñ ya^cnī cemī^c yaradılmışuñ
12. ḥayırlusıdur Muḥammed **ḳāle ve ālihi eḫ-tayyībīne't-tāhirīne**¹⁵ ya^cnī Muḥammedüñ
13. āli üzerine olsun eyle āl ki tayyiblerdür ve hem tāhirlerdür

¹² Adaletli bir adam.

¹³ Dedi ki; şükr edenlerin hamdi.

¹⁴ Dedi ki; salāt(söz ile yapılan selamlar) yaratılanların en hayırlısı olan Muhammed (s.a.v.) üzerinedir.

¹⁵ Dedi ki; temiz ve pak olan ailesine.

3b

1. bilgil ki lafz-ı āl üç ma'nāya ıtlāğ olunur birisi cünde 'askere
2. dinilür āl-i fira'vn demek gibi ikinci nefse dinilür āl-i Mūsā ve āl-i Hārūn
3. demek gibi nefsleri ma'nāsına üçüncü ehl-i beyte dinilür āl-i Muḥammedin demek
4. gibi āl zikri vācib oldı Ḥazret-i Resūlūn **izā şalleytüm fe'amimmesū**¹⁶
5. dimesi-yile ya'nī kaçan siz baña du'ā itseñüz āle ta'mīm idüñ diyü emr
6. itdi muşannif āli ṭayyib-ile ve hem ṭāhir-ile şıfatladı zīrā ba'zı nesne var
7. ṭayyibdür ṭāhir degüldür misk gibi ba'zı nesne var ṭāhirdür ṭayyib degüldür
8. türāb gibi muşannif şıfatda kāmil kıılmağ-ıçün cem' itdi ya'nī āl-i Muḥammed
9. pākılar ve ḥōş-būlardur demek olur **kale resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi vesellem**
10. **te'allimū'l-ferāyize ve 'allemūhān-nāse fe innehā nısfu'l-ilmü**¹⁷ ya'nī Resūlullāh
11. eyitdi ferāyizi öğrenüñ ve daḥı ḥalāyıkā öğredüñ bu ferāyiz 'ilmüñ
12. yarusıdır zīrā bu kitāb memāta müte'allıkdür sāyir kitāb ḥayāta
13. müte'allıkdür eyleye bu kitāb muḳābil oldı sāir kitāba ol

4a

1. ecilden nışf olur veyāḥūd milküñ iki sebebi vardur biri sebab-i
2. zārūrīdür¹⁸ irş gibi bu 'ilm aña muḥtaşşdur sāir 'ulūm ihtiyārī
3. olandan bahş ider hibe ve şirā ve vaşıyyet gibi ol ecilden nışf
4. olur bu kitāba ferāyiz diyü ad virdiler zīrā furūz-ı muḳadderden
5. ya'nī siḥām-ı mu'ayyenden bahş itdügi münāsebet içün ki bu kitāb
6. nışf-ı 'ilimdür ki beyānı zıkr olındı veyāḥūd ihtimām içün

¹⁶ Siz ne zaman bana dua etseniz duanızı diğer nebileri de katın (duanızı genişletin.). (Hadis- i Şerif)

¹⁷ Peygamber efendimiz buyurdu ki; Feraiz ilmini öğrenin ve insanlara öğretin, çünkü bu ilmin yarısıdır.

¹⁸ Eserde zārūri olarak gösterilmiştir.

7. emr itdi çunki bu kitāb nışf-ı ‘ilimdür bunı bilen nışf-ı dereceye
8. müsteħaqq olur ögreden tamām dereceye müstaħiqq dünyāda ve āhiretde **ķāle**
9. **‘ulemāunā raħimeħumullāhu tete‘allaķu bi tereketi’l-meyyiti ħuķūkun erba‘atün müretebbetün**
10. ya‘nī bizüm ‘ālimlerimiz kim İmām-ı A‘zam İmām-ı Ebū Yūsuf İmām-ı Muħammed’dür
11. Allāh anlara raħmet eylesün meyyitün terekesine dört nesne ħaqq ulaşur
12. tertīb üzerine didiler ya‘nī ba‘zı öñdin ba‘zı soñra bilgil ki
13. bu ‘ilimde meyyitden soñra māldan bāķī ķala ğayruñ ħaqqı olmaya

4b

1. aña dirler ‘abd-i merhūn ya‘nī rehn ķonulmuş ķul eyleye māl olmaz
2. zīrā bu ħaqq-ı ğayrdür mürtehinün ħaqqı müte‘allik olmuşdur bizüm ‘ālimler dimegi-le
3. řāfi‘ ķavlınden ihtirāz eyledi zīrā řāfi‘ ķıyında deyn muķaddemdür
4. techīz tekfīn üzerine ħuķūķ cemi‘ ħaqqdur řābit ma‘nāsınadır
5. ya‘nī meyyitün terekesine dört emir řābit ulaşur demek olur **ķāle**
6. **evvelen yebdāu bi-techīzihi ve tekfīnihi min ğayri tebzīrin velā taķtīrin** ya‘nī evvelā
7. yirine şuyına kefenine ķabrine başlana zīrā meyyitün ħāli te’ħīr-ile
8. fesāda varur ammā tekfīn techīzde dāħildür zīrā techīz
9. cemi‘ meyyit muħtāc olduğına dirler pes eyle olsa tekfīn
10. daħı dāħil olur ammā bařķa zıkr olunduğı ziyāde ihtimām içün-
11. dür ve muşannif isrāf olınmaya ve hem naķř olınmaya didüği insānuñ
12. ħayātındađı ħāli i‘tibār olına ya‘nī evsať řiyāb-ıla tekfīn olına dimek
13. olur zīrā ziyādesi ħaqq-ı vereşe ħaqq-ı ğuremā’ı naķř ider eksüği

5a

1. haqq-ı meyyite hâlel virür pes eyleye isrâf ve hem naqş gerekmez **qāle**
2. **şümme tuqzā dūyūnuhu min cemīc mābaqıya min mālihi** ya^{cn}ı meyyitūñ deyni edā olına
3. techīzden tekfīnden qalan māluñ cemīc^csinden dūyūn cem^c-i deyndür
4. deynden murād haqq-ı ʿabd olandur haqqullāh degüldür zekevāt keffāret
5. gibi qazā-yı dūyūn tenqīzi veşāyā taqşımı vereşe üzerine muqaddem oldu
6. zīrā deyn meyyite ölmezden öñdin şābitdür vaşiyet taqşımı meyyite
7. ölmek-ile şābitdür şübütde muqaddem olduğı-çün hükümde dağı oldu
8. **qāle şümme tenfuzu ve şāyāhu min şülüşi mābaqıya baʿdeʿd-deyni** ya^{cn}ı vaşiyet
9. qabül olına edā-yı deynden şoñra bāqı qalan māluñ şülüşinden zīrā Allāh
10. teʿālā **min baʿdi vaşiyetin yūşı bihā ev-deynin**¹⁹ didi ya^{cn}ı taqşım vaşiyetden
11. ve dağı deynden şoñra olur diyü emr itdi ev vāv maʿnāsmadur
12. ya^{cn}ı taqşım idüñ vaşiyetden ve dağı deynden şoñra demek olur
13. ammā deynden şoñra qabül olmaq vaşiyet deyn-i şübütde muqaddem olduğı-çündür

5b

1. pes maʿlūm oldu ki vaşiyeti taqşım olmazdan öñdin qabül
2. gerekdür **qāle şümme yuqşimuʿl bāqı beyne verāsetihi biʿl-kitābi veʿs-sünnet,**

¹⁹ (Bu paylaşırma varislere) zarar vermeksizin yapılan vasiyetin yerine getirilmesinden, *yahut borcun ödenmesinden sonra yapılır.* (Nisa –12)

3. **ve icmā‘ī ümmete** ya‘nī techīzden tekfīnden vaşiyetden şoñra
4. kalan māl meyyitüñ vārişleri ortasında kısmet olma eyle vārişler ki
5. şābitdür Qurān-ıla ve dağı hadīş-ile ve dağı icmā‘-ıla ya‘nī müctehid gerek
6. ittifāk-ıla ammā edille-i erba‘adan kıyās ‘aqla müsteniddür ‘aqluñ
7. kısmetde dağıli yokdur anuñ-çün i‘tibār olunmadı kitāb-ıla şābit
8. olan zevcüñ zevcenüñ hāli gibi hadīş-ile şābit olan abanuñ
9. hāli gibi zīrā Hazret-i Resül şalla‘llāhu ‘aleyhi ve sellem u‘tū
10. **el-ceddāti es-südüse** ya‘nī abalara südüs virüñ didi icmā‘-ıla şābit
11. olan ata bir kızkarındaş ata ana bir kız karındaş-ıla mīrāş yimesi
12. ve dağı oğul kıızı şulb kıızı yerine tırması gibi **sümme yebde’u**
13. **bi-aşhābi’l-ferāyiz ve hümüllezine lehüm sihāmün muqadderetün fī kitābi’llāhi teālā**

6a

1. ya‘nī kısmet olunduğı vaqtdē şāhib-farż olanlara farzları
2. virile imdi bu şāhib-farżlar şol kimselerdür ki anlaruñ için
3. sihām-ı mu‘ayyene vardur Allāh te‘ālānuñ kitābında yā Resülün sünnetinde
4. yāhūd icmā‘da aşhāb-ı ferāyiz ‘aşabe üzerine muqaddem oldı
5. zīrā Hazreti Resül **ulhiķū’l-ferāize bi ehlihä** ya‘nī şāhib-farż
6. olanlara farzların virüñ anlardan nesne qalursa ‘aşabeye
7. virüñ didi şol tertīb üzerine ki kitābda mezkūrdur
8. bilgil ki meyyitüñ terekesin şarf idecek mağall toquzdur evvel şāhib-farż
9. ikinci ‘aşabe-i nesebī üçüncü ‘aşabe-i sebebīdür dördüncü redd bişinci zevī ‘l-
10. erhāmdur altıncı mevlā-yı müvālātdur yidinci muqarrun lehu bi’n-neseb
11. ‘ale’l- ğayrdur sekizinci müşā lehu bimā zāde ‘ale’s-sülüşidür toquzuncı

12. beytü'l-mâldur bu tertîb üzerine kitâbda zıkr olursa gerek dördi
13. ittifâkîdür üç evvelki bir şöñrağı bâķısı iħtilâfîdür yaʿnî

6b

1. bizüm e'imme ħatında bişi daħı beytü'l-mâldan muħaddemdür ammâ Şâfiî
2. ħıyında ʿaşabe-yi sebebiyyeden şöñra beytü'l-mâldur **ħâle şümme bi'l-ʿaşabâti**
3. **min ciheti'n-neseb** yaʿnî şâhib-farzlar farzın alduħdan şöñra
4. ħalan mâlı neseb cihetinden olan ʿaşabeye vireler zîrâ nesebî cihetinden
5. olan ħavîdür sebep cihetinden olandan ol ecilden zevî
6. l-fürüz-ı sebebi ki er-ile ʿavretdür redd olunmaz **ħale ve'l-ʿaşabeti küllü min**
7. **yâħuzu mâ ibħatuhu'l-ferâiz ve ʿind'el in-firâdu taħarruzu cemîʿal-mâli**
8. yaʿnî ʿaşabe-yi nesebî şol kimesnelerdür ki şâhib-farz olanlar sehimlerin
9. alduħdan şöñra ħalan mâlı ala yalıñuz olduğı vaħt cemîʿ mâlı
10. ħırz ide bir cihetden ammâ şâhib-farz cemîʿ mâlı alur ʿaşabe
11. dinilmez zîrâ bir cihetden almaz baʿzı şâhib-farzlıħ-ıla baʿzın
12. redd-ile alur anuñ için ʿaşabe dinilmez **ħâle şümme bi'l-ʿaşabâti min ciheti's-**
13. **sebebi vehüve mevlâ'l ʿutâħatihi şümme ʿaşabetühü** yaʿnî andan şöñra sebep

7a

1. cihetinden ʿaşabeye virile sebep cihetinden olan ʿaşabe âzâd
2. olmuş ħuluñ efendisidür andan şöñra anuñ ʿaşabesidür **ħâle**
3. **şümme'r-reddü ʿalâ zevî'l-fürüzü'n-nisbiyyeti bi-ħaderi ħuħûķihim** yaʿnî ʿaşabe-i

4. nesebî ve hem ‘aşabe-i sebebî olmasa bâkî kalan mâl yine aşhâb-ı
5. ferâiyiz-i nesebiyyeye virile haklar miqdârı zîrâ farzların alduktan
6. sonra karâbetleri bâkîdür nesebî demek-ile er-ile ‘avret ki sebebîdür
7. anları çıkardı anlara redd yokdur **ķāle şümme zevî ‘l-erhām** ya‘nî
8. anlardan sonra zevî ‘l-erhāma virile bu zevî ‘l-erhām şol
9. karâbetler ıslarıdur kim şāhib-farz ve dağı ‘aşabe olmaya reddin
10. mu’ahhar oldu zîrâ aşhâb-ı furūzı nesebî meyyite yakındur ve derecede
11. a‘lādur bunlardan bu zevî’l-erhām dört şınıfdur ba‘zı
12. ba‘zîndan muķaddemdür inşāallāh tafşil üzerine zıkr olursa
13. gerekdür **ķāle şümme mevlā’l-muvālāt** ya‘nî bu zıkr olınan olmasa

7b

1. mevlâ-yı müvālāta virile mevlâ-yı müvālāt aña dirler ki bir şahş
2. mechūlu’n-neseb şahş-ı ađere sen benüm mevlām ol kaçan ben ölsem sen
3. benden mîrās yi kaçan şuc itsem benden ‘ākıle ol dise
4. şahş-ı ađer kabūl itse ol kabūl iden anuñ vārişi olur
5. kaçan şahş-ı ađer dağı mechūlu’n-neseb olsa ol dağı ancılayın
6. kelimāt zıkr itse ađeri dađı anı kabūl itse her birisi ađerüñ
7. vārişi olur buña mevlâ-yı müvālāt dirler **ķāle şümme’l-muķarre lehu bi’n-nesebi**
8. **‘āle’l-ğayr bi-ğaysü lem-yesbüt nesebehü bi-iķrārihi min zālik’el-ğayri izā māte**
9. **e’l-muķarru ‘alā iķrārihi** ya‘nî andan sonra muķarrun lehu bi’n-nesebi ‘ale’l-ğayra
10. virile kaçan meyyitüñ ma‘lūm vāriş olmasa ve dađı muķarrun lehu mechūlu’n-
11. neseb olsa ve dağı bir mertebede olsa ki meyyitüñ iķrāri-yıla
12. neseb sâbit olmasa belki ğayruñ taşdıķine muhtāc olsa
13. bu şerāit bulunsa ol vaķt mîrās yir zîrâ neseb iķrāri

8a

1. iki kısım üzerinedür birinde taşdıķ ğayra muhtāc degüldür oğlum
2. diyü ikrār itmek gibi birinde taşdıķ ğayra muhtācdur qarındaşum diyü
3. ikrār itmek gibi bunda atasınıñ taşdıķine muhtācdur zīrā neseb
4. ğayra taħmīldür ve meyyit ikrārı üzerine ölmek gerek kaçan meyyit ikrārdan
5. dönse ikrārda i'tibār olunmaz irş s̄ābit olmaz **ķāle**
6. **şümme'l-müşī leh bimā zāde 'ale-l şülüşi** ya'ni zikr olanlar olmaduğı vaķt
7. şol kimseye ki meyyit cemīc mālın yā ba'zın vaşiyet itmişdür aña
8. virile vaşiyet kāmil olmağı-çün zīrā evvelā men'c olunduğı vereseler
9. için idi vaķtā ki vārişler olmaya şülüşden ziyādesinde dağı
10. men'c olunmaz zīrā kimsene haķķına zarar virmez **ķāle şümme beytü'l-māli**
11. ya'ni kaçan zikr olanlar olmasa tereke beytü'l-māla virile şunuñ
12. üzerine ki tereke māl-ı zāyi'cür ya'ni şāhibi yok māldur müsülmānlar
13. için olur ammā bu irş tariķı-la degüldür zīrā kāfir olsa

8b

1. vārişleri olmasa mālı beytü'l-māluñ olur bunuñ birle müsülmān
2. kāfirden mīrās yimez **ķāle el-māni'ü mine'l-irşi erba'atü'r-raķķi vāfiden**
3. **kāne ev-nāķışan** ya'ni muşannif vaķtā ki zikr eyledi-yise sebab-i irş
4. nesebīdür yā sebabīdür eger neseb yā sebab mütehaķķıķ ola irş
5. mütehaķķıķ olur meger ki bir māni'c ola lāzım geldi ki ol māni'c-i zikr

6. bilgil ki māni^c-i mīrās dördür evvel kul olmağdur gerekse tamām kul
7. olsun ki zāhirdür gerek-ise nāqış olsun müdebber mükāteb
8. ümm-i veled mu^ctağ-ü'l-ba^cz gibi tamām kul olmağ mīrāsa māni^c oldu
9. zīrā kul neye mālik olursa efendisinüñ olur mīrās yise ol
10. dağı efendisinüñ olur pes eyleye ecnebī sebebsüz mīrās yimiş olur
11. bu hūd ittifākı bāıldur ammā ba^czı āzād olmış İmām-ı A^czam kıyında
12. tamām kul gibi olur mīrās yimez imāmeyn kıyında hür olur mīrās yir
13. menşe'-i ihtilāf ıtık mütecezzī olmağdur İmām A^czam kıyında ıtık

9a

1. mütecezzīdür ba^czı āzād olmağ-ıla hür olmaz rıkkı nāqış olur ol ecilden
2. mīrās yimez imāmeyn kıyında ıtık mütecezzī olmaz ba^czı āzād olmağ-ıla
3. hürriyet hükmi lāhik olur mīrās yir **kāle ve'l-katlü'lezi yete^callağu bihi**
4. **vücūbul-kaşāşi evi'l-keffāreti** ya^cnī māni^c-i mīrāsuñ ikincisi katıldür
5. ancılayın katil ki anuñ sebebi-yile katile hükmi-i kışāş lāhik ola
6. meşelā oğul atayı kılıc-ıla depelemek gibi yāhūd katil sebep-ile katile
7. keffāret vācib ola meşelā ıvretüñ fevt olması gibi gibi erüñ
8. vaṭā'i sebebi-yile **kāle vehtilāfu'd-dīneyni** ya^cnī māni^c-i mīrāsuñ
9. üçüncisi dīnleri muhtelif olmağdur meşelā müslimān kāfirden kāfir
10. müslimāndan mīrās yimez ammā kāfir müslimāndan mīrās yimemek ittifākıdür
11. müslimān kāfirden mīrās yimemek ihtilāfıdür ıamme-i şahābe katında
12. yimez Mu^cāveye katında yir **kāle vehtilāfu'd-dāreyn immā haqıqaten**
13. **kel-hürri ve'l-zimmī** ya^cnī māni^c-i mīrāsuñ dördüncisi dārları

9b

1. muhtelif olmağdur zimmi-yile harbî gibi kaçan zimmi ölse dāru'l-ḥarbde
2. vārişi qalsa mīrās yimez dāru'l-ḥarbde ölse dāru'l-islāmda vārişi
3. qalsa yine mīrās yimez zīrā zimmi dāru'l-İslām ehlindendür **qāle**
4. **ev ḥükmen kel-müste'mini ve'z-zimmiyi ve'l-ḥurrî min dāreyni muhtelefeyni**
5. ya'nî dārları muhtelif olmağ yā ḥaḳīqate olur ki beyān olundı
6. yā ḥükmen olur dāru'l-ḥarbden dāru'l-İslāma amān dileyüb
7. gelen zimmi gibi egerçi ḥaḳīqatde bir dārdadur ammā ḥükümde iki
8. dārdadur zīrā harbî ḥükme ḥarbdendür yāḥūd ikisi bile harbî
9. olsa dāreyni muhtelifinden eger dārlarında ölseler ḥaḳīqate
10. ihtilāf olur **qāle ve'd-dāru innemā yehtelifu bi-ihtilāfi'l-min'ati ve'l-mülki'**
11. **l-inḳiṭā'i'l-işmeti fimā beynehüm** ya'nî dārları muhtelif olmaz illā çerinüñ
12. ihtilāfı-yıla ve daḡı pādişāhuñ ihtilāfı-yıla olur 'ahd-i amān
13. münḳaṭıç olduğı-çün bunlaruñ ortasında meşelā kāfirden

10a

1. bir pādişāh Türk'de var bir pādişāh Hind'de her birinüñ dārları
2. ve çerileri var eger birbirine buluşa amān virmez birbirin ḳatl
3. eyler ammā kaçan a'dālarına mu'āvenet itseler dār vāḥid olur mīrās
4. müteḥaḳḳıḳ olur ammā dāru'l-İslām dār-i vāḥiddür çerinüñ pādişāhuñ
5. ihtilāfı-yıla muhtelif olmaz ol sebebdendür ki ehl-i bağı ehl-i 'adilden

6. mīrās yir egerçi çerileri muhtelif ise dağı **ḳāle bāb**
7. **el-fūrūzi ve müstaḥiḳḳühā el-fūrūzul muḳadderetü fī kitābil'lahi te'ālā sittetün**
8. ya'nī bu bāb farzları dağı farzlara müstaḥiḳḳ olanı bilecek yirdür
9. bilgil ki furūz-ı muḳaddere ya'nī siḥām-ı mu'ayyene Allāh te'ālānuñ kitābında
10. altıdur nişf rub^c şümündür buña nev^c-i evvel dirler ve dağı şülüşān
11. şülüş sūdüsdür buña nev^c-i şānī dirler **'ale'l-taz'ifi ve't-taşıfi**
12. ya'nī bu zıkr olınan farzlarıñ iki nev^ci dağı bile bir taraftan
13. taz'if ve bir taraftan taşıf üzerinedür meşelā nev^c-i evvelde nişf

10b

1. zı'fidür rub^cuñ rub^c zı'fidür şümünüñ şümün nişfidür rub^cuñ rub^c
2. nişfidür nişfuñ nev^c-i şānīde şülüşān zı'fidür şülüşüñ şülüş zı'fidür
3. sūdüsün sūdüs nişfidür şülüşün şülüş nişfidür şülüşānuñ bu zıkr
4. olınan kitābda muḳadder olandur ammā icmā^cda muḳadder olan şülüş
5. māyebḳādur ana-yiçün ve dağı süb^c tūs^cdür ve ğayrısı bāb-ı 'avlde zıkr
6. olandur Allah Te'ālā kitābında muḳadder olan altıdur dimek-ile icmā^cda
7. muḳadder olandan ihtirāz itdi bilgil ki nişfuñ müsteḥaḳḳı bişdür biri
8. erdür ve biri kızdur ve biri oğul kızıdır biri ata ana bir kız qarındaşdur
9. biri ata bir kız qarındaşdur rub^cuñ müstaḥiḳḳı ikidür biri erdür ve biri
10. 'avretdür ve şümünüñ müstaḥiḳḳı 'avretdür ancak ve şülüşānuñ müsteḥaḳḳı dördür
11. biri kızlardur biri oğul kızlarıdır biri ata ana bir kız qarındaşlardur
12. biri ata bir kız qarındaşlardur ve şülüşün müstaḥiḳḳı ikidür biri anadur biri
13. ana bir kız qarındaşlardur ve sūdüsün müstaḥiḳḳı yididür biri oğul kızlarıdır

11a

1. biri ata bir kız karındaşlarıdır biri anadır ve biri kızkarındaşdır ve biri
2. atadır ve biri abadır **ḳāle ve aṣḫābü hezihi's-sihāmi işneyn 'aṣere neferan erba'aten**
3. **mine'r-ricāl vehüme'l ebu ve'l-ceddü'ş-ṣaḫīḥü vehüve ebü'l-ebī vein 'alā ve'l-āḫü'**
4. **l-ümm ve'z-zevce** ya'nī muṣannif vaḳtā ki fūrüz-ı muḳaddere zıkr itse diledi ki
5. aña müstaḫıḳḳ olanı zıkr ide imdi bilgil ki aña müstaḫıḳḳ olan on
6. iki nefsdür neferi nefis-ile tefsīr itdük zırā nefer ondan yukaruda
7. ve hem nisāda isti'māl olunmaz ol ecilden nefis-ile tefsīr itdük
8. tā ki ṣaḫīḥ olan on ikinüñ dördi erenlerdür birisi atadır biri
9. dededür ki atasınuñ atası olan biri ana bir er karındaşdır ve biri erdür
10. **ḳāle ve ṣemānun mine'n-nisā-i vehünne'z-zevcetü ve'l-bintü ve binti'l-ibni**
11. **vein sefalet ve'l-uḫti li-ebin ve ümmin ve'l-uḫti li ebin ve'l-uḫti li ümmin ve'l-ümmi**
12. **ve'l-ceddeti'ş-ṣaḫīḫati vehiyelleti lā-tedḫülü fī nisbetihā ile'l-meyyiti ceddun fāsıdun**
13. ya'nī ol on iki nefsüñ sekizi 'avretlerdendür birisi 'avretdür

11b

1. biri kızdur biri oğul kızdur ne ḳadar aṣağıya giderse gitsün biri
2. ata ana bir kızkarındaşdır biri ata bir kızkarındaşdır biri ana bir kızkarındaşdır

3. biri anadur birisi şol abadur ki meyyite nisbet eylesek ara yire cedd-i fāsīd
4. girmeye cedd-i fāsīd şol dededür ki meyyite nisbet itsek ara yire
5. ümm gire meşelā cedd-i fāsīd anasīnuñ atası gibi cedde-i fāsīde anasīnuñ
6. atasīnuñ anası gibi **ḳāle ümmü'l-ebu felehu aḥvāle şülüşi'l-farzi'l-muṭlaḳ**
7. **vehüve's-südüsi ve zalike me'alā ibni ve ibne'l ibni vein süfli ve'l-farz**
8. **vet-ta'şību me'al ve zalike me'al ve'l-ibneti'l ibni vein sefelet**
9. **ve't-ta'şību'l maḥzu 'inde 'ademi'l-veledi ve veledi'l ibni vein süfli ya'ni**
10. atanuñ üç ḥāli var birisi farz-ı muṭlaḳ yimekdür ki ol altıda bir
11. yimekdür imdi bu südüsi yimek oğul ile oğul oğlu ile bile olıcaḳdur
12. ne ḳadar aşığa giderse gitsün bir ḥāli farz-ı muṭlaḳ ki südüsdür
13. anı alub mābaḳī ḳalana 'aşabe olmaḳdur bu ḥāli ḳızı-la oğul ḳızı

12a

1. bile olıcaḳdur ne ḳadar aşığa giderse gitsün ya'ni şulb ḳız-ıla ve
2. oğlīnuñ oğlīnuñ ne ḳadar aşığa giderse gitsün ḳızīnuñ ortasında
3. fark yoḳdur bir ḥāli çıḳca 'aşabe olmaḳdur bu ḥāli oğul ḳızı
4. ve daḳı oğlīnuñ ḳızı olmayıcaḳdur **ḳāle ve'l-ceddü's-şāḥiḥ kel-ebi**
5. **vehüvellezi lā tedhulü fi-nisbetihi ile'l-meyyiti ünseyi'l ümmi erba'a mesāilin**
6. **ve senez kürahā inşā'allāh te'alā** ya'ni şāḥib-farz erenlerden ki
7. dört idi biri atadur ki beyān olundı biri şol dededür ki
8. meyyite nisbet itsek ara yire mü'ennes dāḥil olmaya bu dede ata gibidür
9. illā dört mes'elede degüldür biri budur ki atasīnuñ anası ata-yıla
10. mīrāş yimez ammā dede-yile mīrāş yir ikincisi budur ḳaçan meyyit atasın
11. anasın erden ve 'avretten birin terk itse ana şülüşi yebḳā yir
12. ya'ni er 'avret farzın alduḳdan şoñra ḳalan māluñ şülüşin alur

13. ammā ata yirine dede ҡalsa ana cemī^c mālūñ sūlüşin alur üçüncisi

12b

1. budur meyyitūñ ana bir ҡarındaşları ve dağı ata bir ҡarındaşları ata-yıla sākıt
2. olurlar ammā dede-yile sākıt olmazlar illā Ebū Ḥanīfe ҡıyında sākıt olurlar
3. dördünci mes'ele budur ki ҡaçan mu^ctiķuñ atası oğı ile ҡalsa velālīguñ
4. sūdüsü atanuñ olur ammā mu^ctiķuñ dedesi oğı-yıla ҡalsa dede mīrās
5. yimez velālīguñ küllisi oğıuñ olur **ķāle ve yesķuķu bi'l-ebi li-enne'l-ebe**
6. **aşlun fı -ķarābetihi ile'l-meyyit** ya^cnī bu dede ata-yıla sākıt olur zīrā ata
7. aşıldur dededen meyyite ķarābetde zīrā dede ata vāsıta olması-yıla meyyite
8. ulaşur ata ma^clūmdur ki vāsıtasuz ulaşur bāb-ı ĥacbdā zıkr olunsa
9. gerek her şaķş ki meyyite bir şaķş-ı āķer sebebi-yile ulaşur ol sebep olan
10. şaķş mevcūd olıcaķ maĥcūb olur mīrās yimez **ķāle ve emmā evlādi'l-ümmi**
11. **fahvālū sūlüşin es-sūdüs li'l-vāĥideti** ya^cnī ana bir ҡarındaşlarıuñ üç ĥālleri
12. vardur birisi sūdüs yimekdür bir olıcaķ zīrā Allāhu te^cālā buyurdı ki
13. **ve in kāne raculün yūraşü külāleten evi imrātün velehu aķun ev uĥtun feli külli vāĥidin**

13a

1. **minhümā sūdüsü**²⁰ yaⁿⁱ kaçan meyyitden vārişleri mīrāş yir olsa hāl
2. bu ki meyyitüñ oğlı kızını dağı atası dedesi olmasa gerek meyyit
3. er olsun gerek ‘avret olsun hāl bu ki anuñ-içün er qarındaş
4. yā kız qarındaş olsa anlaruñ her birisi içün sūdüs yimek
5. vardur didi zīrā qarındaşdan murād ana bir qarındaşdur ittifāk-ı
6. cemī^c müfessir kıyında **qāle ve’s-şülüşü li’l-işneyni feşāiden** yaⁿⁱ ana bir
7. qarındaşlaruñ ikinci hāli şülüş yimekdür birden artuğ oldukları
8. vaqt zīrā Allāhu te‘ālā **fe in kānū ekşere min zalike fehüm şüreğāu**
9. **fi’s-şülüşü**²¹ didi yaⁿⁱ kaçan ana bir qarındaşlar birden artuğ
10. olsalar şülüşde müşterek olurlar didi pes āyetden ma‘lūm
11. oldı ki birden artuğ olsalar şülüş yirler **qāle zükürühüm**
12. **ve unāşühüm fi’l- kısmeti ve’l-istihkākı seveün** yaⁿⁱ ana bir qarındaşlaruñ
13. müzekkeri mü’enneşi kısmetde istihkākda berāber oldukları budur ki

13b

1. ana bir qarındaş bir olıcağ sūdüs alur gerek müzekker olsun gerek
2. mü’enneş olsun istihkākda beraber olduğı budur ki müzekker ne
3. alursa mü’enneş dağı anı alur **qāle ve yeskuṭne bī’l-veledi ve veledi’l**
4. **ibni vein süflin ve’bil ebi ve’l-ceddi bī’l- ittifāki** yaⁿⁱ ana bir qarındaşlaruñ
5. üçünci hālleri suķūṭdur imdi bunlar sāķıṭ olmağ meyyitüñ
6. oğlı kızını-yıla ve oğlınuñ oğlı kızını-yıla dede bile olıcağdur ittifākı

²⁰ Eğer kendisine varis olunan bir erkek veya bir kadının evladı ve babası olmaz ve bir erkek veya bir kız kardeşi bulunursa ona altıda bir düşer. (Nisa-12.)

²¹ Eğer (kardeşler) birden fazla olurlarsa, üçte birde ortaklırlar. (Nisa-12)

7. **ḳāle ve emmā ez-zevcū fehāletāni'n-nıṣfi 'inde 'ademi'l-veledi veledi'l ibni**
8. **ve in süflin** ya'nī erenlerden şāhib-farz ki dört idi dördüncisi
9. erdür bunuñ iki ḥāli vardır bir ḥāli nıṣf yimekdür kaçan meyyitüñ
10. oğlı kızını ve daḥı oğlınuñ oğlı kızını olmaduğı vaḳt ne ḳadar aṣağa
11. giderse gitsün **ḳāle ve'r-rub' me'a'l-veledi ve veledi'l ibni ve en süflin**
12. ya'nī erüñ ikinci ḥāli rub' yimekdür meyyitüñ oğlı kızını ve daḥı oğlınuñ
13. oğlı kızını olduğı vaḳtde ne ḳadar aṣağa giderse gitsün ya'nī

14a

1. oğul veledi-yile oğlınuñ oğlınuñ ne ḳadar aṣağa giderse veled ortasında
2. fark yokdur **ḳāle füṣūli'n-nisāi'z-zevcāti ḥāletāni'r-rub'i 'indi**
3. **'ademi'l veledi'l-ibni ve in süflin** ya'nī muṣannif ṭā'ife-i ricāl
4. aḥvāl-i beyānından fāriḡ oldı-yısa ṭā'ife-i nisā aḥvāl-i beyānına
5. şürü' itdi ṭā'ife-i nisādan birisi 'avretlerdür anlaruñ iki ḥāli
6. vardır bir ḥālleri rub' yimekdür kaçan meyyitüñ oğlı ve daḥı oğlımun
7. oğıl kızını olmasa ikinci ḥālleri şümün yimekdür meyyitüñ oğlı kızını
8. oğlınuñ oğlınuñ oğlı kızını olduğı vaḳtde ne ḳadar aṣağa giderse
9. gitsün **ḳāle ve immā benātü'ş-şulbi fehvālü sülüşü'n-nıṣfi lil-vāḥideti**
10. **ve'ş-şülüşāni li'l-işneyni feṣā'idan ve me'a'l-ibni lile'z-zekeri mişlü ḥazzi'l-ünseyeyn**
11. **vehüve ya'şihünne** ṭā'ife-i nisādan birisi meyyitüñ şulb kızlarıdır
12. anlaruñ-içün üç ḥāl vardır bir ḥālleri nıṣf yimekdür kaçan
13. kız bir olsa ikinci ḥālleri sülüşān yimekdür iki olub ikiden

14b

1. artuḡ oldukları vakt üçüncü hâlleri ‘uṣūbet-i müşterekdür
2. ya‘nī er qarındaş-ıla bile olsalar iki er bir kız almaḡdur ol oḡlan
3. bu kızları ‘aṣabe kılduḡı-çün **ḡāle ve benāti’-**
4. **l ibni kebenātiş-şulbi ve ‘inde ‘ademi benāte’ş-şulbi velehünne aḡvāle**
5. **sitte’n-nıṣfi li’l-vāḡideti ve’şşülüṣāni li’l-iṣneyi feṣāiden ‘inde ‘ademi**
6. **benāti’ş-şulbi velehünne’s-südüsi me‘al vāḡideti’ş-şulbiyyeti tekemmületen li’ş-şülüseyi**
7. **velā yurṣenu me‘aṣ-şulbiyyine** ya‘nī tā’ife-i nisādan birisi oḡul kızlarıdır
8. anların için altı hāl vardır bir hâlleri nıṣf yimekdür kız bir
9. olıcaḡ ikinci hâlleri şülüṣān yimekdür iki olub ikiden artuḡ
10. olıcaḡ meyyitüñ şulb kızları olmayıcaḡ üçüncü hâlleri südü
11. yimekdür meyyitüñ şulb kızları bir olıcaḡ zīrā nıṣfi şulb kızları alır
12. kızların ḡaḡḡı şülüṣāndur südü ḡalır anı daḡı oḡul kızlarına virürüz
13. kızların ḡaḡḡı şülüṣān kāmil olmaḡı-çündür dördüncü hâlleri

15a

1. mīrās yimemekdür şulb kızları meyyitüñ iki olıcaḡ zīrā şülüṣānı şulb
2. kızlar alurlar oḡul kızlarına nesne ḡalmaz **ḡāle illā en yekūne**

3. **bi hizāyuhinne ve eskāle minhünne gulāmun feyu‘aşibuhünne ve’l- bākī beynehüm**
4. **lille’z-zekeri mişlü ħazzi’l-ünşeyeyn** ya‘nī şulb kıızı iki olıcağ oğul kıızları
5. mīrās yimezler illā meger ki kendüler berāberinde yāhūd kendülerden
6. aşāğa derecede bir oğlan ola ol oğlan bu kıızları ‘aşabe
7. kıılur şāhib-farzdān kıalan māl anlaruñ ortasında iki
8. müzekkere bir mü’enneşe virmek tarīki-yile kıismet olınur bu oğul
9. kıızlaruñ altıncı ħālī sākıt olmağdur meyyitüñ şulb oğıl kıaldığı
10. vağtde zīrā meyyitüñ şulb oğıl ‘aşabe olur cemī‘ mālī ħıfz ider
11. kendüden aşāğa derecede olana mīrās yidürmez men‘ ider
12. **ķāle velev tereke şülüşi benāti ibni ba‘dehünne esfelü min ba‘zin ve şülüşi**
13. **benāti ibni ibnin aĥī ba‘dehünne esfelen min ba‘di ve şülüşi benātin**

15b

1. **ibni ibni ibni aĥī ya‘dehünne esfele min ba‘din bihezih’ş-şureti** ya‘nī
2. meyyit bir oğlınuñ üç kıızın terk itse ba‘zından derecede aşāğa
3. olsalar āĥer bir oğlınuñ oğlınuñ üç kıızın terk itse
4. yine ba‘zı ba‘zından derecede aşāğa olsalar āĥer bir oğlınuñ
5. oğlınuñ oğlınuñ üç kıızın terk itse ba‘zı ba‘zından
6. derecede aşāğa olsalar işbu şüret üzerine taşvīr olınur
7. bilgil gāfil olma (Ek-1)²²
11. **ķāle el-‘ulyā mine’l-ferīki’l evveli tevāzihā lā yūvāzihā eĥadü’l-vüştā**
12. **mine’l- ferīki evveli tevāzihā’l-‘ulyā mine’l-ferīki’ş-şānī’s-süflā**

²² Eserde miras paylaşımı yapılırken, hesaplamının doğru ve daha pratik olması için tablolar verilmiştir. Bu tablolar eserin sonunda EKLER bölümünde Ek-1, Ek2... şeklinde gösterilmiştir.

13. **mine'l-ferīki evveli tevāzihā li-vüştā mine'l-ferīki's-şānī ve'l-ulyā**

16a

1. **mine'l-ferīki's-şālişi süflā mine'l-ferīki's-şānī tevāzihā'l-vüştā**
2. **mine'l-ferīki's-şālişi's-süflā mine'l-ferīki's-şālişi yüvezihā ehadün**
3. ya'nī oğul kızları ki bu şüretde üç ferīkdur ferīk-ı evvel evvelün
4. ulyāsına ya'nī evvelki derecede olana hīç bir ehad berāber olmaz
5. ferīk-i evvelün vüştāsına ferīk-i şānīnün ulyāsı berāber olur
6. ferīk-i evvelün süflāsına ferīk-i şānīnün vüştāsı ferīk-i şālişün
7. vüştāyı berāber olur ferīk-i şālişün süflāsi ya'nī aşāğa derecede
8. olan hīç bir ehad berāber olmaz **kāle ve izā arafte hezā fenekülü**
9. **li'l-ulyā mine'l-ferīki'l-evveli'n-nışfi ve li'l-vüştā mine'l-ferīki'l-evveli**
10. **li'l-ulyā mine'l-ferīki'l-evveli'n-nışfi ve li'l-vüştā mine'l-ferīki'l-evveli**
11. **me'a min yevāzihā's-südüsü tükellimeten li's-şülüseyni** ya'nī oğul kızları için
12. zıkr olınan ahvāli bildünse biz ayduruz ulyā-yı ferīk-ı evvel
13. için nışf vardır zīrā meyyitün şulb kızını gibidür vüştā-yı

16b

1. ferīk-ı evvele kendü berāberinde olan-ıla südüs vardır zīrā oğul
2. kızları gibi dururlar şülüşānı olmaç için **kāle velī şe'yin li's-süfliyāti**
3. **el-ene yekūnu ma'hunne gulāmun feyaşibu min kānet bihizāihi ve min**
4. **fūkihi in lem tekün zāte sehmin ve yeskuṭu min dūnihi** ya'nī ferīk-i evvelün

5. ʿulyāsına nıṣf virilür ve vusṭāsına kendü berāberinde olan-ıla
6. südü virilür andan aṣāğa olanlara nesne yoḳdur illā meger ki
7. aṣāgada olan kızlaruñ berāberinde oğlan ola ol
8. oğlan kendü berāberinde olan kızları ve daĥı kendüden yuĥaruda
9. olan kızları ʿaṣabe kıılır eger kendüden yuĥaru olan kızlar
10. ṣāhib-farz olmasalar zīrā ṣāhib farz-olan kızuñ ʿaṣabe
11. olmaĥda daĥlı yoḳdur ammā bu mesʼele dört ūret üzerinedür
12. evvelki ūreti budur ki ʿulyā-yı ferīḳ-ı evvelde ḳodı bir kıızın
13. vusṭā-yı ferīḳ-ı evvelde ḳodı bir kıızın kendü berāberinde olan

17a

1. ʿulyā-yı ferīḳ-ı ṣānī-yile mesʼelede nıṣf var ʿulyā-yı ferīḳ-ı evvel-içün
2. südü vardur vusṭā-yı ferīḳ-ı evvel için **meʿa men yüvāzihā** pes
3. eyleye aṣl mesʼele altıdan olur nıṣfı üç ʿulyā-yı ferīḳ-i evvele
4. südü bir vusṭā-yı ferīḳ-i evvele kendü berāberinde olan kıız-ıla bile
5. mābāķi iki müstaḥīḳḳ ṭaleb itdük gördük yoḳ bildük ki mesʼele
6. reddīdür her ḳaçan mesʼele reddī olsa iki vech-ile naṣar idevüz
7. evvelā naṣar idelüm görelüm men yureddu ʿaleyhi ki er ile ʿavretdür var mı
8. yoḳ mı ṣānīye naṣar idelüm görelüm men yureddu ʿaleyhi bir cins mi iki cins mi
9. evvelā naṣar itdük gördük men lā-yureddü ʿaleyhi yoḳ ṣānīye naṣar itdük
10. gördük men yureddu ʿaleyhi iki cins vaḳtā ki mesʼelede men lā-yureddü
11. ʿaleyhi olmasa men yureddu ʿaleyhi iki cins olsa ḳāʿide budur ki
12. evvel mesʼele sihāmlarından kılına bu mesʼelede sihāmları dördür mesʼeleyi
13. dörtten kılduk üçün ʿulyā-yı ferīḳ-ı evvele virdük birin vusṭā-yı

17b

1. ferīḳ-ı evvele virdük kendü berāberinde olan-ıla bile bu zıkr olınan
2. ʿamel-i kısmetdür ammā ʿamel-i taşhīḥ var anuñ ṭarīḳi budur ki siḥām-ıla
3. rü'üs ortasında üç ḥālete nazār olına istiḳāme muvāfaḳa
4. mübāyene nazār itdük ʿulyā-yı ferīḳ-ı evvelüñ siḥāmı üç re'si bir üç bire
5. müstaḳīm ḍarba ḥācet yok vusṭā-yı ferīḳ-i evvelüñ kendü berāberinde
6. olan-ıla bir var sehimleri bir re'sleri iki bir ikiye mübāyin küllī rü'üs
7. mevḳūf ve vaḳtā ki siḥām-ıla rü'üs ortasında kesr olsa ol daḥı
8. bir ṭāi'fe üzerine gelse ol vaḳt ḳā'ide budur ol ṭā'ife-
9. nüñ ʿaded-i rü'usin aşl mes'eleye uravuz bu mes'eledede kesr gelen
10. ṭāi'fenüñ ʿaded-i rü'usi ikidür urduḳ aşl mes'eleye ki dördür
11. sekiz oldu bundan bize üç nesnenüñ ʿilmi ḥāşıl oldu aşl
12. mes'ele bildük dördten maḍrüb bildük ikiden taşhīḥ mābelag
13. bildük sekizden ḳaldı bizümle iki ʿamel daḥı her ferīḳa ne degdügin

18a

1. bilmek her ferīḳuñ ferdine ne degdügin bilmek her ferīḳa ne degdügin
2. bilmek ṭarīḳi budur ki aşl mes'eledede neleri varısa maḍrūba uravuz
3. mābelagdan virevüz ʿulyā-yı ferīḳ-ı evvelüñ üç sehimi varıdı urduḳ
4. maḍrūba ki ikidür altı oldu virdük aña vusṭā-yı ferīḳ-ı evvelüñ

5. kendü berāberinde olan-ıla bir sehimleri varıdı urduķ ikiye hemān
6. iki oldı virdük anlara her ferīķuñ ferdine ne degdügin bilmegüñ
7. tarīķi budur ki her ferīķuñ aşl mes'elede olan sihāmını 'aded-i
8. rü'üsine nisbet idevüz ol nisbet üzere mađrūba kıyās meblağdan
9. virevüz 'ulyā-yı ferīķ-ı evvelüñ aşl mes'elede sihāmı üç re'si bir
10. üç bire şelāšetü emşāl rü'üs nisbet tutar biz dađı buña şelāšetü
11. mađrūb virelüm mađrūb iki üç mişli altıdur virdük aña vüştā-yı
12. ferīķ-ı evvelüñ kendü berāberinde olan-ıla aşıl mes'elede sehimleri bir
13. re'sleri iki bir ikiye nişf rü'üs nisbet tutar biz dağı bunlaruñ

18b

1. her birine nişf mađrūb mađrūbumuz iki nişfı bir biz dađı
2. her birine birer virdük ikinci şūret budur ki 'ulyā-yı ferīķ-ı evvelde
3. ķodı bir kıızın nişf aña ve vüştā-yı ferīķ-ı evvelde ķodı bir kıızın
4. kendü berāberinde olan-ıla südüs anlara süflā-yı ferīķ-ı evvelde ķodı
5. bir kıızın kendü berāberinde olan vüştā-yı ferīķ-i evvel 'ulyā-yı
6. ferīķ-ı şālīs-ile bir oğlan-ıla bile ol oğlan bu kıızları 'aşabe
7. kıılır ammā kıızları ihtişār mümkün degül oğlanı beş itdüķ ya'ni
8. oğlanı beş itmek iki kıız yirine farz kıılmakđur üç kıız aşıldan
9. tahķīķ varıdı iki dağı oğlanı iki kıız farz itmekden oldı
10. eyleye kıızlar biş oldı keennehü bir kişi öldi bir şulb kıızın ķodı
11. iki oğlı kıızın biş 'aşabesin ķodı aşl mes'ele altıdan zīrā

12. mes'elede nişf var südüs var mabâkî var altınuñ nişfi üç
13. 'ulya-yı ferîk-ı evvele südüs bir vuşta-yı ferîk-ı evvele kendü berâberinde

19a

1. olan-ıla ki 'ulyâ-yı ferîk-ı şânîdür mabâkî iki virdük 'aşabeye **hazâ**
2. 'amelü'l-**kısmeti** ya'nî bu kısmet 'amelidür ammâ 'amel-i taşhîh var anuñ
3. bilmesi tarîki budur ki siham-ıla rü'üs ortasında üç hâlete nazar
4. idevüz istikâme muvâfaqa mübâyene nazar itdük 'ulyâ-yı ferîk-ı
5. evvelüñ sihamı üç re'si bir üç bire müstakîm darba hâcet yok
6. vuşta-yı ferîk-ı evvelüñ kendü berâberinde olan-ıla bile sihamları bir
7. re'sleri iki bir ikiye mübâyin küllî rü'üs mevķuf 'aşabenüñ sihamı
8. iki re'sleri biş iki bişe mübâyin küllî rü'üs mevķuf biş
9. mevķuf şimdiye degin siham-ıla rü'üs ortasında üç hâlete nazar
10. iderdük şimden girü rü'üs-ile rü'üs ortasında dört hâletine
11. nazar idelüm mümâsele müdâhale muvâfaqa mübâyene bunlaruñ her birisinüñ
12. ta'rîfi yirinde inşâallâh tafşîl üzerine zıkr olunsa gerek
13. ammâ bu mes'elede bir yirde var iki mevķuf bir yirde var biş mevķuf

19b

1. nazar itdük iki bişe mübâyin küllin birinüñ külline uralum ikiyi
2. urduķ bişe on oldu on daħı urduķ aşıl mes'eleye ki

3. altıdır altmış oldu aşl mes'ele bildük altıdan maḍrüb bildük
4. ondan taşhīḥ mābalağa bildük altmışdan ḳaldı bizümle iki 'amel
5. daḫı her ferīḳa ne deḡdüḡin bilmek her ferīḳuñ ferdine ne deḡdüḡin
6. bilmek ṭarīḳi budur ki her ferīḳuñ aşl mes'elede nesi varısa
7. maḍrūba uravuz mābalaḡdan virevüz bu mes'elede 'ulyā-yı ferīḳ-i
8. evvelüñ üç sehmi var urduḳ maḍrūba ondur üç kerre on otuz
9. oldu virdük ana vüştā-yı ferīḳ-i evvelüñ kendü berāberinde olan-ıla
10. bir sehmleri var urduḳ ona hemān on virdük anlara 'aşabenüñ
11. aşl mes'elede siḫāmları iki urduḳ maḍrūba ki ondur yigirmi
12. oldu virdük anlara her ferīḳuñ ferdine ne deḡdüḡin bilmegüñ
13. ṭarīḳi budur ki her ferīḳuñ aşl mes'elede siḫāmı 'aded-i rü'üsine nisbet

20a

1. idevüz ol nisbet üzere maḍrūba ḳıyās mābalaḡdan virevüz bu
2. mes'elede vuştā-yı ferīḳ-ı evvelüñ siḫāmı üç re'si bir üç bire şelāsetü
3. emşāli rü'üs nisbet ṭutar bizde buña şelāsetü emşāli maḍrüb
4. virelüm maḍrūbumuz on üç mişli virdük aña vuştā-yı ferīḳ-ı
5. evvelüñ kendü berāberinde olan-ıla bir sehmi var re'sleri iki bir ikiye
6. nişf rü'üs nisbet ṭutar biz daḫı bunlaruñ her birine nişf
7. maḍrüb virelüm maḍrūbumuz on nişfi biş her birine bişer virdük
8. 'aşabenüñ sehmleri iki re'sleri biş iki bişe ḫumsa-yı rü'üs
9. nisbet ṭutar biz daḫı bunlaruñ her birisine ḫumsa-yı maḍrüb
10. virelüm maḍrüb on ḫumsası dört her birine dörder virdük
11. üçüncü şüreti budur ki 'ulyā-yı ferīḳ-ı evvelde ḳodı bir ḳızın

12. vusṭā-yı ferīḳ-ı evvelde ḳodı bir kızmın kendü berāberinde olan-ıla
13. bile ki ʿulyā-yı ferīḳ-ı ṣānīdür süflā-yı ferīḳ-ı evvelde ḳodı

20b

1. bir kızmın kendü berāberinde olan-ıla bile ki vusṭā-yı ferīḳ-ı ṣānī
2. ʿulyā-yı ferīḳ-i ṣāliḥdür süflā-yı ferīḳ-ı ṣānīde ḳodı bir kızmın
3. kendü berāberinde olan-ıla bile vusṭā-yı ferīḳ-ı ṣāliḥdür bir oĝlan-ıla bile
4. ʿulyā-yı ferīḳ-ı evvele nıṣf vusṭā-yı ferīḳ-ı evvelde kendü berāberinde
5. olan-ıla südüs süflā-yı ferīḳ-ı evvelde olan kızmın kendü berāberinde
6. olan vusṭā-yı ferīḳ-ı ṣānī ʿulyā-yı ferīḳ-ı ṣāliḥ ile üç kızmın
7. süflā-yı ṣānīde olan kızmın daĝı kendü berāberinde olan vusṭā-yı
8. ferīḳ-ı ṣāliḥ ile iki kızmın ve oĝlan beṣ olmaĝ-ıla yidi kızmın olur
9. keennehü bir kiṣi öldi bir ṣulb kızmın iki oĝlı kızmın yidi ʿaṣabesin
10. ḳomıṣ gibi oldı ṣāhib-farṣ olmayan kızmın beṣ olan
11. oĝlan-ıla ʿaṣabe olmaĝ ṭarīki-yile biṣ kızmın taḥḳīḳi iki kızmın farṣi
12. yaʿnī oĝlan iki kızmın farṣ olmaĝdan ḥāṣıl oldı eyleye
13. mecmūʿı yidi kızmın ʿaṣabe gibi oldı mābāḳi anlaruñ-içün

21a

1. olur aṣl mesʿele altıdan nıṣf üç kızmın südüs bir oĝul kızmına

2. m̄bāq̄ī iki ‘aşabelere virdük bu z̄ikr olınan kısmet ‘amelidür
3. ammā taşh̄ih̄ tarīki üzere üç h̄ālete nazar itdük gördük
4. kızuñ sehmi üç re’si bir üç bire müstaķīm darba h̄ācet yok
5. ve oğul kızlarınıñ sehmleri bir re’sleri iki bir ikiye mübāyin küllī
6. rü’üs mevķūf iki mevķūf ‘aşabe tek sehmleri iki re’sleri
7. yidi iki yidiye mübāyin küll rü’üs-i mevķūf yidi mevķūf şimdiye degin
8. sihām-ıla rü’üs ile rü’üs ortasında üç h̄ālete nazar itdük şimden girü
9. rü’üs-ile rü’üs ortasında dört h̄ālete nazar idelüm bir yirde
10. var iki mevķūf bir yirde var yedi mevķūf nazar itdük iki
11. yidiye mübāyin vaķtā ki rü’üs-ile rü’üs ortasında mübāyene
12. olsa k̄ā’ ide budur birinüñ küllin birinüñ külline uravuz ne
13. h̄āşıl olursa aşl mes’eleye uravuz pes eyleye iki

21b

1. urduķ yidiye on dört oldı on dördi daķı urduķ
2. aşl mes’eleye ki altıdur seksen dört oldı kaldı bizümle
3. iki ‘amel her ferīka ne degdügin bilmek her ferīkuñ ferdine ne degdügin
4. bilmek anlaruñ tarīki saña beyān olundı anuñ üzerine ‘amel
5. idelüm kızuñ aşl mes’eledede üç sehmi var urduķ mađrūba ki
6. on dördtür kırh̄ iki oldı virdük aña oğul kızlarınıñ
7. birleri var urduķ on dörde hemān on dört oldı virdük
8. anlara ‘aşabenüñ ikisi var urduķ on dörde yigirmi sekiz oldı
9. virdük ‘aşabāta ‘amel-i şānī üzerine kızuñ sehmi üç re’si bir

10. üç bire selâsetü emsâl rü'üs nisbet tutar biz dağı selâsetü emsâl
11. mağrüb virelüm mağrüb on dört üç misli kırk iki virdük
12. aña oğul kızlarınıñ sehimleri bir re'sleri iki bir ikiye nişf
13. rü'üs nisbet tutar biz dağı nişf-ı mağrüb virelüm mağrüb

22a

1. on dört nişfi yidi her birine yidişer virdük 'aşabātuñ
2. sehmleri iki re'sleri yidi süb'-i rü'üs nisbet tutar biz dağı
3. süb' mağrüb virelüm mağrübümüz on dört her birine dörder
4. virdük dördünci şüreti budur ki 'ulyā-yı ferīķ-ı evvelde qodı
5. bir kızın vusṭā-yı ferīķ-ı evvelde qodı bir kızın kendü berāberinde
6. olan-ıla bile süflā-yı ferīķ-ı evvelde qodı bir kızın kendü
7. berāberinde olanlar-ıla bile süflā-yı ferīķ-ı s̄ānīde qodı bir kızın
8. kendü berāberinde olan-ıla bile süflā-yı ferīķ-ı s̄ānīde qodı bir
9. kızın ve bir oğlan-ıla bile keennehü bir kişi öldi bir şulb kızın iki
10. oğlı kızın sekiz 'aşabesin qomış gibidür şimdi zıkr olan
11. tarīķ üzerine altı kız taḥķīķī iki kız taqđirī mecmū'ı sekiz olur
12. 'aşabe farz olunur mes'elede nişf var kıza südüs var oğul
13. kızlarına mābaķī var 'aşabāta aşl mes'ele altıdan nişfi üç kıza

22b

1. südüs bir oğul kızlarına m̄bākī iki ‘aşabāta virdük bu kısmet
2. ‘amelidür ammā ‘amel-i taṣḥīḥ ṭarīķi üzere sihām-ile rü’üs ortasında
3. üç ḥālete nazār itdük kızuñ sehmi üç re’si bir üç bire müstaķīm
4. darba ḥācet yoğ oğul kızlarınıñ sehmleri bir re’sleri iki
5. bir ikiye mübāyin iki mevķūf ‘aşabātuñ sehmleri bir re’sleri iki
6. iki sekize muvāfaķa-ı nıṣfiyye nıṣf rü’üs mevķūf dört mevķūf
7. ṣimdiye dek sihām-ıla rü’üs ortasında üç ḥālete nazār itdük
8. ṣimden girü rü’üs-ile rü’üs ortasında dört ḥālete nazār idelüm
9. bir yirde var iki mevķūf bir yirde var dört mevķūf iki-yile dörde
10. nazār itdük gördük müdāḥil vaķtā ki rü’üs-ile rü’üs ortasında
11. müdāḥile olsa ḥükmda ekṣeri a‘dādı aṣl mes’eleye urmaķdur
12. bu mes’eleda ekṣeri a‘dād dördür urduķ aṣl mes’eleye ki altıdur
13. yigirmi dört ḥāṣıl oldu aṣl mes’ele bildük altıdan maḍrūb

23a

1. bildük dördten m̄balağ bildük yigirmi dördten ḳaldı bizümle iki ‘amel
2. daḥı her ferīķa ne degdügin bilmek ve her ferīķuñ ferdine ne degdügin
3. bilmek ṭarīķi budur ki her kimüñ ki aṣl mes’eleda nesi varısa maḍrūba
4. uravuz m̄balağdan virevüz kızuñ aṣl mes’eleda sehmi üç urduķ
5. maḍrūba ki dördtür on iki oldu virdük aña oğul kızlarınıñ
6. sehmleri bir urduķ maḍrūba ki dördtür hemān dört oldu virdük anlara
7. ‘aşabātuñ sehmleri iki urduķ maḍrūba ki dördtür sekiz oldu virdük

8. anlara her ferīkūñ ferdine ne degdügin bilmek tarīki budur ki her ferīkuñ
9. aşl mes'elede ki sehmlerden 'aded-i re'slerine nisbet idevüz ol nisbet
10. üzere mađrūba kıyās mābalagdan virevüz kızuñ sehmi üç re'si bir
11. üç bire şelāsetü emşāli rü'üs nisbet tutar biz dağı şelāsetü emşāli
12. mađrüb virelüm mađrūbumuz dört şelāsetü emşāli on iki virdük
13. aña oğul kızlarınuñ sehmleri bir re'sleri iki bir ikiye nişf rü'üs

23b

1. nisbet tutar biz dađı anlara nişfi mađrüb virelüm mađrūbumuz dört
2. nişfi iki her birine ikişer virdük 'aşabātuñ sehmleri iki re'sleri sekiz
3. iki sekize rub^c rü'üs nisbet tutar biz dağı anlarıñ her birine rub^c mağrüb
4. virelüm mađrūbumuz dört rub^c bir her birine sehm virüñ mes'ele-i tesbīb-i
5. benāt şüreti tamām oldı **ķāle ve emmā'l-ahevāti liebin ve ümmin fađvāli**
6. **ħamse'n-nişfi li'l-vāhideti ve's-şülüşāni li'l-işneyni feşāiden ve me'a'l-aği li-ebi**
7. **ve ümmi lile'z-zekeri mişli ħazzi'l-ünseyeyni yeşirne 'aşabeten bihi li's tivā'ihim**

fi'l-ķarābeti

8. **ile'l-meyyiti** ya^cnī ħā'ife-i nisādan birisi ata ana bir kız ķarındaşlardur
9. anlarıñ biş ħāli vardur bir ħālleri nişf yimekdür bir olıcaķ ikinci ħālleri
10. şülüşān yimekdür iki olub ikiden artuķ olıcaķ zīrā Allāh te'ālā
11. **ve in kāne lehü uĥtün felehā nişfu mā-tereke ve in kānetā işneteyni**
12. **felehümā's-şülüşāni**²³ didi ya^cnī meyyitüñ bir kızķarındaşı olsa aña
13. nişf tereke virilür eger iki olsa terekenüñ şülüşāni virilür didi

24a

²³ Eğer bir tek kadın (kız kardeş) ise o zaman ona malın yarısı vardır. (Nisa-11)

1. üçüncü hâlleri ‘uşubet-i müşterekdür ya‘nî ata ana bir erkarındaş-ıla
2. bile olsalar lille’z-zekeri mişlü ḥazzi’l-ünşeyeyni kısmet olunur ya‘nî müzekker
3. iki mü’ennes naşîbi mişli virilmekdür meyyite qarâbetde berâber oldukları için
4. erkarındaş anları ‘aşabe kıılır **ḳāle velehünne’l-bāḳî me‘a’l-benāti**
5. **ev me‘ a benāti’l-ibni li ḳavlihi ‘aleyhi’s-selām ic’alū’l aḥevāti me‘a’**
6. **l-benāti ‘aşabeten** ya‘nî dördüncü hâlleri maḥzā ‘aşabe olmaḳdur kıız-ıla
7. oḡul kıızı bile olıcaḳ zîrā Ḥazret-i Resül kıız qarındaşlarıñuz kıızlarıñuzla
8. ‘aşabe kıılıñ didi kıızqarındaşdan murād ata ana bir veyāḥūd ata bir
9. kıızqarındaşdur ana birler degüldür zîrā ana bir ittifaḳ-ı sâḳıṭ
10. olurlar veled-ile veled-i ibn-ile bile olıcaḳ ammā kıızlarda ‘aşabe olurlar
11. zîrā ma‘a’l-benāt dimekden ol eklenür dinilmeye zîrā ma‘a muḳârenet
12. için olur ‘uşubetde iştirâki virmez dirüz eger su’âl olunsa
13. kaçan kıızqarındaş bir olsa kıızlar-ıla veyāḥūd bir kıız-ıla ‘aşabe olmazlar

24b

1. zîrā aḥavāt cem‘dür dinilse cevāb virevüz cem‘e lāma lām-ı cins
2. dāḥil olsa ma‘nā-yı cem‘iyyeti bozar ol ecilden ki bir kimesne
3. **lem ütezevvecü’n-nisā’e** diyü yemîn itse ya‘nî ben ‘avret almayam dise
4. bir ‘avret almaḳ ile ḥaniş olur kaçan **lem etezevvec nisāen** dise
5. bir ‘avret almaḳ ile ḥaniş olmaz ḥattā üç ‘avret almayınca zîrā
6. evvelde lām-i cins ma‘nā-yı cem‘iyyeti bozdı ferd müteḥakkıḳ olduğunlayın
7. ḥükm şābit olur şānīde bozar olmaduḡı-çün ma‘nā-yı cem‘ müteḥakkıḳ
8. olmayınca ḥükm şābit olmaz **ḳāle ve’l-aḥevāt li-ebin ke’l-l aḥevātın**

9. li-ebin ve ümmin velehünne ehvāle seb'î'n-nışfi li'l-vāhîdeti ve's-şülüşāni li'l-işneyni

10. feşā'iden 'indi 'ademi'l ahevāti li-ebin ve ümmin velehünnes'-südüsü me'al uhti

11. li-ebin ve ümmin tekemmüleden li's-şülüseyni ya'ni tā'ife-i nisādan birisi ata bir

12. kızkarındaşlardur bunlar ata ana bir kızkarındaşlar gibidür bunlarıñ-çün

13. yidi hāl vardır bir hālleri nışf yimekdür bir olıcağ ikinci

25a

1. hālleri şülüşān yimekdür iki olub ve dağı artuğ olıcağ ve ata ana

2. bir kızkarındaşlar olmaduğı vaqt zīrā bu ata bir kızkarındaşlar

3. ata birde zıkr olınan delilde müşterek oldukları-çün üçünci

4. hālleri südüs yimekdür ata ana bir kızkarındaş bir olıcağ şülüşān

5. kāmil olmağ-içün **kāle velā yerışna me'a'l-uhteyni li-ebin ve ümmin** ya'ni

6. ata birlerüñ dördünci hāli mīrās yimemekdür ata ana bir kızkarındaş

7. iki olduğı vaqtde zīrā anlar şülüşān alurlar ahevāt için

8. haqqı irş tamām olur anlara nesne kılmaz tā ki mīrās yiyeler **kāle**

9. **elāne yekūnu ma'ahünne ahun li-ebin feyu'aşibuhunne ve'l-bākī beynehüm lille'z-**

zekerı mişlü

10. **hazzi'l ünşeyeyni** ya'ni anlarıñ bişinci hāli 'uşūbet-i müşterekdür

11. bir olıcağ ikinci hālleri şülüşān yimekdür iki olub ve dağı artuğ

12. olıcağ ve ata ana bir kızkarındaşlar olduğı vaqt zīrā bu ata bir

13. kızkarındaşlar ata birde ya'ni ata bir erkarındaş bile olsa anuñ

25b

1. sebebi-yile bunların ‘aşabe olub mābaķī bunların ortasında
2. lille’z-zekeri mişlü ḥazzı’l-ünseyeyni kısmet olunmaķdur **ķāle ve s’s-sādisetü**
3. **en yeşirne ‘aşabeten me‘a’l-benāti’ev me‘a benāti’l ibni kemā zekerinā**
4. ya‘nī ata bir kız karındaşların altıncı ḥāli ‘uşūbet-i muḥtaşşdur
5. ya‘nī kızlar-ıla yāḥūd oğul kızları sebebi-yile kendüler ‘aşabe
6. olmaķdur saña delilin zıkr itdüķ ki ḥazret-i resül **ic‘alüllāḥevāt**
7. **me‘al benāti ‘aşabeten** didi aḥvātadan murād ata ana birler yāḥūd
8. ata birler olduğı-çün muşannif bu ḥāli sādise dimek-ile şıfat-
9. ları kıalan ḥāli ḥāmise olub rābi‘a dimek-ile şıfatlamadı **evvelā illā en**
10. **yeküne** didi ḥālet-i ḥāmise olub rābi‘den istişnā deñüldüğü
11. ma‘lüm olmağ-içün **ķāle ve benü’l-a‘yāni ve’l-‘allāt kellehüm**
12. **yesķuṭüne bi’l-ibni ve ibni’l-ibni ve en süfli ve bī’l-ebin bī’l-ittifāķi**
13. **ve bi’l-ceddim ‘ind ebi ḥanīfetü raḥme** ya‘nī ata ana bir ve daḥı ata bir kız

26a

1. karındaşların oğlı-yıla ne kıadar aşığa giderse gitsün ve daḥı
2. ata-yıla bile olıcaķ ittifāķı ve daḥı dede-yile sākıṭ olurlar İmām-ı
3. A‘zam kıyında bilgil ki kızkarındaşların küllisi bu zıkr olınan
4. eşḥāş-ıla sākıṭ olmaķ ata ana bir kız karındaşlara ḥālet-i ḥāmisdür
5. ve ata bir kız karındaşlara ḥālet-i sābi‘dür **ķāle veyesķuṭu benü’l-‘allāt**
6. **eydan bi’l-aḥi li-ebin ve ümmin izā şāret ‘aşabeten me‘al-benāti ev me‘a benāti**
7. **‘l-ibni** ya‘nī ata bir karındaşlar zıkr olınan eşḥāş-ıla sākıṭ
8. olduğunlayın ata ana bir erkarındaş-ıla daḥı sākıṭ olurlar ve daḥı

9. ata ana bir kızkarındaş kızlar-ıla veyāḥūd oğul kızlar-ıla ʿaşabe
10. olsalar mīrās yimekten sākıt olurlar zīrā ata ana bir kızkarındaşlar
11. ʿaşabe olmağdan kızlar-ıla kuvvet-i qarābet için evvel olduğı
12. ecilden kız-ıla ʿasabe olıcağ ata ana birler olurlar kuvvet-i qarābet
13. yaʿnī hem ata ve hem ana tarafından hışm olduğı ecilden

26b

1. pes eyleye bu ata ana birleri ata birleri mīrās yimege māni^c olur kuvvet-i qarābet
2. için **ḳāle ve ümmü'l-ümmi felehā aḥvāle selūşi's-südüsi me'al veledi ve veledi'**
3. **l-ibn ve in süfli** yaʿnī ṭā'ife-i nisādan birisi anadur bu ana için
4. üç ḥāl vardır bir ḥālī südüs yimekdür veled-ile ve dağı oğul veled-ile
5. ne kadar aşığa giderse gitsün bile olıcağ zīrā Allāhu Teʿālā
6. **veli ebeveyhi liküllü vāḥidin minhümā's-südüsi mimmā tereke in kāne lehü veledün**²⁴
7. yaʿnī atadan ve anadan her birisi için südüs vardır eger meyyitün
8. veledi yaʿnī oğul kız olırsa ammā veled-i ibn-ile südüs yimek
9. veled-i ibn şulb veledi yerine ṭurduğı-çündür veyāḥūd lafz-ı
10. veled şulbı ola dimek-ile ḳayd olınmaduğı ecilden veled-i ibne
11. dağı şāmil olur dinilür zīrā lafz-ı ʿāmdur gerek şulb olsun
12. gerek ibn vāsıt olmağ-ıla olsun **ḳāle evil işneyni**
13. **mine'l-iḥvāti ve'l iḥvāti feşāiden min eyyi cihetin kāne** yaʿnī

27a

²⁴ Ölenin çocuğı varsa, geriye bıraktığı maldan, ana babasından her birinin altıda bir hissesi vardır. (Nisa-11)

1. ana südü yimek zıkr olınan eşhâş-ıla bile olıcağ olur veyâ-
2. hüd erkarındaş ve kızkarındaşdan iki olmağ-ıla veyâ dağı
3. artuğ olmağ-ıla olur kanğı cihetden olursa olsun ya'nî
4. ikisi bile gerek ata ana bir olsun gerek ana bir olsun gerek
5. ata bir olsun zîrâ Allāhu Te'ālā **feinne kâne lehü ihvetün fe'l-ümmihi's-südü**²⁵
6. ya'nî kaçan meyyitüñ qarındaşları olsa südü vardır didi
7. lafz-ı ihvet mecmû'ına mütenāvildür ekşeri şahābe katında ve cumhür-ı
8. fuḫahā dağı buña zāhib oldılar ammā İbn-i 'Abbās kıyında lafz-ı ihvet
9. cem'dür üç olmayınca māni' olmazlar ana şülüş yimege ammā biz aña
10. cevāb virürüz ki mîrās haqqında işneyn cemā'at yirine kâ'im
11. olur zîrâ nitekim binteyn benāt yirine uḫteyn aḫavāt yirine
12. tırurdu şülüşāna müstaḫiḳḳ olmağda yine ancılayın işneyn cemā'at
13. yirine tırurlar anay şülüşden südüse ḫācet itmekde **ḳāle**

27b

1. **velil ümmi şülüşün li-küllü 'inde 'ademin heu'lā min mezkūrüne** ya'nî ana için
2. cemî' māluñ şülüşeyn yimek vardır bu zıkr olınanlar olmaduğı vaḳtın
3. zîrâ Allāh Te'ālā **vein lem yekün lehü veledün ve varışehü ebevāhu feli ümmihi's-şülüşü**²⁶
4. didi ya'nî kaçan meyyitüñ oğlı kızı olmasa atası ve anası

²⁵ Eğer kardeşleri varsa annesinin hissesi altıda birdir. (Nisa-11)

²⁶ Eğer çocuğı yok da (yalnız) ana babası ona varis oluyorsa, anasına üçte bir düşer. (Nisa-11)

5. dağı mīrās yise anası için cemī^c māluñ şülüşin yimek vardır
6. didi bu kelāmdan ma^clūm oldu ki ananuñ ikinci hāli şülüş
7. yimekdür **ḳāle ve şülüşi mā-yabḳı ba^cde farzın eḫadi'z-zevceyni ve zalike**
8. **fi'l-mes'eleteyni zevcün ve ebeveyni ev-zevčetün ve ebeveyni** ya^cnī ananuñ
9. üçüncü hāli erden ^cavretten birisi farzın alduḳdan şoñra
10. ḳalan māluñ şülüşin yimekdür bu iki mes'elededür evvelki mes'ele budur ki
11. bir kimesne öldi zevcin atasın ve anasın ḳodı mes'elede nışf var
12. zevcün andan ḳalan māluñ şülüşin anaya mābaḳī ataya ammā bu farzlar
13. ḫāşıl olıcaḳ ^cadedün eḳalli altıdur pes eyleye aşl mes'ele

28a

1. altıdan olur nışfı üç erine ya^cnī zevce ya^cnī ere virdük
2. emir tamām oldu ikinci mes'ele budur ki bir kimesne öldi zevcesin
3. ya^cnī ^cavretin ḳodı ve zevci atasın anasın ḳodı mes'elede rub^c
4. var zevcenün şülüşü mābaḳī var ananuñ bu farzlar ḫāşıl olıcaḳ
5. ^cadedün eḳalli dördtür pes eyleye aşl mes'ele dördten olur
6. rub^cı bir zevceye virilür mābaḳī üç şülüşi bir anaya virilür andan
7. mābaḳī iki ataya virilür **ḳāle velev kāne mekānū'l ebi ceddü fellī ümmi**
8. **şülüşi cem^cī'l-māli illā ^cinde Ebi Yūsuf feinne lehā şülüşi'l-baḳı** ya^cnī
9. atanuñ yirine dede ḳalsa ana şülüşi cemī^cü'l-māl alır İmām A^czam İmāmı
10. Muḫammed ḳıyında Allāh anlara raḫmet eylesün illā Ebū Yūsuf ḳıyında almaz
11. ol vaḳt yine ana için şülüş-i māyebḳā vardır Ebū Yūsuf ḳıyında
12. nitekim ana ata-yıla ḳalsa şülüş-i māyebḳā yidügünleyin **ḳāle li'l-cedde**
13. **ti's-südüsü vāḫideti kānet ev ekşera izā kinne şābitātin müteḫāziyatın**

28b

1. **fi'd-derece** yaⁿⁱ abaları için sūdüs vardır gerek bir olsun
2. gerek dağı artuğ olsun gerek ata tarafından olsun
3. gerek ana tarafından olsun kaçan şahıhāt olsalar ve dağı
4. derecede berāber olsalar pes zıkr olımandan ma'lūm oldu ki
5. abalar mırāş yimek iki şart-ıla olur eđalliñ şartı budur ki şahıhāt
6. gerek yaⁿⁱ kaçan bunları meyyite nisbet itsek ara yire cedd-i
7. fāsıd girmeye cedd-i fāsıd şol dededür ki meyyite nisbet itsek
8. ara yire mü'ennes girmeye meşelā anasınıñ atası cedd-i fāsıd oldu
9. ortaya mü'ennes ki anadur dāhil olduğı-çün anasınıñ
10. atasınıñ anası cedde-i fāsıde olur ara yire cedd-i fāsıd girdüği-çün
11. ikinci şartı budur ki derecede berāber ola meşelā atasınıñ anası
12. ve dağı anasınıñ anası derecede berāberlerdür bunuñ üzerine
13. kıyās olına ne-ğadar yuğaru giderse bilgil ki kaçan şart-ı evvel

29a

1. bulunmasa cedde-i fāsıde olur şāhib-farż olmaz zevī'l-erhāmdan
2. olur ve eğer şart-ı şānı bulunmasa ba'zı qarīb olur ba'zı ba'ıd olur
3. qarīb olan ba'ıd olanı mırāşdan men' ider yaⁿⁱ sūdüsü qarīb
4. alur ba'ıde yidürmez **ğāle ve yesğutne küllühünne bi'l-ümmi ve'l-ebeviyyāti'l eyđan**
5. **bi'l-ebi** yaⁿⁱ abaların küllisi ana-yıla mırāş yimezler ana tarafından

6. olan mīrās yimek sebebi budur ki anlaruñ meyyite ulaşması
7. ana-yıladur ana mevcūd olıcağ abalar mīrās yimedükleri sebab-i irş
8. müttehid olduğu-çün olur ya'ni analık cihetinden mīrās yimek
9. bir def'a olur kaçan ana bulunsa ol alur abalar mīrās yimezler
10. ata tarafından olan abalar ata-yıla dağı sākıt olduklarımlayın
11. zīrā ata-yıla meyyite ulaşurlar ol mevcūd olıcağ mīrās yimezler
12. ammā ana tarafından olanlar sākıt olmazlar bu iki şüret ortasında
13. fark budur ki ana mevcūd olıcağ südüs alur analık cihetinden

29b

1. anlara nesne kalmaz zīrā umûmiyyet cihetinden südüs yimek bir kerre olur
2. vaqtā ki ana mevcūd ola südüs gayrıya nesne kalmaz amma ana mevcūd
3. olıcağ aşabe olur kendü tarafından abalar umûmiyyet cihetinden südüs
4. olurlar şāhib-farz olmağ-ıla **qāle ve kezalike bī'l-ceddi illā ümmi'l-ebi**
5. **ve in 'alet feinnehā yerişü me'a'l ceddi li'ennehā leyset min qablihā** ya'ni ana tarafından
6. olan abalar ata-yıla sākıt olduklarımlayın dede-yile sākıt olurlar
7. illā atasınuñ anası dede-yile sākıt olmaz mīrās yir zīrā dede
8. qablinden degüldür belki hemān zevcesidür ya'ni 'avretidür ne kadar
9. yukarı giderse gitsün didi atasınuñ anasınuñ anasınuñ anası
10. dede-yile mīrās yir **qāle ve'l-qurbā min eyyi cihetin tahcībū'l-bu'dā**
11. ya'ni yakīn olan aba gerek ata tarafından ola gerek ana tarafından

12. ola ırak olan abayı men^c ider meşelâ anasınıñ anası anasınıñ
13. atasınıñ anasını men^c ider ve dağı atasınıñ anası anasınıñ

30a

1. anasınıñ anasını men^c ider pes ma'lûm oldı ki yakın olan aba
2. ırak olanı men^c itdi **qale vârişetün kâneti'l-qurbâ ev maḥcûbetün**
3. ya'nî yaqîn olan ırak olanı men^c ider gerek yakın olan mîrâş
4. yisün gerek mîrâş yimesün meşelâ qurbâ bu'dây vârişe olub
5. men^c itdügi mişâli zıkr olundı ammâ maḥcûbe olub men^c itdügi
6. meşelâ anasınıñ atası anası ara yire cedd-i fâsid dâhil olduğı-çün
7. mîrâş yimez bunuñ birle anasınıñ anasınıñ anasınıñ anasını men^c ider
8. bu zıkr olınan ciheti ya'nî cihet-i qarâbet bir olduğı vaqtdür
9. ammâ bir olmaduğı vaqt ne vech-ile mîrâş yirler hükmin şimden
10. girü beyân ide **qâle ve izâ kâne ceddetün zâ- qarâbetin vâhidetin ke-ümme ümmi'l-**
11. **ebi ve'l uhrâ zâti qarâbeteyni ev ekşerâ ke-ümme ümmi'l-ümme'l ümmi ve hıye eydan**
12. **ümme ebi'l-ebi** ya'nî kaçan bir aba bir cihetden meyyite vâşıl olsa
13. meşelâ bir kişi öldi anasınıñ anasınıñ anasın terk itdi

30b

1. ve âher bir dağı anasınıñ anasınıñ anasın terk itdi böyle olduğunlayın

2. atasınıñ atasınıñ anasıdır ya'ni birinüñ bir cihetden qarabeti var
3. ve birisinüñ iki cihetden qarabeti var bu şüret üzerinedür

(Ek-2)

7. **ķāle yuķsimi's-südüs beynehümā 'inde Ebi Yūsuf inşāfen bi-i'tibāri'l**
8. **eydān ve 'inde Muħammedin eş-sülāşen bi'itibāri'l cihāti** ya'ni südüs Ebü Yūsuf
9. ķatında beden i'tibār-ile bir şahş ol bir şahş oldur südüs tañşifen
10. olunur nişf birine virilür İmām Muħammed ķatında ciheti
11. taa'lluķ i'tibār olunur südüs üç bölük ķılınur birisi meyyite
12. bir cihetden ulaşana ikisi iki cihetden ulaşana virilür
13. cihet-i qarabet ikiden ziyāde olduğı yirde dağı eyle olunur

31a

1. meşelā bir aba bir cihetden bir aba üç cihetden meyyite vāşıl
2. olsalar Ebü Yūsuf ķatında beden i'tibār itmeg-ile bir şahş
3. ol bir şahş ol pes eyleye ol tarīķ üzere südüs berāber
4. ķismet olunur İmām Muħammed kıyında dört baķş olunur bir baķş
5. bir cihetden ulaşana üç baķş üç cihet ulaşana virilür
6. bu şüret üzerine

(Ek 3)

8. **ķāle bābü'l-āşabātü'l-āşabāti'n-nisbiyyeti şülüşetün 'aşabetün**
9. **bi-nefsihi ve 'aşebetün bi-ğayrihi ve 'aşabetün me'a ğayrihi** ya'ni vaķtā ki muşannif
10. aşhāb-ı ferāiz beyānından fāriğ oldı-yısa 'aşabe beyānına şürü' itdi
11. evvelā bilgil ki sen 'aşabe iki ķismetdür biri nesebīdür ve biri

12. sebebîdür nesebî muqaddemdür zîrâ meyyite neseb cihetinden ulaşur
13. ta'alluq-ı ittişâli haqîkidür sebeb cihetinden olanuñ ittişâli hükmiğür

31b

1. aşabe-i nesebî üç bölükdür biri aşabetün bi-nefsihidür biri aşabetün
2. bi-ğayrihidür biri aşabetün me'a-ğayrihidür **ķāle ammā aşabetün bi-nefsihi fekullün**
3. **zekerin lâ-tedhulu fı-nisbetihi ile'l-meyyiti ünşa** ya'ne bi-nefsihi aşabe her
4. müzekkerdür ki meyyite nisbet itsek ara yire mü'ennes dāhıl olmaya
5. bi-nefsihi demek-ile bi-ğayrihi me'a ğayrıdan ihtirāz eyledi anlaruñ aşabe
6. olması āhere mevķūfdur meşelā kız aşabe olmaķ oğula mevķūfdur
7. kızkarındaş aşabe olmaķ kıza mevķūfdur ammā bi-nefsihi aşabe
8. olmaķ şahş-ı āhere mevķūf degüldür ol ecilden aşabe bi-nefsihi
9. dirler ata ana bir erķarındaş aşabe olur bunuñ birle ara yire
10. mü'ennes dāhıl oldı dinilmeye zîrâ mü'ennesüñ aşabe kılmaķda daħli
11. yokdur ata bir erķarındaş aşabe olmaķ delîldür daħli olmaduğına
12. ve daħı ana bir erķarındaş ķalsa ata bir erķarındaş ķalsa ata bir
13. aşabe olub ana bir aşabe olmaduğı ananuñ aşabe kılmaķda daħli

32a

1. olmaduđına delıldür **ķāle vehüm erbaʿtin eřnāfin cūzi'l-meyyiti ve ařlihi**
2. **ve cūz'i ebihı ve cūz'i ceddihı** yaʿnı bu ařabe-i nesebı ki zıkr olundu
3. dōrt şınıfdur biri meyyitūñ oğlı ođlınuñ ođlınuñ ne-ķadar aşağa
4. ođlanlar ikinci meyyitūñ atasıdur dađı atasınuñ atası ne-ķadar yuķaru
5. giderse ũçũnci atası cũzleridũr yaʿnı meyyitūñ ķarındařlarıdur
6. dōrdũnci meyyitūñ ʿammileridũr yaʿnı atası ķarındařlarıdur ve dağı
7. anlaruñ oğlanlarıdur **ķāle el-aķrabũ fe'l-aķrabũ yũreccũhũnne**
8. **bi-ķurbi'd-dereceti aʿnā evlāhũm bı'l-mıřāři aķrabehũm ile'l-meyyiti**
9. **ey cūzi'l-meyyiti řũmme benũhũm ve in sefelũ řũmme ʿařlũhũ ey el-ebũ řũmme**
10. **el-ceddũ ey ebũ'l-ebi ve in ʿalā řũmme cūz'i ebihı řũmme benũhum ve en sefelũ**
řũmme
11. **cūz'i ceddihı iy el-ā ʿ mām řũmme benũ hũm ve en sefelũ** yaʿnı ʿařabā-yı nesebınuñ
12. baʿzı meyyite baʿzıdan derecede yaķındur ķarıb olan baʿıd olanı
13. menʿ ider pes meyyite ʿ aşabe olmağa evlā oğlanlarıdur andan řoñra ođlınuñ

32b

1. oğlanlarıdur ne-ķadar aşağa giderse gitsũn bunlar olmaduğı
2. vaķt atasıdur atasınuñ atasıdur ne ķadar yuķaru giderse gitsũn
3. bunlar dağı olmaduğı vaķt atası cũzleridũr yaʿnı ķarındařlarıdur
4. andan řoñra oğlanlarıdur bunlar dağı olmaduğı vaķt dedesi
5. cũzleridũr yaʿnı ʿammileridũr andan řoñra anlaruñ
6. oğlanlarıdur ne-ķadar aşağa giderse gitsũn **ķāle řũmme yũreccihũnne**
7. **bi ķuvveti'l-ķarābeti aʿnı bihi enne zı'l-ķarābeteyni ũlā min zı-ķarābetin**

8. **vāhidetin zekerin kāne ev unṣā li-ḳavlihi ‘aleyhe’s-selāmu inne a‘yān**
9. **bene’l ümmi yetevariṣūne dūn benī’l-‘illāte ke’l āhi’l-ebi ve ümmi evi’l-uḫti’**
10. **l-ebin ve ümmi izā ṣāret ‘aṣabetün me‘a’l-binti ulā mine’l-aḫi li-ebin ve li’l-uḫti’l**
11. **ebi** ya‘nī ‘aṣabe-i nesebī derecede berāber olsalar ba‘zı ba‘zınuñ
12. üzerine terciḫ olunur ḳuvvet-i ḳarābetleri ya‘nī iki ḳarābet ıssı
13. olan ‘aṣabe evlādur bir ḳarābet ıssı olandan meṣelā ata ana

33a

1. bir erḳarındaṣ evlādur ata bir erḳarındaṣdan ata ana bir ḳızḳarındaṣ
2. ḳız-ıla ‘aṣabe olmaḫ evlādur ata bir ḳızḳarındaṣdan zīrā ḫazret-i
3. resūl buyurdu ata ana bir olanlar mīrās yirler ata bir olanlar
4. mīrās yimezler didi **ḳāle ve ibnü’l-aḫi li-ebin ve ümmin ulā min ibni**
5. **‘l āhi’l ebin ve kezālike’l- ḫükmi fi’l-a‘māmi’l-meyyiti ṣümme fi-a‘māmi ceddeti**
ya‘nī
6. ata ana bir erḳarındaṣ oḫlı evlādur ata bir erḳarındaṣ oḫlından
7. ata ana bir ‘ammī oḫlı evlādur ata bir ‘ammī oḫlından bu zıkr olıandan
8. bilgil ki evvelā ḳurb-ı derece i‘tibār olunur ṣāniye-i ḳuvvet-i ḳarābet
9. i‘tibār olunur bu ṭarīḫ üzerine sen her birinde i‘tibār eyle
10. **ḳāle ve emmā’l-‘aṣabetü bi-ḡayrihi ferub‘un mine’n-nisbeti ve hünne’l-lāte**
11. **farzahünne mine’n-nıṣfi ve’s-ṣülüşeyni yeṣirmi ‘uṣbeten bi-iḫvetihinne**
12. **kemā zekernā fi ḫālātehinne** ya‘nī ṣol ‘aṣabe ki bir ḡayr-ı sebebiyle ‘aṣabe olur
13. dört ṭā’ifedür mü’enneṣlerden biri ḳızlardur ḳaçan bir olsa

33b

1. nişf iki olsa veyāḥūd daḥı artuḫ olsa şülüşān erḫarındaş
2. bile olsa ʿaşabe olurlar biri daḥı oḡul kızlarıdır
3. bunlar daḥı ḥükümde anlarcılâyın olur biri daḥı ata aba bir kız
4. ḫarındaş olanlardır biri ata bir kızḫarındaşlardır bunlar daḥı
5. bir olsa nişf iki olsalar yā artuḫ olsalar şülüşān yirler
6. erḫarındaşlar-ıla bile olsalar ʿaşabe olurlar ammā bunlar dört
7. olub ziyāde noḫşān olmaduḡı sırrı budur ki bundan ḥālī degüldür
8. ʿaşabe-i bi-ḡayrihi olan meyyitüñ fer^c ola yāḥūd olmaya fer^c olan meyyite
9. vāsıtasuz ulaşırsa kızlarıdır vāsıta-yıla ulaşırsa oḡul
10. kızlarıdır fer^c olmayan iki ḫarābet ıssı ola yāḥūd olmaya
11. bir ḫarābet ıssı ata ana birlerdür iki ḫarābet ıssı olan ata ana
12. birlerdür **ḫāle vemen lā-faraza lehā mine'l-ināşi ve aḫūhe ʿaşabetü**
13. **lā-taşıru ʿaşabeten bi eḫiha kel ʿammi ve'l-ʿammeti'l-māli küllihi lilʿammi dūne'l-ʿammeti**

34a

1. yaʿnī şol mü'enneşler ki anlarıñ nişfdan şülüşāndan sehmi olmaya ḥāl
2. bu ki erḫarındaşları ʿaşabe olalar anlarıñ-ıla ʿaşabe olmazlar
3. meşelā ʿammī-yile ʿammete gibi māluñ küllisin ʿammī alur ʿammeteye nesne ḫalmaz

4. zīrā ayetden bu münfehim oldı ki şol mü'ennesler ki nişfdan ve sülüşāndan
5. farzları ola erkarındaşlar-ıla aşabe olurlar pes ammetün farzı yok
6. ammī-yile aşabe olmaz **kāle ve ammā'l-aşabetü me'a gayrihi feküllü ünşa taşirü**
7. **aşbetün me'a'l-ünşa'l-uhrā kel-uhti me'a'l-binti kemā zekernā** ya'nī aşabe-i
8. nesebinüñ üçüncisi aşabetün me'a gayrihidür bu şol mü'ennesdür ki mü'ennes-i
9. uhrā sebebi-yile aşabe olur ammā mü'ennes-i uhrā aşabalıkda müşterek
10. olmaz zīrā meyyitden murād hemān muķārenetdür müşāreket degüldür
11. ve dağı kızkarındaşdan murād ata ana bir olandur dağı ata bir olandur
12. ana birlere kızkarındaş dimezler evlād-ı ümm dirler kızdan murād muţlak
13. kızdur gerek kendü kız olsun gerek oğul kızları olsun

34b

1. zīrā şulb kız olıcağ oğul kızları anuñ yirine turur nitekim biz zıkr
2. itdük didigü muşannifün Hazret-i Resülün **ic'alü'l-ahevāti me'a'l-benāti**
3. **aşabeten** didügidür ya'nī kız karındaşlarıñuz kızlarıñuzla aşabe kıluñ
4. didügi olur ya'nī kızkarındaş cinsi kızlar-ıla olsa aşabe olurlar
5. gerek bir olsun gerek dağı artuğ olsun nitekim zıkr olundu
6. cem'e lām-ı cins dāhil olsa ma'nā-yı cem'iyyeti bozar **kāle**
7. **aği'l-aşabāti mevlā'l-itākate summe aşabetehü 'ale't-tertibi ellezī kemā zekernāhu**
8. **li-ķavlihi ümmi'l-velā'ili ĥimmetihi kel-himmeti'n-neseb** ya'nī muşannif aşabe-yi nesebī
9. beyānından fāriğ oldı-yısa aşabe-yi sebebi beyānına şürü' itdi
10. ağiri aşabāt-i mevlā itākadur ya'nī azād olmış ķuluñ efendisidür

11. andan sonra ʿaşabesidür didi şol tertīb üzerine ki bāb-ı
12. ʿaşabātda zıkr olundu zīrā hazret-i resūl velālīk bir ulaşıklıkdur
13. neseb ulaşıklığı gibi didi vech-i teşbīh budur hürriyet hayevet-i insān

35a

1. gibidür bu hürriyet sebebi-yile mālikiyyet şıfatı s̄abit olur bu şıfat ile
2. s̄air hayvānātdan mümtāz olur rıkkıyyet memāt gibidür hük-m-i nāfiz olmayub
3. taşarrufi olmamağda mevlā azād itmek ile ihyā ider kaennehu hayātına sebep
4. olur nitekim ata veledüñ hayātına sebep olurdi pes veledi ataya
5. mensūbdur evvelā s̄air akrabāsına ata sebebi mensūb olur kul dağı
6. velālīk ile efendisine evvelā mensūb olur ve s̄air akrabāsına anuñ
7. sebebi ile mensūb olur pes neseb-ile mīrās s̄abit olduğunlayın
8. velālīg-ıla dağı mīrās s̄abit olur **ḳāle velā şey’e li’l ināşi min vereşeti’**
9. **l-mu’tiḳi li-ḳavlihi ümmi’l leyse li’n-nisāi mine’lvelāi illā mā i’tiḳanne ev i’tiḳḳa**
10. **min i’tiḳinnā ev kātibin ev-kātib min kātibne ev deberne ev debbera min**
11. **debberne ev cerra velā’in mu’tiḳihinne ev mu’tiḳḳa mu’teḳahinne** yaʿnī muşannif beyān
12. eyledi ki ʿaşabe-yi sebebi azād olmuş ḳuluñ efendisidür andan sonra
13. ʿaşabesidür didügi murād bi-nefsihi ʿaşabe olduğunlayın bildürmek için

35b

1. mü'enneslere efendilik cihetinden yimek yoğdur didi 'aşabetün bi-ğayrihi
2. 'aşabetün me'a ğayrihi sebep-i irş olmaz velâlık ile mîrâş yimek dimek
3. olur zîrâ ğazret-i resül mü'enneslere efendilikden nesne yoğdur illâ
4. meger ki kendüler azâd ideler yâğūd azâd itdüklerinüñ azâd itdükleri
5. ola yâğūd kitâbete kesdükleri ola yâğūd kitâbete kesdüklerinüñ
6. kitâbete kesdükleri ola yâğūd müdebber itdükleri ola yâğūd
7. müdebber itdüklerinüñ müdebber itdükleri ola yâğūd azâd olmuşları
8. efendilik cerr ide ya'nî mü'ennesler velâlık cihetinden mîrâş yimek
9. yoğdur illâ hemân zîkr olınan şüretlerdedür azâd olmuşdan
10. ve kitâbete kesilmişden mîrâş yimek zâhirdür beyâna ihtiyâc yoğdur
11. ammâ azâd olmuşuñ azâd olmuşdan mîrâş yimek şüreti budur meselâ
12. bir 'avret bir ğul azâd itdi ol ğul dağı mâl kesb itdi
13. âğir bir ğul şatun aldı azâd itdi şoñra azâd olan öldi

36a

1. evvelki dağı ölmüş bulundu velâlık evvelki ğul azâd iden 'avretün olur
2. mîrâşın ol alır mükâteb mükâtibenüñ ğâli dağı bunuñ gibidür beyâna
3. ihtiyâc yoğdur müdebber şüreti budur bir 'avret ğulın müdebber itdi
4. andan şoñra el-'ıyâzu billâhi mürtedde oldu dâru'l-ğarbe lâğik
5. oldu ğâdî luğūķı-yıla ğükm mevtdde ğılub müdebberinüñ azâdlığına
6. ğükm itdi şânîye islâma gelüb dâru'l-islâma rücū' itdi
7. andan şonra müdebber öldi nesebden 'aşabe ğalmanı velâlığı ol
8. mer'enüñ olur müdebber müdebberinüñ dağı ğâli böyledür ğaçan ğâdî müdebberün

9. ʿitkına hükm itse andan şoñra ol dağı āḥer bir ʔul şatun
10. alsa müdebber itse kendü ölse müdebber azād olur şāñiye ol
11. mer'e dārü'l-islāma rüçü' itse andan şoñra müdebberinüñ müdebberi
12. ölse nesebden ʿaşabe ʔomasa velālığı ol mer'eniñ olur azād
13. olmuş velālık cerr itmek şüreti budur ki bir ḥātün kişi ʔolına

36b

1. ğayruñ cāriyesin alıvirdi ol cāriyenüñ efendisi dağı azād itdi
2. ikisinüñ ortasında bir oğlan ḥāşıl oldu ol oğlanuñ
3. velālığı mevlāsınuñ olur zīrā veled anaya tābi'dür ḥürriyetde rıḳḳıyyetde
4. ʔaçan ol ḥātün kişi ʔulın azād itse bu ʔul azād olmaḳlıg-ıla
5. veledinüñ velālığın evvelā nefesine cerr ider andan şoñra mevlāsına cerr
6. ider ḥattā ʔaçan azād olmuş ʔul ölse andan şoñra veledi
7. olsa bu veledüñ velālığı ol mer'eniñ olur azād olmuşuñ azād
8. olmuşı velālık cerr itmek şüreti budur ki bir ʿavret bir ʔul azād
9. itdi ol dağı āḥer bir ʔul şatun aldı vardı bir kimsenüñ
10. cāriyesin alıvirdi ol āḥer kimsenüñ cariyesin azād itdi ikisinüñ
11. ortasında bir veled ḥāşıl oldu bildük ki ol veled anaya tābi' dür
12. vaḳtā ki bu mer'eniñ mu'tiḳi kendü ʔulın azād itse ol azād olan
13. ʔul velālığı evvelā nefesine cerr ider andan şoñra mevlāsına cerr ider

37a

1. ol veled öldüğü vaqt atası dağı atasınıñ mevlāsı ki ol ‘avretüñ
2. mu‘tiği-yidi ölmüş olsalar velālığı ol ‘avretüñ olur **qāle**
3. **velev tereke ebu’l-mu‘taqqā fe ibnehu kāne ‘inde Ebi Yūsuf sūdüsü’l-velāi**
4. **li’l-ebi vel-bāqī li’l-ibni velev tereke ibni’l mu‘taqqi ve ceddehu fe’l-vilāu küllühu**
5. **li’l-ibnibi’l-ittifāki** ya‘nī kaçan azād olmış kul efendisinüñ atasın
6. ve dağı oğlın terk itse İmām Ebu Yūsuf qatında velālıguñ
7. sūdüsü atanüñ olur bāqısı oğlanuñ olur İmām Ebū Ḥanīfe ve İmām
8. Muḥammed qatında velālıguñ küllisi oğlanuñ olur muşannif İmām Ebū Yūsuf
9. qavlin taḥşış itdi imāmeyn qavlin taḥşış itmedi zīrā
10. İmām Ebū Yūsuf qavlin taḥşış itmekden imāmeyn qavli eklenür
11. anıñ-çün zikirde taḥşış itmedi ve hem Ebū Yūsuf qavlinde mīrās yimek
12. emr-i vücūdīdür imāmeyn qatında mīrās yimemek emr-i ‘ademīdür
13. emr-i vücūdī zikir olunmaq evlādur emr-i ‘ademīden eger azād

37b

1. olmış kul efendisinüñ dedesin ve dağı oğlın terk itse
2. velālıguñ küllisi oğluñ olur ittifāki bu iki şüret ortasında
3. fark yoqdur ki tā oğul gibidür bi-ḥisabı’z-zāhir zīrā her birisi meyyite
4. vāsıtasuz ulaşur ammā dede vāsıta-yıla ulaşur ol ecilden oğul
5. ata-yıla olıcaq ihtilāf olunur zīrā her birisi vāsıtasuz
6. ulaşduğı ecilden Ebū Yūsuf velālıguñ sūdüsü atanüñ olur
7. diyü muḥālefet itdi mālī meyyite kıyās itdi nitekim meyyitüñ mālınıñ

8. sūdüsü ananuñ bākīsı oğluñ olurdı bu dağı ancılayın olur dir
9. imāmeyn aydur velālīk māla kıyās olinmaz zīrā bu velālīga
10. istiḥkāk ʿuṣūbet cihetinden ṣābit olur bir kimse ölse atasın
11. ve oğlın terk itse ata ʿaşabalık cihetinden nesne yimez ammā
12. dedesin terk itse velālīguñ küllīsı oğluñ olur dede abʿad
13. olduğı-çün ve hem oğul ile ʿaşabe olmaduğı için **kāle**

38a

1. **ve min mülki zā-raḥime muḥarremın ʿıtkun ʿaleyhi ve yekünü velāe lehu** yaʿnī
2. bir kimse zā-raḥmi maḥremine mālīk olsa şirā-ı tarīk-ile hibe-i tarīk-ile
3. yā bir tarīk-i āḥer-ile mālīk üzerine azād olur ammā üç nevʿ üzerinedür
4. biri budur ki ferʿine-i aşlına yaʿnī evlādına yā anasına yā dedesine
5. mālīk olmağdur bu kısmetde ittifākı azād olur gerek kaçd itsün
6. gerek itmesün bir nevʿ dağı budur ki er qarındaşlara
7. kız qarındaşlara ʿammilere mālīk olmağdur bu kısmetde bizüm eʿimmeler
8. kıyında azād olur ammā şāfiʿ kıyında olmaz bir nevʿ dağı budur ki
9. evlād-ı aʿmāma evlād-ı aḥvāle mālīk olmağdur bu kısmetde ittifākı
10. azād olmaz **kāle keşülüşı benātin liʿl-kübra şülüşüne dīnāran veliʿş-şuğrā**
11. **ʿışrüne dīnāran fāşterā ebā hümā bi-ḥamsine şümme māteʿl-ebū**
12. **ve tereke şeyʿen fās-şülüşāni eşelāşen biʿl-farzi veʿl-bākī beyne müşterīneʿ**
13. **l-ebū aḥmāsen biʿl-velāyi şelaşete aḥmāşin liʿl-kibrā ve ḥümusehu liʿş-şuğrā**

38b

1. **ve taṣḥḥi min ḥumsete ve erbaʿīne** yaʿnī zikr olanuñ miṣāli üç kız
2. gibi ki büyügi virdi otuz dīnâr kiçisi virdi yigirmi dīnâr
3. anaların şatun aldılar elli dīnâra andan soñra anaları
4. öldi mālî ḳaldı şülüşānı üç ḳızuñ ortasında üç bölük
5. olur şāhib-farzlık ile şülüş-i bākī ataların şatun
6. alanlaruñ ortasında biş bölük olur üç bölügi büyük ḳıza virilür
7. iki bölügi kiçi ḳıza virilür taṣḥḥi ḳırḳ bişden olur zīrā keennehu
8. bir kişi öldi üç ḳızın biş ʿaşabesin ḳodı aşl mesʿele
9. üçden olur zīrā hemān mesʿelede şülüşān var mābākī var
10. üçüñ şülüşānı iki üç ḳıza virdük mābākī biş ʿaşabeye
11. virdük bu ʿamel-i ḳismetdür ammā ʿamel-i taṣḥḥi var anı bilmege ṭarīḳ
12. oldur ki siḥām-ıla rüʿüs ortasında üç ḥālete nazār olına
13. ḳızlaruñ siḥāmları iki reʿsleri üç iki üçe mübāyin

39a

1. küllī rüʿüs mevḳūf üç mevḳūf ʿaşabenüñ siḥāmları bir reʿsleri
2. biş bir bişe mübāyin küllī rüʿüs mevḳūf biş mevḳūf şimdiye dek
3. siḥām-ıla rüʿüs ortasında üç ḥālete nazār iderdük şimden
4. girü rüʿüs-i mevḳūfe ile rüʿüs-i mevḳūfe ortasında dört
5. ḥālete nazār idelüm bir yirde var üç mevḳūf bir yirde var biş
6. mevḳūf üç-ile biş ortasında nazār itdük gördük mübāyin

7. sen bilüb tırursın rü'üs-ile rü'üs ortasında mübāyene
8. olsa hüküm birinüñ mecmū'ın mecmū'ına darb itmekdür üçü bişe
9. darb itdük üç kerre bişimüz on biş oldu on bişi
10. darb itdük aşl mes'eleye ki üçdür on biş kırk biş
11. oldu aşl mes'ele bildük üçden mağrüb bildük
12. on bişden taşhīh-i mābalağ bildük kırk bişden kaldı
13. bizümle iki 'amel dağı her ferīka ne degdügin her ferīkuñ ferdine

39b

1. ne degdügin bilmek bunlaruñ tarīki zıkr olundı her ferīka ne degdügin
2. bilmek tarīki budur ki kimüñ ki aşl mes'eledede nesi varısa mađrūba
3. uravuz mābalağdan virevüz her ferīkun her ferīkun ferdi ne degdügin
4. bilmek tarīki her ferīkuñ aşl mes'eledede ki sihāmını 'aded-i rü'üsine nisbet
5. idevüz ol nisbetce mađrūba kıyās mābalağdan virevüz imdi
6. bu mes'eledede 'amel-i evvelde biz ayduruz kızlaruñ sihāmı iki urduğ
7. mađrūba ki on bişdür iki kerre on bişimüz otuz olur virdük
8. anlara 'aşabenüñ sihāmı bir urduğ on bişe hemān on
9. biş virdük anlara 'amel-i şānīde biz ayduruz kızlaruñ sihāmı iki
10. re'sleri üç iki üçe şülüşān rü'üs nisbet tutar biz dağı
11. bunlara şülüşān-ı mağrüb virelüm mađrūbumuz on biş şülüşānı
12. on her birine onar virdük 'aşabenüñ sihāmları bir re'sleri biş
13. bir bişe hūms rü'üs nisbet tutar bizde bunlara hūms-ı mađrüb

40a

1. virelüm mağrübumuz on bişdür didüğümüz bu ecildendür ki
2. kübrâ ile şugrânuñ muçtayâtı ortasında nazâr olundu gördük
3. muvâfaqa-ı öşriyye vâkiç oldı her birinüñ virdüğün öşri
4. bir aşabeye taqđır olundu eyle olsa aşabenüñ her birine üçer
5. virmek-ile kübrâya toköz şugrâya altı hâşıl oldı dağı
6. şâhib-farzlıqları cihetinden onar hâşıl oldı vustânuñ
7. hemân şâhib-farzlıqları cihetden on oldı zîrâ aşabalık
8. cihetinden nesne virilmedi velâlıkda dağıl olmaduğı-çün
9. bu mes'eleye dînâriyye dirler aşabalık dînâr sebebi-yile hâşıl
10. olduğıçün **bâb e'l-ħacbü el-ħacbü alâ nev'ayni ħacbun noqşânun**
11. **vehuve ħacbun an sehm ilâ sehm** yaçnî bu bâb ħacbuñ beyânındadır
12. ħacb luğatda maçnâ dirler muñlaqa bu çilm iştilâhında bir şahş
13. mîrâşdan menç olınmasına dirler yâ küllî mîrâşdan yâ baçzı

40b

1. mîrâşdan şahş-ı âherüñ vücudı sebebi-yile bu iki nevç üzerinedür
2. birisi ħacb-i noqşândur imdi bu ħacb-i noqşân sehm-i a'ladan
3. menç idüb sehm-i adnâya iletmekdür **ķale ve zalıke li-ħamsetün neferün li'z-zevceyni**
4. **ve bintü'l-ibni ve'l-uħti li-ebin ve ķad mera beyânehü** yaçnî ħacb-i
5. noqşân vereselerden biş nefer içündür birisi erdür ki nişfdan
6. rubça varur veled bulunmağ-ıla birisi çavretdür rubçdan şümüne vardur
7. veled bulunmağ-ıla birisi anadur şülüşden südüse varur veled bulunmağ-ıla

8. erkarındaşdan yâ kızkarındaşdan iki bulunmağ-ıla veledden
9. murād e'ammdur şulb veled ola yâ veled-i ibn ola birisi dağı oğul
10. kızıdur nişfdan südüse hacb olunur şulb kız yir bulunmağ-ıla
11. birisi dağı ata bir kızkarındaşdur nişfdan südüse men'c olunur
12. bir ata ana bir kızkarındaş bulunmağ-ıla muşannif beyān geçdi
13. didügi budur **ķāle ve hacbü ħirmānin ve'l-verešetü fihi ferīķāni**

41a

1. **ferīķun lā yeħcabüne bi-ħāli eb-beteti vehüm sittetün el-ibnü ve'l-ebü ve'z-zevcü**
2. **ve'l-bintü ve'l-ümmi ve'z-zevcetü ve ferīķun yerişüne bi-ħālin ve yaħcebüne bi-ħālin**
3. ya'nī hacbuñ bir nev'ci hacb-i ħirmāndur bu hacb-i ħirmān bir şahşı
4. mīrāşdan men'c olunmağdur bi'l-külliyeye şahş-ı āherüñ vücudı sebebi-yile
5. vereşē hükm-i hacbda iki ferīķdur ferīķı hīç bir ħālde hacb
6. olunmaz ġāyet sehm-i a'lādan sehm-i adnāya vardurlar bir ferīķ bir ħālde
7. hacb olunur bir ħālde hacb olunmazlar ammā cemī'c aħvālde hacb
8. olunmayan altıdur üçü erenlerdür biri kızdur biri anadur biri
9. 'avretdür ammā ħirmān bu mezkūr olanuñ ġayrı vereşelerdür **ķāle**
10. **ve hezā mebnıyyün 'alā aşleyni eħadühümā ve hüve küllü men yüdlī'l-meyyite bi-şahşın**
11. **lā-yerşu ma'c-vücüdi zalike sivā evlāde'l-ümmi fe-innehün yerişüne me'ahe li-'demi**
12. **istiħķākiħā cemī'at-tereketi** ya'nī bu hacb-i ħirmān iki aşl üzerine
13. mebnīdür biri budur ki her şahş ki meyyite ulaşur bir şahş-ı āher

41b

1. sebebi-yile ol şahş-ı āher bulunduğı vakt ol şahş mīrās yimez
2. evlād-ı ümmüñ ğayrı bu evlād-ı ümm meyyite ana ile ulaşur yine ana-yıla mīrās
3. yir ana cemīc terekeye müstaḥiḳḳ olmaduğı-çün zīrā farz-ı mu‘ayyendür
4. anı alur ammā eger su‘āl olunsa ana cemīc terekeye müstaḥiḳḳdür evlād-ı ümm
5. eyleye mīrās yimek gerek dinilse cevāb virevüz ana cemīc terekeye
6. müstaḥiḳḳ olmaḳ ba‘zı şāḥib-farzlığ-ıla ve ba‘zın redd-ile alur cemīc
7. terekeye istiḥkāk bir cihetden olmaḳ gerek ol ecilden evlād-ı ümmi
8. ana ḥac̄b idemez **ḳāle ve’s-şānī fe’l-aḳrabu ve’l-aḳrab kemā zikrinā fi’l-‘aşabāti**
9. ya‘nī aḣl-ı şānī budur ki ḥac̄b-i ḥirmānda ba‘zı vāriş ba‘zından meyyite
10. ḳarīb olur ḳarīb ba‘īdi men‘ ider nitekim bāb-ı ‘aşabātda zıkr olundı ki
11. yakın olan ıraḳ olanı men‘ ider diyü **ḳāle ve’l-maḥrūmi lā-yuḥacibu**
12. ‘indenā ve ‘inde **İbn-i Mes‘ūd yuḥacbebu ḥacbe’n-noḳşāni ke’l-kāfir ve’l-ḳātili**
13. **ve’r-raḳīki** ya‘nī vārişi maḥrūm bizüm ḳıyımızda men‘ idemez ammā İbn-i

42a

1. Mes‘ūd ḳıyında ḥac̄b noḳşān-ıla ḥac̄b ider kāfir gibi ḳātıl gibi
2. ḳul gibi İbn-i Mes‘ūd delīli budur ki ḥac̄b ism-i veled-ile ism-i
3. aḣile şābit oldı bu ism kāfire ve ḳātile rıḳḳa daḣı şāmildür
4. eyle olsa bunlar daḣı ḥac̄b-i noḳşān-ıla ḥac̄b iderler egerçi
5. kendüler mīrās yimezler dir bizüm delīlimüz budur ki bunlar ḥac̄b itmek

6. mīrās yimege şālih oldukları vaqtdür vaqtâ ki şālih olmasalar
7. hacb itmezler dirüz **ķāle ve'l-mahcūbu bī'l-ittifāķi ke'l-işneyn**
8. **mine'l-iḥvetive'l aḥevati feşāiden min eyyi cihetin kâne fe innehümā**
9. **lā-yerīşāni me'a'l-ebi velakin yūhaccibāni el-ümme mine's-şülüşi ile's-südüsü**
10. ya'nī mahcūb ittifāķı hacb ider bizüm kıyımızda hacb ider ism-i
11. şāmil olub hem vāriş olmağa şālih olduğı-çün İbn-i Mes'ūd
12. kıyında hacb ider ism-i mütenāvil olduğı-çün gerekse vārişi
13. olmağa şālih olsun gerek olmasun meşelā erķarındaş

42b

1. yā kızķarındaş iki olsa atayla mīrās yimezler bunuñ birle anayı
2. şülüşden südüse iletürler **ķāle bāb muḥāricü'l-fürüzi i'lam**
3. **inne'l-fürüza el-mezkūreti nev'āni'l-evvelü en-nışfi ve'r-rubbı ve's-şümünü**
4. **ve's-şānī eş-şülüşān ve's-şülüşi ve's-südüsü 'ale'l-taz'ģıfi ve't-taşıfi**
5. ya'nī bu bāb maḥāric-i furūzuñ beyānındadır ya'nī farzlar çıkacak
6. yirleri bildürür bilgil ki şol 'adedler ki furūz-ı mezkūre andan
7. çıkar mesāil taşḫīḥ olduğı vaqtdde iki nev' üzerinedür nev'-i evvel
8. nışf rub' şümndür nevi'-i şānī şülüşān şülüş südüsdür taz'ģıf
9. üzerine ve daḫı taz'yıf üzerinedür beyānı zıkr olundı mezkūre
10. kaydıyla furūz-ı icmā'ıyye ki süb' tūs'dür ve daḫı bunlara beñzer
11. bāb-ı 'avldde zıkr olmandan ihtirāz eyledi ya'nī Allāhu Te'ālanuñ
12. kitābında zıkr olan farzlar altıdır dimek olur **ķāle**
13. **fe-izācāe fi'l-mesāli min hazihi'l-fürüzi uḫāde uḫāde fe-maḥrece külli fūruzin**

43a

1. **semmeyhü ille'n-nıfı vehümā min işneyni ke'r-rub'ı min erba'atin ve's-şümüni min**
2. **semāniyetin ve's-şülüşi min şülüsetin** ya'nī kaçan mes'elede bu zıkr olınan farzlardan
3. birisi gelse her bir farzuñ başqa 'adedlerden semmisi vardır
4. ya'nī her bir farzuñ a'dâddan bir maħreci vardır ki ol farz
5. andan hāşıl olur illā nışfuñ yoķ bu nışf ikiden hāşıl
6. olur ya'nī nışfuñ eķalle maħreci ikidür rub'ıñ erba'adur şümnüñ
7. **semāniye şülüşüñ selāşe** olduğunlayın muşannif şülüşān zıkr itmedi
8. **zīrā** bu şülüşānuñ daħı maħreci şülüşden olmaķ zāhir olduğı-çün
9. südüsi daħı terk itdi anlara kıyāsıla hāli ma'lūm olduğıçün
10. **zīrā** südüsi sitteden olmaķ zāhirdür bunlara kıyās **ķāle**
11. **fe-izacāe fi'l-mesāilin meşne ev şülüşün vehümā min nev'in vāħidin fe-küllü 'adedin**
12. **yekünü maħrecen li-cüz'in fezalike'l 'adedü eydān yekünü meħrecen li'đā'fin zalike'l-**
13. **cüz'i ve li-đā'fin za'afehu ke-li's sitteti vehiye maħrecün li's-südüsi ve'l-đā'ifihi**

43b

1. **ellezi hüve's-şülüşāni** ya'nī kaçan

2. mes'elede bu zıkr olan farzlardan ikisi gelse hāl bu ki bir
3. nev^ciden olsalar ol vaqt şol 'aded ki cüz'ine dağı cüz'inüñ
4. zäifine dağı cüz'inüñ zı^cfinuñ zı^cfına maḥrec olur aşl mes'ele andan
5. olur meşelā altı gibi bu altı maḥrec olur cüz'ine ki südüsdür
6. ve dağı südüsuñ zı^cfına ki şülüsdür ve dağı südüsuñ zı^cfinuñ zı^cfına ki
7. şülüşāndur anlara dağı maḥrec olur ya^cnī südüsuñ şülüş şülüşān
8. altıdan ḥāşıl olur ol ecilden mes'elede bunlar gelse mes'ele
9. altıdan olur **ḳāle ve izā'h-talaṭe'n-nışfü mine'l evveli bi-küllī's-şānī**
10. **ev bi ba^cḏihi fehüve min siddeti ve izaḥtalaṭa rūb^cu bi külli's-şānī vebi ba^cḏihi**
11. **fehüve işnā 'aşerā ve izāhtelaṭa eş-şümün bi-küllī şānī ev biba^cḏihi fehüve**
12. **min erba^catin** ya^cnī kaçan nev^c-i evvelden nışf nev^c-i şānīyenüñ küllisine
13. yā ba^czına ḳarışsa mes'ele altıdan olur kaçan nev^c-i evvelden rub^c

44a

1. nev^c-i şānīnüñ külline yā ba^czına ḳarışsa mes'ele on ikiden olur
2. kaçan nev^c-i evvelden şümün nev^c-i şānīnüñ külline yā ba^czına ḳarışsa mes'ele
3. yigirmi dördten olur iḥtilāṭ beyānı budur ki nışf şülüşāna muḥteliṭ olmaḳ
4. var şülüşe muḥteliṭ olmaḳ var südüse muḥteliṭ olmaḳ var şülüşānıla
5. şülüşe südüse muḥteliṭ olmaḳ var şülüşānıla südüse muḥteliṭ olmaḳ var
6. şülüş-ile südüse muḥteliṭ olmaḳ var şülüşānıla südüse muḥteliṭ olmaḳ
7. var pes ma^clūm oldı ki nev^c-i evvelden nışf nev^c-i şānīden külle
8. yā muḥteliṭ olmağıla yidi şüret ḥāşıl oldı nev^c-i evvelden
9. rub^c ve şümün dağı nevi^c şānīnüñ külline yā ba^czına iḥtilāṭ ile dağı yidişer

10. şüret hâşıl olur **ķāle bāb el-‘avlü’l ‘avli hevānün yüzāde**
11. ‘ale’l-maḥreci min eczā’ihi izā eđāķa ‘an farzın ya‘nī ‘avl luġatda deve
12. zenebin ref‘ itmege dirler bevl vaķtinde ve daġı cevre meyl itmekdür
13. ‘avlüñ iki ma‘nāsınuñ daġı münāsebeti olduġı ecilden bu maķamda

44b

1. isti‘māl olundu zīrā ‘avl ziyāde olmaķdur maḥrec üzerine
2. eczā’sından kaçan farzından ıar olsa ya‘nī farzlar
3. maḥrecden ııkımasa ol vaķt mes’ele maḥrec ekşerden ıılınur
4. tā ki cemī‘c farz hāşıl ola pes eyle olsa maḥreci eksere
5. ref‘ itmek ve daġı noķşān-ıla furūz ehline cevr itmek bulundu
6. zīrā eķalli maḥrecden farz virilmez ekşer maḥrecden virilür eyle
7. olsa farzlar naķş olur ehline cebr olur pes bu münāsebet için
8. isti‘māl olundu muşannif maḥrec eczā’sından ziyāde olınur
9. dimekde müsāmaġa itdi zīrā şey’-i zāid eczā’-i maḥrecden
10. degüldür belki yigregi eczā’-i maḥrec mişilli ziyāde olınur dimek idi
11. **ķāle ve i‘lam inne mecmūa‘l-muḥārici seb‘atü erba‘atin minhā lā-te‘avvelü**
12. **ve hiye’l- işnāni ve’s-sülüşi ve’l-erba‘atü ve’s-semāniyetü** ya‘nī bilgil ki cemī‘c
13. farzlar hāşıl olacaķ a‘dād yididür dördü ‘avl olmaz

45a

1. meşelâ mes'ele ikiden olıcağ ʿavl olmaz zîrâ ol vaqt mes'elede
2. gelen nışfdur yâ nışfeyndür üç nışf gelmez tâ ki ʿavle
3. muhtâc olına kaçan mes'ele üçden olsa yine ʿavl olmaz zîrâ
4. mes'elede ol vaqt gelen şülüş şülüşândur iki şülüş iki şülüşân gelmez
5. tâ ki ʿavle muhtâc olına kaçan mes'ele dörtten olsa yine
6. olmaz zîrâ mes'elede ol vaqt gelen nışfdur dağı rub'dur
7. erba'ada rub'dan ziyâde bulunmaz tâ ki ʿavle muhtâc olına kaçan
8. mes'ele sekizden olsa yine ʿavl olunmaz zîrâ sekizde şümünden
9. rub'dan nışfdan ziyâde nesne bulunmaz tâ ki ʿavle muhtâc olına
10. **ķâlê ve şülüseten minhâ te'ulü ilâ aşerete veteran ve şif'âen**
11. ya'nî farzlar mahrecleri ki yididür dördinde ʿavl yokdur
12. beyân olundı üçinde ʿavl olunur ammâ mes'ele altıdan
13. olıcağ ona degin ʿavl olunur tek tek dağı çift çift

45b

1. ʿavl olunur ya' nî altıdan yidiye dağı sekize ve dağı ona toğuza
2. ve dağı ona ʿavl olunur ammâ yidiye ʿavl olunduğı meşelâ bir kişi
3. öldi iki kızkarındaş ve erin kodı mes'ele altıdan nışf
4. üç şülüşân dört bu mecmû' altıdan hâşıl olmaz nâçâr yidiye
5. ʿavl olunur sekize ʿavl olunduğı meşelâ bir kişi öldi ata ana bir
6. iki kızkarındaşın ve erin ve anasın kodı ol vaqt mes'elede
7. nışf var erün şülüşân var kızkarındaşlarıñ südü var ananuñ

8. aşl mes'ele altıdan nışfı üç şülüşānı dört südüs bir
9. bu mecmū^c altıdan hāşıl olmaz nāçār sekize ^cavl olunur
10. toğuza ^cavl olunduğı budur kaçan mes'elede nışf şülüş şülüşān
11. olsa meşelā bir kişi iki kızkarındaşın ve erin iki ana bir qarındaş
12. kodı mes'ele nışf var erüñ şülüşān var kızkarındaşlaruñ
13. şülüş var ana bir qarındaşlaruñ aşl mes'ele altıdan nışf üç

46a

1. şülüşān dört şülüş iki bu mecmū^c altıdan hāşıl olmaz nāçār
2. toğuza ^cavl olunur ona ^cavl olunduğı budur ki kaçan mes'elede
3. nışf şülüşāñ şülüş südüs olsa meşelā bir kişi öldi iki kız
4. qarındaşın kodı iki ana bir qarındaşın bir anasın ve dağı erin
5. kodı mes'elede nışf var erüñ şülüşāñ var kızkarındaşlaruñ
6. südüs var ananuñ şülüş var ana bir qarındaşlaruñ aşl mes'ele altıdan
7. nışfı üç şülüşāñ dört şülüş iki südüs bir bu mecmū^c altıdan
8. hāşıl olmaz nāçār ona ^cavl olunur **qāle ve immā işnā ^caşere fehīye**
9. **te^cūlu ilā seb^cate ^caşeran veteran** ya^cnī mes'ele on ikiden olduğı vaqt
10. on yidiye ^cavl olunur tek tek ^cavl olunur cift cift ^cavl olmaz
11. ya^cnī kāh on üçe ^cavl olunur kaçan mes'elede rub^c şülüşān südüs
12. olsa neşelā bir kişi öldi zevcin iki kızın bir anasın kodı
13. mes'elede rub^c var zevcüñ şülüşān var kızlaruñ südüs var ananuñ

46b

1. aşl mes'ele on ikiden zīrā nev'-i evvelden rub' nev'-i s̄ānīdūr
2. ba'za muhteliṭ oldı pes eyleye on ikinüñ şülüşānı sekiz rub'ı
3. üç südüsi iki bu mecmū' on ikiden ḥāşıl olmaz nāçār
4. on üçe 'avl olunur kāh on bişe 'avl olunur bir kişi
5. öldi iki kızkarındaşın bir 'avretin iki ana bir qarındaşın ḳodı
6. mes'elede şülüşān var rub' var şülüş var aşl mes'ele on ikiden
7. rub' üç 'avrete şülüşān sekiz kızkarındaşlara bu mecmū' on ikiden
8. ḥāşıl olmaz nāçār on bişe 'avl olunur kāh on yidiye 'avl
9. olunuz meşelā bir kişi öldi 'avretin iki kız qarındaşın iki ana bir
10. qarındaşın bir anasın ḳodı mes'elede şülüşān rub' südüş şülüş var
11. aşl mes'ele on ikiden rub' üç şülüşān sekiz şülüş dört südüş
12. iki bu mecmū' on ikiden rub' üç şülüşān sekiz şülüş dört südüş
13. iki bu mecmū' on ikiden ḥāşıl olmaz nāçār on yidiye 'avl olunur

47a

1. eyle olsa sen bildüñ dāima 'avl cift olmadı tek oldı **ḳāle**
2. **ve immā min erba'ati min 'işrīne te'ülü ilā seb'ati ve 'işrīne 'avlen vāḥide'n-
mes'eleti'**
3. **l-minberiyye vehiye imraatün ve bintān ve eyvāni velā yezādu 'alā hezihi illa'-inde**
İbn-i
4. **Mes'üd feinne 'indehü te'ülü ilā ehadin ve şülüşiye** ya'ñī mes'ele yigirmi dörtten
5. olduğu vaḳt yigirmi yediye 'avl olunuz bir kerre 'avl olunmağıla bu daḳı
6. mes'ele-i menberiyye içündür mes'ele-i menberiyye budur ki bir kişi öldi

7. ‘avretin odi ve iki ana kızın ve atasın odi mes’elede ümün var ‘avretün anasın
8. ülüşän var kızların südüs var atanın südüsü āher var ananın aşı
9. mes’ele yigirmi dörtden zīrā nev^c-i evvelden ümün nev^c-i şānīden ba‘za
10. muhteliğ oldu eyleye yigirmi dördün ülüşānı on altı kızlara virildi
11. ümün üç ‘avrete südüs dört ataya ve südüs-i āheri yine dört
12. anaya virilir bu mecmū^c yigirmi dörtden hāşıl olmaz nāçār yigirmi
13. yidiye ‘avl olunur bu yigirmi yidi üzerine ziyāde olunmaz bizüm e’immeler kıyında

47b

1. illā İbn-i Mes‘ūd kıyında ziyāde olur hattā otuz bire varınca ‘avl
2. olunur zīrā anın katında maħrūm hacb ider beyān zıkr olındı
3. meşelā bir kişi öldi ‘avretin iki ata ana bir kızkarındaşın iki
4. ana bir karındaşın anasın bir ibn-i maħrūmın odi mes’elede
5. ülüşän var ata ana bir kızkarındaşlara ülüşän var ana bir karındaşlara
6. südüs var anaya anın aşıncı ibn-i maħrūm ‘avreti rub^cdan
7. ümüne ilter ol vağt mes’ele yigirmi dörtden olur ümün üç
8. ‘avrete ülüşän on altı ata ana bir kızkarındaşlara südüsü
9. dört anaya ülüşi sekiz ana bir karındaşlara bu mecmū^c yigirmi dörtden
10. hāşıl olmaz nāçār otuz bire ‘avl olunur ammā bizüm kıyımızda
11. ibn-i maħrūm ‘avreti hacb itmez ol vağt ‘avrete rub^c virilir
12. eyleye mes’ele on ikiden olur zīrā nev^c-i evvelden rub^c nev^c-i şānīden
13. ba‘za muhteliğ olur on ikiden ülüşän sekiz ata ana bir kızkarındaşlara

48a

1. rub^c üç ^cavrete sūdüsü iki anaya şülüşi dört ana bir qarındaşlara
2. bu mecmū^c on ikiden hāşıl olmaz nāçār on yidiye ^cavl
3. olunur ammā bu mes'eleye menberiyye diyü tesmiye itdükleri sırrı
4. budur ki Hāzreti ^cAlī Kūfede menber üzerinde tūrurken bu mes'ele
5. su'āl olundu Hāzreti ^cAlī cevāb virdi def'aten şümn tūs^c demek-ile
6. pes ol ecilden mes'ele menbere nisbet olundu bu münāsebetile tesmiye
7. itdiler bu münāsebet-ile itdiler bu zıkr olanuñ inhişāruñ beyānidur
8. ictimā^c-ı furūzı tettebbu^c itmek-ile haşr-ı ^caqlī degüldür **ķāle faşl**
9. **fī ma'rifeti temāşüli ve tedāhüli ve't-tevāfuķi ve't-tebāyini beyne'l-^cadedeyni**
10. ya^cnī bu faşl dört nesnenüñ beyānındadır biri temāşül ve biri tevāfuķ
11. ve biri tebāyündür ki tafşıl üzerine zıkr olunsa gerek buña
12. münāsebāt-ı a^cdād dirler dörtde münhaşır olduğı vech budur ki ^cadedeyn
13. bundan hālī degüldür ki berāber olalar yā olmayalar eger berāber olalar

48b

1. münāsele olur eger berāber olmasalar eķall ekşeri boza yā bozmaya eger
2. eķall ekşeri bozsa tedāhül olur eger eķall bozmasa
3. ikisin bir ^caded-i şāliš boza yā bozmaya eger bir ^caded-i şāliš
4. bozsa tevāfuķ dirler eger bozmasa tebāyün dirler biz bunlaruñ
5. ma'rifetine muhtāc olduķ zīrā ğaraż-i küllī bu ķandan mesā'ili taşhīh
6. itmekdür ol dağı bunlaruñ ma'rifetine mevķūfdur inşāallāh ma'lūm ola

7. **ḳāle temāşülü ‘adedeyn kevineyn aḩade hümā müsāviyen li’l-aḩiri ke-şülüsetün şülüsetin**
8. ya‘nī temāşül-i ‘adedeyn budur ki iki ‘adedüñ birisi birine müsāvī
9. olmaḩdur meşelā üç-ile üç gibi zīrā üç üçe müsāvī
10. olduḒüçün mümāşil dirler **ḳāle ve’t-tedāḩülü’l-‘adedeyni el-muḩtelefeyni**
11. **inna ba‘del eḩallehümā’l- ekşerü ey-yefnihü ev teḩülü el-yekün ekşere’l-‘adedeyni**
12. **munḩasımen ‘ale’l-eḩalli ḩısmetin şaḩīḩaten ev-meḩülü hevāmün yezādü ale’l-eḩalli**
13. **mişlehü ev emşālehü yusāvi el-ekşerā ev neḩülü hevāne yekünü’l-eḩallü cüz’i**

49a

1. **l-ekşeri mişlü şülüsetin ve tis‘atin** ya‘nī tedāḩül ‘adedeyn bilmek dört tarıḩ
2. üzerine olur biri budur ki ‘adedeyn muḩtelifinüñ eḩalli ekşerin
3. boza ya‘nī ekşerden eḩalli miḩdārı gidersek ekşerden ḩalan
4. eḩalle berāber ola bir daḩı budur ki tedāḩül-i ‘adedeyn aña dirler ki
5. ekşeri eḩalli ‘adedüñ üzerine ḩısmet itsek ḩısmet-i şaḩīḩa-yıla münḩasım
6. ola ya‘nī eḩall üzerine bölsek kesirsüz bulına biri daḩı
7. budur ki tedāḩül ‘adedeyn aña dirler ki eḩalle mişlin yā emşālin
8. ziyāde itsek ekşere berāber ola ve biri daḩı budur ki eḩall ekşerüñ
9. cüz’i ola meşelā üç-ile toḩuz gibi ta‘rīf-i evvel şādıḩdur zīrā
10. üç toḩuzı bozar ta‘rīf –i şānī daḩı şādıḩdur zīrā toḩuzı üçüñ
11. üzerine bölsek üçer üçer şaḩīḩ bulunur kesirsüz ta‘rīf-i
12. şālīş daḩı şādıḩdur zīrā üç toḩuzun cüz’idür üç toḩuz üç kez

13. üçden mürekkebe olduğu taqdır üzerine **ķāle ve tevāfıķu'l-adedeyni**

49b

1. **hevānün lā-ya'iddü eķallehumā el-ekşeri velakin ye'addi hümā 'adeden şālişan ke's-semāniyyeti**
2. **me'a'l-işrīn velakin ye'uddü hümā erba'aten fehümā mütevvāfıķāni bi'r-rub'in**
3. **li-enne'l 'adede'l-'ādde lehümā maħrecün li-cüz'i'n-vefki** ya'nī dörtden biri ki tevāfuķ-ı
4. 'adedeyndur bu tevāfuķ-ı 'adedeyn oldur ki eķal ekşeri bozmaya eķal
5. ekşeri bozmaķ budur ki ekşerden eķall miķdārı tarħ ide bir kerre
6. yā bir nice kerre ħattā ekşerden nesne ķalmaya eķall ekşeri bozmaķ
7. budur ki ekşerden eķall miķdārı gideresin bir kerre yā bir niçe kerre
8. ekşerden nesne bāķī ķala eger bāķī ķalan birden ekşer olsa tevāfuķ
9. dirler zīrā birden ziyāde olan 'aded olur ol 'aded bozmuş olur
10. meşelā yigirmi-yile sekiz gibi bu sekiz yigirmiye bozmaz zīrā yigirmiden iki kerre
11. sekiz tarħ itsek dört gelür pes eyleye eķalle ekşeri bozmamış olur
12. belki ħaķīķatde dört bozmuş olur buña mütevvāfıķān-ı bī'r-rub' dirler
13. zīrā şol 'aded ki eķalli ekşeri bozar meşelā dört gibi cüz'ler ki rub'dur

50a

1. maħrec olur **ķāle ve't-tebāyeni'l-adedeyni inne lā-yeu'ddu el 'adedeyni me'a**
2. **şālişin aşlan ke't-tis'ati me'al 'aşereti** ya'nī tebāyün-i 'adedeyn añā

3. dirler ki iki ʿaded ʿaded-i şālīş bozmaya belki vāḥid boza zīrā
4. vāḥide ʿaded dinilmez belki mübtedā-yı ʿaded dinilür eyle olsa
5. vāḥid bozduğı ʿaded bozmuş olmaz aña tebāyün dirler
6. meşelā on-ıla toköz gibi zīrā ekşerden eḳall miḳdārı tarḥ
7. itsek bir ḳalur ol bir-ile bir niçe kerre toközdan tarḥ itsek
8. gerek ḥattā bire gelince taḥḳīḳde ʿadedeyni bir bozmuş olur
9. ol ecilden tebāyün dirler **ḳāle ve't-tarīḳü maʿrifeti't-tevāfuḳi**
10. **ve't-tebāyüni beyne'l-ʿadedeyni'l-muḥtelifeyni inne tenḳuşa mine'l-ekşeri**
11. **bi-miḳdāri'l-eḳalli mine'l-cānibeyni mirāren ḥattā ittifaḳā fī-derecetin vāḥidetin**
12. **ve inne ittifaḳā fī vāḥidetin felā vefḳa beynehumā ve inne ittifaḳā fī ʿadedin**
13. **fehümā metevāfiḳāni bi'l-cüz'i fī-zalike'l-ʿadedi yaʿnī muvāfaḳa mübāyene**

50b

1. bilmek tarīḳi iki ʿaded ortasında bozar ki sen ekşerden eḳall
2. miḳdārı tarḥ idesin eger ekşerden eḳall eḳallden eḳall olursa
3. ol vaḳt sen ekşerden ḳalan eḳall miḳdārı eḳallden tarḥ
4. idesin bir niçe kerre ḥattā bir derecede muvāfiḳ olunca ekşer yirde
5. muvāfiḳ olsalar ortalarında muvāfaḳat olmaz belki mübāyene olur
6. eger bir ʿadedde muvāfiḳ gelseler anlara muvāfiḳān-ı bi'l-cüz' dirler
7. ol ʿadedde **ḳāle ve fi'l-işneyn bi'n-nışfi ve fi's-şülüşü bi's-şülüşü**
8. **ve fi'l-erbaʿati bi'r-rubʿi hakezā ile'l-aşereti yaʿnī meşelā eḳallden ekşerden**
9. tarḥ ide iki ikiye gelse mütevāfiḳān bi'n-nışf dirler üç
10. üçe gelse mütevāfiḳān-ı bi's-şülüşü dirler dört dörde gelse

11. mütevāfıķān-ı bi'r-rub^c dirler bişe gelse mütevāfıķān-ı bī'l-ḥums dirler
12. altı altıya gelse mütevāfıķān-i bi's-südüs dirler ona varınca
13. ḥāl böyledür yidi yidiye mütevāfıķān-ı bi's-seb^a dirler sekiz sekize gelse

51a

1. mütevāfıķān-ı bi's-şümün dirler tokuz tokuza gelse mütevāfıķān-ı bi't-tis^a
2. dirler on ona gelse mütevāfıķān-ı bi'l-^cöşr dirler **ķāle ve fīmā verā-i'l**
3. **‘aşerati mütevāfıķāni bi-cüz’in a'nā fī-ahede ‘aşera min-cüz’in min eḥad ‘aşera**
4. **ve fī ḥamsete ‘aşere bi-cüz’in min ḥamsete ‘aşera fātebara hezā** ya^{nī} ondan ziyāde
5. mütevāfıķān-ı bi-cüz’i meşelā on bir on bire gelse mütevāfıķān bi-cüz’in min
6. min eḥad ‘aşere dirler ya^{nī} on birden bir cüz’de muvāfıķ oldu
7. demek olur on biş on bişe gelse mütevāfıķān-ı bi-cüz’in
8. min ḥamsete ‘aşere dirler bu vech üzerine i‘tibār idesin nitekim ondan
9. aşığada olsa meşelā biş bişe gelse mütevāfıķān-ı bi'l-ḥums dirlerdi
10. on bir on bire gelse mütevāfıķān-ı bi-cüz’in min aḥede ‘aşere
11. dirler on iki on ikiye gelse mütevāfıķān-ı bi-cüz’in min işne
12. ‘aşere dirler daḥı mütevāfıķān-ı bi-nışfi’s-südüs dirler on üç
13. on üçe gelse mütevāfıķān-ı bi-cüz’in min şelaşete ‘aşere dirler

51b

1. daḥı mütevāfıķān-ı bi-şülüş-i'l-ḥums dirler bu ṭarīķ üzerine i‘tibār
2. idesin ondan mā-dūnda ḥüküm nice olursa ḍarbda mā-fevķde

3. dağı ancılayındur ehadu hümā uhrāya dağı aşl mes'eleye darb
4. olmakda **kāle bāb et-taşhīhi yehtācü fı-taşhīhi'l-mesā'ili seb'ate**
5. 'uşūlin şülüsetin minhā beyne's-sihāmi ve'r-rü'üs ve erba'atün minhā er-rü'üsi
6. **ve'r-rü'üsi emmā eş-şülüsetü beyne sihāmi ve'r-rü'üsi fe-iḥdahe in kāne**
7. **sihāmü külli farīkin munķasımetin 'aleyhim bilā kesrin felā ḥācetin ilā'ḍ-ḍarbi**
8. **ke-ebeveyni beniteyn** ya'nī muşannif aḥvāl-ı beyānından fāriğ oldu-yısa
9. şürū' itdi taşhīḥ beyānına ammā mesāil-i taşhīḥ itmekde biz
10. muhtāc oluruz yidi aşla ol yididen üçi sihām-ıla rü'üs
11. ortasında olur dördü rü'üs-ile rü'üs ortasında olur ammā
12. sihām-ıla rü'üs ortasında olan üçüñ biri budur ki vārişlerden
13. her farīķuñ sihāmları 'aded-i rü'üslerine münķasım ola kesrsüz

52a

1. ol vaķt darba ḥācet yoķdur meşelā bir kişi öldi iki kızın
2. ve atasın ve anasın ḳodı mes'elede şülüşān var kızlara südüs var
3. ataya südüs-i āḥer var anaya aşl mes'ele altıdan zīrā nev'-i evvelden
4. nışf nev'-i şāñiden südüse muhteliḫ oldu altınuñ şülüşānı dört
5. kızlara südüs bir ataya südüs-i āḥer dağı bir ataya anaya vireler bu 'amel-i
6. ḳısmetdür ammā 'amel-i taşhīḥ var anı bilmege ṭarīķ var ṭarīķ
7. oldur ki sihām-ıla rü'üs ortasında üç ḥālete nazār olına
8. istiķāme muvāfaķa mübāyene nazār itdüķ kızlaruñ sihā[mı] dört
9. re'sleri iki dört ikiye müstaķīm ya'nī dördü ikiye ḳısmet
10. itsek ikişer olur kesr olmaz ol vaķt müstaķīm olur atanuñ
11. sihāmı bir re'si dağı bir biri bire müstaķīm ananuñ sihāmı bir re'si

12. dağı bir biri bire müstağım sen bildüñ ki müstağım olan yirde
13. đarba ĥacet yokdur pes eyleye taşđıĥe muĥtác degüldür

52b

1. taşđıĥ luğatda ĥasteden mu'alece-yile marazı def' itmege dirler
2. şeri'atda kesr ki vāđı' ola her ferıkuñ siĥāmlarıyla rü'üsleri
3. ortasında anı zāil itmege dirler **ķāle ve's-şāni in yeküne'l-kesra**
4. **‘alā tā’ifedin vahidetin velakin beyne’s-sihāmihim ve rü’üsihim muvāfiķahu**
5. **Fe-yedrubu vefķi ‘adedi rü’üsihim fi-aşli’l mes’eleti ve ‘avlihā in ķānet**
6. **‘āliyetun ke-ebeveyeni ve ‘aşera benātin ev zevcin ve ebeveynin ve sitte benātin**
7. ya'nı siĥām-ıla rü'üs ortasında kesr bir tā'ife üzerine gele lakin
8. siĥāmlarıyla rü'üsleri ortasında muvāfaķa ola ol vaķt
9. ĥükm ‘aded-i rü'üslerinüñ vefķı aşl mes'eleye đarb olınmağdur
10. eger mes'ele ‘avl olınmış olsa ‘avl olınmış-ıla đarb olına
11. meşelā bir kişi öldi atasın ve anasın ve dağı on kızin ķodi
12. yine mes'ele altıdan şülüşānı dört kızlara südüs bir ataya
13. südüsi aĥire dağı bir anaya bu ‘amel-i ķısmetdür ammā ‘amel-i taşđıĥ

53a

1. tarıķ üzere siĥāmıla rü'üs ortasında üç ĥālete nazār itdüķ
2. atanuñ siĥānı bir re'si bir biri bire müstağım đarba ĥacet yok ananuñ
3. dağı ancılayın kızlaruñ siĥāmları dört rü'üsleri on dörd ile

4. ona nazar itdük muvāfaqa-ı nışfiyye nışf rü'üs mevķūf
5. biş mevķūf vaķtā ki sihām-ıla rü'üs ortasında kesr olsa
6. kesr dağı bir řā'ife üzerine gelse ĥükm ol vaķt kesr gelen
7. řā'ifenüñ 'aded-i rü'üsinüñ vefķını aşl mes'eleye urmaķdur eger
8. kesr muvāfıķlıđ-ıla olsa bu maķāmda kesr gelen řā'ifenüñ 'aded-i
9. rü'üsinüñ vefķını biş urduķ aşl mes'eleye ki altıdur biş kerre
10. altımız otuz oldu bu 'amelden bize üç nesnenüñ 'ilmi ĥāşıl
11. oldu aşl mes'ele bildük altıdan mağrüb bildük
12. bişden mā-balağ bildük otuzdan ĥaldı bizümle iki 'amel dağı
13. her ferīķa ne degdüğin bilmek her ferīķuñ ferdine ne degdüğin

53b

1. bilmek ki beyānı zıkr olındı niçe kerre ya'nı her ferīķa ne degdüğin
2. bilmek řarīķi budur ki her ferīķuñ aşl mes'eledede nesi varısa mađrūba
3. urasın mā-balağdan viresin atanuñ seħimi bir urduķ bişe hemān
4. biş virdük ataya ananuñ dağı ancılayın kızlaruñ sihāmları
5. dört urduķ bişe dört bişimüz yigirmi oldu virdük anlara
6. her ferīķuñ ferdine ne degdüğin bilmege řarīķ budur ki her ferīķuñ
7. aşl mes'eledeki sihāmını 'aded-i rü'üsine nisbet idevüz ol
8. nisbet üzere mađrūba kıyās idüb mā-balađdan virevüz atanuñ
9. sihāmı bir re'si dağı bir biri bire müstaķīm đarba ĥācet yok
10. ru'us nisbet řutar bizde buña mişl-i mađrüb virelüm mađrūbumuz
11. biş mişli dağı biş virdük ataya ananuñ dağı ancılayın
12. kızlaruñ sihāmları dört rü'üsleri on dört ona ĥumsa
13. rü'üs nisbet şutar biz dağı bunlara ĥumsa mağrüb virelüm

54a

1. maḍrūbumuz biş ḥumsı bir ḥumsa iki her birine ikişer virdük ammā
2. şol mes'ele ki 'avlidür şüret budur ki bir kişi öldi erin
3. ve daḥı atasın anasın ve daḥı altı kızın ḳodı mes'elede şülüşān
4. var kızlaruñ rub^c var erüñ südüś var atanuñ südüś-i āḥer var
5. ananuñ aşl mes'ele on ikiden zīrā nev^c-i evvelden rub^c-ı şāniden
6. südüśe ne ve şülüşe ne muḥteliṭ oldı on ikinüñ rub^cı üç
7. virdük ere südüśi iki virdük ataya südüś-i āḥerine
8. iki virdük anaya şülüşān-ı sekiz virdük kızlara bu mecmū^c on
9. ikiden ḥāşıl olmaz nāçār on bişe 'avl olunur bu 'amel-i
10. ḳısmetdür ammā 'amel-i taşḥiḥ var anuñ ṭarīḳi budur ki siḥām-ıla
11. rü'üs ortasında üç ḥālete naḫar olına naḫar itdüḳ siḥāmı
12. iki re's bir iki bire müstaḳīm ḍarba ḥācet yoḳ ananuñ daḥı
13. ancılayın erüñ siḥāmı üç re'si bir üç bire müstaḳīm ḍarba

54b

1. ḥācet yoḳ kızlaruñ siḥāmı sekiz re'sleri altı sekiz-ile altıya
2. naḫar itdüḳ gördük muvāfaḳa-ı nışfıyye nışf rü'üs mevḳūf
3. üç mevḳūf vaḳtā ki siḥām-ıla rü'üs ortasında kesr olsa
4. kesrde bir ṭā'ife üzerine gelse kesr gelen ṭā'ifenüñ 'aded-i
5. rü'üsinüñ vefḳını aşl mes'eleye ḍarb idevüz mes'ele 'avli

6. olsa ‘avline arb idevüz bu mes’elede ‘aded-i rü’üsün vefkı
7. üç urduğ aşl mes’eleye ki ‘avl olunduğı üzerine ki
8. on bişdür kırk biş oldu bundan bize üç nesnenün
9. ‘ilmi hāşıl oldu aşl mes’ele bildük on bişden mağrüb
10. bildük üçden mā-balağ bildük kırk bişden kaldı bizümle
11. iki ‘amel dağı her ferīka ne degdügin bilmek her ferīkuñ ferdine ne degdügin
12. anuñ tarīki nie kerre ma‘lüm oldu her ferīka ne degdügin bilmek
13. tarīki budur her ferīk aşl mes’elede nesi varısa mağruba

55a

1. urub mā-balağdan virmek gerek kızlaruñ aşl mes’elede sekiz
2. sehmi varıdı urduğ üçe yigirmi dört oldu virdük anlara
3. zevcün sehmi üç idi urduğ üçe tokuz oldu virdük
4. ere atanuñ iki sehmi varıdı urduğ üçe altı oldu
5. virdük ataya ananuñ dağı ancılayın her ferīkuñ ferdine
6. ne degdügin bilmek tarīki budur her ferīkuñ aşl mes’elede olan
7. sihāmını ‘aded-i rü’üsine nisbet idevüz ol nisbet üzere mağruba
8. kıyās mābalağdan virevüz erün aşl mes’elede sehmi üç re’si bir
9. üç bire selāsetü emşāl rü’üs nisbet tutar bizde selāsetü emşāl
10. mağrüb virelüm mağrübümüz üç üç mişli tokuz virdük ere
11. kızlaruñ aşl mes’elede sihāmları sekiz re’sleri altı sekiz
12. altıya mişl-i rü’üs dağı şülüş rü’üs nisbet tutar biz dağı mişl-i
13. mağrüb dağı şülüş mağrüb virelüm mağrüb üç şülüşe

55b

1. daḡı bir mecmū‘ dōrt oldu her birine dōrder virdük
2. atanuñ sehmi iki re’s bir iki bire mişli rü’üs nisbet tutar
3. bizde mişle maḡrüb virelüm maḡrüb üç iki mişli altı
4. virdük ataya ananuñ daḡı ancılayındur ya‘nī sehmi iki
5. aşl mes’elede re’si bir iki bire mişli rü’üs nisbet tutar biz
6. daḡı mişle maḡrüb virelüm maḡrüb üç iki şülüşi altı olur
7. virdük ataya tamām oldu **ķāle ve’eş-şālišün en lā yeküne beyne sihāmihim**
8. **ve rü’üsihim muvāfiķatün fe yaḡribu külle ‘adedin rü’üsihim fı-aşlı’l-mes’eleti ke-zevcin**
9. **ve aḡevati li ebin ve ümmin** ya‘nī sihāmıla rü’üs ortasında olan üç
10. aşluñ üçüncisi budur ki sihāmıla rü’üs ortasında mümāşele
11. muvāfaķa olmaya belki mübāyene ola ol vaķt ḡükm ‘aded-i rü’üsün
12. küllī aşl mes’eleye ḡarb olmaķdur meşelā bir ķişi öldi erin ve daḡı
13. biş ata ana bir kızķarındaşın ķodı mes’elede şülüşān var kızķarındaş

56a

1. kızķarındaşlarıñ nişf var erüñ aşıl mes’ele altıdan zīrā
2. nişf südüse muḡteliḡ nişfi altınuñ üç ere virdük
3. şülüşāmı dōrt kızķarındaşlara nāḡār yidiye ‘avl olundu
4. bu ‘amel-i ķismetdür ammā ‘amel-i taşḡīḡ üzerine sihām-ıla rü’üs ortasında
5. üç ḡālete nazar itdük erüñ sihāmı üç re’si bir üç bire müstaķīm
6. ḡarba ḡācet yok kızķarındaşlarıñ sihāmları dōrt re’sleri

7. biş dört bişe mübāyin küllī rū'üs mevķūf biş mevķūf
8. vaķtā ki sihām-ıla rū'üs ortasında mübāyene-yile kesr olsa
9. kesr bir t̄ā'ife üzerine gelse kesr gelen t̄ā'ifenüñ 'aded-i rū'üsi
10. biş urduķ aşl mes'ele ki 'avl-ile yidi olmışdı biş kerre
11. yidimiz otuz biş oldu ķaldı bizümle iki 'amel daķı her ferīķa
12. ne degdügin bilmek her ferīķuñ ferdine ne degdügin bilmek ki anı
13. bildüģüñ t̄arīķ üzerine 'amel idesin **ķāle ve emmā'l-erba'atü fe ihdahüme**

56b

1. **en yekūnel kesra 'ale't-tāifeteyni ev ekşerü velakin beyne i'dādi'l rū'üsihim**
2. **mümāşeletün fe'l-ħükmi fihā en yeğribe aħade'l-a'dādi fı-aşli'l-mes'eleti**
3. **mişlü sitte benātin ve's-şülüşe ceddātin ve's-şülüşet a'melin ya'ni taşhīħden**
4. muhtāc olınan yidi aşluñ ki üç sihām-ıla rū'üs
5. ortasında yidi tamām oldu şürü' itdi ki rū'üs-ile rū'üs
6. ortasında dört aşlı beyān ide ol dört aşluñ biri
7. budur ki kesri iki t̄ā'ife yāħūd daķı ekşer üzerine gele lakin
8. rū'üs-i mevķūfe-ile rū'üs-i mevķūfe ortasında mümāşe ole
9. ya'ni her birisi āherüñ mişli ole ol vaķt ħükmi kesr gelen
10. t̄ā'ifelerüñ birinüñ 'aded-i rū'üsün aşl mes'eleye đarb itmekdür
11. meşelā bir kişi öldi altı kızın üç abasın ķodı üç 'ammisin
12. ķodı mes'eledede şülüşān var kızlaruñ südü abalaruñ mābāķi var
13. 'ammilerüñ aşl mes'ele altıdan şülüşānı dört kızlara südü bir

57a

1. abalara mābaķī bir ‘ammilere virdük bu ‘amel-i kısmetdür ammā ‘amel-i taşhīh
2. üzerine sihāmıla rü’üs ortasında üç hālete nazār itdük
3. kızlaruñ sihāmı dört rü’üsleri altıdur dörd-ile altı ortasında
4. gördük muvāfaķa-ı nışfiyye var nışf rü’üs mevķūf üç mevķūf
5. abalaruñ sihāmı bir re’sleri üç bir üçe mübāyin küllī rü’üs
6. mevķūf üç mevķūf ‘ammilerüñ daķı ancılayın şimdiye deġin sihām-ıla
7. rü’üs ortasında üç hālete nazār iderdük şimden ġirü rü’üs-i
8. mevķūfe-yile rü’üs-i mevķūfe ortasında dört hālete nazār
9. idelüm mümāşele müdāķhale muvāfaķa mübāyene nazār itdük gördük
10. üç yirde üçer mevķūf var mümāşil ya’nī her biri aķerüñ mişli
11. pes ol vaķt hūkm ‘adedlerüñ birin aşl mes’eleye urmaķdur
12. ‘adedler üçerdür birini urduķ aşl mes’eleye ki altıdur
13. üç kerre altımuz on sekiz oldu bundan bize üç nesnenüñ

57b

1. ‘ilmi hāşıl oldu aşl mes’ele bildük altıdan mağrüb
2. bildük üçden mābalaġ bildük on sekizden ķaldı bizümle
3. iki ‘amel daķı her ferīķa ne deġdüġin bilmek her ferīķuñ ferdine
4. ne deġdüġin bilmek anları sen bildüġüñ tarīķ üzerine ‘amel idesin
5. **ķāle ve’s-şānī en yeküne ba’de’l-a’dādi izā mübdāķılan fi’l-ba’đi fe’l-hūkmi**
6. **fihā en yeğribe ekşerā’l-a’dādi fī aşli’l mes’eleti ke rub’u zevcātin**
7. **ve şülüşi ceddāti ve işnā ‘aşere ‘ammen** ya’nī rü’üs ile rü’üs ortasında olan

8. dört aşluñ ikincisi ba'zı 'aded ba'za müdāh̄il olmağdur
9. hük̄m ol vaqt ekşer a'dādı aşl mes'eleye urmağdur meşelā
10. bir kişi öldi dört 'avretin on iki 'āmmüsin üç abasın
11. kodı aşl mes'elede rub' var 'avretlerüñ südü var abalaruñ
12. mābaķı var 'ammilerüñ aşl mes'ele on ikiden zīrā nev'-i
13. evvelden rub' nev'-i şānīden südüse muhteliğ oldu

58a

1. eyleye on ikinüñ rub'ı üç 'avretlere virdük südüsi iki abalara
2. virdük mābeķā yidi 'ammilere virdük bu 'amel-i kısmetdür ammā taşh̄ih̄
3. üzerene üç h̄ālete naz̄ar itdük 'avretlerüñ sih̄āmı üç rü'üsleri
4. dört üç dörde mübāyin küllī rü'üs mevķūf dört mevķūf
5. abalaruñ daķı sih̄āmı iki re'sleri üç iki üçe mübāyin
6. küllī rü'üs mevķūf üç mevķūf 'ammilerüñ daķı sih̄āmı yidi
7. re'sleri on iki yidi on ikiye mübāyin küllī rü'üs mevķūf
8. on iki mevķūf şimdiye dek sih̄ām-ıla rü'üs ortasında üç
9. h̄ālete naz̄ar iderdük şimden girü rü'üs mevķūf-ile rü'üs mevķūf
10. ortasında dört h̄ālete naz̄ar idelüm mümāşele müdāh̄ale muvāfaķa
11. mübāyene bir yirde var üç mevķūf bir yirde var dört mevķūf
12. bir yirde var on iki mevķūf naz̄ar itdük gördük müdāh̄ale vaķtā ki
13. rü'üs-ile rü'üs ortasında nisbet müdāh̄ale olsa ol vaķt

58b

1. hüküm ekşer a‘dādi aşl mes’eleye urmağdur ekşer a‘dād bu mes’eledede
2. on ikidür urduğ aşl mes’eleye ki ol dağı on iki kerre
3. on ikimüz yüz kırk dört oldı bundan bize üç nesnenüñ
4. ‘ilmi hāşıl oldı aşl mes’ele bildük on ikiden mazrüb
5. bildük yüz kırk dörtten kaldı bizümle iki ‘amel dağı anları
6. zıkr olan tarıķ üzerine sen bildüğüñ gibi ‘amel idesin **ķāle**
7. **ve’s-şālīşü inne tevāfuķa ba‘de’l-a‘dādi ba‘del fe’l-hükmi fihā in yeğribe**
8. **vefķa eħade’l- a‘dādi fı cemī’s-şānī şümme mābelāğa fı-vefķi ‘adede’l-şālīşi**
9. **inne vāfıķa zalike’l-meblağa’s-şālīşü ve illā fe’l-mablağa fı -cemī’ as-şālīş şümme**
10. **fı’r-rābi’ kezalike şümme’l-meblağa fı-aşli’l-mes’eleti ke rab’i zevcātün ve semāniye**
11. **‘aşere benātin ve ħamse ‘aşera ceddātin ve siddete a‘māmin** ya‘nī rü’üsile rü’üs
12. ortasında mu‘teber olan dört aşluñ üçüncisi rü’üs-ile rü’üs
13. ortasında muvāfaķa olmağdur hüküm ol vaķt ‘adedlerüñ birin

59a

1. āherüñ cemī’sine urmağdur andan soñra ne hāşıl olursa
2. şālīşüñ vefķına urmağdur eger hāşıl şālīşe muvāfıķ olsa
3. eger muvāfıķ olmasa şālīşüñ cemī’sine urmağ gerek andan soñra
4. rābi‘de dağı hüküm böyledür ya‘nī meblağ rābi‘e muvāfıķ olsa
5. vefķına urmağ gerek mübāyin olsa külline urmağ gerek andan
6. hāşıl olanun mecmū‘ın aşl mes’eleye urmağ gerek andan
7. hāşıl olanı mes’elenüñ taşhīh kılmāğ gerek meselā bir kişi

8. öldi dört ‘avretiñ on sekiz kızın on biş abasın
9. altı ‘ammüsin qodı mes’elede şümn var ‘avretlerüñ şülüşān var
10. kızlaruñ südü var abalaruñ mābākī var ‘ammilerüñ aşl mes’ele
11. yigirmi dörtden zīrā nev^c-i evvelden şümün nev^c-i şānīden südüse
12. muhteliş oldı yigirmi dördüñ şümüni üç ‘avretlere virdük
13. şülüşānı on altı kızlara virdük südüsi dört abalara virdük

59b

1. mābākī bir ‘ammilere virdük bu ‘amel-i kısmetdür ammā ‘amel-i taşhīh var anuñ
2. tarīki budur ki sihām-ıla rü’üs ortasında üç hālete nazar olına
3. istikāme muvāfaqa mübāyene nazar itdük gördük ‘avretlerüñ sihāmı
4. üç re’sleri dört üç dörde mübāyin küllī rü’üs mevķūf
5. dört mevķūf kızlaruñ sihāmları on altı re’sleri on sekiz
6. on altı on sekize muvāfaqa-ı nışfiyye nışf-ı rü’üs mevķūf
7. toquz mevķūf abalaruñ sihāmı dört re’sleri on biş dört
8. on bişe mübāyin küllī rü’üs mevķūf on biş mevķūf ‘aşabenüñ
9. sihāmları bir re’sleri altı bir altıya mübāyini küllī rü’üs mevķūf
10. altı mevķūf şimdiye degin sihām-ıla rü’üs ortasında üç hālete
11. nazar iderdük şimden girü rü’üsile rü’üs ortasında dört
12. hālete nazar idelüm mümāsele müdāhale muvāfaqa mübāyene bir yirde
13. var dört mevķūf bir yirde var altı mevķūf bir yirde var on

60a

1. biş mevķūf ķā'ide budur ki evvelā eķall-ile eķalle nazār olina bu mes'elede
2. eķall altı-yıla dördür nazār itdük gördük muvāfaķa-ı nısfıyye var
3. birinūñ nışfın birinūñ külline urduķ birinūñ nışfı iki birinūñ
4. küllī altı iki urduķ altıya iki kerre altı on iki olur andan
5. şöñra on iki-yile toķuza nazār itdük gördük muvāfaķa-ı şülüşiyye
6. var birinūñ şülüşi üç urduķ birinūñ külline ki on ikidür
7. otuz altı oldu andan şöñra otuz altıyla on bişe nazār
8. itdük gördük muvāfaķa-ı şülüşiyye var birinūñ şülüşi biş birinūñ küllī
9. otuz altı bişi urduķ otuz altıya biş kerre otuz altımız yüz
10. seksen oldu bu yüz sekseni daķı urduķ aşl mes'eleye ki
11. yigirmi dördür dört kerre yüz seksenimiz dört biñ üç yüz yigirmi
12. oldu bundan bize üç nesnenūñ 'ilmi hāşıl oldu aşl
13. mes'ele bildük yigirmi dörtten mağrüb bildük yüz seksenden

60b

1. mābalaĝ bildük dört biñ üç yüz yigirmiden zīrā ķā'ide budur mes'eleden
2. 'öşr-i mađrūbuñ 'öşrine đarb olına hāşıl olursa her birisi yüz
3. olur mes'eleden 'aded mađrūbuñ 'öşrine đarb olunsa ne hāşıl olursa
4. onar olur yigirmi dördüñ 'öşri iki zīrā dörtten 'öşr gelmez mađrūbuñ
5. 'öşri on sekiz urduķ iki on sekize iki kerre on sekizimiz
6. otuz altı olur her birisi yüz olıcaķ üç biñ altı yüz olur
7. mes'elede bāķı 'aded dördür mađrūbuñ 'öşri on sekiz dördü urduķ
8. on sekize dört kerre on sekizimiz yitmiş iki oldu bunlaruñ

9. daḥı her birisi on olıcaḡ yidi yüz yigirmi daḥı bundan olur
10. bunı üç bin altı yüze zamm idecek dört biñ üç yüz yigirmi
11. olur ammā her ferīḡa ne degdügin bilmek dilerseñ her ferīḡuñ aşl
12. mes'eledeki siḡāmını 'aded-i rü'üsine nisbet it ol nisbet üzere
13. kıyās eyle mābalaḡdan vir **ḡāle ve'r-rābi' in yekūnü'l-a'dāde mütebāyinetin**

61a

1. **velā yuvāfeḡu ba'zuhā ba'zen fe'l- ḡükmi fihā in yezribü eḡadel-a'dāda fī**
2. **cemī'i'ş-şānī şümme belāḡa fī cemī'i eş-şālişi şümme mābelāḡa fī cemī'i'r-rābi'**
şümme
3. **mā'ctemea' fī-aşli'l-mes'eleti ḡe-emrāteyn ve sitti ceddātin ve 'aşare**
4. **benātin ve seb'ati a'māmin** ya'nī rü'üs ortasında olan dört aşluñ
5. dördüncisi ba'zı a'dād ba'zına mübāyin ola ba'zı ba'za
6. muvāfiḡ olmaya ḡükm ol vaḡt 'adedlerüñ birin şāninüñ
7. cem'ine urmaḡdur andan ne ḡāşıl olursa şālişüñ cemī'ne
8. urmaḡdur andan ne ḡāşıl olursa rābi'üñ cem'ine urmaḡdur
9. andan şoñra mecmū' ḡāşıl aşl mes'eleye urmaḡdur meşelā bir kişi
10. öldi iki 'avretin altı abasın on kızın toḡuz 'ammisin ḡodı
11. mes'eledede şümñ var 'avretlerüñ südüñ var abalaruñ şülüşāñ var
12. kızlaruñ mābekā var 'ammilerüñ aşl mes'ele yigirmi dördten şümñ
13. üç 'avretlere virdük südüñ dört abalara virdük şülüşāñ

61b

1. on altı kızlara virdük bu ‘amel-i kısmetdür ammā ‘amel-i taşhīh üzere
2. sihām-ıla rü’üs ortasında üç hālete nazār idelüm ‘avretlerüñ
3. sihāmları üç re’sleri iki üç ikiye mübāyin iki mevķūf
4. abalaruñ sihāmları dört re’sleri altı dört altıya muvāfaķa-ı
5. nışfiyye nışf rü’üs mevķūf üç mevķūf kızlaruñ sihāmları
6. on altı re’sleri on on altı ona muvāfaķa-ı nışfiyye nışf
7. rü’üs mevķūf biş mevķūf ‘ammilerüñ sihāmları bir re’sleri
8. yidi bir yidiye mübāyin küllisi mevķūf yidi mevķūf şimdiye dek
9. sihāmları rü’üs ortasında üç hālete nazār itdük şimden
10. girü rü’üsile rü’üs ortasında dört hālete nazār idelüm
11. bir yirde var iki mevķūf bir yirde var üç mevķūf bir yirde var
12. yidi mevķūf nazār itdük iki-yile üçe gördük mübāyin birinüñ
13. birinüñ küllin birine ğarb itdük altı oldu altı-yıla bişe nazār

62a

1. itdük gördük mübāyin yine birinüñ mecmū‘ın birinüñ mecmū‘ına urduķ
2. ya‘nī bişi altıya ğarb itdük biş kerre altımız otuz oldu
3. andan şoñra otuzla yidiye nazār itdük gördük yine mübāyin birinüñ küllin
4. birinüñ külline urduķ birinüñ küllī yidi birinüñ küllī otuz yidi urduķ
5. otuzla yidi kerre otuzumuz iki yüz on oldu andan şoñra
6. bu mecmū‘ urduķ aşl mes’eleye ki yigirmi dördtür yigirmi dört
7. kerre iki yüz otuzumuz biş biñ kırķ oldu bu ‘amelden bize üç

8. nesnenüñ ʿilmi hāşıl oldı aşl mes’ele bildük yigirmi dördten
9. mağrüb bildük iki yüz ondan mābalağ bildük biş biñ kırkıdan
10. kaldı bizümle iki ʿamel dağı anları saña bildürdük ol tarîk üzere
11. ʿamel idesin ammā şimdi ol iki ʿamel taʿrîfi zıkr olınsa gerek
12. **ķāle faşl ve izā eradte en taʿrife naşibe külli ferîkin**
13. **mine’t-taşhîhi fāđrib mā kāne liküllü ferîkin min aşli mes’eleti**

62b

1. **fīmā đarabtehu fı-aşli’l mes’eletü fe’l-hāşılı naşibün zelike’l-ferîku**
2. yaʿnî kaçan sen her ferîka ne degdügin bilmek isteseñ her ferîkuñ
3. aşl mes’elede nesi varısa mağruba ur mābalağdan vir meşelā
4. mümāsele şüretinde kızlaruñ dördü varıdı urduķ mağruba ki
5. üçdür on iki hāşıl oldı virdük anlara abalaruñ biri
6. varıdı urduķ üçe hemān üç oldı virdük anlara ʿammilerüñ
7. dağı ancılayın **ķāle ve izā eradte en taʿarrüfe naşibe külli**
8. **vāhidin min eħādin zalike’l-farîku fākşim mākāne liküllü ferîkin min**
9. **aşli’l mes’eleti ʿalā ʿādedi rü’üsihüm şümme idrib el-hārice fı’l-mağrubi**
10. **ellezî đarabtehu fı-aşli’l-mes’eleti fe’l-hāşılı naşibün külli ferîkin**
11. **min eħādin zalike’l-ferîki** yaʿnî kaçan her ferîkuñ ferdine ne degdügin
12. bilmek isteseñ her ferîkuñ aşl mes’elede nesi varısa ʿaded-i
13. rü’üsleri üzerine kısmet idesin andan hāşıl olanı

63a

1. maḍrūb urasın eyle maḍrūb ki aṣl mes'eleye urduḡ idi
2. ne ḥāşıl olursa ol ferīḡdan ki anuñ üzerine ısmet
3. itdük idi her bir ferīḡuñ naşıbi olur meşelā mes'e-le-i mümāşelede
4. ızlaruñ siḥāmı dōrt re'sleri altı dōrdi altıya ısmet itdük
5. şülüşān-ı sehm oldı bu şülüşān-ı sehmi maḍrūba urduḡ ki üç kerre
6. şülüşān-ı sehm iki sehm-i kāmil oldı pes eyleye ma'lūm oldı ki
7. ızlaruñ her birine iki sehm-i kāmil deger abalaruñ sehmi bir ısmet itdük
8. re'slerine ki üçdür şülüş-i sehm ḥāşıl oldı bunı urduḡ
9. maḍrūba ki üçdür bir sehm-i kāmil oldı zīrā bir sehm üç şülüşden
10. mürekkebdür 'ammileruñ daḡı ancılayın **āle ve veccehe eḡaru vehüve en yukassimün**
11. **el-maḍrūb 'alā eyyi ferīḡın şeye'tin şümme idribü'l-ḡārice fı-naşıbi'l-ferīḡ**
12. **ellezı asamte 'aleyhimü'l-maḍrūbe fe'l-ḡāşılı naşıbi külli vāḡidin**
13. **min eḡādin zalike'l-ferīḡu** ya'ni her ferīḡuñ ferdine ne degdügin bilmek

63b

1. arīḡ üç üçe üzerinedür biri zıkr olundı biri daḡı budur ki
2. maḍrūb ısmet olına anı ferīḡa dilerseñ andan şoñra arb
3. olına şol ferīḡuñ naşıbine ki maḍrūb anuñ üzerine ısmet
4. itdük idi andan ne ḥāşıl olursa ol ferīḡuñ ferdinüñ
5. naşıbi oldur meşelā mümāşele şüretinde maḍrūb ki üçdür ısmet
6. şüretinde maḍrūb ki üçdür ısmet itdük ızlaruñ üzerine
7. ki re'sleri altıdur her birine nişf-ı sehm ḥāşıl oldı

8. bu hāşılı urduķ sehmlerine ki dördür dört kerre nışf-ı sehm
9. iki sehm-i kāmīl deger abalaruñ üzerine ki mağrüb-ı kısmet itdüķ
10. abalar üç yine mağrüb dağı üç bir sehm hāşıl oldı
11. anı urduķ aşl mes'elede sihāmları ki biridi yine bir hāşıl
12. oldı her birine abalaruñ birer hāşıl oldı 'ammilerüñ dağı ancılaym
13. **ķāle ve veccehe ağaru huve řārıķu'n-nisbeti vehüve'l evzāhu ve hüve**

64a

1. **en yensibe sihāme külli ferıķın min aşlı mes'eleti ilā 'adedi rü'usihim**
2. **şumme yu'şı bi-mişli tilke'n-nisbeti mine'l-mağrübı liküllı vāđidin min eđādi**
3. **zalıke'l-ferıķı** ya'nı her ferıķuñ ferdine ne degdügin bilmek üç vech
4. üzerine-yidi vech-i şāliş budur ki her ferıķuñ aşl mes'elede ki
5. sihāmı 'aded-i rü'üsine nisbet olına ol nisbet üzere mağrüb
6. kıyās olub meblağdan virile mes'ele-i mezkürde kıızlaruñ
7. aşl mes'elede sihāmları dört re'sleri altı dört altıya
8. şülüşān rü'üs nisbet tutar birde şülüşān mağrüb virelüm
9. mağrübümüz üç şülüşānı iki her birine ikişer virdük abalaruñ
10. aşl mes'elede sihāmları bir re'sleri üç bir üçe şülüş-i
11. rü'üs nisbet tutar bizde bunlara şülüş-i mağrüb virelüm
12. mağrübümüz üç şülüş bir her birine birer virdük 'ammilerüñ dağı
13. ancılaym **ķāle faşl fı-ķısmeti't-tereketi beyne'l-verāseti**

64b

1. **ve'l guremāi fāḍrib sihāme külli vāriṣetin mine't-taṣḥīhi fī-cemī't-tereketi**
2. **ṣumme iḳsime'l-meblağa 'ale't-taṣḥīhi** ya'ni muṣannif taṣḥīh beyānından
3. ve daḥı her ferīkuñ naṣīb-i ta'cyini ve daḥı her ferīkuñ ferdinüñ
4. naṣīb-i ta'cyini beyānından fāriğ oldıyısa şürü' itdi ki
5. vereşeler ortasında yāḥūd ğuremālar ortasında nice kısmet olunur
6. beyān ide kaçan taṣḥīh-ile tereke ortasında mümāsele muvāfağa
7. olmasa mübāyene olsa hükm ol vaqt budur ki taṣḥīhden
8. her vāriṣüñ sihāmını cemī' terekeye urasın andan ne ḥāşıl
9. olursa taṣḥīh üzerine kısmet idesin ya'ni her bir 'aded-i
10. taṣḥīhden mürekkeb farz idesin meşelā mes'ele-i mümāselede taṣḥīh
11. on sekizdendir tereke on yididen farz idelüm on sekiz
12. on yidiye gördük mübāyin pes eyleye ferīk-ı benāt ferdinüñ sehmleri ki
13. ikişer urduğ terekenüñ külline ki on yidi otuz dört ḥāşıl oldı

65a

1. bu ḥāşıl daḥı taṣḥīh üzerine kısmet itdük ya'ni ḥāşıldan
2. taṣḥīh miqdārın bir sehm farz itdük eyleye bir sehm-i kāmil
3. sekiz tūs^c-i sehm oldı zīrā otuz dördüñ on sekizin bir
4. sehm farz idicek on altı kalur bu on altı on sekizden
5. sekiz tūs^c olur zīrā tūs^c ikidür pes ma'lüm oldı ki mes'ele-i
6. mümāselede kızlaruñ her birine bir sehm-i kāmil sekiz tūs^c-i sehm ḥāşıl
7. oldı abalaruñ daḥı mābalağdan bir sehmi var urduğ terekenüñ
8. külline ki on yididür sekiz tūs^c daḥı nişf-ı tūs^c ḥāşıl

9. oldu ya'nı bir sehm-i kāmilden nışf-1 tūs^c ikisinüñ hāşıl oldu
10. eger nışf-1 tūs^c dağı olsa bir sehm-i kāmil olurdu zīrā on
11. altı on sekize kıyās sekiz tūs^c olur bākı bir kaldı bu bir
12. dağı on sekize kıyās nışf-1 tūs^cdür zīrā tūs^c ikidür pes
13. ma'lūm oldu ki abalar ferīkunuñ her birine sekiz tūs^c dağı

65b

1. nışf-1 tūs^c hāşıl oldu 'ammilerüñ dağı hālin bunuñ üzerine
2. kayās idesin **ķāle ve izā kāne beyne't-taşhīhi ve't-tereketi**
3. **muwāfikatin fedrib sihāmi külli vārişün mine't-taşhīhi fı vefķi**
4. **t-tereketi şümme iksime'l-belāga 'alā vefķi't-taşhīhi fı'l-hārici naşibi**
5. **zalik el-vārişü fı'l-vecheyn** ya'nı kaçan taşhīhile tereke ortasında
6. muwāfaķa olsa ol vaķt her vārişüñ taşhīhden sihāmını
7. terekenüñ vefķına ur andan soñra hāşıl olan taşhīhüñ
8. vefķı üzerine kısmet ide meşelā mümāşeile şüretinde taşhīh
9. on sekizden tereke farz idelüm on altıdan on sekiz-ile
10. on altı ortasında muwāfaķa-1 nışfiyye var pes eyleye bir
11. her ferīkuñ taşhīhden sihāmını terekenüñ vefķına uralum
12. taşhīhüñ vefķı üzerine kısmet idelüm meşelā ferīķ-1 benātuñ
13. her birinüñ var urduķ terekenüñ vefķına ki sekizdür

66a

1. on altı hāşıl oldu bu hāşılı taşhīh vefkı üzerine kısmet
2. idelüm taşhīhüñ vefkı toğuzdur on altıyı toğuz üzerine kısmet
3. itdük ya'nī toğuzı bir sehm-i kāmīl dağı yidi tūs' hāşıl oldu
4. imdi bu hāşıl ki yidi tūs'dür kızlaruñ her birinüñ naşibi olur
5. ma'nāda iki sehmden iki tūs' ikisinüñ olur zīrā bir sehm toğuz tūs'den
6. hāşıl olur ferīk-ı ceddātuñ her birinüñ biri var urduğ terekenüñ
7. vefkı ki sekizdür hemān sekiz oldu mābalağ vefkı ki toğuzdur anuñ
8. üzerine kısmet itdük sekiz tūs' hāşıl oldu ya'nī bir sehmden
9. bir tūs' ikisinüñ oldu zīrā bir sehm toğuz tūs'den mürekkebdür
10. pes eyleye abalaruñ her birine sekiz tūs' hāşıl oldu 'ammilerüñ
11. hālin dağı anlara kıyās idesin muşannif hāşıl ol vārişüñ
12. naşibi olur iki vechile bile didügi ya'nī mübāyene ve dağı
13. muvāfaqa şüretinde dimek olur **ķāle li ma'grifeti naşibi külli ferdin**

66b

1. ya'nī bu zıkr olan ferīkuñ ferdinüñ naşibin bilmek eel-içündür
2. **ķāle ve ümmā'l-ma' rifeten nnaşibü külli ferīkin minhüm fādrīb mā kāne liküllü**
3. **ferīkin min aşli'l-mes'eleti fı vefkı't-tereketi şümme iksimü'l-meblağa fı vefkı'l-**
mes'elete
4. ya'nī her ferīkuñ naşibin bilmek diler vereselerden her ferīk için
5. aşl mes'eledde olan terekenüñ vefkına ur mes'ele-i vefk üzerine
6. it dimek olur **ķāle in kāne beyne't-tereketi ve'l-mes'eleti muvāfiķatün ve in**

7. **kāne beynehümā mübāyinetün fāḍrib fī-küllī't-tereketi summe iḡsim el-hāşile**
 ʿalā

8. **cemīʿil-mesʿeleti feʿl-hāricü naşībün zalikeʿl-ferīḡ fīʿl-vecheyni** yaʿnī
 9. bu zikr olınan tereke-yile mesʿele ortasında muvāfaḡa olıcaḡ olur
 10. eger tereke-yile mesʿelede ortasında mübāyene olsa her ferīḡuñ aşl
 11. mesʿelede olan sihāmını terekenüñ külline ur andan ḡaşıl olanı
 12. mesʿelenüñ mecmūʿ üzere kısmet idesin ḡaşıl ol ferīḡuñ naşībi
 13. olur iki vechile bile yaʿnī iki şüretde bile mübāyene daḡı muvāfaḡa

67a

1. şüretinde dimek olur mümāşeḡe şüretinde mesʿeleyi altıdan farz
 2. idelüm ki tereke sekizden pes bu taḡḡır üzerine tereke-yile mesʿele
 3. ortasında muvāfaḡa-ı nışfiyye olur eyle her ferīḡuñ aşl mesʿelede ki
 4. sihāmını terekenüñ vefḡına uralum mesʿele vefḡ üzerine kısmet
 5. idelüm meşelā kızlaruñ sihāmı dört terekenüñ nışfi daḡı dört
 6. urduḡ dördü dörde on altı oldu bu ḡaşıl mesʿele nışf ki
 7. üçdür anuñ üzerine kısmet itdük biş sehm ve daḡı şülüş sehm
 8. ḡaşıl oldu pes eyleye kızlaruñ sihāmı biş sehm ve daḡı şülüş
 9. sehm oldu abalaruñ biri var urduḡ terekenüñ nışfına ki
 10. dördür hemān dört oldu kısmet itdük mesʿele nışf
 11. üzerine ki bir sehm daḡı şülüş-i sehm ḡaşıl oldu
 12. virdük abalara ʿammilerüñ daḡı ancılayın cümle şaḡīḡ naşībler
 13. biş kızlaruñ bir abalaruñ bir ʿammilerüñ bu mecmūʿ yidi oldu

67b

1. kūsūr daḥı bir yirde var şülüş sehm kızlaruñ bir yirde daḥı var
2. şülüş sehm abalaruñ bir yirde var daḥı şülüş sehm ‘ammileruñ mecmū‘
3. kūsūr yir sehm-i kāmīl olur pes eyleye mecmū‘ naşīb sekiz olur
4. şūret-i mūmāselede terekeyi yidi farz itsün mes’ele-yile tereke
5. ortasında mūbāyene olur her ferīķuñ aşl mes’elede ki naşībın
6. terekenüñ külline urub mes’elenüñ küllī üzerine kısmet itmek
7. gerek meşelā mūmāselede ferīķ-ı benātuñ dördi var urduķ terekenüñ
8. külline ki yididür yigirmi sekiz ḥāşıl oldu bu ḥāşıl mes’elenüñ
9. küllī ki altıdur anuñ üzerine kısmet eyledük dōrt sehm daḥı
10. şülüşān sehm ḥāşıl oldu kızlara ferīķ-ı ceddātuñ mes’elede biri
11. var urduķ yidiye hemān yidi kısmet itdük mes’elenüñ küllī
12. üzerine ki altıdur bir sehm daḥı südüs sehm ḥāşıl oldu abalara
13. ‘ammileruñ daḥı ancılayın pes eyleye şaḥīḥ sehmlerüñ dōrt kızlaruñ

68a

1. bir abalaruñ bir ‘ammilerüñ olur kūsūr sehm daḥı şülüşān sehm
2. kızlaruñ südüs sehm abalaruñ daḥı südüs sehm ‘ammilerüñ mecmū‘ı
3. kūsūr bir sehm-i kāmīl oldu şaḥīḥ sehmler ki kūsūrdan ḥāşıl
4. olanuñ mecmū‘ı yidi sehm-i kāmīl oldu **ķāle ve immā fı ķazāi’ d-düyün**
5. **fedeyni külli ğarīmün bimenzeleti sihāmi külli vārişin fı’l-‘ameli ve mecmū‘ı’ d-düyüni**
6. **bi menzeleti’ t-taşḥīhi** ya‘nī muşannif vereşeler ortasında kısmet beyānından
7. fāriğ oldıyısı şürū‘ itdi ğuremā ortasında kısmet beyān ide

8. ammā қаза-ы дүюнда һүкм будур ки her ғаримүñ deyni her vārişüñ
9. sihāmı yirine ʈurur ʿamelde deynlerüñ mecmū^c1 taşhīh menzilesine
10. olur meşelā farz idelüm meyyitüñ iki ғарimi var her birinüñ meyyit
11. üzerinde üçer biñ dīnārı var ve dağı farz idelüm āher altı
12. ғарim dağı her birinüñ meyyit üzerinde ikişer biñ dīnārı var mecmū^c-1
13. дүюн on sekiz biñ olur farz idelüm tereke yigirmi ola andan şoñra

68b

1. tereke-yile дүюн ortasında iki ҳālete ki mübāyene ve muvāfaқadur
2. nazar itdük gördük tereke-yile дүюн ortasında muvāfaқа-1 nişfiyye
3. var pes eyleye ғарimüñ deynini terekenüñ nişfina uralum taşhīh
4. nişf üzerine қismet idelüm andan ne ҳāşıl olursa ғuremādan
5. ol ғарimüñ olur meşelā üçer biñi olan ғuremānuñ deyinlerini
6. terekenüñ nişfi ki ondur urduқ otuz olur bu ҳāşılı taşhīh
7. nişf ki тоқuzdur anuñ üzerine қismet itdük üç sehm
8. dağı üç түs^c sehm ҳāşıl oldı pes eyleye iki ғарim ki üçer
9. biñi varıdı anlaruñ için altı sehm dağı altı түs^c-i sehm
10. ҳāşıl oldı ammā şol ғарimler ki anlaruñ altışar biñi var
11. anları urduқ terekenüñ nişfina ki ondur yigirmi oldı
12. қismet itdük taşhīh nişfi üzerine ki тоқuzdur iki sehm-i
13. kāmil dağı iki түs^c-i sehm ҳāşıl oldı pes eyleye şol

69a

1. ğarīmler ki anlaruñ ikişer biñ dīnârı var mecmū^csınuñ
2. on iki sehm dağı on iki tūs^c-i sehm oldu bu on iki tūs^cüñ
3. dağı toquzı bir sehm olur bākı üç tūs^c-i sehm dağı qalır ki
4. şülüş sehm-i ğarīmlerüñ sihāmı altı sehm dağı şülüşān-ı sehm oldu yidi
5. pes mecmū^c-ı sihām yigirmi oldu muvāfaqa şūreti tamām oldu
6. şimden girü mübāyene şūretin beyān idelüm meşelā mezkūrde farz
7. idelüm tereke on toquz taşhīh hōd on sekizdür taşhīh ile
8. tereke ortasında nazār itdük gördük mübāyene var eyleye
9. her ğarīmüñ deynin terekenüñ külline uralum taşhīhüñ küllī üzerine
10. kısmet idelüm meşelā şol ğarīmler ki üçer biñi var urduq
11. terekenün külline ki on toquzdur elli yidi hāşıl oldu bu
12. hāşıl kısmet itdük taşhīhüñ küllī üzerine ki on sekizdür
13. üç sehm dağı südüs-i sehm hāşıl oldu ikisinüñ altı sehmi

69b

1. dağı şülüş-i sehm hāşıl oldu zīrā her birinüñ üç sehmi dağı südüsü
2. sehmi var şahīh sehmleri altı kūsūr sehmleri südüsān bu hōd
3. ma'lūmdur ki südüsān-ı sehm şülüş-ı sehm olur ol ecilden
4. mecmū^c altı sehm olur ammā şol ğarīmlerki anlaruñ ikişer biñi
5. var urduq terekenüñ külline ki on toquzdur meblağ otuz sekiz
6. oldu andan şoñra hāşıl kısmet itdük taşhīh üzerine ki
7. on sekizdür iki sehm dağı tūs^c-i sehm hāşıl oldu şol ğarīmler ki
8. ikişer biñi var anlaruñ mecmū^c sehmleri on iki sehm dağı altı

9. tūs^c-i sehm hāşıl oldu üçer biñli ğarīmüñ hōd altı sehm
10. kāmil dağı sülüs sehm hāşıl olmışıdı eyleye mecmū^c on toköz
11. oldu zīrā şaḥīḥ naşıbleri altı bir var üçer biñlük
12. ve on iki dağı var ikişer binlinüñ bu altı tūs^c sülüşān-ı sehm
13. sülüşı aña zamm idicek bir sehm dağı bunlardan hāşıl olur mecmu^c

70a

1. on toköz olur **faşl et-teḥārücü min şāliḥin ‘alā şey’in**
2. **ma‘lūmin mine’t-tereketi fetruḥ siḥāmeḥu mine’t taşḥīḥi** ya^cnī bu faşl
3. teḥārücüñ beyānındadır teḥārücden murād bu maḥamdan vereşe muşālaḥa
4. itmekdür bir şey’ ma‘lūm üzerine terekeden ve mīrāsdan çıkarmaḥdur
5. tarafeynden rızāyıla ya^cnī bir kimse vārişlerden bir şey’ ma‘lūm
6. üzerine muşālaḥa itse anuñ siḥāmını taşḥīḥden tarḥ
7. eyle ya^cnī evvelā mes’eleyi taşḥīḥ idesin ol şulḥ idenden
8. kaṭi^c nazār idesiz şāniye şulḥ ideni ortadan çıkarasın
9. **ḳāle şumme iḳsim bāḳı’t-tereketi ‘alā sehmi’l- bāḳīni** vārişlerden
10. muşālaḥa olınan ortadan iḥrāc olındıḳdan soñra bāḳī
11. tereke-i bāḳī ḳalan vārişlerüñ sehmi üzerine ḳısmet idesin **ḳāle**
12. **ke-zevcin ve ümmi ve ‘ammin feşāliḥü’z-zevci ‘alā māfī zimmetihi mine’l-mehri**
13. **ve ḥarcin mine’l-beynin fe yuḳsimu bāḳı’t-tereketi beyne’l-ümmi ve’l-‘ammi**

70b

1. **eş-şülāsü bi-ḳaderr sehmiḥimā li-ümmi ve sehmin vāḥidin lil ʿammi yaʿnī**
2. meşelā bir kişi öldi erin ve daḥı anasın ve daḥı ʿammisin ḳodı
3. mesʿelede nişf var erün şülüş var ananın mābāḳī var ʿamminüñ
4. aşl mesʿelede altıdan nişf üç ere virdük şülüşi iki anaya
5. virdük mābeḳā bir ʿammiye virdük vardı er kendü zimmetinde ki
6. ʿavret için mehir borcu varıdı anuñ üzerine şulḥ itdi
7. ortadan çıḳdı andan soñra bāḳī tereke anayıla ʿammī ortasında
8. sehmleri üzerine ḳısmet olınur sehmleri üçdür anuñ üzerine
9. ḳısmet itdük iki sehmin anaya bir sehmin ʿammiye virdük er
10. evvelā ḳısmetde dāḥil olub şāniye iḥrāc olınmaḳ fāidesi
11. budur ki er maʿdüm farz olınsa ana şülüşāndan şülüş-i māyebḳāya
12. varmaz mehirden ğayrı tereke anayıla ʿammī ortasında ḳısmet
13. olınur eyleye mesʿele üçden olur üçüñ şülüşi bir anaya mābāḳı

71a

1. iki ʿammiye vireler bu ḥōd ḥilāfi icmāʿdur zīrā ananuñ ḥaḳḳı
2. aşluñ māluñ şülüşin yimekdür ḳaçan eri mesʿelede idḥāl itsevüz
3. ana için iki sehm ʿammī için bir sehm olur ananuñ ḥaḳḳı naḳş olmaz
4. **ḳāle bābüʿr-reddi zıddüʿl-ʿavli mā-faşşela ʿin farzin zevīʿl-fürüzi**
5. **velā müsteḥaḳḳun lehü mineʿl-ʿaşabeti yureddu zalike ʿalā zevī ʿl-fürüzi bi**
ḳaderi
6. **ḥuḳuḳihim illā ʿalāʿz-zevceyni** yaʿnī muşannif vaḳtā ki tereke ḳısmet
7. beyānından fāriğ oldı-yısa vereşeler ortasında şürüʿ itdi ki
8. redd-i beyān ide redd luġatda rücuʿ-ı şırfa dirler muḥlaḳa ıştılāḥda

9. sihām-ı fāzıl rüçū'ına dirler bu redd 'avlüñ zıddıdır bu ma'nanadan ki
10. 'avl maḥrece tevsi' itmekdür redd maḥrece taẓyīk itmekdür
11. ya'ni' tar itmekdür ve bir daḥı bu ma'nanadan ki 'avlda zevī
12. 'l-furūzları sehmleri azalur redde çoḡalur biz ayduruz şol
13. nesne ki zevī 'l-furūzuñ sehmlerinden artar daḥı anuñ müsteḥakḳı olmaz

71b

1. 'aşabeden ol artuḳ ḳalan şey'i zevī 'l-furūz üzerine ya'ni'
2. şāhib-farżlar üzerine redd olunur sehmleri miḳdār ya'ni' bākī
3. ḳalan şey' yine aşḥāb-ı ferīzaya şarf olunur sehmleri miḳdārı
4. illā er-ile 'avrete redd olunmaz zīrā bunlar zevī 'l-furūzı'n-nesebiyyedür
5. redd zevī'l-furūzı'n-nesebiyyeye olur zīrā ḳavīdür nitekim evveli
6. kitābda zıkr olunmuşdur **ḳāle vehüve ḳavli 'āmmetüŝ-şāḥābeti ve bihi**
7. **aḥeda eŝḥābünā raḥimallāh ve ḳāle Zeyd bin Şābit lā yereddu'l-fāzili**
8. **bel huve beytü'l māl** ya'ni' bu redd cā'iz olması 'ämme-i şāḥābe ḳavlidür
9. bu ḳavli bizüm aşḥābumuz ya'ni' bizüm e'immeler aḥz itdi Allah anlara
10. raḥmet eylesün ammā Zeyd bin Şābit eydür şey' fāzıl zevī'l-furūz
11. redd olunmaz belki beytü'l-māluñ olur **ḳāle vebihī eḥāze eş-Şāfi'**
12. **ve'l-Mālikī** ya'ni' Zeyd bin Şābit ḳavlin Mālik daḥı Şāfi'
13. aḥz itdiler ya'ni' anlar daḥı fāzıl aşḥāb-ı ferāize redd olmaz

72a

1. belki beytü'l-māluñ olur diyu zāhib olur **ḳāle şumme mesā'ilü'l bâbi**

2. **erba‘atün eḥādühā in yekūne fī’l-mes’eleti cinsün vāḥidün mimmen yureddu**
3. **‘aleyhi fecāli’l-mes’ele min ru’usihim kemā izā tereke’l-meyyitü binteyni**
4. **ev uḥteyni ev ceddteyni fec‘ali’l-mes’ele min taḥteyni ya‘nī**
5. redd bābınuñ mesā’ili dördür biri budur mes’elede men yeruddu ‘aleyhi
6. bir cins ola men lāyureddu ‘aleyhi olmaduğı taḥdīr üzerine ol
7. vaḫt mes’ele re’slerinden kılnur meşelā meyyit iki kızın yāḥūd
8. iki kız qarındaşın yāḥūd iki abasın terkitse mes’ele
9. ikiden olur zīrā re’sleri iki olduğıçün meşelā kızların
10. ḫoduđı vaḫt mes’ele üçden olur zīrā mes’elede şülüşān var
11. ancak anuñ mahreci şülüşdür üçün şülüşānı iki virdük kızlara
12. mābakı bir müstaḫıḫ istedik gördük yok bildük mes’ele reddi
13. her bārī ki mes’ele reddi olsa vechile nazār iderüz

72b

1. evvelā nazār idelüm görelüm men yureddu ‘aleyhi var mı yok mı nazār itdük
2. men lā yureddu ‘aleyhi er ile ‘avretdür yok şāniye nazār idelüm görelüm
3. men yureddu ‘aleyhi cins mi cinsān mı nazār itdük gördük cinsān
4. degül vaḫtā ki mes’elede men lā yureddu ‘aleyhi olmasa men yureddu ‘aleyhi
5. men yureddu ‘aleyhi dağı cinsān olmasa ḫā‘ide budur ki mes’ele-i
6. re’slerinden kılna re’sleri iki mes’eleyi ikiden kılduk
7. kızkarındaşları dağı abaları dağı bunuñ üzerine kıyās idesin
8. **ḫāle ve’s-şānī izā ictemeā‘ fī’l-mes’eleti cinsāni ev şelaşetün ecnāsi**
9. **mimmen yureddu ‘aleyhi ‘inde ‘ademin men lā yureddu ‘aleyhi fec‘ali’l-**
mes’ele

10. **min sihāmihim aʿnā min işneyi izā kāne fi'l-mes'eleti sūdüsān**
11. yaʿnī kaçan mes'eledede men yureddu ʿaleyhi iki cins yā üç cins
12. olsa men lā yureddu ʿaleyhi olmaduğı vaktde ol vakt mes'ele-i
13. sen sihāmlarından kıl yaʿnī mes'eleyi ikiden kıl kaçan mes'eledede

73a

1. iki sūdüs olsa meşelā bir kiři öldi ebesin dađı ana bir
2. karındaş kodı aşl mes'eledede altıdan olur evvel zīrā mes'eledede
3. sūdüsān var altınuñ sūdüsü bir abaya sūdüs-i āher dađı bir
4. ana bir karındaş mābākı dört aña müstaḥikḳ yok ḳāʿide üzerine
5. evvelā nazār itdük gördük men lā yureddu ʿaleyhi yok şānīye nazār itdük
6. gördük men yureddu ʿaleyhi cinsān vaktā ki mes'eledede men lā yureddu
7. ʿaleyhi olmasa men yureddu ʿaleyhi cinsān olsa ḳāʿide
8. budur ki mes'eledede sihāmlarından kılına şūret-i mezkūrde sihāmları
9. iki mes'eleyi ikiden kıldıḳ **ḳāle ev min şelaşetin izā kāne fihā şülüşün**
10. **ve sūdüsün** yaʿnī yāḥūd mes'eledede üçden kılına kaçan mes'eledede şülüş
11. dağı sūdüs olsa meşelā bir kiři öldi iki ana bir karındaşın
12. dağı anasın kodı yine mes'eledede altıdan kılınur altınuñ şülüşi
13. iki karındaşlara sūdüsü bir anaya mābākı üç ana müstaḥikḳ yok

73b

1. mes'eledede men lā yureddu ʿaleyhi dağı yok men yureddu ʿaleyhi dağı cinsān

2. mes'ele-i sehmleri ki üçdür andan kıldıuq **qāle ev min erba'atin izā kāne**
3. **fihā nı̄şfun ev südüsun** ya'nī mes'ele dörtten olur kaçan mes'elede
4. nı̄şf dahı südü olsa meşelā bir kişi öldi kızın dahı oğlu
5. kızın qodı mes'ele yine altıdan olur nı̄şfi üç kıza südüsi bir
6. oğul kızına virdük añā mābāqī iki añā müstaḥıkk yok mes'elede
7. men lā yureddu 'aleyhi dahı yok men yureddu 'aleyhi cinsān mes'ele-i
8. sihāmları ki dörtdür andan kıldıuq **qāle ev min ḥamsetin iza kāne**
9. **fihā şülüşāni ve südüsun ev-nı̄şfin ve südüsanı ev kāne fihā nı̄şfün ve şülüşün**
10. ya'nī yāḥūd mes'ele bişden kılmur kaçan mes'elede şülüşān dahı
11. südüsan dahı südü ve yāḥūd nı̄şf-ı südüsan veyāḥūd nı̄şf-ı
12. südüsan veyāḥūd nı̄şf dahı şülüş olsa meşelā bir kişi
13. öldi anasın ve dahı ata ana bir kızkarındaşın qodı mes'elede

74a

1. nı̄şf var ata ana bir kızkarındaşuñ şülüş var ananuñ aşıl
2. altıdan nı̄şf üç virdük kızkarındaşa şülüş iki virdük
3. anaya mābāqı bir añā müstaḥıkk yok bildük mes'ele reddi her bār ki
4. mes'ele reddi olsa iki vechile nazār iderüz evvelā nazār
5. iderüz men lā yureddu 'aleyhi var mı yok mı şāniye nazār iderüz men yureddu
6. 'aleyhi bir cins mi iki cins mi evvelā nazār itdük men yureddu 'aleyhi
7. yok şāniye nazār itdük men yureddu 'aleyhi cinsān vaqtā ki mes'elede
8. men lā yureddu 'aleyh olmasa men yureddu 'aleyhi cinsān olsa qā'ide

9. üzerine mes'ele-i sihâmlarından ki bişdür andan kılduğ ve bākīsın
10. dağı bunuñ üzerine kıyās eyleye zīrā iki kızın anasın kosa
11. şülüşān südüs olur nışfile şülüş olmağ hōd şimdi zıkr olundı
12. ata ana bir kız karındaşın anasın ana bir karındaşın kosa nışf
13. südüsān bulunur bākı taşvīrin geçen şüret üzerine kıyās idesin

74b

1. **kāle ve's-şālīşü en yekūne me'a'l-evveli men men lā yureddu 'aleyhi a'ça farzun**
2. **men lā yureddu 'aleyh min eḡalli meḡāricehu fe inne istiḡāme'l-bākī 'alā 'adedi rü'üsin**
3. **men yureddu 'aleyhi kezevcin ve şülüşin benātin felā ḡācetün ila'ḡ-ḡarbi ya'ni**
4. mes'ele-i reddüñ üçüncüsü budur ki mes'elede men yureddu 'aleyhi ile
5. men lā yureddu 'aleyhi ola ol vaḡt sen men yureddu 'aleyhi olana
6. eḡalli maḡrecden farzın vir andan bākı ḡalanı men yureddu 'aleyhi rü'üsine
7. müstaḡīm ola ḡarba ḡācet yoḡ meşelā bir kişi öldi erin dağı
8. üç kızın ḡodı aşl mes'ele on ikiden rub^e üç virdük ere şülüşānı
9. sekiz virdük ḡızlara mābākı bir anuñ müstaḡiḡki yoḡ bildük mes'ele
10. reddī naḡar itdük men yureddu 'aleyhi dağı var ammā men yureddu 'aleyhi
11. cins-i vāḡid her ḡaçan mes'elede men lā yureddu 'aleyhi olsa men yureddu
12. 'aleyhi cins-i vāḡid olsa ol vaḡt mes'ele-i mes'eleteyn kıloruz
13. men lā yureddu 'aleyhi olana eḡalli maḡrecinden farzın virürüz

75a

1. bu mes'elede farz-ı rub^c ekalli maḥrec erba'a eyle olsa men lā yureddu
2. 'aleyhi mes'elesin kılduḡ rub^c virdük ere mābāḡī üç nazār
3. eyledük men lā yureddu 'aleyhi mes'elesinden ḡalan men yureddu 'aleyhi
4. mes'elesi üzerine müstaḡīm zīrā men yureddu 'aleyhi ki
5. kızlardur üçdür mes'eleleri daḡı aded-i rü'üslerinden
6. kıılınur eyleye üçden kıılınur bāḡī ḡalan daḡı üç üç üçe
7. müstaḡīm ḡarbe ḡācet yoḡ **ḡāle velev kāne beynehümā muvāfaḡahu fe'l-ḡükmi**
8. **en yeḡrube vefḡi mes'eletin men yureddu 'aleyhi fī külli maḡreci farzin men**
9. **lā yureddu 'aleyhi fe'l-meblaḡa yekünü taḡḡīḡi'l-mes'eleteyni kezevcin ve sittü**

benātin

10. ya'nī men lā yureddu 'aleyh farzından bāḡī-yile men yureddu 'aleyhi mes'elesi
11. ortasında muvāfaḡa olsa ḡükmi bu taḡḡīr üzerine men yureddu 'aleyhi
12. mes'elesi vefḡın men lā yureddu 'aleyhi farz maḡrecinün külline urmaḡdur
13. andan ne ḡāşıl olursa iki mes'eleye taḡḡīḡ olur meşelā bir kışı

75b

1. öldi erin daḡı altı kızın ḡodı ḡā'ide üzerine rub^c şülüşāna
2. muḡtelīḡ oldı eyleye aşl mes'ele on ikiden şülüşān sekiz
3. kızlara virdük rub^c ere virdük mābāḡī bir aña müstaḡīḡı istedik
4. gördük yoḡ bildük ki mes'ele reddīdür nazār itdük men lā yureddu 'aleyhi
5. daḡı var men yureddu 'aleyhi cins-i vāḡid her ḡaçan mes'elede men lā yureddu

6. ‘aleyhi olsa men yureddu cins-i vāhid olsa ol vaqt mes’eleyi
7. mes’eteyn kıluruz men lā yureddu ‘aleyhi maḥrecinden farzın virürüz
8. men yureddu ‘aleyhi mes’elesin re’slerinden kıluruz men lā yureddu ‘aleyhi
9. farzı ki rub‘dur eḳalli maḥrec anuñ erba‘adan andan kılduḳ rub‘u virdük
10. ere men yureddu ‘aleyhi mes’elesi re’sleri ki altıdur andan kılduḳ
11. nazār itdük men lā yureddu ‘aleyhi farzından ḳalan üç-ile men yureddu ‘aleyhi
12. mes’elesine ki altıdur gördük muvāfaḳa-ı şülüşiyye hüküm ol vaqt men
13. yureddu ‘aleyhi mes’elesinüñ şülüşine ki ikidür urduḳ men lā yureddu ‘aleyhi

76a

1. mes’elesinüñ külline ki dördtür iki kerre dördümüz sekiz oldı andan şoñra
2. kimüñ ki men yureddu ‘aleyhi mes’elesinde nesi varısa men lā yureddu ‘aleyhi
3. farzından mābāḳīnuñ şülüşine uralum meşelā şuret-i mezkūrede men
4. lā yureddu ‘aleyhi mes’elesinde erüñ biri varıdı men yureddu ‘aleyhi
5. mes’elesinüñ şülüşine ki ikidür urduḳ aña hemān iki oldı virdük
6. ere men yureddu ‘aleyhi mes’elesinde kızlaruñ altısı var urduḳ
7. men lā yureddu ‘aleyhi farzından ki ḳalanuñ şülüşi ki birdür hemān altı
8. oldı virdük kızlara bu ‘ameli redd-içün zıkr olımandur
9. sen taşhīḥ ṯarīḳi üzerine şimden girü ‘amel idesin **ḳāle**
10. **ve illā fiḍrib külle ‘adedi rü’usihim fī maḥreci farzin men lā yureddu ‘aleyhi fe’l-**
meblaḡa
11. **taşhīḥü’l-mes’eleti** ya‘nī men lā yureddu ‘aleyhi mes’elesinden ḳalanıla men
12. yureddu ‘aleyhi mes’elesi ortısında muvāfaḳa olmasa mübāyene olsa
13. hüküm ol vaqt budur ki men yureddu ‘aleyhi olanuñ ‘aded-i rü’üsinüñ

76b

1. küllin men lā yureddu ‘aleyhi farzı maḥrecinüñ külline urmaḳdur ne ḥāşıl
2. olursa mes’elenüñ taşḥīḥi kılına meşelā bir kişi öldi erin daḥı
3. biş kızın ḳodı yine mes’ele on ikidendür zırā rub^c üç
4. ere virdük şülüşān sekiz kızlara virdük mābāḳī bir aña müstaḥıḳḳ
5. yoḳ yine redd olunur lakin mes’elede men lā yureddu ‘aleyhi daḥı var eyle
6. olsa aña eḳall maḥrecinden farzın virelüm beyānı zıkr olundı
7. men yureddu ‘aleyhi mes’elesin re’slerinden kılalum rā’sları biş
8. andan kılduḳ men lā yureddu ‘aleyhi mes’elesinden ḳalan üç-ile men yureddu
9. ‘aleyhi mes’elesı ki bişdür ortasına naḳar itdük gördük mübāyin
10. her ḳaçan men lā yureddu ‘aleyhiden ḳalan-ıla men yureddu ‘aleyhi mes’elesı
11. ortasında mübāyene olsa ḳā’ide budur men yureddu ‘aleyhi mes’elesinüñ
12. küllin men yureddu ‘aleyhi farzınuñ maḥrecinüñ külline ḳarb idevüz
13. men yureddu ‘aleyhi mes’elesı ‘aded-i rü’üslerindendür ‘aded-i re’sleri ki

77a

1. bişdür urduḳ men lā yureddu ‘aleyhi maḥrecinüñ külli ki dörddür biş kerre
2. dördümüz yigirmi oldı men lā yureddu ‘aleyhi mes’elesinde erüñ biri var
3. urduḳ men yureddu ‘aleyhi mes’elesinüñ külline ki bişdür hemān biş
4. oldı virdük ere men yureddu ‘aleyhi mes’elesinde kızlaruñ bişi var
5. men lā yureddu ‘aleyhi mes’elesı farzından ḳalan üçe urduḳ biş kerre
6. üçümüz on biş oldı virdük kızlara bu zıkr olınan redd ‘amelidür

7. ammā ‘amel-i taşhîh tarîki ki zikr olunmuşdur anuñ üzerine ‘amel idesin
8. **ķāle ve’r-rābi’u en yekūnū me’a’s-ş-şānī men lā yureddu ‘aleyh feķsim mābakye**
9. **min maħreci farzin men lā yureddu ‘aleyhi ‘alā mes’eletin men yureddu ‘aleyh**
10. **fe in istiķāme fihā felā hācetin ilā’đ- đarbi ve hezā fı mes’eletin vāhidetin**
11. **vehiye in yekūnū li’z-zevcāti’r-rābi’c ya’nī redd mes’elesinūñ**
12. dördüncisi budur ki men yureddu ‘aleyhi cinsān olmağıla men lā yureddu
13. ‘aleyhi dağı ola ol vaķt sen ķismet it men lā yureddu ‘aleyhi

77b

1. farzı maħrecinūñ mābakı men yureddu ‘aleyhi mes’elesinūñ üzerine
2. eger müstaķīm olacaķ olursa đarba hācet yoķ bir şūrettedür
3. ya’nī kaçan ‘avretleri-çün rub’c olsa ol vaķt müstaķīm olur
4. **ķāle kezevcetin ve erba’a ceddātin ve sittün ahevātin** ya’nī bir kişi
5. öldi ‘avretin dört abasın altı ana bir kızķarındaşın ķodı
6. mes’elede rub’c var ‘avretlerūñ südüs var abalarūñ şülüş ana bir
7. kızķarındaşlarūñ aşl mes’ele on ikiden rub’c üç ‘avrete
8. virdük südüsi iki abalara virdük şülüşi dört kızķarındaşlara
9. virdük mābakı üç aña müstaķiķ yoķ bildük ki mes’ele reddi
10. her kaçan mes’ele reddi olsa iki vechile nażar idelüm
11. evvelā nażar idelüm men lā yureddu ‘aleyhi var mı yoķ mı şāniyā nażar
12. idelüm men yureddu ‘aleyhi cins mi cinsān mı nażar itdük men lā yureddu
13. ‘aleyhi var men yureddu ‘aleyhi dağı her kaçan mes’elede

78a

1. men lā yureddu ‘aleyhi olsa men yureddu ‘aleyhide cinsān olsa ol
2. vaqt mes’ele-i mes’eleteyn kıılıruz men lā yureddu ‘aleyhi olana eḳalli maḥrecinden
3. farzın virürüz eḳalli maḥrec rub^ç erba‘adandur eyleye men lā yureddu ‘aleyhi
4. mes’elesin erba‘adan kııldıḳ rub^ç bir virdük ‘avrete men yureddu ‘aleyhi
5. mes’elesin sihāmlarından kııldıḳ sihāmları üç mes’eleyi üçden
6. kııldıḳ zīrā anları-çün südüś daḫı şülüś vardur altıdan südüś
7. şülüś üç ola andan şoñra biz men lā yureddu ‘aleyhi farzından
8. bāḳı-yıla ki üçdür men yureddu ‘aleyhi mes’elesine ki ol daḫı üçdür
9. nazār idelüm üç ḫālete istiḳāme muvāfaḳa mübāyene nazār itdük
10. gördük üç üçe müstaḳımdur ol vaqt darba ḫācet yoḳdur **ḳāle**
11. **ve inlem yesteḳım fādrīb cemī‘an mes’eletin men yureddu ‘aleyhi fī maḥreci farzın**
12. **men lā yureddu ‘aleyhi fe’l-meblaḡa maḥrecü furūzi’l-ferīḳayni ke erba‘a zevcātın**
13. **ve tis‘u benātın ve sittü ceddātın** ya‘nī eger men lā yureddu ‘aleyhi farzından

78b

1. ḳalan men yureddu ‘aleyhi mes’elesine müstaḳım olmayıcaḳ olursa ol
2. vaqt sen men yureddu ‘aleyhi mes’elesin küllin men lā yureddu ‘aleyhi mes’elesinüñ
3. külline ur andan ne ḫāşıl olursa ferīḳayn farzlarınuñ
4. maḥreci olur meşelā bir kişi öldi dört ‘avretin toḳuz kızın altı
5. abasın ḳodı mes’elede şülüśān var kıızların südüś var abaların

6. sümn var ‘avretlerün aşl mes’ele yigirmi dördten sümn üç ‘avretlere
7. sülüşān on altı kızlara südüs dört abalara mābakı bir buña
8. müstaḥiḳḳ istedik gördük yok bildük ki mes’ele reddi her kaçan
9. mes’ele reddi olsa iki vech-ile naẓar iderüz evvel naẓar idelüm
10. men lā yureddu ‘aleyhi var mı yok mı naẓar itdük var sānīyr naẓar
11. idelüm men yureddu ‘aleyhi cins mi cinsān mı naẓar itdük cinsān
12. her kaçan mes’elede men lā yureddu ‘aleyhi olsa men yureddu ‘aleyhi
13. cinsān olsa ol vaqt mes’eleyi mes’eleteyn ḳıluruz ya’nī

79a

1. men lā yureddu ‘aleyhi olanlara eḳalli maḥrecden farzların virelüm
2. farzları sümn eḳall semāniye sümne bir virdük ‘avretlere men yureddu ‘aleyhi
3. mes’elesin sihāmlarından ḳıluruz sihāmları biş mes’elesin daḥı
4. bişden ḳılduk zīrā anlar-içün sülüşān daḥı südüs var bunlaruñ
5. eḳalli maḥreci altıdur altıdan sülüşān südüs biş ḥāşıl olur zīrā
6. sülüşānı dört südüs bir olur andan şoñra biz men lā yureddu ‘aleyhi
7. mes’elesinden ḳalan yidi-yile men yureddu ‘aleyhi mes’elesine naẓar
8. itdük üç ḥālete gördük mübāyin men yureddu ‘aleyhi mes’elesi ki
9. bişdür men lā yureddu farz-ı maḥrec sekizdür urduḳ aña ki biş kerre
10. sekizimiz ḳırḳ oldı **ḳāle summe eḍrib sihāme men lā yureddu ‘aleyhi**
11. **fī mes’eletin men yureddu ‘aleyhi ve sihāmünn men yureddu ‘aleyhi fī mā-
baḳya min maḥrecin**
12. farzin men lā yureddu ‘aleyhi fein en kesre’s-sihāme ‘alā’l-ba’zı şıḥḥatü’l-
mes’eleti

13. **bî's-şüreti'l-mezküreti** ya'ni kaçan men lā yureddu 'aleyhi-yile men yureddu 'aleyhi

79b

1. olana sihāmların virmek dilesek men lā yureddu 'aleyhi mes'elesinde
2. kimüñ nesi varısa men yureddu 'aleyhi mes'elesinüñ külline ur ne hāşıl
3. olursa vir men yureddu 'aleyhi mes'elesinde kimüñ nesi varısa men
4. lā yureddu 'aleyhi farz-ı maḥrecinden ḳalana ur ne hāşıl olursa vir
5. şüret-i mezkürede meşelā men lā yureddu 'aleyhi mes'elesinde 'avratlaruñ
6. biri var urduḳ men yureddu 'aleyhi mes'elesine ki bişdür hemān
7. biş hāşıl oldu virdük 'avretlere men yureddu 'aleyhi mes'elesinde
8. ḳızlaruñ dördi var urduḳ men lā yureddu 'aleyhi farzından ḳalana ki
9. yididür yigirmi sekiz oldu virdük ḳızlara abalaruñ biri var
10. urduḳ yidiye hemān yidi oldu virdük abalara eger sihāmı ba'zı
11. ferīḳa münkesir olsa ya'ni 'aded-i rü'üsine müstaḳīm olmasa ol
12. vaḳt sen mes'eleyi taşhīḥ it şol aşillar-ıla ki bāb-ı taşhīḥde
13. zıkr olundı ya'ni evvelā sihām-ıla rü'üs ortasında üç hālete

80a

1. naḳar olına şāniye rü'üs-ile rü'üs ortasında dört hālete naḳar olına
2. meşelā şüret-i mezkürde 'avretlerüñ sihāmı biş re'sleri dört
3. biş dörde mübāyin küllī rü'üs mevḳūf dört mevḳūf abalaruñ
4. sihāmı yidi re'sleri altı yidi altıya mübāyin küllirü'üs

5. mevķūf altı mevķūf kıızlaruñ sihāmı yigirmi sekiz re'sleri
6. okuz yigirmi sekiz okuz ma mūbāyin kullī rū'ūs mevķūf rū'ūs okuz mevķūf
7. Őimdiye dek sihām-ıla rū'ūs ortasında u hālete nazār iderdūk
8. Őimden girū rū'ūs-ile rū'ūs ortasında dōrt hālete nazār
9. idelūm bir yirde var dōrt mevķūf bir yirde var altı
10. mevķūf bir yirde var okuz mevķūf dōrd-ile altıya nazār itdūk
11. muvāfaa-ı nıŐıyye birinūñ nıŐı ki udūr urdu birinūñ
12. kulline ki dōrt dūr u kerre dōrdūmūz on iki oldu on iki-yile
13. okuz ma nazār itdūk muvāfaa-ı ŐulūŐıyye birinūñ ŐulūŐı udūr urdu

80b

1. birinūñ kulline on ikidūr u kerre on iki otuz altı oldu
2. otuz altı urdu aşl mes'eleye ki kırkdur otuz altı kerre kırkımuuz
3. biñ dōrt yūz kırk oldu aldı bizūmle iki 'amel dağı her ferıa
4. ne degdūgin bilmek her ferıuñ ferdine ne degdūgin bilmek anları Őol
5. arıler ki bildūk anuñ uzerine 'amel idesin **āle muāsımetū**
6. **ū'l-ceddi āle Ebū Bekre'Ő-Őādı rađıallāhu 'ānh ve min tabi'āhu mine'Ő-Őağābeti**
7. **rađıallāhu 'ānhum benev illā a'yāne ve'l-'ıllātū lā-yerıŐūne me'a'l-ceddi ve hāze**
8. **avli Ebī Hanıfe vebihı yūftı** ya'nı bu bāb muāseme-i ceddūñ beyānındadır
9. Ebū Bekir E'Ő-Őıddı aydur Allāh andan rāzı olsun ve dağı tābi' olanlar
10. Őağābelerden aydurlar ata ana bir arındaŐlar ve dağı ata bir arındaŐlar
11. mırāŐ yimezler dede-yile dirler Ebū Hanıfe avlidūr fetvā dağı bunuñ

12. üzerinedür **ḳāle ve ḳāle Zeyd bin Şābit yerişüne me'a'l-ceddi vehüve ḳavlihümā**
 13. **ve ḳavli Mālik ve'ş-Şāfi'yyün** ya'nī Zeyd bin Şābit aydur ata ana birler

81a

1. daḫı ata birler mīrās yirler dede-yile dirler bu imāmeyn ḳavlidür daḫı
 2. İmāmı Mālik ve Şāfi' ḳavlidür ammā ana birler ittifāḳ-ı sākıṭ olurlar
 3. ya'nī mīrās yimezler dede-yile **ḳāle ve 'inde Zeyd bin Şābit li'l-ceddi**
 4. **me'a beni'l-ayān ve'l-illätü efḍalü'l-emreyni mine'l-muḳāsimeṭi ve min**
 5. **şelaşi cemī'el-māli** ya'nī Zeyd bin Şābit ḳatında dede-içün ata ana bir
 6. ve daḫı ata bir ḳarındaşlarla olsa iki emrūñ efḍali vardur muḳāsemede
 7. daḫı şülüşi cemī' māldan ḳaçan anlara zu-sehm muḫtelit olmasa ya'nī
 8. şāhib-farz muḫtelit olmasa zīrā muḫtelit olduḡı vaḳt ḫükm
 9. ğayrīdür zıkr olunsa gerek **ḳāle ve tefsīru'l-muḳāsemeṭi intec'al-**
 10. **i'l-cedde fi'l-ḳisimeṭi ke āhedī'l-iḫveti ve benevi'l-illāte yedḫulüne fi'l-ḳisimeṭi**
 11. **me'a beni'l-ayān ezrārü li'l-ceddi feizā eḫade'l-cedde naşibehu febenev**
 12. **el-illāte yuḫricüne mine'l-benine ḫā'ibine biḡayri şe'yin ve'l bāḳı**
 13. **libenī'l-ayān** ya'nī muḳāseme-i tefsīri budur ki dede ḳisimeṭde

81b

1. er ḳarındaşlardan biri gibi ḳılınmaḳdur ata bir ḳarındaşlar vaḳt-i
 2. ḳisimeṭde dāḫil olurlar ata ana birleri-yile bile dedeye zarar getürmek
 3. ecl-içün ḳaçan dede naşibin alsa ana birler ortadan çıkar

4. nevmīd oluban yaⁿⁱ hīç bir şey' almaqsuzın dede naşībin alduğdan
5. soñra bākī kalanı ata ana birleri-çün olur **ķāle illā izā kānet**
6. **min benī'l-a'yāni uħtūn vāħidetūn feinnehā izā eħavet ferzahā a^{na}**
7. **nışfe'l-küllī ba^{de} naşībi'l-ceddi fein bākīye şe'yūn felibeniyye'l-ıllāti ve illā felā**
8. **şe'yūn lehūm** yaⁿⁱ ata birler-çün şey' yokdur illā meger ki ata ana birlerden
9. bir kızkarındaş ola ol vaķt kızkarındaş kaçan naşībin alsa
10. yaⁿⁱ küllī māluñ yarısın alsa dede naşībin alduğdan soñra
11. eger nesne kalursa ata birlerūñ olur eger nesne kalmazsa
12. anlara şey' yok **ķāle keceddin veā uħtin li-ebin ve ümmin ve uħteyni li-ebin**
13. **febākīya li-uħteyni li-ebin ğışri'l-māli ve taşihhu min ğışreyni** yaⁿⁱ şüret-i

82a

1. mezkūrde meşelā bir kiři öldi dedesin ata ana bir kızkarındaşın
2. ve dağı ata bir iki karındaşın ķodı ata birlere māluñ ğışri
3. olur taşihħ yigirmiden olur zīrā dedeye efđalu'-l emreyn vardur
4. yaⁿⁱ iki emirden yigregi vardur yā muķāsemedür yā şülüş-i cemī^c
5. māldur bu mes'elede eger muķāseme i'tibār olunsa dedeye iki sehm
6. olur zīrā evvelden üç kız var bir ata ana bir iki ana bir dede
7. dağı iki kız yirine тұrur eyleye re'sleri biş olur dedeye
8. iki sehm olur eger şülüş-i cemī^c māl virilse dedeye bir sehm dağı
9. şülüşān sehm olurdı şekk yok iki sehm kāmīl efđaldur bir
10. sehm dağı şülüşān sehmden ise ata ana bir kız karındaşa iki
11. sehm dağı nışf-ı sehm virilür ata bir kızkarındaşlara nışf-ı sehm

12. virilür bu ‘amel-i kısmetdür ammā ‘amel-i taşhîh tarîki üzere sihâm-ıla
 13. rü’üs ortasında üç hâlete nazâr itdük gördük ata ana bir

82b

1. kızkarındaşuñ sihâmı iki sehm-i kâmil dahı nışf-ı sehmdür re’sde
 2. bir sihâmı re’sine müstaķīm darba hâcet yok dedenüñ sehmi iki
 3. re’si birine müstaķīm darba hâcet yok ana birlerüñ sihâmı
 4. nışf sehm re’sleri iki nışf-ı sehm ikiye ğayr-ı müstaķīm bes
 5. eyleye kesr gelen maḥrec nışfa geldi maḥrec-i rub‘da dâhıldür
 6. eyle olsa maḥrec-i rub‘ ki erba‘adur anı urduķ aşl mes’eleye ki
 7. bişdür yigirmi oldu taşhîhi bildük yigirmiden oldu şimden
 8. girü aşıldan kimüñ nesi varısa maḍrûba uralum mâbalağdan
 9. virelüm dedenüñ aşl mes’elede ikisi var urduķ dörde iki kerre
 10. dördümüz sekiz oldu virdük dedeye ata ana bir kızkarındaşuñ
 11. iki sehmi dahı nışf-ı sehm var urduķ dörde on hâşıl
 12. oldu virdük aña ata birlerüñ nışf-ı sehmi var urduķ dörde
 13. iki sehm oldu virdük anlara bu ma‘lûmdur ki iki yigirminüñ

83a

1. ‘öşrdür eyleye ata birlere ‘öşr-i māl hâşıl oldu **ķāle ve lev kânet**
 2. **fî hâzihi’l-mes’eleti uḥtün li-ebin lem yebķı lehâ şe’yün** ya‘nî bu zikr olınan

3. mes'elede ana bir iki qarındaşuñ yirine ata bir qarındaş olsa aña
4. nesne qalmaz zīrā dede muqāseme-yile cemī^c māluñ nişfin alur
5. nişf-ı uhrā hōd bī'z-zarūri ata ana bir kızqarındaş alur ata bire nesne
6. qalmaz eger mes'elede iki ata ana bir kız qarındaş olsa yine ata birlere
7. nesne qalmaz zīrā dedeye muqāseme hayırludur şülüş-i cemī^c maldan
8. muqāsemeden dedeye şülüş üzerine ziyāde-yile naşībin alur şülüşāndan
9. eḳall ata ana bir kız qarındaşlara virilür ana birlere nesne qalmaz **ḳāle**
10. **ve izā ihtelaḫa bihim zū-sehmin fe'lil-ceddi hümnā efḫalü'l-umuri's-selaḫeti**
11. **ba'de farzin zī 's-sehmi emmā'l-muqāsimete kezevcin ve ceddin ve āhin ve immā**
12. **şelaḫe mā-yabḳā ke ceddin ve ihveyni ve uhtün ve immā südüsi cemī^c-l-māli ke**
ceddetin
13. **ve ceddin ve bintün ve ihveyni** şimdiye dek zıkr olınan şāhib-farz

83b

1. muhteliḫ olmaduḡı vaḫt olandur qaḫan şāhib-farz muhteliḫ olsa
2. dede-iḫün ol vaḫt üç emrden efḫali vardur şāhib-farz
3. farzın alduḫdan soñra dedeye muqāseme hayırludur yā şülüş-i
4. māyebḳā hayırludur yā südüsi cemī^c-i māl hayırludur ammā muqāseme
5. hayırlu olduḡı meşelā bir kişi öldi erin daḫı dedesin ve daḫı
6. erqarındaşın ḳodı aşl mes'ele ikidür mes'ele ikiden olur birin ere
7. nişf var eḳalli mahrec nişf ikidür mes'ele ikiden olur birin ere
8. virdük biri daḫı dede-yile erqarındaş ortasında münāşafa
9. olunur dedeye muqāseme-yile rub^c-ı cemī^c māl olur bu rub^c hōd südüsi
10. cemī^c maldan daḫı şülüş-i māyebḳādan hayırludur zīrā muqāseme-yile

11. nışf-ı sehm deger şülüş-i māyebķa-yıla şülüş-i sehm deger zīrā aşl mes'ele
12. ikidür birin er alur bir şalur şülüş-i māyebķā şülüş-i sehm olur şekk
13. yok nışf-ı sehm yigrekdür şülüş-i sehmden ammā şülüş-ı māyebķā dedeye

84a

1. ĥayr olduğı şüreti budur ki meřelā bir kişi öldi dedesin dağı
2. abasın dağı iki erşarındaşın bir kızşarındaşın şodı aşl
3. mes'ele altıdan südüś bir abaya mābeķā biř bunda řülüş řaĥıĥ
4. yok ol ecilden maĥrec şülüş ki řelāředür aşl mes'eleye ki
5. altıdur on sekiz oldı südüś üç abaya virdük bāķī
6. on biř řaldı řülüş-i māyebķā yimek ile dede biř yir südüś
7. yimek ile üç yir muķāseme-yile dört sehm dağı süb'ān sehm deger
8. şekk yok üç sehmden ve dağı dört sehm süb'ān sehmden biş
9. sehm efđaldur biř ma'łüm oldı ki dedeye řülüş-i māyebķā südüśden
10. ve dađı muķāsemeden yigrekdür ammā südüś-i cemī' ĥayırlu
11. olduğı şüret budur ki meřelā bir kişi öldi abasın ve dağı dedesin
12. dağı kızın dağı iki er şarındaşın şodı aşl mes'ele altıdan
13. nıřf üç kıza virdük südüś bir abaya virdük mābeķā iki sehm

84b

1. dedeye virdük ammā muķāseme-yile řülüşān sehm deger şülüş māyebķā-yıla
2. yine řülüşān sehm deger südüś-i cemī' māl-ıla bir sehm-i kāmīl deger řekk

3. yok bir sehm-i kâmil yigrekdür sülüşân sehmden bu zıkr olınanlar ‘amel-i
4. kısmetdür ammâ ‘amel-i taşhîh ıarîkı üzere ki saña niçe kerre bildürdük
5. taşarruf idesin **ķāle ve izā kâne şelaşü’l-bāķı hayren li’l-ceddi ve leyse**
6. **li’l-bāķı sülüşî şaħîhin fağrib eş-sülüşe fı-aşli’l-mes’eleti** ya^{‘nî} dedeye
7. sülüş-i bāķî hayırlu olsa hāl bu ki bāķîde sülüş maħrec ki sülüşdür
8. aşl mes’eleye urasın mābalađdan evvelā zū-sehme sehmin viresin
9. andan şoñra sülüş şaħîh dedeye viresin nitekim zıkr olınan
10. mes’eledede saña bir taşvîr itdük **ķāle fein tereket cedden ve zevcen ve binten**
11. **ve ümmen ve uħten li-ebin ve ümmin ev li-ebin fe’s-südüsi hayrün li’l-ceddi ve**
te‘uli’l-mes’eletü
12. **ilā şelaşetin ‘aşrin velā şe’yün li’l-uħti** ya^{‘nî} eger bir ‘avret ölse dedesin
13. ve daħı erin ve daħı kıızın ve daħı anasın ve daħı ata bir kıızkarındaşın

85a

1. veyāħūd ana bir kıızkarındaşın terk itse mes’ele on ikiden olur
2. zîrā nev[‘]-i evvelden rub[‘] nev[‘]-i şānîden südüse muħtelîf oldu rub[‘] üç
3. ere virdük nışf altı kıza virdük südüs iki dedeye virdük
4. anaya daħı iki virdük zîrā farz-ı südüsdür nāçār on üçe ‘avl
5. olundı pes eyleye kıızkarındaşa nesne ıalmadı zîrā kıızkarındaş
6. kıız sebebi-yile ‘aşabe oldı şāħib-farzlıķdan ııķar şāħib-
7. farzdan mābeķā şey’ ıılmadı ol ecilden nesne degmez ammâ dede
8. südüs-i cemî[‘] māl alduğı şāħib-farzlığ-ıladur ‘aşabalıķ ile degül
9. ammâ bu mes’eledede dedeye südüs-i cemî[‘] māl hayırludur zîrā mes’ele on
10. ikidendür nışfı altı kıza mābeķā bir dede sülüşî māyebķā-yıla
11. sülüş sehm yir muķāseme-yile sülüşân-ı sehm yir südüs-i cemî[‘] māl-ıla iki

12. sehmi-kāmil yir şekk yok iki sehmi yigrekdür sülüşān sehmden ve dağı
 13. sülüş sehmden pes ma'lūm oldı ki sūdüs-i cemī'c māl

85b

1. hayırludur dedeye sülüş-i māyebkādān ve dağı muķāsemeden bu zıkr olınan
 2. 'amel-i kısmetdür ammā 'amel-i taşhīh tārīķi üzere sihām-ıla rü'us ortasında
 3. üç hālete nazār idelūm nazār itdük gördük erūñ sihāmı üç
 4. re'si bir üç bire müstakīm dārbe hācet yok kızuñ sihāmı altı
 5. re'si bir altı bire müstakīm dārba hācet yok kızuñ sihāmı iki
 6. re'si bir iki bire müstakīm dārba hācet yok **kāle va'lem enne**
 7. **Zeyd bin Şābit lā-yec'alū'l-uhte li-ebin ve ümmün ev li-ebin şāhibetin farzun**
 8. **me'a'l-ceddi illā fi'l ekderiyyeti** ya'nī bilgil ki Zeyd bin Şābit ata ana bir kız-
 9. karındaşı yā ata bir kızkarındaşı şāhib-farz kılmaz dede-yile illā
 10. mes'ele-i ekderiyye kıılır **kāle vehiye zevcün ve ümmün li ebin ve uhtün**
 11. **ev li-ebin li-zevci'n-nışfi ev li'l-ümmi's-sülüşü ev li'l-ceddi's-sūdüsü veli'l-uhti'n-**
nışfi
 12. **summe yađummü'l-ceddü naşibehu ilā naşibi'l-uhti fi yeksimāni mecmū'in**
naşibeyni
 13. **lilez-zekeri mişlü hāzı'l-ünşeyyn lienne'l-muķāsimete hayrū'l li'l-ceddi aşlihā**
min sittetin

86a

1. ve te^ulü ilā tis^aatin ve tasi^hhu min seb^aatin ve ^aışrⁱne ya^enī bu mes'ele-i
2. ekderiyye budur ki bir kişi öldi erin ve da^hı anasın ve da^hı dedesin
3. ve da^hı ata ana bir kızkarındaşın qodı veyā^hūd ata bir kızkarındaşın
4. qodı mes'elede nı^şf var erüñ şülü^şi var ananuñ südü^s var
5. abanuñ nı^şf-ı ā^her da^hı var kızkarındaşuñ a^şl mes'ele altıdan
6. nı^şf üç ere şülü^ş iki anaya südü^si bir abaya nı^şf-ı ā^her da^hı
7. üç kızkarındaşa bu farzlaruñ mecmü^uı altıdan çıkmaz nā^çār
8. to^ğuz ^aavl olunur bu ^aamel-i kısmetdür ammā ^aamel-i ta^şhⁱh ^atarⁱki üzere
9. si^hām-ıla rü'üs ortasında üç hā^alete nazār itdük erüñ si^hāmı
10. üç re'si bir üç bire müsta^kīm darba hā^acet yo^ğ ananuñ si^hāmı
11. iki re'si bir iki bire müsta^kīm darba hā^acet yo^ğ ammā dede na^şı^bi ki
12. südü^sdür bir olur kızkarındaş na^şı^bine zamm olur ki üçdür mecmü^u
13. na^şı^beyn dört olur dede ol va^qt iki kızkarındaş yirine turur

86b

1. keennehu üç kızkarındaş gibi olur eyleye si^hāmları ki dördür
2. re'slerine ki üçdür müsta^kīm olmaz belki mübā^yin olur küllī rü'üs
3. mev^kūf üç mev^kūf üç mev^kūf olur eyleye kesr gelen tā'ifenüñ
4. küllī rü'üsü ki üçdür urdu^ğ a^şl mes'eleye ki to^ğuzdur üç kerre
5. to^ğuz yigirmi yidi oldı pes eyleye mes'ele yigirmi yididen yididen
6. ta^şhⁱh olundu bu ^aamelden bize üç nesnenüñ ^ailmi hā^aşıl oldı

7. aşl mes'ele bildük toközdan mağrüb bildük üçden mābalağ
8. bildük yigirmi yididen qaldı bizümle iki 'amel dağı qaldı her ferıka
9. ve her ferıkuñ ferdine ne degdügin bilmek anları sen geçen tarıq üzere
10. 'amel idesin ya'nı aşl mes'elede kimüñ nesi varısa mağruba
11. urub mābalağdan viresin erüñ mes'elede üçü var urduq
12. mağruba ki üçdür toköz oldı virdük zevce ananuñ ikisi var
13. urduq mağruba altı oldı virdük anaya dedenüñ

87a

1. kız qarındaş-ıla dördü var urduq mağruba ki üçdür on
2. iki oldı virdük anlara sekizin dedeye dördin kızqarındaşa
3. virdük zıra lille'z-zekeri mişlü hażzı'l-ünseyeyn virilür ya'nı iki kızqarındaş
4. qadar dedeye virilür dimek **qale sümmiyet hezāhi ekderriyyetün lien nehā**
5. **vāqı'atün imrāetün min beni' ekderiyyetin velev kāne mekānü'l-uḥti aḥun ve uḥtāni**
6. **felā 'avlün velā ekderiyyetün** ya'nı bu mes'eleye ekderiyye diyü ad virdiler
7. anuñ-çün ki bu mes'ele kabıle-i ekderden evvelā bir 'avret
8. üzerine vāqı' oldı ya'nı bir 'avret öldü zıkr olınan
9. vārişleri terk itdi Zeyd bin Şābit mezhebine nazār müşebbih
10. oldı zıra Zeyd bin Şābit kızqarındaş dede-yile şāhib-farz
11. qılmadı bunuñ birle bu mes'elede şāhib-farz qıldı bu
12. ecilden ol kabıleye nisbet olundu ba'zılar aydur ekder
13. kabılesinden bir şahş Zeyd bin Şābit mezhebinden idi

87b

1. ‘Abdü’lmelek bin Mervān bu mes’eleden aña su’āl itdi cevābında
2. ol ḥaṭā itdi bu ecilden aña nisbet olındı dirler
3. ba‘zılar vech-i tesmiye budur ki kızkarındaş dede-yile ‘aşabe
4. olmak sāirde mükedder olub burada ‘aşabe olduğu ecilden
5. ekderiyye diyü ad virdiler bu münāsebet-ile eger kızkarındaş yirine
6. erkarındaş olsa mes’elede ol vaqt ‘avlde
7. ve ekderiyyetde olmaz mes’elede kız karındaş yirine bir erkarındaş
8. olsa ‘avl yok zīrā dedeye südüs-i cemī‘ māl ḥayırludur
9. meşelā bir kişi öldi erin ḳodı anasın ve daḥı dedesin
10. ve daḥı erkarındaşın ḳodı ol mes’ele altıdan olur nişf
11. üç ere şülüş iki anaya virilür ammā dede şülüş māyebka-yıla şülüş
12. sehm yir muḳāseme-yile nişf sehm yir südüs cemī‘ māl-ıla bir sehm-i
13. kāmil bir şekk yok bir sehm-i kāmil yigdür şülüş sehimden daḥı

88a

1. nişf sehmden pes ma‘lūm oldu ki dedeye südüs ḥayırludur
2. ḡayrıdan pes eyleye daḥı mes’elede ‘avl yok zīrā erkarındaşa
3. nesne yok ammā kızkarındaş yirine iki kızkarındaş olsa yine
4. ‘avl yokdur zīrā yine dedeye südüs ḥayırludur mes’ele altıdan
5. olur nişf üç ere südüs bir anaya virilür zīrā ki kız-
6. karındaşlar anayı şülüşden südüse sürer iderler dedeye daḥı
7. südüs vir mābeḳā bir ḳaldı kız karındaşlaruñ ‘aded-i rü’üslerine

8. müstaķīm degül ‘aded-i rü’üsleri ki ikidür urduķ aşl mes’eleye
9. on iki oldu ħilāfınca ekderiyyenüñ zīrā anda kızķarındaşa
10. şey’ yokdur ‘avl olmayınca burada ekderiyyet yok zīrā Zeyd bin
11. Şābit mezzebi müstaķīmdür burada zīrā dede-yile kızķarındaş
12. şāhib-farz kılınmaz burada ekderiyyede kılınur bunuñ birle mezzebine
13. muţabıķ degüldür **ķāle bābe’l-münāsaķa** ya‘nī bu bāb

88b

1. münāsaķanuñ beyānındadır münāsaķa luġatda bir şey’-ile bir şıfat
2. şıfat-ı uġrāya bir ħükm ħükm-i āķere mütebeddil olmaġa dirler bu ‘ilm
3. ehl-i iştılāķında mevtden soñra mevt-i āķer ħāşıl olub
4. maķsüm ķısmetde öñdin mīrāş olmaġa dirler muşannif anı
5. ķavl-ile beyān eyledi **ķāle velev şāra ba‘du’l-enşibā-i mīrāşen**
6. **ķablü’l-ķısmeti kezevcin ve bintin ve ümmin femā te’z-zevcü ķable’l-ķısmeti ‘an**
7. **imratin ve ebeveyni şümme māteti’l-bintü ‘an ibneyni ve bintin ve ceddetin**
8. **şümme mātete’l-ceddetü ‘an zevcin ve ihveyni** ya‘nī muşannif münāsaķanuñ
9. ma‘nā-yı iştılāķıyyesin i‘lām için eger ba‘zı naşībler
10. ķısmetden öñdin mīrāş olsa didi meşelā bir ķişi öldi erin
11. ve daķı kızın ve daķı anasın terk itdi ķısmetden öñdin
12. er daķı öldi ‘avretin ve daķı atasın ve anasın yine ķısmetden
13. öñdin kız daķı öldi iki oġlın bir kızın abasın ķodı

89a

1. ve aba dağı öldi erin iki qarındaşın qodı bu zıkr olınan
2. meyyitlerüñ malları kısmetden öñdin olduğı-çün
3. münāsağa dirler **qāle feneqūlü'l-aşli fıhi en tüşaḥḥiha mes'eletü'l-meyyit**
4. **i'l ūlā ve yuḩā siḥāmü külli vārişin mine't-taşḥiḥi şümme tüşaḥḥihu mes'eleti'l-**
5. **meyyiti's-şānī ve yenzura beyne māfi yedihi mine't-taşḥiḥi'l-evveli ve beyn-**
6. **et-taşḥiḥi's-şānī fı şülüseti eḩvālin fe in istikāme māfi yedihi mine't-taşḥiḥ**
7. **in evveli 'ale't-taşḥiḥi's-şānī felā-ḩāceten ilā'ḩ-ḩarbi ya'nī muşannif**
8. aydur biz ayduruz aşl münāsağada meyyiti ölenüñ mes'elesi taşḥiḥ
9. olmağdur her vārişüñ siḩāmı mābalağdan iḩā olunmağdur andan şoñra
10. meyyit-i şānīnūñ mes'elesi taşḥiḥ olına aşl kā'ide-i taşḥiḥ üzerine
11. andan şoñra meyyit-i şānīnūñ taşḥiḥ-i evvelden elinde olan-ıla taşḥiḥ-i
12. şānī ortasında üç ḩālete nazar olına eger müstaḩim olursa
13. ḩarba ḩācet yoğ bāb-ı taşḥiḥde zıkr olınan üzerine **qāle**

89b

1. ve in lem yesteḩim fenzur in kāne beyneḩmā müvāfiḩatün faḩrib vefḩ-
2. **e't-taşḥiḥi's-şānī fı cem'i't-taşḥiḥi'l-evvel ya'nī meyyit-i şānīnūñ**
3. taşḥiḥ-i evvelden elinde olan taşḥiḥ-i şānī üzerine müstaḩim olmasa
4. sen nazar it eger ikisinūñ ortasında muvāfağa olsa ol vağt
5. sen taşḥiḥ-i şānīnūñ vefḩın taşḥiḥ-i evvelüñ külline ur **qāle**

6. **in kâne beynehumā mübāyeten faḍrib külle't-taṣḥīḥi's-ṣānī fī külli't-taṣḥīḥ**
7. **i'l-evveli fāl-meblağa'l-ḥāşılı miḥracü'l-mes'eleteyni ya'nī meyyit-i ṣānīnūñ**
8. eger taṣḥīḥ-i evvelden elinde olan-ıla taṣḥīḥ-i ṣānī ortasında mübāyene
9. olsa ol vaḳt taṣḥīḥ-i ṣānīnūñ küllin taṣḥīḥ-i evvelūñ külline
10. urasın andan ne ḥāşıl olursa iki mes'elenūñ maḥreci olur
11. ya'nī iki mes'ele daḥı andan ḥāşıl olur **ḳāle fesihāmun vereşeti'l-meyyiti**
12. **'l-ülā yuzrebu fī'l-maḍrūbi a'nā fī taṣḥīḥi's-ṣānī evfī vefḳihi ya'nī**
13. meyyiti olanūñ vereşelerinūñ sehmleri maḍrūba uralar ya'nī taṣḥīḥ-i

90a

1. ṣānīye urulur mübāyin olduḡı taḳḍīr üzerine ve taṣḥīḥ-i ṣānīnūñ
2. vefḳına ur muvāfiḳ olduḡı taḳḍīr üzerine andan ne ḥāşıl
3. olursa meyyiti olanūñ vereşelerinūñ naşībi olur iki taḳḍīr üzerine
4. **ḳāle ve sihāmun vereşeti'l-meyyiti's-ṣānī yuzrebu fī külli mābaḳı fī yedihi**
5. **evfī vefḳihi** ya'nī meyyit-i ṣānīnūñ vereşelerinūñ sihāmı ḍarb olına meyyit-i
6. ṣānīnūñ elinde bāḳı ḳalanūñ külline mübāyene olduḡı taḳḍīr üzerine
7. vefḳına ḍarb olına muvāfaḳa olduḡı taḳḍīr üzerine **ḳāle ve in māte**
8. **şālişün ev rābiun ev ḥāmisun fāc'ali'i-meblağa maḳāme'l-ülā ve's-selāsete**
9. **maḳāme's-şaniyeti fī'l-ʿameli şumme iʿmal fī'r-rābi'i ve'l-ḥāmisi kezalike**
10. **ilā ḡayri'n-nihāyeti** ya'nī eger bir şāliş daḥı olsa yā rābi' yā
11. ḥāmis olsa ol vaḳt meblaḡ ki ḥāşıl oldı evvel-ile
12. ṣānīden mes'ele-i ülä maḳamında ḳıl andan şoñra meblaḡ-ıla
13. şāliş ortasında olan ʿamel-i evvel-ile ṣānī ortasında olan gibi

90b

1. rābi^cde hāmısmde dağı hūkm eyledür bu zıkr olınan lafz-ı maⁿāsıdur
2. Őımden girü tafŐıle Şürü^c idelüm meŐelā mes'ele-i ũlā budur ki
3. bir kişi öldi erin ve kızın ve anasın şodı mes'elede nışf var
4. kızuñ rub^c var erün südüsm var ananuñ aşıl mes'ele on ikiden
5. rub^c üç ere virdük nışf altı kıza virdük südüsm iki anaya
6. virdük mābađı bir aña müstađıķķ yok bildük mes'ele reddi aşıl
7. kā^cide-i redd üzere ki saña bildürdük nağar itdük men lā yureddu ^caleyhi
8. dağı var men yureddu ^caleyhi dağı cinsān eyle olsa mes'eleyi iki
9. mes'ele kıılırız bābı bilinen üzere men lā yureddu ^caleyhi dördten
10. kılduk zırā farzı rub^cdur eķall mağrec erba^cadur rub^c bir virdük ere
11. men yureddu ^caleyhi mes'elesin dağı dördten kılduk zırā sihāmları
12. nışf-ı südüsmdür altıdan dörd olur men lā yureddu ^caleyhi farzından
13. kıalan üç men yureddu ^caleyhi mes'elesine ki dördtür mübāyin eyleye

91a

1. bir mes'elenüñ küllı ki dördtür urduķ on altı oldu men lā yureddu ^caleyhi
2. mes'elesinde erüñ biri var urduķ men yureddu ^caleyhi mes'elesi ki dördtür
3. hemān dörd oldu virdük ere on altıdan ere dörd hāŐıl
4. oldu kızuñ men yureddu ^caleyhi mes'elesinde üç varıdı urduķ
5. men lā yureddu ^caleyhi farzından mābeķāya ki üçdür řoķuz oldu virdük
6. kıza ananuñ biri urduķ üçe hemān üç oldu virdük anaya
7. mecmü^c on altı oldu dörd ere řoķuz kıza üç anaya andan Őoıra

8. bu mes'ele zıkr olınan ʔarık üzere taşh olmadın er oldı ʔavretin
9. ve atasın ve anasın ʔodı mes'elede rub ʔ var şülüş-i māyebkā ve mābakı
10. var aşl mes'ele dörtden rub ʔ bir ʔavrete şülüş-i māyebkā bir anaya
11. bākī iki ataya virdük bu ʔamel-i ʔısmetdür ammā ʔamel-i taşh ʔarıkı
12. üzere sihām-ıla rü'üs ortasında üç hālete nazār itdük
13. ʔavretün sihāmı bir re'si bir müstaḳīm ʔarba hācet yoḳ

91b

1. ananuñ daḳı sihāmı bir re'si bir müstaḳīm ʔarba hācet yoḳ
2. atanuñ sihāmı iki re'si bir iki bire müstaḳīm ʔarba hācet yoḳ
3. taşih daḳı erbaʔadan oldı andan soñra erün tasihh-i evvelden elinde
4. olan dörd-ile taşih-i sānī ki dörtdür ortasında nazār itdük dört
5. dörde müstaḳīm ʔarba hācet yoḳ zīrā ʔavrete bir anaya bir ataya
6. iki degdi andan soñra kız daḳı öldi ʔısmet olmadın iki oḳlın
7. bir kızın abasın ʔodı mes'elede südüş var mābakı var aşl mes'ele
8. altıdan südüş bir abaya virdük mābakı biş ʔaşabeye virdük
9. bu ʔısmet ʔamelidür ammā ʔamel-i taşh ʔarıkı üzere nazār idelüm
10. sehmi bir re'si bir bire müstaḳīm ʔarba hācet yoḳ ʔaşabenün
11. sihāmı biş re'sleri daḳı biş zīrā bir kız evvelden var iki
12. oḳlan daḳı beş itdük dört kız oldı mecmū ʔ biş oldı biş
13. sehm biş re'se müstaḳīm ʔarba hācet yoḳ maʔlüm oldı ki

92a

1. taṣiḥḥ-i ṣānī altıdan oldu andan ṣoñra taṣiḥḥ-i ṣānī-yile ki altıdur
2. kızuñ elinde olan ortasında naẓar idelüm ki toḳuzdur naẓar itdü̇k
3. gördük muvāfaḳa-ı ṣülüşiyye oldu eyleye taṣiḥḥ-i ṣānī ṣülüş ki ikidür urduḳ
4. taṣiḥḥ-i evvel külline ki on altıdur otuz iki oldu andan ṣoñra
5. taṣiḥḥ-i evvelde kimün nesi varısa taṣiḥḥ-i ṣānī ṣülüşine uralum taṣiḥḥ-i
6. ṣānīden kimün nesi varısa taṣiḥḥ-i evvelde olanuñ ṣülüşine
7. uralum virelüm meṣelā taṣiḥḥ-i evvelde ananuñ üç sehmi var urduḳ
8. ikiye taṣiḥḥ-i ṣānī ṣülüşdür altı oldu virdük anaya ‘avretüñ
9. taṣiḥḥ-i evvelde er naṣībinden biri urduḳ ikiye hemān iki oldu
10. virdük ‘avrete atanuñ ikisi var urduḳ ikiye dört
11. oldu virdük ataya taṣiḥḥ-i ṣānīde abanuñ biri var urduḳ
12. elinde taṣiḥḥ-i evvelde olan ki toḳuzdur ṣülüşine ki üçdür hemān
13. üç oldu virdük abaya ‘aşabenüñ bişi var urduḳ üçe

92b

1. on biş oldu virdük anlara her oḡlana altı kıza üç degdi
2. ammā bilgil ki bu abaya ki taṣiḥḥ-i ṣānīde üç virdük taṣiḥḥ-i evvelde ana
3. olandur ki anda altı virdük aña virilenüñ mecmū‘ toḳuz oldu
4. andan ṣoñra aba öldi kısmet olmadın erin iki qarındaşın
5. ḳodı mes’elede nişf var mābaḳı var aṣl mes’ele ikiden nişf bir
6. ere virdük mābeḳā bir qarındaşlara virdük bu kısmet ‘amelidür ammā ‘amel-i
7. taṣḥiḥ üzere naẓar itdü̇k erüñ sehmi bir re’si bir bire müstaḳīm

8. darba hācet yoq qarındaşlaruñ sihāmı bir re'sleri iki bir ikiye
9. mübāyin küllī rū'üs mevķūf iki mevķūf bu ikiyi urduķ aşl mes'eleye
10. ki ikidür dört oldu erüñ biri var aşl mes'elede urduķ
11. ikiye hemān iki virdük qarındaşlaruñ biri var urduķ ikiye
12. hemān iki virdük anlara andan şoñra taşihh-i şānī ki dört
13. oldu taşihh-i evvelde toķuz ortasında nazār itdük gördük

93a

1. mübāyin pes eyleye taşihh-i şānī ki dört olmışdur urduķ
2. taşihh-i evvel ki otuz ikidür yüz yigirmi sekiz oldu andan şoñra
3. taşihh-i evvelde kimüñ nesi varısa taşihh-i şānīnün külline uralum
4. taşihh-i şānīde kimüñ nesi varısa taşihh-i evvelde elinde olana virelüm
5. meşelā taşihh-i evvelde 'avretün ikisi varıdı urduķ dörde sekiz
6. oldu virdük atanuñ daķı ikisi var urduķ dörde sekiz oldu
7. virdük anaya atanuñ dördi varıdı urduķ dörde on altı
8. oldu virdük ataya on altı ataya sekiz anaya sekiz daķı
9. 'avrete mecmū' otuz iki oldu mes'ele şānīde oğlanlaruñ
10. her birinün altısı var urduķ dörde yigirmi dört oldu kızuñ
11. üçü var urduķ dörde on iki oldu virdük aña bunlaruñ
12. mecmū'ı altmış olur andan şoñra taşihh-i şānīde erüñ ikisi var
13. urduķ toķuza on sekiz oldu virdük aña qarındaşuñ daķı ikisi var

93b

1. urduķ 10kuzaya on sekiz oldu mecmūc bunlaruñ otuz altı oldu
2. taşihh-i evvelden mes'ele-i evlāda olanuñ mecmūcı otuz iki mes'ele-i şānīde
3. olanuñ mecmūcı altmış taşihh-i şānīde olanuñ mecmūcı otuz altı
4. bu mecmūc yüz yigirmi sekiz olur münāsaḡanuñ beyānı tamām oldu
5. şimden girū zevī'l-erḡām beyānına şürūc idelüm **bāb**
6. **tevrīşi zevī'l-erḡāmi ve zevī'r-raḡmi hüve külli qarībin leyse bizī schemin**
7. **velā aşabetin** ya'ni bu bāb zevī'l-erḡām mīrāş yimegi bildirür
8. zū-raḡm lügatda zī-ḡarābe ma'nāsına gelür muḡlaḡa şerī'atda
9. şol qarībe dirler ki sehm ıssı olmaya ve daḡı aşabe olmaya ki
10. münferid olıcaḡ mālı hırz ide **ḡāle kānet 'āmmetü'ş-şāḡabeti yerüne**
11. **tevrīşi zevī'l-erḡāmi ve bihi ḡāle eşḡābüna** ya'ni ekşeri şāḡābe
12. 'Ömer gibi ve 'Alī gibi ve İbn-i Mes'ūd gibi ve Ebū Derdā gibi ve daḡı
13. İbn-i 'Abbās gibi (raḡı) rivāyet iderler zevī'l-erḡām mīrāş

94a

1. yimekligin bizüm aşḡāblarda ki İmām Ebū ḡanīfe İmām Ebū Yūsuf
2. İmām Muḡammedür zevī'l-erḡām mīrāş yimege ḡāi'l oldılar ve daḡı
3. anlara tābi' olanlarda aña ḡāi'l oldılar **ḡāle ve ḡāle Zeyd bin Şābit**
4. **lā mīrāşe li zevī'l-erḡāmi ve yūḡū'l-māli fī beytü'l-māli**
5. **ve bihi ḡāle Mālik ve'ş-Şāfi' raḡimullah** ya'ni Zeyd bin Şābit aydur
6. mīrāş yoḡdur zevī'l-erḡāma belki māl beytü'l-māla virilür
7. dir şāḡib-farż aşabe olmaduḡı vaḡt İbn-i 'Abbās daḡı
8. böyledir Sa'īd bin Cubeyr daḡı aña tābi' oldılar İmām-ı Mālik
9. ve İmām-ı Şāfi' buña ḡāi'l oldılar ḡüccet itdiler ki Allah Te'āla
10. mīrāşı beyān idicek zevī'l-fürūzı daḡı aşabe naşībin

11. beyān itdi zevī'l-erhām naşībın beyān itmedi eger olsa
12. beyān iderdi zīrā Bāriye unutmak hōd olmaz ve dağı Һazret-i
13. Resūldan ʿammete hālete mīrāş yimesi su'āl olundu

94b

1. Һazret-i Resūl didi ki Cebrāil baña Һaber virdi ki anlara nesne yok
2. didi pes maʿlūm oldu ki anlara mīrāş yimek yokdur diyü delīl
3. idindiler ammā bizüm e'immeler Һüccet itdiler ki Allah Teʿalā ve ulū'l-erhām
4. **baʿzuhūm evlā bi-baʿzın** didi maʿnāsı zevī'l-erhāmuñ baʿzı
5. mīrāş yimege baʿzından yigrekdür dimek olur pes maʿlūm oldu ki
6. zevī'l-erhām mīrāş yimegi Bārī Teʿalā beyān eylemiş olur ve dağı
7. Һazreti Resūlūñ zamānında Şābit bin Cerrāh öldi Resūl
8. Ҙays ibn ʿĀşım bilür misin bunuñ nesebin didi Ҙays ibn
9. ʿĀşım ağladı bu bizde ğarīb idi bunuñ için hiç kimse
10. bilmez in illā bir kızkarındaşı oğlı var Lübābe bin ʿAbdu'l-Mundir
11. dirler didi Һazret-i Resūl mīrāşın aña yidürdi ammā Һazreti
12. Resūldan bize rivāyet itdügümüz Һurāna muvāfık ve anlar rivāyet
13. itdükleri muhālīfdür bu iki rivāyet tevfiķ itmek budur kim

95a

1. anlaruñ rivāyeti meger āyet-i kerīme nāzil olmazdan öñdin
2. olmışdur diyü Һaml itmek gerek bizüm āyet-i kerīme nāzil

3. olduğdan sonra olmuşdur demek gerek pes bu cümleden
4. ma'lûm oldu ki zevî'l-erhâm mîrâsı yimek gerek zîrâ âyet
5. ve Hâzreti Resûldan rivâyet delâlet itdi ki anlaruñ
6. rivâyeti kabûl olmamağa 'adem-i kabûla 'illet budur ki âyete
7. muhâlif olan rivâyet külliyyâ mesmûc olmaz âyetde olmağa
8. inkâr itdikleri 'abeşdür zîrâ Bârî Te'âlâ âyetde beyân itdügin
9. saña bildürdük **ķāle ve zevî'l-erhâmi erba'atü eşnâfin es-şinf**
10. **ü'l-evvelü yentemî' u ilâ'l-meyyiti vehüm evlâde'l-benâti ve evlâdi benâte'l-ibni**
11. **ve'l-şinfî's-şânî yentemî ileyhüma'l-meyyiti vehüme'l-ecdâde's-sâkıṭüne**
12. **ve'l-ceddâtü's-sâkıṭätü** ya'ni zevî'l-erhâm bilgil ki dört
13. şinfdur evvel ki şinf anlardur ki meyyite anlar nisbet olınalar

95b

1. imdi analar kızlar veledleridür ve daḫı oğul kızları veledleridür müzekker
2. olsun gerek mü'enneş olsun ikinci şinf anlardur ki meyyit
3. anlara nisbet olına imdi anlar ecdâd-ı sâkıṭündür ya'ni şol
4. fâsid dedelerdür ki meyyite nisbet itsek ara yire mü'enneş dâḫil
5. ola ve daḫi ceddât-ı fâsidâtdur ya'ni şol abalardur ki meyyite
6. nisbet itsek ara yire fâsid dede dâḫil ola **ķāle ve's-şinf**
7. **üş-şâliş yentemî ilâ ebeveyyi'l-meyyiti vehüm evlâd'ül aḫevâti ve benât**
8. **i'l- iḫveti ve benü'l-iḫveti li-ümmin** ya'ni şinf-ı şâliş anlardur ki meyyitüñ
9. atasına anasına nisbet olına ya'ni ulaşa imdi anlar kızkarındaş
10. veledleridür gerek müzekker olsun gerek müenneş ve daḫı er karındaş kızlarıdır
11. bu erkarındaş ki zikr olundu gerek ata ana bir olsun gerek

12. ana bir olsun ve dağı ata bir erkarındaş oğullarıdır er karındaş
13. ana-yıla kayd itdi zīrā ata ana bir veyāhūd ata bir er karındaş

96a

1. oğlanları ʿaşabe olurlar anlardan ihtirāz itdi ve ana bir er-
2. karındaş oğlanları diyü kayd itdi amñ-çündür ki bunlar
3. ʿaşabe olmak tevehhüm olunmaya ve zevī'l-erhām olmasın bildürmek
4. ecl-içündür ve ana bir erkarındaş kızların bile zıkr itmedi bunlar
5. zevī'l-erhām olmak oğlanlar zevī'l-erhām olmasından be-ṭarīkı'l-
6. evleviyye ma'lūm olunduğı-çündür **kāle ve's-şıfı'r-rābi'a yentemi**
7. **ilā ceddī'l-meyyit i ev ceddetihi vehüme'l-ʿammātü ve'l-ʿamām li-ümmin ve'l-**

aḥvālü

8. **ve'l-ḥāletü fehüve lāin ve külle men yudlā bihim zevī'l-erhāmi** ya'ni şıf-ı
9. rābi' anlardur ki meyyitüñ dedelerine ulaşa ya'ni atasınuñ atasınuñ
10. ve anasınuñ anasına ulaşa yāhūd meyyitüñ abalarına ulaşa ki
11. atasınuñ anasıdur ve dağı anasınuñ atasıdur imdi bunlar ʿammelerdür
12. ve dağı ḥalalardur ve ḥāletelerdür ʿammete atasınuñ kız karındaşlarıdır
13. ḥāller anasınuñ er karındaşlarıdır ḥāleteler anasınuñ kız karındaşlarıdır

96b

1. imdi bu dört şıfda olan ve dağı evlādından anlara ulaşanıñ
2. küllisi zevī'l-erhāmdandur **kāle ve revā Ebū Süleymān ʿan Muḥammed bin**

3. **e'l-Ḥāsen 'an Ebī Ḥanīfe inne aḳrabe'l-eṣnāfi bihi e'ş-şinfı's-şānī ev in**
4. **'alev şümme'l-evveli ve in seflū eşimme's-şālişü ve in nezelū şümme'r-rābi' ve in ba'dū**
5. ya'nī Ebū Süleymān rivāyet itdi Muḥammed bin Ḥasandan ol daḫı
6. rivāyet itdi Ebū Ḥanīfeden zevī'l-erḥām dört şınıfınuñ
7. yakın şınıf-1 şānīdür ne ḳadar yuḳaru giderse gitsün andan-şoñra şınıf-1
8. evveldür ne ḳadar aşaḡa giderse gitsün andan-şoñra şınıf-1
9. şālişdür ne ḳadar nāzil olursa olsun muşannif şınıf-1 şālişde
10. lafz-1 nüzül ihtiyār itdi zīrā sifil lafzı evlād-1 zimmiyetde isti'māl
11. olunur andan şoñra şınıf-1 rābi'dür ne ḳadar ıraḳ olursa olsun
12. bu rivāyet vech-i zāhirdür zīrā anasınuñ atası olan dede
13. ḳavīdür benāt evlādından zīrā derecesinde ünşā ki anasınuñ anasıdır

97a

1. şāhib-farz olur ḳız oḡlanları derecesindeki ḳız ḳızlarıdır
2. şāhib-farz olmazlar ol ecilden evlādur **ḳāle ve revā Ebu Yūsuf**
3. **ve'l-Ḥāsan bin Ziyād 'an Ebī Ḥanīfe ve ibn Semā'a 'in Muḥammed bine'l Ḥāsan**
4. **'an Ebī Ḥanīfe inne aḳrabe'l-eṣnāfi's-şinfü'l-evveli şümme's-şānīyü**
5. **şümme's-şālişi şümme'r-rābi'u ketertibi'l-aşebāti vehüve'l-meḫūdu** ya'nī Ebū Yūsuf
6. rivāyet itdi ve daḫı Ḥāsan bin Ziyād rivāyet itdi Ebū Ḥanīfeden
7. ve daḫı Semā'a rivāyet itdi Muḥammed bin Ḥasandan ol daḫı
8. Ebū Ḥanīfeden rivāyet itdiki dört şınıfınuñ meyyite aḳrabı şınıf-1
9. evveldür andan şoñra şınıf-1 şānīdür andan şoñra şınıf-1 rābi'dür

10. ‘aşabeler tertîbi üzerinedür ya‘nî nitekim ‘aşabâtda evvel cüz-i meyyit
11. andan aşl-ı meyyit andan cüz-i eb andan cüz-i cedd olduğunlayın
12. bunda dağı tertîb riâ‘yet olunur ol ecilden şinf-ı evvel
13. muğaddemdür cüz-i meyyit olduğu-çün andan soñra şinf-ı şānî

97b

1. muğaddem olur aşl-ı meyyit olduğu-çün andan soñra şinf-ı şāliš
2. muğaddem olur cüz-i eb olduğu-çün andan şinf-ı rābi‘a virilür
3. cüz-i cedd olduğu-çün fetvâda maqbûl olan rivāyet dağı budur
4. **ķāle ve ‘indehümā’ ş-şinfü’ ş-şāliš muğaddemün ‘ale’l-ceddü ebü’l-ümme lien**
5. **‘inde hümā külle vāhidün minhüma ūlā min fer‘ihi ve far‘ihi ūlā min ašlihi**
6. ya‘nî İmām Ebū Yūsuf ve İmām Muḥammed kıyında şinf-ı şāliš muğaddemdür
7. anasınun atası olan dede üzerine zīrā anlar kıyında bunlarun
8. her birisi muğaddemdür ya‘nî evlādur fer‘inden fer‘i evlādur
9. aşlından ki atasınun atasıdır mīrās ḥaqqında ammā bu
10. kelām ba‘zı nüshada metrūkdur işgāl olduğu-çün zīrā bu
11. itibār ki mümteni‘ olur rāst gelmez ammā üstāzdan istimā‘
12. olunduğı üzerine bir vech-ile tevcīh mümkindür beyānı
13. budur şinf-ı şāliš Ebū Yūsuf ve Muḥammed kıyında evlādur

98a

1. anasınun atası olan dede üzerine zīrā bunlardan ya‘nî şinf-ı
2. şālišden her birisi yigrekdür fer‘lerinden meşelā kız qarındaşun

3. oğlı evlādur kız arındaŝuñ oğlı oğlından meyyite arīb
4. olduğı-un şımf-1 ŝālīsde aşl fer^cden evlā olduğı
5. ŝūret budur kız arındaŝuñ oğlı oğlı evlādur anasınuñ
6. atasından ki ol aŝldur zevī'l-erhāmdan ol ecilden
7. şımf-1 ŝālīs muaddemdür imāmeyn atında ana atasınuñ üzerine
8. **āle eŝ-ŝımf-1-evvelü ūlahüm bī'l-mīrāŝi arabahüm ile'l-meyyiti ke-bint**
9. **i'l-binti feinnehā ūlā min binti binti'l-ibni** ya^cnī bu faŝıl ŝımf-1 evvelüñ
10. beyānındadır bunlaruñ mīrāŝa yigregi meyyite arab olandur meŝelā
11. kız ızı evlādur ođlınuñ kız ızından zīrā evvelki meyyite
12. bir vāsıta-yıla ŝānī iki vāsıta-yıla ulaşur **āle ve in istevā fī**
13. **fī'd-dereceti fe veledi'l-vāriŝi ūlā min veledi zevī'l-erhāmi ke-binti**

98b

1. **binti'l-ibni feinnehā ūlā min ibni binti'l-ibni** ya^cnī bildük sen evvelā
2. urb-1 derece mu^cteberdür eger derecede berāber olslar vāriŝ veledi
3. evlādur zevī'l-erhām veledinden vāriŝ gerek ŝāhib-farz
4. olsun gerek aŝabe olsun meŝelā meyyitüñ ođlınuñ
5. ızınıñ kız evlādur kızınıñ kız oğlından zīrā evvelki
6. veled vāriŝdür ŝānī veled zevī'l-erhāmdur veled-i vāriŝdür terciħ
7. itmege sebep budur ki hūkmā arabdur veled-i zevī'l-erhāmdan
8. urb-1 haıle terciħ olunduđunlayın urb-1 hūkmiyle dađı olur
9. **āle ve in istevā derecātühüm fī'l-urbi velemyekün beynehüm veledün vāriŝin**
10. **ev kāne küllihüm veledü vāriŝin fe^cinde Ebī Yūsuf ve'l-Hasan bin Ziyād**
11. **ya^ctebiru ebdāne'l-fürūi^c ve yeŝimü'l-māle aleyhüm sivā'en ittefeat ŝıfatü**
12. **uŝūlihim fī'z-zekūreti ve'l-unūŝeti ev iħtelafet** ya^cnī eger dereceleri

13. urbda berāber olsalar bunuñ birle ortalarında vāriř veledi olsa

99a

1. Ebū Yūsuf ve Ḥasan bin Ziyād atında fūrūc bedenleri itibār olunur
2. māl ısmet olunur anlaruñ üzerine gerek uřuluñ şıfatı müttefi
3. olsun gerek mutelif olsun müzekkerlikde mü'enneşlikde **āle**
4. **ve Muḥammed yatebru abdāne'l-fūrū'i in ittefeat řıfatü'l-uřülü muvāfian**

lehümā

5. yanī İmām Muḥammed Abdāni fūrūca itibār ider eger uřuluñ řıfatı
6. müttefi olsa müttefi olmak budur uřuluñ mecmūcı müzekker veyāḥūd
7. mü'enneř ola Abdāni fūrūca itibār olunmaq manāsı budur ki
8. müzekkeri müzekker mü'enneşi mü'enneş itibār olmadur pes eyle olsa
9. olsa bundan ḥālī degül fūrūcuñ mecmūc-ı müzekker yā mecmūc-ı mü'enneř
10. ola ol vat berāber ısmet olunur veyāḥūd bazı müzekker bazı
11. mü'enneş ola ol vat lille'z-zekeri mişlü ḥazı'l-ünseyeyn ısmet olunur
12. yanī bir müzekkere iki mü'enneş naşıbi midārı virilür **āle ve yatebir**
13. **ü'l-uřüle in iḥtilafet řıfātehüm ve yute'l-fūrūe**

99b

1. **mīrāřü'l-uşülü muḥālifen lehümā** yanī İmām Muḥammed uşıla itibār ider
2. eger şıfatları mutelif olsa bazı müzekker bazı mü'enneş olmaıla
3. ol vat fūrūca uřuluñ mīrāřı virilür Ebū Yūsufuñ evvelki

4. kavline Hasan bin Ziyād kavline muhālefet ider **ḳāle kemā izā tereke**
5. **ibnü binti ve bintü binti** ‘inde hüme’l-māli beynehüm lile’z-zekeri mişlü ḥazz-
6. **il ünşeyyn bi-i‘tibāri’l-abdāni ve ‘inde Muḥammed kezalik li enne şıfat**
7. **ü’l-uşüli müttefiḳatun fı’l-ünüşetin** ya‘nī meşelā bir kişi öldi kızınıñ
8. oğlın ve daḫı kızınıñ kızın terk itdi Ebü Yūsuf Hasan bin Ziyād
9. kıyında māl kısmet olunur iki müzekkere bir mü’enneşe virilür fūrū‘uñ
10. bedenlerine i‘tibār eyleye ya‘nī fūrū‘laruñ biri müzekker biri
11. mü’enneş olduğı-çün lile’z-zekeri mişlü ḥazzı’l-ünşeyyn kısmet olunur
12. İmām Muḥammed kıyında daḫı eyledür ya‘nī Abdāni fūrū‘ i‘tibār-ile ki
13. lile’z-zekeri mişlü ḥazzı’l-ünşeyyn kısmet olunur uşuluñ şıfat-ı mü’ennes

100a

1. olduğı-çün ebeviyyetde ya‘nī ikisinüñ bile anaları ināş olduğı-çün
  2. zıkr olan mes’elenüñ şüreti budur ittifākı
  3. **ḳāle velev tereke bintü ibni bintün ve ibnü bintü bintün ‘indehüme’l-māli**
  4. **beyn’e-l fūrū‘i şülāşān bi-i‘tibāri’l-Abdāni şülüşāni lile’z-zekeri ve’s şülüşetin**
- li’l-ünşā**
5. ya‘nī eger bir kişi ölse kızınıñ oğlunuñ kızın ve daḫı kızınıñ
  6. kızınıñ oğlın ḳosa Ebü Yūsuf Hasan bin Ziyād ḳatında māl
  7. fūrū‘ ortasında üç kısm olunur iki kısmı kızınıñ kızınıñ
  8. oğlına bir kısmı oğlunuñ kızınıñ kızına virilür i‘tibārlar bu şüret
  9. üzerine **ve ‘inde Muḥammedin el-mālü beyn**
  10. **e’l-uşüli a‘nā fı’l-baḫni’s-şānī eş-şülāşen şelāşetü li-binti ibni bintün**
  11. **ve şülüşetin li-ibni bintü’l-binti** ya‘nī İmām Muḥammed ḳatında uşül mu‘teber
  12. olduğı-çün māl uşül ortasında kısmet olunur ya‘nī

13. baṭn-ı s̄ānīde iḥtilāf vāḳi^c oldu anda üç bölük olur

100b

1. iki bölük müzekkere bir bölük mü'ennese virilür İmām Muḥammed ṭarīḳi üzere
2. s̄ülüşānı kızınıñ oğlunuñ kızına virilür s̄ülüş kızınıñ kızınıñ
3. oğluna virilür Abdāna i'tibār olunmaz uşuluñ şıfat-ı müzekkerlig-ile
4. mü'enneslik-ile muḥtelif olduğı-çün İmām Muḥammed mezhebi üzere mīrās
5. İmāmeyn mezhebinüñ 'aksi üzerine olur zīrā imāmeyn mezhebinde
6. Abdān i'tibārile iki müzekkere bir mü'ennese virilür İmām Muḥammed
7. mezhebinde aşilları i'tibārile bir müzekkere iki mü'ennese virilür
8. **ḳāle ve kezā 'inde Muḥammedin izā kāne fī evlādi'l-benāti biṭavnin muḥtelifetin**
9. **yuḳassemu'l-mālu 'alā evveli baṭni iḥtilafe fī'l-uşūli şumme yec'al'ez-zekūri**
10. **ṭāifetün uḫrā ba'de'l-ḳısmeti femā aşābe li'z-zekuri yecme'u ve yuḳsimu**
11. **'alā a'le'l-ḫalefil ellezī vaḳa'a fī evlādihim** ya^cnī Muḥammed bin Ḥasan
12. ḳatında yine ancılayın ḳaçan benāt evlādında buṭūn-ı muḥtelife
13. vāḳi^c olsa ḳanḳı baṭında evvelā iḥtilāf vāḳi^c olursa müzekkerlig-ile

101a

1. mü'enneslik-ile māl anda ḳısmet olunur ḳısmet olduğdan şoñra
2. müzekker bir ṭā'ife ve mü'ennesler bir ṭā'ife ḳılınur her birine virilen
3. sehm cem^c olunur evlādları ortasında evvelā iḥtilāf vāḳi^c

4. olan başında kısmet olunur iki müzekkere bir mü'enneſe virilür
5. yine müzekkerler bir řā'ife ve mü'ennesler bir řā'ife kıılınur bu şarık
6. üzerine olur nihāyet bulınca ammā kısmetde evvelā iřtiřār-ı abdān
7. olunmaş gerek ma'nāsı budur iki kıızı bir oğlan farz itmek
8. gerek eger mümkün olmasa sihām iřtiřār olunmaş gerek ma'nāsı
9. budur bir oğlanı iki kıız yerine farz itmek gerek oğlanlar-ıla
10. kıızlar cem' olduğı mes'elede andan řoñra tařķīķde olan tařdīr de
11. olan oğlan kıız her birisi kısmetde i'tibār olunur
12. aña kıyās kısmet olunur řūreti budur

101b

(Ek 4)

102a

1. şol meyyit ki anda elf ola İmām Muşammed řarīķi üzere evlādı
2. ortasında ikinci başında ki iřtilāf vāķi' olmuşdur anda kısmet
3. olunur bilgil ki sen anda biş kıız bir oğlan var iřtiřārı abdan
4. mümkün degüldür kıızlar tek olduğı-çün beş mümkün oğlanı iki
5. farz itdük kıızlar yidi oldı aşl mes'ele yididen kılduķ
6. ikisin oğlana bişin kıızlara virdük kıızlar nařībin başn-ı
7. řāliřde ki iřtilāf vāķi' oldı anda kısmet itdük iřtiřār

8. mümkündür kızını iki oğlan farz itdük üç oğlan oldu
9. sihāmları hōd bişdür ma'fūmdur ki biş üçe mübāyindür
10. küllī rū'ūs mevķūf üç mevķūf ķā'ide-yi taşhīh üzerine üç
11. mevķūf urduķ aşl mes'eleye ki yididür yigirmi bir oldu
12. aşl mes'eledede kimūñ nesi varısa mađrūba ki üçdür uralum bađn-ı
13. şāñide olan oğlanuñ ikisi var urduķ üçe altı oldu

102b

1. indi aşığa bağnda olan kıza virdi anuñ emri tamām oldu
2. kızlaruñ bişi var urduķ üçe on biş oldu bađn-ı
3. şālişde olan oğlan-ıla dōrd kızuñ ortasında kısmet itdük
4. biş oğlana virdük indi aşığa bağında ola kıza
5. virdi emri tamām oldu kızlaruñ ellerinde olan sihāmları
6. ondur bađn-ı rābi'ede olan bir oğlan-ıla üç kızuñ üzerine
7. kısmet itdük iħtişār mümkün degül oğlanı beş itdük biş
8. kız oldu her biri kıza ondan ikişer virdük eyleye oğlana
9. dōrt sehm degdi aldı indi aşığa bağnda olana virdi
10. üç kıza ondan altı degdi yidinci bağnda iħtilāf
11. vāķi' oldu bir oğlan iki kız bulundu iħtişār itdük kızları
12. iki oğlan oldu altı sehm üçer virdük üçün oğlan aldı
13. indi bāķi kalan üçü bu iki kız evlādında onuncı bağnda vāķi'

103a

1. olan bir oğlan bir kız üzerine kısmet itdük ikisin

2. oğlana birin kıza virdük emrleri tamām oldu şol meyyit ki
3. anuñ üzerinde lafz vardur İmām Muḥammed ʔarīki üzerine anuñ
4. evlādında baṭnı evvelde iḥtilāf vāḳi^c oldu anda ʔısmet olunur
5. bu baṭnda iki oğlan dört ʔız vāḳi^c oldu iḥtişār mümkin
6. ʔızlar iḥtişār olundu dört oğlan oldu iki taḥḳīḳī iki
7. taḳdīri bu iki ʔā'ife i'tibār-ile aşl mes'ele ikiden ʔılduḳ
8. birin oğlanlara birin ʔızlara virdük oğlanlar siḥāmın baṭn-ı
9. şānīde ki iḥtilāf vāḳi^c olmuşdur anlaruñ ortasında ʔısmet
10. itdük gördük bir oğlan bir ʔız var iḥtişār mümkin degül
11. oğlanı best itdük üç ʔız oldu 'amel-i taşḥīḥ üzerine bir
12. sehm üçe olmaḳ ḥōd ma'ḷūmdur eyleye üç mevḳūf olur ʔızlaruñ
13. daḫı baṭn-ı şānīde evlādı ortasında iḥtilāf vāḳi^c olmuşdur

103b

1. üç ʔız bir oğlan bulunmaḡ-ıla anda gördük iḥtişār mümkin degül
2. oğlanı beş itdük biş ʔız oldu ellerinde siḥāmları bir re'sleri
3. biş bir bişe mübāyin eyleye biş mevḳūf olur rü'üs mevḳūf ile
4. rü'üs mevḳūfa ortasında nazār itdük gördük mübāyin üçü urduḳ
5. bişe on biş oldu bunu daḫı urduḳ aşl mes'eleye ki ikidür
6. otuz oldu aşl mes'eledde kimüñ nesi varısa maḍrūba uralum
7. mābalaḡdan virelüm oğlanlaruñ biri var urduḳ on bişe hemān
8. on biş oldu virdük anlara oğlanlaruñ on bişi ikinci baṭnda
9. vāḳi^c oldu anda ʔısmet itdük bir oğlan-ıla bir kıza on oğlana biş
10. ʔıza virdük ʔızlaruñ daḫı on bişi ikinci baṭnda iḥtilāf vāḳi^c

11. oldu anda kısmet itdük bir oğlan-ıla üç kıza on bişin evlād
12. ları ortasında ikinci başnda iřtilāf vāķi^c oldu üç kız bir
13. oğlan bulunmağıla anda kısmet itdük altısın oğlana toğuzın kıza

104a

1. virdük evlādları ortasında dördünci başnda iřtilāf vāķi^c oldu
2. iki kız bir oğlan bulunmağıla kızları dağı iřtişār itdük iki oğlan
3. oldu anda kısmet itdük gördük toğuz ikiye mübāyin kâfide üzerine
4. urduğ aşl mes'eleye ki otuzdur altmış hāşıl oldu şimden
5. girü kimüñ aşl mes'elege nesi varısa ikiye uralum altmışdan
6. virelüm oğlanlar evlādında bařn-ı şānīde olan ođlanuñ onı
7. varıdı urduğ ikiye yigirmi hāşıl oldu aldı indi aşāđa
8. başında olana virdi emri tamām oldu yine ol başında olan kızuñ
9. biş sehmi varıdı urduğ ikiye on oldu virdük
10. ana emri tamām oldu ve dağı kızlar evlādında başn-ı şānīde olan
11. oğlana altı degmişidi otuzdan urduğ ikiye on iki oldu
12. virdük aña emri tamām oldu bu başnda kızlar evlādında dördünci
13. başında iřtilāf vāķi^c oldu iki kız bir oğlan bulduğ

104b

1. otuzdan ellerinde sehmleri toğuz urduğ ikiye on sekiz oldu
2. toğuzın oğlana virdük emri tamām oldu toğuzın kızlara
3. virdük evlādları ortasında altıncı başında ki iřtilāf vāķi^c
4. olmışdur bir oğlan bir kız bulunmağıla tođuzuñ altısın oğlana

5. virdük için kıza virdük aldılar indiler emirleri tamām oldu
6. ammā şol meyyit ki anuñ üzerinde lafzı vardır kısmet anda
7. baṭn-ı evvelde olur zīrā anda ihtilāf vāḳi^c oldu toḳuz kız üç oḡlan
8. bulunmaḡıla ihtişār daḡı mümkün degül üç oḡlan beş itdük
9. altı kız farz itmegile mecmū^c kız on biş oldu eyleye aşl mes'ele
10. on bişden olur rü'üsleri hisābınca altısın oḡlanlara
11. toḳuzın kızlara virdük oḡlanlar ki sihāmın baṭn-ı şālişde
12. ihtilāf vāḳi^c olmuşdur ki iki kız bir oḡlan bulunmaḡıla anda
13. kısmet itdük ihtişār mümkün iki kız bir oḡlan farz itdük

105a

1. iki oḡlan oldu sihāmılarınuñ için oḡlana için kızlara
2. virdük sihāmıların toḳuz baṭn-ı şālişde evlādları ortasında ihtilāf
3. vāḳi^c olmuşdur üç oḡlan altı kız bulunmaḡ-ıla anda kısmet
4. itdük ihtişār daḡı mümkün kızları üç oḡlan farz itdük
5. altı oḡlan oldu nazar itdük ḳā^cide-i taşḡıḡ üzerine toḳuz-ıla
6. altı ortasında muvāfaḳa-ı şülüşiyye var şülüş rü'üs mevḳūf iki mevḳūf
7. bu ikiyi urduḡ aşl mes'eleye ki on bişdür otuz oldu şimden girü
8. on bişde kimüñ nesi varısa ikiye uralum otuzdan virelüm
9. oḡlanlar evlādında baṭn-ı şālişde olan oḡlanın üçü varıdı
10. urduḡ ikiye altı oldu virdük aña kızlarınuñ daḡı üçü varıdı
11. urduḡ yine ikiye altı oldu virdük anlara baṭn-ı evvelde ki
12. toḳuz kızınuñ sehmleri ki toḳuz idi urduḡ ikiye on sekiz oldu
13. evlādları ortasında baṭn-ı şālişde toḳuzın üç oḡlana toḳuzın

105b

1. kızlara virdük kızlar evlādında baṭn-ı şālīşde olan oğlanuñ sihāmları
2. ki toḡuzdur kısmet itdük baṭn-ı rābi°de ki iḡtilāf vāḡi° olmuşdur
3. iki kız bir oğlan bulunmağ-ıla kızları daḡı iḡtişār itdük iki oğlan
4. oldu bu ma°lūmdur ki toḡuz ikiye mübāyindür iki mevḡūf olur
5. bu ikiyi urduḡ mābalağa ki otuzdur altmış oldu şimden girü
6. biz kimüñ otuzda nesi varısa ikiye uralum mābalağ altmışdur
7. anda virelüm oğlanlar evlādında baṭn-ı şālīşde olan oğlanuñ
8. otuzda altısı varıdı urduḡ ikiye hemān on iki oldu
9. virdük aña emri tamām oldu oğlanlar evlādında baṭn-ı şālīşde
10. olan iki kızuñ otuzda altı sehmi varıdı urduḡ ikiye on
11. iki oldu evlādları ortasında baṭn-ı ḡāmis iḡtilāf
12. vāḡi° oldu bir oğlan bir kız bulunmağ-ıla anda kısmet itdük
13. sekizin oğlana dördin kıza virdük emirleri tamām oldu

106a

1. kızlar evlādında baṭn-ı şālīşde olan oğlanlaruñ otuzda toḡuzları
2. varıdı urduḡ ikiye on sekiz oldu evlādları ortasında
3. baṭn-ı rābi°de iḡtilāf vāḡi° oldu bir oğlan iki kız bulunmağıla
4. anda kısmet itdük on sekizüñ toḡuzın oğlana virdük toḡuzın kızlara
5. virdük evlādları ortasında kızlaruñ baṭn-ı aḡırde iḡtilāf
6. oldu bir oğlan bir kız bulunmağ-ıla anda kısmet itdük toḡuzuñ

7. altı sehmin oğlana üçün kıza virdük emirleri tamām oldu
8. kızlar evlādında baṭn-ı şālīde olan kızlaruñ tokuzı varıdı
9. urduḡ ikiye on sekiz oldu evlādları ortasında baṭn-ı
10. rābi'de iḥtilāf vāḳi' oldu üç kız üç oğlan bulunmağ-ıla
11. anda on sekizi kısmet itdük on ikisin oğlanlara altısın
12. kızlara virdük oğlanlar evlādları ortasında iḥtilāf vāḳi' oldu
13. baṭn-ı ḥāmisde bir oğlan iki kız bulunmağ-ıla on ikinüñ altısın

106b

1. oğlana virdük emri tamām oldu altısın daḡı kızlara virdük
2. evlādları ortasında baṭn-ı aḡırde iḥtilāf vāḳi' oldu bir
3. oğlan ve bir kız bulandı anda kısmet itdük altınuñ dördün oğlana
4. ikisin kıza virdük anlaruñ daḡı emri tamām oldu kızlar evlādında
5. baṭn-ı rābi'de olan üç kızuñ altı sehmiñ evlādları ortasında baṭn-ı
6. rābi'de olan üç kızuñ altı ḥāmisde olan ḥāmisde iḥtilāf
7. vāḳi' oldu iki kız bir oğlan vāḳi' olmağ-ıla anda kısmet itdük
8. altınuñ üçün oğlana virdük emri tamām oldu üçün daḡı
9. kızlar evlādında baṭn-ı aḡırde ki iḥtilāf vāḳi' oldu bir oğlan
10. bir kız bulunmağ-ıla anda kısmet itdük ikisin oğlana birisin kıza
11. virdük emirleri tamām oldu ve şol meyyit ki anda 'ayn ola
12. evlādında baṭn-ı evvelde iḥtilāf vāḳi' oldu anda üç oğlan
13. tokuz kız bulandı iḥtişār mümkin degül oğlanları beş itdük altı kız farz

107a

1. itmeg-ile mecmū^c on biş kız oldı aşl mes'ele ^caded-i rü'üsleri
2. hisābınca on bişden olur altısın oğlanlara ^ctoğuzın kızlara virdük
3. oğlanlaruñ altı sehmin evlādları ortasında baṭn-1 ^cşālişde iḥtilāf
4. vāḳi^c oldı anda bir oğlan iki kız bulunmağ-ıla anda ^ckısmet itdük
5. üçün oğlana üçün kızlara virdük kızlaruñ ^ctoğuz sehmin
6. evlādları ortasında baṭn-1 ^cşānīdeki iḥtilāf vāḳi^c oldı
7. üç oğlan altı kız vāḳi^c olmağ-ıla anda ^ckısmet itdük kızları iḥtişār
8. itdük üç oğlan oldı mecmū^c altı oğlan oldı ^ckā'ide-i
9. taşḫīḥ üzerine nazar itdük ^ctoğuz-ıla altı ortasında gördük
10. muvāfiḳā-1 ^cşülüşiyye var ^cşülüş-i rü'üs mevḳūf iki mevḳūf bu ikiyi
11. urduḳ on bişe otuz oldı ^cşimden girü on bişde kimüñ
12. nesi varısa ikiye uralum otuzdan virelüm oğlanlar evlādında
13. baṭn-1 ^cşālişde olan oğlanuñ üçü var urduḳ ikiye altı oldı

107b

1. virdük anlara kızlar evlādında baṭn-1 ^cşānīde ki oğlanlaruñ
2. ve kızlaruñ ^ctoğuzı varıdı urduḳ ikiye on sekiz oldı ^ctoğuzın
3. oğlanlara ^ctoğuzın kızlara virdük oğlanlar ^ctoğuzın evlādları
4. ortasında baṭn-1 ^cşālişde iḥtilāf vāḳi^c oldı bir oğlan iki kız
5. vāḳi^c olmağ-ıla anda ^ckısmet itdük kızları iḥtişār itdük iki
6. oğlan oldı gördük ^ctoğuz ikiye mübāyin bu iki mevḳūf urduḳ
7. altmış oldı ^cşimden girü kimüñ otuzda nesi varısa ikiye uralum
8. altmışdan virelüm baṭn-1 evvelden olan oğlanlar evlādında baṭn-1

9. şālīşde olan ođlanuñ otuzda altısı varıdı urduğ ikiye
10. on iki oldu virdük aña emri tamām oldu kızlarun dağı
11. altısı varıdı urduğ ikiye on iki oldu evlādları ortasında
12. bağn-ı rābi^cde iđtilāf vāđi^c oldu bir oğlan bir kız bulunmağ-ıla
13. anda kısmet itdük on ikinuñ sekizin oğlana dördin kıza

108a

1. virdük emirleri tamām oldu bağn-ı evvelde ki kızlar evlādında
2. bađn-ı şānīde olan üç ođlanuñ toğuzu varıdı urduğ
3. ikiye on sekiz oldu evlādları ortasında bağn-ı şālīşde
4. iđtilāf vāđi^c oldu bir oğlan iki kız vāđi^c olmağ-ıla kızları
5. dağı iđtişār itdük iki oğlan oldu on sekizüñ toğuzın
6. oğlana virdük emri tamām oldu toğuzın kızlar evlādı ortasında
7. bağn-ı ağırde iđtilāf vāđi^c oldu bir oğlan bir kız bulunmağ-ıla
8. anda kısmet itdük tođuzuñ altısın oğlana üçin kıza virdük
9. emirleri tamām oldu kızlar evlādında bağn-ı şānīde olan altı
10. kızuñ toğuzu varıdı urduğ ikiye on sekiz oldu evlādları
11. ortasında bağn-ı şālīşde iđtilāf vāđi^c oldu iki oğlan
12. dört kız bulunmağ-ıla on sekizüñ toğuzın oğlanlara virdük
13. evlādları ortasında bağn-ı rābi^cde iđtilāf vāđi^c oldu

108b

1. virdük anlara kızlar evlādında baṭn-ı şānīde ki oğlanlaruñ
2. ve kızlaruñ toḡuzı varıdı urduḡ ikiye on sekiz oldı toḡuzın
3. oğlanlara toḡuzın kızlara virdük oğlanlar toḡuzın evlādları
4. ortasında baṭn-ı şālişde iḥtilāf vāḳi° oldı bir oğlan iki kız
5. vāḳi° olmaḡ-ıla anda ḳısmet itdük kızları iḥtişār itdük
6. oğlan oldı gördük toḡuz ikiye mübāyin bu iki mevḳūf urduḡ
7. altmış oldı şimden girü kimüñ otuzda neyi varısa ikiye uralum
8. altmışdan virelüm baṭn-ı evvelde olan oğlanlar evlādında baṭn-ı
9. şālişde olan oğlanuñ otuzda altısı varıdı urduḡ ikiye
10. on iki oldı virdük aña emri tamām oldı kızlaruñ daḡı
11. altısı varıdı urduḡ ikiye on iki oldı evlādları ortasında
12. baṭn-ı rābi°de iḥtilāf vāḳi° oldı bir oğlan bir kız bulunmaḡ-ıla
13. anda ḳısmet itdük on ikinüñ sekizin oğlana dördin kıza

109a

1. virdük emirleri tamām oldı baṭn-ı evvelde ki kızlar evlādında
2. baṭn-ı şānīde olan üç oğlanuñ toḡuzı varıdı urduḡ
3. ikiye on sekiz evlādları ortasında baṭn-ı şālişde
4. iḥtilāf vāḳi° oldı bir oğlan iki kız vāḳi° olmaḡ-ıla kızları
5. daḡı iḥtişār itdük iki oğlan oldı on sekizüñ toḡuzın
6. oğlana virdük emri tamām oldı toḡuzın kızlar evlādı ortasında
7. baṭn-ı ahırde iḥtilāf vāḳi° oldı bir oğlan bir kız bulunmaḡ-ıla
8. anda ḳısmet itdük toḡuzuñ altısının oğlana üçin kıza virdük
9. emirleri tamām oldı kızlar evlādında baṭn-ı şānīde olan altı

10. kızuñ toquzu varıdı urduq ikiye on sekiz oldu evlādları
11. ortasında baṭn-ı şālīşde iḥtilāf vāqīc oldu iki oqlan
12. dört kız bulunmağ-ıla on sekizüñ toquzın oqlanlara virdük
13. evlādları ortasında baṭn-ı rābīcde iḥtilāf vāqīc oldu

109b

1. bir oqlan bir kız bulunmağ-ıla anda kısmet itdük altısın oqlana
2. üçin kıza virdük emirleri tamām oldu on sekizüñ toquzın
3. kızlara virdük evlādları ortasında baṭn-ı rābīcde iḥtilāf
4. vāqīc oldu iki oqlan iki kız bulunmağ-ıla toquzuñ altısın iki
5. oqlana virdük evlādları ortasında baṭn-ı aḥīrde iḥtilāf
6. vāqīc oldu bir oqlan bir kız bulunmağ-ıla altı sehm anda kısmet
7. itdük dördin oqlana ikisin kıza virdük emirleri tamām oldu
8. toquzuñ üçin kızlara virdük evlādları ortasında baṭn-ı
9. aḥīrde iḥtilāf vāqīc oldu bir oqlan bir kız bulunmağ-ıla anda
10. kısmet itdük iki oqlana bir kıza virdük emirleri tamām oldu
11. dört meyyitüñ taṣīḥḥi daḥı tamām oldu sen bilgil ki yazılan şerḥlerde
12. degüldür üstāzdan istifāde olunandır **ḳāle ve kezālik Muḥammeden**
13. **ye'ḥuḍu eş-şifātü mine'l- aṣli ḥāleteti'l-ḳısmeti ve ye'ḥuḍu**

110a

1. 'l-adedi mine'l-fürü'î ya'nî yine ancılayın Muhammed bin Hasanı Şeybân Allah
2. ana rahmet eylesün şıfat-ı aşıldan aḥz 'aded-i fer'den aḥez ider
3. ya'nî kaçan māl kısmet olunsa aşılarda olan müzekkerlik mü'enneşlik şıfatı
4. i'tibār olunur fer'ün 'adedi i'tibār olunur **ḳāle kemā izā tereke'l-meyyitü**
5. **ibney binti binti bintin ve bintü ibnü binti bintin ve bintey bintün ibnü bintin**
6. **bihazıhi's-şüreti** ya'nî zıkr olan mes'elenün mişâli budur ki bir kişi
7. öldi kızınıñ kızınıñ kızınıñ iki oğlan ḳodı ve daḥı kızınıñ kızınıñ oğlınuñ
8. bir kızın ḳodı ve daḥı kızınıñ oğlınuñ kızınıñ iki kızın ḳodı işbu şüret üzerine
9. (Ek 5)
- 10.
11. **ve 'ind Ebî Yūsuf el-mālu beyne'l-fürü'c isbāan bi i'tibāri ebdānihim**
12. ya'nî Ebü Yūsuf ḳatında māl fer'ler bedenleri i'tibār olmağ-ıla yidi
13. bölük olur zīrā fer'ler iki oğlan üç kızdur ihtişār mümkün

110b

1. degüldür oğlanları beş itdük dört kız oldu mecmū'c yidi
2. kız oldu māl abdān üzerine yidi bölük olur aşılılarınıñ
3. şıfat i'tibār olunmaz oğlanların her birisine iki sehm kızların
4. her birisine bir sehm olur **ḳāle ve 'inde Muhammed yuḳassimü'l-māli 'alā a'lā**
5. **'l-ḥilāf a'nā fī'l-baḥni's-şānī isbā'an bi i'tibāri 'adedi'l-fürü'c**
6. **fī'l-uşūli erba'ate esbā'atin li-bintey binti ibnü'l-binti izhiye naşıbu**

7. cedde hümā ev şülüŝatü isbā^{ci}hi vehüve naŝī bü'l-binteyni yuķassemu ʿalā veledeyhümā
8. a^{ci}nā fi'l-baṭni'ş-şānişi inŝāfen niŝfetün li-binti ibni binti'l-binti
9. naŝību ebīhā ve'n-niŝfü'l-aḫīrū li-ibney binti binti'l-binti naŝībū
10. ümmihā ve taŝīḫḫū min ŝemāniyeti ve ʿiŝrūn ya^{ci}nī Muḫammed kıyında māl kısmet
11. olunur evvelā iḫtilāf vāķi^c olan yirde ya^{ci}nī baṭn-ı şānīde
12. māl yidi bölük olur fer^cler ʿadedin uŝūlda iʿtibār itmek-ile
13. ya^{ci}nī baṭn-ı aḫīrde olan iki kız iki oĝlan olur iki oĝlan

111a

1. iki kız olur ortada olan bir kız ḫāli üzerine ṭurur pes eyleye
2. baṭn-ı şānīde iki oĝlan üç kız bulunmuş olur iḫtiŝār mümkin
3. degül oĝlanlar beş olunur dördü olur yidinüñ dört süb^{ci} kızınıñ
4. oĝlınuñ kızınıñ iki kızına virilür ol dedeleri naŝībidür üç
5. süb^c ki ol iki kızınıñ naŝībidür veledler ortasında ya^{ci}nī baṭn-ı şāliŝde
6. iki bölük zīrā anda zāhir bir oĝlan bir kız vāķi^c olmuşdur
7. aşıldan şıfat fer^cden ʿaded iʿtibār itmek-ile iki kız bir oĝlan olur
8. eyleye ikinüñ birin kızınıñ oĝlınuñ kızına virilür ki atası naŝībdür
9. bu mes'elenüñ taŝīḫḫi yigirmi sekizden olur zīrā aşl yididür baṭn-ı
10. aḫīrde olan iki kız baṭn-ı şānīde iki oĝlan olur şıfat
11. fer^cden iʿtibār olunmaĝ-ıla yididen anlara dört sehm deger
12. iki oĝlana müstaķīm ḍarba ḫācet yok baṭn-ı aḫīrde olan iki
13. oĝlan baṭn-ı şānīde iki kız olur baṭn-ı aḫīrde olan bir kızına

111b

1. baṭn-ı şānīde bir kız olur ferḥdan ʿaded aşıldan şıfat iʿtibār
2. olunmağ-ıla bu üç kızuñ yididen üç sehmleri var baṭn-ı şālīşde
3. iḥtilāf vāķiḥ oldu iki kız bir oğlan bulunmağ-ıla anda kısmet
4. itdük oğlanı beş itdük dört kız oldu üç sehm maʿlūmdur
5. dörde mübāyındür dördi yidiye ḍarb itdük yigirmi sekiz oldu
6. andan şoñra kimüñ yidide nesi varısa dörde uralum yigirmi sekizden
7. virelüm baṭn-ı şānīde olan oğlanuñ yidide dört sehmi varıdı
8. urduḡ dörde on altı oldu virdük iki kıza ki kızınuñ
9. kızlarıdur baṭn-ı şānīde olan iki kızuñ üç sehmi var urduḡ
10. dörde on iki oldu evlādları ortasında baṭn-ı şālīşde olan
11. bir kız-ıla bir oğlana kısmet itdük altısın oğlana altısın
12. kıza virdük bunlaruñ naşībi evlādlarına virilür ve **ḡavl Muḡammed**
13. **şehre'r-rivāyeteyni ʿan Ebī Ḥanīfe fī cemīʿi aḡkāmi zevī'l-erḡāmi**

112a

1. yaʿnī Muḡammed bin Ḥasan ḡavli İmām Aḡzamdan olan rivāyetlerüñ ziyāde
2. meşhūrudur zevī'l-erḡām baḡşınuñ cemīʿ aḡkāmindā pes bundan
3. maʿlūm oldu ki İmām Ebū Yūsuf ḡavli daḡı İmāmı Aḡzamdan rivāyet
4. olunmuşdur velākin rivāyeti şāzzedür yaʿnī şehīr ḡuvvetinde degüldür Muḡammed
5. rivāyeti **ḡāle faşl ʿulemāünā raḡime yaʿtebirüne'l-cihāti fī't-tevārīşi**

6. **illā inne Ebā Yūsuf yaʿtebiru'l-cihāti fī abdāni'l-fürūʿi ve Muhammedün yaʿtebir**
7. **u'l-cihāti fi'l-uşūli kemā izā tereke'l-meyyitü bintey binti bintin vehümā eyđan**
8. **binten ibni bintin ve tereke ibnü binti bintün bihezihî'ş-şüreti yaʿnî bu faşl**
9. **zevî'l-erhām mîrâş yimesinde mezhebler beyânındadır bizüm ʿâlimlerimiz**
10. **Allah anlara rahmet eylesün yaʿnî aşhâb Ebū Hanîfe cihâta iʿtibâr**
11. **ideler zevî'l-erhām mîrâş yimekte yaʿnî meyyite bu cihetden ulaşan**
12. **bir şahş kıılır iki cihetden ulaşanı iki şahş kıılır illā bu kadar**
13. **vardur ki Ebū Yūsuf cihâta iʿtibâr ider ferʿler bedenlerinde Muhammed**

112b

1. **cihâta iʿtibâr ider uşūlda meşelâ bir kişi öldi kızınıñ iki kızın**
2. **ğodı böyle olduğunlayın kızınıñ oğlunuñ iki kızı dörde ve uhrâ bir dağı**
3. **ızınıñ kızınıñ oğlın ğodı zıkr olınanuñ şüreti budur**
4. **(Ek 6)**
- 5.
6. **ğâle ʿinde Ebî Yūsuf el-mâli beynehümâ şülüşan ve şäre kaennehu tereke erbaʿa**
7. **benâtin**
8. **ve ibnâ vâhidin şülüşahü li'l-binteyni ve şülüşehi li'l-ibni yaʿnî Ebū Yūsuf kıyında**
9. **mâl üç bölük olur oğlan-ıla iki kız ortasında zîrâ ol kız meyyite**
10. **iki cihetden ulaşur dörd kız gibi olur oğlan bir cihetden ulaşur**
11. **keenehu dört kızın bir oğlın terk itmiş gibidür kızlar ihtişâr**
12. **olınur iki oğlan olur mecmûʿ üç oğlan olur Ebū Yūsuf mâlı**
13. **üç sehmi der iki sehmin ki şülüşân olur iki kııza virür bir sehm ki şülüşdür**

13. oğlana virür **ķāle** ve ‘inde **Muħammedin yuķassemu’l-mālu beynehüm a‘lā semāniyeti ve ‘aşrīne**

113a

1. **sehmen li’l-binteyni işnāni ve ‘işrīne sehmen sittete ‘aşere sehmen min ķabli ebīhimā**
2. **ve sittete eshümin min ķabli ümmehā veli’l-ibni sittete eshümin min ķabli ümmihi**
3. ya‘nī Muħammed mālī ķısmet ider baṭn-ı şānīde iki oğlan-ıla üç ķız ortasında
4. zīrā baṭn-ı aħırde olan iki ķız ataları maķāmında iki oğlan olur
5. anaları maķāmında iki ķız olur āher bir oğlan anası maķāmında bir ķız
6. olur aşıldan şıfat fer‘den ‘aded-i i‘tibār olunmağ-ıla pes eyle
7. olsa mes’ele ‘aded-i rü’üs hisābınca yididen olur dördin
8. oğlana virdük ve üç sehm iki ķızuñ evlādı ortasında baṭn-ı
9. şālişde ķısmet itdük zīrā anda ihtilāf vāķi‘ oldı bir
10. oğlan iki ķız bulunmağ-ıla oğlan daħı beş itdük iki ķız oldı
11. mecmū‘ dört kız oldı ķā‘ ide-i taşhīh üzerine sehmleri üç
12. re’sleri dört nazār itdük üç dörde mübāyin küllī rü’üs-i
13. mevķūf dört mevķūf oldı bu dördi urduķ aşl mes’eleye ki

113b

1. yididür yigirmi sekiz oldı şimden girü her ferīka ne degdügin bilmek
2. tariķi üzere kimüñ yidide nesi varısa dörde uralum yigirmi sekizden
3. virelüm baṭn-ı evvelde olan ođlanuñ dördi var urduķ dörde on
4. altı oldı virdük aña ol baṭnda olan iki kızuñ üçü varıdı
5. urduķ dörde on iki oldı evlādları ortasında baṭn-ı şālişde
6. bir oğlan-ıla iki kız ortasında kısmet itdük altısın oğlana altısın
7. iki kıza virdük kızlaruñ mecmū^c-ı sehmi eyleye yigirmi iki olur on
8. altı sehmi ataları tarafından olur ođlanuñ altı sehmi var hemān
9. zīrā ata cihetinde meyyite ulaşmaz tā ki ol cihetden mīrās
10. yiye **ķāle faşl fi'ş-şımfı's-şānī ūlāhüm bī'l-mīrāsi aķrabeħüm**
11. **ilā'l-meyyiti min eyyin cihetin kāne ve 'inde's-istivā fe men kāne yudlā bi-vārişin**
12. **fehüve ūlā 'inde Ebī Süheylin ve Ebī'l-Fazlı'l- Ĥüffāf ve 'alā Bin Ĥasan el-Yuşrā**
13. ya'ñi bu faşl şımf-ı şānīnün beyānındadır anlar şulardur ki meyyit

114a

1. anlara nisbet olına ecdād-ı sākıṭün ceddāt-ı sākıṭāt gibi
2. bunlar mīrās yimege yigregi meyyite yakın olandur eger ķurbda bu'udda
3. müsāvī olsalar vāriş-ile ulaşan yigrekdür ģayrıdan Ebī
4. Süheyl katında ve dağı Ebī'l-Fazlı'l- Ĥüffāf kıyında meşelā meyyitün anasınun
5. anasınun anasınun anası evlādur anasınun atasınun atasından ol
6. zīrā vāriş-ile ulaşur ya'ñi anasınun anası-yıla ulaşur ki şāhib-

7. farzdur ve sonra ki zevî'l-erhâm-ıla ulaşur ya'nî anasınun
8. atası-yıla ulaşur ki cedd-i fāsiddür **kāle velā tafşile lehü 'inde Ebî**
9. **Süleymān el-Cürcānî ve ebü 'Aliyyün el-Büstî** ya'nî meyyite vāriş-ile ulaşan
10. evlā görmek yokdur Ebî Süleymānî el-Cürcānî kıyında Ebü 'Alî Büstî
11. kıyında zıkr olınan mes'elede bunların kıyında māl üç kısım olur
12. ya'nî iki kısım anasınun atasınun atasına virilür şülüş ya'nî bir kısım
13. anasınun atasına virilür **kāle ve in istivā menāzilehüm veleyse fihim**

114b

1. **men yedlūne bi-vārişin ev kāne küllehüm yedlūhe bi-vārişin ve ittefekat şifatü men**
2. **yedlūne bihim ve ittehadet qarābetehüm fe'l-kısmeti 'alā ebdānihim** ya'nî eger bunlar
3. müsāvî olsalar bunun birle ki anlarda meyyite vāriş-ile ulaşur kimse
4. olmasa veyāhūd küllisi dağı meyyite vāriş-ile ulaşur olsa ve dağı müzekkerlik
5. mü'enneslik şifatında müttefik olsa şol kimsenün şifatı ki anun-ıla
6. bunlar meyyite ulaşur ve dağı qarābetleri müttehid olsa küllî ata
7. tarafından veyā küllisi ana tarafından olmağıla ol vaktin kısmet
8. bedenleri üzerine olur ya'nî bu zıkr olınan şartların mecmūc
9. bulunduğu vakt māl kısmet olunur fūrūun bedenleri üzerine
10. li-lezzekeri mişlü hazzı'l-ünşiyeyn kısmet olunur ya'nî bir müzekkere iki
11. mü'ennes naşibin virmeg-ile kısmet olunur **kāle ve in ihtilefet şifatun**
12. **men yedlūne bihim yuķessimü'l-mālu 'alā evveli baṭnin ihtelefat kemā fi'l-evveli**
13. ya'nî kaçan bunlar derecede berāber olsalar ve dağı şol kimseler ki

115a

1. anlar vāsiṭa olmaqlıg-ıla bunlar meyyite ulaşurlar anlaruñ şıfatları
2. muhtelif olsalar yaʿnī vāsiṭanuñ baʿzı müzekker baʿzı mü'ennes olsa
3. ol vaqt māl kısmet olınur evvelā ihtilāf vāқи^c olan baṭnda
4. nitekim şınf-ı evvelde olduğunlayın yaʿnī māl kısmet olınur anlaruñ
5. ortasında şunuñ üzerine ki mü'ennes naşibinüñ zıfın müzekkere virmek-ile
6. andan şoñra müzekkerler bir ṭā'ife kıılınur şınf-ı evvelde geçen kâ'ide
7. üzerine meşelâ işbu şüret üzerine meyyit bu şüretde anasunuñ
8. atasınuñ atasın terk itdi māl kısmet olınur anasınuñ
9. anası-yıla anasınuñ atası ortasında ki baṭn-ı şānīdür üç
10. bölük olmağıla iki bölügi anasınuñ atasına bir bölügin anasınuñ
11. atasına virilür andan şoñra her birisi naşibin evlādından
12. baṭn-ı aḥīrde olana indürür şüreti budur
13. **(Ek 7)**

115b

1. **ḳāle ve in ihtilafeti ḳarābetihim fe's-şülüşāni li-ḳarābeti'l-ebi ve's-şülüşü li-ḳarābeti**
2. **li-ümmi vehüve naşibü'l-ümmi şumme mā aşābe külli ferīḳin yuḳassime**
beynehüm kemā

3. **lev ittihadet qarābetehüm** yaʿnī derecede berāber olmağıla qarābetleri muhtelif
4. olsa baʿzı ana tarafından baʿzı ata tarafından olmağıla işbu
5. şüret üzerine **(Ek 8)** ol vaqtin şülüşān
6. ata tarafından olana virilür ki atası naşībdür şülüş ana tarafından
7. olana virilür ki anası naşībidür andan soñra her ferīqa kısmet
8. ne virilse kendüler ortasında kısmet olunur nitekim qarābetleri
9. müttehid olıcağ kısmet olunduğunlayın yaʿnī şülüşānı ata tarafından
10. olanlar ortasında kısmet olunur şol qarābetleri müttehid olduğı
11. vaqt olduğunlayın bu zāhirdür beyāna ihtiyāc yoğdur yaʿnī qanqı
12. derecede taaʿddüd ve ihtilāf vāqıʿ olursa anda kısmet itmek
13. gerek iki müzekkere bir müʿenneşe virmek tariği-yile **qāle faşl**

116a

1. **eş-şınfiʿs-şālīşü el-ğükmi fihim keʿl-ğükmi fiʿn-nışfiʿl-evveli aʿnā ūlāhu**
2. **bīʿl-mīrāşi aqrebehim ileʿl-meyyiti** yaʿnī bu faşl şımf-1 şālīşüñ beyānındadır ki
3. evvel şımf-1 şālīş kızkarındaşlar veledlerindedür ve dağı er qarındaşlar
4. kızlarındadır ve dağı ana bir er qarındaşlar oğlanlarındadır bunda ğükme
5. şımf-1 evvelde olan ğükme gibidür ol şımf-1 evvel ki evlādı benātda
6. ve dağı evlād-ı benātı ibnde yidi yaʿnī bunlaruñ mīrāşa yigregi meyyite
7. yağıın olandur pes eyleye kızkarındaş kızı evlādur erqarındaş
8. kızı oğılından **qāle ve in istevā ve fiʿl-ğurbi feveledüʿl-aşabeti ūlā min veledi**
9. **zevīʿl-erğāmi ke-binti ibni ağıin ve ibni bint uğıtin killā ğümā li-ebin**
10. **ve ūmmin evli ebin ev-iğda ğüme li-ebin ve ūmmin veʿl-ağırū li-ebin el-māl küllühü li binti ibn**

11. **i'l-ahî li'l ennehâ veled**'l-**ʿaşabeti** ya^{ʿnî} eger yakın olmağda berāber olsalar ʿaşabe veledi
12. yigrekdür **zevî**'l-erhām veledinden meşelā bir kişi öldi erkarındaşuñ
13. kızınıñ oğlın qodı gerekse ikisi bile ata ana bir olsun biri

116b

1. ata bir olsun ol vaqt māluñ küllîsi erkarındaş oğlanuñ kızına
2. virilür **zîrā** er karındaş oğlı ʿaşabe kızını ʿaşabe veledidür işbu şüret
3. üzerine **(Ek 9)** eger su'āl olunsa şinf-ı evvelde veled-i
4. vāriş demek veled şāhib-farz demekdür diyü ihtiyār itdi şinf-ı
5. şālişde veled-i vāriş demek veled-i ʿaşabe demekdür diyü ihtiyār itdi
6. niçün dinilse cevāb virürüz ki şinf-ı evvelde veled-i ʿaşabe **zevî**
7. 'l-erhāma derecede berāber olmağ mutaşavvar degüldür belki **zavî**'l-erhāma
8. derecede berāber olan veled vārişdür andan murād veled-i şāhib-farzdur
9. şinf-ı şālişde **zevî**'l-erhāma berāber olan veled-i ʿaşabedür veled-i
10. vāriş olmağ mutaşavvar degüldür anıñ-çün evvelde vāriş-i şānīde veled-i
11. ʿaşabe demek ihtiyār itdi **qāle velev kāne li-ümmin el-māli beynehüm lille'z-zikri**
12. **mişlü hazzî**'l-ünşeyeyn ʿinde **Ebî Yūsuf bi-i'tibāri**'l-**Abdāni** ve ʿinde **Muhammedin**
13. **e**'l-mālu beynehümā inşāfen bi-i'tibāri'l-uşūli ya^{ʿnî} eger erkarındaş oğlı

117a

1. kız-ıla kızkarındaş kızı oğlı ana bir olsalar māl bunlaruñ
2. ortasında bir müzekkere iki mü'enneş naşībin virmeg-ile kısmet olunur
3. Ebū Yūsuf kıyında bedenleri i'tibāri-yile ya'nī çün bir müzekker
4. bir mü'enneşdür uşūlda ihtilāflarına nazār olunmaz lille'z-zekeri mişlü hażzı
5. ı'l-ünşeyyn kısmet olunur ammā Muḥammed kıyında māl enşāf olur
6. ya'nī iki bölük olur bir bölük müzekkere bir bölük mü'enneşe virilür
7. uşūl i'tibāri-yile dimek ma'nāsı budur ya'nī çünki ikisi bile
8. ana birdür vāsıtada müzekkerlikde mü'enneşlikde ihtilāf yokdur eyleye
9. māl enşāf olur müzekkerligi mü'enneşlik üzerine terciḥ itmegüz
10. **ķāle ve in istevā vā fi'l-ķurbi velayse fihim veledü aşabetin evkāne**
11. **küllehim evlād el-aşabāti ev ba'zehüme'l-aşabāti ev ba'zehüm evlāde**
12. **aşābi'l-ferāizi ve Ebū Yūsuf ya'tebürü el aķvā ve Muḥammedün yuķassimu'l-**
māle a'lā'l-iḥveti
13. **ve'l-aḥevāti me'a i'tibāri 'adede'l-fürüci ve'l-cihāti fi'l-uşūli**

117b

1. ya'nī eger bu şinfda berāber olsalar meyyite yaķın olmaķda anlarda
2. veled-i aşabe olmasa veyāḥūd küllisi veled-i aşabe olsa veyā
3. ba'zı veled-i aşabe ba'zı veled-i şāhib-farz olsa Ebū Yūsuf
4. aķvāya i'tibār ider ya'nī ata ana bir olan evlādur ana bir olandan
5. ata bir evlādur ana bir olandan ve fer'lerinde daḥı ḥāl böyledür
6. ammā Muḥammed mālı kısmet ider er ķarındaşlar kız ķarındaşlar ortasında
7. fürücuñ 'adedin i'tibār eylemeg-ile ve daḥı i'tibār eylemeg-ile **ķāle**

8. **femā aşābe külli ferīḳin yuḳessimu beyne fūrūcihim kemā fi'ş-sımfı'l-evveli**
9. **kemā izā tereke şelāse benāte aḩevatin müteferriḳine ve şülüse benin ve şelāse**
10. **benāte aḩevātin müteferriḳātin bihazihi'ş-şüreti içinde Ebī Yūsuf**
11. **yukassimü külle'l-māli beyne fūrūci benī'l-a'yāni şümme beyne fūrūci benī'l-illāti**
12. **şümme beyne fūrūci benī'l-eḩyāfi lille'z-zekeri mişlü ḩazze'l-ünşeyeyn erbā'an bi-i'tibār**
13. **i'l-abdāni ya'ni şol nesne kim her ferīḳa virilür fer'leri ortasında**

118a

1. kısmet olunur nitekim şımf-ı evvelde olduğunlayın meşelā bir kişi öldi
2. üç karındaşınıñ ayru ayru üç kızın terk itdi ve daḩı üç kız
3. karındaşınıñ üç oğlın üç kızın terk itse işbu şüret üzerine
4. **(Ek 10)** küllisi evlādları şāḩib-farz olmak şüreti budur
5. ba'zı veled-i şāḩib-farz veled-i aşābe olmak şüreti budur
6. **(Ek 11)** Ebū Yūsuf katında māl kısmet olunur
7. ata ana birlerüñ fer'leri ortasında andan şoñra ata birlerüñ fer'leri
8. ortasında andan şoñra ana birlerüñ fer'leri ortasında lille'z-zekeri mişlü
9. ḩazze'l-ünşeyeyni ya'ni bir müzekkere iki ünşā naşibin virmegile kısmet
10. olunur ol zıkr olınan mecmūci mes'elenüñ şüreti budur Ebū Yūsuf
11. katında ata ana birlerüñ fer'leri muḩademdür ğayrınıñ üzerine zırā
12. bu aḩvādur meyyite qarābetde pes eyleye dört rubci kılnur iki rubci
13. ata ana bir kız karındaş oğlına virilür bir rubci ata ana bir kız karındaş

118b

1. kızına virilür bir rub^c dağı ata ana bir erkarındaş kızına virilür
2. andan şöra eger ata ana bir fer^cleri bulunmasa māl kısmet olunur
3. buncılayın ata birlerüñ fer^cleri ortasında bedenleri i^ctibāri-yile
4. zīrā qarābet-i ebb aqvāidür qarābet-i ümmden ancılayın māl bunlaruñ
5. dağı ortasında erbā^c kılnur iki rub^c ata bir qarındaş oğlına
6. virilür bir rub^c ata bir erkarındaş kızına virilür ana birlerde dağı
7. hāl eyledür Ebū Yūsuf katında mes'elenüñ taşihhi dörtten olur şüreti
8. budur (Ek 12)
9. **kāle ve 'inde Muḥammedin yukassimu şülüşe'l-māli beyne fūrū'ci benī'l-eđyāfi fi 'ale's-seviyyeti**
10. **şülāşen istevāe uşūlihim fī'l-kısmeti ve'l-bākī beyne fūrū'ci benī**
11. **i'l-'ayāni inşāfen bi-i^ctibāri 'adede'l-fūrū'ci fī'l-uşūli nişfehu**
12. **li-binti'l-aḫi naşibe ebīhā ve nişfi'l-aḫeri beyne veledi'l-uḫti**
13. **lille'z-zekeri mişlü ḫazzi'l-ünşeyeyn ve teşahḫü hazihi'l-mes'eleti 'inde Muḥammedin min tis'atin**

119a

1. ya^cnī Muḥammed kıyında şülüş māl kısmet olunur ana birlerüñ veledi ortasında
2. üç bölük olmağıla berāber kısmet olunur zīrā aşıllar ı kısmetde
3. berāber olduğı-çün bākisi ata ana birlerüñ oğlanları ortasında

4. enşāf olmağ-ıla kısmet olundı ‘aded-i fūrū’ i‘tibār itmeg-ile pes
5. eyleye aşl mes’ele üçden olur şülüs ki birdür virdük ana
6. birlerüñ veledlerine mabākī ikinüñ birin virdük ata ana bir er-
7. qarındaş kızına ki atası naşībidür birin ata ana bir kızqarındaşınıñ
8. bir oğlına bir kızına virdük aşıldan şıfat fer‘ den ‘aded
9. i‘tibār itmeg-ile iki kız olur ol ecilden mabākīnuñ nişfina
10. müstahıkk olur andan soñra oğlan beş olmağıla üç kız olur
11. kâ‘ide-i taşhīh üzerine sihāmıla rü’üs ortasında üç hālete
12. nazar itdük ana birlerüñ sehmleri bir re’sleri üç bir üçe
13. mübāyin üç mevķūf ata ana bir er qarındaşınıñ kızınıñ sehmi bir

119b

1. re’si bir bir bire müstakīm darba hācet yok ata ana bir kız qarındaş
2. veledlerinüñ sehmleri bir re’sleri üç bir üçe mübāyin üç
3. mevķūf bir yirde var üç mevķūf bir yirde var üç dahı
4. nazar itdük mümāşil birinüñ küllin urduķ aşl mes’eleye ki üçdür
5. tokuz oldı şimden girü kimüñ aşl mes’elede nesi varısa mađrūba
6. uralum mabalagdan virelüm ana bir evlādınıñ biri var urduķ
7. üçe hemāñ üç oldı virdük anlara her birine bir sehm degdi
8. ata ana bir erqarındaş kızınıñ biri var urduķ üçe tamām üç
9. oldı virdük aña ata ana bir kızqarındaş veledlerinüñ biri
10. var urduķ üçe hemāñ üç oldı virdük anlara iki sehmin
11. oğlana bir sehmin kıza virdük **ķāle velev tereke şülüşe benātin benā ihvetin**

12. **müteferriqayni bi-hezahi's-şüreti'l-mālū kullühü li-binti ibni'l-aḥi li-ebin ve ümmin**
13. **bī'l-ittifāki li-ennehā veledü'l-ʿaşabeti vel aḥi eyḍān kuvveti'l-ḳarābeti yaʿnī eger**

120a

1. meyyit üç erḳarındaşuñ üç oğlınuñ üç kızın terk itse
2. ayru ayru yaʿnī birisi ata ana bir olsa birisi ata bir olsa birisi ana
3. bir olsa bu şüret üzerine **(Ek 13)**
4. mālūñ küllisi ata ana bir er ḳarındaş oğlınuñ kızına virilür ittifāki
5. anıñ-çün kim veled-i ʿaşabedür zīrā er ḳarındaş oğlu ʿaşabedür
6. anuñ veledi ʿaşabe veledidür ve daḥı ol kız veled-i ʿaşabe olduḡunlayın
7. anıñ-çün kuvvet-i ḳarābet daḥı vardır zīrā ata ana bir erḳarındaş oğlınuñ
8. veledidür maʿlūmdur ata birden ana birden ata ana bir aḳvāīdür anıñçüñ
9. küllisi ittifāki anuñ olur **ḳāle faşl fı's-şıfı'r-rābiʿ el-ḥükmi**
10. **fihim ennehü izā inferde vāhidin minhüm isteḥaḳḳ el-māle külleḥü li-ʿademi'l-mezāḥimi**
11. yaʿnī bu faşl şıf-ı rābiʿ beyānındadır ancılayın şıf-ı rābiʿ kim meyyitüñ
12. dedelerine abalarına ulaşırlar ʿammeteler ḥāleteler gibi ḥüküm bunlarda budur kim
13. ḳaçan bunlardan birisi yalıñuz bulunsa mālūñ küllisi anuñ olur

120b

1. māni^c olmadığı ecl-içün meşelā meyyit yaluñuz ‘ammetesin yāḥūd
2. ana bir ‘ammisi terk itse māluñ küllisi anuñ olur amma yaluñuz
3. olıcaḡ māla müstaḥiḡḡ olmaḡ bu şınfa muḥtaşş degül belki sāir
4. eşnāfa daḡı müşterekdür bunda zıkr itdüḡi muşannifüñ iḡtirāz
5. içün degüldür belki bu şımf ba‘īd olduḡı-çün māla müstaḥiḡḡ
6. olmamaḡ tevehhümin def itmek içün **ḡāle ve izā ictimā‘u evkāne**
7. **ḡayyizi ḡarābetehüm mütteḡiden kel-‘ümmāti evi’l-aḡvāli evi’l-ḡālāti fı’l-aḡvāi**
8. **minhüm ūlā bi’l-icmā‘ a‘nā enne men kāne li-ebin ve ümmin ūlā mimmen kāne**
9. **li-ebin vemin kāne li-ebin evlā mimmen kāne li ümmin zekūran kāmū ev ünāşen**
10. ya‘nī ḡaçan bunlar cem‘ olsalar ve daḡı ḡayyiz-ı ḡarābetleri mütteḡid olsa
11. küllisi ata ḡarafından veyāḡḡūd ana ḡarafından olmaḡıla ol vaḡt
12. bunlardan aḡvā olan mīrāşa yigrekdür ittifāḡı meşelā ‘ammeler gibi
13. kim küllisi ata ḡarafındandır ve ḡāleler ḡāleteler gibi kim küllisi ana

121a

1. ḡarafındandır ammā aḡvā evlādur dimeḡ ya‘nī ata ana bir olan
2. evlādur ata birden ve ata bir evlādur ana birden dimeḡ olur
3. gerek müzekker ve gerek mü’ennes olsun meşelā ata ana bir ‘ammete evlādur
4. ana bir ‘ammiden ve ata ana bir ḡālete evlādur ata bir ḡāleden **ḡāle**
5. **ve in kāmū zekūran ve ünāşen ve istevāt ḡarābetehüm fe lille’z-zekeri mişlü ḡazzi**
6. **‘l-ünşeyeyni ke‘ammi ve ‘ammeti kilehümā li-ümmin ev ḡālın ve ḡaletin killā hümā li-ebin ve ümmin**
7. **ev li-ebin ev li-ümmin** ya‘nī bunlarıñ ḡayyiz-i ḡarābetleri mütteḡid olduḡı taḡdīr

8. üzerine muhteliğ olsalar ba'zı müzekker ba'zı mü'ennes olsa
9. ve dağı derecede berāber olsalar ol vaqt māl lille'z-zekeri mislū ḥazzi
10. 'l-ünseyeyni kısmet olunur meşelā ana bir 'ammi-yile 'ammete gibi aşılđa müttehid
11. dururlar kim atadur ve dağı ḥāl ve ḥālete gibi kim aşılđa müttehid dururlar kim
12. atadur bunuñ gibi şüretde iki sehm müzekkere bir sehm mü'enneşe virilür **ḳāle**
13. **ve in kāne ḥayyize ḳarābetehim muḥtelefen felā i'tibāre li-ḳuvveti'l-ḳarābeti velā velede'l-ʿaşabeti**

121b

1. **ke 'ammeti li-ebin ve ümmin ve ḥāleti'l-ümmin ve ḥāli li-ebin ve ümmin 'ammeti li-ümmin fe's-şülüşāni**
2. **li ḳarābeti'l-ebi hüve naşbu ebihā ve's-şülüşü li-ḳarābeti'l-ümmi huve naşbü ümmihā**
3. **summe mā aşābeti li-küllü ferīḳin yuḳassimu beynehüm kemā lev ittiḥadet ḥayyize ḳarābetehüm**
4. ya'ni kaçan bunlaruñ ḥayyiz-i ḳarābetleri muhtelif olsa ba'zı ata tarafından
5. ba'zı ana tarafından olsa ol vaqt kuvvet-i ḳarābete i'tibār yoḳdur
6. ya'ni ata ana bir olan ata bir olandan evlā olmaz pes eyleye māluñ
7. şülüşānı ata tarafından olana şülüsi ana tarafından olana virilür
8. andan şoñra her ferīḳa ne virilürse anlaruñ ortasında kısmet
9. olunur nitekim ḥayyiz-i ḳarābetleri müttehid olduḡunlayın ḥayyizi ya'ni ḳarābet
10. müttehid olıcaḳ nitekim ata ana bir evlādur ata birden ata bir evlādur ana
11. birden yine ancılayın her ferīḳa virilen anlaruñ ortasında kısmet
12. olunur bu tarıḳ üzerine ya'ni ata ana bir evlā olur ata birden

13. ata bir evlādur ana birden meşelā bir kişi ata ana bir ʿammetesin ata bir

122a

1. ʿammüsin terk itse ve dağı ata ana bir hāletesin ata bir hālin
2. terk itse ol vağt sülüşān ata ʿarafına virilür sülüş ana ʿarafına
3. virilür lakin sülüşānı ata bir ʿammete alur sülüşü dağı ata ana bir hālete
4. alur ğayrıya nesne virilmez kuvvet-i ʿarābet olduğı ecilden terciĥ
5. olınur ğayyiz-i ʿarābet mütteĥid olduğı yerde terciĥ olunduğı gibi **ķāle**
6. **faşl fı evlādihim el-ĥükmi fıhim ke'l-ĥükmi fı'ş-şınfı'l-evveli a'nā**
7. **velāhüm bī'l-mīrāři aķrabeĥüm ile'l-meyyiti min eyyi cihete kāne ve in istevā**
8. **fı'l-ķurbi ve kāne ğayyize ʿarābetehim mütteĥiden femen kāne lehü kuvveti'l-ķarābeti fehüve**
9. **ülā bī'l-icmāi** ya'ni bu şınf-1 rābi'ün evlādı beyānındadır bu řınfuñ
10. evlādın başka bir faşılda zıkr itdi şınf-1 rābi'de evlāda
11. řāmil olur ʿibāret olmaduğı-çun sāirinün ĥilāfınca zīrā
12. ba'zıda **ve in sefele** ba'zıda **ve in ʿalā** demek-ile řāmil ķılındı
13. ve hem ĥükümde bir olduğı-çün başka bir faşılda zıkr olınmağa muĥtāc

122b

1. olınmadı bilgil ki şınf-1 rābi' evlādında ĥüküm şınf-1 evvelde ki ĥüküm
2. gibidür ya'ni mīrāřa bunların yigregi meyyite yakın olandır aķraba

3. cihetinden olan gerek ciheti ab^çaddan olsun gerek ciheti
4. ab^çaduñ gayrıdan olsun cihet-i akrab cihet-i ab^çaddan olmağdan
5. murād akrāb ab^çad bir cihetden olmağdur ya^çnī ikisi bile ata tarafından
6. ola akrab cihet-i ab^çaddan olmağdan murād biri ata tarafından
7. olub biri ana tarafından olmağdur eger meyyite yakın olmağda berāber
8. olsalar ve hayyiz-i qarābetleri müttehid dağı olsa ya^çnī mecmū^ç ata tarafından
9. veyāhūd ana tarafından olsalar şol kimsenüñ ki kuvvet-i qarābet
10. vardır ya^çnī ata ana tarafından olsa ol yigrekdür ittifākı
11. ol kimesneden ki anıñçün kuvvet-i qarābet olmaya **qāle ve in istevā fi'l-qarābeti**
12. **ve kāne hayyize qarābetehüm muttehidin fe veledel-çāşabeti ulā ke-binti'l-çammi ve ibni'l-çammeti**
13. **kilāhümā li-ebin ve ümmin evli ebin el-mālu küllühü li-binti'l-çammi** ya^çnī eger meyyite yakın

123a

1. olmağda derece itibār-ile berāber olsalar ve dağı hayyiz-i qarābetleri
2. bir olsa küllisi ata tarafından olmağ-ıla yā küllisi ana tarafından
3. olmağ-ıla ol vaqt çāşabe veledi yigrekdür meşelā bir kişi öldi çammisi
4. kızın çammetesi oğlın qodı ikisi bile ata ana bir ola veyā ikisi bile
5. ata bir ola ol vaqt māluñ küllisi a^çmmi kızınıñ olur veled-i çāşabe
6. olduğı-çun çammete oğlına nesne virilmez egerçi derecede berāber-ise
7. ve dağı hayyiz-i qarābetleri müttehid-ise **qāle ve in kāne çadehümā li-ebin ve ümmin**

8. **ve'l-aḥirü li-ebin kâne el-mālu küllehu limen kâne lehü kuvvete'l-ḡarābeti fī'z-
zāhiri'r-rivāyeti**
9. **ḡiyāsen ʿalā ḡāleti li-ebin fe innehā meʿa kevnihā veledün zevī'r-raḡmi ve hiye ūlā**
10. **li-ḡuvvet'l-ḡarābeti mine'l-ḡāleti li-ümmin meʿa kevnihā veledel-vāriḡeti li
enne't-tercīḡi li-maʿnā**
11. **fīhi vehüve ḡuvveti'l-ḡarābeti ūlā mine't-tercīḡi li-maʿnā fī ḡayrihi vehüve edlā'u**
12. **bī'l-vāriḡi** yaʿnī kaçan şımf-ı rābiʿ evlādınıñ biri ata ana bir olsa
13. ve biri ata bir olsa ol vaḡt māluñ küllisi şol kimsenüñ olur ki

123b

1. anıñ-çun ḡuvvet-i ḡarābet ola yaʿnī ata ana bir ola İmām Aʿzamdan zāhir
2. rivāyetde ata bir ḡālete üzerine ḡiyās idüb ki bu zevī'r-raḡm veledi
3. olmaḡ-ıla yigrekdür mīrāşa ana bir ḡāleteden bunuñ birle ki veled-i vāriḡdür
4. zīrā tercīḡ iki cihet-ile olur bir ḡuvvet-i ḡarābet cihet-ile tercīḡ var ḡuvvet-i
5. ḡarābet-ile tercīḡ yaʿnī ata ana bir olan ata bir olan üzerine tercīḡ
6. ve ata bir olan ana bir olan üzerine tercīḡ yigrekdür vāriḡ-ile
7. ulaşmaḡ-ıla tercīḡden yaʿnī veled-i vāriḡ olmaḡ-ıla tercīḡden
8. eger su'āl olunsa ḡuvvet-i ḡarābet ʿammete oḡında degüldür belki
9. anasındadır eyleye zātında bir maʿnī ḡāşıl olmadı ki anuñ-ıla tercīḡ
10. olına dinilse cevāb virilür ki anasında olan ḡuvvet-i ḡarābet
11. sirāyet ider ferʿine ki oḡlıdur keennehu zātında olmış gibidür **ḡāle**
12. **baʿḡühümü'l-mālū küllehü li-bintü'l-ʿammi li-ebin li-ennehā veledü'l-ʿaşabeti**
yaʿnī baʿzı
13. meşāyiḡ rivāyet ḡayr-ı zāhiriyyete binā idüb aydurlar māluñ küllisi

124a

1. ‘ammi kızınıñdur veled-i ‘aşabedür dirler ‘ammete oğlunun hilāfinca ol
2. veled-i zi’r-raħmdür bu zıkr olanda kaçan ‘amm dağı ata ana bir olsa
3. ol vaqt māluñ küllisi ‘ammi kızınıñ olur ittifaķı zırā hem kuvvet-i
4. karābet ve hem veled-i ‘aşabalık vardır **ķāle ve in istevā ve fi’l-ķurbi velekün**
5. **iħtilafe ħayyize karābetehüm lā itibare li kuvveti’l-ķarābeti velā veledi’l-‘aşabeti**
6. **fī zāhiri’r-rivāyeti kıyāsen ‘alā ‘ammeti li-ebin ve ümmin fe innehā ma’kevnihā**
7. **zāte karābeteyni ve veledü’l vārişi mine’l ciheteyni leyse’t ülā mine’l-ħāleti**
8. **li-ebin velikin şülüseyni limen yudlā bi-ķarābeti fe ya‘tebirü fihim kuvvete’l-ķarābetü**
9. **şumme veledi’l ‘aşabeti ve’ş-şülüşü limen yudlā bi-ķarābeti’l- ummi fe ya‘tebirü fī him kuvvete’l-ķarābeti**
10. ya‘nī şımf-ı rābi‘ evlādı meyyite yakın olmaķda berāber olsalar lakin ħayyiz-i
11. karābetleri ya‘nī ulaşmaları ciheti muħtelif olsa ba‘zı ata tarafından
12. ve ba‘zı ana tarafından olmağıla ol vaqt kuvvet-i karābete ya‘nī ata
13. ana bir olmağıla ve dağı ‘aşabe olmağıla itibār yoķdur zāhir rivāyetde

124b

1. kıyās idüb ata ana bir ʿammete ki bu iki qarābet ıssı olmağ-ıla ve dağı
2. iki tarafından veled-i vāriş olmağ-ıla evlā degüldür ata bir hāleteden
3. şol yirde bir kimesne ölse ata ana bir ʿammetesin ve dağı ana bir
4. hāletesin terk itse ʿammete evlā degüldür hāleteden bunuñ birle
5. ʿammetede kuvvet-i qarābet yaʿnī ata ve hem ana tarafından qarābet olmağ vardur
6. ve dağı veled-i vāriş olmağda var zīrā ʿammetenüñ atası meyyitüñ
7. cedd-i şahīhi olur ʿaşabe olur anası cedd-i şahīha olur şahib-farz
8. olur bunuñ birle evlā degüldür cihet-i qarābet muhtelif olduğı-çun
9. pes eyleye şülüşān ata tarafından olana virilür andan soñra anlaruñ
10. ortasında evvelā kuvvet-i qarābet itibār olınur andan soñra veled-i ʿaşabe
11. olmağ itibār olınur şülüşānı anlara taqsīm idicek ve şülüş ve dağı
12. ana tarafından olana virilür anlarda dağı kuvvet-i qarābet muʿteberdür
13. ve ʿaşabe muʿteber olmasın muşannif zıkr itmedi bunda veled-i ʿaşabe

125a

1. olmağ mutesavvar olmaduğı-çun **ķāle şumme ʿinde Ebī Yūsuf rahimallah mā aşābe**
2. **biküllü ferīkin yukassimu ʿalā abdāni fūrūhim meʿa itibāri ʿadede'l-cihāti**
3. **fi'l-fūrūci ve inde Muhammedin yuksemu'l-mālu ʿalā evveli batnün ihtilafe maʿ itibāri**
4. ʿadede'l-fūrūci ve'l-cihāti fi'l-uşüli kemā fi'ş-şinfi'l-evveli yaʿnī bu zıkr
5. olınan tertīb üzerine vāқиʿ oldukdan soñra bilgil Ebū Yūsuf
6. kıyında ata tarafından ana tarafından ferīka ne virildi-yise kısmet
7. olınur ferilerinüñ bedenleri üzerine ʿaded-i cihāt itibār olmağ-ıla

8. fer'lerde meşelâ farz idelüm bir kişi öldi ata bir 'ammetesinüñ
9. kızınıñ iki oğlın qodı âher bir 'ammetesinüñ oğlınıñ iki kızın
10. qodı ki hem ana bir 'ammisinüñ kızınıñ kızlarıdır ve dağı bunlaruñ
11. ile ata bir hâletenüñ kızınıñ iki kızın qodı âher ata bir hâletenüñ
12. oğlınıñ iki oğlın ki ata bir hâlinüñ kızınıñ oğlanları dörde
13. işbu şüret üzerinedür (Ek 14)

125b

1. Ebü Yūsuf kıyında aşl mes'ele üçdendür şülüşānı iki ata tarafından
2. olanlara virilür şülüş bir ana tarafından olanlara virilür lakin
3. bu mes'elenüñ taşihhi Ebü Yūsuf kıyında otuzdan olur zirā ata
4. tarafından olanlaruñ sihāmları iki re'sleri 'aded-i cihāt
5. fer'de i'tibār olıcaq dört olur zirā iki oğlan var qarābetleri
6. bir cihetden ve iki kız var qarābetleri iki cihetden fer'de cihet
7. i'tibār olmağ-ıla dört kız oldu ihtisār olmağ-ıla iki oğlan
8. olur iki evvelkiler-ile dört olur iki sehm dört re'se qā'ide-i
9. taşihh üzerine muvāfaqa-ı nışfiyye olur nışf-ı rü'ūs mevqūf
10. iki mevqūf olur ana tarafından olanlaruñ sehmleri bir re'sleri
11. 'aded-i cihātı fer'den i'tibār olınmağ-ıla biş olur zirā iki
12. oğlan iki cihetden qarābet ıssı olduğı-çun dört oğlan
13. kılnur iki kız dağı ihtisār olunur biş olur bir sehm bişe

126a

1. hōd mübāyindür eyleye biş mevķūf olur rü'üs-i mefķūfe-ile
2. rü'üs-i mevķūfe ortasında nazār olundı bir yirde var iki
3. mevķūf bir yirde var biş mevķūf iki bişe mübāyin aşl ķā^cide
4. üzere birinüñ küllin birinüñ külline urduķ aşl mes'eleye ki üçdür
5. otuz oldı şülüşān yigirmi ata tarafından olanlara virilür anuñ
6. daķı onı ^cammete kıızı oĝlanlarına virilür onı daķı iki kıza ki
7. meyyite iki ulaşur anlara virilür otuzuñ şülüşı daķı ondur ana
8. tarafından olanlara virilür anuñ sekizi iki oĝlana ki meyyite
9. iki tarafından iki cihetden ulaşurlar anlara virilür ikisi daķı ol iki
10. kıza ki bir cihetden ulaşurlar anlara virilür ammā Muħammed kıyında māl
11. kısmet olunur ol baında ki iħtilāf vāķi^c olur anda kısmet
12. olunur ve daķı anda ^caded-i fūrū^c ve daķı cihāt i'tibār olunur
13. eyleye ata tarafından ata bir ^cammi iki ^cammi kıılınur ^caded-i fer^c aşılđa

126b

1. i'tibār olunmaĝ-ıla beş olunmaĝ-ıla dört ^cammete olur ve ata bir ^cammetelerüñ
2. her birisi iki ^cammete kıılınur fer^cden ^caded aşılđa mu^cteber olmaĝ-ıla
3. mecmū^c ^cammete sekiz olur aşl mes'ele yine üç şülüşān iki sekize muvāfaķa-ı
4. nişfiyye nişf-i rü'üs mevķūf dört mevķūf olur ata tarafından
5. ata bir hāl iki hāl kıılınur beş olunmaĝ-ıla dört hālete oldı

6. ana bir hāletelerüñ her birisi iki hālete kılnur ferden ʿaded aşılđa
7. iʿtibār olunmađ-ıla mecmū ʿ sekiz hālete oldu şülüş mesʿeleki birdür
8. sekize mübāyin küllī rūʿüs mevķūf sekiz mevķūf rūʿüs-ile rūʿüs
9. ortasında nazar itdüğ dört sekize müdāhil ekşeri aʿdād ki sekizdür
10. urduķ aşl mesʿeleye ki üçdür yigirmi dört oldu pes maʿlūm
11. oldu ki Muḥammed kıatında bu mesʿelenüñ taşihhi yigirmi dört oldu kıaldı
12. ol iki ʿamel ki sen bildüñ anlaruñ tarıķı üzerine ʿamel idesin
13. **ķāle kemā fiʿş-şınfiʿl-evveli** yaʿnī nitekim şınf-1 evvelki evlād-1 benāt

127a

1. ve evlād-1 benāt-1 ibndür anlarda Ebū Yūsuf kıyında Abdāni
2. fürü ʿ muʿteberdür Muḥammed kıyında cihāt muʿteberdür yine bunda
3. dağı anlaruñ mezhepleri eyledür **ķāle şumme yenteķilu hazāʿl-ķükümü ilā ciheti**
4. **ʿumūmeti ebebeyyū ve hāletihim şumme ilā evlādihim kemā fiʿl-ʿaşebāti** yaʿnī şol
5. ķüküm ki mufaşşāla meyyitüñ ʿammetelerinden ve hāletelerinden ve dağı anlaruñ
6. evlādlarından zıkr olundu ol ķüküm meyyitüñ atası ve anası
7. ʿammetelerine ve dağı hāletelerine müntaķil olur ve andan şoñra anlaruñ
8. evlādlarına müntaķil olur andan şoñra atası atasınuñ ve anası
9. anasınuñ ʿammetelerine hāletelerine andan şoñra evlādlarına ķüküm
10. müntaķil olur netekim ʿaşabelerde olduğunlayın yaʿnī kaçan meyyitüñ
11. ʿammeteleri hālleri hāleteleri bulunmasa ķüküm meyyitüñ atası ʿammilerine
12. hāletelerine hālalarına ve dağı anası ʿammetelerine ve hāletelerine hālalarına
13. müntaķil olur andan şoñra evlādlarına müntaķil olur kaçan bunlardan

127b

1. birisi bulunmasa cemī^c mālī hıfz ider kaçan bir niçesi cem^c olsa
2. mecmū^c ata tarafından yāhūd ana tarafından olsa ol vaqt
3. aqvā olan ya^cnī ata ana bir olan yigrekdür gayrdan eger ata ana bir
4. olmağda berāber olsalar ol vaqt li'lez-zekeri mişlü hazzı'l-ünseyeyn kısmet
5. olunur eger cihet-i qarābetleri muhtelif olsa ba^czı ata tarafından
6. ba^czı ana tarafından olmağ-ıla ol vaqt şülüşān ata tarafından
7. olana şülüş ana tarafından olana virilür eger bunlar bulunmasa
8. evlādlarında hüküm ilā gayri'n-nihāyete böyle itibār itmek gerek
9. dimek-ile aña işāret itdi zīrā evvelā mu^cteber
10. olan meyyitūñ aşabeleridür andan sonra atası aşabeleridür andan
11. şöıra dedesin aşabeleridür andan şöıra ilā gayr'in-nihāye müntakıl olur
12. bu dağı ancılayındur **qāle faşl fi'l-hunşā li'l-hunşā el-meşkülü eḡallü en-**
13. **naşībeyni a^cnā esveü'l-hāleyni içinde Ebī Hanifeti rahimehu ve aşhābihi ya^cnī**

128a

1. bu faşl hünşā mīrās yimekligi bildürür hünşā-yı müşkil için
2. müzekker mü'ennes naşībinūñ eḡalli vardur ya^cnī müzekker mü'ennes ḡāllerinūñ
3. aḡvaṭı vardur İmāmı A^czam kıyında ve dağı anuñ aşhābı İmāmı Ebū Yūsuf
4. İmāmı Muḡammed bilḡil ki kaçan bir kişinün zekeri ve dağı ferici olsa aña

5. hūnṣā dirler ammā fercinden tebevṣül itse mü'enneṣ olur zekerinden tebevṣül
6. itse müzekker olur ikisinden bile tebevṣül itse ammā birinden evvel gelse
7. eger zekerinden olsa müzekker eger fercinden oldu-yısa mü'enneṣ olur
8. eger ikisinden daḥı berāber gelse ḳanḳısından çok gelürse añā
9. i'tibār olunur ḳaçan bāliḡ olsa 'alāmet-i ricāl zāhir olsa
10. meṣelā saḳal bitse ve daḥı 'avretlere vaṭy itse ol vaḳt müzekkerlerden
11. olur ḳaçan göḡsi bitse ḥayz görse 'avretlerden olur ḳaçan
12. iki 'alāmet bile olsa ya'ni saḳal hem göḡsi olsa bāliḡ olmazdan
13. öñdin ikisinden bile tebevṣül itse keṣretde ya'ni çoklıkda ve öñdin

128b

1. ōñra olmaḳda berāber olsa ol vaḳt hūnṣā-yı müṣkil olur zīrā
2. insān müzekker-ile mü'enneṣde münḥaşırdur ol inḥiṣāra ḥalel virdüḡi
3. için ḥāl ma'ḷūm olmadı müṣkil oldu anıñ-çün hūnṣā-yı müṣkil
4. dirler **ḳāle vehüve ḳavli 'āmmeti's-ṣaḥābeti raḳıyallah'anhum ecma'in ve 'aleyh**
5. **i'l-feteviyyu** ya'ni hūnṣā-yı müṣkil için ekalle naṣıbeyn olmaḳ cem'ic ṣaḥābe
6. ḳavlidür fetvā daḥı bunuñ üzerinedür bizüm kıyumuzda **ḳāle kemā izā tereke**
7. **ibni ve bintā ve hūnṣā li'l-hūnṣā naṣībü bentü li-ennehu müteyaḳḳının ve 'inde's-Şa'bi**
8. **vehüve ḳavli 'Abdullah ibni 'Abbās raḳıyallahu'anhu li'l-hūnṣā niṣfu'n-naṣıbeyni**
9. **bi'l-münāzi'ati** meṣelā bir kiṣi öldi bir oḡlın ve bir kızın ve bir hūnṣā-yı
10. müṣkilin ḳodı burada hūnṣā-yı müṣkile kıız naṣıbi vardur zīrā
11. müzekker mü'enneṣ olduḡı taḳdīr üzerine ṣübütü ma'ḷūmdur ziyādesi

12. meşkükdür mücerred şekk-ile müstaḥiḳḳ olmaz ammā Şa'bī katında ol
 13. 'Abdullah İbn 'Abbās kavlidür Allah aña raḥmet eylesün ḥünṣā için

129a

1. müzekker mü'enneṣ naşibinüñ nişfi vardır münāza'a-yıla ya'ni müzekkerlig-ile
 2. mü'enneṣlik-ile münāza'a-yıla ikisinüñ naşibinüñ nişfi vardır biri
 3. müteyakḳın olmaduđı-çun **ḳāle Ebū Yūsuf li-ibni sehem in ve li'l-binti**
 4. **nıṣfü sehem in ve li'l-ḥünṣā nıṣfü'n-naşibeyni vehüve şülüṣeti erbā'i sehem in**
li-enne'
 5. **l-ḥünṣā yestaḥiḳḳu sehimen im kāne zekeran ve nişfe sehem in in kāne ünṣā ve**
hezā
 6. **müteyakḳün** ya'ni mişāl-i mezkürde Ebū Yūsuf aydur ođul için
 7. bir sehm vardır ḥünṣā-yiçün bu iki naşibün nişfi vardır ki ol üç
 8. rub' sehdür zīrā ḥünṣā bir sehme müstaḥiḳḳdür oğlan olduğı taḳdīr
 9. üzerine nişf-1 sehme müstaḥiḳḳdür oğlan olduğı taḳdīr
 10. bu ḥünṣā bir taḳdīr üzerine bir sehme bir taḳdīr üzerine nişf-1 sehme
 11. müstaḥiḳḳ olmaḳ müteyakḳandır ammā bu iki taḳdīrden birin āḥere terciḥ
 12. itmek yoğdur pes eyleye mecmü' iki naşibün nişfi virilür iki
 13. taḳdīrce 'amel idüb nitekim şimdi biz zikr itdük pes eyle

129b

1. olduğu taqdır üzerine nişf sehm dağı nişf nişf sehm olur **ḳāle**
2. **ev neḳūlu ye'ḥuzū el-niṣfe'l-müteyaḳḳine me'a nişfi'n-nişfi'l-mütenāzi'u fihi**
3. **feşāre lehu şülüṣeti erbā'i sehemini li-enne mecmū'a l- inşani sehemāni ve rub'u sehemini**
4. **li-ennehu ya'tebire's-sihāme ve'l-avle** ya'nī yāḥūd biz ayduruz bir 'ibāret-i
5. uḥrā-yıla ḥünṣā nişf-1 müteyaḳḳın olur ancılayın nişf-1 müteyaḳḳın ki kız
6. olduğu taqdır üzerine şābitdür dağı nişfi nişf-ıla
7. bile ki ol vereşeler ortasında mütenāza'un fihidür pes eyleye
8. ol nişf-1 nişf virilür münāza'anuñ ref'i için zīrā nişf-1
9. sehm gerek ḥünṣā zu'im üzerine hiç şey' gerekmez vereşeler zu'im üzerine
10. pes eyle olsa ol nişfuñ nişfi virilür şulḥ idüb münāza'anuñ
11. ref'i için pes eyleye üç rub' sehm olur zīrā mecmū' naşībler
12. iki sehm olur zīrā Ebū Yūsuf sihāmda dağı beş 'itibār ider
13. pes eyleye mecmū' mes'ele iki sehm dağı rub' olur şol vech üzerine

130a

1. taqdır olundu **ḳāle ve teşihḥü min tis'atün** ya'nī bu mes'elenün taşihḥi Ebū Yūsuf
2. ḳatında toḳuzdan olur dördi rub' oğlan için iki rub' kız için
3. üç rub' ḥünṣā için olur **ḳāle Muḥammed ya'ḥuzū'l-ḥünṣā ḥamseyi'l-māli**
4. **fī hazihī'l-mes'eleti in kāne zikran ve ya'ḥuzū rub'u'l-māli in kāne unṣā**
5. **fetā ḥuzū nişfe'n-naşībeyni ve zalike ḥamsün ve semenin bi-'itibāre'l-ḥāleyni ve taşihḥü**
6. **min erba'ine vehüve'l-müctemi'u min ḍarbi iḥde'l-mes'eleteyni ve hiye'l-erba' atü**

7. **fi'l-uḥrā vehiye el-ḥamsetü summe fi'l-ḥāleteyni** ya'nī bu mes'ele şüretinde
8. Muḥammed kıyında ḥünṣā māluñ iki ḥumsın alur müzekker olduḡı taḡdīr
9. üzerine rub'ın alur mü'enneş olduḡı taḡdīr üzerine pes eyleye
10. iki naşībūñ nişfi ki ḥums daḡı şümndür anı ḥünṣā alur iki taḡdīr
11. üzerine bu mes'elenüñ taşihhi kırkıdan olur İmāmı Muḥammed tariḡi üzerine ki
12. ol bir mes'ele ki dördtür anı bir mes'ele-i uḥrā ki bişdür aña
13. urmaḡdan andan ḥāşıl olan iki ḥāle urmaḡdur ḥāşıl

130b

1. olan meblaḡ olur meşelā bu zıkr olan mes'elede ḥünṣā müzekker olduḡı
2. taḡdīr üzerine mes'ele bişden olur ikisin oḡlana ikisin
3. ḥünṣāya birisin kıza vireler ḥünṣā mü'enneş olduḡı taḡdīr üzerine
4. mes'ele dördten olur ikisin oḡlana birisin kıza birin ḥünṣāya
5. vireler pes ḥünṣāya iki naşībūñ nişfi ki ḥums şümndür ol
6. virilür iki mes'ele ki dörd ile bişdür birisin birine urmaḡ-ıla
7. yigirmi olur bunu iki ḥāle urmaḡ-ıla kırk olur **ḡāle femen kāne**
8. **lehü mine'l-ḡamseti fe-mazrübün fi'l-erba'ati ve min kāne lehü şey'en mine'l-erba'ati**
9. **fe-mazrübün fi'l-ḡamseti feşāre li'l-ḡünṣā şelaşeti aşere sehmen ve li'l-ibni semāniyete**
10. **aşere sehmen veli'l-binti tis'ati eshümin** ya'nī muşannif her ferīḡuñ
11. naşībı ta'şyīn-i tariḡin beyān itmek diledi idi kimüñ nesi
12. varısa dörde uralum virelüm dördte kimüñ nesi varısa bişe

13. uralum virelüm didi meşelā bişde oğlanuñ ikisi var urduķ

131a

1. dörde sekiz oldu virdük aña dörtde ikisi var urduķ
2. bişe on oldu mecmūc on sekiz oldu virdük aña
3. kızuñ bişde biri var urduķ dörde hemān dört oldu virdük
4. aña dörtde dağı biri var urduķ bişe hemān biş oldu virdük
5. aña mecmūc toķuz sehm oldu ammā hūnsānuñ bişde ikisi var
6. urduķ dörde sekiz oldu dörtde biri var urduķ bişe
7. hemān biş oldu mecmūc on üç olur hūnsā-yı müşkil mīrāş
8. yimesi ne vechile olduğı tamām oldu **kāle faşl fı'l-ħamli**
9. **ekşeri meddete'l-ħamli settāni ėinde Ebī Ħanīfe ve aşħābi ve ėinde Leys bin**
10. **Sağad El-Fehmī şülüşe sinīne ve ėinde Eş-Şāfiėi erbağa sinin ve ėinde**
11. **'z-Zehrā sebėa sinin** yaėnī bu faşl ħamluñ beyānındadır ekşeri müddeti
12. ħaml iki yıldur İmāmı Ağzam ve İmāmeyn ħatında ammā Leys bin Sağad
13. Fehmi kıyında üç yıldur Şāfiėė kıyında dört yıldur Zührī kıyında

131b

1. yidi yıldur bizüm delīlimüz ėĀişe ħadīşidür ėĀişe aydur oğlan
2. ana rahminde bākī ħalmaz iki yıldan ziyāde egerėi iki denī ħadar
3. olursa bunuñ gibi kıyās-ıla bilinmez belki Resūldan istimāc olur
4. diyü ħüccet iderüz şāfiėė delīli budur ki Daħħāki anası dört

5. yılda toğurdı dişleri bitdükden soñra gülerdi andan ötüri
6. Daḥḥāk didiler ve daḥı ‘Abdu’l‘azīzi Mācişün ancılayın dört
7. yılda toğdı meşhūr oldu ve Mācişün mü’ennesleri dört yılda
8. toğururlardı biz cevāb virürüz ‘Abdu’l‘azīz Daḥḥāk kendiler
9. bilmezler ve daḥı Allahdan ğayrı kimse hiç ana raḥminde olan
10. ḥālini bilmez pes eyleye delīl olmaz dirüz **ḳāle ve eḳallehā sittete eşhürin**
11. **ve teveḳḳafe li’l-ḥamli ğinde Ebī Ḥanīfe naşībü erba‘ate benine ve erba‘a benātin**
12. **eyyühümā ekseru ve yu‘tā baḳıyyete’l-vereşeti eḳallü’l-enşibā’i** ya‘nī eḳalli müddeti
13. ḥaml altı aydur zīrā Allāh Tebāreke ve Te‘ālā **ve ḥamlehü ve fişālühü**

132a

1. **şelaşüne şehran²⁷** didi ve daḥı **ev-vālidātu yurzi‘ne evlādehunne ḥavleyni**
2. **kāmiley²⁸** didi ya‘nī veledüñ ḥamli ve daḥı anadan ayrılması otuz
3. aydur didi fişāl beyān itdi ve analar veledlerin emzüreler
4. iki yıl tamām dimek-ile ma‘lūmdur ki otuz ayuñ iki yılı gidicek
5. altı ay ḳalur ḥaml ecl-içün İmāmı A‘zam ḳatında dört oğlan
6. yāḥūd dört kız naşībı mevḳūf ḳonılur ḳanḳısı çok
7. olursa bāḳī vārişlere naşībleriñ eḳalli virilür zīrā ba‘zı
8. meşāyihdan rivāyet olundu ki Kūfede Ebī İsmā‘il için
9. dört oğlan toğdı bir ḳarından didiler ziyāde toğmak
10. rivāyet olunmadı anıñ-çün iktifā olundu ihtiyāṭ için
11. dört oğlan veyāḥūd dört kız naşībı ḳonılur **ḳāle**

²⁷ Onun (anne karnında) taşınması ve süten kesilme süresi (toplam olarak) otuz aydır. (Ahkaf-15)

²⁸ -Emzirmeyi tamamlamak isteyenler için- anneler çocuklarını iki tam yıl emzirirler. (Bakara- 233)

12. **ve ʿinde Muḥammedin tevekkāfe naṣībū ṣūlūsetün benine revāhu Leys bin Saʿad**
 13. yaʿnī İmāmı Muḥammed katında üç oğlan naṣībı mevķūf ķonılır

132b

1. bunı Leys bin Saʿad rivāyet itdi ammā bu rivāyet ekseri ṣūrūḥda
 2. ve ʿamme-i rivāyetde mevcūd degüldür **ķāle ve fī rivāyetin uḥrā ʿan Muḥammedin**
 3. **tevekkāfe naṣībı ibneyni ev ibneteyni eyyehümā ekserü** yaʿnī Muḥammedden bir
 rivāyetde
 4. iki oğlan yāḥūd iki kız naṣībı mevķūf ķonılır ķanķısı çok
 5. olursa **ķāle vehüve ķavlü'l-Ḥasan ve ihda'r-rivāyeteyni ʿan Ebī Yūsuf**
 6. **revāhu Hiṣām verevā el-Ḥaṣṣāf ʿan Ebī Yūsuf tevekkāfe naṣībı**
 7. **İbnin vāḥidin ve ʿaleyhi'l- fetevā** yaʿnī Muḥammedden rivāyet olınan Ḥasan
 8. bin Ziyād ķavlidür ve daḥı İmāmı Ebī Yūsufdan bir rivāyetde ki Hiṣām
 9. rivāyet itdi ve daḥı Ḥaṣṣāf rivāyet itdi anada iki oğlan
 10. yā iki kız naṣīb mevķūf ķonulmak gerek diyu zīrā bir ķarından dört
 11. oğlan toğmak az olur anuñ üzerine ḥükm binā olmaz belki muʿtād
 12. olan fi'l-cümle iki kız toğmaķdur anuñ üzerine binā olınur Ebū Yūsufdan
 13. rivāyet daḥı olundı ki bir oğlan naṣīb mevķūf ķonılmak gerek

133a

1. veyāhūd bir kız naşīb mevķūf konulmaķ gerek ķankısı çoē olursa
2. diyü bu rivāyet eşahħdur fetvā daħı bunuñ üzerinedür zīrā ekseriyyā
3. ‘ādet bir ķarından bir oēlan toēmaķdur ħükm anuñ üzerine binā
4. olunur **ķāle ve yu’ ħazu el-kefilü ‘alā ķavlihi** ya‘nī İmām Ebü Yüsuf ķavli üzerine
5. vereşelerden emr-i ma‘lüm üzerine ol bir oēlan naşībi üzerine ziyāde
6. olandur kefil olına ħaķķı zāyi‘ olmaķdan iħtirāz idüben **ķāle fe in kāne**
7. **e’l-ħamlü mine’l-meyyiti vece’āt bī’l-veledi li-temāmin ekşerā müddeti’l-ħamli**
ev eķalle minhā
8. **velem tekün eķarret bi-inķidāi’l-‘iddeti yeriş zalike ve yūraşu ‘anhü** ya‘nī
9. ħaml meyyitden olsa ħātün kişi veledi ekşeri müddeti ħamlde ki bizüm
10. kıyımızda iki yıldur anda getürse veyāhūd eķallede getürse gerek altı
11. ay olsun gerek ziyāde gerek daħı eksük getürsün ħālbuki
12. ‘avret ‘iddeti geēdüğine iķrār itmese ol veled bu meyyitden mīrāş
13. yir daħı aķribāsından mīrāş yir ve daħı ol veledden mīrāş yinilür

133b

1. mevt vaķtinde ana raħminde olduēı-çün kaçan ‘avret ‘iddeti giēdüğine
2. iķrār itmese müddeti ħaml şābit olmaē-ıla ħükm olunur ħaml ol vaķt
3. mevcüd olduēına **ķāle ve in cā’et bi’l-veledi li-ekşeri müddeti’l-ħamli lā-yerişü**
4. ya‘nī eger ekşeri müddeti ħamleden ekşerde veled getürse ol vaķt mīrāş
5. yimez meyyitden ve ģayrı kimse daħı andan mīrāş yimez zīrā ekşer müddeti
6. ħamlden ekşerde veled gelicek ‘ulūķ mevtden şoñra vāķi‘ olmaķ
7. müteyakķın olur **ķāle ve in kāne’l-ħamlü min ģayrihā ve cā’et bī’l-veledi**
8. **sittete eşhurin ve eķalle yerişü ve in cā’et bī’l-veledi li-ekşerin min eķalli müddet**

9. **i'l-ḥamli lā-yerīṣū fein ḥarece eḳalle'l-veledi ṣumme māte el-yerīṣū ve in ḥarace**
10. **ekṣere ṣumme māte yerīṣu ve in ḥarece müstaḳayyimen fe'l-muṭteberi ṣadrehu**
ya'ni
11. **izā eḥrace's-ṣadru küllehü ve hüve ḥayyün yerīṣü ve in ḥarece menküsen fe'l-**
muṭteberu
12. **sırratehu** ya'ni kaçan ḥaml meyyitüñ ğayrdan olsa meṣelā bir 'avretüñ
13. ḥamli ki meyyitüñ atasından veyā dedesinden veyā ğayrıdan olsa

134a

1. eḳalden gelse ol vaḳt mīrās yir meyyitden zīrā vaḳt-i mevtde
2. veledüñ qarında vücūdı muḥaḳḳaḳ olur eger bu taḳdīr üzerine ya'ni
3. veled-i meyyitüñ ğayrdan olduğı taḳdīr üzerine veled-i eḳalli müddet ki
4. altı aydur andan ekṣerde gelse ol vaḳt mīrās yimez
5. 'ulūḳa düşdügi sābit olmayıcaḳ bu iki şüret arasında fark
6. budur ki ya'ni veled meyyitden olmağ-ıla olmamaḳ farkı budur ki
7. kaçan meyyitden olsa altı aydan ekṣerde gelse ol vaḳt
8. veledüñ vücūdı taḳdīr olunur ḥāle mevtde nisbet zāyi'
9. olmamaḳ için kaçan ğayrdan olsa altı aydan ekṣerde
10. gelse ḥāl mevtde vücūdı taḳdīr olunmaz zīrā zarūret
11. yoḳdur nesebi zāyi' olmaz cā'izdür meyyitden soñra 'ulūḳā düşe
12. altı ayda vücūda gele ammā ḥamluñ ḥayātın bilmege ṭarīḳ avāze
13. itmekdür ve daḫı aḡşurmaḳdur ve aḡlamaḳdur ve daḫı a'zāsı ḥareket

134b

1. itmekdür kaçan hamluñ eķalli çıķsa bu ‘alāmetler zāhir olmasa mīrās
2. yimez eger ekşeri çıķsa bu ‘alāmetleri zāhir olsa mīrās yir
3. ve eger müstakīm çıķsa ya‘nī evvel başı gelse mu‘teber gögüsedür ya‘nī
4. kaçan gögsinüñ küllisi çıķsa ol vaķt hayy olur mīrās yir ve kaçan
5. ayağı evvel çıķsa mu‘teber göbegidür kaçan göbegi külliyā çıķsa hayy
6. olur mīrās yir kaçan bu zikr olunan vāķi‘ olmasa ol vaķt
7. hayy olmaz mīrās yimez **ķāle el-aşli fı-taşhīhi mesā’ili’l-ħamli enne**
8. **taşhīhe’l-mes’eleti ‘alā taķdīreyni a‘nā ‘alā taķdīrāni’l-ħamli zekerun**
9. **ve ‘alā taķdīrannehu ünşā şumme yenzeru beyne taşhīhi’l-mes’eleteyni fe inne**
10. **tevāfuķan ya‘ zehu fazrib vefķa ahedehüma fi cemi’il ihvani tebayünen**
11. **fāzrib külle ahedehümā ‘alā cemī’i’l-aķeri fe’l-ħāşılı taşhīhü’l-mes’eleti ya‘nī**
12. bilgil ki mesāil ħaml taşhīhinde aşl mes’ele taşhīh olmak gerek
13. iki taķdīr üzerine bile ya‘nī mes’ele taşhīh olunmak gerek ħaml müzekker
14. olduğı üzerine ve dağı mü’ennesse olduğı taķdīr üzerine bile andan şonra

135a

1. iki mes’ele taşihhileri ortasında nazār olunmak gerek eger bir cüz’de muvāfıķ
2. gelseler birinüñ vefķın birinüñ külline urmak gerek mübāyin olsa
3. birinüñ külline urmak gerek ne ħāşıl olursa mes’elenüñ taşihhi
4. olur **ķāle şumme idrib min kāne lehü şey’ün min mes’eleti zekūretihi fı mes’eleti**

5. **enūsetihi ev fī vefkīhā vāzrib min kāne lehu ūe'yūn min mes'eleti enūsetihi fī mes'eleti**
6. **zūkūrethi ev fī vefkīhā kemā zekernā fī'l-ḥunṣā** yaⁿⁱ andan ūoñra ūol kimsenūñ ki
7. mes'ele-i zūkūretde nesi varısa mes'ele-i ünūsete uralum mübāyin olduđı
8. tađdīr üzerine mes'ele-i ünūsetūñ vefkına uralum virelüm muvāfık
9. olduđı tađdīr üzerine ve kimūñ ki mes'ele-i ünūsetde nesi varısa
10. mes'ele-i zūkūrete uralum virelüm mübāyin olduđı tađdīr üzerine
11. nitekim ḥunṣā mīrāū yimekde zıkr olunduđunlayın **ḳāle ūumme unzur fī'l-ḥāūıleyni**
12. **mine'l-ḍarbi eyyūhümā eḳallü yu'ṫi li-zalike'l-vāriūü ve'l-fazlü ellezi beynehümā mevḳūfun**
13. **min naūıbin zalike'l-vāriūü fe-izā zaḥere'l-ḥamlü fe in kāne'l-ḥamlü musteḥaḳḳan**

135b

1. **bi-cemī'i l-mevḳūfi fihā ve in kāne müsteḥiḳḳan li'l-ba'ḍi fe ye'ḥuḍu zalike ve'l-bāḳi**
2. **maḳūmun beyn el-vereseti feyu'ṫā li külli vāḥidin mine'l-vereseti mā kāne mevḳūfan**
3. **min naūıbihi** yaⁿⁱ andan ūoñra ḍarbdan ḥāūılına nazar it gör
4. vereselerūñ her birisi için ḳanḳısı eḳall olursa ol vāriūe virile
5. artuḳ olan ol vāriūūñ nnaūıbinden mevḳūf ḳonıla ḳaḳan
6. zāḥir olsa iūtibāḥ zāil olsa görelüm ol vaḳt ḥaml

7. cemī^c mevķūf ķonıla müsteħaķķ ola emr tamām olur eger müsteħaķķ olmaya
8. belki ba^czı müsteħaķķ ola ol vaķt ba^czı alur ba^czı daķı bāķī
9. vārişler ortasında ķısmet olunur eyleye vereşelerden her birisi için
10. mevķūf ķonılan naşībinden yine kendüye virilür ģaml külline
11. müsteħaķķ olmaduğı-çun **ķāle kemā izā tereke binten ve ebeveyni ve imrāete**
12. **ģāmilen fe'l-mes'eletü min erba'ati ve işrine 'alā taķdīrāni'l-ģamlü**
13. **zekerinn ve min seb' atin ve işrine 'alā taķdīrennehu unşā** bu zıkr olınan

136a

1. mes'ele budur ki bir ķişi öldi kızı ve daķı atasını anasını ve daķı
2. bir ģāmile 'avretin ķodi ģaml müzekker olduğı taķdīr üzerine mes'ele
3. yigirmi dördten olur zīrā ol vaķt mes'elede şümn daķı sūdüsān
4. olur şümn üç 'avrete sūdüs dört ataya sūdüs-i āķer daķı dört
5. anaya mābāķī oğlan-ıla kız ortasında lile'z-zekeri mişlü ģazızı'l-ünşeyeyni
6. ķısmet olunur ģaml mü'enneş olduğı taķdīr üzerine mes'ele yigirmi
7. dördten olur zīrā ol vaķt mes'elede şümn daķı sūdüsān
8. olur şümn üç 'avrete sūdüs dört ataya sūdüs-i āķer daķı dört
9. anaya mābāķī oğlan-ıla kız ortasında lile'z-zekeri mişlü ģazızı'l-ünşeyeyni
10. ķısmet olunur ģaml mü'enneş olduğı taķdīr üzerine mes'ele yigirmi
11. yididen olur zīrā mes'elede şülüşān ve daķı sūdüsān ve daķı
12. şümn olur aşl mes'ele yigirmi dördten olur şülüşān on altı kızlara
13. sūdüs dört ataya sūdüs-i āķer yine dört anaya şümn daķı üç

136b

1. ‘avrete mecmū‘ yigirmi dörtden hāşıl olmaz yigirmi yidiye ‘avl
2. olur **ķāle fe izā dārebun vifķu eħadehümā fı cemī‘i’l-aħeri şāra mieteyni**
3. **ve sitteti ‘aşera** ya‘nī iki mes’elenüñ taşhīhi ortasında nazar itdük gördük
4. muvāfaķa-i şülüşiyye var bir mes’elenüñ şülüşi ki sekizdür urduķ bir mes’elenüñ
5. külline ki yigirmi yididür hāşıl iki yüz on altı oldu
6. mes’ele taşhīhi daķı andan olur **ķāle izā ‘alā taķdīrū zekūratihi**
7. **li-l mir’eti seb‘atün ve ‘işrūne ve liküllü vāħidin mine’l-ebveyni sittetün ve şelaşüne**
8. **ve ‘alā taķdīru unūsetihi li’l mir’eti erba‘atun ve ‘işrūne ve liküllü vāħidin mine’**
9. **l ebeveyni işneni ve şelaşüne** ya‘nī ģaml müzekker olduķ taķdīr üzerine
10. ‘avretüñ yigirmi dördte üç sehmi var urduķ yigirmi yidinüñ vefķına
11. ki toķuzdur yigirmi yidi hāşıl oldu virdük ‘avrete atanuñ
12. yigirmi dördte dördü var urduķ toķuza otuz altı hāşıl oldu
13. virdük ataya ananuñ daķı ancılayın ģaml mü’enneş olduķ taķdīr

137a

1. üzerine ‘avretüñ yigirmi yididen üç var urduķ yigirmi dördüñ
2. vefķına ki sekizdür yigirmi dörd hāşıl oldu virdük ‘avrete
3. atanuñ yigirmi yidide dördü var urduķ sekize otuz iki
4. oldu virdük anaya ananuñ daķı ancılayın **ķāle feyu‘tā**

5. **li'l-mir'eṭi erba'atü ve işrüne ve tevekküfu min naşibihā şelaṣetü eshümin ve tevekküfu**
6. **min naşibi külle vāhidin mine'l-ebeveyni erba'atü eshümin ve yu'tā lil-binti**
7. **şelaṣete 'aşera sehmen li-enne'l-mevkūfe fī haqqahā naşibü erba'ate benīne**
8. **'inde Ebi Ḥanīfe ve izā kāne'l-benūnu erba'atü fe-naşibuhā fihi sehmin**
9. **ve erba'atü esbā'ci sehmin min erba'atin ve işrine** ya'nī mer'eye yigirmi
10. dört virilür naşibinden üç sehm mevķūf konılır ataya
11. ve anaya otuzdan ikişer virilür dörder mevķūf konılır ve kıza
12. on üç sehmden bir sehm ve daḫı dört tūs^c sehm virilür zīrā
13. mevķūf anuñ haqqında dört oḡlan naşibdür İmāmı A'zam kıyında

137b

1. kaçan oḡlan dört olsa kızuñ naşibi eyleye bir sehm ve daḫı
2. dört sehm olur zīrā bākī yigirmi dördten üç dört oḡlan
3. beş itdük sekiz kız oldı birde evvelden olan kız-ıla mecmū^c
4. kız toḡuz oldı on üçden bir sehm virdük dört sehm
5. ḡaldı bu dört sehm toḡuz kıza dörder tūs^c olur eyleye oḡlanlara
6. bir sehmden birer tūs^c ikisinüñ degdi kıza dört degdi bir sehmden
7. evvelden var mecmū^c bir sehm dört tūs^c-i sehm oldı kıızı için
8. oḡlanlaruñ her birisine iki sehm kāmilden bir tūs^c eksük deger **ḡāle**
9. **ve hezā maḡrübün fī tis'atin feşāre şelaṣeti 'aşere sehmen fehiye lehu ve'l-bākī**
10. **mevķūfun vehüve miyetün ve ḡamsete 'aşere sehmen** ya'nī kıızı için olan naşib
- ki
11. bir sehm daḫı dört tūs^c sehm idi toḡuza urduḡ ki mes'ele-i ünüṣetüñ
12. vefķıdur on üç sehm olur bu on üç sehm kıızı için olur

13. iki yüz on altıdan ataya anaya kıza naşibleri virildükden-şoñra

138a

1. bākī kalan mevķūf olur ki ol yüz on biş sehmdür zīrā ki
2. yüz on altıdan giden yüz birdür bākī yüz on biş kalur **ķāle**
3. **ve in veledete binten vāhīdeten ev ekşere fe-cemī'ū'l-mevķūfū li'l-benāti** ya'nī
4. 'avret bir kıız toğursa ve dahı birden çok olsa mevķūf
5. olanuñ cemiī'si kıızları çün olur zīrā kıız olduğı taķdīr
6. üzerine ataya anaya 'avrete tamām haķları virilmiş olur anlara
7. haķları virildükden şoñra bākī yüz yigirmi sekizdür kıızları için
8. olur zīrā mes'ele-i unūşetde bunlaruñ naşibleri yigirmi yididen
9. on altı olur kaçan bu mes'ele-i zükūretüñ vefķi ki sekizdür yüz
10. yigirmi sekize irişür bu kıızlaruñ haķķıdır evvelden kıız on üç
11. sehm oldı-yıdı omı bākıye ki yüz on bişdür zamm idicek
12. yüz yigirmi sekiz olur berāber kıızlaruñ ortasında kısmet olunur
13. **ķāle ve in veledet ibnen vāhīden ev ekşere fe yu'ṫā' li'l-mer'eti ve'l-ebeveyni**

138b

1. **mā kāne mevķūfen min naşibihi ve mābaķiye yuķassimu beyne evlādihim ve in veled**
2. **meyyiten feyu'ṫā li'l-mereti ve'l-ebeveyni mā kāne mevķūfan min naşibihi ve yu'ṫā**

3. **li'l-binti ilā tamamen nişfi fehüve min hamsetin ve tūsüne sehmen ve'l-bākīyu**
4. **li'l-ebi vehüve tis'atün li-ennehü 'aşabetü** ya'nī kaçan bir oğlan yā daḥı
5. çok doğursa ol vaqt 'avrete ve daḥı ataya ve anaya naşiblerinden
6. mevķūf konılan yine virilür anlardan bākı evlād ortasında
7. lile'z-zekeri mişlü ḥazzi'l-ünşeyeyni kısmet olunur eger müstaķīm olursa
8. söz yok eger müstaķīm olmazsa sen mes'eleyi taşihḥ idesin
9. kā'ide-yi taşihḥ üzerine ki sen bildün niçe kerre eger ölmişde olsa
10. ol vaqt ataya anaya mevķūf konılan ki dörderdür yine virilür
11. 'avretün ḥaķķında mevķūf konılan ki üçdür yine vireler ve kıza nişfi
12. tamām olunca vireler evvelā kız on üç aldı toķsan biş
13. daḥı virilür nişf tamām olur bākı kalan ki toķuzdur ataya virilür

139a

1. zīrā ana kız-ıla 'aşabe olur bāb-ı 'aşabātda niteki zıkr olundu
2. **ķāle faşl fī'l-mefķūd ḥattā fī mālehu ḥattā lā yerişı minhu eḥadün**
3. **ve yevķifu mālehu ḥattā yasihḥu mevtihi ev yumzā 'aleyhi müddeten ve iḥtilāf**
4. **e'r-rivayātu fī tilke'l-müddeti fefī zāhiri'r-rivāyeti izā lem yebķī eḥadün**
5. **min akrānihi ḥükime bi-mevtihi** ya'nī bu faşl mefķūduñ beyānındadır mefķūd
6. şol kimsedür ki anuñ ḥaberi münķatı' ola ölusi dirisi bilinmeye
7. kendü ḥaķķında diridür bir kimesne andan mīrās yimez māl konılır
8. tā ölusi dirisi ma'lūm olunca yāḥūd anuñ üzerine bir müddet
9. geçe evvel müddet üzerinde rivāyet muḥtelif oldı zāhir rivāyet
10. budur ki ol müddet şol miķdārdur anuñ akrānından bir kişi

11. kalmaya ol vaqt mevtine hüküm olına ba'zıları ol şehirde olan
12. aqrandır mu'teber olandır ba'zıları cemī' şehirdeki aqrān mu'teberdür
13. dir ammā şahīḥ ol şehirde olan aqrān mu'teber olmaqdur zīrā

139b

1. 'ömr-i aqālīm iḥtilāfı-yıla muhtelif olur cemī' yirde aqrān i'tibār
2. itmek 'azīm zahmetdür **qāle ve revā' el-Ḥasan bin Ziyād 'an Ebī Ḥanīfe**
3. **rahīmallāhu 'anhu inne tilke'l-müddete miatin ve 'işrüne seneten min yevmi vülide fihī**
4. ya'nī Ḥasan bin Ziyād İmāmı A'zamdan rivāyet itdi ki ol müddet yüz
5. yigirmi yıldur mefkūduñ doğduğı günden bu kelām 'amme-i meşāyih
6. ortasında meşhūrdur ya'nī ecel-i tabī' yüz yigirmi yıldur hiç bir
7. eḥad andan ziyāde diri olmaz dinilen kelām üzerine mebnīdür
8. bu söz **qāle ve kāle Muḥammedün mi'etün ve 'işrüne seneten ve kıtāle Ebu Yūsuf mi'etün**
9. **ve ḥamse sinīn ve qāle ba'ḍühüm tis'üne seneten** ya'nī İmām Muḥammed ol
10. mevtüñ miqdārı yüz on yıldur dir İmām Ebū Yūsuf yüz biş
11. yıldur dir ammā bu iki rivāyet kütüb-i mu'teberde yoqdur İmām Ebū Yūsufdan
12. rivāyet olundı kaçan mefkūduñ toğdı vaqtden yüz yıl giçe
13. mevtine hüküm olınur zīrā zāhir ekseriyyā bu zamānda yüzden

140a

1. ziyāde ādam diri olmaz Muḥammed bin Seleme daḥı bu rivāyet üzerine fetvā
2. virdi baʿzı meşāyih ol müddetüñ miqdārı toḡsan yıldur dir
3. zīrā andan ziyāde diri olmaḡ ġāyet azdur anuñ üzerine ḥükm
4. binā itmek olmaz zīrā en-nādiru ke-l-maʿdümü dimişlerdür yaʿnī vuḡūʿ
5. az olan yoḡ gibidür demek olur yoḡ olana ḥükm binā itmek olmaz
6. **ḡāle ve ḡāle baʿdehüm mevḡūfun ilā ictihādi'l-imāmi** yaʿnī baʿzıları aydur
7. mālı meḡkūd mevḡūf tā imām ictihād ide ġāib bu müddetden
8. ziyāde diri olmaz diyu mevtine ḥükm ide mālın mevcūd olan
9. vārişler ortasında taḡsīm ide **ḡāle ve mevḡūfu'l-ḡükmi fi ḡaḡḡ**
10. **ġayrihi ḡattā yeveḡḡifü naşībehu min mālı mevtihi kemā fi'l-ḡamli fi izā meḡet**
11. **e'l-müddetü femālūhu li-vereşeti'l-mevcūdine ʿinde'l-ḡükmi bimevtihi vemā kāne**
12. **mevḡūfen li'l-eclihi yureddu ilā vārişi mevtihi ellezī vaḡfe min mālīhi**
13. yaʿnī meḡkūduñ ḡükmi mevḡūfdur ġayrı ḡaḡḡında ḡattā bir kişi ölse

140b

1. şahş-ı ġāib mīraş yimeli olsa ol vaḡt anuñ naşībi mevḡūf
2. ḡonulur nitekim ḡaml baḡşinde ḡamluñ naşībi mevḡūf ḡonulduḡunlayın
3. ḡaçan müddet-i müzeḡkere geḡse mevtine ḥükm olına ol vaḡt
4. ġāibüñ kendü mālı mevcūd olan vārişlerinüñ olur mevtine ḥükm
5. olunduḡı vaḡtde şol naşīb kim meḡkūd ecl-içün mevḡūf
6. ḡonulmuşdur ol yine meḡkūduñ mīraş yidügi kimsenüñ
7. vārişlerine redd olınur ol kimse şol kimsedür ki anuñ
8. mālından meḡkūd için naşīb mevḡūf ḡonıldı idi

9. nitekim hamlde olduĖunlayın yaʿnī nitekim haml hayy olsa mevķūfa
10. müstaħiķķ olur eger diri olmasa hić nesneye müstaħiķķ olmaz
11. ol mefķūd mīrās yiyecegi meyyitūñ vārişlerine dirler **ķale**
12. **el-aşli fı taşhīhū mesā'ile'l-mefķūdi enne taşhīhe'l-mes'eleti ʿalā**
13. **taķdīri hayvetihi şumme taşhīhū'l-mes'eleti ʿalā taķdīri vefātihi hu ve bāķiye'l-ʿamelü**

141a

1. **mā zekernā fı'l-ħamli** yaʿnī meşā'il-i mefķūddan taşhīh itmekde aşl
2. budur ki evvelā mes'ele taşihh olına ġāib diri olduğı taķdīr
3. üzerine ve şānīye mes'ele taşihh olana ġāib vefāt itdügi
4. taķdīr üzerine andan şoñra bāķī ʿamel şol hamlde zıkr olınan
5. gibidür yaʿnī hayāt olan mes'ele ile vefāt taķdīr üzerine
6. olan mes'ele ortasında nażar olına eger muvāfiķ olsalar
7. birinūñ vefķı birinūñ külline urmaķ gerek mübāyin olursa
8. birinūñ küllin birinūñ külline urmaķ gerek şol nesne ki đarbdan
9. ħāşıl olur iki vech üzerine mes'elenūñ taşihhi olur andan-şoñra
10. mes'ele hayātda kimūñ nesi varısa vefātuñ vefķına uralum
11. ne ħāşıl olursa anı virelüm muvāfiķ olduğı taķdīr üzerine
12. ve külline uralum virelüm mübāyin olduğı taķdīr üzerine vārişler
13. naşībūñ eķallin virelüm ziyādesi mevķūf dursun tā ki mefķūduñ

141b

1. hāli beyān olunca meşelā bir kişi öldi erin qodı ve iki ata ana bir
2. qarındaşların qodı ki hāzırlardur ve bir mefkūd ata ana bir er
3. qarındaşın qodı ki mefkūddur bu mefkūd meyyit olduğı taqdır
4. taqdır üzerine mes'elede nişf var erün şülüşān var kız qarındaşlarıñ
5. ol vaqt mes'ele altıdan olur nişfet üç ere virdük şülüşān dört
6. kız qarındaşlara virdük nāçār mes'ele yidiye 'avl olunur mefkūd
7. diri olduğı taqdır üzerine mes'elede nişf var zevcün
8. mābākī var kız qarındaşlar-ıla erqarındaş ortasında lile'z-zekeri mişlü
9. hazzı'l-ünşeyeyni kısmet olunur zırā kızqarındaşlar erqarındaş-ıla
10. 'aşabe olurlar mes'ele ol vaqt ikiden olur nişf bir ere virdük
11. mābākī bir erqarındaşlara virdük erqarındaş beş itdük dört
12. kızqarındaş gibi oldı bir sehm dörde mübāyindür dördi
13. urduq aşl mes'eleye ki ikidür sekiz oldı dördin ere

142a

1. ve ikisin erqarındaşa virdük ikisin kız qarındaşlara virdük
2. ammā eger su'al olunsa qā'ide budur ki mümkün olıcaq ihtişār
3. abdān gerek olmayıcaq beş gerek bu mes'elede hōd iki kızqarındaş
4. ihtişār itdük bir erqarındaş 'add itmek hōd mümkün niçün evvel
5. emirden beş olundı dinilse cevāb virilür ki ol taqdır
6. üzerine tekrār taşhīh ihtiyāc olunur sihām re'se kesrsüz
7. münkasım olmaz elbetde kesr olur yine taşhīhe muhtāc olurdu
8. ol ecilden tekrār taşhīh itmekden hōd beş emri āsān

9. olduđı-çün ihtiyār olundı maʿlūm oldu ki mefķūduñ
10. mevte kız ıarındaşlara hayırludur hayātı ere hayırludur
11. zīrā zevc-i mefķūd hayy olduđı tađdīr üzerine küllūñ niřfin
12. alur ʿavl olmařsuzın pes eyleye mefķūd hayy iʿtibār olunur
13. kız ıarındaşlar hađķında anlara hemān rub^ç māl virilür ve er hađķında

142b

1. mevte iʿtibār olunur ere üç süb^ç māl virilür bāķısı mevķūf konılır
2. bu mesʼelenūñ tařhīhi elli altıdan olur zīrā mesʼele hayātda
3. zevcūñ dördü varıdı urduķ mesʼele-i vefāta ki yididür
4. yigirmi sekiz oldu ve mesʼele-i vefātda üç varıdı urduķ mesʼele-i
5. hayāta ki sekizdür yigirmi dört oldu pes olmaya ere yigirmi
6. dört virdük zīrā eķalli nařıbdür anūñ hađķında mevķūf dört
7. oldu ve kız ıarındařlarūñ mesʼele-i hayātda ikiřer sehmleri
8. varıdı urduķ mesʼele-i vefāta ki yididür on dört oldu
9. ve mesʼele-i vefātda dörder sehmleri var urduķ mesʼele-i hayāta ki
10. sekizdür otuz iki oldu eķall naşıbin kız ıarındaşlara on dördür
11. anı virdük anlarūñ hađķında mevķūf on sekizdür pes bu
12. tađdīr üzerine cemī^ç ere kız ıarındaşlara virilen otuz sekiz
13. oldu elli altıdan bāķı kalan ki on sekizdür mefķūd için

143a

1. mevķūf olur kaçan ĥayy olması zāhir olsa ere dört mevķūf
2. yine virilür nişf tamām olmağ-ıçün bākı қalan on dört er қarındaş
3. içün olur ĥattā er nişfin alduқdan sonra қalan nişf-ı uĥrā er
4. қarındaş-ıla қız қarındaşlar ortasında lile'z-zekeri mişlü ĥazzi'l-ünseyeyni
5. taқsım olunur eger mefķūduñ mevti zāhir olsa қız қarındaşlara
6. on sekiz mevķūf қonılan yine virilür ammā er tamām naşbin almış
7. olur redde iĥtiyāc қalmaz ya'nī mevķūf қonılan yine virmege iĥtiyāc
8. қalmaz demek olur reddüñ ma'nāsı meşhūr-ı murād degüldür tā ki şübhe
9. gele zevc ĥōd men lā yureddu 'aleyhidendür redd olmaz dimegüñ ma'nāsı
10. yoқdur dinile **қāle faşl fi'l-mürtedd izā māte'l-mürteddü evlahiķ**
11. **bidāri'l-ĥarbi ve ĥükme'l-kāziyu bi-liĥāķihi femā iktesebehu fī ĥāli islāmihi**
12. **fehuvе li-vereseṭi'l-müslimine vemā iktesebehi fī ĥāli reddetihi tevzau' fī**

beyti'l māli

13. 'inde Ebī Ĥanife raĥimallah ve 'inde ĥümā el-kesbānu cemī'an li-vereseṭi'l müslimīne

143b

1. ve 'inde eş-Şāfi' el-kesbānu cemī'an yu' ḡahü fī beyti'l-māli ya'nī bu faşl
2. mürtedüñ beyānındadır kaçan mürted olsa veyāĥūd bir kişi anı қatl
3. itse veyāĥūd mürted olduқdan soñra dārü'l-ĥarbe ulaşsa қāḡī
4. daĥı anuñ liĥāķına ĥükme itse ya'nī dārü'l-ĥārb ehlinden oldı
5. diyü қāḡī ĥükme itse şol māl ki müsülmān-iken kesb itmişdür
6. ol māl müsülmān vārişlerinüñ olur ve şol māl ki mürted
7. olduқdan soñra kesb itmişdür beytü'l-māla virilür İmāmı A'zam

8. kıyında ammā imāmeyn kıyında iki hālindeki kesb yaʿnī müsülmān-iken
9. ve dağı mürted olduğdan sonra kesb itdügi müsülmān vārişlerinüñ
10. olur ammā Şāfiî kıyında iki kesb bile beytü'l-māla vireler **ķāle**
11. **vemā iktesebehu baʿde'l liḥāki bidāri'l-ḥarbi fehüve bî'l-icmāci ve kesbi'l-mürteddetü**
12. **cemîʿan li-vereşeti'l-müslimine bilā ḥilāfin beyne aşḥābine** yaʿnī şol
13. māl ki mürted anı dāru'l-ḥarbe liḥākından sonra kesb itmişdür

144a

1. ol ittifākı beklidür ammā mürtedüñ kesbinüñ cemîʿsi yaʿnī mürted
2. kesb itdügi ve dağı mürted olduğdan-şonra dāru'l-ḥarbe lāḥik
3. olmadın kesb itdügi müsülmān vārişlerinüñ olur bizüm aşḥābumuz
4. İmām-ı Aʿzam Ebü Yūsuf İmāmı Muḥammeddür anlaruñ ortasında
5. muḥālefetsüzün **ķāle ve emme'l-mürteddü felā yerişü min eḥadin li-ümmin müslimin**
6. **velā min mürtedin mişlühü illā izā irtedde ehlü nāḥiyeti bî-ecmāʿihim**
7. **fî yetevārişüne** yaʿnī mürted hiç bir kimseden mīrāş yimez meger bir ṭarafuñ
8. cemîʿsi mürted olalar el-ʿıyāzu billāhi ol vaķt baʿzı mürted baʿzıdan
9. mīrāş yir zīrā anlaruñ diyārı dār-ı vāḥid gibi oldı aḥkāmı
10. küfrānda zāhir olduğı-çun ol vaķt anlaruñ erleri ķatl
11. olunmaķ gerek ʿavretleri iḥrāc olına beyʿ ve şirā olına sāir
12. dāru'l-ḥarbden iḥrāc olunduğunlayın nitekim Ebü Bekir Şıddık rađıyallāhuʿānh
13. böyle itdi ḥattā anlardan bir cāriye Ḥazreti ʿAlīye yitişdi

144b

1. andan Muḥammed Bin Ḥanife doğdı **ḳāle faşl ḥükmü'l esîri ke-ḥükmi's-sâir**
2. **i'l-müslimîne fi'l-mîrâşi mâlem ye-fâriḳ dînehu fe infâraḳe dînühu fi-ḥükmihi**
3. **ke-ḥükümü'l-mürteddi fein lem ya'lem reddetühü velâ ḥayavetihi velâ mevtihi fi-ḥükümühi ḥükümü'l-mefḳüd**
4. ya'neî bu faşl esîrüh beyânındadır esîrüh ḥükmi sâir müslümânlaruñ
5. ḥükmi gibidür mîrâşda mâdâmkî dînde müfâreḳat olmaya ol vaḳt
6. kendü mîrâş yir ğayrıdan ğayrı daḫı andan mîrâş yir eger dînde
7. müfâreḳat olsa anuñ ḥükmi mürted ḥükmi gibidür eger mürted olmasa
8. bilinmese ḥayâtı ve mevti bilinmese ol vaḳt anuñ ḥükmi mefḳüd
9. ḥükmi gibidür ya'neî mâl ḳısmet olunmaz ve daḫı 'avret-i âḫere virilmez
10. tâ anuñ ḫâli ma'lûm olmayınca eger vârişleri da'vâ eyleseler dârü'l
11. ḫarbde mürted oldı diyü ol vaḳt ḳabûl olunmaya illâ meger ki
12. iki müslümân 'âdil şehâdet eyleye ḳaçan şehâdet eyleseler ḳâḫı
13. anuñla 'avreti ortasında fürḳata ḥükm eyleye mâlın vârişleri

145a

1. ortasında taḳşîm ide zîrâ meyyit ḥükminde oldı ḳâḫınuñ ḥükmi-yile
2. eger andan şoñra gelse mürted olduğına inkâr eylese ḳâḫı
3. ḥükmin bozmaya 'avretin virmeye mâlın virmeye meger 'ayni-yile mâl
4. vârişlerüh elinde ḫura ol 'ayni-yile ḫuran mâlı vire **ḳāle**

5. **faşl fi'l-ğarkıyyi ve'l-hārkıyyi ve'l-hedemmiyyi izā mâte cemā'atün velā yedri**
6. **eyyehüm mâte evlā ceā'lū kā ennehüm mātū me'an fe-mālū külle vāhidün**
minhüm li-vereşeti'l-aḫyāi
7. **velā-yerişü ba'ḍe'l-emvāti min ba'ḍı hezā hüve'l-muḫtārü** ya'nī bu faşl
8. ğarkī ḫarkī hedemī beyānındadır ya'nī kaçan bir cemā'at ölse küllisi
9. oda yanmağ-ıla yā ğark olmağ-ıla yāḫūd üzerlerine dīvār yıkılmağ-ıla
10. bunuñ birle ḳanḳısı evvel ve ḳanḳısı şonra öldügi ma'lüm olmasa
11. ol vaḳt ol cemā'at keennehu cemī'si bir yirden ölmüş gibi ḳılınur
12. pes eyleye bunlardan her birinüñ mālı diri olan vārişlerinüñ olur
13. ba'zı meyyit ba'zı meyyitden mīrās yimez bu muḫtārdur bizüm e'immeler

145b

1. **ḳıyında ḳāle ve ḳāle 'Aliyyü kerremallāhu veche ve İbn Mes'ūd raḍıyallahu**
'anhumā
2. **yerişü ba'ḍehüm min ba'ḍin illā mimmā vereşe külle vāhidin minhüm min mālī**
3. **şāḫabi** ya'nī Ḥazreti 'Alī ve daḫı İbn-i Mes'ūd Allāh anlardan
4. rāzī olsun dirler ki meyyitlerüñ ba'zı ba'zından mīrās
5. yir illā şol ba'zı mīrās yimezler ki her birisi āḫerden mīrās
6. yimek lāzım ola zīrā ol vaḳt her birisi āḫerden mīrās yiye
7. ol daḫı ancılayın andan mīrās yir eyleye her kişi kendü
8. nefsinden kişi kendüden mīrās yimek bâṭıl olmasında ḫōd
9. söz yoḳdur ve bizüm e'immelerimiz delīli budur her birisi āḫerden
10. mīrās yimek āḫerüñ mevtinden şonra mevcūd olmağ-ıla olur
11. ol ma'nā ḫōd cemī'si bir yirden öldügi yirde bulunmaz andandur ki

12. her birisi āḥerden mīrās yimezler İbn-i Mes'ūduñ Ḥazreti 'Alīnūñ
 13. delīli budur her birisi āḥerden mīrās yimek her birisinūñ

146a

1. ḥayātı āḥerūñ mevtinden soñra dimek-ile olur biz ḥōd bunlaruñ
 2. ḥayātın yaqın-ıla bilürüz eyleye mīrās yimekte sebep olmaq
 3. cā'izdür ammā mīrās yiyüb maḥrūm olmaq birisinūñ mevti
 4. birinden öñdin olmaq ma'lūm olmağ-ıla olur andan ḥōd
 5. şekk var ma'lūmdur ki şekk-ile ḥōd ḥükm şābit olmaz eyleye
 6. ḥırmān daḥı şābit olmaz ba'zı ba'zıdan mīrās yir illā
 7. meger bunlardan her birisi āḥerden mīrās yimek lāzım ola ol
 8. vaqt mīrās yimek lāzım gelmesün içün bu ferāizūñ şerḥi tamām
 9. oldı Allāh 'avni-yile elfāz-ı ḥillinde ve eşkāl-i ḥillinde ketb
 10. olınan ḥaqq 'alīmdür şürūḥdan istifāde-yile ve isti'ānet-ile
 11. degüldür belki üstāzdan istifāde olındur Allāh raḥmet eylesün
 12. **temmeti'l-kitāb bi 'avnilāhe'l-maliki'l-Vehhāb**
 13. **tārīḫu fī evāsıṭı rabi'ulevveli senetün şülüşen ve seb'ine ve tis'a miye**

4. BULGULAR

4.1. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

4.1.1 Yapım Ekleri

4.1.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

+an : Eski Türkçede çokluk eki olarak kullanılan bu ek, Eski Anadolu Türkçesi döneminde kalıplaşmış örneklerde karşımıza çıkar.

oğl+an 14b2, er+en+ler+dür 11a8

+cılayın: Eklendiği kelimeye gibilik, benzerlik anlamı katar (VURAL, 2004: 11)

an+cılayın 7b5, anlar+cılayın 33b3, bun+cılayın 118b3

+daş : Ortaklık birdirir.

ğarın+daş+um 8a2

+din : Aslında ayrılma hâli şeklindedir. Belirli kelimeleri zarflaştırır. (GÜLSEVİN, 1997: 116)

öñ+din 4a12, 5a6

+İİK, +IUK : Düzlük ve yuvarlaklık uyumuna giren bu ek alet ismi ve soyut isim yapar. (VURAL, 2004: 11)

efendi+lik 35b1, müennes+lik+de 98a3, olmak+lığ+ıla 115a1, biñ+lük 69b11

+IU : Ünlüsü daima yuvarlak olan bu ek, dönemin en işlek eklerindedir. Fakat bu ek eserimizde sadece bir kelimeye karşımıza çıkmaktadır.

ğayır+lu+sı 3a9, ğayır+lu+dur 83a7, ğayır+lu+dur 83b3, ğayır+lu 84a10

+mış : Altı ve yedi sayı isimleri üzerinde kalıplaşmış olarak görülür. Çok eskiden 'on' anlamını taşıyordu. (GÜLSEVİN, 1997: 116)

alt+mış19b3, alt+mış+dan 108b8

+ncı : Bu ek sayı isimlerine eklenir.

altı+ncı 6a10, toğuz+(u)ncı 6a11, on+(u)ncı 102b13

+rAk : Karşılaştırma için kullanılan bir ektir.

yig+reg+i 44b10, yig+rek+dür 84a10, yig+reg+i 116a6

+sUz : Ekin ünlüsü daima yuvarlak olup olumsuzluk ve yokluk ifade eder.

vāsıta+suz 12b8, sebep+süz 8b10, kesir+süz 49a6

4.1.1.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri

-AcAķ : Gelecek zaman sıfat fiili şeklinde işlek bir ektir.

çık-acaķ 42b5, bil-ecek 10a8

-An : Fiilden sıfat yapan bir ektir.

ķıl-an+lar 2a4, ķal-an 6b4, ol-an 51b12, gel-en 53a8, bil-en 4a7

-dUK : Çok işlek bir ektir. Kendisinden sonra bir iyelik eki ile birlikte kullanılır. (GÜLSEVİN, 1997: 122).

ķo-duġı 72a10, ol-duġı 115b10, vir-düġi 128b2, geķ-düġi+ne 133a12

-I : Çeşitli manalarda isim yapan bu ek, Eski Türkçedeki –iġ, -ig ekinden gelmektedir. (Timurtaş 1994:57).

dir-i 139b/7, 140a/8, 140b10

-IcI : Faili belirtmek amacıyla sıfat yapar.

id-ici+dür 2b/9, id-ici+ler+ün 3a/4

-(u)K : Soyut ve somut isimler yapan bu ek, sıfat görevinde de kullanılır.

ıra-ķ 30a/3, büyü-k 38b/6, art-(u)ķ 71b/1, böl(ü)k 30b/11

-mA : İsim fiil ekidir.

ol-ma+sı 9a/7

-mAK : İşlek bir mastar ekidir.

ķıl-maġ+iķün 3a/8, getür-mek 81b/2, di-mek 87a/4, aġla-maķ+dur 134a/13

-U : Çok az örnekte görülür.

öl-ü+si 139a/6

-z : İşlek olmayan bir ektir.

sö-z 138b/8

4.1.1.3. İsimden Fiil Yapım Ekler

+A- : Metnimizde az görülen bir ektir. Geçişli ve geçişsiz fiil yapabilir.

dil+e-di 11a/4

+(A)l- : Geçişsiz fiiller yapan bir ektir.

çoğ+al-ur 71a/12, az+al-ur 71a/12,

+dA- : Çok az kullanılan bir ektir.

is+te-dük (iz+de-dük) 75b/3,

+IA- : Geçişli geçişsiz fiiller yapan ektir. Metnimizde çok az görülür.

şifat+la-dı 3b/6, şifat+la-ma+dı 25b/9, dep-e+le-mek 9a6

+IAn- : +IA ekinin -n- çatısı ile genişletilmiş şeklidir. (GÜLSEVİN 1997: 121).

şifat+lan-mak 2b/13, baş+lan-a 4b/7

4.1.1.4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri

-a- : İşlek olman bir ektir.²⁹

ır-a-ğ 29b12

-ar- : Geldiği fiile yaptırma anlamları katan bir ektir.

çık-ar-dı 7a7, gid-er-se 11b1, çık-ar-mak+dur 70a4

-dUr- : Geçişli çatı kuran bir ektir.

bil-dür-dük 84b4, ge(1)-tür-mek 81b2, bil-dür-mek 96a3, bil-dür-ür 42b6

-(I)l : Bu ek geldiği fiile edilgenlik katar.

yaz-(1)l-an 109b11, konuş-(1)l-ur 132a6, vir-(i)l-ür 132a7, ay(1)r-(1)l-ma+sı 131b2

-It- : Geçişli fiiller yapar. Metnimizde çok az rastlanır.

ey-it-di 3b11

-(I)n-: Genellikle dönüşlülük yapan bir ektir.

ol-(1)n-an 132b7, bil-(i)n-en 90b9

-ş- : İşteş çatılar kurar.

²⁹ Tuncer Gülensoy, Köken Bilgisi Sözlüğü eserinde bu kelimeyi 'ıra-k' şeklinde çözümlerken; 'ır-: Uzaklaşmak' diye de ayrı bir madde başı yapmıştır.

ir-(i)ş-ür 138a10, yit-(i)ş-di 144a13, ula-ş 4a11

-zUr- : İşlek olmayan bir ektir.

em-zür-e+ler 132a3

4.1.2. İsim Çekimi

4.1.2.1. Çokluk Eki

+lAr :

kılan+lar : 2a4

farz+lar : 6a2

bun+lar+dan : 7a11

vereşe+ler : 8a8

din+ler+i : 9a9

maṭlūb+lar+ı : 2a5

ıs+lar+ı+dur : 7a9

ol-an+lar : 8a6

vāriş+ler : 8a9

ḥāl+ler+i : 14b1

4.1.2.2. Hâl Ekleri

4.1.2.2.1. İlgi Hâli

+(U)m :

biz+üm : 38a7

ben+üm : 7b2

+(U)ñ :

māl+uñ : 8b1

pādişāhuñ : 9b12

nışf+uñ : 10b2

nefs+üñ : 11a13

mīrāş+uñ : 9a4

farzlar+uñ : 10a12

şülüş+üñ : 10b2

meyyit+üñ : 12b1

+(nU)ñ :

bu+nuñ : 3a2

atası+nuñ : 8a3

kızı+nuñ : 12a2

oğlı+nuñ : 14a8

nesne+nüñ	: 17b11	‘aşabe+nüñ	: 19a7
tereke+nüñ	: 23b13	câriye+nüñ	: 36b1
mevlâsı+nuñ	: 36b3	veledi+nüñ	: 36b5

4.1.2.2.2. Yükleme Hâli

+I, (y)I :

sihâm+ı+n+ı	: 18a7	oğlan+ı	: 18b7
vefķ+ı+n+ı	: 53a9	olan+ı	: 59a7
deyn+i+n+i	: 68b3	derece+si+n+i	: 1b4
âl+i	: 3b6	mâl+ı	: 6b9

+n :

esmâ+sı+n	: 2b8	farz+lar+ı+n	: 6a6
farz+ı+n	: 6b3	sehim+ler+i+n	: 6b8
‘avret+i+n	: 77b5	aba+sı+n	: 77b5
er+i+n	: 84b13	dede+si+n	: 85b2
ışılâhıyye+si+n	: 88b9	meretebe+si+n	: 1b4

Bu iki yükleme ekleriyle beraber, Eski Türkçede zamirlerden sonra kullanılan +nı/+ni yükleme hâli eki metnimizde bir örnekte görülür.

bu+nı 4a7, 60b10, 63a8, 103b5, 130b7, 132b1

4.1.2.2.3. Yönelme Hâli

+(y)A :

ferâiz+e	: 2a4	ķıraât+a	: 2a5
ħadîş+e	: 2a8	müzekker+e	: 101a4
aķvâ+ya	: 117b4	ğayrı+ya	: 122a4

ḥüñsā+ya : 130b3

yidi+ye : 136b1

Görüldüğü üzere yönelme hâli ünlüyle biten kelimelere +(y)A, ünsüzle biten kelimelere ise +A şeklinde gelmiştir.

4.1.2.2.4. Bulunma Hâli

+dA :

‘aşabāt+da : 139a1

zamān+da : 139b13

vefāt+da : 142b4

mīrās+da : 144b5

dünyā+da : 1b4

āḥiret+de : 1b5

‘ilim+de : 4a13

techīz+de : 4b8

kitāb+ı+n+da : 6a3

derece+de : 7a10

4.1.2.2.5. Ayrılma Hâli

+(n)dAn:

ikrār+dan : 8a4

müslimān+dan: 9a10

ṭaraf+dan : 10a13

ḳarındaş+dan : 13a5

nisā+dan : 14a5

farz+dan : 15a7

iki+den : 17b12

sehm+ler+den: 23a9

sülüş+den : 27a13

er+den : 27b9

4.1.2.2.6. Vasıta Hâli

+(y)IIA :

āsānlıg+ıla : 2a4

du‘ā+yıla : 2a6

maşdar+ıla : 2b13

lafz+ıla : 3a2

lisān+ıla : 3a7

cevāriḥ+ile : 3a8

ıkrārı+yıla :7b11   ata+yıla : 12a9
dede+yile : 12a10   ‘ammī-yile : 34a3

+(y)LA :

ķız+lar+(ı)ñuz+la : 34b3   sihām+lar+ı+yıla : 52b2
hük̄m+i+yile : 98b8   bizüm+le : 19b4

+n :

Eski Türkçeden beri devam edegelen vasıta eki (+n) Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde işlek olarak kullanılmaktadır (ÖZKAN 2000:117). Fakat eserimizde iki kelimedede görülür.

deg+i+n : 59b10, 19a9, 21a7   iç+ü+n : 23a3, 23a12, 25a7

birle :

‘bir+le’ yapısındadır. Edat olarak kullanılır. (GÜLSEVİN 1997: 69)

bunuñ *birle* kaçkısı evvel ve kaçkısı sonra öldügi ma‘lüm olmasa: 145a10
vārişleri olmasa mālı beytü’l-māluñ olur bunuñ *birle* müsülmān kāfir den mīrās
yimez : 8b1

4.1.2.2.7. Eşitlik Hâli

+cA :

aşlın+ca : 47b6

hilāfın+ca: 88a9

hisābın+ca: 104b10

ni+çe : 49b7

4.1.2.2.8. Yön Gösterme Ekleri

+rA :

şoñra : 2a7, 2b1, 4a12, 4a13, 5a9, 5b3, 12a12

üzere : 18a8, 20a1, 53b8, 85b2, 126a4

+aru : Eski Türkçede +ğaru, +gerü şeklindedir

yuğaruda : 11a6, 16b8, 16b9, 28b13,

Yön gösterme ekleri görüldüğü üzere metnimizde kalıplaşmış olarak bulunur.

4.1.2.2.9. Karşılaştırma Hâli

+rAk : Eserimizde tek kelimeye görülmüştür.

yigregi : 44b10, 82a4, 98a10, 114a2

yigrek+dür: 83b13, 84a10, 84b3, 85a12

4.1.2.3. İyelik Ekleri

1. Tekil Şahıs : +(U)m

ğarındağ+um : 8a2

biz+üm : 71b9

oğ(ı)+lum : 8a1

mevlā+m : 7b2

ben+üm : 7b2

1. Çoğul Şahıs : +(U)mUz

mağrüb+umuz: 18b1

otuz+umuz : 62a5

aşğāb+umuz : 71b9

2. Tekil Şahıs : +(U)ñ

Metnimizde II. Tekil Şahıs ekine rastlamadık.

2.Çokluk Şahıs : +iñUz

karındaş+lar+iñuz : 24a7

kız+lar+iñuz : 24a7

3. Tekil Şahıs:

+I :

aşhāb+ı : 1b8

mālik+i+dür : 2b12

āl+i : 3a13

ilm+i : 86b6

māl+ı : 127b1

+sI

ana+sı : 131b4

esmā+sı+n : 2b8

hayırlu+sı : 3a9

cemī'+si+n+den: 5a3

efendi+si+dür: 7a2

Metnimizde 3. tekil şahısı karşılayan eksiz bir durumda mevcuttur.

erüñ *sülüşān* var : 45b12

kızkarındaşlarıñ *sülüş* var : 45b12/13

ananuñ *sülüş* var : 46a6

3.Çoğul Şahıs:

+lArI :

orta+ları+n+da	: 50b5
sihām+ları	: 51b13
rā's+ları	: 76b7
iḥtiyāc+ları	: 2a5
dār+ları	:9a13

4.1.2.4. Soru Ekleri

mI :

var mı	:17a7
yok mı	: 17a8
cins mi	: 17a8
cinsān mı	: 72b3

4.1.2.5. Bildirme Ekleri

4.1.2.5. 1. Geniş Zaman

1. Tekil Şahıs : Metnimizde bu eke rastlanılmamıştır.
2. Tekil Şahıs : Eserimizde bu eke rastlanılmamıştır.
3. Tekil Şahıs : +dUr

evliyā+dur	: 1b7
ibtidā+dur	: 1b13
bāḳī+dur	: 7a6
ıs+ları+dur	: 7a9

1. Çoğul Şahıs : Eserimizde 1. çoğul şahıs ekine örnek olacak bir kullanıma rastlayamadık.
2. Çoğul Şahıs : Eserimizde 2. çoğul şahıs ekine örnek olacak bir kullanıma rastlayamadık.
3. Çoğul Şahıs : +lArdur

yağın+lardur : 1b9

karındaş+lardur : 10b11

hâzır+lardur : 141b2

tayyib+lerdür : 3a13

avret+lerdür : 14a5

4.1.2.5.2. Hikâye

+(I)dİ :

var+ıdı : 18a3

kıız+ıdı : 20b13

üç+ıdı : 55a3

bir+ıdı : 63b11

4.1.2.5.3. Rivayet

Eserimizde rivayet ekine örnek olacak bir kullanıma rastlayamadık.

4.1.2.5.4. Şart

gerek+ısa : 8b7

var+ısa : 18a2

4.1.3. Zamirler

4.1.3.1. Şahıs Zamirleri

1. Tekil Şahıs

ben : 7b2, 24b3

benüm : 7b2

baña : 3b5, 94b1

benden : 7b3, 7b3

2. Tekil Şahıs

sen : 7b2, 7b2, 31a11, 33a9, 39a7, 47a1, 50b1, 50b3, 62b2, 126b12

saña : 21b4, 25b6, 62a10, 84b4, 84b10, 90b7, 95a9

3. Tekil Şahıs

ol : 7b5, 29a9, 30b9, 31a3, 36a2

oldur : 30b9, 38b12, 49b4, 63b5

anuñ : 1b8, 7a2, 7b4, 25a13, 34b1, 47b2, 47b6

aña : 2b10, 4b1, 7b1, 8a7, 11a5, 18a4, 20a4, 21b6, 73b6, 93a11, 94b11, 104a12

anı : 7b6

andan : 16b6, 27b12

1. Çoğul Şahıs

biz : 16a12, 18a10, 18a13, 18b1, 20a6, 21b10, 51b9, 53b13, 55a12, 71a12, 78a7

bizüm : 4a10, 6b1, 17b13, 94a1, 95a2, 112a9, 131b1, 133a9, 144a3, 145a13, 145b9

bizümle : 17b13, 19b4, 21b2, 23a1, 39a13, 53a12, 56a11, 57b2, 80b3, 86b8,

bize : 17b11, 53a10, 54b8, 57a13, 58b3, 60a12, 86b6

2. Çoğul Şahıs

siz : 3b5

3. Çoğul Şahıs

anlar : 25a7, 71b13, 94b12, 95a13, 95b3, 95b9, 97b7, 113b13, 115a1
 anlaruñ : 6a2, 13a4, 14a5, 14b8, 15a7, 20b13, 23b3, 31a5, 32a7, 32b5
 anları : 7a7, 24a4, 57b4, 58b5, 62a10, 68b11, 80b4, 86b9
 anlara : 4a11, 7a7, 18a6, 18b4, 19b10, 19b12, 21b8, 23a6, 23b1, 25a8, 28a10, 29b1
 anlarda : 114b3, 117b1, 124b12, 127a1
 anlardan : 6a6, 7a8, 96a1, 138b6, 144a13, 145b3
 anlardur : 95a13, 95b2, 95b8, 96a9
 anlaruñ+ıla : 34a2

4.1.3.2. İşaret Zamirleri

bu : 2b9, 4b2, 13a2, 13a3, 19a2, 34a4, 34a8, 37b8
 bunuñ : 3a2, 8b1, 13b9, 28b12, 30a7, 31b9, 36a2, 42b1, 65b1, 72b7, 74a10, 80b11
 buña : 7b7, 10a10, 10a11, 18a10, 20a3, 26a8, 48a11, 49b12, 53b10, 78b7, 94a9
 bunda : 8a3, 84a3, 97a12, 99a9, 116a4, 120b4, 124b13, 127a2
 bundan : 17b11, 33b7, 48a13, 54b8, 57a13, 58b3, 60a12, 60b9, 99a9, 112a2
 budur : 12a9, 12a10, 17b8, 21a12, 34b13, 35b11, 36a3, 36b8, 49a4, 54a2, 60a1
 bunlar : 13b5, 24b12, 32b1, 32b3, 32b4, 33b3, 42a4, 42a5, 43b8, 71b4, 96a2, 96a4
 bunlaruñ : 9b13, 18a13, 19a11, 20a6, 25b1, 39b1, 48b4, 60b8, 79a4, 93a11, 97b7
 bunları : 28b6
 bunlara : 39b11, 39b13, 42b10, 43a10, 53b13, 64a11
 bunlardan : 7a11, 69a13, 98a1, 120a13, 120b12, 127a13, 145a12, 146a7
 şulardur : 113b13,
 ol : 8b9, 11b10, 17b7, 24a11
 anuñ : 6b12, 9a5, 17b2, 80b5, 87a7, 102b1
 anı : 11b13, 13b3, 14b12, 38b11, 41b4, 52a6, 52b3, 56a12, 63b11, 82b6, 88b4,
 130a10, 142b11, 143b13
 aña : 4a2, 76a5, 79a9
 anda : 22b11, 88a9, 92b3, 101a1, 102a1, 103a4, 104a3, 104b6, 106a11, 108a8

andan : 6b13, 7a2, 28a6, 32a13, 34b11, 36b5, 42b6, 43a5, 60a4

4.1.3.3. Soru Zamirleri

ne :

her ferīka **ne** degdügin bilmek tarīki budur ki, 18a1

her ferīkuñ ferdine **ne** degdügin bilmegüñ tarīki budur ki, 18a6

südüse **ne** ve şülüşe **ne** muhteliñ oldı, 54a6

4.1.3.4. Dönüşlülük Zamirleri

kendü : 16b1, 16b5, 16b8, 16b13, 17a4, 17b1, 18a5, 34a13, 36a10, 36b12,

kendüden : 2a13, 15a11, 16b8, 16b9, 145b8,

kendüler : 15a5, 35b4, 42a5,

kendülerden : 15a5

kendüye : 135b10

4.1.3.5. Belirsizlik Zamirleri

baʿza : 46b2, 47a9, 47b13, 57b8, 61a5

baʿzı : 3b6, 3b7, 4b12, 4b12, 6b11, 7a11, 9a1, 15b1, 29a2, 40a13, 41b6, 41b9, 57b8,

61a5, 61a5, 79b10, 88b9, 94b4

baʿzıda : 122a12, 122a12

baʿzıdan : 144a8, 146a6

baʿzılar : 87a12, 87b3

baʿzıları : 139a11, 139a12, 140a6

baʿzın : 6b11, 8a7, 41b6

baʿzına : 43b13, 44a1, 44a2, 44a9, 61a5

baʿzından : 7a12, 15b4, 15b4, 15b5, 32a12, 41b9, 94b5, 145b4

ba^çzınıñ : 32b11

cemī^ç : 84a10

cemī^çsi : 145a11

cemī^çsinden : 5a3

cümle : 67a12

her birisi : 7b6

her birinüñ : 10a1

hiç : 131b9

hiç kimse : 94b9

ķanķısı : 132a6, 132b4, 145a10

ķanķısından : 128a8

kimüñ : 39b2, 76a2, 79b2, 79b3, 82b8, 86b10, 92a5, 92a6, 93a3, 93a4, 102a12,
103b6, 104a5, 105a8

kimesne : 24b2, 27b11, 28a2, 124b3, 139a7

kimesnelerdür : 6b8

kimesneden : 122b11

kimsene : 8a10

4.1.4. Sıfatlar

4.1.4.1. Niteleme Sıfatları

eyle maḍrūb ki *aş mes'eleye* urduḡ 63a1

bir *hāmīle ʿavretin* ḡodı 136a2

maʿlūm vāriş olmasa 7b10

yaʿnī *şāhibi yoḡ mālḍur* 8a12

gerekse *tamām ḡul* olsun 8b6

4.1.4.2. İşaret Sıfatları

bu :

ve baʿdu *bu ferāiz* şerhi, 1b9

zīrā *bu kitāb* memāta müteʿallıḡdūr 3b12

bu ʿilm aña muhtaşşdur 4a2

bu dede ata gibidūr 12a8

şol :

bu şāhib farzlar *şol kimselerdür* ki 6a2

cedd-i fāsıd *şol dededür* ki 28b7

yaʿnī *şol ʿaşabe* ki 33a12

şol ḡurūmler ki anlaruñ altışar biñi var 68b10

ol :

ol vaḡt mīrāş yir 7b13

nisāda istiʿmāl olunmaz *ol ecilden* nefis-ile tefsīr itdük 11a7

ol oḡlan bu ḡızları ʿaşabe ḡılır 18b6

ol tarīḡ üzere ʿamel idesin

işbu :

işbu şūret üzerine taşvīr olunur 15b6

işbu şūret üzerine 118a3

4.1.4.3. Sayı Sıfatları

4.1.4.3.1. Asıl Sayı Sıfatları

bir :

ḥaḳīḳatde *bir dārdadur* 9b7

iki :

bunuñ *iki ḥāli* vardır 13b9

çağan mes'ele reddī olsa *iki vech-ile* naẓar idevüz 17a6

üç :

bilgil ki lafz-ı āl *üç ma'nāya* itlāḳ olunur 3b1

atanuñ *üç ḥāli* var 11b10

dört :

bu mes'ele *dört şūret* üzerinedür 16b11

ya'nī bu aşabe-i nesebī ki zıkr olundu *dört şıfıdur* 32a3

biş :

biş bölük olur 38b6

bir kişi öldi *üç kızın biş aşabesin* ḳodı 38b8

altı :

bu *altı maḥrec* olur 43b5

daḥı *altı kızın* ḳodı 54a3

yidi :

yidi aṣabesin kıomış gibi oldu 20b10

yidi hāl vardır 24b13

sekiz :

sekiz tūs^c olur 65a5

toķuz :

altı abasın on kızın *toķuz ammisin* 61a10

zīrā bir sehm *toķuz tūsden* hāřıl olur 66a5

4.1.4.3.2. Sıra Sayı Sıfatları

ikinci :

ikinci hālī şülüş yimekdür 13a7

üçüncü :

üçüncü hāleri sukūḏdur 13b5

dördüncü :

dördüncü mes'ele budur ki 12b3

bişinci :

anlaruñ *biřinci hālī*^c uşūbet-i müřterekdür 25a10

altıncı :

ya'nī ata bir kıız karındařlaruñ *altıncı hālī*^c uşūbet-i muḥtaşşdur 25b4

yidinci :

yidinci batnda iḥtilāf vāķi^c oldu 102b10

onuncu :

onuncu batnda vāķi^c olan bir oğlana 102b13

4.1.4.3.3. Kesir Sayı Sıfatları

şülüş : Arapça üçte bir demektir.

ya'nî Muhammed kıyında **şülüş māl** kısmet olunur 119a1

rub^c : Arapça dörtte bir demektir.

anlara hemān **rub^c māl** virilür 142a13

süb^c : Arapça yedide bir demektir.

ere **üç süb^c māl** virilür 142b1

süb^cān : Arapça yedide iki demektir.

süb^cān sehm deger 84a7

tüs^c : Arapça dokuzda bir demektir.

ve dağı **dört tüs^c sehm** virilür 137a12

şülüşān : Arapça üçte iki demektir.

birde **şülüşān mağrüb** virelüm 64a8

südüs : Arapça altıda bir demektir.

südüs sehm hāşıl oldı 67b12

4.1.4.3.4. Üleştirme Sayı Sıfatları

altışar : anlaruñ altışar biñi var 68b10

bişer : Her birine bişer virdük 20a7

yidişer : Her birine yidişer virdük 22a1

ikişer : Her birine ikişer virdük 23b2

onar : Her birine onar virdük 39b12

4.1.4.4. Belirsizlik Sıfatları

ba' zı :

ba'zı nesne var tayyibdür 3b6

bir :

bir şahş mechūlu'n-neseb şahş-ı āhere 7b1

cemī' :

ya'nī şalavāt **cemī' ḥalāīkuñ** ḥayırlusı üzerine 3a9

her :

her vaḳtde kitāb-ı ferâize mütāla' a kılanlar 2a4

hīç bir :

hīç bir hālde 41a5

ne kadar :

ne kadar aşağıya giderse gitsün 11b1

niçe :

bir **niçe kerre** toḳuzdan tarḥ itsek 50a7

4.1.4.5. Soru Sıfatları

ne : **Ne vechile** olduğı tamām oldı 131a8

ḳanḳı : **ḳanḳı cihetden** olursa olsun 27a3

4.1.5. Zarflar

4.1.5.1. Durum Zarfları

ancılayın :

ol dağı ancılayın andan mīrās yir 145b7

böyle :

Ebū Bekir Şiddik rađıyallāhuċānh böyle itdi 144a12

eyle :

cihet-i qarābet ikiden ziyāde olduğı yirde dağı eyle olunur 30b13

hemān :

anlara hemān rubċ māl virilür 142a13

ġilm-ile :

ġilm-ile müzeyyen kıldı 1b3

ħüsn-i duċā-yıla :

ħüsn-i duċā-yıla añalar 2a6

ķurān-ıla :

eyle vārişler ki şābitdür ķurān-ıla ve dağı ħadīş-ile ve dağı icmāċ-ıla 5b5

külliyā :

ķaçan göbegi külliyā çıķsa 134b5

ħadīş-ile :

eyle vārişler ki şābitdür ķurān-ıla ve dağı ħadīş-ile ve dağı icmāċ-ıla 5b5

icmāċ-ıla :

eyle vārişler ki şābitdür ķurān-ıla ve dağı ħadīş-ile ve dağı icmāċ-ıla 5b5

4.1.5.2. Zaman Zarfları

baċdu :

ve baċdu bu ferāiz şerhi ve mesāil cemċ ve ħall iden 1b9

evvel :

evvel ķul olmaķdur 8b6

evvelā :

evvelā nazar idelüm görelüm 17a7

pes :

pes ma^lüm oldı ki 5b1

ol vakt :

ol vaqt müştakīm olur 52a10

öñdin :

meger āyet-i kerīme nāzil olmazdan öñdin olmışdur 95a1

kaçan :

kaçan siz baña du^ā itseñüz āle ta^mīm idüñ 3b5

şoñra :

besmele-yile hamdele-yile ibtidādan şoñra taşliyeler itdi 2b1

4.1.5.3. Yer - Yön Zarfları

aşağa

ne kadar aşağı giderse gitsün 11b12

yuğaru

Ne kadar yuğaru giderse 28b13

4.1.5.4. Miktar Zarfları

üç kez :

üç kez üçden mürekkebe olduğu 49a12

bu kadar :

bu kadar vardır ki 112a12

çok :

kanaksından çok gelürse 128a8

4.1.5.5. Soru Zarfları

niçün :

niçün dinilse cevāb virürüz ki 116b6

nice :

hüküm nice olursa 51b2

4.1.6. Bağlaçlar

ammā :

müslimāndan mirās yimez ammā kāfir müslimāndan mirās yimemek 9a10

belki :

mirās yokdur zevī'l-erhāma belki māl beytü'l-māla virilür 94a6

çünkü :

emr itdi çünkü bu kitāb nısf-ı ilimdür 4a7

dağı :

kızların hakkı şülüşāndur südüs kalur anı dağı oğul kızlarına virürüz 14b12

eger :

kızları aşabe kılar eger kendüden yukarı olan kızlar 16b9

egerçi :

mîrās yir egerçi çerileri muhtelif ise dağı 10a6

hālbuki :

hālbuki ‘avret ‘iddeti geçdüğine ikrār itmese 133a12

hattā :

Ebū Bekir Şiddik rađıyallāhu‘ānh böyle itdi hattā anlardan bir cāriye 144a12/13

ki :

bilgil ki lafz-ı āl üç ma‘nāya ıflāk olunur 3b1

kim:

ya‘nī bizüm ‘ālimlerimiz kim İmāmı A‘zam İmāmı Ebū Yūsuf 4a10

keenehu :

keenehu dört kızın bir oğlın terk itmiş gibidür 112b10

mādāmki :

hükmi gibidür mîrāsda mādāmki dīnde müfarekat olmaya 144b5

meger ki :

mütehaqqık olur meger ki bir māni‘ ola 8b5

ve :

şükür lisān-ıla ve hem qalb-ıla ve cevārih-ile olur 3a8

velākin :

olunmuşdur velakin rivāyeti şāzzedür 112a4

veyāhūd :

ata ana bir kız karındaş kızlar-ıla veyāhūd oğul kızlar-ıla ‘aşabe olurlar 26a9

ya‘nī :

Allāh ki ‘ālemlerüñ rabbisidür ya‘nī mālکیدür 2b11/12

zirā :

fer‘de itibār olıcağ dört olur zirā iki oğlan var 125b5

4.1.7 Edatlar

4.1.7.1. Çekim Edatları

bile :

yāḥūd ikisi bile ḥarbī olsa 9b8

birle :

cem^c lafz-ıla getürdi bunuñ birle isn-i cinsdür diyü 3a2/3

illā :

ya^{nī} dārları muḥtelif olmaz illā çerinüñ 9b11

çün :

sānīde bozar olmaduğı-çün ma^{nā}-yı cem^c 24b7

degin :

şimdiye degin siḥām-ıla rü'üs ortasında üç ḥālete 19a9

dek :

şimdiye dek siḥām-ıla rü'üs ortasında üç ḥālete nazār itdük 22b7

diyü :

bu mes'eleye menberiyye diyü tesmiye itdükleri 48a3

gibi :

mecmū^c yidi kızıldı aşabe gibi oldı 20b13

içün :

bahş itdüği münāsebet içün 4a5

nitekim :

vāқи^c olan baḥnda nitekim şımf-ı evvelde 115a4

қadar :

iki kızқarındaş қadar dedeye virilür 87a3/4

қıyında :

Şāfiī^c қıyında deyn muқaddemdür 4b3

4.1.7.2 Kuvvetlendirme Edatları

dağı :

şübütde muḳaddem olduğı-çün hükümde dağı oldu 5a7

hem :

muşannif isrāf olunmaya ve hem naḳş olunmaya didüği 4b11

4.1.7.3. Karşılaştırma Edatları

hem.....hem

hem ata ve hem ana tarafından hışm olduğı ecilden 26a13

gerek.....gerek

gerek meyyit er olsun gerek ‘avret olsun 13a3

yā.....yā

yā ḥaḳīḳate olur ki beyān olundu yā hükmen olur 9b5/6

yā

fürū‘uñ mecmū‘-ı müzekker yā mecmū‘-ı mü’enneş ola 99a9/10

4.1.7.4. Gösterme Edatları

tā ki

erba‘ada rub‘dan ziyāde bulunmaz tā ki ‘avle muḥtāc olma 45a7

4.1.7.5. Tekrarlama Edatları

yine :

kaçan zimmī ölse dāru’l-ḥarbde vārişi ḳalsa mīrās yimez dāru’l-ḥarbde ölse dāru’l-ḥarbde vāriş ḳalsa *yine* mīrās yimez zīrā zimmī dāru’l-islām ehliñdendir 9b1/2/3

4.1.7.6. Seslenme Edatları

Eserimizde seslenme edatlarına uygun olacak bir kullanıma rastlayamadık.

4.1.8. Fiil Çekimleri

4.1.8.1. Basit Çekimler

4.1.8.1.1. Görülen Geçmiş Zaman :

1. Tekil şahıs :

Eserimizde, görülen geçmiş zaman I. teklik şahsa uygun bir fiil çekimine rastlayamadık.

2. Tekil Şahıs : -dün

bildün : 47a1

3. Tekil Şahıs : -dİ

eyledi : 1b4

eyitdi : 3b11

kıldı : 87a11

itdi: 87b1

kıodı : 88b13

1. Çoğul Şahıs : -duğ / dük

itdük : 11a6

gördük : 17a5

bildük : 17a5

virdük : 17a13

urduğ : 19b2

2. Çoğul Şahıs :

Eserimizde, görülen geçmiş zaman II. teklik şahsa uygun bir fiil çekimine rastlayamadık.

3. Çoğul Şahıs:

oldılar : 27a8

aldılar : 38b3

virdiler : 4a4

didiler : 4a12

itdiler : 48a7

Görülen geçmiş zamanın olumsuzu -mA ekiyle yapılmaktadır.

kılmadı 2b9, olınmadı 5b7, şıfatla-madı 25b9, kılmadı 36a7, itmedi 37a9

4.1.8.1.2. Anlatılan Geçmiş Zaman

3. Tekil Şahıs : -miş

kılmış : 20b10

bozmuş : 49b9

olunmuş : 52b10

itmiş : 112b10

Anlatılan geçmiş zamanın III. tekil şahıs ekinin olumsuzu –mamış şeklindedir.

bozmamış : 49b11

4.1.8.1.3. Geniş Zaman

1. Tekil Şahıs Eki : -erin

iderin : 3a5

3. Tekil Şahıs : -r, -(U)r

olur : 2a11
 eyler : 10a3
 ulaşur : 12b8

1. Çoğul Şahıs: -rUz,

iderüz : 72a13
 dirüz : 24a12
 ayduruz : 39b9

3. Çoğul Şahıs : -rler, -(e)rler, -(ü)rler

dirler : 4b1
 yirler : 13a11
 iderler: 42a4
 iletürler : 42b2

Geniş zamanın olumsuzu -mAz ekiyle yapılmaktadır.
 olmaz 45a3, bulunmaz 45a7, bozmaz 49b10, dinilmez 50a4

4.1.8.1.4. Gelecek Zaman

Eserimizde böyle bir kullanıma rastlayamadık.

4.1.8.2. Tasarlama Kipleri

4.1.8.2.1. İstek Kipi

1. Tekil Şahıs : -(y)am

Eserimizde olumsuz şekliyle bir defa kullanılmıştır.

almayam : 24b3

2. Tekil Şahıs : -AsIn

urasın : 53b3
viresin : 53b3
idesin : 86b10

3. Tekil Şahıs : -A

tura : 145a4
vire : 145a4
ide: 6b10

1. Çoğul Şahıs : -AvUz

uravuz : 17b9
idevüz : 17a6
virevüz : 39b3

2. Çoğul Şahıs : -esiz

idesiz : 70a8

3. Çoğul Şahıs : -AlAr

añalar : 2a6
olınalar: 95a13
emzüreler : 132a3

İstek kipinin olumsuzu ise –mAyA ekiyle yapılmıştır.

olınmaya : 3a3
almayam : 24b3

4.1.8.2.2. Şart Kipi

1. Tekil Şahıs : -sem

ölsem : 7b2

itsem : 7b3

2. Tekil Şahıs : -señ

isteseñ : 62b2

dilerseñ: 63b2

3. Tekil Şahıs : -sA

olsa : 4b9

ķalsa : 9b2

giderse : 13b11

1. Çoğul Şahıs : -sek

itsek : 11b4

gidersek : 49a3

bölsek : 49a11

2. Çoğul Şahıs : -señüz

itseñüz : 3b5

3. Çoğul Şahıs : -sAlAr

olsalar : 98b13

itseler : 10a3

eyleseler : 144b10

Şart kipinin olumsuzu –mAsA ekiyle yapılmıştır.

olmasa 14a7, bulunmasa 29a1, ķomasa 36a12, itmese 133a12, bilinmese 144b8

4.1.8.2.3. Emir Kipi

2. Tekil Şahıs : Ø, -gil

bilgil : 3b1

kııl : 72b13

it : 77a13

vir : 60b13

3. Tekil Şahıs : -sUn

dursun : 140b13

gitsün : 11b12

1. Çoğul Şahıs : - AlUm

uralum : 19b1

kıılalum : 76b7

idelüm : 77b10

virelüm : 82b9

2. Çoğul Şahıs : -üñ

idüñ : 3b5

öğrenüñ: 3b11

öğredüñ: 3b11

Emir kipinin olumsuzu -mA şeklinde görülür: olma 15b7, olmasun 42a13, gelmesün 146a8

4.1.8.2.4 Gereklilik Kipi

Metnimizde gereklilik için ayrı bir ek kullanılmamıştır. Yalnız -mağ/-mek isim fiilinden ve -sA şart ekinden sonra gerek kelimesi getirilerek gereklilik anlamı karşılanmıştır.

-mağ/-mek gerek :

olmağ gerek 41b7, urmağ gerek 59a3, olunmağ gerek 101a7, ölmek gerek 8a4,

-sA gerek :

olunsa gerek 48a11, getirse gerek 133a10

4.1.8.3. Birleşik Zaman Çekimleri

4.1.8.3.1. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

urduğ idi : 63a1

itdük idi : 63a3

diledi idi : 130b11

olmuşıdı : 69b10

4.1.8.3.2. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

bildüñse : 16a12

oldıyısa : 14a4

4.1.8.3.3. Anlatılan Geçmiş Zamanın Hikayesi

olmuşıdı : 56a10

4.1.8.3.4. Geniş Zamanın Hikayesi

tururdı : 27a12

olurdı : 35a4

iderdi : 94a12

gülerdi : 131b5

iderdük : 19a10

toğururlardı : 131b8

4.1.8.3.5. Geniş Zamanın Şartı

dilerseñ: 60b11

kalmazsa : 81b11

olmazsa : 138b8

Eserimizde tasarlama kiplerine gelmiş bir ek fiile rastlayamadık.

4.1.9. Sıfat Filler

-An :

ķalan : 5a3

olan : 5b8

olınan : 10a12

bilen : 4a7

ögreğen : 4a8

iden : 7b4

-AcAk :

ķıkacaķ : 42b5

olacaķ : 44b13

bilecek : 10a8

idecek : 6a8

-dUK:

olduğı 3a4

olunduğı : 6a1

kalduğı : 15a9

ulaşduğı : 37b6

yidügi : 140b6

itdügi : 143b9

öldügi : 145b11

-miş :

konılmış : 4b1

olmuş : 35a12

4.1.10. Zarf Fiiller

-e :

id-e-mez : 41a13

-IcAk :

olıcak : 23b10

idicek : 69b13

-IncA :

varınca : 47b1

olınca : 50b4

bulınca : 101a6

idince : 2a11

gelince : 50a8

-iken :

tırurken : 48a4

müsülmân-iken : 143b5

-madın :

olmadın 91a8, 91b6, 144a3

-mazdan :

olmazdan : 5b1, 128a12,

ölmezden : 5a6

-uban :

oluban : 81b4

idüben : 133a6

-(y)ü :

diyü : 3a3, 3b5, 144b11

-üb :

idüb : 2a4

gelüb : 36a6

yyüb : 146a3

4.2. Ses Olayları

4.2.1. Ses Düşmesi :

4.2.1.2. Ünlü Düşmesi

biribiri > birbiri : 10a2

oğıl > oğlum : 8a1

ideridi > iderdi 94a12

Sadece sözcük kökündeki ünlüler değil ekler içindeki ünlüler de düşebilir.

bizümile > bizümle 39a13

olurısa > olursa 21a13

gögüs > gögsi : 128a11

ayır- > ayrılması : 132a2

varıdı > vardı 36b9

giderise > giderse 11b1

kızlarıñuzıla > kızlarıñuzla 34b3

4.2.2.2. Ünsüz Düşmesi

Eski Türkçe döneminde kullanılan kelimelerden bazıları Eski Anadolu Türkçesi'nde ses kaybına uğramıştır.

keltür- > getir- : 3a2

kergek > gerek : 37b2

bol - > ol- : 2b7

diriğ > diri : 139a7

sekkiz > sekiz : 17b11

yırağ > ırağ : 29b12

4.2.2. Ses Türemesi

4.2.2.1. Ünsüz Türemesi

Ünlü ile biten bir kelimeye ünlü ile başlayan bir ek geldiği durumlarda görülür.

di-y-ü : 3a3

orta-y-a : 28b9

yidi-y-e : 46a10

kendü-y-e : 135b10

4.2.2.2. Ünlü Türemesi

Genellikle Arapça olan çift ünsüzle biten tek heceli kelimelerde karşımıza çıkar.

deyn > deyin : 5a3

ecl > ecil : 6b5

sehm > sehim : 6b8

4.2.3. Ses Değişmeleri

4.2.3.1. Ünlü Değişimi

i > e : Günümüzde ‘e’ ile telaffuz ettiğimiz bazı kelimeler, eserimizde ‘i’ şeklindedir.

yidi : 20b8

id-er : 29a3

vir-di : 38b2

iriş-ür : 138a10

yi-r : 144a9

yirde : 19a13

dimek : 35b2

girü : 39a4

ı > u : Günümüzde ‘u’ şeklinde telaffuz edilen bazı kelimeler metnimizde hem ‘ı’ hem de ‘u’ şeklinde gösterilmiştir.

olın- : 3b1 => olun- : 9b5

bulın- : 49a11 => bulun- : 7b13

u > ı : Günümüzde ‘ı’ şeklinde telaffuz edilen bazı kelimeler eserimizde ‘u’lu şekilde görülür.

artuğ : 13a7

ayru : 118a2

ü > i : Günümüzde ‘i’ ile telaffuz edilen bazı kelimeler eserimizde ‘ü’ lü şeklindedir.

kendüler : 15a5

bildürmek : 2b2

bizüm : 4a10

içün : 2b3

4.2.3.2. Ünsüz Değişimi

Metnimizde ünsüz değişimine örnek vereceğimiz bir kelimeye rastlayamadık.

4.2.3.3. Tonlulaşma

Türkçede tonsuz olan p,ç,t,k ünsüzlerinin tonlu olan b,c,d,g ünsüzlerine dönüştüğü görülür. Eski Türkçede tonsuz olan bazı harfler Eski Anadolu Türkçesinde tonlulaşmıştır.

t- > d- :

degül : 18b7

dile- : 60b11

degin : 19a9

dil : 2a3

dört : 4a11

düş- : 134a11

-t- > d- :

ider: 4b13

dördi : 6a12

yaradılmışuñ : 3a11

giderse : 96b7

Bu örneklerle birlikte kelime başında tonlulaşmaya uğramayan örneklerde mevcuttur.

tırurdı : 27a12

toğuza : 137b11

-k- > g- :

itmege : 2b11

yimege : 26b1

bilmege : 38b11

virmege : 143a7

didügi : 4b11

büyügi : 38b2

-k- > -ğ- :

velâliğa : 37b9

olınmağa : 122a13

ulaşıklığı : 34b13

ayağı : 134b5

olmağa : 42a11

olduğı : 3a4

ulaşduğı : 37b6

yanmağ-ıla : 144b9

-k̄ > -ğ̄ : Metnimizde tek örnekte görülür.

çoğ : 133a1

4.2.3.4. Sızıcılaşma

-k̄- > -ğ̄- :

ķırğ 21b6

dağı : 133a2

b- > v- :

virür : 5a1

virile : 6a2

var : 1b3

varur : 40b6

4.2.4. Hece Kaynaşması

şu ol > şol : 6a2

ne it-e ki > niteki : 139a1

kim irse > kimse : 8a7

şu imdi > şimdi : 22a10

ne için > niçün : 116b6

ne irse ne > nesne : 117b13

kim ise ne > kimesneden : 122b11

bu öyle > böyle : 127b8

o ile > eyle : 2b11

4.2.5. Ünlü Uyumu

4.2.5.1. Dil Uyumu

Büyük ünlü uyumu olarak da bilinen bu ses olayı Türkçe kelimelerde belirgin bir durumdur. Türkçede bir kelimenin ilk hecesindeki ünlü kalınsa kelimenin devamındaki ünlüler de kalın, ilk hecenin ünlüsü ince ise yine sonraki heceler ince olur. Metnimizden örneklendirirsek:

olmuşları : 35b7

olınmaduğı : 26b10

ulaşıklıkdur : 34b12

itdüklerinüñ : 35b7

buncılayın : 118b3

bildüğüñ : 56a13

Eserimizde -ken / -iken zarf fiil eki bu uyuma girmemiştir.

tırurken : 48a4

müsülmān-iken 143b5

4.2.5.2. Dudak Uyumu

Küçük ünlü uyumu olarak da bilinen bu ses olayı, “ Türkçe kelimelerin ilk hecelerindeki ünlülerin düz ve yuvarlak oluşlarına göre onu izleyen hecelerdeki ünlülerin, kelimenin ilk hecesi düz ünlülü ise düz, yuvarlak ünlülü ise dar yuvarlak veya geniş düz olarak gelmesi kuralı”dır (Korkmaz 2013 : 151). Eski Anadolu Türkçesinde bazı eklerin sadece yuvarlak, bazılarının ise sadece düz olmasından dolayı dudak benzeşmesi genellikle yoktur.

virürüz : 74b13

ulaşıklıkdur 34b12

içün : 71a3

artuğ : 13a7

getürmek : 81b2

ulaşur : 4a11

kıluruz : 74b12

toğuzın : 103b13

birisinüñ : 30b3

Bazı kelimelerde dudak uyumuna rastlanılmıştır.

didiler : 4a12

birisi : 11b10

ulaşana : 31a5

4.3.DİZİN

- A**
- ‘abd (Ar.)** : Kul.
‘a. 5a4
- Abdān (Ar.)** : Künyesi Ebu Muhammed ve asıl adı Übeydullah’tır. Merv şehrinde zamanın hadis âlimiydi. 835 yılında doğup 905 tarihinde vefat etmiştir. Abdan ise onun lakabıdır.
a. 100b6, 101a6, 102a3, 110b2, 142a3
a.+a 100b3
- Abdānī (Ar.)** : Abdan’a ait görüşler.
A. 99a5, 99a7, 99b12, 127a1
- ‘abd-i merhūn** : Rehin alınmış kul.
‘a. 4b1
- ‘Abdullah İbni ‘Abbās (Ar.)** : Hz. Peygamber’in amcası, Abbas’ın fakih ve müfessir oğlu.
‘A. 128b13
- ‘Abdu’fazīzi Mācişūn (Ar.)** : Tābīn meşhūr hadis ve fıkıh âlimlerinden.
‘A.131b6, 131b8
- aba** : Anne, nine.
a. 29b11, 30a1, 30a12, 31a1, 31a1, 33b3, 89a1, 92b4
a.+dur 11a2, 11b3
a.+lar 28b5, 29a10, 29a7, 29a9, 29b3, 29b6, 63b10, 65a13
a.+lara 57a1, 58a1, 59a13, 5b10, 61a13, 67a12, 67b12, 77b8, 78b7, 79b10
a.+lardur 95b5
a.+ları 28b1, 72b7
a.+larına 120a12, 96a10
a.+laruñ 29a5, 56b12, 57a5, 57b11, 58a5, 59a10, 59b7, 61a11, 61b4, 62b5, 63a7, 63b12, 63b9, 64a9, 65a7, 66a10, 67a13, 67a9, 67b2, 68a1, 68a2, 77b6, 78b5, 79b9, 80a3
a.+nuñ 5b8, 86a5, 92a11
a.+sın 56b11, 57b10, 59a8, 61a10, 72a8, 77b5, 78b5, 84a11, 84a2, 88b13, 91b7
a.+ya 73a3, 84a13, 84a3, 84a5, 86a6, 91b8, 92a13, 92b2
a.+yı 29b12
- ab‘ad (Ar.)** : Daha uzak
a. 37b12, 122b5,
a.+dan 122b3, 122b4, 122b6
a.+uñ 122b4

‘**Abdü’lmelik bin Mervân (Ar.)** : Emevi halifelerin beşincisi. 646 (H. 26) yılında doğdu. Babası Mervan bin Hakem, annesi Aişe binti Muaviye bin Muğire’dir. 705 (H. 86) yılında vefat etti.

‘A. 87b1

‘**abeş (Ar.)** : Yanlış.

‘a.+dür 95a8

a‘dâ (Ar.) : Düşmanlar, yağılar.

a.+larına 10a3

a‘dād (Ar.) : Sayılar.

a. 22b12, 44b13, 58b1, 61a5, 126b9

a.+dan 43a4

a.+dırlar 48a12

a.+ı 22b11, 57b9, 58b1

ad : Ad, isim.

a. 4a4, 87a6, 87b5

‘**add(Ar.)** : Sayma, değerlendirme.

‘a. it- 142a4

‘**aded (Ar.)** : Sayı, tane.

‘a. 17b9, 17b10, 18a7, 19b13, 23a9, 39b4, 43b3, 48b3, 48b3, 49b13, 49b9, 49b9, 50a3, 50a3, 50a4, 50a4, 50a5, 50b1, 51b13, 52b9, 53a7, 53a8, 53b7, 54b4, 54b6, 55a7, 55b11, 56a9, 56b10, 57b8, 60b3, 60b7, 60b12, 62b12, 64a5, 64b9, 75a5, 76a13, 76b13, 76b13, 79b11, 88a7, 88a8, 107a1, 110a2, 110a4, 111a7, 111b1, 113a6, 113a7, 119a4,

119a8, 125a7, 125b4, 125b11, 126b2, 126b6, 126a12, 126a13

‘a.+de 50b6, 50b7

‘a.+in 110b12, 117b7

‘a.+ler 42b6, 57a12

‘a.+lerden 43a3

‘a.+lerün 57a11, 58b13, 61a6

‘a.+ün 27b13, 28a5, 48b8, 49a5

‘**adedeyn (Ar.)**: İki adet.

‘a. 48a12, 48b8, 49a1, 49a2, 49a4, 49a7, 49b4, 50a2

‘a.+dur 49b4

‘a.+i 50a8

âdem (Ar.) : İnsan, adam.

â. 140a1

‘**adem (Ar.)** : Yokluk, bulunmama.

‘a. 95a6

‘**ademî (Ar.)** : Yoklukla ilgili.

‘a. +den 37a13

‘a.+ dür 37a12

‘**âdet (Ar.)** : Alışkanlık, usul.

‘â. 133a3

‘**adil (Ar.)** : Doğruluk.

‘a.+den 10a5

‘**âdil (Ar.)** : Doğruluk gösteren.

‘a. 144b12

ağla- : Üzüntü, acı, sevinç, pişmanlık vb.nin etkisiyle gözyaşı dökmek.

a.-dı 94b9

a.- maḳdur 134a13

aḡsur- : Burun zarlarının gıcıklanması ile solunum kaslarının birdenbire kasılması üzerine, aḡız ve burundan hızlı, gürültülü soluk boşaltmak, hapşirmek.

a.-maḳdur 134a13

aḡ (Ar.) : Kardeş.

a. +ile 42a3

aḡavāt (Ar.) : Kız kardeşler.

a. 24b1, 25a7, 27a11

a.+dan 25b7

‘**aḡd (Ar.)** : Söz verme.

‘a. 2b4, 2b6, 9b12

āḡer (Ar.) : Başka, diğer, gayrı.

ā. 7b4, 7b5, 12b9, 15b3, 15b4, 30b1, 36a9, 36b10, 36b9, 41a13, 41b1, 47a8, 52a3, 52a5, 54a4, 68a11, 73a3, 86a5, 86a6, 88b3, 113a5, 125a9, 125a11, 136a4, 136a8, 136a13

ā.+den 145b5, 145b6, 145b9, 145b12, 145b13, 146a7

ā.+e 7b2, 31b6, 31b8, 88b2, 129a11, 144b9

ā.+i 7b6, 47a11, 52b13,

ā.+ile 38a3

ā.+ine 54a7

ā.+üñ 7b6, 57a10, 40b1, 41a4, 56b9, 59a1, 145b10, 146a1

āḡir (Ar) : Son olarak, nihayet.

ā. 35b13

ā.+i 34b10

āḡir (Ar.) : En son, en sondaki.

a.+de 106a5, 106b2, 106b9, 108a7, 109a7, 109b5, 109b9, 110b13, 111a10, 111a12, 111a13, 113a4, 115a12

āḡiret (Ar.) : Öteki dünya, öbür dünya.

a.+de 1b5, 4a8

āḡkām (Ar.) : Emirler, hükümler.

a.+ı 144a9

a.+ında 112a2

āḡvaṭ (Ar.) : En ihtiyatlı, en tedbirli.

a.+ı 128a3

āḡvāl (Ar.) : Hâller, durumlar.

a.+ 51b8

a.+de 41a7

a.+i 14a4, 14a4, 16a12

āḡvāl (Ar.) : Dayılar, annenin erkek kardeşleri.

a.+e 38a9

āḡz (Ar.) : Alma, kabul etme.

a. it- 71b9, 71b13, 110a2

‘**Āiše (Ar.)** : Hz. Peygamber (s.a.v.)’in eşlerinden olup bir çok hadis nakletmiştir.

‘Ā. 131b1, 131b1

aḡālīm (Ar.) : Dünyanın mntıkaları, memleketler, diyarlar.

a. 139b1

‘**ākīle** (Ar.) : Katilin, öldürme işindeki yardımcıları, bunlar yoksa öldürmede kendisine yardım eden kabilesi (köylüleri, şehirlileri) ve akrabası

‘a. 7b3

‘**akl** (Ar.) : Akıl, us.

‘a.+a 5b6

‘a. +uñ 5b6

‘**aklī** (Ar.) : Akla mensup, akılla ilgili.

‘a. 48a8

akreb (Ar.) : Daha yakın, en yakın.

a. 122b4, 122b5, 122b6

a. ol- 98a10

a.+dur 98b7

a.+ı 97a8

akrabā (Ar.) : Aralarında soy yakınlığı olanlar. [aslı akriba’dır.]

a. 122b2

a.+sına 35a5, 35a6

akrān (Ar.) : Eş ve benzer olanlar, yaşıtılar.

a. 139a12, 139a13, 139b1

a.+dur 139a12

a.+ından 139a10

akribā (Ar.) : *bk.* akraba.

a.+sından 133a13

‘**aks** (Ar.) : Yansıma.

‘a.+ı 100b5

akvā (Ar.) : En kavi, çok kuvvetli.

a. 121a1

a.+dur 118a12, 120a8

a. ol- 120b12, 127b3

a.+ya 117a4

akvāi (Ar.) : Daha kuvvetliye ait.

a.+dür 118b4

al- : Almak.

a.-a 6b9

a.-anlaruñ 38b6

a.-dı 35b13, 36b9, 102b12, 102b9, 104a7, 138b12,

a.-dılar 38b3, 104b5,

a.-duğı 85a8

a.-duğdan 6b3, 6b9, 7a5, 12a12, 27b9, 81b4, 81b10, 83b3, 143a3

a.-ıvirdi 36b1, 36b10

a.-mağ 24b4, 24b5

a.-mağdur 14b2

a.-mağsızun 81b4

a.-mayam 24b3

a.-mayınca 24b5

a.-maz 6b11, 28a10,

a.-mış 143a6

a.-sa 36a10, 81b3, 81b10, 81b9

a.-ub 11b13

a.-ur 6b10, 6b12, 12a12, 12a13, 13b1, 13b3, 14b11, 28a9, 29a4, 29a9,

29a13, 34a3, 36a2, 41b4, 41b6, 83a4, 83a5, 83a8, 83b12, 122a3, 122a4, 130a8,

130a9, 130a10, 135b8, 142a12

a.-urlar 15a2, 25a7

a.-ursa 13b3

āl (Ar.) : Aile.

ā. 3a13, 3b1, 3b2, 3b2, 3b2, 3b3, 3b4, 3b6, 3b8

ā.+e 3b5

ā.+ı 1b8, 3a13

a‘lā (Ar.) : Daha, en, pek, yüksek.

‘a.+dan 40b2, 41a6

‘a.+dur 7a11

‘a. eyle-1b5

Allāh (Ar.) : Tanrı, Allah.

A. 2b6, 2b11, 4a11, 71b9, 80b9, 110a1, 112a10, 128b13, 131b13, 145b3, 146a9, 146a11

A.+dan 3a1, 3a10, 131b9

Allāhu Te‘ālā (Ar.) : Yüce Tanrı.

A. 5a9, 26b5, 6a3, 10a9, 10b6, 12b12, 13a8, 23b10, 26b5, 27a5, 27b3, 28a10, 42b11, 94a9, 94b3, 131b13

A.+nuñ 10a19

‘alāmet (Ar.) : Belirti, iz, işaret.

‘a. 128a9, 128a12

‘a.+ler 134b1

‘a.+leri 134b2

‘ālem (Ar.) : Dünya, cihan.

‘ā. 3a1, 3a2

‘ā.+dendür 3a1

‘ā.+i 1b3

‘ā.+lerüñ 2b11

‘ālī (Ar.) : Yüce, ulu.

‘ā. 1b4

‘ālim (Ar.) : Bilgin.

‘a.+ler 4b2

‘a.+lerimüz 4a10, 112a9

‘a.+lerüñ 1b4

‘alīm (Ar.) : Çok bilen. (Allah’ın sıfatlarındandır.)

‘a.+dür 146a10

altı : Altı (6 sayısı).

a. 14b8, 18a4, 22a11, 40a5, 43b5, 43b5, 50b12, 54a3, 54b1, 55a4, 55a11, 55b3, 55b6, 56b11, 57a3, 59a9, 59b9, 59b10, 59b13, 60a4, 60a4, 60b6, 61a10, 61b4, 61b13, 63a4, 64a7, 68a11, 68b9, 68b9, 69a4, 69a13, 69b2, 69b4, 69b8, 69b9, 69b11, 69b12, 75b1, 76a7, 77b5, 78b4, 80a4, 80a5, 80a9, 85a3, 85a10, 85b4, 85b5, 86b13, 90b5, 92a8, 92b1, 92b3, 102a13, 102b10, 102b12, 104a11, 104b9, 105a3, 105a5, 105a6, 105a10, 105a11, 105b10, 106a7, 106b5, 106b6, 106b13, 107a3, 107a7, 107a8, 107a9, 107a13, 108a9, 109a9, 109b6, 113b8, 131b13, 132a5, 133a10, 134a4, 134a7, 134a9, 134a12, 136a12

a.+da 11b10

a.+dan 17a3, 18b11, 19b3, 21a1, 22a13, 22b13, 28a1, 43b8, 43b9, 43b13, 45a12, 45b1, 45b3, 45b4, 45b8, 45b9, 45b13, 46a1, 46a6, 46a7, 52a3, 52b12, 53a11, 56a1, 56b13, 57b1, 67a1, 70b4, 73a2, 73a12, 73b5, 74a2, 78a6, 79a5, 84a3, 84a12, 86a5, 86a7, 87b10, 88a4, 90b12, 91b8, 92a1, 141b5

a.+dur 10a10, 10b6, 18a11, 19b3, 21b2, 22b12, 27b13, 41a8, 42b12, 53a9, 57a3, 57a12, 63b7, 67b12, 67b9, 75b10, 75b12, 79a5, 84a5, 92a1, 92a4

a.+muz 53a10, 57a13, 60a9, 62a2
a.+nuñ 18b12, 52a4, 56a2, 73a12, 73a3, 106b3, 106b8

a.+sı 76a6, 93a10, 105b8, 107b11, 107b9, 108b11, 108b9

a.+sın 103b13, 104b10, 104b4, 106a11, 106a13, 106b1, 107a2, 108a8,

109a8, 109b1, 109b4, 111b11, 111b11,
113b6, 113b6

a.+şar 68b10

a.+ya 50b12, 54b1, 55a12, 59b9,
60a4, 60a9, 61b4, 62a2, 63a4, 64a7,
80a10, 80a4

a.+yı 66a2

a.+yıla 60a2, 60a7, 61b13

altıncı : Altıncı (sayı).

a. 6a10, 15a9, 25b4, 104b3

altmış : Altmış (altmış sayısı).

a. 19b3, 93a12, 93b3, 104a4,
105b5, 107b7, 108b7

a.+dan 19b4, 104a5, 107b8, 108b8

a.+dur 105b6

‘amām (Ar.) : Amcalar.

‘a.+m 38a9

amān (Ar.) : Bağışlama, eminlik.

a. 9b6, 9b12, 10a2

‘amel (Ar.) : Yapılan iş, fiil.

‘a. 17b2, 17b2, 17b13, 19a2,
19b4, 21b3, 21b9, 22b2, 23a1, 38b11,
38b11, 39a13, 39b6, 39b9, 52a5, 52a6,
52b13, 52b13, 53a12, 54a9, 54a10,
54b11, 56a4, 56a4, 56a11, 57a1, 57a1,
57b3, 58a2, 58b5, 59b1, 59b1, 61b1,
61b1, 62a10, 62a11, 76a8, 77a7, 80b3,
82a12, 82a12, 84b3, 84b4, 85b2, 85b2,
86a8, 86a8, 86b8, 90a13, 91a11, 91a11,
91b9, 92b6, 103a11, 126b12, 141a4

‘a.+de 68a9

‘a.+den 53a10, 62a7, 86b6

‘a.+idür 19a2, 21a2, 22b2, 77a6,
91b9, 92b6

‘a. it-21b4, 56a13, 57b4, 58b6,
62a11, 76a9, 77a7, 80b5, 86b10, 126b12,
129a13,

‘amm (Ar.) : *bk.* ‘ammi.

‘a. 124a2

ammā (Ar.) : Ama, fakat, lakin,
ancak, şu kadar ki, öyle ki.

a. 2a9, 2b6, 4b10, 4b8, 5a13, 5b6,
6b1, 9a10, 9b7, 10a3, 10a4, 10b4,
12a10, 12a13, 12b2, 12b4, 16b11, 17b2,
18b7, 19a13, 19a2, 21a3, 22b2, 24a10,
26b8, 27a8, 27a9, 27b12, 29a12, 29b2,
30a5, 30a9, 31b7, 33b6, 34a9, 35b11,
37b11, 37b4, 38a3, 38a8, 38b11, 41a7,
41a9, 41b13, 41b4, 45a12, 45b2, 47b10,
48a3, 51b11, 51b9, 52a6, 52b13, 54a1,
54a10, 56a4, 57a1, 58a2, 59b1, 60b11,
61b1, 62a11, 68a8, 68b10, 69b4, 6b10,
71b10, 74b10, 77a7, 81a2, 82a12, 83b13,
83b4, 84a10, 84b1, 84b4, 85a7, 85a9,
85b2, 86a11, 86a8, 87b11, 88a3, 8a13,
8b11, 91a11, 91b9, 92b2, 92b6, 94b11,
94b3, 97b11, 97b9, 101a6, 104b6,
117a5, 117a6, 120b2, 121a1, 126a10,
128a5, 128a6, 128b12, 129a11, 131a12,
131a5, 132b1, 134a12, 139a13, 139b11,
142a2, 143a6, 143b10, 143b8, 144a1,
146a3

‘āmmē (Ar.) : Umuma mahsus
olan, genelinde .

c.+i 9a11, 71b8, 132b2, 139b5

‘ammete (Ar.) : Hala

‘a. 34a3, 94a13, 96a12, 121a3,
121a10, 122a3, 123a6, 123b8, 124a1,
124b1, 124b4, 126a6, 126b1, 126b2,
126b3,

- ˘a.+de 124b5
 ˘a.+ler 120a12, 120b12
 ˘a.+lerdür 96a11
 ˘a.+lerüñ 126b1
 ˘a.+lerinden 127a5
 ˘a.+lerine 127a7, 127a9, 127a11,
 127a12
 ˘a.+nüñ 34a5, 124b6
 ˘a.+si 123a4
 ˘a.+sin 120b1, 121b13, 124b3
 ˘a.+sinüñ 125a8, 125a9
 ˘a.+ye 34a3
- ˘ammi (Ar.)** : Amca.
 ˘a. 123a5, 124a1, 124a3, 126a13,
 126a13, 33a7, 33a7, 70b12, 70b7
 ˘a.+den 121a4
 ˘a.+lere 38a7, 57a1, 58a2, 59b1
 ˘a.+leridür 32a6, 32b5
 ˘a.+lerine 127a11
 ˘a.+lerüñ 56b13, 57a6, 57b12,
 58a6, 59a10, 61a12, 61b7, 62b6, 63a10,
 63b12, 64a12, 65b1, 66a10, 67a12,
 67a13, 67b13, 67b2, 68a1, 68a2
 ˘a.+nüñ 70b3
 ˘a.+si 120b2, 123a3
 ˘a.+sin 56b11, 61a10, 70b2
 ˘a.+sinüñ 125a10
 ˘a.+ye 70b5, 70b9, 71a1
 ˘a.+yile 121a10
- ˘ammī (Ar.)** : Amcayla ilgili. Amca
 tarafına.
 ˘a. 34a3, 71a3
 ˘a.+yile 34a3, 34a6
- ˘ammü (Ar.)** : *bk.* ˘amm.
 ˘a.+sin 57b10, 59a9, 122a1
- añ-** : Anmak, hatırlamak.
- a.-alar 2a6
- ana** : Anne.
 a. 10b5, 10b8, 10b11, 10b13,
 12b1, 12b11, 23b8, 24a1, 24a8, 24a9,
 24a9, 24b12, 25a1, 25a4, 25a6, 25a12,
 25b7, 25b13, 26a4, 26a8, 26a9, 26a10,
 26a12, 26a13, 26b1, 26b3, 27a1, 27a4,
 27a4, 27a9, 27b1, 28a9, 28a11, 28a12,
 28b3, 29a12, 29a13, 29a5, 29a7, 29a9,
 29b11, 29b2, 29b2, 29b5, 2b10, 31b12,
 31b13, 31b9, 32b13, 33a1, 33a3, 33a6,
 33a7, 33b11, 33b11, 34a11, 34a12,
 40b12, 41b2, 41b3, 41b4, 41b5, 41b8,
 45b11, 45b13, 45b5, 46a4, 46a6, 46b5,
 46b9, 47a7, 47b3, 47b4, 47b5, 47b5,
 47b8, 47b9, 47b13, 48a1, 55b13, 5b11,
 70b11, 71a3, 73a1, 73a11, 73a4, 73b13,
 74a1, 74a12, 74a12, 77b5, 77b6, 80b10,
 80b13, 81a2, 81a5, 81b2, 81b3, 81b5,
 81b8, 82a1, 82a10, 82a13, 82a6, 82a6,
 82b10, 82b3, 83a3, 83a5, 83a6, 83a9,
 83a9, 85a1, 85b8, 86a3, 92b2, 95b11,
 95b12, 95b13, 96a1, 96a4, 98a7, 114b7,
 115b4, 115b6, 116a13, 116a4, 117a1,
 117b4, 117b4, 117b5, 117a8, 118a11,
 118a13, 118a13, 118a7, 118a8, 118b1,
 118b2, 118b6, 119a1, 119a12, 119a13,
 119a3, 119a5, 119a6, 119a7, 119b1,
 119b6, 119b8, 119b9, 11a9, 11b2, 11b2,
 120a2, 120a2, 120a4, 120a7, 120a8,
 120a8, 120b11, 120b13, 120b2, 121a1,
 121a10, 121a2, 121a3, 121a4, 121a4,
 121b10, 121b10, 121b12, 121b13,
 121b13, 121b5, 121b6, 121b7, 122a1,
 122a2, 122a3, 122b10, 122b7, 122b9,
 123a12, 123a2, 123a4, 123b1, 123b3,
 123b5, 123b6, 124a12, 124a13, 124a2,
 124b1, 124b3, 124b3, 124b5, 124b12,

125a10, 125a6, 125b10, 125b2, 126a7, 126b6, 127b2, 127b3, 127b3, 127b6, 127b7, 12a11, 12a13, 131b2, 131b9, 133b1, 139a1, 13a12, 13a5, 13a6, 13a9, 13b1, 13b4, 141b1, 141b2
 a.+da 132b9
 a.+dan 132a2, 26b7
 a.+dur 10b12, 11a1, 11b3, 26b3, 28b9, 41a8
 a.+lar 132a3
 a.+lara 81b12
 a.+ları 100a1, 113a5, 38b3
 a.+ların 38b3
 a.+nuñ 27b6, 27b8, 28a4, 31b13, 37b8, 45b7, 46a13, 46a6, 47a8, 52a11, 53a2, 53b11, 53b4, 54a12, 54a5, 55a5, 55b4, 70b3, 71a1, 71a3, 74a1, 86a10, 86a4, 86b12, 90b4, 91a6, 91b1, 92a7, 136b13, 137a4
 a.+sı 11b6, 27b4, 27b5, 28b10, 28b11, 28b12, 29b12, 29b13, 29b7, 29b9, 30a6, 113a5, 114a5, 115b7, 124b7, 127a12, 127a6, 127a8, 12a9, 131b4
 a.+sıdur 30b2, 96a11, 96b13
 a.+sın 12a11, 27b11, 28a3, 30a13, 30b1, 45b6, 46a12, 46a4, 46b10, 47a7, 47b4, 52a2, 52b11, 54a3, 70b2, 73a12, 73b13, 74a10, 74a12, 84b13, 86a2, 87b9, 88b11, 88b12, 90b3, 91a9
 a.+sına 38a4, 95b9, 96a10, 114a13, 115a11
 a.+sında 123b10
 a.+sındadır 123b9
 a.+sını 29b13, 30a1, 30a7, 136a1
 a.+sınıñ 11b5, 11b5, 28b12, 28b8, 28b9, 29b12, 29b12, 29b13, 29b9, 29b9, 30a1, 30a13, 30a13, 30a6, 30a7, 30a7, 30a7, 30b1, 30b1, 96a10, 96a11, 96a13, 96a13, 96b12, 96b13, 97b7, 98a1,

98a5, 114a4, 114a5, 114a5, 114a5, 114a6, 114a7, 114a12, 114a13, 115a10, 115a10, 115a7, 115a8, 115a9, 127a9
 a.+sıyıla 114a6, 115a9
 a.+ya 27b12, 28a6, 36b11, 36b3, 47a12, 47b6, 47b9, 48a1, 52a3, 52a5, 52b13, 54a8, 70b13, 70b4, 70b9, 73a13, 74a3, 85a4, 86a6, 86b13, 87b11, 88a5, 90b5, 91a10, 91a6, 91a7, 91b5, 92a8, 93a7, 93a8, 136a5, 136a9, 136a13, 137a11, 137a4, 137b13, 138a6, 138b10, 138b5,
 a.+yı 27a13, 42b1, 88a6
 a.+yıla 29a5, 41b2, 70b7, 70b12, 95b13
 a.+yıludur 29a7

aña : Ona.
 a.2b10, 4a2, 4b1, 7b1, 8a7, 11a5, 11a5, 18a4, 18a11, 18b3, 19b9, 20a4, 21b6, 21b12, 23a5, 23a13, 23b12, 27a9, 49a4, 49a7, 50a2, 50a5, 69b13, 73a4, 73a13, 73b6, 73b6, 74a3, 75b3, 76a5, 76b4, 76b6, 77b9, 79a9, 82b12, 83a3, 87b1, 87b2, 90b6, 92b3, 93a11, 93a13, 94a3, 94a8, 94b11, 101a12, 104a10, 104a12, 105a10, 105b9, 107b10, 108b10, 110a2, 113b4, 119b9, 127b9, 128a4, 128a8, 128b13, 130a12, 131a1, 131a2, 131a4, 131a5

ancılayın : O kadar, onun gibi.
 a. 7b5, 9a5, 27a12, 37b8, 53a3, 53b11, 53b4, 54a13, 55a5, 57a6, 62b7, 63a10, 63b12, 64a13, 67a12, 67b13, 100b12, 110a1, 118b4, 120a11, 121b11, 129b5, 131b6, 136b13, 137a4, 145b7
 a.+ dur 51b3, 55b4, 127b12

anda : Onda.

a. 100a13, 101a1, 102a1, 102a2, 102a3, 102a7, 103a4, 103b1, 103b11, 103b13, 103b9, 104a3, 104b12, 104b6, 104b7, 105a3, 105b12, 105b7, 106a11, 106a4, 106a6, 106b10, 106b11, 106b12, 106b3, 106b7, 107a4, 107a4, 107a7, 107b13, 107b5, 108a8, 108b13, 108b5, 109a8, 109b1, 109b6, 109b9, 111a6, 111b3, 113a9, 115b12, 126a11, 126a12, 133a10, 22b11, 88a9, 92b3

andan : Ondan.

a. 16b6, 27b12, 28a6, 32a13, 32b4, 32b5, 34b11, 35a12, 36a11, 36a4, 36a7, 36a9, 36b13, 36b5, 36b6, 38b3, 42b6, 43a5, 43b4, 59a1, 59a3, 59a5, 59a6, 60a4, 60a7, 61a7, 61a8, 61a9, 62a3, 62a5, 62b13, 63b2, 63b4, 64b8, 65b7, 66b11, 68a13, 68b4, 69b6, 6b13, 70b7, 73b2, 73b8, 74a9, 74b6, 75a13, 75b10, 75b9, 76a1, 76b8, 78a7, 78b3, 79a6, 7a2, 7b9, 80b9, 84b9, 89a11, 89a9, 89b10, 89b11, 90a12, 90a2, 91a7, 91b3, 91b6, 92a1, 92a4, 92b12, 92b4, 93a12, 93a2, 96b11, 96b7, 96b8, 97a11, 97a11, 97a11, 97a13, 97a9, 97a9, 97b1, 97b2, 101a10, 111b6, 115a11, 115a6, 115b7, 116b8, 118a7, 118a8, 118b2, 119a10, 121b8, 124b10, 124b9, 127a13, 127a7, 127a8, 127a9, 127b10, 127b10, 127b11, 130a13, 131b5, 133b5, 134a4, 134b13, 135a6, 135b3, 136b6, 139a7, 139b7, 140a3, 141a4, 141a9, 144b1, 144b6, 145a2, 145b7, 146a4

a.+ dur 145b11

ani : Onu.

a.+ 11b13, 130a10, 130a12, 13b3, 141a11, 142b11, 143b13, 143b2, 14b12, 38b11, 41b4, 52a6, 52b3, 56a12, 63b11, 7b6, 82b6, 88b4

añ : Onun.

a. 3a6, 5b7, 37a11, 96a2, 116b10, 120a5, 120a7, 120a8, 122b11, 123b1, 128b3, 132a10

anlar : Onlar.

a. 25a7, 71b13, 94b12, 95a13, 95b1, 95b3, 95b9, 97b7, 113b13, 115a1

a.+ a 18a6, 18b4, 19b10, 19b12, 21b8, 23a6, 23a8, 23b1, 25a8, 25a8, 28a10, 29b1, 39b8, 39b9, 43a9, 43b7, 4a11, 50b6, 53b5, 55a2, 62b5, 62b6, 66a11, 71b9, 7a7, 81a7, 82b13, 87a2, 92b1, 92b12, 94a3, 94b1, 94b2, 95b3, 96b1, 103b8, 105a11, 107b1, 108b1, 111a11, 112a10, 114a1, 119b10, 119b7, 124b11, 126a10, 126a7, 126a9, 138a6, 142a13

a.+ da 114b3, 117b1, 124b12, 127a1

a + dan 6a6, 7a8, 96a1, 138b6, 144a13, 145b3

a.+ dur 95a13, 95b2, 95b8, 96a9

a.+ ı 7a7, 24a4, 57b4, 58b5, 62a10, 68b11, 78a6, 79a4, 80b4, 86b9

a.+ ñ 6a2, 13a4, 14a5, 14a12, 14b8, 15a7, 20b13, 21b4, 23b3, 23b9, 25a10, 29a6, 31b5, 32a7, 32b5, 34a1, 68b10, 68b9, 69a1, 69b4, 69b8, 95a1, 95a5, 99a2, 103a9, 106b4, 115a1, 115a4, 121b8, 121b11, 124b9, 126b12, 127a3, 127a5, 127a7, 142b11, 144a10, 144a4, 144a9

a.+ uñıla 34a2

anlarcılayın : Onlar gibi.

a. 33b3

anuñ : Onun.

a. 1b8, 7a2, 7b4, 9a5, 13a3, 17b2, 19a2, 21b4, 25a13, 34b1, 35a6, 47b2, 47b6, 54a10, 54b12, 59b1, 63a2, 63b3, 66a7, 67a7, 67b9, 68b7, 6b12, 70a6, 70b6, 70b8, 71a13, 72a11, 74b9, 75b9, 77a7, 80b5, 87a7, 102b1, 103a3, 103a3, 104b6, 120a6, 120a9, 120a13, 120b2, 126a5, 126a8, 128a3, 132b11, 132b12, 133a3, 137a13, 139a10, 139a6, 139a8, 140a3, 140b1, 140b7, 142b6, 143b4, 144b10, 144b7, 144b8,

a.+ıla 114b5, 123b9

a.+ la 144b13

analık : Annelik.

a. 29a8, 29a13

ancağ : O kadar, öyle, ancak.

a. 10b10, 72a11

ara : İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, aralık.

a. 11b3, 11b4, 12a8, 28b10, 28b6, 28b8, 30a6, 31b4, 31b9, 95b4, 95b6

a.+sında 134a5

art- : Artmak, geriye kalmak.

a.-ar 71a13

artuğ : Fazla, başka.

a. 13a7, 13a9, 13a11, 14b1, 14b9, 23b10, 25a1, 25a11, 27a3, 28b2, 33b1, 33b5, 34b5, 71b1, 135b5

‘arziyye (Ar.) : Bir büyüğe sunma, gösterme.

‘a. 2b6

‘aşabalık (Ar+Tür) : Asabelik. **bk.** asabe.

‘a. 37b11, 40a7, 40a9, 85a8, 124a4

‘a.+ da 34a9

‘aşabāt (Ar.) : Asabenin çoğulu. **bk.** asabe.

‘a. +a 21b9, 22a13, 22b1

‘a.+da 34b12, 41b10, 97a10, 139a1

‘a.+uñ 22a1, 22b5, 23a7, 23b2,

‘aşabāt-i mevlā ‘itāka: Miras hukukunda bir köle veya cariyeyi azat eden kimsedir.

‘a.+dur 34b10

‘aşabā - yı nesebī : **bk.** ‘asabe-i neseb.

‘a.+ nüñ 32a11

‘aşabe (Ar) : Mirasta belirli bir payları olmayıp, belirli pay sahibi mirasçılar hisselerini aldıktan sonra geri kalanını; yalnız buldukları takdirde ise terekenin tamamını alan mirasçılardır.

‘a. 6a4, 6a9, 6a9, 6b10, 6b12, 7a1, 7a4, 7a9, 11b13, 12a3, 14b3, 15a6, 15a10, 16b9, 16b10, 18b6, 20b11, 20b13, 21a6, 22a12, 24a4, 24a6, 24a8, 24a10, 24a13, 25b1, 25b5, 26a9, 26a11, 26a12, 29b3, 31a10, 31a11, 31b1, 31b3,

31b5, 31b6, 31b7, 31b7, 31b8, 31b9, 31b10, 31b11, 31b13, 31b13, 31b13, 32a2, 32a13, 32b11, 32b13, 33a2, 33a12, 33a12, 33b2, 33b6, 33b8, 34a2, 34a2, 34a5, 34a6, 34a7, 34a9, 34b3, 34b4, 35a13, 36a12, 36a7, 36a7, 37b13, 85a6, 87b3, 87b4, 93b9, 94a10, 94a7, 96a1, 96a3, 98b4, 116a11, 116b11, 116b2, 116b2, 116b5, 116b6, 117a2, 117a2, 117a3, 118a5, 120a6, 120a6, 123a3, 123a5, 124a13, 124b10, 124b13, 124b13, 124b7, 139a1, 141b10,

‘a.+den 71b1

‘a.+dür116b9, 120a5, 120a5,

124a1

‘a.+ler 97a10

‘a.+lerde 127a10

‘a.+lere 21a2

‘a.+leridür 127b10, 127b10,

127b11

‘a.+nüñ 19a7, 19b10, 20a8, 21b8,

39a1, 39b12, 39b8, 40a4, 59b8, 91b10,

92a13

‘a.+sidür 7a2, 34b11, 35a13

‘a.+sin 18b11, 20b9, 22a10, 38b8

‘a.+ye 6a6, 6b4, 7a1, 19a1,

38b10, 40a4, 91b8

‘a.+yi 34b8, 34b9, 35a12, 6b2,

6b8

‘**asabe-i neseb** : Miras hukukunda ölenle kan yönünden hısımlığı olan kimselerdir.

‘a+i 7a3, 32b11

‘**asabe-i bi gayrihi** : Miras hukukunda başkası (erkek) sebebiyle asabe olanlar.

‘a. 33b8,

‘**asabetün bi gayrihi** : **bk.** ‘asabe-i bi gayrihi.

‘a. 35b1,

‘a.+dür 31b2, 31b1, 34a8,

‘**aşebetün me‘a-gayrihi**: Miras hukukunda başkası (kadın) ile asabe olanlar.

‘a. 35b2

‘a.+dür 31b2, 34a8

‘**aşabetün bi-nefsihi**: Miras hukukunda kendiliğinden asabe olanlar, ölene nispetinde araya kadın girmeyen erkek hısımlardır.

b. 35b1, 31b3, 31b7, 31b8

b.+dür 31b1

āsān (Far.) : Kolay.

ā. ol- 142a8

āsānlık (Far. +Tür.) : Kolaylık.

ā.+ıla 2a4

aşfiyā (Ar.) : Samimi, saf, içi temiz, tuttuğu yol doğru olan kimseler.

a. 1b7

aşhāb (Ar.) : Sahipler, malikler, mutasarrıf olanlar. Hz. Peygamber’i görüp sohbetine erişmiş kimseler.

a. 1b8, 112a10

a.+ı 128a3

a.+larda 94a1

a.+umuz 71b9, 144a3

aşhāb-ı ferāiz : Mirastan hisseleri, Yüce Allah’ın kitabı veya Resulünün sünneti yahut icma ile takdir ve tâyin edilmiş bulunan kimselerdir.

a. 6a4, 31a10,
a.+e 71b13

aşhâb-ı ferâiz-i nesebiyye : Miras hukukunda ashâb-ı ferâizden erkek olanlar.³⁰

a.+ye 7a4

aşhâb-ı ferîza: bk. aşhâb-ı ferâiz.

a.+ ya 71b3,

aşhâb-ı furûz : Miras hukukunda farz sahipleri; **bk.** aşhâb-ı ferâiz.

a.+ı 7a10

aşıl (Ar.) : Asıl, esas, kural, hakikat, soy.

a. 56a1

a.+da 110a3, 121a10, 121a11, 126a13, 126b2, 126b6

a.+dan 18b8, 82b8, 110a2, 111a7, 111b1, 113a6, 119a8,

a.+dur 12b7

a.+lar 119a2

a.+ları 100b7

a.+larıyla 79b12

a.+larının 110b2

‘asker (Ar.) : Er.

‘a.+e 3b1

aşıl (Ar.) : **bk.** Aşıl

a. 17a3, 17b10, 17b11, 17b9, 18a2, 18a7, 18a9, 18a12, 18b11, 19b2, 19b3, 19b11, 19b13, 19b6, 21a1, 21a13, 21b2, 21b5, 22a13, 22b11, 22b12,

22b13, 23a3, 23a4, 23a9, 27b13, 28a5, 38b8, 39a10, 39a11, 39b2, 39b4, 41a12, 41b9, 43b4, 45b13, 45b8, 46a6, 46b1, 46b11, 46b6, 47a8, 51b3, 52a3, 52b9, 53a11, 53a7, 53a9, 53b2, 53b7, 54a5, 54b13, 54b5, 54b7, 54b9, 55a1, 55a11, 55a6, 55a8, 55b12, 55b5, 56a10, 56b10, 56b13, 57a11, 57a12, 57b1, 57b11, 57b12, 57b9, 58b1, 58b2, 58b4, 59a10, 59a6, 60a10, 60a12, 60b11, 61a9, 61a12, 62a6, 62a8, 62b3, 62b12, 63a1, 63b11, 64a10, 64a4, 64a7, 66b10, 66b5, 67a3, 67b5, 70b4, 73a2, 74b8, 75b2, 77b7, 78b6, 80b2, 82b6, 82b9, 83b11, 83b6, 84a12, 84a2, 84a4, 84b8, 86a5, 86b10, 86b4, 86b7, 88a8, 89a10, 89a8, 90b4, 90b6, 91a10, 91b7, 92b10, 92b5, 92b9, 97a11, 97b1, 98a4, 102a11, 102a12, 102a5, 103a7, 103b5, 103b6, 104a4, 104a5, 104b9, 105a7, 107a1, 111a9, 113a13, 119a5, 119b4, 119b5, 125b1, 126a3, 126a4, 126b10, 126b3, 134b11, 136a12, 141a1, 141b13,

a.+a 51b10

a.+dur 98a6

a.+ı 56b6, 74a1

a.+ına 38a4

a.+ınca 47b6

a.+ından 97b9

a.+uñ 55b10, 56b4, 56b6, 57b8, 58b12, 61a4, 71a2

aşağa : Bir şeyin alt bölümü, yukarı karşıtı.

a. 11b1, 11b12, 12a1, 12a2, 13b10, 13b13, 14a1, 14a8, 15a6, 15a11, 15b2, 15b4, 15b6, 16a7, 16b6, 26a1, 26b5, 32a3, 32b1, 32b6, 96b8, 102b1, 102b4, 102b9, 104a7

³⁰ Feteva-i Hindiyeye (Feteva-i Alemgiriyye), Akçağ Yayınları: 14/418.

a.+da 16b7, 51a9

‘aşere (Ar.) : On sayısı.

‘a. 51a6, 51a8, 51a10, 51a12, 51a13,

ata : Baba.

a. 10b8, 10b9, 10b11, 10b12, 11a1, 11b2, 11b2, 12a13, 12a8, 12b1, 12b6, 12b7, 12b8, 23b8, 24a1, 24a8, 24a8, 24b11, 24b12, 25a1, 25a12, 25a12, 25a13, 25a13, 25a2, 25a3, 25a4, 25a6, 25a6, 25b13, 25b13, 25b4, 25b7, 25b8, 26a10, 26a12, 26a13, 26a4, 26a5, 26a7, 26a8, 26a9, 26b1, 27a4, 27a5, 28b2, 29a10, 29b11, 31b11, 31b12, 31b12, 31b9, 32b13, 33a1, 33a1, 33a2, 33a3, 33a3, 33a6, 33a6, 33a7, 33a7, 33b11, 33b11, 33b3, 33b4, 34a11, 34a11, 35a4, 35a5, 37b11, 40b11, 40b12, 45b5, 47b13, 47b3, 47b5, 47b8, 55b13, 5b11, 5b11, 73b13, 74a1, 74a12, 80b10, 80b10, 80b13, 81a1, 81a5, 81a6, 81b1, 81b11, 81b2, 81b5, 81b8, 81b8, 82a1, 82a10, 82a11, 82a13, 82a2, 82a2, 82a6, 82b10, 82b12, 83a1, 83a3, 83a5, 83a5, 83a6, 83a6, 83a9, 84b13, 85b8, 85b9, 86a3, 86a3, 95b11, 95b12, 95b13, 95b13, 113b9, 114b6, 115b4, 115b6, 115b9, 116a13, 116b1, 117a4, 117a5, 118a11, 118a13, 118a13, 118a7, 118a7, 118b1, 118b2, 118b3, 118b5, 118b6, 119a13, 119a3, 119a6, 119a7, 119b1, 119b8, 119b9, 120a2, 120a2, 120a4, 120a7, 120a8, 120a8, 120b11, 120b13, 121a1, 121a2, 121a2, 121a3, 121a4, 121a4, 121b10, 121b10, 121b10, 121b12, 121b12, 121b13, 121b13, 121b13, 121b4, 121b6, 121b6, 121b7,

122a1, 122a1, 122a2, 122a3, 122a3, 122b10, 122b5, 122b6, 122b8, 123a12, 123a13, 123a2, 123a4, 123a5, 123b1, 123b2, 123b5, 123b5, 123b6, 124a11, 124a12, 124a2, 124b1, 124b2, 124b3, 124b5, 124b9, 125a11, 125a11, 125a12, 125a6, 125a8, 125b1, 125b3, 126a13, 126a13, 126a5, 126b1, 126b4, 126b5, 127b2, 127b3, 127b3, 127b5, 127b6, 141b1, 141b2

a.+dan 26b7

a.+dur 11a2, 11a8, 12a7, 121a11, 121a12,

a.+ları 113a4, 113b8

a.+ların 38b5

a.+nuñ 11b10, 12b4, 28a9, 37a7, 37b6, 47a8, 52a10, 53a2, 53b3, 53b8, 54a4, 55a4, 55b2, 91b2, 92a10, 93a6, 93a7, 136b11, 137a3

a.+sı 11a9, 11b5, 12b3, 13a2, 27b4, 28b8, 30a6, 32a4, 32a5, 32a6, 32b3, 37a1, 96b12, 97b7, 98a1, 111a8, 115a9, 115b6, 119a7, 124b6, 127a11, 127a6, 127a8, 127b10

a.+sıdur 32a4, 32b2, 32b2, 96a11, 97b9

a.+sın 12a10, 27b11, 28a3, 37a5, 37b10, 47a7, 52a2, 52b11, 54a3, 88b12, 91a9, 115a8

a.+sına 95b9, 114a12, 115a10

a.+sından 98a6, 114a5, 133b13

a.+sını 136a1

a.+sinuñ 114a12, 114a5, 115a8, 11a9, 11b6, 127a8, 12a9, 28b10, 28b11, 29b13, 29b13, 29b7, 29b9, 30b2, 30b2, 32a4, 32b2, 37a1, 8a3, 96a11, 96a12, 96a9, 96a9, 97b9, 98a7

a.+sıyla 114a8

a.+ya 136a13, 136a4, 136a8,
136b13, 137a10, 137b13, 138a6,
138b10, 138b13, 138b5, 27b12, 28a7,
35a4, 47a11, 52a3, 52a5, 52a5, 52b12,
53b11, 53b4, 54a7, 55a5, 55b4, 55b7,
91a11, 91b5, 92a11, 93a8, 93a8

a.+yı 9a6

a.+yıla 12a9, 12b1, 12b6, 26a2,
28a12, 29a10, 29a11, 29b6, 37b5, 42b1

‘**āṭf-ı beyān (Ar.)** : Bir cümlelerin manasını izah ve kuvvetlendirmek için atıf edatı.

‘ā. 3a11

‘**āvāze (Far.)** : Yüksek ses.

‘ā. 134a12

‘**avl** : Miras hukukunda mirasçılardan payları toplamının, ortak paydadan büyük olmasıdır.

‘a. 44a11, 44b1, 44b13, 45a1,
45a3, 45a8, 45a11, 45a12, 45a13, 45b1,
45b2, 45b2, 45b5, 45b5, 45b9, 45b10,
46a2, 46a2, 46a8, 46a10, 46a10, 46a10,
46a11, 46b4, 46b4, 46b8, 46b8, 46b13,
47a1, 47a5, 47a5, 47a13, 47b1, 47b10,
48a2, 52b10, 52b10, 54a9, 54b7, 56a3,
71a10, 85a4, 86a8, 87b8, 88a2, 88a4,
88a10, 136b1, 141b6, 142a12

‘a.+de 10b5, 42b11, 71a11, 87b6

‘a.+e 45a2, 45a5, 45a7, 45a9

‘a.+i 54b5

‘a.+idür 54a2

‘a.+ile 56a10

‘a.+ine 54b6

‘a.+ün 44a13, 71a9

‘**avn (Ar.)** : Yardım.

‘a.+ iyile 146a9

‘**avret (Ar.)** : Kadın, zevce.

‘a. 7a6, 12a12, 13a3, 24b3, 24b4,
24b5, 24b5, 35b12, 36a3, 36b8,
70b6, 84b12, 87a7, 87a8, 133a12,
133b1, 138a4,

‘a.+den 11a13, 12a11, 27b9

‘a.+dür 6b6, 10b10, 10b10, 17a7,
40b6, 40b7, 41a9, 72b2

‘a.+e 136a4, 136a8, 136b1,
136b11, 137a2, 138a6, 138b5, 46b7,
47a11, 47b11, 47b8, 48a1, 71b4, 77b7,
78a4, 91a10, 91b5, 92a10, 93a9

‘a.+i 144b13, 144b9, 47b11, 47b6

‘a.+idür 29b8

‘a.+in 28a3, 46b5, 46b9, 47a7,
47b3, 57b10, 59a8, 61a10, 77b5, 78b4,
88b12, 91a8, 136a2, 145a3

‘a.+lerden 128a11

‘a.+lerdendür 11a13

‘a.+lerdür 14a5

‘a.+lere 128a10, 58a1, 59a12,
61a13, 78b6, 79a2, 79b7

‘a.+leri 77b3, 144a11

‘a.+lerün 57b11, 58a3, 59a9,
59b3, 61a11, 61b2, 77b6, 78b6, 79b5,
80a2

‘a.+ün 133b12, 136b10, 137a1,
138b11, 36a1, 37a1, 37a2, 47a7, 91a13,
92a8, 93a5, 9a7

ay : Yaklaşık otuz gün olarak kabul edilen süre, yılın on iki bölümünden her biri, ay.

a. 132a5, 133a11

a.+da 134a12

a.+dan 134a7, 134a9

a.+dur 131b13, 132a3, 134a4
a.+uñ 132a4

ayağ : Ayak.

a.+ı 134b5

āyet (Ar.) : Kuran'ın herhangi bir cümlesi.

ā. 95a4
ā.+de 95a7, 95a8
ā.+den 13a10, 34a4
ā.+e 95a6

āyet-i kerīme (Ar.) : *bk.* ayet.

ā. 95a1, 95a2

‘ayn (Ar.) : Bir şeyin tıpkısı,aynı.

‘a. 106b11

‘ayni (Ar.) : *bk.* ‘ayn.

‘a.+yile 145a3, 145a4

‘ayniyye (Ar.) : Kıymetli olan şeyler.

‘a. 2b5

ayrılma : Ayrılmak işi.

a.+sı 132a2

ayru : Başka, öteki, diğer.

a. 118a2, 118a2, 120a2, 120a2

az : Eksik, çok karşıtı.

a. 132b11, 140a5
a.+dur 140a3

a‘zā (Ar.) : Organlar, üyeler.

‘a.+sı 134a13

azal- : Azalmak, eksilmek.

a.-ur 71a12

azād (Far.) : Kurtulmuş, serbest olan, kölelikten kurtulan.

a. 7a1, 8b11, 9a1, 9a2, 34b10, 35a3, 35a12, 35b4, 35b4, 35b4, 35b7, 35b9, 35b11, 35b11, 35b12, 35b13, 35b13, 36a1, 36a10, 36a12, 36b1, 36b4, 36b4, 36b6, 36b7, 36b7, 36b8, 36b10, 36b12, 36b12, 37a13, 37a5, 38a10, 38a3, 38a5, 38a8, a.+lığına 36a5

‘azīm (Ar.) : Ulu, büyük.

‘a. 139b2

B

bāb (Ar.) : Kapı.

b. 10a8, 40a11, 42b5, 80b8, 88a13, 93b7

b.+ı 10b5, 12b8, 34b11, 41b10, 42b11, 79b12, 89a13, 90b9, 139a1

b.+ınuñ 72a5

ba‘du (Ar.) : Hayli zaman sonra, neden sonra.

b. 1b9

ba‘id (Ar.) : Uzak, irak.

b. 29a2, 29a3, 32a12, 120b5

b.+e 29a4

b.+i 41b10

baği (Ar.) : Serkeşlik, azgınlık.

b. 10a5

baḥş (Ar.) : Konuşulan şey, söz.

b. it- 4a3, 4a5
 b.+ı 31a4, 31a5
 b.+inüñ 112a2
 b.+inde 140b2
 b. ol- 31a4

bākī (Ar.) : Arta kalan, fazla.
 b. 4a13, 5a9, 7a4, 38b5, 49b8,
 49b8, 60b7, 65a11, 69a3, 70a10, 70a11,
 70b7, 71b2, 74a13, 74b6, 75a6, 81b5,
 84a5, 84b7, 90a6, 91a11, 102b13, 131b2,
 132a7, 135b8, 137b2, 138a1, 138a2,
 138a7, 138b13, 141a4, 142b13, 143a2,
 138b6
 b.+de 84b7
 b.+dür 7a6
 b.+si 6a13, 37a7, 37b8, 119a3,
 142b1
 b.+sin 74a9
 b.+ye 138a11
 b.+yile 75a10, 78a8

bākīye (Ar.) : Bākī'nin müennesi. **bk.**
 bākī.
 b.138a11

bāliġ (Ar.) : Büluġa eren, yetişmiş.
 b. 128a9, 128a12

bār (Far.) : Yük
 b. 74a3
 b.+i72a13

Bārī Te'ālā (Ar.) : Allah, Tanrı.
 b. 94b6, 95a8

Bārī (Ar.) : Yaratıcı, yaratıcı.
 b.+ye 94a12

başt (Ar.) : Yayma, uzatma, açma.
 b. 102a4, 129b12, 142a3, 142a8
 b. it- 18b7, 18b8, 91b12, 102b7,
 103a11, 103b2, 104b8, 106b13, 110b1,
 111b4, 113a10, 137b3, 141b11
 b. ol- 20b8, 20b10, 111a3,
 119a10, 126b1, 126b5, 142a5,

baş : Kafa, ser.
 b.+ı 134b3

başka : Farklı, değişik.
 b. 4b10, 43a3, 122a10, 122a13

başlan- : Başlama işine konu
 olmak, başlanmak.
 b.-a 4b7

bātl (Ar.) : Boş, yalan, çürük.
 b.+dur 8b11
 b. ol- 145b8

batın (Ar.) : **bk.** batn
 b.+da 102b4, 104a8, 104a8,
 104a13, 104b3

batn (Ar.) : Karın, nesil, soy.
 b.+da 100a13, 100b13, 101a4,
 102a2, 102a6, 102a12, 102b1, 102b2,
 102b6, 102b10, 102b13, 102b9, 103a4,
 103a5, 103a8, 103a13, 103b10, 103b12,
 103b8, 104a1, 104a6, 104a10, 104a12,
 104b7, 104b11, 105a2, 105a9, 105a11,
 105a13, 105b1, 105b2, 105b7, 105b9,
 105b11, 106a1, 106a3, 106a5, 106a8,
 106a9, 106a13, 106b2, 106b5, 106b5,
 106b9, 106b12, 107a3, 107a6, 107a13,
 107b1, 107b4, 107b8, 107b8, 107b12,
 108a1, 108a2, 108a3, 108a7, 108a9,

108a11, 108a13, 108b1, 108b4, 108b8, 108b8, 108b12, 109a1, 109a2, 109a3, 109a7, 109a9, 109a11, 109a13, 109b3, 109b5, 109b8, 110b11, 110b13, 111a2, 111a5, 111a9, 113b4, 115a3, 126a11, 111a10, 111a12, 111a13, 111a13, 111b1, 111b2, 111b7, 111b9, 111b10, 113a3, 113a4, 113a8, 113b3, 113b5, 115a9, 115a12

ba'z (Ar.) : Bir şeyin küçük kısmı, bir kaç, bir miktar, bir kısım.

b.+a 46b2, 47a9, 47b13, 57b8, 61a5

ba'zı (Ar.) : Birazı, bir kısmı, kimi.

b. 3b6, 3b7, 4a12, 4a12, 6b11, 7a11, 8b11, 9a1, 9a2, 15b4, 15b5, 29a2, 29a2, 32a12, 32b11, 40a13, 41b6, 41b9, 57b8, 61a5, 61a5, 79b10, 88b9, 94b4, 97b10, 99a10, 99a10, 99b2, 99b2, 115a2, 115a2, 115b4, 115b4, 117a3, 117a3, 118a5, 121a8, 121a8, 121b4, 121b5, 123b12, 124a11, 124a12, 127b5, 127b6, 132a7, 135b8, 135b8, 135b8, 140a2, 144a8, 145a13, 145a13, 145b4, 145b5, 146a6

b.+da 122a12, 122a12

b.+dan 144a8, 146a6

b.+lar 87a12, 87b3

b.+ları 139a11, 139a12, 140a6

b.+n 6b11, 8a7, 41b6

b.+na 43b13, 44a1, 44a2, 44a9,

61a5

b.+ndan 7a12, 15b2, 15b4, 15b5,

32a12, 41b9, 94b5, 145b4

b.+nuñ 32b11

beden (Ar.) : Gövde, vücut, cisim, ten.

b. 30b9, 31a2

b.+leri 99a1, 110a11, 114b8, 114b9, 117a3, 118b3, 125a7

b.+lerinde 112a13

b.+lerine 99b10

beklik : Kuvvet, sağlamlık.

b.+dür 144a1

belki (Ar. Far.): İhtimal, olabilir, umulur.

b. 7b12, 29b8, 44b10, 49b12, 50a3, 50a4, 50b5, 55b11, 71b11, 72a1, 86b2, 94a6, 116b7, 120b3, 120b5, 123b8, 131b3, 132b11, 135b8, 146a11

ben : I. Teklik şahıs eki, ben.

b. 7b2, 24b3,

b.+den 7b3, 7b3

b.+üm 7b2

baña 3b5, 94b1

benât (Ar.) : Kızlar.

b. 23b5, 27a11, 64b12, 96b13, 100b12, 116a6, 126b13, 127a1

b.+da 116a5

b.+uñ 65b12, 67b7

benī Ādem (Ar.) : Ādemoğulları.

b. 1b3

beñze- : Benzemek

b.-r 42b10

berāber (Far.) : Birlikte bulunan, farksız.

b. 13b2, 13a13, 16a4, 16a5, 16a7, 16a8, 24a3, 28b11, 28b4, 31a3, 32b11,

48a13, 48a13, 48b1, 49a4, 49a8, 98b13, 98b2, 99a10, 114b13, 115b3, 116a11, 116b7, 116b8, 116b9, 117a1, 119a2, 119a3, 121a9, 122b7, 123a1, 123a6, 124a10, 127b4, 128a8, 128b1, 138a12

b.+ise 123a6

b.+inde 15a5, 16b1, 16b13, 16b5, 16b7, 16b8, 17a4, 17b1, 17b5, 18a12, 18a5, 18b13, 18b4, 18b5, 19a6, 19b9, 20a12, 20a5, 20b1, 20b3, 20b4, 20b5, 20b7, 22a5, 22a7, 22a8

b.+lerdür 28b12

bes (Far.) : Tamam, yeter, yetişir, kafi.

b. 82b4

besmele (Ar) :“Bismillāh-ir-Rahmān-ir-Rahīm” cümlesinin adı.

b.+yile 2a7, 2a9, 2b1

be-ṭarīḳı’l evleviyye (Ar.) : Daha üstün bir yol.

b. 96a5

bevl (Ar.) : İdrar, çiş.

b. 44a12

bey’ (Ar.) : Satma, satın alma.

b. 144a11

beyān (Ar.) : Anlatma, açık söyleme, bildirme.

b. 40b12, 47b2, 94b6,

b.+a35b10, 36a2, 115b11

b. eyle- 35a11, 88b5,

b.+ı 42b9, 44a3, 4a6, 53b1, 76b6,

93b4, 97b12

b.+ıdur 3a11, 48a7

b.+ına 14a4, 31a10, 34b9, 51b9, 93b5

b.+ındadır 40a11, 42b5, 48a10, 70a3, 80b8, 88b1, 98a10, 112a9, 113b13, 116a2, 120a11, 122a9, 131a11, 139a5, 143b2, 144b4, 145a8,

b.+ından 14a4, 31a10, 34b9, 51b8, 64b2, 64b4, 68a6, 71a7

b. it- 30a10, 56b6, 64b6, 68a7, 69a6, 71a8, 94a10, 94a11, 94a11, 94a12, 95a8, 130b11, 132a3,

b. olın- 9b5, 12a7, 21b4, 45a12, 141b1

beytü’l - māl (Ar.) : Maliye hazinesi.

b.+a 8a11, 94a6, 143b7, 143b10

b.+dan 6b1

b.+dur 6a12, 6b2

b.+ uñ 8b1, 71b11, 72a1

bī -^ç add (Far.- Ar.) : Sayısız.

b. 1b1

bī - ḥadd (Far.-Ar.) : Sınırsız, pek çok.

b. 1b1

bi-ḥisabı’z-ẓāhir (Ar.): Görünen hesap ile, ortada olan hesapla.

h. 37b3

bi’z-ẓarūri (Ar.) : Zorunlu olarak.

b. 83a5

bi’l-ḥayr (Ar.) : Hayır ile, iyilik ile.

b. 2a6

bi’lkülliyeye(Ar.) : Tamamiyle,

b. 41a4

bil- : Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak.

b. 18a1, 18a1, 18a2, 21b3, 21b4, 23a2, 23a3, 23a8, 39b1, 39b2, 39b4, 49a1, 50b1, 53b1, 53b2, 54b11, 54b12, 55a6, 56a12, 56a12, 57b3, 57b4, 60b11, 62b12, 62b2, 63a13, 64a3, 66b1, 66b4, 80b4, 86b9, 113b1

b.-dügün 56a13, 57b4, 58b6

b.-dük 17a5, 17b12, 17b12, 17b13, 19b3, 19b3, 19b4, 22b13, 23a1, 23a1, 36b11, 39a11, 39a11, 39a12, 53a11, 53a11, 53a12, 54b10, 54b10, 54b9, 57b1, 57b2, 57b2, 58b4, 58b5, 60a13, 60a13, 60b1, 62a8, 62a9, 62a9, 72a12, 74a3, 74b9, 75b4, 77b9, 78b8, 80b5, 82b7, 86b7, 86b7, 86b8, 90b6

b.-dün 47a1, 52a12, 98b1, 126b12, 138b9

b.-dünse 16a12

b.-ecek 10a8

b.-en 4a7

b.-gil 3b1, 4a12, 6a7, 6a8, 8b6, 10a9, 10b7, 11a5, 15b7, 26a3, 28b13, 31a11, 33a8, 42b6, 44b12, 85b8, 92b2, 95a12, 102a3, 109b11, 122b1, 125a5, 128a4, 134b11

b.megün 18a6, 19b12

b.-mege 38b11, 52a6, 53b6, 134a12

b.-mek 19b5, 19b6, 53a13, 80b4

b.-mesi19a3

b.-mez 131b10

b.-mezin 94b10

b.-mezler 131b9

b.-üb tur- 39a7

b.-ür 94b8

b.-ürüz 146a2

bildür- : Herhangi bir şeyi haber vermek.

b.-dük 62a10, 84b4, 90b7, 95a9

b.-ür 42b6, 93b7, 128a1

b.-mek 2b2, 35a13, 96a3

bile : Birlikte, dahi.

b. 9b8, 10a12, 12a1, 13b6, 14b2, 17a4, 17b1, 18b6, 19a6, 20a13, 20b1, 20b3, 20b3, 22a6, 22a7, 22a8, 22a9, 24a10, 24a2, 24a7, 25a13, 26a2, 26b5, 27a1, 27a4, 33b2, 33b6, 66a12, 66b13, 66b13, 81b2, 96a4, 100a1, 116a13, 117a7, 11b11, 122b5, 123a4, 123a4, 128a12, 128a13, 128a6, 129b7, 134b12, 134b13, 143b10

bilin- : Bilinmek.

b.-en 90b9

b.-mese 144b8, 144b8

b.-meye 139a6

b.-mez 131b3

bin : Bin sayısı.

b., 60a11, 60b1, 60b10, 60b10, 60b6, 62a7, 62a9, 68a11, 68a12, 68a13, 69a1, 71b10, 71b12, 80b13, 80b3, 81a5, 85b8, 87a10, 87a13, 87a9, 87b1, 88a10, 94a5, 94a8, 94b10, 94b7, 96b5, 97a6, 97a7, 99a1, 99b4, 100a6, 100b11, 110a1, 112a1, 131a12, 132b1, 132b8, 139b4, 140a1, 144b1

b.+i 68b5, 68b9, 68b10, 69a10, 69b4, 69b8

b.+li 69b9

b.+linün 69b12

- b.+lük 69b11
- biñ dört yüz kırk** : Bin dört yüz kırk.
- b.80b3
- bi nefsihi (Ar.)** : Kendiliğinden,
b. 31b5
- binā (Ar.)** : Yapı, ev, yapma,
kurma.
b. it- 123b13, 140a4, 140a5
b. ol- 132b11, 132b12, 133a3,
- binteyn (Ar.)** : İki kız.
b. 27a11
- bir (1)** : Bir sayısı.
b. 2b13, 6a13, 6b10, 6b11, 7b1,
7b11, 8b5, 9b7, 10a1, 10a1, 10a12,
10a13, 11b10, 11b12, 12a3, 12b9,
12b12, 13b9, 14a6, 14a12, 14a13, 14b2,
14b8, 14b8, 14b11, 15a6, 15a8, 15b2,
15b3, 15b4, 16a4, 16b12, 16b13, 17a8,
17b4, 17b6, 17b6, 17b6, 17b8, 18a5,
18a9, 18a12, 18a13, 18b3, 18b3, 18b5,
18b6, 18b10, 18b10, 18b13, 19a5, 19a6,
19a7, 19a13, 19a13, 19b10, 20a2, 20a5,
20a5, 20a11, 20a12, 20b1, 20b2, 20b3,
20b9, 20b9, 21a1, 21a4, 21a5, 21a5,
21a9, 21a10, 21b9, 21b12, 21b12, 22a5,
22a5, 22a6, 22a7, 22a8, 22a9, 22a9,
22a9, 22b1, 22b3, 22b4, 22b5, 22b5,
22b9, 22b9, 23a6, 23a10, 23a13, 23a13,
23b4, 23b9, 23b9, 23b12, 24a13, 24a13,
24b2, 24b4, 24b5, 24b13, 24b13, 25a4,
25a11, 26b4, 27b11, 28a2, 28a6, 28a6,
28b1, 29a9, 29b1, 30a8, 30a9,30a12,
30a12, 30a13, 30b1, 30b2, 30b9, 30b9,
30b12, 31a1, 31a1, 31a1, 31a2, 31a3,
31a4, 31a5, 32b13, 33a12, 33a13, 33b5,
33b11, 34b5, 34b12, 35b12, 35b12,
35b13, 36a3, 36a9, 36a13, 36b2, 36b8,
36b8, 36b9, 36b9, 36b11, 37b10, 38a2,
38a3, 38a6, 38a8, 38b8, 39a1, 39a2,
39a5, 39a5, 39b8, 39b12, 39b13, 40a4,
40a12, 41a3, 41a3, 41a6, 41a6, 41a7,
41a13, 41b7, 43a3, 43a4, 43a4, 43b2,
45b2, 45b5, 45b8, 45b11, 46a3, 46a4,
46a7, 46a12, 46a12, 46b4, 46b5, 46b9,
46b10, 47a5, 47a6, 47b3, 47b4, 48b3,
48b3, 49a4, 49b5, 49b6, 49b7, 49b7,
50a7, 50a7, 50a8, 50b4, 50b4, 50b6,
51a5, 51a6, 51a10, 52a1, 52a5, 52a5,
52a11, 52a11, 52a11, 52a12, 52b7,
52b11, 52b12, 52b13, 53a2, 53a2, 53a6,
53b3, 53b9, 53b9, 54a1, 54a2, 54a12,
54a13, 54b4, 55a8, 55b1, 55b2, 55b5,
55b12, 56a5, 56a9, 56b11, 56b13, 57a1,
57a5, 57a5, 57b10, 58a11, 58a11, 58a12,
59a7, 59b1, 59b9, 59b12, 59b13, 59b13,
59b9, 61a9, 61b7, 61b8,61b11, 61b11,
61b11, 63a3, 63a7, 63a9, 63a9, 63b10,
63b11, 63b11, 64a10, 64a10, 64a12,
64b9, 65a2, 65a2, 65a3, 65a6, 65a7,
65a9, 65a10, 65a11, 65a11, 66a3, 66a5,
66a8, 66a9, 66a9, 67a11, 67a13, 67a13,
67b1, 67b1, 67b2, 67b12, 68a1, 68a1,
68a3, 69a3, 69b11, 69b13, 70a4, 70a5,
70a5, 70b2, 70b5, 70b9, 70b13, 71a3,
71a11, 72a6, 72a12, 73a1, 73a3, 73a3,
73a11, 73a13, 73b4, 73b5, 73b12, 74a3,
74a6, 74b7, 74b9, 75a13, 75b3, 76b2,
76b4, 77b2, 77b4, 78a4, 78b4, 78b7,
79a2, 79a6, 80a9, 80a9, 80a10, 82a1,
82a2, 82a6, 82a6, 82a6, 82a8, 82a9,
82b2, 83b5, 83b12, 84a1, 84a2, 84a3,
84a11, 84a13, 84b2, 84b3, 84b10,

84b12, 84b13, 85a10, 85b4, 85b5, 85b6,
 86a2, 86a6, 86a10, 86a11, 86a12, 87a7,
 87a8, 87a13, 87b7, 87b9, 87b12, 87b13,
 87b13, 88a5, 88a7, 88b1, 88b1, 88b2,
 88b10, 88b13, 90a10, 90b3, 90b6,
 90b10, 91a1, 91a10, 91a10, 91a13,
 91a13, 91b1, 91b1, 91b2, 91b5, 91b5,
 91b7, 91b8, 91b10, 91b10, 91b11, 92b5,
 92b6, 92b7, 92b7, 92b8, 92b8, 94b10,
 97b12, 98a12, 99a12, 99b7, 99b9, 100a5,
 100a8, 100b1, 100b6, 100b7, 101a2,
 101a2, 101a4, 101a5, 101a5, 101a7,
 101a9, 102a3, 102b6, 102b11, 103a1,
 103a1, 103a10, 103a10, 103a11, 103b1,
 103b2, 103b3, 103b9, 103b9, 103b11,
 103b12, 104a2, 104a13, 104b4, 104b4,
 104b12, 104b13, 105b3, 105b12,
 105b12, 106a3, 106a6, 106a6, 106a13,
 106b2, 106b3, 106b7, 106b9, 106b10,
 107a4, 107b4, 107b12, 107b12, 108a4,
 108a7, 108a7, 108b4, 108b12, 108b12,
 109a4, 109a7, 109a7, 109b1, 109b1,
 109b6, 109b6, 109b9, 109b9, 109b10,
 110a6, 110a8, 110b4, 111a1, 111a6,
 111a6, 111a7, 111a13, 111b1, 111b3,
 111b11, 111b11, 112a12, 112b1, 112b2,
 112b9, 112b10, 112b12, 113a5, 113a5,
 113a9, 113b6, 114a12, 114b10, 115a6,
 115a10, 115b13, 116a12, 116a13, 117a2,
 117a3, 117a4, 117a6, 117a6, 118a1,
 118a9, 118a13, 118b1, 118b6, 119a8,
 119a8, 119a12, 119a13, 119b1, 119b1,
 119b2, 119b2, 119b3, 119b3, 119b7,
 119b11, 120b2, 121a12, 121b10,
 121b10, 121b12, 121b13, 121b13,
 121b13, 121b13, 121b6, 121b6, 122a10,
 122a13, 122a13, 122b5, 123a12, 123a13,
 123a2, 123a3, 123a4, 123a5, 123b1,
 123b2, 123b3, 123b4, 123b9, 125a8,
 125a8, 125a9, 125b2, 125b6, 125b10,
 125b13, 126a2, 126a3, 126a10, 126b1,
 126b5, 126b6, 127b1, 128a4, 128b9,
 128b9, 128b9, 128b9, 129a7, 129a8,
 129a10, 129a10, 129a10, 129b4, 130a12,
 130a12, 132a9, 132b3, 132b8, 132b10,
 132b13, 133a1, 133a3, 133a3, 133a5,
 133b12, 135a1, 136a1, 136a2, 136b4,
 136b4, 137a12, 137b1, 137b4, 137b6,
 137b6, 137b7, 137b8, 137b11, 138a4,
 138b4, 139a7, 139a8, 139a10, 140a13,
 141b1, 141b2, 141b10, 141b11, 141b12,
 142a4, 143b2, 144a7, 144a13, 145a8,
 145a11, 145b11
     b.+de 64a8, 137b3
     b.+den 13a7, 13a9, 13a11, 49b8,
 49b9, 138a4,
     b.+dür 76a7, 119a5, 126b7
     b.+e 119b1, 17b4, 18a10, 19a5,
 20a2, 21a4, 21b10, 22b3, 23a11, 47b1,
 47b10, 50a8, 51a10, 51a5, 52a11, 52a12,
 53a2, 53b9, 54a12, 54a13, 55a9, 55b2,
 55b5, 56a5, 83a5, 85b4, 85b5, 85b6,
 86a10, 86a11, 91b10, 91b2, 92b7
     b.+er 137b6, 18b2, 63b12, 64a12
     b.+i 4a1, 10b7, 10b8, 10b8, 10b8,
 10b9, 10b9, 10b9, 10b11, 10b11, 10b11,
 10b12, 10b12, 10b12, 10b13, 11a1,
 11a1, 11a1, 11a1, 11a2, 11a8, 11a9,
 11a9, 11b1, 11b1, 11b1, 11b2, 11b2,
 11b3, 12a7, 12a7, 12a9, 31a11, 31a11,
 31b1, 31b1, 31b2, 32a3, 33a13, 33b2,
 33b3, 33b4, 38a4, 41a8, 41a8, 41a8,
 41a13, 48a10, 48a10, 48a11, 49a2, 49a6,
 49a8, 49b3, 51b12, 52a11, 52a12, 53a2,
 53b9, 56b6, 62b5, 63b1, 63b1, 66a6,
 67a9, 67b10, 72a5, 76a4, 77a2, 79b6,
 79b9, 81b1, 83b8, 91a2, 91a6, 92a9,
 92a11, 92b10, 92b11, 99b10, 99b10,

103b7, 116a13, 119b6, 119b8, 119b9,
 122b6, 122b7, 123a12, 123a13, 129a2,
 131a3, 131a4, 131a6
 b.+idi 63b11
 b.+ile 50a7
 b.+in12a11, 17a13, 57a11, 58b13,
 61a6, 83b12, 83b6, 83b7
 b.+inde 8a1, 8a2, 33a9, 103a2,
 103a8, 103a8, 111a8, 119a6, 119a7,
 129a11, 130b4
 b.+inden 2a12, 2a12, 128a6,
 146a4
 b.+ine 30b10, 48b8, 61b13, 82b3,
 130b6
 b.+ini 57a12
 b.+inün 19b1, 21a12, 21a12,
 30b2, 39a8, 56b10, 60a3, 60a3, 60a3,
 60a3, 60a6, 60a6, 60a8, 60a8, 61b12,
 61b13, 62a1, 62a1, 62a3, 62a4, 62a4,
 62a4, 65b13, 80a11, 80a11, 80a13, 80b1,
 119b4, 126a4, 126a4, 135a2, 135a2,
 135a3, 141a7, 141a7, 141a8, 141a8
 b.+isi 3b1, 11a8, 11a13, 11b3,
 11b10, 12b12, 14a5, 14a11, 14b7, 23b8,
 24b11, 26b3, 27b9, 30b11, 40b2, 40b5,
 40b6, 40b7, 40b9, 40b11, 43a3, 48b8,
 120a2, 120a2, 120a2, 120a13, 127b1,
 b.+isin 106b10, 130b3, 130b4,
 130b6
 b.+isinün 30b3, 146a3
 b.+le 124b4
 b.+ler 24a9, 25b7, 25b8, 26a12,
 80b13, 81a1, 81a2, 81b3, 81b5, 81b8
 b.+lerde 118b6
 b.+lerden 81b8
 b.+lerdür 33b11, 33b12
 b.+lere 34a12, 82a2, 83a1, 83a6,
 83a9
 b.+leri 21b7, 26b1

b.+leriyile 81b2
 b.+lerün 25a6, 81b11, 82b12,
 82b3, 118a11, 118a7, 118a7, 118a8,
 118b3, 119a1, 119a12, 119a3, 119a6

bir (2)

: Aynı,

b. 5b11, 5b11, 10b8, 10b9,
 10b11, 10b12, 10b13, 11a1, 11a9, 11b2,
 11b2, 11b2, 12b1, 12b1, 12b11, 13a5,
 13a6, 13a9, 13a12, 13b1, 13b1, 13b4,
 23b8, 24a1, 24a8, 24a8, 24a9, 24b11,
 24b12, 25a2, 25a2, 25a4, 25a6, 25a12,
 25a12, 25a13, 25b4, 25b13, 25b13, 26a4,
 26a5, 26a7, 26a8, 26a9, 26a10, 27a4,
 27a4, 27a5, 31b9, 31b11, 31b12, 31b12,
 31b12, 31b13, 33a1, 33a1, 33a1, 33a2,
 33a3, 33a3, 33a6, 33a6, 33a7, 33a7,
 33b3, 33b4, 34a11, 34a11, 40b11,
 40b12, 40b12, 45b5, 45b11, 45b13,
 46a4, 46a6, 46b5, 46b9, 47b3, 47b4,
 47b5, 47b5, 47b8, 47b9, 47b13, 48a1,
 55b13, 73a1, 73a4, 73a11, 73b13, 74a1,
 74a12, 74a12, 77b5, 77b6, 80b10,
 80b10, 81a5, 81a6, 81b1, 81b9, 82a1,
 82a10, 82a11, 82a13, 82b10, 83a3, 83a3,
 83a5, 83a6, 83a9, 85a1, 85b8, 85b9,
 86a3, 86a3, 95b11, 95b12, 95b12,
 95b13, 95b13, 96a1, 96a4, 116a4, 116b1,
 117a1, 117b5, 117b5, 118a13, 118a13,
 118b1, 118b2, 118b5, 118b6, 119a6,
 119a7, 119a12, 119a13, 119b1, 119b6,
 119b8, 119b9, 120a2, 120a2, 120a3,
 120a4, 120a7, 120a8, 121a1, 121a2,
 121a3, 121a4, 121a4, 121a4, 121a10,
 122a1, 122a1, 122a3, 122a3, 123b5,
 123b5, 123b6, 123b6, 124a2, 124a13,
 124b1, 124b2, 124b3, 124b3, 124b3,
 125a10, 125a11, 125a11, 125a12,
 126a13, 127b3, 127b3, 141b1, 141b2,

b.+de 25a3, 25a13,
 b.+den 120a8, 120a8, 121a2,
 121a2, 121b10, 121b11, 121b12,
 121b13,
 b.+dür 117a8

birbiri : Karşılıklı olarak bir diğeri.

b.+n 10a2

b.+ne 10a2

birle : İle.

b. 3a2, 8b1, 30a7, 31b9, 42b1,
 87a11, 88a12, 98b13, 114b3, 123b3,
 124b8, 145a10

biş : Beş sayısı.

b. 18b10, 18b11, 19a13, 19a8,
 19a8, 20a7, 20a8, 20b11, 23b9, 38b10,
 38b6, 38b8, 39a2, 39a2, 39a5, 39a6,
 39a9, 39a10, 39a10, 39b9, 39b11, 39b12,
 40b5, 51a7, 51a9, 53a5, 53a9, 53a9,
 53b11, 53b11, 53b4, 54a1, 54b8, 55b13,
 56a10, 56a10, 56a11, 56a7, 56a7, 59a8,
 59b7, 59b8, 60a1, 60a8, 60a9, 61b7,
 62a2, 62a7, 62a9, 67a13, 67a7, 67a8,
 76b3, 76b7, 77a1, 77a3, 77a5, 77a6,
 79a3, 79a5, 79a9, 79b7, 80a2, 80a3,
 82a7, 84a3, 84a6, 84a6, 84a8, 84a9,
 91b11, 91b11, 91b12, 91b12, 91b13,
 91b8, 92b, 102a3, 102a9, 102b2, 102b4,
 102b7, 103b2, 103b3, 103b3, 103b5,
 103b8, 103b9, 104a9, 104b9, 107a1,
 125b11, 125b13, 126a1, 126a3, 131a4,
 131a7, 138a1, 138a2, 138b12, 139b10

b.+de 105a8, 107a11, 130b13,
 131a3, 131a5

b.+den 38b7, 39a12, 39a12,
 53a12, 54b10, 54b9, 73b10, 79a4,
 104b10, 107a2, 130b2

b.+dür 10b7, 39b7, 40a1, 54b8,
 74a9, 76b9, 77a1, 77a3, 79a9, 79b6,
 82b7, 102a9, 105a7, 130a12, 130b6,
 138a11

b.+e 19a8, 19b1, 19b2, 20a8,
 39a2, 39a8, 39b13, 39b8, 46b4, 46b8,
 50b11, 51a7, 51a9, 53b3, 53b5, 54a9,
 56a7, 59b8, 60a7, 61b13, 103b3, 103b5,
 103b7, 107a11, 125b13, 126a3, 130b12,
 131a2, 131a4, 131a6

b.+er 20a7

b.+i 39a9, 60a9, 62a2, 6b1, 77a4,
 92a13, 102b2, 103b10, 103b8

b.+imüz 39a9, 39b7, 53b5

b.+in 102a6, 103b11

b.+inci 25a10

biş biñ kırk : Beş bin kırk.

b.62a7

b.+dan 62a9

bişinci : Beşinci.

b. 6a9

bit- : Bitki, tüy, saç vb. şeyler çıkıp yetişmek

b.-dükden 131b5

b.-se 128a10, 128a11

biz : 1. Çokluk şahıs zamiri, biz.

b. 16a12, 18a10, 18a13, 18b1,
 20a6, 20a9, 21b10, 21b13, 22a2, 23a11,
 23b1, 23b3, 27a9, 34b1, 39b10, 39b6,
 39b9, 48b4, 51b9, 53b13, 55a12, 55b5,
 65b10, 71a12, 78a7, 79a6, 89a8, 105b6,
 129a13, 129b4, 131b8, 146a1

b.+de 20a3, 39b13, 53b10, 55a9, 55b3, 64a11, 94b9

b.+e 17b11, 53a10, 54b8, 57a13, 58b3, 60a12, 62a7, 86b6, 94b12

b.+üm 4a10, 4b2, 6b1, 38a7, 41b13, 42a5 42a10, 47a13, 47b10, 71b9, 71b9, 94a1, 94b3, 95a2, 112a9, 128b6, 131b1, 133a9, 144a3, 145a13, 145b9

b.+ümle 17b13, 19b4, 21b2, 23a1, 39a13, 53a12, 54b10, 56a11, 57b2, 58b5, 62a10, 80b3, 86b8

borç :Geri verilmek üzere alınan veya ödenmesi gerekli para veya başka bir şey.

b.+ı 70b6

boz- : Bozmak.

b.-a 48b1, 48b3, 49a3, 50a3

b.-ar 24b2, 24b7, 34b6, 49a10, 49b13, 50b1

b.-dı 24b6

b.-duğı 50a5

b.-mak 49b5, 49b6

b.-mamış 49b11,

b.-masa 48b2, 48b4

b.-maya 48b1, 48b3, 49b4, 50a3, 145a3

b.-maz 49b10

b.-miş 49b12, 49b9, 50a5, 50a8

b.-sa 48b2, 48b4

böl- : Bir niceliği iki veya daha çok eşit parçaya ayırmak.

b.-sek 49a6, 49a11

bölük : Bir bütünden ayrılmış olan parça, kısım.

b.100a13, 100b1, 100b1, 110a12, 110b12, 110b2, 111a6, 112b8, 115a10, 117a6, 117a6, 117a6, 119a2, 30b11, 38b4, 38b6

b.+dür 31b1

b.+i 38b6, 38b7, 115a10

b.+in 115a10

böyle : Bu yolda, bu biçimde, buna benzer, böyle zarfi.

b. 30b1, 112b2, 127b8, 144a13,

b.+dür 36a8, 50b13, 59a4, 94a8, 117a5

bu : Bu (zamidir).

b. 2b9, 4b2, 13a2, 13a3, 19a2, 21a2, 22b1, 27b10, 32a2, 34a2, 34a4, 34a8, 37b8, 38b11, 43b2, 47a5, 47a13, 52a5, 52b13, 54a9, 56a4, 57a1, 58a2, 59b1, 61b1, 82a12, 82b13, 84b7, 86a8, 91a11, 91b9, 92b6, 94b9, 112a12, 115b11, 118a12, 122a9, 127b12, 138a10
b.+dur 13a13, 13b2, 16b12, 17a11, 17b2, 17b8, 18a2, 18a7, 18b2, 19a3, 19b13, 19b6, 20a11, 21a12, 22a4, 23a3, 23a8, 27b10, 28a2, 28b11, 28b5, 29a13, 29a6, 33b7, 34b13, 35b11, 36a13, 36a3, 36b8, 38a4, 38a6, 38a8, 39b2, 40b13, 41a13, 41b9, 42a2, 42a5, 44a3, 45b10, 46a2, 47a6, 48a12, 48a4, 48b8, 49a2, 49a4, 49a7, 49a8, 49b5, 49b7, 51b12, 53b2, 53b6, 54a10, 54a2, 54b13, 55a6, 55b10, 56b7, 59b2, 60a1, 60b1, 63b1, 64a4, 64b7, 68a8, 70b11, 72a5, 72b5, 73a8, 74b4, 76a13, 76b11, 77a12, 81a13, 84a1, 84a11, 86a2, 87b3, 90b2, 94b13, 95a6, 97b13, 97b3, 98a5, 98b7, 99a6, 99a7, 100a2, 101a12, 101a7, 101a9, 110a6, 112b3, 115a12, 117a7, 118a10,

118a4, 118a5, 118b8, 120a12, 12a10,
12a9, 12b1, 12b3, 131b4, 134a6, 134a6,
136a1, 139a10, 141a2, 142a2, 145b13,
145b9

b.+lardur 3b9

b.+ña 7b7, 10a10, 10a11, 18a10,
20a3, 27a8, 48a11, 49b12, 53b10, 78b7,
94a9

b.+ncılayın 118b3

b.+nda 116a4, 120b4, 124b13,
127a2, 84a3, 8a3, 97a12

b.+ndan 112a2, 17b11, 33b7,
48a13, 54b8, 57a13, 58b3, 60a12, 60b9,
99a9

b.+nı 103b5, 130b7, 132b1, 4a7,
60b10, 63a8

b.+nlar 13b5, 24b12, 32b1, 32b3,
32b4, 33b3, 33b4, 33b6, 42a4, 42a5,
43b8, 71b4, 96a11, 96a2, 96a4, 114a2,
114b13, 114b2, 114b6, 115a1, 120b10,
127b7

b.+nlara 39b11, 39b13, 42b10,
43a10, 53b13, 64a11

b.+nlarda 120a12

b.+nlardan 7a11, 69b13, 98a1,
120a13, 120b12, 127a13, 145a12, 146a7,

b.+nları 28b6

b.+nların 24b12

b.+nlarıñ 9b13, 18a13, 19a11,
20a6, 20a9, 25b1, 25b1, 39b1, 48b4,
48b6, 60b8, 79a4, 93a11, 93b1, 97b7,
98a10, 111b12, 114a11, 116a6, 117a1,
118b4, 121a7, 121b4, 122b2, 125a10,
138a8, 146a1

b.+nuñ, 13b9, 28b12, 30a7, 31b9,
36a2, 3a2, 42b1, 65b1, 72b7, 74a10,
80b11, 87a11, 88a12, 8b1, 94b8, 94b9,
98b13, 114b3, 121a12, 123b3, 124b4,
124b8, 128b6, 131b3, 133a2, 145a10

bu : Bu (sıfat).

b. 1b9, 2a5, 3b11, 3b12, 3b13,
4a2, 4a4, 4a5, 4a7, 4a13, 6a2, 6a12, 7a8,
7a11, 7a13, 7b13, 8a13, 8b11, 10a8,
10a12, 10b3, 11b11, 11b13, 12a3, 12a8,
12b6, 14b3, 15a6, 15a8, 16a3, 16b11,
17a12, 17b1, 17b9, 18b6, 19a13, 19b7,
20a1, 22b12, 25a2, 25a12, 25b8, 26a3,
26b1, 26b3, 27b2, 27b6, 27b12, 28a4,
29a12, 30a8, 30b3, 31a6, 33a7, 33a9,
35a1, 35a1, 36b4, 36b7, 36b12, 37b2,
37b9, 38a5, 38a7, 38a9, 39b6, 40a1,
40a9, 40a11, 40a12, 40b1, 40b2, 41a3,
41a9, 41a12, 41b2, 42a3, 42b5, 43a2,
43a5, 43a8, 43b2, 43b5, 44a13, 44b7,
45b4, 45b9, 46a1, 46a7, 46b3, 46b7,
46b12, 46b13, 47a12, 47b9, 48a2, 48a3,
48a4, 48a6, 48a7, 48a7, 48a10, 48b5,
49b10, 49b4, 51a8, 51b1, 53a8, 53a10,
54a8, 54b6, 58b1, 60a1, 60a10, 62a6,
62a7, 63a5, 63b8, 65a1, 65a4, 65a11,
66a1, 66a4, 66b1, 66b9, 67a2, 67a6,
67a13, 67b8, 68b6, 69a2, 69a11, 69b2,
69b12, 70a2, 70a3, 71a1, 71a9, 71a11,
71b8, 71b9, 75a1, 75a11, 76a8, 77a6,
80b8, 81a1, 82a5, 83a2, 83b9, 84b3,
85a9, 85b1, 86a1, 86a7, 86b6, 87a6,
87a7, 87a11, 87a11, 87b1, 87b2, 87b5,
88a13, 88b2, 89a1, 90b1, 91a8, 92b2,
92b9, 93b4, 93b7, 94b13, 95a3, 95b11,
96b1, 96b12, 97b9, 97b10, 98a9, 100a8,
101a5, 102b13, 103a5, 103a7, 104a12,
105a7, 105b4, 105b5, 107a10, 107b6,
108b6, 111a9, 111b2, 112a8, 112a11,
113a13, 113b13, 114b8, 115a7, 116a2,
117b1, 120a3, 120a11, 120b3, 120b5,
121b12, 122a9, 123b2, 124a2, 124b1,
125a4, 125b3, 126b11, 128a1, 129a7,

129a10, 129a11, 130a1, 130a7, 130a11, 130b1, 131a11, 132b1, 133a2, 133a12, 134a2, 134a5, 134b1, 134b2, 134b6, 135b13, 137b5, 137b12, 138a9, 139a5, 139b5, 139b8, 139b11, 139b13, 140a1, 140a7, 141b3, 142a3, 142b2, 142b11, 143b1, 144b4, 145a7, 145a13, 146a8

bu' d (Ar.) : Uzaklık.

b. 30a4

b.+da 114a2

bul- : Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak

b.-duğ 104a13

b.-ınca101a6

bulın- : Herhangi bir durumda olmak, bulma işine konulmak.

b.-a 49a6

b.-mağıla 40b12, 106a13, 109b6, 113a10,

b.-masa 118b2, 127a11

b.-maz 45a7, 45a9

b.-ur 49a11, 74a13

bulun- : *bk.* Bulunmak

b.-dı 36a1, 44b5, 102b11, 106b13, 106b3

b.-duğı 41b1, 114b9

b.-mağıla 40b6, 40b7, 40b8, 40b10, 103b1, 103b13, 104a2, 104b12, 104b4, 104b8, 105a3, 105b12, 105b3, 106a10, 106a3, 106a6, 106b10, 107a4, 107b12, 108a12, 108a7, 108b12, 109a12, 109a7, 109b1, 109b4, 109b9, 111b3,

b.-masa 127b1

b.-maz 145b11

b.-miş 111a2

b.-sa 120a13, 29a9, 7b13

buluş- : Buluşmak, karşılaşmak.

b.-a 10a2

bura : Bu yer.

b.+da 87b4, 88a10, 88a11, 88a12, 128b10

buñun (Ar.) : Karınlar, nesiller, soylar.

b. 100b12

buyur- : Söylemek, demek.

b.-dı 12b12, 33a3

büyük : Büyük, küçüğünm zıttı.

b. 38b6

b.+i 38b2

C

cā'iz (Ar.) : Yapılmasında sıkıntı olmayan, olabilir, olur.

c.+dür 2b12, 134a11, 146a3

c. ol- 71b8

cāriye (Ar.) : Para ile satın alınan halayık, hizmetçi kız. Harpte esir düşmüş kız.

c. 144a13

c.+nüñ 36b1

c.+sin 36b1, 36b10

cebr (Ar.) : Zor, zorlama,

c. ol- 44b7

Cebrâil (Ar.) : Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve memur olan melek.
c. 94b1

cedd (Ar.) : Dede, büyükbaba, ananın veya babanın babası.
c.+ün 80b8

cedd-i fâsîd : Ölenin annesinin babası.
c.11b3, 11b4, 11b5, 28b6,28b7,
28b8,28b10, 30a6,
c.+dür 114a8,
c.+e 11b5

cedd-i şahîh : Miras hukukunda Ölenin babasının babası.
c.+i 124b7

ceddât-ı fâsîdât : Miras hukukunda cedde-i fâsîde'nin çoğulu, **bk.** cedde-i fâsîde.
c.+dur 95b5

ceddât-ı sâkıfât : Miras hukukunda ölen nispetinde hukuken bir hakkı olmayan anneanneler ya da babaanneler, hükmen ölmüş nineler.
c.+ı 114a1

cedde-i fâsîde : Miras hukukunda ölenin annesinin annesi, anneanne.
c.11b5, 28b10, 29a1

cedde-i şahîha : Miras hukukunda ölenin babanın babası.
c.+e124b7

cem' (Ar.) : Toplama, yığma.

c. 3a2, 4b4, 5a3, 24b7,
c.+dür 24b1, 27a9
c.+e 24b1, 34b6
c.+ine 61a7, 61a8
c. it- 1b9, 3b8,
c. ol- 3a4, 101a3, 101a10,
120b10, 127b1,

cem' iyyet (Ar.) : Topluluk.
c.+i 24b2, 24b6, 34b6

cemâ' at (Ar.) : İnsan toplulukları.
c. 27a10, 27a12, 145a11, 145a8,

cemî' (Ar.) : Cümle, hep, bütün.
c. 2b5, 2b9, 2b10, 3a9, 3a11, 4b9,
6b9, 6b10, 8a7, 12a13, 13a6, 15a10,
27b2, 27b5, 28a9, 41a7, 41b3, 41b4,
41b5, 41b6, 44b12, 44b4, 64b8, 81a7,
82a4, 82a8, 83a4, 83a7, 83b4, 83b9,
83b10, 84a10, 84b2, 85a8, 85a9, 85a11,
85a13, 87b12, 87b8, 112a2, 127b1,
128b5, 135b7, 139a12, 139b1, 142b12
c. it-2b9,
c.+ne 61a7
c.+si 138a5, 144a1, 144a8,
145a11, 145b11
c.+sinden5a3
c.+sine 59a1, 59a3

cerr (Ar.) : Çekme, sürükleme, para eşya vesaire çekme.
c. it- 35b8, 36a13, 36b5, 36b5,
36b8, 36b13, 36b13,

cevâb (Ar.) : Soruya verilen karşılık.
c. vir- 24b1, 27a10, 41b5, 48a5,
116b6, 123b10, 131b8, 142a5
c.+ında 87b1

cevāriḥ (Ar.) : Yaralar.
c.+ile 3a8

cevr (Ar.) : Haksızlık, eziyet.
c.+e 44a12
c. it- 44b5

cift (Far.) : Birbirini tamamlayan iki tekten oluşan nesnelere.
c. 45a13, 45a13, 46a10, 46a10, 47a1

cihet (Ar.) : Yan, yön, taraf, vesile.
c. 31a5, 125b6
c.+den 6b10, 6b11, 27a3, 30a12, 30b12, 30b12, 30b2, 30b3, 31a1, 31a1, 31a5, 40a7, 41b7, 112a11, 112a12, 112b9, 112b9, 113b9, 122b5, 125b12, 125b6, 125b6, 126a10, 126a9,
c.+i 122b3, 122b3, 122b4, 122b4, 122b6, 124a11, 124b8, 127b5, 30a8, 30a8, 30b10, 30b13
c.+ile 123b4
c.+iñde 113b9
c.+iñdeñ 122b3, 29a13, 29a8, 29b1, 29b3, 31a12, 31a13, 35b1, 35b8, 37b10, 37b11, 40a6, 40a8, 6b4, 6b4, 6b5, 7a1, 7a1
c.+iyile 123b4

cihāt (Ar.) : Taraflar, yönler, vesileler.
c. 125a7, 125b4, 126a12, 127a2
c.+a 112a10, 112a13, 112b1
c.+ı 125b11

cins (Ar.) : Çeşit, türlü, soy.
c. 17a8, 17a8, 17a10, 17a11, 24b1, 24b6, 34b6, 72a6, 72b11, 72b11,

72b3, 74a6, 74a6, 74b11, 74b12, 75b5, 75b6, 77b12, 78b11
c.+den 3a3
c.+dür 3a3
c.+iyile 34b4

cinsān (Ar.) : Çeşitler, türler, soylar.
c. 72b3, 72b3, 72b5, 73a6, 73a7, 73b1, 73b7, 74a7, 74a8, 77a12, 77b12, 78a1, 78b11, 78b11, 78b13, 90b8

cumhūr (Ar.) : Halk, ahali, topluluk.
c. 27a7

cümle (Ar.) : Bütün, hep.
c. 67a12
c.+den 95a3

cünd (Ar.) : Asker, asker topluluğu.
c.+e 3b1

cüz' (Ar.) : Kısım, parça, bölük, soy.
c.+de 51a6, 135a1
c.+i 49a9
c.+idür 49a12
c.+ine 43b3, 43b5
c.+inüñ 43b3, 43b4
c.+ler 49b13
c.+leridür 32a5, 32b3, 32b5

cüz-i cedd : Miras hukukunda babanın babasının oğulları ve onların oğulları ve onların oğulları, yani yakın ve uzak ana baba bir amcalar ve onların oğulları ve oğullarının oğulları.
c. 97a11, 97b3

cüz'-i eb : Miras hukukunda babasının cüzü, yani babası tarafından erkek kardeşleri ve bunların erkek çocukları.
c.97a11, 97b2

cüz'-i meyyit : Ölenin cüzü, yani ölenin oğlu, oğlunun oğlu...
c. 97a10, 97a13

Ç

çeri : Asker.
ç.+leri 10a2, 10a6
ç.+nüñ 10a4, 9b11

çık- : Elde edilmek, sağlanmak, eksilmek.
ç.-acağ 42b5
ç.-ar 42b7, 81b3, 85a6
ç.-ca 12a3
ç.-dı 70b7
ç.-masa 44b3
ç.-maz 86a7
ç.-sa 134b1, 134b2, 134b3, 134b4, 134b5, 134b5

çıkâr- : Çıkarmak.
ç.-asın70a8
ç.-ardı7a7
ç.-mağdur 70a4

çoğal- : Artmak, fazlalaşmak.
ç.-ur 71a12

çok : Az karşıtı.
ç. 128a8, 132a6, 132b4, 133a1, 138a4, 138b5
ç.+lıkda 128a13

çün (Far.) : Gibi, çünkü, mademki.
ç. 9b13, 13a3, 14b3, 24b7, 24b12, 25a3, 25a5, 25b8, 25b11, 28b9, 28b10, 29a8, 30a6, 37a11, 37b13, 40a10, 40a8, 41b3, 42a11, 42a12, 43a8, 43a9, 44b7, 49b10, 5a7, 6b12, 72a9, 81b8, 87a7, 89a2, 8a8, 97a13, 97b1, 97b10, 97b2, 97b3, 98a4, 99b11, 100a1, 100a12, 100b4, 102a4, 116b10, 117a3, 119a3, 122a11, 122a13, 123a6, 125b12, 129a3, 138a5,
ç.+dür 5a13, 26b9, 96a2, 96a4, 96a6

çünki (Far.) : Çünkü, şundan dolayı ki.
ç. 4a7, 117a7

D

da' vā (Ar.) : İddia, mesele.
d.eyle- 144b10

Daḥḥāk (Ar.) : Eserde geçen ve dört yılda doğduğu söylenen şahıs.
d. 131b6, 131b8
d. +i 131b4

daḥı : Ve, da/de, dahi.
d. 1b5, 1b7, 4b10, 5a7, 5a11, 5a12, 5b5, 5b5, 5b12, 6b1, 7a9, 7b5, 7b5, 7b6, 7b10, 7b11, 8a9, 8b10, 9b12, 10a10, 10a12, 10a6, 10a8, 10b5, 12a4, 12b1, 13a2, 13b3, 13b10, 13b12, 14a6, 14b12, 16b8, 17b13, 17b7, 18a10, 18a13, 18b1, 18b9, 19b2, 19b5, 20a6, 20a9, 20b7, 21b1, 21b10, 21b13, 22a2, 23a2, 23a11, 23b1, 23b3, 25a1, 25a11,

25b13, 26a1, 26a2, 26a8, 26a8, 26b11, 26b4, 27a2, 27a8, 27b5, 28b12, 28b2, 28b3, 29a10, 29b13, 30b1, 30b13, 31b12, 32a4, 32a6, 32b3, 32b4, 33b1, 33b2, 33b3, 33b3, 33b4, 34a11, 34a11, 34b5, 35a5, 35a8, 35b12, 36a1, 36a2, 36a8, 36a9, 36b1, 36b9, 37a1, 37a6, 37b1, 37b8, 38a6, 38a8, 39a13, 39b10, 3b11, 40a5, 40b11, 40b9, 42a3, 42a4, 42b10, 42b9, 43a8, 43a9, 43b3, 43b4, 43b6, 43b6, 43b7, 44a12, 44a13, 44a9, 44a9, 44b5, 45a13, 45a6, 45b1, 45b1, 45b2, 46a4, 47a5, 48b6, 49a10, 49a4, 49a6, 49a8, 49a12, 51a12, 51b1, 51b3, 51b3, 52a5, 52a11, 52a12, 52b11, 52b13, 53a3, 53a6, 53a12, 53b4, 53b9, 53b11, 53b11, 53b13, 54a3, 54a3, 54a12, 54b11, 55a12, 55a5, 55a12, 55a13, 55b1, 55b4, 55b6, 55b12, 56a11, 56b7, 57a6, 57b3, 58a5, 58a6, 58b2, 58b5, 59a4, 60a10, 60b9, 60b9, 62a10, 62b7, 63a10, 63b1, 63b10, 63b12, 64a12, 64b3, 64b3, 65a1, 65a10, 65a12, 65a13, 65a7, 65a8, 65b1, 66a11, 66a12, 66a3, 66b13, 67a11, 67a12, 67a5, 67a7, 67a8, 67b1, 67b1, 67b12, 67b13, 67b2, 67b9, 68a1, 68a11, 68a12, 68a2, 68b13, 68b8, 68b9, 69a13, 69a2, 69a3, 69a3, 69a4, 69b1, 69b1, 69b10, 69b12, 69b13, 69b7, 69b8, 70b2, 70b2, 71a11, 71a13, 71b12, 71b13, 72b5, 72b7, 72b7, 73a1, 73a11, 73a12, 73a3, 73b1, 73b1, 73b4, 73b4, 73b7, 73b10, 73b11, 73b12, 73b13, 74a10, 74b7, 74b10, 75a5, 75a6, 75b1, 75b5, 76b2, 76b5, 77a13, 77b13, 78a6, 78a8, 79a3, 79a4, 80b3, 80b9, 80b10, 80b11, 81a1, 81a1, 81a6, 81a7, 82a10, 82a11, 82a2, 82a7, 82a8, 82b1, 82b11, 83b10, 83b5, 83b5, 83b8, 84a1, 84a10, 84a11,

84a12, 84a12, 84a2, 84a7, 84a8, 84b13, 84b13, 84b13, 84b13, 85a12, 85a4, 85b1, 86a2, 86a2, 86a3, 86a5, 86a6, 86b8, 87b10, 87b13, 87b9, 88a2, 88a6, 88b11, 88b11, 88b12, 88b12, 88b13, 89a1, 89b11, 90a10, 90b1, 90b11, 90b8, 90b8, 91b1, 91b11, 91b12, 91b3, 91b6, 93a6, 93a8, 93a13, 93b9, 93b12, 94a10, 94a12, 94a2, 94a7, 94a8, 94b6, 95b1, 95b10, 95b12, 95b5, 96a11, 96a12, 96b1, 96b5, 97a12, 97a6, 97a7, 97a7, 97b3, 98b8, 99b12, 99b8, 100a5, 103a13, 103b10, 103b5, 104a10, 104a2, 104b8, 105a10, 105a4, 105b3, 106b1, 106b4, 106b8, 107b10, 108a5, 108b10, 109a5, 109b11, 110a7, 112a3, 112b2, 113a10, 114a4, 114b13, 114b4, 114b4, 114b6, 116a3, 116a4, 116a6, 117a5, 117a7, 118a2, 118b1, 118b5, 118b6, 119b3, 120a6, 120a7, 120b10, 120b4, 121a11, 121a9, 122a1, 122a3, 122b8, 123a1, 123a7, 124a13, 124a2, 124b1, 124b11, 124b12, 124b3, 124b6, 125a10, 125b13, 126a12, 126a12, 126a6, 126a6, 126a7, 126a9, 127a12, 127a3, 127a5, 127a7, 127b12, 128a3, 128a4, 128a10, 128a8, 128b6, 129b1, 129b12, 129b13, 129b6, 130a10, 131a4, 131b6, 131b9, 132a1, 132a2, 132b8, 132b9, 132b13, 133a11, 133a13, 133a13, 133a2, 133b5, 134a13, 134a13, 134b13, 135b8, 136a1, 136a1, 136a11, 136a11, 136a13, 136a3, 136a4, 136a7, 136a8, 136b13, 136b6, 137a12, 137a4, 137b1, 137b11, 138a4, 138b13, 138b4, 138b5, 140a1, 143b4, 143b9, 144a2, 144b6, 144b9, 145b3, 145b7, 146a6,

dağıl (Ar.) : Girme, karışma.

d.+i 5b7, 16b11, 31b10, 31b11, 31b13,

dāhil (Ar.) : İç, içeri, içinde, içeri girmiş.

d. 3a7,

d.+dür 3a6, 4b8, 82b5

d. ol- 4b10, 12a8, 24b2, 28b9, 30a6, 31b4, 31b10, 34b6, 40a8, 70b10, 81b2, 95b4, 95b6

dāima (Ar.) : Her vakit.

d. 47a1

dār (Ar.) : Yurt, yer, ev.

d. 10a3, 10a4, 144a9

d.+dadur 9b7, 9b8

d.+ları 9a13, 9b5, 9b11, 10a1

d.+larında 9b9

darb (Ar.) : Çarpma, vurma.

∂. it- 39a8, 39a9, 39a10, 54b5, 54b6, 56b10, 61b13, 62a2, 76b12, 111b5

∂.+a17b5, 19a5, 21a4, 22b4, 52a1, 52a13, 53a2, 53b9, 54a12, 54a13, 56a6, 74b7, 77b2, 78a10, 82b2, 82b3, 85b5, 85b6, 86a10, 86a11, 89a13, 91a13, 91b1, 91b10, 91b13, 91b2, 91b5, 92b8, 111a12, 119b1

d.+dan135b3, 141a8

d. ol- 51b3, 52b9, 52b10, 55b12, 60b2, 60b3, 63b2, 90a5, 90a7,

dāreyni (Ar.) : İki yer, iki ülke, dünya ve ahiret.

d. 9b9

dāru'1 harb (Far. Ar.) : Her zaman harp alanı olabilecek yer, İslam topraklarında olmayan yer.

d. 143b4

d.+de 9b1, 9b2, 9b2, 144b10

d.+den 9b6, 144a12

d.+e 36a4, 143b3, 143b13, 144a2

dāru'1 islām (Far. Ar.): İslam ülkesi.

d. 9b3, 10a4

d.+a 9b6, 36a6, 36a11

d.+da 9b2

dede : Büyükbaba, büyükbabadan başlayarak geriye doğru atalardan her biri.

d. 12a13, 12a8, 12b4, 12b6, 12b7, 13b6, 28a9, 29b7, 37b12, 37b4, 81a13, 81b10, 81b3, 81a5, 81b4, 82a6, 83a4, 84a6, 85a10, 85a7, 86a11, 86a13, 87b11, 95b6, 96b12, 97b7, 98a1

d.+den 12b7

d.+dür 11a9, 11b4, 12a7, 28b7

d.+lerdür 95b4

d.+leri 111a4

d.+lerine 120a12, 96a9

d.+nüñ 82b2, 82b9, 86b13

d.+si 12b4, 13a2, 32b4

d.+sin127b11, 37b1, 37b12, 82a1, 83b5, 84a1, 84a11, 84b12, 86a2, 87b9

d.+sinden 133b13

d.+sine 38a4

d.+ye 81b2, 82a3, 82a5, 82a7, 82a8, 82b10, 83a7, 83a8, 83b13, 83b3, 83b9, 84a9, 84b1, 84b6, 84b9, 85a3, 85a9, 85b1, 87a2, 87a4, 87b8, 88a1, 88a4, 88a6

d.+yile 12a10, 12b2, 26a2,
29b10, 29b6, 29b7, 80b11, 81a1, 81a3,
83b8, 85b9, 87a10, 87b3, 88a11

def (Ar.) : Giderme.
d. it- 52b1, 120b6

def a (Ar.) : Kere, kez, yol.
d. 29a9

def aten (Ar.) : Bir defada, birden.
d. 48a5

degin : Kadar, deġin, dek.
d. 19a9, 21a7, 45a13, 57a6,
59b10

deg- : Ulaşmak, erişmek.

d.-54b11 54b11
d.-di 91b6, 92b1, 102b9, 102b10,
119b7, 137b6, 137b6,

d.-dügin 17b13, 18a1, 18a1,
18a6, 19b12, 19b5, 19b5, 21b3, 21b3,
23a2, 23a2, 23a8, 39a13, 39b1, 39b1,
39b3, 53a13, 53a13, 53b1, 53b6, 54b11,
54b12, 55a6, 56a12, 56a12, 57b3, 57b4,
60b11, 62b11, 62b2, 63a13, 64a3, 80b4,
80b4, 86b9, 113b1

d.-er 63a7, 63b9, 83b11, 83b11,
84a7, 84b1, 84b2, 84b2, 111a11, 137b8,

d.-mez 85a7

d.-mişidi 104a11

degül : Deġil.
d. 18b7, 72b4, 85a8, 88a8, 99a9,
102b7, 103a10, 103b1, 104b8, 106b13,
111a3, 120b3

d.+dür 3a7, 3b7, 3b7, 5a4, 8a1,
8a13, 12a9, 24a9, 29b8, 31b8, 33b7,

34a10, 44b10, 48a13, 48a8, 52a13,
88a13, 102a4, 109b12, 110b1, 112a4,
116b10, 116b7, 120b5, 123b8, 124b2,
124b4, 124b8, 132b2, 143a8, 146a11

dek : Kadar, deġin.
d. 22b7, 39a2, 58a8, 61b8, 80a7,
83a13

delälet (Ar.) : Gösterme, kılavuzluk.
d. it- 95a5

delil (Ar.) : Delil, kanıt.
d.+de 25a3
d.+dür 31b11, 32a1
d. idin- 94b2,
d.+i 42a2, 131b4, 145b13, 145b9
d.+imüz 131b1, 42a5
d.+in 25b6
d. ol-131b10

deni (Ar.) : Ařaġı
d. 131b2

deñül- : Söylenilmek.
d.-dügi 25b10

depelemek : Öldürmek.
d. 9a6

derece (Ar.) : Basamak, miktar.
d. 33a8, 98b2, 123a1
d.+de 15a11, 15a6, 15b2, 15b4,
15b6, 16a4, 16a7, 28b11, 28b12, 28b4,
32a12, 32b11, 50b4, 7a10, 98b2,
114b13, 115b12, 115b3, 116b7, 116b8,
121a9, 123a6
d.+leri 98b12

- d.+sinde 96b13, 97a1
d.+sini 1b4
d.+ye 4a7, 4a8
- deve** : Deve.
d. 44a11
- deyn (Ar.)** : Borç.
d.4b3, 5a6, 5a13,
d.+den 5a4, 5a9, 5a11, 5a12,
5a13
d.+dür 5a3
d.+i 5a2, 68a8
d.+in 69a9
d.+ini 68b3
d.+lerüñ 68a9
- deyin (Ar.)** : *bk.* deyn.
d.+lerini 68b5
- dil** : Dil, lisan.
d. 2a3
- dile-** : İstemek, dilemek.
d.-di 11a4, 130b11
d.-r 66b4
d.-rsen 60b11, 63b2
d.-sek 79b1
d.-yüb 9b6
- di-** : Demek, söylemek.
d.-di 2a6, 3a5, 5a10, 5b10, 6a7,
13a5, 13a9, 13a10, 23b12, 23b13, 24a8,
25b10, 25b7, 27a6, 27b4, 27b6, 29b9,
33a4, 34b11, 34b13, 35b1, 88b10, 94b1,
94b11, 94b2, 94b4, 94b8, 130b13,
132a1, 132a2, 132a3,
d.-diler 4a12, 131b6, 132a9,
d.-dügi 34b2, 34b4, 35a13,
40b13, 4b11, 66a12
d.-dügüdür 34b3
d.-dügümüz 40a1
d.-megüñ 143a9
d.-mek 3b2, 3b3, 3b3, 3b9, 4b5,
4b12, 5a12, 10b6, 25b8, 35b2, 42b12,
51a7, 66a13, 66b6, 67a1, 7a6, 87a4,
87a4, 94b5, 95a3, 116b11, 116b4,
116b5, 117a7, 121a1, 121a2, 122a12,
140a5, 143a8
d.-mekde 44b9
d.-mekden 24a11
d.-mekdür 116b4, 116b5
d.-mekidi 44b10
d.-mek ile 4b2, 25b9, 26b10,
31b5, 48a5, 127b9, 132a4, 146a1
d.-mesiyile 3b5
d.-mezler 34a12
d.-mişlerdür 140a4
d.-r 2b6, 2b7, 37b8, 42a5, 94a7,
94a8, 139a13, 139b10, 139b11, 140a2
d.-rlr 10a10, 10a11, 31b9,
34a12, 40a12, 40a13, 40a9, 44a12, 48b4,
48b4, 49a4, 49a7, 49b10, 49b9, 4b1,
4b9, 49b12, 50a3, 50a5, 50a9, 50b10,
50b11, 50b11, 50b12, 50b13, 50b6,
50b9, 51a1, 51a11, 51a12, 51a12, 51a13,
51a2, 51a2, 51a6, 51a8, 51a9, 51b1,
52b1, 52b3, 71a8, 71a9, 7b1, 7b7,
80b11, 81a1, 87b2, 88b2, 88b4, 89a3,
93b9, 94b11, 124a1, 128a5, 128b4,
140b11, 145b4
d.-rlrldi 51a9,
d.-rüz 24a12, 42a7, 131b10
d.-se 7b3, 24b3, 24b4
d.-yu 41b11

d.-yü 3a3, 3b5, 4a4, 5a11, 8a2, 8a2, 24b3, 37b7, 48a3, 72a1, 87a6, 87b5, 94b2, 95a2, 96a2, 116b4, 116b5, 131b4, 132b10, 133a2, 140a8, 143b5, 144b11,

dīn (Ar.) : Allah'a inanma ve bağlanma.

d. 1b8
d.+de 144b5, 144b6
d.+leri 9a9

dīnār (Ar.) : Eski zamanın çeyrek lirası değerinde bulunan bir nevi altın parası.

d. 38b2, 38b2, 40a9
d.+a 38b3
d.+ı 68a11, 68a12, 69a1

dīnāriyye : Miras hukukunda asabeliğin nesne üzerinden değil de para üzerinden oluması.

d. 40a9

dīvār (Far.) : Duvar.

d. 145a9

dinil- : Denilmek, söylenilmek.

d.-e 143a10
d.-en 139b7
d.-meye 2a8, 24a11, 31b10
d.-mez 50a4, 6b11, 6b12
d.-se 116b6, 123b10, 142a5, 24b1, 41b5
d.-ür 3b3, 3b2, 3b2, 26b11, 50a4

diri : Diri, ölü olmayan.

d. 139b7, 140a1, 140a3, 140a8, 140b10, 141a2, 141b7, 145a12
d.+dür 139a7

d.+si 139a6, 139a8

diş : Diş.
d.+leri 131b5

diyār (Ar.) : Memleket, ülke.
d.+ı 144a9

doğ- : Dünyaya gelmek.
d.-duğı 139b5

doğur- : Doğum yapmak.
d.-sa 138b5

dön- : Vazgeçmek, dönmek.
d.-se 8a5

dörd : *bk.* dört sayısı.
d. 21b7, 102b3, 112b9, 130b6,
d.+e 21b7, 21b8, 22b9, 50b10, 58a4, 59b4, 67a6, 80a3, 82b11, 82b12, 82b9, 91b5, 93a10, 93a11, 93a5, 93a6, 93a7, 111b10, 111b5, 111b6, 111b8, 112b2, 113a12, 113b2, 113b3, 113b5, 125a12, 130b12, 131a1, 131a3, 131a6, 141b12

d.+er 20a10, 22a3, 55b1, 137a11, 137b5, 142b9,

d.+erdür 138b10

d.+i 6a12, 11a8, 21b1, 44b13, 51b11, 52a9, 60b7, 62b4, 63a4, 67a6, 67b7, 79b8, 87a1, 93a7, 111a3, 111b5, 113a13, 113b3, 130a2, 136b12, 137a3, 141b12, 142b3

d.+ile 53a3, 57a3, 80a10, 91b4

d.+in 87a2, 105b13, 107b13, 108b13, 109b7, 113a7, 141b13

d.+inde 45a11

d.+ümüz 76a1, 77a2, 80a12, 82b10

d.+ün 47a10, 59a12, 60b4, 65a3, 106b3, 137a1

d.+ünci 6a9, 12b3, 14b13, 22a4, 24a6, 25a6, 32a6, 104a1, 104a12

d.+üncisi 9a13, 13b8, 61a5, 77a12,

dört : Dört sayısı.

d. 4a11, 4b5, 12a7, 12a9, 13b8, 16b11, 19a10, 20a10, 21a9, 21b1, 21b11, 21b2, 22a1, 22a3, 22b13, 22b6, 22b8, 22b9, 23a12, 23a6, 23b1, 23b4, 31a4, 32a3, 33a13, 33b6, 39a4, 45b4, 45b8, 46a1, 46a7, 46b11, 46b12, 47a11, 47a11, 47b9, 48a1, 48a10, 49a1, 49b11, 49b12, 49b13, 50b10, 52a4, 52a8, 52a9, 52b12, 53a3, 53b12, 53b12, 53b5, 53b5, 55a2, 55b1, 56a3, 56a6, 56a7, 56b13, 56b6, 56b6, 57a3, 57a8, 57b10, 57b8, 58a10, 58a11, 58a4, 58a4, 58b12, 58b3, 59a13, 59a8, 59b11, 59b13, 59b4, 59b5, 59b7, 59b7, 60a11, 60a11, 60b1, 60b10, 60b8, 61a13, 61a4, 61b10, 61b4, 61b4, 62a6, 63a4, 63b8, 64a7, 64a7, 64b13, 67a10, 67a5, 67a5, 67b13, 67b9, 73a4, 77b5, 77b8, 78b4, 78b7, 79a6, 7a11, 80a1, 80a2, 80a3, 80a8, 80a9, 80b3, 84a7, 84a8, 86a13, 90b12, 91a3, 91a3, 91a7, 91b12, 91b4, 92a10, 92b10, 92b12, 93a1, 93a10, 95a12, 96b1, 96b6, 97a8, 102b9, 103a5, 103a6, 108a12, 109a12, 109b11, 110b1, 111a11, 111a3, 111b4, 111b7, 112b10, 113a11, 113a12, 113a13, 118a12, 125b12, 125b5, 125b7, 125b8, 125b8, 126b1, 126b10, 126b11, 126b4, 126b5, 126b9, 131a13, 131a3, 131b4, 131b6, 131b7, 132a11, 132a11, 132a5,

132a6, 132a9, 132b10, 136a13, 136a13, 136a4, 136a4, 136a8, 136a8, 137a10, 137a12, 137a13, 137a2, 137b1, 137b11, 137b2, 137b2, 137b4, 137b5, 137b6, 137b7, 141b11, 141b5, 142b5, 142b6, 142b6, 142b8, 143a1, 143a2

d.+de 48a12, 130b12, 131a1, 131a4, 131a6, 136b10, 136b12,

d.+den 17a13, 17b12, 23a1, 23a1, 28a5, 44a3, 45a5, 47a12, 47a4, 47a9, 47b7, 47b9, 49b3, 58b5, 59a11, 60a13, 60b4, 61a12, 62a8, 73b3, 78b6, 90b11, 90b9, 91a10, 118b7, 130b4, 136a12, 136a3, 136a7, 136b1, 137b2

d.+dü 23a6

d.+dür 10b10, 130a12, 142b10, 17a12, 17b10, 21b6, 22b12, 23a5, 23a7, 28a5, 60a11, 60a2, 60b7, 62a6, 63b8, 67a10, 72a5, 73b8, 76a1, 77a1, 80a12, 86b1, 8b6, 90b13, 91a1, 91a2, 91b4

du' ā (Ar.) : Allah'a yalvarma, niyaz.

d. it- 3b5

d.+dur 3a11

d.+yıla 2a6

dur- : Beklemek,

d.-sun 141a13

d.-urlar 16b2

düyün (Ar.) : Borçlar.

d. 5a3, 5a5, 68a13, 68b1, 68b2

d.+da 68a8

dünyā (Ar.) : İçinde yaşadığımız alem.

d.+da 1b4, 4a8

düş- : Düşmek, çocuğun ana rahmindeki belirti başlangıcı.

d.-düği 134a5
d.-e 134a11

E

e‘amm (Ar.) : En umumi.
e.+dur 40b9

eb (Ar.) : Baba, ata.
e. 97a11, 97b2, 118b4
e.+esin73a1

ebeviyyet (Ar.) : Anne ve baba.
e.+de 100a1

Ebī’l-Fazlı’l- Ĥüffāf (Ar.): Ebī’l-Fazlı’l-
Ĥüffāf.
E.114a4

Ebī İsmā‘īl (Ar.) : Ebī İsmā‘īl.
E. 132a8

Ebī Süheyl (Ar.) : İlk müslüman
olanlardan. Künyesi Ebû Süheyl’dir.
m.594 veya 596 senesinde Mekke’de
doğdu. 12 (m.633) senesinde
Yemâme’de şehit oldu. Annesi, Fahite
binti Âmir, babası, Süheyl bin Amr’dır.

E. 114a3

Ebī Süleymāni el-Cürċānī(Ar.) : Hanefî
mezhebi fıkıh âlimi. İmâm-ı Muhammed
Şeybânî ve Ebû YUsuf’un

talebelerindedir. Aslen Belh
yakınlarında Gürċan’dan olan Ebû
Süleymân Cürċānî’nin ismi, Mûsâ bin
Süleymân’dır. Ebû Süleymân künyesidir.
201 (m. 816) yılında Bağdâd’da vefat etti.
E. 114a10

Ebû Yûsuf (Ar.) : **bk.** İmâm Ebî
Yûsuf.
E.+dan 132b8

Ebû ‘Alî Büsti (Ar.) : Adı Ali b.
Muhammed (veya Ahmed) b. el-Hüseyn
el-Büstî’dir. Ebû’l-Feth el-Büstî olarak
meşhurdur. Büst şehrinde dünyaya gelen
Ebû’l-fethin doğum tarihi hakkında kesin
bir bilgiye sahip değiliz. Memleketi olan
Büst’te tahsile başlayan meşhur
Muhaddis Ebu Hatim Muhammed b.
Hibbân el-Büstî (ölm. 354/965) gibi
asrının büyük âlimlerinden ilim tahsil
etmiştir.

E. 114a10

Ebû Bekir Eş-şiddîĤ (Ar.): İlk halife Hz.
Ebubekir.
E. 80b9, 144a12

Ebû Derdâ (Ar.) : Dımaşk kadılığı
ve Kuran muallimliği yapan sahabe.
E. 93b12

Ebû Ĥanîfe (Ar.) : **bk.** İmâm-ı A‘zam
E. 12b2, 37a6, 37a7, 80b11,
94a1, 112a10, 128a3
E+den 96b6, 97a8

- Ebū Süleymān (Ar.)** : *bk.* Ebī Süleymāni el-Cürçānī
E. 96b5, e. 44b9, 44b10
e.+sından 44b2, 44b8
- Ebū Yūsuf (Ar.)** : *bk.* Ebī Yūsuf.
E. 4a10, 28a10, 28a11, 30b8, 31a2, 37a8, 37a10, 37a11, 37b6, 94a1, 97a5, 97b6, 97b13, 99a1, 99b8, 110a12, 112a3, 112a13, 112b7, 112b11, 117a3, 118a6, 118a10, 118b7, 125a5, 125b1, 125b3, 127a1, 128a3, 129a6, 129b12, 130a1, 133a4, 139b10, 144a4,
E+dan 132b12, 139b11,
E+uñ 99b3
- ecdād-ı sākıtūn** : Miras hukukunda ölene nispetinde ara yere bayanın dahil olmasıdır. Mesela ölenin anasının babası.
e.+dur 95b3, 114a1
- ecel (Ar.)** : Ömrün sonu.
e. 139b6
- ecil (Ar.)** : *bk.* ecl.
e.+den 4a1, 4a3, 6b5, 9a1, 11a7, 24b2, 26a12, 26a13, 26b10, 31b8, 37b4, 37b6, 41b7, 43b8, 44a13, 48a6, 50a9, 69b3, 84a4, 85a7, 87a12, 87b2, 87b4, 97a12, 97a2, 98a6, 119a9, 122a4, 142a8
e.+dendür 40a1
- ecl (Ar.)** : Sebep.
e. için 66b1, 81b3, 96a4, 120b1, 132a5, 140b5
- ecnebī (Ar.)** : Yabancı.
e. 8b10
- eczā' (Ar.)** : Cüzler, parçalar.
- e'imme (Ar.)** : İmamlar.
e. 6b1
e.+ler 38a7, 47a13, 71b9, 94b3, 145a13
e.+lerimiz 145b9
- edille (Ar.)** : Deliller.
e. 5b6, 6b6
- edā (Ar.)** : Borç ödeme.
e. 5a9
e. ol- 5a2
- ednā (Ar.)** : En aşağı, en alçak.
e. +ya 40b3, 41a6
- ef'āl (Ar.)** : İşler, ameller.
e. 2b4, 2b6
- ef'ālu'llāh (Ar.)** : Allah'ın işleri.
e.+ı 2b5
- efendi (Rum.)** : Köle sahibi.
e.+lik 35b1, 35b8
e.+likden 35b3
e. +si 36b1
e.+sidür 7a2, 34b10, 35a12,
e.+sine 35a6
e.+sinüñ 37a5, 37b1, 8b10, 8b9
e.+südür
- efdal (Ar.)** : Daha faziletli, daha üstün.
e. 82a3
e.+dur 82a9, 84a9
e.+i 81a6, 83b2

efkar (Ar.) : Daha(en,pek) fakir ve muhtaç.

a. 1b10

efrād (Ar.) : Fertler.

e. 3a3

eger (Far.) : Eğer, şayet.

e. 8b4, 9b9, 10a2, 16b9, 23b13, 24a12, 26b7, 29a2, 37a13, 41b4, 48a13, 48b1, 48b1, 48b2, 48b3, 48b4, 49b8, 50b2, 50b6, 52b10, 53a7, 59a2, 59a3, 65a10, 66b10, 77b2, 78a13, 79b10, 81b11, 81b11, 82a5, 82a8, 83a6, 84b12, 87b5, 88b9, 89a12, 89b4, 89b8, 90a10, 94a11, 98b12, 98b2, 99a5, 99b2, 100a5, 101a8, 114a2, 114b2, 116a11, 116b13, 116b3, 117a1, 118b2, 119b13, 122b13, 122b7, 123b8, 127b3, 127b5, 127b7, 128a7, 128a7, 128a8, 133b4, 134a2, 134b2, 134b3, 135a1, 135b7, 138b7, 138b8, 138b9, 140b10, 141a6, 142a2, 143a5, 144b10, 144b6, 144b7, 145a2,

egerçi (Far.) : Her ne kadar..., olsa da, ise de.

e. 9b7, 10a6, 42a4, 123a6, 131b2

çhadu hümâ (Ar.) : İkidenden biri

e. 51b3

ehl (Ar.) : Sahip, malik.

e. 1b9, 10a5, 10a5, 88b3

e.+inden 143b4

e.+indendür 9b3

e.+ine 44b5, 44b7

ehl-i beyt :Hz. Peygamber'in yakın akrabası.

e. +e 3b3

ehl-i sünnet : Hz. Peygamber'e ve sahabelerine itikatta uyanlar.

e. 2b3

eğall (Ar.) : En az, en aşağı.

e. 48b1, 48b2, 48b2, 49a6, 49a7, 49a8, 49b4, 49b4, 49b5, 49b6, 49b7, 50a6, 50b1, 50b2, 50b2, 50b3, 60a2, 76b6, 79a2, 83a9, 90b10, 135b4, 142b10,

e.+den 50b2, 50b3, 50b8, 134a1

e.+e 43a6, 49a4, 128b5,

e.+i 27b13, 28a5, 44b6, 49a2, 49a3, 49a5, 49b11, 49b13, 74b6, 74b13, 75a1, 75b9, 78a2, 78a3, 79a1, 79a5, 83b7, 128a2, 131b12, 132a7, 134a3, 134b1, 142b6

e.+ile 60a1

e.+in 28b5, 141a13

eğalle (Ar.) : Ekall kelimesinin müennesi. **ğk**. eğall.

e. 60a1,

e.+de 133a10

ekder (Ar.) : Ekder kabilesi.

e. 87a12

e.+den87a7

ekderiyye : Miras hukukunda Ekder kabilesinde olan bir olay üzerine Zeyd Bin Sabit tarafından taksimat için verilen hükümdür.

e. 85b10, 86a2, 87a6, 87b5

e.+de 88a12

e.+ñüñ 88a9

ekderiyyet : *bk.* ekderiyye.
e. 88a10
e.+de 87b7

eklen- : Dahil olmak..
e.-ür 24a11, 37a10

ekşer (Ar.) : En çok, daha ziyade.
e. 44b6, 49b8, 50b4, 56b7, 57b9,
58b1, 58b1, 133b5
e.+de 133b4, 133b6, 134a4,
134a7, 134a9
e.+den 44b3, 49a3, 49a3, 49b5,
49b6, 49b7, 49b8, 50a6, 50b1, 50b2,
50b3, 50b8
e.+e 44b4, 49a8
e.+i 22b11, 22b12, 27a7, 48b1,
48b2, 49a5, 49b4, 49b5, 49b11, 49b13,
49b6, 93b11, 126b9, 131a11, 132b1,
133a9, 134b2, 133b4,
e.+in 49a2
e.+ün 49a8

ekşeriyyā (Ar.) : Çok zaman, sık sık.
e. 133a2, 139b13

eksük : Eksik, noksan.
e. 133a11, 137b8
e.+i 4b13

el -‘ azīz (Ar.) : Allah.
e. 2a7

el : Sahiplik, mülkiyet.
e.+inde 89a11, 89b3, 89b8, 90a6,
91b3, 92a12, 92a2, 93a4, 145a4
e.+lerinde 102b5, 103b2, 104b1

elbetde (Ar.) : Mutlaka.
e. 142a7

el‘iyāzu billāh (Ar.) : Allah’a sığınırım, sığınırız.
e. 36a4, 144a8

elf (Ar.) : Bin sayısı.
e. 102a1

elfāz (Ar.) : Kelimeler, sözler.
e. 146a9

elḥamdulillāh (Ar.) : Allah’a hamd olsun, Allah’a şükür.
e.+da 2b2

elif lām (Ar.) : Arapçada harf-i tarif olup kelimelerin başında bulunur ve isminin manasını tarif ve tayin etmeye yarar.
e. 2b3

elli : Elli sayısı.
e. 38b3, 69a11, 142b2, 142b13

el-müftekiru (Ar.) : Muhtaç.
e. 1b10

emir (Ar.) : İş buyurma, buyruk, buyrultu.
e. 4b5, 28a2
e.+den 82a4, 142a5
e.+leri 104b5, 105b13, 106a7,
106b11, 108a1, 108a9, 109a1, 109a9,
109b10, 109b2, 109b7

emr (Ar.) : *bk.* emir
e. 135b7

e.+den83b2
 e.+i 102b1, 102b5, 104a10,
 104a8, 104a12, 104b2, 105b9, 106b1,
 106b4, 106b8, 107b10, 108a6, 108b10,
 109a6, 133a5, 142a8
 e. it- 3b5, 4a7, 5a11, 37a12,
 37a12, 37a13, 37a13
 e.+leri 103a2
 e.+ün 81a6

emreyn (Ar.) : İki emir.
 e. 82a3

emşāl (Ar.) : Örnekler, benzerler.
 e.+in 49a7

emzür- : Memedeki sütü yavruya
 vermek.
 e.-eler 132a3

enbiyā (Ar.) : Peygamberler.
 e. 1b7

en-nādiru (Ar.): Çok az, yok gibi.
 e. 140a4

enşāf (Ar.) : Yarım, yarılar.
 e. 117a5, 117a9, 119a4

envā' i (Ar.) : Çeşit çeşit, çeşitler.
 e. 3a3

er : Erkek, koca.
 e. 11a9, 12a12, 13a3, 13a3, 14b2,
 14b2, 17a7, 27a2, 31b11, 31b12, 33a1,
 33a1, 33a6, 33a6, 33b1, 34a2, 34a5,
 38a6, 40b8, 42a13, 70b11, 70b5, 70b9,
 72b2, 7a6, 81b1, 83b12, 83b6, 83b8,
 84a12, 84a2, 87b10, 87b6, 87b7, 88a2,

88b12, 91a8, 92a9, 95b10, 95b11,
 95b12, 95b12, 95b13, 96a1, 96a13, 96a4,
 116a12, 116a3, 116a4, 116a7, 116b1,
 116b13, 116b2, 117a6, 118b1, 118b6,
 119a13, 119a6, 119b8, 120a1, 120a4,
 120a5, 120a7, 141b2, 141b8, 141b9,
 141b11, 141b11, 142a1, 142a4, 142a13,
 143a2, 143a3, 143a3, 143a6,
 e.+den 12a11, 27b9
 e.+dür 10b8, 10b9, 11a9, 13b9,
 40b5

e.+e 28a1, 54a7, 55a10, 55a4,
 56a2, 70b4, 74b8, 75a2, 75b3, 76a6,
 76b4, 75b10, 77a4, 83b6, 83b7, 85a3,
 86a6, 87b11, 88a5, 90b10, 90b5, 91a3,
 91a3, 91a7, 92b6, 141b10, 141b13,
 141b5, 142a10, 142b1, 142b12, 142b5,
 143a1

e.+i 71a2
 e.+ile 71b4
 e.+in 45b11, 45b3, 45b6, 46a4,
 54a2, 55b12, 70b2, 74b7, 75b1, 76b2,
 83b5, 84b13, 86a2, 87b9, 88b10, 89a1,
 90b3, 92b4, 141b1
 e.+ine 28a1
 e.+leri 144a10
 e.+ün 9a7, 13b12, 45b12, 45b7,
 46a5, 54a13, 54a4, 55a8, 56a1, 56a5,
 70b3, 76a4, 77a2, 85b3, 86a4, 86a9,
 86b11, 90b4, 91a2, 91b3, 92b10, 92b7,
 93a12, 141b4,

erba'a (Ar.) : Dört.
 e. 75a1
 e.+da 45a7
 e.+dan 5b6, 75b9, 78a4, 91b3
 e.+dandur 78a3
 e.+dur 43a6, 82b6, 90b10

erbāʿ (Ar.)	: Dört parça. e. 118b5	evleviyye (Ar.)	:Üstünlük, üstün. e. 96a6
eren	: Erkek. e.+lerden 12a6, 13b8 e.+lerdür 11a8, 41a8	evlā (Ar.)	: Daha uygun, daha iyi, yakın. e. 32a13, 124b2, 124b4, 124b8, e.+da 122a10 e.+dur 32b13, 33a1, 33a2, 33a6, 33a7, 37a13, 97a2, 97b13, 97b8, 97b8, 98a11, 98a3, 98a5, 98b3, 98b5,114a5, 116a7, 117a4, 117a5, 121a1, 121a2, 121a2, 121a3, 121a4, 121b10, 121b10, 121b13, e. gör- 114a10, e. ol- 98a4, 121b6, 121b12
erķarındaş	: Erkek kardeş. e. 24a4, 25a13, 31b12, 31b9 e.+ıla 24a1, 26a8 e.+larıla 33b6	evlād (Ar.)	: Çocuklar. e. 34a12, 38a9, 38a9, 41b2, 41b2, 41b4, 41b7, 96b10, 116a6, 126b13, 127a1, 138b6 e.+a 93b2 e.+ı 102a1, 103a13, 108a6, 109a6, 113a8, 116a5, 122a9, 124a10 e.+ın 122a10 e.+ına 38a4 e.+ında 100b12, 102b13, 103a4, 104a10, 104a12, 104a6, 105a9, 105b1, 105b7, 105b9, 106a1, 106a8, 106b12, 106b4, 106b9, 107a12, 107b1, 107b8, 108a1, 108a9, 108b1, 108b8, 109a1, 109a9, 122b1 e.+ından 96b1, 96b13, 115a11 e.+ınuñ 119b6, 123a12 e.+ları 101a3, 103b11, 104a1, 104b3, 105a2, 105a13, 105b11, 106a12, 106a2, 106a5, 106a9, 106b2, 106b5, 107a3, 107a6, 107b3, 107b11, 108a1, 108a3, 108a13, 108b3, 108b11, 109a3,
ervāḥ (Ar.)	: Ruhlar. e.+ına 1b8		
eşahḥ (Ar.)	: Pek doğru. a.+dur 133a2		
eşnāf (Ar.)	: Sınıflar, zümreler, cinsler. e.+a 120b4		
esīr (Ar.)	: Savaşta düşman eline düşen kimse, tutsak. e.+üñ 144b4, 144b4		
esmā (Ar.)	: Adlar, isimler. e.+sın 2b8		
eşḥāş (Ar.)	: Şahıslar, kişiler. e.+ıla 26a4, 26a7, 27a1		
eşķāl (Ar.)	:Biçimler, suretler, tarzlar. e. 146a9		
ev (Ar.)	: Ya da. e. 5a11		

109a10, 109a13, 109b3, 109b5, 109b8,
111b10, 113b5, 118a4
e.+larıña 111b12, 127a13, 127a8,
127a9
e.+larıñda 127b8
e.+larıñdañ 127a6

evliyā (Ar.) : Allah'a daha
yakın bulunanlar, erenler.
e.+dur 1b7

evsaṭ (Ar.) : Orta, orta halli.
e. 4b12

evvel (Ar.) : Önce, ilk, birinci.
e. 6a8, 8b6, 10a10, 16a12, 16a3,
17a1, 17a12, 17a2, 18b5, 26a11, 28b13,
42b7, 49a9, 73a2, 78b9, 92a4, 93a2,
95a13, 97a10, 97a12, 98a11, 98b5, 99b3
116a3, 116a5, 128a6, 134b3, 134b5,
139a9, 142a4, 145a10
e.+de 16b12, 16b13, 18b2, 18b3,
18b4, 20a11, 20a12, 20a13, 20b4, 20b5,
22a4, 22a5, 22a6, 24b6, 39b6, 92a5,
92a9, 92b2, 93a3, 93a5, 103a4, 104b7,
105a11, 106b12, 108a1, 109a1, 10a13,
113b3, 115a4, 115a6, 116a5, 116b10,
116b3, 116b6, 118a1, 122b1,
e.+den 43b12, 43b13, 44a2, 44a7,
44a8, 46b1, 47a9, 47b12, 52a3, 54a5,
57b13, 59a11, 82a6, 85a2, 89a11, 89b3,
89b8, 91b11, 91b3, 92a12, 92a6, 92a7,
92b13, 93a4, 93b2, 107b8, 108b8,
137b3, 137b7, 138a10
e.+dür 96b8, 97a9
e.+e 16b1, 17a13, 17a3, 17a4,
17b1, 18b13, 18b13, 20b4
e.+i 71b5
e.+ile 90a11, 90a13

e.+inden2a8
e.+ki 6a13, 16a4, 16b12, 27b10,
36a1, 126b13,
e.+kiler 125b8
e.+üñ 16a3, 16a5, 16a6, 16b4,
17b4, 17b5, 18a12, 18a3, 18a4, 18a9,
19a5, 19a6, 19b8, 19b9, 20a2, 20a5,
89b5, 89b9, 98a9

evvelā (Ar.) : İlk önce, ilk olarak.
e. 4b6, 8a8, 17a7, 17a9, 25b9,
31a11, 33a8, 35a5, 35a6, 36b13, 36b5,
60a1, 70a7, 70b10, 72b1, 73a5, 74a4,
74a6, 77b11, 79b13, 84b8, 87a7, 98b1,
100b13, 101a3, 101a6, 110b11, 115a3,
124b10, 127b9, 138b12, 141a2

ey(i)t- : Söylemek.
e.-di 3b11
e.-ür 37b9, 71b10, 80b9, 80b13,
87a12, 89a8, 94a5, 129a6, 131b1, 140a6
e.-ürler 80b10, 123b13
e.-ürüz 16a12, 39b6, 39b9,
71a12, 89a8, 129b4

eyle : Öyle, o şekilde.
e.+dür 90b1, 99b12, 118b7,
127a3

eyle- : Eylemek, yapmak.
e. 33a9, 60b13, 70a7
e.-di 1b3, 1b4, 1b5, 2a9, 31b5,
35a12, 42b11, 4b3, 88b5
e.-diyise 8b3
e.-dük 67b9, 75a3
e-mek 117b7, 117b7
e.-miş 94b6
e.-r 10a3
e.-se 145a2

e.-sek 11b3
 e.-seler 144b10, 144b12
 e.-sün 4a11, 28a10, 71b10,
 110a2, 112a10, 128b13, 146a11,
 e.-ye 2a11, 2b9, 2b10, 2b11,
 3a13, 3b13, 4b1, 4b9, 5a1, 5b4, 8b10,
 17a3, 18b1020b12, 21a13, 26b1, 27b13,
 28a5,, 30b13, 31a3, 40a4, 41b5, 42a4,
 44b4, 44b6, 46b2, 47a1, 47a10, 47b12,
 49b11, 50a4, 52a13, 58a1, 63a1, 63a6,
 64b12, 65a2, 65b10, 66a10, 67a3, 67a8,
 67b3, 67b13, 68b3, 68b8, 68b13, 69a8,
 69b10, 70b13, 74a10, 75a1, 75a6, 75b2,
 76b5, 78a3, 82a7, 82b5, 82b6, 83a1,
 85a5, 86b1, 86b3, 86b5, 88a2, 90b8,
 90b13, 92a3, 93a1, 99a8, 99b10, 102b8,
 103a12, 103b3, 104b9, 111a1, 111a8,
 113a6, 113b7, 116a7, 117a8, 118a12,
 119a5, 121b6, 123b9, 124b9, 126a1,
 126a13, 129a12, 129a13, 129b7,
 129b10, 129b11, 129b13, 130a9,
 131b10, 135b9, 137b1, 137b5, 142a12,
 144b12, 144b13, 145a12, 145b7, 146a2,
 146a5

F

fāide (Ar.) : Fayda, kazanç.
 f.+si 70b10

faķir (Ar.) : Aciz, zavallı, parası olmayan.
 f.+i 2a5

fāriĝ (Ar.) : Vazgeçmiş, çekilmiş, bir mülkün kullanma hakkını başkasına bırakan.
 f. ol- 14a4, 31a10, 34b9, 51b8,
 64b4, 68a7, 71a7

farīza (Ar.) : Farz, Allah'ın emri, mirasçılardan her birine şer'an düşen hisse.

farķ (Ar.) : Ayrılık, başkalık.
 f. 12a3, 14a2, 29a13, 37b3, 134a5
 f.+ı 134a6

farz (Ar.) : Gerekli, kesinlikle lüzumlu.
 f. 11b10, 11b12, 41b3, 43a4,
 44b4, 44b6, 75a1, 75a12, 79a9, 79b4,
 85a4, 117a3,
 f.+dan 85a7
 f.+dur 114a7, 116b8
 f.+ı 34a5, 75b9, 76b1, 77b1,
 90b10
 f.+ın 12a12, 27b9, 74b6, 74b13,
 75b7, 76b6, 78a3, 83b3
 f.+ından 44b2, 75a10, 75b11,
 76a3, 76a7, 77a5, 78a13, 78a7, 79b8,
 90b12, 91a5
 f.+ınuñ 76b12
 f. it- 18b9, 64b10, 64b11, 65a2,
 65a4, 65b9, 67a1, 67b4, 68a10, 68a11,
 68a13, 69a6, 101a7, 101a9, 102a5,
 102a8, 104b9, 104b13, 105a4, 106b13,
 125a8

f. kıl- 18b8,
 f.+lar 27b12, 28a4, 42b12, 42b5,
 44b13, 44b2, 44b7, 45a11, 6a2, 6b3,
 71b2

f.+lara 10a8
 f.+lardan 43a2, 43b2
 f.+ları 10a8, 34a5, 6a1, 79a2
 f.+ların 6a6, 79a1, 7a5
 f.+larınuñ 78b3
 f.+larınuñ 10a12, 86a7
 f. ol- 6a1, 6a5, 20b12,

f. olın- 22a12, 70b11,
f.+uñ 43a3, 43a4

farzī (Ar.) : Farzla ilgili.
a. 20b11

farzlık (Ar.+Tür.) :Gereklilik yönünden,
farz cihetinden.

f. 38b5
f.+dan 85a6
f.+ıla 6b11, 41b6
f.+ıladur 85a8
f.+ları 40a6, 40a7

faşl (Ar.) : Bölüm, bölme.
f. 48a10, 70a2, 112a8, 113b13,
116a2, 120a11, 128a1, 131a11, 139a5,
143b1, 144b4, 145a7

faşıl (Ar.) : *bk.* faşl
f. 98a9
f.+da 122a10, 122a13

fāsid (Ar.) : Kötü, yanlış, bozuk.
bk. cedd-i fāsid, cedde-i fāsīde.
f. 95b4, 95b6
f.+dür 114a8

fāzıl (Ar.) :Üstün.
f. 71a9, 71b10, 71b13

fer' (Ar.) : Dal, budak, ikinci
derecede önemli olan.
f. ol- 33b8, 33b8, 33b10,
f.+de 125b5, 125b6, 126a13
f.+den 98a4, 110a2, 111a7,
111a11, 111b1, 113a6, 119a8, 125b11,
126b2, 126b6
f.+i 97b8

f.+ine 38a4, 123b11,
f.+inden 97b8
f.+ler 110a12, 110a13, 110b12,
112a13
f.+lerde 125a8
f.+leri 117b13, 118a7, 118a7,
118a8, 118a11, 118b2, 118b3
f.+lerinde 117b5
f.+lerinden 98a2
f.+lerinüñ 125a7
f.+üñ 110a4

ferc (Ar.) : Dişillerde tenasül
aleti.

f.+i 128a4
f.+inden 128a5, 128a7

ferd (Ar.) : Şahıs, kişi, tek
olan.

f. 24b6
f.+i 39b3
f.+ine 18a1, 18a6, 19b12, 19b5,
21b3, 23a2, 23a8, 39a13, 53a13, 53b6,
54b11, 55a5, 56a12, 57b3, 62b11, 63a13,
64a3, 80b4, 86b9
f.+inüñ 63b4, 64b12, 64b3, 66b1

ferāiz (Ar.) : İslam miras
hukuku, farzlar.

f. 1b9, 3b11, 4a4, 6a4, 7a5, 31a10
f.+e 2a4, 71b13
f.+i 3b11
f.+üñ 146a8

ferīk-ı ceddāt (Ar.) : Dedelerin hepsi.
c.+uñ 66a6, 67b10

- ferik (Ar.)** : İnsan topluluğu.
 f. 16a3, 16a5, 16a5, 16a6, 16a6, 16a6, 16a7, 16a12, 16b1, 16b4, 16b12, 16b13, 17a1, 17a1, 17a2, 17a3, 17a4, 17a13, 17b1, 17b4, 17b5, 18a3, 18a4, 18a9, 18a12, 18b2, 18b3, 18b4, 18b5, 18b6, 18b13, 18b13, 19a1, 19a4, 19a6, 19b7, 19b9, 20a11, 20a2, 20a4, 20a12, 20a13, 20a13, 20b1, 20b2, 20b2, 20b3, 20b4, 20b4, 20b5, 20b6, 20b6, 20b8, 22a4, 22a5, 22a6, 22a7, 22a8, 41a6, 54b13, 66b4
 f.+a 17b13, 18a1, 19b5, 21b3, 23a2, 39a13, 39b1, 53a13, 53b1, 54b11, 54b12, 56a11, 57b3, 60b11, 62b2, 63b2, 79b11, 80b3, 113b1, 115b7, 121b11, 121b8
 f.+dan 63a2
 f.+dur 16a3, 41a5
 f.+ı 41a5, 64b12, 65b12, 66a6, 67b10, 67b7
 f.+uñ 18a1, 18a6, 18a7, 19b5, 19b12, 19b13, 19b6, 21b3, 23a2, 23a8, 23a8, 39a13, 39b3, 39b3, 39b4, 51b13, 52b2, 53a13, 53b2, 53b6, 53b6, 54b11, 55a5, 55a6, 56a12, 57b3, 60b11, 62b11, 62b12, 62b2, 63a3, 63a13, 63b3, 63b4, 64a3, 64a4, 64b3, 64b3, 65b11, 66b1, 66b10, 66b12, 66b4, 67a3, 67b5, 80b4, 86b8, 86b9, 117b13, 125a6, 130b10
 f.+ınuñ 65a13
- ferikayn (Ar.)** : İki taraf.
 f. 2b7, 78b3
 f.+ya 71b3
- fesād (Ar.)** : Bozukluk.
 f.+a 4b8
- fetha (Ar.)** : Arapça kelimeleri üstüne konan üstün işareti.
 f.+sı 3a1
- fetvā (Ar.)** : Verilen şer'i hüküm.
 f. 80b11, 97b3, 128b6, 133a2, 140a1
- fevk (Ar.)** : Üst, üst taraf.
 f.+de 51b2
- fevt (Ar.)** : Bir daha ele geçmemek üzere kaybetme, ölüm.
 f. ol- 9a7
- fi'lcümle (Ar.)** : Nihayette, sonunda.
 f. 132b12
- fira' vn (Ar.)** : Eski zamanlarda Mısır hükümdarlarına verilen unvan.
 f. 3b2
- fişāl (Ar.)** : Ayrırma, süttten kesme.
 f. 132a3
- fukahā (Ar.)** : Din bilgileri.
 f. 27a8
- fürkat (Ar.)** : Ayrılık, ayırma.
 f.+a 144b13
- furūz (Ar.)** : Farzlar.
 f. 4a4, 10a9, 11a4, 42b6, 42b10, 44b5, 71b1
 f.+ları 71a12
 f.+17a10, 48a8
 f.+uñ 42b5, 71a13

fuzalā (Ar.) : Fazıllar, erdemli kimseler.
f. 1b8

fürūʿ (Ar.) : ferʿ in çoğulu. bir sülâleden gelmiş torunlar. çocuklar. **bk.** ferʿ
f. 99a1, 99b12, 100a7, 119a4, 126a12, 127a2,
f.+a 99a5, 99a7, 99b3
f.+laruñ 99b10
f.+uñ 99a9, 99b9, 114b9, 117a7

G

ğāfil (Ar.) : Gaflette bulunan.
ğ. ol- 15b7

ğāib (Ar.) : Görünmeyen, kayıp.
ğ. 140a7, 140b1, 141a2, 141a3
ğ.+uñ 140b4

ğaraz (Ar.) : Hedef, gaye, maksat.
ğ. 48b5

ğarīb (Ar.) : Kimsesiz, zavallı.
ğ. 94b9

ğarīm (Ar.) : Alacaklı.
ğ. 68a12, 68b8
ğ.+i 68a10
ğ.+ler 68b10, 69a1, 69a10, 69b4,
69b7
ğ.+leruñ 69a4
ğ.+uñ 68a8, 68b3, 68b5, 69a9,
69b9

ğarq (Ar.) : Boğulma, suya batma.
ğ. ol- 145a9

ğarqī (Ar.) : Boğulma durumu.
ğ. 145a8

ğāyet (Ar.) : Son, çok fazla.
ğ. 41a6, 140a3

ğayr (Ar.) : Başka, ayrı, yabancı.
ğ. 82b4, 123b13,
ğ.+a 8a1, 8a2, 8a4
ğ.+dan 127b3, 133b12, 134a3,
134a9
ğ.+dur 4b2, 81a9
ğ.+uñ 4a13, 7b12, 36b1

ğayrı (Ar.) : Başka, ayrı, yabancı.
bk. gayr.
ğ. 3a1, 33a12, 41a9, 41b2, 70b12,
131b9, 133b5, 140a13, 144b6
ğ.+dan 31b5, 88a2, 114a3, 122b4,
133b13, 144b6
ğ.+ nuñ 118a11
ğ.+ sı 10b5
ğ.+ ya 29b2, 122a4

geç- : Yazılmak, geçmek.
g.-di 40b12
g.-düğine 133a12
g.-e139a9
g.-en 74a13, 86b9, 115a6
g.-se 140b3

gel- : Ulaşmak, varmak.
g.-di 82b5, 8b5
g.-e 52b7, 56b7, 134a12, 143a9

g.-en 9b7, 17b9, 45a2, 45a4, 45a6, 53a6, 53a8, 54b4, 56a9, 56b9, 82b5, 86b3

g.-icek 133b6

g.-ince 50a8

g.-mesün 146a8

g.-mez 45a2, 45a4, 60b4, 97b11

g.-se 17b8, 43a3, 43b2, 43b8, 50b9, 50b10, 50b10, 50b11, 50b12, 50b13, 51a1, 51a2, 51a10, 51a11, 51a13, 51a5, 51a7, 51a9, 53a6, 54b4, 56a9, 128a6, 128a8, 134a1, 134a10, 134a4, 134a7, 134b3, 145a2

g.-seler 50b6,135a2

g.-üb 36a6

g.-ür 49b11, 93b8

g.-ürse 128a8

gerek : İcap, lazım.

g. 5b5, 6a12, 8a4, 12b9, 13a2, 13a3, 13b1, 13b1, 19a12, 26b11, 26b12, 27a4, 27a4, 27a4, 28b1, 28b2, 28b2, 28b3, 28b6, 29b11, 29b11, 30a3, 30a4, 34a13, 34a13, 34b5, 34b5, 38a5, 38a6, 41b5, 41b7, 42a13, 48a11, 50a8, 55a1, 59a3, 59a5, 59a5, 59a6, 59a7, 62a11, 67b7, 81a9, 95a2, 95a3, 95a4, 95b10, 95b10, 95b11, 95b11, 95b2, 98b3, 98b4, 99a2, 99a3, 101a7, 101a8, 101a8, 101a9, 115b13, 121a3, 121a3, 122b3, 122b3, 127b8, 129b9, 132b10, 132b13, 1333a1, 133a10, 133a11, 133a11, 134b11, 134b12, 135a1, 135a2, 135a3, 141a7, 141a8, 142a3, 142a3, 144a11,

g.+dür 5b2, 7a13

g.+ise 8b7,

g.+se 116a13, 42a12, 8b6

gerek- : İcap etmek, lazım olmak, gerekmek.

ğ.-mez 5a1, 129b9

getür- : İletmek, bildirmek, gelmesini sağlamak.

ğ.-di 3a2

g.-mek 81b2

ğ.-se 133a10, 133a10, 133b4

ğ.-sün 133a11

gibi : Gibi.

g. 3a1, 3a5, 3b2, 3b3, 3b4, 3b7, 3b8, 4a2, 4a3, 5a5, 5b8, 5b9, 5b12, 8a2, 8a3, 8b8, 8b12, 9a6, 9a7, 9a7, 9b1, 9b7, 11b5, 11b6, 112b9, 114a1, 16b2, 20b10, 20b13, 34a3, 34b13, 38b2, 42a1, 42a1, 42a2, 43b5, 48b9, 49a9, 49b10, 49b13, 50a6, 58b6, 81b1, 86b1, 90a13, 93b12, 93b12, 93b12, 93b12, 93b13, 120a12, 120b12, 120b13, 121a10, 121a11, 121a12, 122a5, 131b3, 141b12, 144a9, 145a11

g.+dür 112b10, 116a5, 122b2, 123b11, 12a8, 140a5, 141a5, 144b5, 144b7, 144b9, 16a13, 22a10, 24b12, 35a1, 35a2, 36a2, 37b3

giç- : *bk. geç-*.

g.-düğine 133b1

g.-e 139b12

g.-üñ 14a12

git- : Ulaşmak, devam etmek, gitmek.

g.-en 138a2

g.-erse 11b1, 11b12, 12a1, 12a2, 13b11, 13b13, 14a1, 14a8, 26a1, 26b5,

28b13, 29b9, 32a5, 32b1, 32b2, 32b6, 96b7, 96b8

g.-icek 132a4

g.-sün 11b1, 11b12, 12a1, 12a2, 13b11, 13b13, 14a9, 26a1, 26b5, 29b9, 32b1, 32b2, 32b6, 96b7, 96b8

gider- : Çıkarmak, gidermek.

g.-esin 49b7

g.-sek 49a3

gir- : Bulunmak, girmek.

g.-düği 28b10

g.-e 11b5

g.-meye 11b4, 28b7, 28b8

girü : Başka, yine, bir daha, artık.

g. 21a8

göbek : Karnın ortasında bulunan çukurluk.

g.+i 134b5

g.+dür 134b5

gögüs : Göğüs, bağır.

g.+edür 134b3

g.+i 128a11, 128a12

g.+inüñ 134b4

gör- : Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek

g. 135b3

g.-dük 17a10, 17a5, 17a9, 21a3, 22b10, 39a6, 40a2, 54b2, 57a4, 57a9, 58a12, 59b3, 60a2, 60a5, 60a8, 61b12, 62a1, 62a3, 64b12, 68b2, 69a8, 72a12, 72b3, 73a5, 73a6, 75b12, 75b4, 76b9,

78a10, 78b8, 79a8, 82a13, 85b3, 92a3, 92b13, 103a10, 103b1, 103b4, 104a3, 107a9, 107b6, 108b6, 136b3

g.-elüm 17a7, 17a8, 72b1, 72b2, 135b6

g.-mek 114a10

g.-se 128a11

ğubār (Ar.) : Toz, sıkıntı.

ğ. 2a11

ğuremā (Ar.) : Alacaklılar.

ğ. 4b13, 68a7

ğ.+dan 68b4

ğ.+lar 64b5

ğ.+ñuñ 68b5

gül- : İnsan, hoşuna veya tuhafına giden olaylar, durumlar karşısında, genellikle sesli bir biçimde duygusunu açığa vurmak.

g.-erdi 131b5

gün : Yer yuvarlığının kendi ekseni etrafında bir kez dönmesiyle geçen yirmi dört saatlik süre.

g.+den 139b5

H

haber (Ar.) : Haber, bilgi.

h. vir- 94b1

h.+i 139a6

hac̣b (Ar.) : Mirastan men olma.

h. 40a12, 41a5, 42a1, 42a2, 42a4, 42a5

h.+da 12b8, 41a5

h.+i 40b2, 40b2, 40b4, 41a12,
41a3, 41a3, 41b9,

h. it- 41b8, 42a1, 42a10, 42a10,
42a12, 42a4, 42a7, 47b2, 47b11

h.+uñ 40a11, 41a3

h. olın- 40b10, 41a7, 41a7, 41a7,

hâcet (Ar.) : Gerek, lüzum.

h. 17b5, 19a5, 21a4, 22b4, 27a13,
52a1, 52a13, 53a2, 53b9, 54a12, 54b1,
56a6, 74b7, 75a7, 77b2, 78a10, 82b2,
82b3, 85b4, 85b5, 85b6, 86a10, 86a11,
89a13, 91a13, 91b1, 91b10, 91b13,
91b2, 91b5, 92b8, 111a12, 119b1

hadîs (Ar.) : Peygamberimizin
sözleri.

h.+idür 131b1

h.+ile 5b5, 5b8

h.+e 2ae

hakık (Ar.) : Bir insana ait
olan şey, hakikate uygunluk.

h. 4a11, 4b2, 4b13, 4b13, 5a1,
5a4, 146a10

h.+dur 4b4

h+ı 4a13, 4b2, 14b12, 14b13,
25a8, 71a1, 71a3, 133a6

h.+ıdur 138a10

h.+ına 8a10

h.+ında 27a10, 97b9, 137a13,
138b11, 139a7, 140a13, 142a13, 142a13,
142b6, 142b11

h.+lar 7a5

h.+ları 138a6, 138a7

hakîk (Ar.) : Hak sahibi olan.

h.+le 98b8

hakikat (Ar.) : Bir şeyin aslı.

h.+e 9b5

h.+de 9b7, 49b12

h.+e 9b9

hakîkî (Ar.) : Hakikate mensup,
gerçek.

h. 2a12

h.+dür 31a13

hakîr (Ar.) : İtibarsız, değersiz.

h.+i 2a6

hakku'llâh (Ar.) : Allah hakkı, yardım.

h. 5a4

hâl (Ar.) : Annenin erkek kardeşi.

h. 121a11, 126b5

h.+in 122a1

h+ler 96a13

h.+leri 127a11

hâl (Ar.) : Durum, vaziyet.

h. 13a1, 13a3, 14a12, 14b8,
24b13, 26b4, 34a1, 43b2, 50b13,
84b7, 117a5, 118b7, 126b5, 128b3,
134a10

h.+de 41a5, 41a6, 41a7

h.+e 130a13, 130b7, 134a8

h.+i 4b7, 4b12, 5b8, 5b9, 11b10,
11b12, 11b13, 12a3, 12a3, 13a7, 13b12,
13b9, 13b9, 14a5, 15a9, 23b9, 25a6,
25a10, 25b4, 25b8, 25b9, 26b4, 27b6,
27b9, 36a2, 36a8, 43a9, 111a1, 141b1,
144b10

h.+in 65b1, 66a11

h.+inde 143b8

h.+ini 131b10

h.+leri 12b11, 13b5, 14a12,
14a13, 14a6, 14a7, 14b1, 14b10, 14b13,
14b8, 14b9, 23b9, 24a1, 24a6, 24b13,
25a1, 25a4, 25a11

h.+lerinün 128a2

hāla (Ar.) : Babanın kız
kardeşi.

h.+lardur 96a12

h.+larına 127a12

hālāik (Ar.) : Yaratılmışlar.

h.+a 3b11

h.+uñ 3a9

hālbuki (Ar.+Tür.+Far.) : Gerçek şudur
ki.

h. 133a11

hālī (Ar.) : Boş, yalnız.

h. 33b7, 48a13, 99a9

h.+nün 125a12

hāle (Ar.) : Teyze, annenin
kız kardeşi.

h.+ler 120b13

h.+lerine 127a12

h.+den 121a4

hālel (Ar.) : Bozma, iki şey
aralığı, boşluk.

h. vir- 5a1, 128b2

hālet (Ar.) : Hâl, nitelik,
durum. [kelime, hâl kelimesinin eşiti ve
müennesi olmakla beraber : “dikkate
değer hal” manasına gelir.]

h. 25b10

h.+e 17b3, 19a3, 19a9, 21a3,
21a8, 21a9, 22b3, 22b7, 22b8, 26a4,

26a5, 38b12, 39a3, 39a5, 52a7, 53a1,
54a11, 56a5, 57a2, 57a7, 57a8, 58a10,
58a3, 58a9, 59b2, 59b10, 59b12, 61b10,
61b2, 61b9, 68b1, 78a9, 79a8, 79b13,
80a1, 80a7, 80a8, 82a13, 85b3, 86a9,
89a12, 91a12, 119a11

h.+ine 19a10

hālete (Ar.) : Annenin erkek
kardeşleri, dayılar.

h. 94a13, 121a11, 121a4, 122a3,
123b2, 126b5, 126b6, 126b7

h.+deñ 123b3

h.+ler 96a13, 120a12, 120b13,

h.+lerdür 96a12

h.+leri 127a11‘ammete.leri

h.+lerinden 127a5

h.+lerine 127a7, 127a12, 127a12,
127a9

h.+lerün 126b6

h.+nün 125a11, 125a11

h.+sin 122a1, 124b4

hālīk (Ar.) : Allah, yaratıcı.

h. 1b1

hāl (Ar.) : Çözmek.

h. it- 1b9

hāmd (Ar.) : Tanrı’ya duyulan şükran.

h. 1b1, 2a8, 2b11, 3a5, 3a5

h.+e 2b8

h.+i 3a5

hāmdale (Ar.): Elhamdülillah cümlesinin
adı.

h.+yile 2a7, 2b1

hāmīle (Ar.) : Gebe, yüklü.

h. 136a2

hāmīs (Ar.) : Beşinci.

h. 90a11, 105b11

h.+e 25b9

h.+de 90b1, 106a13, 106b6,
106b6

h.+dür 26a4

hāmīse (Ar.) : hāmīs'in müennesi. *bk.*
hāmīs.

h. 25b10

haml (Ar.) : Bebelik, gebe olma.

h. 131a12, 131b13, 132a5, 133a9,
133b2, 133b2, 133b12, 134b11, 134b12,
135b6, 135b10, 136a2, 136a6, 136a10,
136b9, 136b13, 140b2, 140b9

h.+de 133a9, 140b9, 141a4

h.+den 133b4, 133b6

h.+i 132a2, 133b13

h. it- 95a2,

h.+ün131a11, 134a12, 134b1,
140b2

hamsete (Ar.) : Beş sayısı.

h. 51a8

haniş (Ar.) : Sözdən dönmek.

h. ol- 24b4, 24b5

harb (Ar.) : Cenk, kavga, döğüş.

h.+dendür 9b8

h.+de 144b11

harbī (Ar.) : Harbe mensup, harple
ilgili.

h. 9b1, 9b8, 9b8

hareket (Ar.) : Vücudu oynatma,
kıpırdatma.

h. it- 134a13

harkī (Ar.) : Yakılmayla ilgili,
yangındaki ölümle ilgili.

h. 145a8

Hārūn (Ar.) : Musa Peygamberin
büyük kardeşi.

H. 3b2

Hasan bin Ziyād (Ar.): İmâm-ı A'zam
Ebû Hanîfe'nin yetiştirdiği
müçtehitlerdendir. İsmi; Hasan bin Ziyād
olup, künyesi Ebû Ali'dir. İnci sattığı için
El-Lü'lü'î lakabıyla bilinir. Aslen
Medineli olup, Ensâr'ın soyundandır. 734
(H. 116)te Kûfe'de doğdu, 819 (H.
204)da da vefat etti.

H. 97a6, 99a1, 99b8, 100a6,
132b7, 139b4,

hāşıl (Ar.) : Husule gelen,
üreyen, çıkan, biten.

h. ol- 2a5, 17b11, 20b12, 21a13,
22b13, 27b13, 28a4, 36b11, 36b2, 40a5,
40a6, 40a9, 43a5, 43a5, 43b8, 44a10,
44a8, 44b13, 44b4, 45b4, 45b9, 46a1,
46a8, 46b13, 46b3, 46b8, 47a12, 47b10,
48a2, 53a10, 54a9, 54b9, 57b1, 58b4,
59a1, 59a2, 59a6, 59a7, 60a12, 60b2,
60b3, 61a7, 61a8, 61a9, 62a8, 62b13,
62b5, 63a2, 63a8, 63b4, 63b7, 63b10,
63b11, 63b12, 64b13, 64b8, 65a1, 65a6,
65a8, 65a9, 65b1, 65b7, 66a1, 66a10,
66a11, 66a3, 66a4, 66a6, 66a8, 66b11,
66b12, 67a11, 67a6, 67a8, 67b10, 67b12,
67b8, 67b8, 68a3, 68b10, 68b13, 68b4,

68b8, 69a11, 69a12, 69a13, 69b1, 69b10, 69b13, 69b6, 69b7, 69b9, 75a13, 76b1, 78b3, 79a5, 79b2, 79b4, 79b7, 82b11, 83a1, 86b6, 88b3, 89b10, 89b11, 90a11, 90a2, 91a3, 104a4, 104a7, 123b9, 130a13, 130a13, 135a3, 136b1, 136b11, 136b12, 136b5, 137a2, 141a11, 141a9

h.+dan 65a1

h.+ı 63b8, 66a1, 68b6

h.+ına 135b3

ḥaşr (Ar.) : Mahsus kılma, tahsis etme.

ḥ. 48a8

Ḥaşşāf (Ar.) : Eserde geçen bir isim.

ḥ. 132b9

ḥaste (Far.) : Hasta.

ḥ.+den 52b1

ḥatā (Ar.) : Yanlış, kusur.

ḥ. it- 87b2

ḥattā (Ar.) : Bundan başka, fazla olarak, dahi, üstelik de.

ḥ. 24b5, 36b6, 47b1, 49b6, 50a8, 50b4, 140a13, 143a3, 144a13,

ḥatun : Kadın.

ḥ. 36a13, 36b4, 133a9

ḥayy (Ar.) : Diri, canlı.

ḥ. ol- 134b4, 134b5, 134b7, 140b9, 142a11, 142a12, 143a1

ḥayvet (Ar.) : Canlılık, dirimsel.

ḥ. 34b13

ḥayāt (Ar.) : Dirilik, canlılık.

ḥ. 141a5

ḥ.+a 3b12, 142b5, 142b9

ḥ.+da 141a10, 142b2, 142b7

ḥ.+ı 142a10, 144b8, 146a1

ḥ.+ın 134a12, 146a2

ḥ.+ına 35a3, 35a4

ḥ.+ındağı 4b12

ḥayr (Ar.) : İyi, daha iyi.

h. ol- 84a1

h.+uñ 3a11

ḥayırlı (Ar. Tür.) : *bk.* hayr.

ḥ. 83b5, 84a10, 84b7

ḥ.+dur 83a7, 83b3, 83b4, 83b4, 83b10, 85a9, 85b1, 87b8, 88a1, 88a4, 142a10

ḥ.+sı 3a9

ḥ.+sıdur 3a12

ḥayvānāt (Ar.) : Hayvanlar, bütün canlılar.

h.+dan 35a2

ḥayyiz (Ar.) : Taraf, meydan, durum.

ḥ. 120b10, 121a7, 121b4, 121b9, 121b9, 122a5, 122b8, 123a1, 123a7, 124a10

ḥayz (Ar.) : Kadınlarda aybaşı durumu.

ḥ. 128a11

ḥāzır (Ar.) : Meydanda, göz önünde olan.

h.+lardur 141b2

Ḥazreti ‘Alī (Ar.) : Hz. Muhammed (s.a.v.) in amcasının oğlu ve damadı.
 Ḥ. 48a4, 48a5, 93b12, 145b3
 Ḥ.+nüñ 145b12
 Ḥ.+ye 144a13

Ḥazret-i Resül (Ar.) : Hz. Muhammed.
 Ḥ. 5b9, 24a7, 25b6, 33a3, 34b12, 35b3, 94b1, 94b11
 Ḥ+dan 94a13, 94b11, 94b12, 95a5
 Ḥ+ üñ 1b6, 3b4, 34b2, 94b7

ḥazret (Ar.) : Saygı gereği büyüklere verilen ünvan.
 ḥ. 1b6, 3b4, 5b9, 24a7, 25b6, 33a2, 34b2, 34b12, 35b3, 94a12
 ḥ.+ine 1b2

hedemī (Ar.) : Bir yıkılmanın altında kalma.
 h. 145a8

hem (Far.) : Özellikle, zaten, üstelik.
 h. 3a8, 3a13, 3b6, 42a11, 4b11, 5a1, 7a4, 26a13, 26a13, 37a11, 37b13, 11a7, 122a13, 124a3, 124a4, 124b5, 125a10, 128a12

hemān (Far.) : Hemen, o anda.
 h. 18a5, 19b10, 21b7, 23a6, 29b8, 34a10, 35b9, 38b9, 39b8, 40a7, 53b3, 62b6, 66a7, 67a10, 67b11, 76a5, 76a7, 77a3, 79b10, 79b6, 91a3, 91a6, 92a12, 92a9, 92b11, 92b12, 103b7, 105b8, 113b8, 119b10, 119b7, 131a3, 131a4, 131a7, 142a13

her (Far.) : Hep, bütün.
 h. 17a6, 17b13, 18a1, 18a1, 18a6, 18a7, 18b1, 18b2, 19a11, 19b12, 19b13, 19b5, 19b5, 19b6, 20a10, 20a6, 20a7, 20a9, 21b3, 21b3, 22a1, 22a3, 23a2, 23a2, 23a3, 23a8, 23a8, 23b2, 23b3, 23b4, 26b7, 2a1, 31b3, 33a9, 37b3, 37b5, 39a13, 39a13, 39b1, 39b12, 39b3, 39b3, 39b4, 40a3, 40a4, 41a13, 43a3, 43a4, 51b13, 52b2, 53a13, 53a13, 53b1, 53b2, 53b6, 53b6, 54a1, 54b11, 54b11, 54b12, 54b13, 55a5, 55a6, 55b1, 56a11, 56a12, 56b9, 57a10, 57b3, 57b3, 60b11, 60b11, 60b2, 60b6, 60b9, 62b2, 62b2, 62b11, 62b12, 63a3, 63a7, 63a13, 63b7, 63b12, 64a3, 64a4, 64a9, 64a12, 64b3, 64b3, 64b8, 64b9, 65a13, 65a6, 65b11, 65b13, 65b6, 66a10, 66a4, 66a6, 66b10, 66b4, 66b4, 67a3, 67b5, 68a10, 68a12, 68a8, 68a8, 69a9, 69b1, 72a13, 74a3, 74b11, 75b5, 76b10, 77b10, 77b13, 78b12, 78b8, 7b6, 80b4, 86b8, 86b9, 89a9, 92b1, 93a10, 97b8, 98a2, 101a11, 101a2, 102b8, 10a1, 110b3, 110b4, 113b1, 115a11, 115b7, 117a13, 119b7, 121b11, 121b8, 126b2, 126b6, 12b9, 130b10, 135b4, 135b9, 137b8, 13a4, 145a12, 145b12, 145b13, 145b13, 145b5, 145b6, 145b7, 145b9, 146a7

her bir (Far.Tür.) : Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

h.+i 18b1, 57a10, 102b8,
 h.+ine 18b1, 18b2, 20a6, 20a7, 20a10, 22a1, 22a3, 23b2, 23b3, 23b4, 39b12, 40a4, 54a1, 55b1, 63a7, 63b7, 63b12, 64a9, 64a12, 65a6, 65a13, 66a10, 101a2, 119b7,

h.+inün 10a1, 40a3, 66a4, 66a6,
68a10, 68a12, 69b1, 93a10, 145a12
h.+isi 7b6, 13a4, 26b7, 37b3,
37b5, 56b9, 60b2, 60b6, 60b9, 97b8,
98a2, 101a11, 115a11, 126b2, 126b6,
135b4, 135b9, 145b5, 145b6, 145b9,
145b12, 145b13, 146a7,
h.+isine 20a9, 110b3, 110b4,
137b8,
h.+isinün 19a11, 145b13

hezārān (Far.) : Binlerce.
h. 1b5

hıfz (Ar.) : Saklama.
h. it- 15a10, 127b1

hırmān (Ar.) : Mahrumluk.
h. 41a3, 41a9, 41a12, 146a6,
h.+da 41b9
h.+dur 41a3

hışm (Ar.) : Akraba, aralarında kan
bağı olanlar.
h. ol- 26a13

hırz (Ar.) : Korumak, saklamak.
h. it- 6b10, 93b10

hibe (Ar.) : Bağışlama, bağış.
h. 4a3, 38a2

hiç (Far.) : Yok denecek
kadar az olan, yok olan.
h. 94b9, 129b9, 131b9, 140b10
(h.bir) 16a4, 16a8, 41a5, 81b4,
139b6, 144a7

hilāf (Ar.) : Zıt, yalan.

h.+ı 71a1
h.+ınca 88a9, 122a11, 124a1,

hill (Ar.) : Helal, şariatça
yapılmasına izin verilmiş.
h.+inde 146a9, 146a9

Hind (Ar.) : Hindistan.
h.+e 10a1

hişāb (Ar.) : Hesap, sayma.
h.+ınca 104b10, 107a2, 113a7

Hişām (Ar.) : Tabînin
büyüklerinden, hadîs âlimlerinden ve
fakîh. İsmi; Hişām bin Urve bin Zübeyr
bin Avvām el-Kureşî, el-Esedî olup,
Künyesi Ebü'l-Münzir'dir.
h. 132b8

höd (Far.) : Kendi.
h. 8b11, 69a7, 69b2, 69b9, 71a1,
74a11, 83a5, 83b9, 94a12, 102a9,
103a12, 126a1, 142a3, 142a4, 142a8,
143a9, 145b8, 145b11, 146a1, 146a4,
146a5

hōş-bū (Far.) : Güzel koku.
h.+ lardur 3b9

hukūk (Ar.) : Haklar.
h. 4b4

hulekā (Ar.) :Yapıcılar, yaratıcılar.
h. 1b8

hums (Ar.) : Beşte bir.
h. 20a8, 20a9, 20a10, 39b13,
39b13, 130a10, 130b5

h.+a 53b12, 53b13, 54a1
 h.+ı 54a1
 h.+ın 130a8

hüccet (Ar.) : Delil.

h. it- 94a9, 94b3, 131b4
 h.+ler 2b7

hüküm (Ar.) : Hüküm, emir.

h. 9a3, 9a5, 22b11, 24b7, 24b8,
 35a2, 36a5, 39a8, 41a5, 51b2, 52b9,
 53a6, 55b11, 56b9, 57a11, 57b9, 58b1,
 58b13, 59a4, 61a6, 64b7, 68a8, 75a11,
 75b12, 76a13, 81a8, 88b2, 88b2, 90b1,
 116a4, 116a5, 120a12, 122b1, 127a5,
 127a6, 127a9, 127a11, 127b8, 132b11,
 133a3, 140a3, 140a5, 140a8, 146a5

h.+e 9b8, 98b7

h. eyle- 144b13,

h.+i 140a13, 144b4, 144b5,
 144b7, 144b7, 144b8, 144b9

h.+idür 31a13

h. it- 36a6, 36a9, 143b4, 143b5,

h.+in 30a9, 145a3

h.+inde 145a1

h.+iyile 145a1, 98b8

h. olın- 133b2, 139a11, 139b13,
 140b3, 140b4,

hükmen (Ar.) : Hüküm vererek.

h. 9b6

hüküm (Ar.) : *bk.* hüküm.

h. 122b1

h.+de 5a7, 9b7, 33b3, 122a13,

hüsnâ (Ar.) : Kendisinde hem
 erkeklik, hem dişilik alameti bulunan
 kimse.

h. 128a1, 128a1, 128a5, 128b1,
 128b3, 128b5, 128b9, 128b10, 128b13,
 129a7, 129a8, 129a10, 129b5, 129b9,
 130a10, 130a3, 130a8, 130b1, 130b3,
 135a11, 131a7

h.+ya 130b3, 130b4, 130b5

h.+nuñ 131a5

hüsnâ-yı müşkil (Ar.): Erkek ve dişilliği
 bulunduğu halde bu hallerde birinin
 diğerine üstünlük kurmadığı şahsın
 durumu.

h. 128a1, 128b1, 128b3, 128b5,
 131a7

h.+in 128b10

h.+e 128b10

hür (Ar.) : Esir olmayan,
 serbest.

h. ol- 8b12, 9a1

hürriyet (Ar.) : Hürlik, serbestlik.

h. 9a3, 35a1, 34b13,

h.+de 36b3

hüsn (Ar.) : Güzel, iyi.

h. 2a6

I

ırak : Uzak.

ı. ol- 29b12, 30a2, 30a3, 41b11,
 96b11

ıs : Sahip.

ı.+larıdur 7a9

1.+sı 32b12, 32b13, 33b10,
33b11, 33b11, 93b9, 124b1, 125b12

ıŧılāh (Ar.) : İlim sözü, tabir,
terim.

1.+da 71a8

1.+ında 40a12, 88b3

ıŧılāhiyye (Ar.) : İstilahla ilgili. **bk.**
ıŧılāh

1.+siñ 88b9

ıtık (Ar.) : Köle.

ı. 8b13, 8b13, 9a2

ı.+ına 36a9

ıtlāk (Ar.) : Salıverme, genelleme.

1. olın- 3b1

İ

ıbād (Ar.) : Kullar

ı.+a 2b6

ı.+dur 2b4

ıbāret (Ar.) : Bir şeyin aynısı,
başka bir şey değil.

ı. 122a11, 129b4

ıbn (Ar.) : Oğul.

ı. 26b9, 26b12, 40b9,

ı.+de 116a6

ı.+dür 127a1

ı.+e 26b10

ı.+ile 24a10, 26b8

İbni ı Abbās (Ar.) : **bk.** ı Abdullah
İbni ı Abbās.

İ. 27a8, 93b13, 94a7

İbni Mes'ūd (Ar.) : Ebu Abdullah
veya Ebu Abdurrahman'dır. Mekkeli
olup, doğum tarihi kesin olarak
bilinmemektedir. 652 (H. 32)'de
Medine'de vefat etti. Abdullah Bin
Mesud ashab-ı kiramın büyüklerinden
olup İlk iman edenlerin altıncısıdır.

İ. 41b13, 42a11, 47b1, 47b11,
93b12, 145b3

İ.+uñ 145b12

İbni mahrūm (Ar.) : Mirastan mahrum
bırakılmışın oğlu.

ı. 47b6

ı.+ın 47b4

ıbtidā (Ar.) : Başlama, başlangıç.

ı. 2a9, 2a12, 2a12

ı.+da 2a9

ı.+dan 2a7, 2a10, 2b1

ı.+dur 2a11

ı.+ya 2a9

ıcmā' (Ar.) : Toplama, İslam
bilginlerinin bir konuda fikir birliği
etmeleri.

ı.+da 6a4, 10b4, 10b7

ı.+dur 71a1

ı.+ıla 5b5, 5b10

ıcmā' iyye (Ar.) : İcma kelimesinin
müennesi, **bk.** ıcmā'

ı. 42b10

ıctihād (Ar.) : Hüküm çıkarma,
görüş.

ı. it- 140a7

ictimā' (Ar.) : Toplanma, bir araya gelme.
i. 48a8

içün : İçin edatı.
i. 2b2, 2b3, 2b4, 2b7, 2b13, 3a6, 4a5, 4a6, 6a2, 8a9, 8a13, 10b5, 13a4, 14b8, 16a11, 16a13, 16b2, 17a1, 17a2, 20b13, 24a12, 24a3, 25a7, 26a11, 26b2, 26b3, 26b7, 27b1, 27b5, 28a11, 28b1, 35a13, 37b13, 66b1, 66b4, 68b9, 70b6, 71a3, 71a3, 81a5, 81b3, 81b5, 83b2, 88b9, 94b9, 96a4, 120b1, 120b5, 120b6, 128a1, 128b13, 128b3, 128b5, 129a6, 129a7, 129b11, 129b8, 130a2, 130a2, 130a3, 132a5, 132a8, 132a10, 134a9, 135b4, 135b9, 137b7, 137b10, 137b12, 138a7, 140b5, 140b8, 142b13, 143a3, 146a8
i.+dür 2a8, 2b5, 40b5, 47a6, 4b10, 66b1

'iddet (Ar.) : Huk. (eskiden) kocasından ayrılan kadının, tekrar başkasıyla evlenilmek zorunda bulunduğu, yani üç defa hayiz görüp temizleninceye kadar geçecek olan müddet. [kocasından boşanırsa 100 gün, kocası ölürse 130 gün bekletilirdi.]
i.+i 133a12, 133b1

idhāl (Ar.) : Dahil etme, içeri sokma.
i. it- 71a2

idici : Edici, yapıcı.
i.+dür 2b9
i.+lerüñ 3a4

idin- : Edinmek.
i.-diler 94b3

ihtirāz (Ar.) : Sakınma.
i. 120b4,
i. eyle- 4b3, 31b5, 42b11,
i. it- 10b7, 96a1, 133a6

ihtiyāc (Ar.) : Gerekisim.
i. 35b10, 36a3, 115b11, 142a6, 143a7, 143a7
i.+ları 2a3

ihtiyāt (Ar.) : Tedbir, ilerisini düşünerek davranma.
i. 132a10

ihyā (Ar.) : Diriltme, iyilik etme.
i. it- 35a3

ihrāc (Ar.) : Çıkarma, dışarı atma.
i. olın- 70a10, 70b10, 144a11, 144a12,

ihtilāf (Ar.) : Anlaşmazlık.
i. 2b4, 8b13, 9b10, 37b5, 100a13, 100b13, 101a3, 102a2, 102a7, 102b10, 103a4, 103a9, 103a13, 103b10, 103b12, 104a1, 104a13, 104b3, 104b7, 104b12, 105a2, 105b2, 105b11, 106a3, 106a5, 106a10, 106a12, 106b2, 106b6, 106b9, 106b12, 107a3, 107a6, 107b4, 107b12, 108a4, 108a7, 108a11, 108a13, 108b4, 108b12, 109a4, 109a7, 109a11, 109a13, 109b3, 109b5, 109b9, 110b11,

111b3, 113a9, 115a3, 115b12, 117a8,
126a11

i.+1-yıla 9b12, 9b12, 10a5, 139b1
i.+larına 117a4

ih̄tilāfi (Ar.) : Anlaşmazlık hâli.
i.+dür 6a13, 9a11,

ih̄tilāṭ (Ar.) : Karışma, katışma.
i. 44a3, 44a9

ih̄tişār (Ar.) : Kısaltma,
i. 18b7, 101a6, 102a7, 102b7,
103a5, 103a10, 103b1, 104b13, 104b8,
105a4, 106b13, 111a2, 142a2,
i. it-102b11, 104a2, 105b3,
107a7, 107b5, 108a5, 108b5, 109a5,
i.+1 102a3
i. olın- 101a8, 103a6, 112b10,
125b7, 125b13, 142a4,

ih̄tiyār (Ar.) : Seçme, seçilme.
i. it- 96b10, 116b4, 116b5,
116b11,
i. olın- 142a9,

ih̄tiyārī (Ar.) : İsteğe bağlı.
i. 4a2

ih̄vet (Ar.) : Kardeşlik.
i. 27a7, 27a8

ih̄timām (Ar.) : Dikkat, gayret.
i. 4a6, 4b10

ik̄rār (Ar.) :Söyleme,
bildirme, kabul etme.
i. it- 8a2, 8a3, 133a12, 133b2
i.+da 8a5

i.+dan 8a4
i.+1 7b13, 8a4
i+1-yıla 7b11,

ik̄tidā (Ar.) : Tabi olma, uyma.
i. eyle- 2a8

iki : İki sayısı.
i. 14a13, 14b9, 15a1, 15a4, 17b6,
18a6, 18a11, 18a13, 18b9, 19a1, 19a7,
19a8, 19b1, 19b11, 20a5, 20a8, 21a5,
21a7, 21a10, 21a13, 21b6, 21b11, 21b12,
22b4, 22b5, 22b6, 23a7, 23a12, 23a13,
25a1, 25a7, 25a11, 27a2, 33b1, 33b5,
38b10, 38b13, 39b6, 39b10, 40b8, 42b1,
46a1, 46b3, 46b12, 46b13, 50b9, 51a11,
52a9, 54a1, 54a7, 54a8, 54a12, 55b2,
55b3, 55b4, 55b5, 55b6, 57b3, 58a1,
58a5, 58a5, 58a7, 58b2, 60a3, 60a4,
60a4, 60b4, 60b5, 60b8, 61b3, 62a5,
62a7, 62a9, 62b5, 64a9, 69b12, 70b4,
71a1, 72a9, 73a13, 73b6, 74a2, 76a1,
76a5, 77b8, 80a12, 80b1,
82b2, 82b4, 82b9, 82b13, 85a3, 85a4,
85b5, 85b6, 86a6, 86a11, 87a2, 87b11,
88a9, 90b5, 91b2, 91b6, 92a4, 92a9,
92b8, 92b11, 92b12, 93a9, 93a11, 93b2,
104a11, 105b8, 105b11, 107b10,
107b11, 108b10, 108b11, 111b10,
113b5, 113b7, 125b1,
126a3, 126b3, 136b5, 137a3, 137b13,
142b10,
i.+den 14a13, 14b9, 17b12, 23b10,
30b13, 43a5, 44a1, 45a1, 46a9, 46b1,
46b3, 46b6, 46b7, 46b11, 46b12, 46b13,
47b12, 47b13, 48a2, 54a5, 54a9, 57b12,
58b4, 72a9, 72b13, 72b6, 73a9, 74b8,
75b2, 77b7, 83b6, 83b7, 85a1, 90b4,
92b5, 103a7, 141b10

i.+dendür 76b3, 85a10
 i.+dür 10b12, 10b9, 141b13, 17b10, 18a4, 43a6, 58b2, 60a6, 65a12, 65a5, 75b13, 76a5, 80b1, 83b12, 83b6, 83b7, 88a8, 92a3, 92b10, 93a2, 103b5
 i.+müz 58b3
 i.+nüñ 11a8, 46b2, 54a6, 58a1, 106a13, 107b13, 108b13, 111a8, 119a6,
 i.+si 9b8, 21b8, 27a4, 2a9, 30b12, 43b2, 82b9, 86b12, 92a10, 93a12, 93a13, 93a5, 93a6, 102a13, 116a13, 117a7, 122b5, 123a4, 123a4, 126a9, 130b13, 131a1, 131a5
 i.+sin 48b3, 102a6, 103a1, 106a11, 106b10, 106b4, 109b7, 130b2, 130b2, 130b4, 142a1, 142a1
 i.+sinden 128a6, 128a8, 128a13
 i.+sinüñ 36b10, 36b2, 65a9, 66a5, 66a9, 69a13, 89b4, 100a1, 129a2, 137b6
 i.+şer 23b2, 52a10, 54a1, 64a9, 64b13, 68a12, 69a1, 69b12, 69b4, 69b8, 102b8, 137a11, 142b7
 i.+ye 17b6, 18a13, 18a5, 19a7, 20a5, 21a5, 21b12, 22b5, 23a13, 50b9, 51a11, 52a9, 52a9, 58a7, 61b3, 82b4, 92a10, 92a8, 92a9, 92b8, 92b11, 92b11, 104a3, 104a5, 104a7, 104a9, 104a11, 104b1, 105a8, 105a10, 105a11, 105a12, 105b4, 105b6, 105b8, 105b10, 106a2, 106a9, 107a12, 107a13, 107b2, 107b6, 107b7, 107b9, 107b11, 108a1, 108a3, 108b2, 108b6, 108b7, 108b9, 108b11, 109a3, 109a10
 i.+yi 19b1, 92b9, 105a7, 105b5, 107a10,
 i.+yile 22b9, 60a5, 61b12, 80a12

iki : İki sayı sıfatı.
 i. 4a1, 8a1, 9b7, 10a12, 11a6, 11a13, 13b9, 14a5, 14b2, 15a7, 17a5, 17a6, 17a8, 17a10, 17a11, 17b13, 18b1, 18b8, 18b9, 18b11, 19a8, 19a13, 19b4, 20a8, 20b8, 20b9, 20b11, 20b12, 21a2, 21a6, 21a6, 21a10, 21b3, 22a2, 22a9, 22a11, 22b1, 22b5, 22b9, 23a1, 23a5, 23b10, 23b13, 23b2, 23b2, 23b3, 24a3, 27b10, 28a7, 28b5, 29a12, 30b3, 30b12, 31a11, 32b12, 33b10, 33b11, 37b2, 38b7, 38b13, 39a13, 39b7, 39b9, 40b1, 41a5, 41a12, 42b7, 44a13, 45a4, 45a4, 45b3, 45b6, 45b11, 45b11, 46a3, 46a4, 46a7, 46a12, 46b5, 46b5, 46b9, 46b9, 47a7, 47b3, 47b3, 48a1, 48b8, 49b10, 50a3, 50b1, 52a1, 53a12, 54a12, 54b11, 55a4, 55b2, 56a11, 56b7, 57b10, 58a8, 58a12, 58b5, 60a4, 60b5, 61a10, 61b3, 61b11, 62a10, 62a11, 63a6, 63a7, 63b9, 66a5, 66a5, 66a12, 66b13, 66b13, 68a10, 68b1, 68b8, 68b12, 68b13, 69a2, 69a2, 69a2, 69b7, 69b8, 70b9, 71a3, 72a7, 72a8, 72a8, 72a11, 72b6, 72b11, 73a1, 73a9, 73a11, 74a4, 74a6, 74a10, 75a13, 77b10, 78b9, 80b3, 81a6, 82a2, 82a4, 82a5, 82a6, 82a7, 82a8, 82a9, 82a10, 82b1, 82b11, 82b13, 83a3, 83a6, 84a2, 84a12, 84a13, 85a11, 85a12, 86a11, 86a13, 86b8, 87a3, 88a3, 88b13, 89a1, 89b10, 89b11, 90a3, 90b8, 91a11, 91b2, 91b6, 91b11, 92b4, 92b9, 94b13, 98a12, 99a12, 99b9, 100a7, 100b1, 100b6, 100b7, 101a4, 101a7, 101a9, 102a4, 102a8, 102b11, 102b12, 102b13, 103a5, 103a6, 103a6, 103a7, 104a2, 104a2, 104a13, 104b12, 104b13, 105a1, 105a6, 105b3, 105b3, 105b4, 105b10, 106a3, 106a13, 106b7, 107a4, 107a10,

107b4, 107b5, 107b6, 108a4, 108a5, 108a11, 108b4, 108b6, 109a4, 109a5, 109a11, 109b4, 109b4, 109b4, 109b10, 110a7, 110a8, 110a13, 110b3, 110b13, 110b13, 110b13, 111a1, 111a2, 111a4, 111a5, 111a6, 111a7, 111a10, 111a10, 111a12, 111a12, 111a13, 111b3, 111b8, 111b9, 112a12, 112a12, 112b1, 112b2, 112b8, 112b9, 112b11, 112b12, 112b12, 113a3, 113a4, 113a4, 113a5, 113a8, 113a10, 113a10, 113b4, 113b6, 113b7, 114a12, 114b10, 115a10, 115b13, 117a2, 117a6, 118a9, 118a12, 118b5, 119a9, 119b10, 121a12, 123b4, 124b1, 124b2, 125a9, 125a9, 125a11, 125a12, 125b4, 125b5, 125b6, 125b6, 125b7, 125b8, 125b8, 125b10, 125b11, 125b12, 125b13, 126a2, 126a6, 126a7, 126a8, 126a9, 126a9, 126a9, 126a13, 126b2, 126b5, 126b6, 126b12, 128a12, 129a7, 129a11, 129a12, 129a12, 129b12, 129b13, 130a2, 130a8, 130a10, 130a10, 130a13, 130b5, 130b6, 130b7, 131a12, 131b2, 131b2, 132a4, 132a4, 132b4, 132b4, 132b9, 132b10, 132b12, 133a10, 134a5, 134b12, 135a1, 136b3, 137b8, 139b11, 141a9, 141b1, 142a3, 143b8, 143b10, 144b12

ikinci : İkinci.

i. 3b2, 6a9, 13a7, 13b12, 14a7, 14a13, 14b9, 18b2, 23b9, 24b13, 25a11, 27b6, 28a2, 28b11, 32a4, 95b2, 102a2, 103b8, 103b10, 103b12

i.+si 9a4, 12a10, 57b8

iktifā (Ar.) : Yetinme, yeter bulma.

i. olın- 132a10

ilā ğayri'n-nihāyet (Ar.): Nihayetsiz bir şekilde, sonsuz olarak.

i. 127b11

i.+e 127b8

i' lām (Ar.) : Bildirme, anlatma.

i'. 88b9

ile : İle, birlikte.

i. 1b10, 2a9, 7a6, 7a6, 7b11, 8a13, 9a6, 9a6, 10b6, 11b11, 11b11, 12b3, 17a7, 20b6, 20b8, 21a8, 24b4, 24b5, 25b8, 35a1, 35a3, 35a6, 35a7, 35b2, 37b13, 38b5, 39a4, 40a2, 41b2, 44a9, 48a6, 49a9, 4b7, 5a7, 69a7, 6b12, 72b2, 74b4, 84a6, 84a7, 85a8, 103b3, 122a12, 125a11, 125b8, 130b6, 141a5,

ilet- : İletmek, ulaştırmak. *bk. ilt-*

i.-ürler 42b2

i.mekdür 40b3

'ilim (Ar.) : Bilme, biliş, bir şeyin doğrusunu bilme.

'i. (ilm) 4a2, 40a12, 88b2

'i.+de 4a13

'i.+dür 4a6, 4a7

'i.+i 17b11, 53a10, 54b9, 57b1, 58b4, 60a12, 62a8, 86b6

'i.+ile 1b3

'i.+üñ 3b11

illā (Ar.) : Yalnız, ancak.

i. 9b11, 12a9, 12b2, 15a5, 16b6, 25b9, 28a10, 29b7, 35b3, 35b9, 43a5, 47b1, 71b4, 81b8, 85b9, 94b10, 112a12, 144b11, 145b5, 146a6,

‘illet (Ar.) : Sebep, hastalık, sakatlık.
i. 95a6

ilt- : İletmek, ulaştırmak.
i.- er 47b7

imdi : Şimdi.
i. 11a5, 11b11, 13b5, 39b5, 40b2,
66a4, 6a2, 95b1, 95b3, 95b9, 96a11,
96b1

imām (Ar.) : İmam, önder.
i. 140a7

İmām-ı A‘zam (Ar.) : Asıl adı El-Numân bin Sabit bin El-Numân Zuta’dır. Sünnilikte fikhın lideri kabul edildiği için imam-ı azam unvanıyla da anılır. Hanefi Mezhebi’nin kurucusudur.

İ. 4a10, 8b11, 8b13, 26a2,
28a9,128a3,131a12, 132a5, 137a13,
139b4, 143b7, 144a4,
İ. +dan 112a1, 112a3, 123b1,
139b4

İmām Ebū Ḥanīfe (Ar.): bk. Ebū Ḥanīfe
İ. 4a10, 37a7, 94a1

İmām-ı Mālīk (Ar.) : Adı, Malik bin Enes’dır. 90 (m. 709) senesinde Medine’de doğdu. 179 (m. 795)’de yine Medine’de vefat etti. Ehl-i sünnet vel-cemaatin dört büyük mezhebinden biri olan Maliki mezhebinin kurucusudur.

İ. 81a2, 94a8,

İmām-ı Şafī‘ (Ar.) : Asıl adı Muhammed bin İdris bin Abbas’tır. Hicri 150 (MS.767) senesinde Gazze’de doğup, hicri 204 (MS.820)’de Kahire’de 54 yaşında vefat etti. Ehl-i sünnet vel-cemaatin dört büyük mezhebinden biri olan Şafii mezhebinin kurucusudur.
İ. 94a9

İmām Muḥammed (Ar.): Hanefi mezhebinin üç büyük imamından biri. Eserleriyle Hanefiliğin sistemleşmesinde ve yayılmasında etkili oldu. Ebu Yusuf’la birlikte, kendisine Hanefi mezhebinin iki imamı anlamında "İmameyn" denir.

İ. 4a10, 28a9, 30b10, 31a4, 37a7,
94a2, 97b6, 99a5, 99b1, 99b12, 100a11,
100b1, 100b4, 100b6, 102a1, 103a3,
128a4, 130a11, 132a13, 139b9, 140a1
İ.+dür 4a10, 94a2, 144a4,

İmām Ebū Yūsuf (Ar.): Ebu Yusuf Yakub b. İbrahim b. Habib b. Sa’d el Kufi.113 (731) yılında Kufe’de doğdu. daha çok künyesiyle meşhur olmuştur. Ebu Hanife’nin önde gelen talebesi.

İ.4a10, 37a6, 37a8, 37a10, 94a1,
97b6, 112a3, 128a3, 132b8, 133a4,
139b10,
İ.+dan 139b11

imāmeyn (Ar.) : İki imam. Genellikle Ebu Yusuf ile Ebu Muhammed’i bildirmek için kullanılır. **bk.** Ebī Yūsuf ve İmām Muḥammed.

i. 9a2, 37a10, 37a12, 37a9, 37b9,
81a1, 8b12, 98a7, 100b5, 100b5, 131a12,
143b8,

imtişāl (Ar.) : Gerekeni yapma, bir örneğe göre hareket etme.

i. eyle- 2a9

in- : Yukarıdan aşağıya doğru gelmek.

i.-di 102b1, 102b4, 102b9, 102b13, 104a7

i.-diler 104b5

ināş (Ar.) : Kızlar, kadınlar.

i. 100a1

indür- : Mirastaki payını azaltmak, düşürmek

i.-ür 115a12

inhişār (Ar.) : Tek başına sahip olma.

i.+a 128b2

i.+uñ 48a7

inkār (Ar.) : Reddetme, tanımama.

i. it- 95a8

i. eyle- 145a2

insān (Ar.) : İnsan, adam.

i. 34b13, 128b2,

i.+uñ 4b11

inşāallāh (Ar.) : Allah'ın izniyle.

i. 2a6, 7a12, 19a12 48b6,

iriş- : Erişmek, ulaşmak.

i.-ür 138a10

irş (Ar.) : Ölmüş bir kimsenin evlat ve akrabasından sağ kalanlara düşen para veya mal.

i. 4a2, 8a5, 8a13, 8b3, 8b4, 25a8, 29a7, 35b2

işneyn (Ar.) : İki.

i. 27a10, 27a12

islām (Ar.) : İslam dini.

i.+a 36a6

i.+iyeden 2b2

ism (Ar.) : İsim, ad.

i. 2b9, 3a3, 3a3, 42a2, 42a2, 42a3, 42a10, 42a12,

i.+idür 3a1

isnād (Ar.) : Bir düşünceyi, bir konuyu bir kişi veya sebebe dayandırma, yükleme, atfetme.

i. k1l- 2b5, 2b6

isrāf (Ar.) : Gereksiz yere harcama.

i. olın- 4b11

i. gerek-5a1

iste- : İstemek, arzulamak.

i.-dük 72a12, 75b3, 78b8

i.-señ 62b2, 62b12

isti'ānet (Ar.) : Yardım isteme.

i.+ile 146a10

istifāde (Ar.) : Faydalanma.

i. it- 2a4

i. olın-109b12, 146a11

i.+yile 146a10

- isti'māl (Ar.)** : Kullanma.
i. olın- 11a7, 44b1, 44b8, 96b10
- istiġfār (Ar.)** : Allah'tan, günahın bağışlanmasını isteme.
i. 3a10
- istiġrāk (Ar.)** : Arap dilinde 'el' harf-i tarifinin isimleri umumi hale koyması.
i. içün 2b3, 2b5
- istiġkāk (Ar.)** : Hakkı olma, hak kazanma, hak kazanılan şey.
i. 37b10, 41b7
i.+da 13a13, 13b2
- istikāme** : Miras hukukunda, reddiye konusunda özel bir hesaplama şekli olup; her meselenin paydası ilk meselenin yani karı veya kocanın hissesinin ayrıldığı mesele paydası olur.
i. 17b3, 19a4, 52a8, 59b3, 78a9
- istimā' (Ar.)** : İştme, iştirilme.
i. olun- 97b11
i. ol-131b3
- istişnā (Ar.)** : Ayrı tutma, kural dışı bırakma.
i. deñül- 25b10
- işbā' (Ar.)** : Arap gramerinde kelimeye harf katma.
i. olun- 3a2
- işbu** : Bu, işte bu.
i. 15b6, 110a8, 115a7, 115b4, 116b2, 118a3, 125a13
- işāret (Ar.)** : Bir şeyi gösterme.
i. it- 127b9
- işġāl (Ar.)** : İşle uğraştırma.
i. ol- 97b10
- iştibāh (Ar.)** : Şüphelenme.
i. 135b6
- iştirāk (Ar.)** : Ortak olma.
i.+i 24a12
- it-** : Etmek, eylemek.
i. 43a7, 60b12, 66b6, 77a13, 79b12, 89b4, 135b3
i.-di 2a1, 2b1, 3b6, 3b8, 4a7, 5a11, 10b7, 14a5, 30a13, 30a2, 30b1, 31a10, 34b9, 35b12, 35b12, 35b13, 36a3, 36a6, 36a6, 36b1, 36b10, 36b9, 37a9, 37b7, 37b7, 43a9, 44b9, 51b9, 56b5, 64b4, 68a7, 70b6, 71a7, 71b9, 87a9, 87b1, 87b2, 88b11, 94a11, 95a5, 95b13, 96a1, 96a2, 96b10, 96b5, 96b6, 97a6, 97a6, 97a7, 97a8, 99b8, 115a8, 116b11, 116b4, 116b5, 118a2, 122a10, 127b9, 132a3, 132b1, 132b9, 132b9, 139b4, 144a13
i.-diler 48a7, 48a7, 71b13, 94a9, 94b3
i.-dügi 4a5, 30a2, 30a5, 120b4, 141a3, 143b9, 144a2, 144a3
i.-dügin 95a8
i.-dügümüz 94b12
i.-dük 11a6, 11a7, 126b9, 129a13, 136b3, 137b3, 141b11, 142a4, 17a5, 17a9, 17a9, 17b4, 18b7, 19a4, 19b1, 21a10, 21a3, 21a8, 22b10, 22b3, 22b7, 25b6, 34b2, 39a10, 39a6, 39a9, 52a8, 53a1, 53a4, 54a11, 54b2, 56a5,

- 57a2, 57a9, 58a12, 58a3, 59b3, 60a2, 60a5, 60a8, 61b12, 61b13, 61b9, 62a1, 62a2, 62a3, 63a3, 63a4, 63a7, 63b4, 63b6, 63b9, 65a1, 65a2, 66a3, 66a8, 67a10, 67a7, 67b11, 68b12, 68b2, 68b7, 69a12, 69a8, 69b6, 70b9, 72b1, 72b3, 73a5, 73a5, 74a6, 74a7, 74b10, 75b11, 75b4, 76b9, 77b12, 78a9, 78b10, 78b11, 79a8, 80a10, 80a13, 82a13, 84b10, 85b3, 86a9, 90b7, 91a12, 91b12, 91b4, 92a2, 92b13, 92b7, 102a5, 102a7, 102a8, 102b11, 102b3, 102b7, 102b7, 103a1, 103a10, 103a11, 103b11, 103b13, 103b2, 103b4, 103b9, 104a2, 104a3, 104b13, 104b13, 104b8, 105a4, 105a4, 105a5, 105b12, 105b2, 105b3, 106a4, 106a6, 106a11, 106b3, 106b7, 106b10, 106b13, 107a4, 107a7, 107a8, 107a9, 107b5, 107b5, 107b13, 108a5, 108a8, 108b5, 108b5, 108b13, 109a5, 109a8, 109b1, 109b10, 109b7, 110b1, 111b11, 111b4, 111b4, 111b5, 113a10, 113a12, 113a9, 113b6, 119a12, 119b4
- i.dük idi 63a3, 63b4
- i.-dükleri 35b4, 35b6, 35b7, 48a3, 94b13, 95a8
- i.-düklerinün 35b4, 35b7
- i.-e 11a5, 30a10, 35b8, 49b5, 50b9, 56b6, 64b6, 65b8, 68a7, 6b10, 71a8, 93b10, 140a7, 140a8, 140a9, 145a1
- i.-ecek 6a8, 60b10
- i.-eler 35b4, 112a11
- i.-elüm 17a7, 17a8, 19a11, 21a9, 21b5, 22b8, 39a5, 57a9, 58a10, 59b12, 61b10, 61b2, 64b11, 65b12, 65b9, 66a2, 67a2, 67a5, 68a10, 68a11, 68a13, 68b4, 69a6, 69a7, 69a10, 72b1, 72b2, 77b10, 77b11, 77b12, 78a9, 78b11, 78b9, 80a9, 85b3, 90b2, 91b9, 92a2, 93b5, 125a8
- i.-emez 41b13, 41b8
- i.-en 1b9, 7b4, 36a1
- i.-enden 70a7
- i.-eni 70a8
- i.-er 15a10, 15a11, 29a3, 29b12, 29b13, 30a1, 30a3, 30a7, 32a13, 35a3, 36b13, 36b13, 36b5, 36b6, 41b10, 41b11, 42a1, 42a10, 42a10, 42a12, 47b2, 4a3, 4b13, 99a5, 99b1, 99b4, 110a2, 112a13, 112b1, 112b12, 113a3, 117a4, 117a6, 123b11, 127b1, 129b12
- i.-erdi 94a12
- i.-erdük 19a10, 39a3, 57a7, 58a9, 59b11, 80a7
- i.-erin 3a5
- i.-erler 42a4, 88a6, 93b13
- i.-erüz 72a13, 74a4, 74a5, 74a5, 78b9, 131b4
- i.-esin 50b2, 50b4, 51a8, 51b2, 56a13, 57b4, 58b6, 62a11, 62b13, 64b10, 64b9, 65b2, 66a11, 66b12, 70a11, 70a7, 72b7, 74a13, 76a9, 77a7, 80b5, 84b5, 86b10, 126b12, 138b8,
- i.-esiz 70a8
- i.-evüz 17a6, 18a8, 19a4, 20a1, 23a9, 39b5, 53b7, 54b5, 54b6, 55a7, 76b12
- i.-icek 124b11, 138a11, 65a4, 69b13, 94a10
- i.-ince 2a11
- i.-medi 37a11, 37a9, 94a11, 96a4, 124b13
- i.-mege 52b1, 52b3, 98b7
- i.-mek 8a2, 8a3, 18b8, 35a3, 36a13, 36b8, 42a5, 44b5, 44b5, 67b6, 94b13, 95a2, 101a7, 101a9, 115b12,

120b6, 127b8, 129a12, 130b11, 139b2, 140a4, 140a5, 142a4
 i.-mekde 27a13, 51b9, 141a1
 i.-mekden 18b9, 37a10, 142a8
 i.-mekdür 39a8, 44a12, 48b6, 56b10, 70a4, 71a10, 71a10, 71a11, 134a13, 134b1
 i.-mekile 2b11, 31a2, 44a12, 48a8, 104b9, 107a1, 110b12, 111a7, 119a4, 119a9
 i.-mese 133a12, 133b2
 i.-mesenüz 117a9
 i.-mesün 38a6
 i.-mez 47b11
 i.-mezler 42a7
 i.-miş 112b10
 i.-mişdür 8a7, 143b5, 143b7, 143b13,
 i.-se 7b4, 7b6, 7b6, 11a4, 12a11, 15b2, 15b3, 15b5, 24b3, 36a10, 36a11, 36a9, 36b12, 36b4, 37a6, 37b1, 37b11, 37b12, 70a6, 72a8, 85a1, 118a3, 120a1, 120b2, 122a1, 122a2, 124b4, 128a10, 128a13, 128a5, 128a6, 128a6, 143b3, 143b4, 143b5,
 i.-sek 11b4, 12a8, 28b6, 28b7, 31b4, 49a5, 49a8, 49b11, 50a7, 50a7, 52a10, 95b4, 95b6
 i.-seler 10a3
 i.-sem 7b3
 i.-señüz 3b5
 i.-sevüz 71a2
 i.-sün 38a5, 67b4
 i.-üb 2a4, 40b3, 53b8, 123b13, 123b2, 124b1, 129a13, 129b10
 i.-üben 133a6
 i.-ün 3b5, 5a12

i'fā' (Ar.) : Verme, ödeme.
 i^c. olun- 89a9

i'tibār (Ar.) : Saygı gösterme, uymak.

i^c. 4b12, 97b11, 121b5, 124a13,
 i^c. eyle-33a9, 99b10,
 i^c.+ile30b9, 99b12, 100b6, 100b7, 103a7, 123a1
 i^c.+i-yile 117a3, 117a7, 118b3
 i^c. it- 31a2, 51a8, 51b1, 99a5, 99b1, 110b12, 111a7, 112a10, 112a13, 112b1, 119a4, 119a9, 127b8, 129b12, 139b1,
 i^c.+lar 100a8
 i^c. ol- 99a8, 110a12, 125a7, 125b5, 125b7,
 i^c. olın-5b7, 8a5, 30b11, 33a8, 33a9, 82a5, 99a1, 99a7, 100b3, 101a11, 113a6, 110a4, 110a4, 110b3, 111a11, 111b11, 124b10, 124b11, 125b11, 126a12, 126b1, 126b7, 128a9, 142a12, 142b1

ittifāk (Ar.) : Birleşme, uyuşma.
 i. 13a5, 24a9, 81a2,
 i.+ı 8b11, 13b6, 26a2, 37b2, 38a5, 38a9, 42a10, 120a4, 120a9, 120b12, 122b10, 124a3, 144a1
 i.+ıyıla 5b6

ittifākī (Ar.) : Anlaşma üzerine.
 i.+dür 6a13, 9a10

ittişāl (Ar.) : Ulaşma, kavuşma.
 i.+i 31a13, 31a13

izāf ī (Ar.) : İzafetle ilgili, bağılı buşunduğı şey ile değışen.

i.+dür 2a11

K

ķabīl (Ar.) : Sınıf, soy.
ķ.+inden 2b13

ķabīle (Ar.) : Aynı soydan sayılan insan topluluğu.
ķ. 87a7
ķ.+sinden 87a13
ķ.+ye 87a12

ķabil (Ar.) : Önceki, evvelki.
ķ.+inden 29b8

ķabr (Ar.) : Mezar.
ķ.+ine 4b7

ķabūl (Ar.) : Alma, razı olma.
ķ. 5a13, 5a9, 5b1, 7b4, 7b4, 7b6,
95a6, 144b11
ķ.+a 95a6,

ķaçan : Ne zaman, ne zaman ki, nasıl, ne surette.
ķ. 3b5, 7b2, 7b3, 7b5, 7b10, 8a4,
8a11, 9b1,10a3, 12a10, 12b3, 13a1,
13a9, 13b9, 14a6, 14a12, 17a6, 24a13,
24b4, 27a6, 27b4, 28b13, 28b3, 28b6,
29a9, 30a12, 33a13, 36a8, 36b4, 36b6,
37a5, 43a2, 43b1, 43b12, 43b13, 44a2,
44b2, 45a3, 45a5, 45a7, 45b10, 46a11,
46a2, 62b2, 62b11, 64b6, 65b5, 71a2,
72b11, 72b13, 73a10, 73b10, 73b3,
74b11, 75b5, 76b10, 77b3, 77b10,
77b13, 78b12, 78b8, 79a13, 81a7, 81b3,
81b9, 83b1, 100b12, 110a3, 114b13,
120a13, 120b10, 121b4, 123a12, 124a2,

127a10, 127a13, 127b1, 128a11, 128a11,
128a4, 128a9, 133b1, 133b12, 134a7,
134a9, 134b1, 134b4, 134b4, 134b5,
134b6, 135b5, 137b1, 138a9, 138b4,
139b12, 140b3, 143a1, 143b2, 144b12,
145a8

ķadar : Ölçüsünde, derecesinde.
ķ. 11b1, 11b12, 12a1, 12a2,
13b10, 13b13, 14a1, 14a8, 26a1, 26b5,
28b13, 29b8, 32a3, 32a4, 32b1, 32b2,
32b6, 87a4, 96b11, 96b7, 96b8, 96b9,
112a12, 131b2,

ķādī (Ar.) : Kadı, hakim.
k. 36a5, 36a8, 143b3, 143b5,
144b12, 145a2
k.+nuñ 145a1

ķāfir (Ar.) : Allah'ın varlığına ,birliğine ve ayetlerine inanmayan.
k. 8a13, 9a10, 9a9, 42a1,
k.+den 8b2, 9a11, 9a9, 9b13
k.+e 42a3

ķāh (Far.) : Bazen, kimi vakit, bazı bazı.
k. 46a11, 46b4, 46b8

ķā'ide (Ar.) : Esas, usul, yol.
ķ. 17a11, 17b8, 21a12, 60a1,
60b1, 72b5, 73a4, 73a7, 74a8, 75b1,
76b11, 89a10, 90b7, 102a10, 104a3,
105a5, 107a8, 113a11, 115a6, 119a11,
125b8,126a3, 138b9, 142a2

ķā'il (Ar.) : Söyleyen, diyen, razı olmuş, akılı yatmış.
ķ. ol- 94a2, 94a3, 94a9

ķā'im (Ar.) : Başka bir Şeyin yerine geen.

ķ. ol- 27a10

ķal- : Kalmak.

ķ.-a 4a13, 49b8

ķ.-an 12a12, 138a1, 142b13, 143a2, 143a3, 15a7, 25b9, 27b10, 27b12, 49a3, 49b8, 50b3, 5a3, 5a9, 5b4, 6b4, 6b9, 70a11, 71b1, 71b3, 75a3, 75a6, 75b11, 76b8, 76b10, 77a5, 78b1, 79a7, 7a4, 90b13, 102b13, 138b13

ķ.-ana 11b13, 79b4, 79b8

ķ.-anı 74b6, 81b5

ķ.-anıla 76a11

ķ.-anuñ 76a7, 90a6

ķ.-dı 17b13, 19b4, 21b2, 23a1, 38b4, 39a12, 53a12, 54b10, 56a11, 57b2, 58b5, 62a10, 65a11, 80b3, 84a6, 86b8, 86b8, 88a7, 126b11, 137b5

ķ.-duğı 15a9

ķ.-madı 36a7, 85a5

ķ.-maya 49b6, 139a11

ķ.-mayub 2a3

ķ.-maz 131b2, 143a7, 143a8, 15a2, 29b1, 29b2, 34a3, 83a4, 83a6, 83a7, 83a9

ķ.-mazsa 81b11

ķ.-sa 12a13, 12b3, 12b4, 28a12, 28a9, 31b12, 31b12, 9b2, 9b3

ķ.-ur 132a5, 138a2, 14b12, 50a7, 65a4, 69a3, 83b12

ķ.-ursa 6a6, 81b11

ķalb (Ar.) : Kalp, yrek.

ķ.+ile 3a8

ķāmil (Ar.) : Btn, tam, noksansız eksiksiz.

ķ. 3b8, 8a8, 14b13, 25a5, 63a6, 63a7, 63a9, 63b9, 65a10, 65a2, 65a6, 66a3, 67b3, 68a3, 68a4, 68b13, 69b10, 82a9, 82b1, 84b2, 84b3, 85a12, 87b13, 87b13

ķ.+den 137b8, 65a9

ķan : Damarlarda dolaşan sıvı, soy.

ķ.+dan 48b5

ķanķı : Hangi.

ķ. 100b13, 115b11, 27a3, 63b2

ķ.+sı 132a6, 132b4, 1333a1, 135b4, 145a10, 145a10

ķ.+sından 128a8

ķarābet (Ar.) : Yakınlık, hısımlık, akrabalık.

ķ. 26a11, 26a12, 26b1, 30a8, 30b13, 32b12, 32b13, 33b10, 33b11, 33b11, 120a7, 121b9, 122a4, 122a5, 122b9, 122b11, 123b1, 123b4, 123b8, 123b10, 124a4, 124b1, 124b5, 124b5, 124b8, 124b10, 124b12, 125b12

ķ.+de 118a12, 12b7, 24a3

ķ.+e 121b5, 124a12

ķ.+i 30b2, 30b3,

ķ.+ile 123b5

ķ.+ler 7a9

ķ.+leri 7a6, 32b12, 114b6, 115b10, 115b3, 115b8, 120b10, 121a7, 121b4, 121b9, 122b8, 123a1, 123a7, 124a11, 125b5, 125b6, 127b5,

ķarābet-i ebb : Baba ve dedeler tarafından olan yakınlık.

ķ. 118b4,

ķarābet-i ümm : Anne tarafından olan yakınlıklar.

ķ. 118b4

ķarīb (Ar.) : Yakın, yakın olan.

ķ. 29a2, 29a3, 29a3, 32a12, 41b10, 41b10, 98a3

ķ.+e 93b9

ķarım : Karım.

ķ.+da 134a2

ķ.+dan 132a9, 132b10, 133a3

ķarındaş : Kardeş.

ķ. 13a3, 13a4, 13b1, 26a9, 27a2, 31b11, 31b12, 33a1, 33a1, 33a6, 33a6, 33b1, 33b4, 34b4, 40b12, 42a13, 42b1, 45b11, 45b3, 5b11, 73a2, 73a4, 81b9, 81b9, 83a3, 83a5, 83a6, 83b8, 85a5, 86a12, 86a13, 86b1, 87a10, 87a3, 87b3, 87b5, 87b6, 87b7, 87b7, 88a11, 88a3, 95b10, 95b11, 95b12, 95b12, 95b13, 95b9, 96a2, 96a4, 116a7, 116a7, 116b1, 116b2, 116b13, 117a1, 118a13, 118a13, 118b1, 118b5, 118b6, 119a7, 119b1, 119b8, 119b9, 120a4, 120a5, 120a7, 141b8, 141b11, 141b12, 142a3, 142a4, 143a2,

ķ.+a 142a1, 74a2, 82a10, 85a5, 86a7, 87a2, 88a2

ķ.+dan 13a5, 27a2, 33a1, 33a2, 34a11, 40b8

ķ.+dur 10b8, 10b9, 11a1, 11a9, 11b2, 11b2, 11b2, 13a5, 40b11

ķ.+ı 85b9, 85b9, 94b10

ķ.+ıla 5b11, 14b2, 87a1, 141b9, 143a4,

ķ.+ın 141b3, 45b11, 45b6, 46a4, 46a4, 46b10, 46b5, 46b5, 46b9, 47b3, 47b4, 55b13, 72a8, 73a11, 73b13, 74a12, 77b5, 82a1, 82a2, 83b6, 84a12, 84a2, 84a2, 84b13, 85a1, 86a3, 86a3, 87b10, 89a1, 92b4,

ķ.+ınuñ 118a2, 118a3, 119a7

ķ.+lar 13a9, 26a7, 26a10, 80b10, 80b10, 81b1, 88a6, 116a3, 116a3, 116a4, 117a6, 117a6, 141b9, 142a13, 143a4

ķ.+lara 141b11, 141b6, 142a1, 142a10, 142b10, 142b12, 143a5, 38a6, 38a7, 46b7, 47b13, 47b5, 47b5, 47b8, 47b9, 48a1, 56a3, 73a13, 77b8, 82a11, 83a9, 92b6

ķ.+lardan 81b1

ķ.+lardur 10b11, 10b13, 33b4

ķ.+ları 12b1, 12b1, 27a6, 34a2, 72b7

ķ.+larıdur 11a1, 32a5, 32a6, 32b3, 96a12, 96a13, 96a13

ķ.+larıla 141b8, 34a5

ķ.+ların 141b2, 45b7

ķ.+larıñuz 34b3

ķ.+larla 81a6

ķ.+larıñ 12b11, 13a12, 13a7, 13b4, 25b4, 26a1, 45b12, 45b13, 46a5, 46a6, 56a1, 56a6, 77b7, 88a7, 92b11, 92b8, 141b4, 142b7,

ķ.+um 8a2

ķ.+uñ 74a1, 82b1, 82b10, 83a3, 86a5, 93a13, 98a2, 98a3, 98a5, 116a12, 119a13, 120a1

ķ.+ıdur

ķarış- : Karışmak, katılmak.

ķ.-sa 43b13, 44a, 144a2

kaşd (Ar.) :Bile bile yapma.
k. it- 38a5

k.+inden 4b3
k.+ine 99b4, 99b4

kat : Huzur, ön, nezd.
k.+ında 2b3, 2b4, 6b1, 9a11,
9a12, 27a7, 30b10, 30b9, 31a2, 37a12,
37a6, 37a8, 47b2, 81a5, 98a7, 99a1,
100a11, 100a6, 100b12, 110a11, 114a4,
118a11, 118a6, 118b7, 126b11, 128b12,
130a2, 131a12, 132a13, 132a5

kaşd (Ar.) : Düşünce, endişe.
k. olın- 26b10
k it- 95b13, 96a2
k.+ı-yıla 42b10

kaṭ' i(Ar.) : Sona erdirme, bitirme.
k. 70a8

Ḳays ibn 'Āşım (Ar.) : Temîmoğulları
kabilesine mensup olup cahiliye dönemi
şairlerindedir. Sonradan müslüman olan
Ḳays, sahabededir.

kaṭil (Ar.) : *bk.* kaṭl.
k. 9a5
k.+dür 9a4

k. 94b9
k.+a 94b8

kaṭl (Ar.) : Öldürme.
k. 9a6
k. eyle- 10a2
k. it- 143b2
k. olın- 144a10

kaṣā-yı düyûn (Ar.) :Borçların
dönmesi.
k. 5a5, 68a8

kaṭil (Ar.) : Öldüren.
k. 42a1
k.+e 9a5, 9a6, 42a3,

keennehu (Ar.) : Sanki, gibi, benzer.
k. 18b10, 20b9, 22a9, 38b7, 35a3,
86b1, 112b10, 123b11, 145a11

kaṣī (Ar.) : Güçlü, kuvvetli.
k.+dür 6b5, 71b5, 96b13

kefen (Ar.) : Ölüye sarılan bez.
k.+ine 4b7

kaṣl (Ar.) : Söz.
k.+i 37a10, 71b9, 112a1, 112a3,
133a4,
k.+idür 71b8, 80b11, 81a1, 81a2,
128b6, 128b13, 132b8,
k.+ile 88b5
k.+in 37a10, 37a9, 37a9, 71b12
k.+inde 37a11

keffāret (Ar.) : Bir günaha karşı
tutulmak üzere yapılan şey.
k. 5a4, 9a7

kefil (Ar.) : Borcunu ödemeyenin
veya verdiği sözü yerine getirmeyenin
bütün sorumluluğunu üzerine alan kimse.
k. 133a6

kelām (Ar.) : Söz, ibaret, dil.

k. 97b10, 139b5, 139b7
k.+dan 27b6

kelimât (Ar.) : Kelimeler, sözler.
k. 7b6

ke-l-ma' düm (Ar.) : Yok gibi.
k. 140a4

kemâ fi'l -'aşabâti (Ar.): Asabelerdeki
gibi.
k. 127b9

kendi : Kendi.
k.+ler 131b8

kendü : Kendi, kendisi. **bk.**
kendi.
k. 16b1, 16b13, 16b5, 16b8,
17a4, 17b1, 17b5, 18a12, 18a5, 18b13,
18b4, 18b5, 19a6, 19b9, 20a12, 20a5,
20b1, 20b3, 20b4, 20b5, 20b7, 22a5,
22a6, 22a8, 29b3, 34a13, 36a10, 36b12,
70b5, 139a7, 140b4, 144b6, 145b7,
k.+den 145b8, 15a11, 16b8,
16b9, 2a11
k.+ler 115b8, 15a5, 25b5, 35b4,
42a5
k.+lerden 15a5
k.+ye 135b10

kerre (Ar.) : Defa, kez.
k. 19b8, 29b1, 39a9, 39b7, 47a5,
49b10, 49b5, 49b6, 49b7, 49b7, 50a7,
50b4, 53a9, 53b1, 54b12, 56a10, 57a13,
58b2, 60a4, 60a9, 60a11, 60b5, 60b8,
62a2, 62a5, 62a7, 63a5, 63b8, 77a1,

76a1, 77a5, 79a9, 80a12, 80b1, 80b2,
82b9, 84b4, 86b4, 138b9

kes- : Kesmek.
k.-dükleri 35b5, 35b6
k.-düklerinün 35b5

kesil- : Kesilmek.
k.-mişden 35b10

kesb (Ar.) : Kazanmak, elde etmek.
k. 143b8, 143b10,
k. it- 35b12, 143b5, 143b7,
143b9, 143b13, 144a2, 144a3,
k.+inün 144a1

kesir (Ar.) : Bir birimin bölündüğü
eşit parçalardan birini veya birkaçını
anlatan sayı.
k.+süz 49a6

kesr (Ar.) : **bk.** kesir.
k. 17b7, 17b9, 49a11, 52a10,
52b2, 52b7, 53a5, 53a6, 53a6, 53a8,
53a8, 54b3, 54b4, 56a8, 56a9, 56a9,
56b9, 82b5, 86b3, 142a7,
k.+de 54b4
k.+i 56b7
k.+süz 51b13, 142a6,

keşret (Ar.) : Çokluk.
k.+de 128a13

ketb (Ar.) : Yazma.
k. olın- 146a9

kez : Kere, defa.
k. 49a12

ķıl- : Kılmak, yapmak, etmek.

72b13, 72b13, 90a12
 76b7
 2b5, 2b6
 2a4
 1b4, 2b8, 3a5, 87a11
 14b3
 78a5, 90b11
 17a13, 72b6, 73a9, 73b2,
 73b8, 74a9, 75a2, 75b9, 75b10, 76b8,
 78a4, 78a6, 79a4, 90b10, 102a5, 103a7
 2b9, 3a6, 85a7, 87a11
 3b8, 59a7
 31b10, 31b13
 18b8
 25a8, 85b9
 36a5
 24a8, 34b3
 15a7, 16b9, 18b7, 24a4,
 85b10, 112a12, 112a12
 74b12, 75b7, 75b8, 78a2,
 78b13, 79a3, 90b9

kılc : Kılıç.
 1a 9a6

kılın- : Kılınmak, yapılmak.
 17a12, 72b6, 73a10, 73a8,
 76b2
 122a12
 81b1
 88a12
 30b11, 44b3, 72a7, 73a12,
 73b10, 75a6, 75a6, 88a12, 101a2, 101a5,
 115a6, 118a12, 118b5, 125b13, 126a13,
 126b2, 126b5, 126b6, 145a11,

kıraât (Ar.) : Okuma, devamlı
 ve düzgün okuma.
 2a5

kırk iki : Kırk iki.
 21b6

kırk iki : Kırk iki.
 21b11,

kırk biş : Kırk beş.
 54b8,
 38b7, 39a10, 39a12,
 54b10,

kırk : Kırk.
 79a10, 130b7,
 130a11
 80b2
 80b2

kışâş (Ar.) : Öldüreni öldürme,
 yaralayanı yaralama cezası.
 9a5

kısm (Ar.) : Bölük, parça,
 fasıl, bahis.
 8a1, 100a7, 114a11, 114a12,
 114a12,
 100a7, 100a8

kısmet (Ar.) : Bölme, pay etme,
 hisseler ayırma.
 19a2, 21a2, 22b1, 49a5, 63b5,
 68a6, 68a7, 71a6, 91b6, 91b9, 92b6,
 104b6, 106a4, 114b7, 115b7
 eyle- 67b9,
 it- 49a5, 52a9, 62b13, 63a2,
 63a4, 63a7, 63b3, 63b6, 63b9, 64b9,
 65a1, 65b8, 65b12, 66a1, 66a2, 66a8,
 66b12, 67a4, 67a7, 67a10, 67b6, 67b11,
 68b4, 68b7, 68b12, 69a10, 69a12, 70a11,

70b9, 77a13, 102a7, 102b3, 102b7, 103a1, 103a9, 103b9, 103b11, 103b13, 104a3, 104b13, 105a3, 105b2, 105b12, 106a6, 106a11, 106b3, 106b7, 106b10, 107a4, 107a7, 107b5, 107b13, 108a8, 108b5, 108b13, 109a8, 109b1, 109b6, 109b10, 111b3, 111b11, 113a3, 113a9, 113b6, 115b12,

    k.+de 101a11, 101a6, 119a2, 13a13, 38a5, 38a7, 38a9, 5b7, 70b10, 81a13, 81b2, 88b4

    k.+den 88b10, 88b11, 88b12, 89a2

    k.+dür 17b2, 31a11, 38b11, 52a6, 52b13, 54a10, 56a4, 57a1, 58a2, 59b1, 61b1, 82a12, 84b4, 85b2, 86a8, 91a11

    k. ol- 92b4, 99a2, 99a10, 99a11, 99b9, 99b11, 99b13, 100a12, 101a1,

    k. olın- 5b4, 6a1, 15a8, 24a2, 25b2, 31a4, 63b2, 64b5, 69b6, 70b8, 70b12, 101a1, 101a4, 101a12, 102a2, 103a4, 110a3, 110b10, 114b9, 114b10, 114b11, 115a3, 115a4, 115a8, 115b8, 115b9, 115b10, 117a2, 117a5, 118a1, 118a6, 118a9, 118b2, 119a1, 119a2, 119a4, 121a10, 121b8, 121b11, 125a6, 126a11, 126a11, 127b4, 135b9, 136a6, 136a10, 138a12, 138b7, 141b9, 144b9

kıyās (Ar.) : Bir şeyi başka başka bir şeye benzeterek hüküm verme, karşılaştırma.

    k. 5b6, 18a8, 20a1, 23a10, 39b5, 43a10, 55a8, 65a11, 65a12

    k. eyle- 60b13, 74a10

    k.+ıla 131b3, 43a9, 65b2

    k. it- 37b7, 53b8, 66a11, 74a13, 72b7, 123b2, 124b1

    k. ol- 64a6

    k. olın- 28b13, 37b9, 101a12

kıyı : Yan, nezd.

    k.+muzda 41b13, 42a10, 47b10, 128b6, 133a10,

    k.+nda 4b3, 6b2, 8b11, 8b12, 8b13, 9a2, 13a6, 26a3, 27a8, 28a10, 28a10, 28a11, 31a4, 38a8, 38a8, 42a1, 42a12, 47a13, 47b1, 97b6, 97b7, 97b13, 99b9, 99b12, 110b10, 112b7, 114a10, 114a11, 114a4, 114a11, 117a3, 117a5, 119a1, 125a6, 125b1, 125b3, 126a10, 127a1, 127a2, 128a3, 12b2, 130a8, 131a13, 131a13, 131a13, 137a13, 143b10, 143b8, 143b8, 145b1

kız : Kız.

    k. 5b11, 5b11, 10b11, 10b13, 10b8, 10b9, 11a1, 11a1, 11b2, 11b2, 11b2, 13a4, 14a13, 14b2, 14b8, 18b8, 18b8, 18b9, 20b11, 20b11, 20b12, 20b5, 20b7, 20b8, 22a11, 22a11, 25b13, 25b4, 26a10, 26a9, 27a2, 31b6, 33a1, 33a2, 33b3, 33b4, 34a11, 34b1, 34b3, 34b4, 38a7, 38b1, 40b10, 40b11, 40b12, 42b1, 45b11, 45b12, 45b3, 45b6, 45b7, 46a3, 46a5, 46b5, 46b7, 46b9, 47b13, 47b3, 47b5, 47b8, 55b13, 56a1, 56a3, 56a6, 67a5, 67b1, 72a8, 72b7, 73b13, 74a1, 74a2, 74a12, 77b5, 77b7, 77b8, 81b9, 81b9, 82a1, 82a10, 82a11, 82a6, 82a7, 82b1, 82b10, 83a5, 83a6, 83a9, 84a2, 84b13, 85a1, 85a5, 85a5, 85a6, 85b8, 85b9, 86a3, 86a3, 86a5, 86a7, 86a12, 86a13, 86b1, 87a1, 87a2, 87a3, 87a10, 87b3, 87b5, 87b7, 88a3, 88a5, 88a7, 88a11, 88b13, 91b6, 91b11, 91b12, 94b10, 95b9, 96a12, 96a13, 97a1, 97a1, 98a2, 98a3, 98a5, 98a11, 98a11, 101a9,

101a11, 102a3, 102b8, 102b11, 102b13, 103a1, 103a5, 103a10, 103a11, 103b1, 103b2, 103b12, 104a2, 104a13, 104b4, 104b7, 104b9, 104b9, 104b12, 105a3, 105b3, 105b12, 106a3, 106a6, 106a10, 106a13, 106b3, 106b7, 106b10, 106b13, 106b13, 107a1, 107a4, 107a7, 107b4, 107b12, 108a4, 108a7, 108a12, 108b4, 108b12, 109a4, 109a7, 109a12, 109b1, 109b4, 109b6, 109b9, 110b1, 110b13, 110b2, 111a1, 111a1, 111a10, 111a13, 111a2, 111a6, 111a7, 111b1, 111b3, 111b4, 112b8, 112b8, 112b9, 113a10, 113a10, 113a11, 113a3, 113a4, 113a5, 113a5, 113b6, 116a3, 116a7, 117a1, 117a6, 118a13, 118a13, 118a2, 119a10, 119a7, 119a9, 119b1, 119b9, 120a6, 125b13, 125b6, 125b7, 128b10, 129b5, 130a2, 132a11, 132a6, 132b10, 132b12, 132b4, 1333a1, 136a5, 136a9, 137b3, 137b4, 138a10, 138a4, 138a5, 138b12, 141b12, 141b4, 141b6, 141b8, 141b9, 142a1, 142a10, 142a13, 142a3, 142b10, 142b12, 142b7, 143a4, 143a5

    k.+a 21a1, 22a12, 22a13, 31b7, 38b10, 38b6, 38b7, 73b5, 84a13, 85a10, 85a3, 90b5, 91a6, 91a7, 92b1, 102b1, 102b4, 102b8, 102b10, 103a2, 103b9, 103b10, 103b11, 103b13, 104b5, 105b13, 106a7, 106b4, 106b10, 107b13, 108a8, 108b13, 109a8, 109b2, 109b7, 109b10, 111b8, 111b12, 112b12, 113b7, 119b11, 126a6, 126a10, 130b3, 130b4, 137a11, 137b5, 137b6, 137b13, 138b11

    k.+dan 34a12

    k.+dur 10b8, 11b1, 20b6, 20b8, 34a13, 41a8, 110a12,

    k.+ı 5b12, 5b12, 11b13, 12a3, 12a4, 13a2, 13b10, 13b10, 13b12,

13b13, 14a7, 14a7, 14a8, 14b11, 14b11, 15a1, 15a4, 16a13, 24a7, 26b8, 27b4, 34a13, 98a11, 98b5, 98b5, 101a7, 102a8, 104b13, 112b2, 116a7, 116a8, 116b2, 117a1, 126a6, 136a1, 137b10, 137b12, 137b7

    k.+ıdı 20b13

    k.+ıdur 10b8, 11b1, 40b10

    k.+ıla, 12a1, 17a4, 24a6, 24a13, 26a12, 33a2, 111b11, 117a1, 137b3, 139a1

    k.+ın 100a5, 110a8, 110a8, 112b1, 112b10, 118a2, 118a3, 120a1, 123a4, 125a11, 125a9, 128b9, 15b2, 15b3, 15b5, 16b12, 16b13, 18b10, 18b11, 18b3, 18b3, 18b5, 20a11, 20a12, 20b1, 20b2, 20b9, 20b9, 22a10, 22a5, 22a5, 22a6, 22a7, 22a9, 22a9, 38b8, 46a12, 47a7, 52a1, 52b11, 54a3, 56b11, 59a8, 61a10, 72a7, 73b4, 73b5, 74a10, 74b8, 75b1, 76b3, 78b4, 84a12, 84b13, 88b11, 88b13, 90b3, 91b7, 99b8

    k.+ına 73b6, 100a8, 100b2, 111a13, 111a4, 111a8, 116b1, 118b1, 118b1, 118b6, 119a7, 119a8, 120a4

    k.+ından 98a11

    k.+ınuñ 12a2, 98b5, 98b5, 99b7, 99b8, 100a5, 100a5, 100a6, 100a7, 100a7, 100a8, 100b2, 100b2, 100b2, 110a7, 110a7, 110a7, 110a7, 110a8, 111a3, 111a4, 111a8, 111b8, 112b1, 112b2, 112b3, 112b3, 116a13, 119a13, 119b8, 123a5, 124a3, 125a10, 125a11, 125a12, 125a9

    k.+ınuñdur 124a1

    k.+ıyıla 13b6, 13b6

    k.+lar 11b13, 15a2, 16b9, 18b10, 20b10, 95b1, 101a10, 102a4, 102a5, 102a6, 103a6, 104a10, 104a12, 105b1,

106a1, 106a8, 106b4, 106b9, 107b1, 108a1, 108a6, 108a9, 108b1, 109a1, 109a6, 109a9, 112b10,
 .+lara 47a10, 52a2, 52a5, 52b12, 54a8, 56b13, 59a13, 61b1, 67b10, 72a11, 74b9, 75b3, 76a8, 76b4, 77a6, 78b7, 79b9, 102a6, 103a8, 104b11, 104b2, 105a1, 105b1, 106a12, 106a4, 106b1, 107a2, 107a5, 107b3, 108b3, 109b3, 109b8, 136a12,
 .+larda 24a10
 .+lardur 10b11, 33a13, 75a5
 .+ları 14b10, 14b3, 15a4, 15a6, 16a11, 16a3, 16b2, 16b8, 16b9, 18b6, 18b7, 25b5, 34a13, 34b1, 95b1, 102b11, 104a2, 105a4, 105b3, 107a7, 107b5, 108a4, 108b5, 109a4, 138a5, 138a7,
 .+larıdur 10b11, 10b13, 111b9, 125a10, 14a11, 14b7, 33b10, 33b2, 33b9, 95b10, 97a1
 .+larıla 24a13, 25b5, 26a11, 26a9, 26a9
 .+ların 72a9, 96a4
 .+larına 14b12, 15a2, 21a1, 22b1, 22a13
 .+larındadur 116a4
 .+larınuñ 21a5, 21b12, 21b6, 22b4, 23a13, 23a5
 .+larıñuzla 24a7, 34b3
 .+larıñ 14b12, 14b13, 15a9, 16b7, 38b13, 39b6, 39b9, 46a13, 47a8, 52a8, 53a3, 53b12, 53b4, 54a4, 54b1, 55a1, 55a11, 56b12, 57a3, 59a10, 59b5, 61a12, 61b5, 62b4, 63a4, 63a7, 63b6, 64a6, 65a6, 66a4, 67a13, 67a8, 67b13, 68a2, 77a4, 76a6, 78b5, 79b8, 80a5, 102b2, 102b5, 103a12, 103b10, 105a10, 106a5, 106a8, 107a5, 107b10, 107b2,

108b10, 108b2, 110b3, 113b7, 138a10, 138a12

.+uñ 102b3, 102b6, 104a8, 105b10, 106b5, 106b6, 108a1, 109a10, 111a5, 111b2, 111b9, 113a8, 113b4, 131a3, 137b1, 16b10, 21a4, 21b5, 21b9, 22b3, 23a10, 23a4, 38b4, 85b4, 85b5, 90b4, 91a4, 92a2, 93a10, 105a12

ız arındaş : Kız kardeş.

. 24a13, 25a4, 25a6, 31b7, 34a12, 88a3

.+a 88a9

.+dan 24a8, 40b8

.+dur 24a9

.+ı 23b12

.+lar 24b12, 25a12, 25a13, 25a2, 25a2

.+lara 26a4, 26a5

.+lardur 10b12, 23b8, 24b12

.+larıñuz 24a7

.+larıñ 26a3

ki (Far.) : Anlam bakımından cümleleri birbirine bağlar, ki bağlacı.

k. . 2a3, 2a10, 2b9, 2b10, 2b11, 3a13, 3b1, 4a5, 4a6, 4a12, 5b1, 5b4, 6a2, 6a7, 6a7, 6a8, 6b6, 6b8, 7a6, 7b1, 7b11, 8a7, 8a9, 8a12, 8b3, 8b5, 8b5, 8b6, 8b7, 9a5, 9b5, 10a5, 10a9, 10b7, 11a4, 11a4, 11a5, 11a8, 11a9, 11b3, 11b4, 11b10, 11b12, 12a6, 12a7, 12a8, 12a9, 12b3, 12b8, 12b9, 12b12, 13a2, 13a3, 13a11, 13a13, 13b2, 13b8, 15a5, 16a3, 16b6, 16b12, 17a5, 17a7, 17a10, 17a11, 17b2, 17b7, 17b10, 18a2, 18a4, 18a7, 18b2, 19a1, 19a3, 19b2, 19b6, 19b11, 19b13, 20a11, 20a13, 20b1, 21a11, 21b2, 21b5, 22a4, 22b10, 22b12, 23a3, 23a5, 23a6,

23a7, 23a8, 23a9, 24b2, 25a8, 25b10, 25b6, 26a3, 27a10, 27b10, 27b6, 28a2, 28b11, 28b13, 28b4, 28b5, 28b7, 28b9, 29a13, 29a6, 29b2, 2a1, 2a8, 2b10, 2b11, 2b9, 30a1, 30a5, 31a11, 31a9, 31b4, 32a2, 33a12, 33a8, 33b7, 34a1, 34a2, 34a4, 34a4, 34a8, 34b11, 35a12, 35b4, 36a13, 36b11, 36b12, 36b8, 37a1, 37b3, 38a4, 38a6, 38a8, 38b12, 38b2, 39a10, 39b2, 39b2, 39b4, 39b7, 3a13, 3b1, 40a1, 40b5, 41a13, 41a13, 41b10, 41b9, 42a2, 42a5, 42a6, 42b10, 42b6, 42b6, 43a4, 43b2, 43b3, 43b5, 43b6, 43b6, 44a3, 44a7, 44b12, 44b4, 45a11, 45a2, 45a5, 45a7, 45a9, 46a2, 47a6, 48a11, 48a12, 48a13, 48a4, 48b8, 49a2, 49a4, 49a4, 49a7, 49a7, 49a8, 49b13, 49b13, 49b3, 49b4, 49b5, 49b7, 4a12, 4a5, 4a6, 50a3, 50b1, 51b12, 52a12, 52a7, 52b2, 53a9, 53b1, 53b2, 53b6, 54a10, 54a2, 54a2, 54b3, 54b7, 54b7, 55b10, 56a10, 56a12, 56a8, 56b4, 56b5, 56b7, 57a12, 58a12, 58b2, 59b2, 5b1, 5b4, 60a1, 60a10, 60a6, 62a6, 62b4, 63a1, 63a2, 63a5, 63a6, 63a8, 63a9, 63b1, 63b11, 63b3, 63b5, 63b6, 63b7, 63b8, 63b9, 64a4, 64a4, 64b12, 64b13, 64b4, 64b7, 65a13, 65a5, 65a8, 65b13, 66a4, 66a7, 66a7, 67a11, 67a2, 67a3, 67a6, 67a9, 67b12, 67b5, 67b8, 67b9, 68a3, 68a8, 68b1, 68b10, 68b11, 68b6, 68b7, 68b8, 69a1, 69a10, 69a11, 69a12, 69a3, 69b3, 69b4, 69b5, 69b6, 69b7, 6a13, 6a2, 6a7, 6a7, 6a8, 6b6, 6b8, 70b11, 70b5, 71a11, 71a13, 71a6, 71a7, 71a9, 72a13, 72b4, 72b5, 73a6, 73a8, 73b2, 73b8, 74a3, 74a7, 74a9, 74b4, 75a4, 75b10, 75b12, 75b13, 75b4, 75b9, 76a1, 76a2, 76a5, 76a7, 76a7, 76a13, 76b13, 76b9, 77a1,

77a12, 77a3, 77a7, 77b9, 78a8, 78a8, 78b8, 79a8, 79a9, 79b12, 79b6, 79b8, 7a6, 7b1, 7b11, 80a11, 80a12, 80b2, 80b5, 81a13, 81b8, 82b13, 82b6, 82b6, 84a1, 84a11, 84a4, 84a4, 84a9, 84b4, 84b7, 84b7, 85a13, 85b8, 86a11, 86a12, 86a2, 86b1, 86b12, 86b2, 86b4, 86b4, 87a1, 87a7, 87b3, 88a1, 88a5, 88a8, 8a12, 8a7, 8a9, 8b3, 8b5, 8b5, 8b6, 8b7, 90a11, 90b13, 90b2, 90b7, 91a1, 91a2, 91a5, 91b13, 91b4, 92a1, 92a1, 92a2, 92a3, 92a4, 92a12, 92a12, 92b2, 92b2, 92b3, 92b10, 92b12, 93a1, 93a2, 93b9, 93b9, 94a1, 94a9, 94b1, 94b1, 94b2, 94b3, 94b5, 95a12, 95a13, 95a13, 95a4, 95a6, 95b11, 95b2, 95b4, 95b5, 95b8, 96a10, 96a2, 96a9, 96b13, 97a1, 97a8, 97b11, 97b9, 98a11, 98a6, 98b5, 98b7, 99a7, 99b12, 99b3, 102a1, 102a11, 102a12, 102a2, 102a3, 102a7, 102a9, 103a2, 103a9, 103b5, 104a4, 104b11, 104b12, 104b3, 104b6, 105a11, 105a12, 105a7, 105b2, 105b2, 105b4, 105b5, 106b11, 106b9, 107b1, 108a1, 108b1, 109a1, 109b11, 110a6, 111a5, 111a8, 111b8, 112a13, 112a3, 112b12, 112b12, 113a13, 113b13, 113b9, 114a6, 114a7, 114a8, 114b13, 114b3, 114b5, 115a5, 115a9, 115b6, 115b7, 116a2, 116a5, 116b6, 119a5, 119a7, 119b4, 122b1, 122b1, 122b11, 122b9, 123a13, 123b10, 123b11, 123b2, 123b3, 123b9, 124b1, 125a10, 125a12, 126a10, 126a11, 126a4, 126b10, 126b11, 126b12, 126b7, 126b9, 127a5, 128a4, 129a7, 129b5, 129b7, 130a10, 130a11, 130a12, 130a12, 130b5, 130b6, 131b4, 132a4, 132a8, 132b13, 132b8, 133a9, 133b13, 134a3, 134a6, 134a6, 134b11, 135a6, 135a9, 136a1,

136b11, 136b4, 136b5, 137a2, 137b10, 137b11, 138a1, 138a1, 138a11, 138a9, 138b10, 138b11, 138b13, 138b9, 139a10, 139a6, 139b4, 140b7, 141a13, 141a2, 141a8, 141b13, 141b2, 141b3, 142a2, 142a5, 142a9, 142b13, 142b3, 142b5, 142b8, 142b9, 143a8, 143b13, 143b5, 143b6, 143b8, 144b11, 144b5, 145b11, 145b4, 145b5, 146a5

kiçi : Küçük.

k. 38b7

k.+si 38b2

kim (1) : Ki

k. 1b7, 1b8, 4a10, 7a9, 94b13, 117b13, 120a5, 120a11, 120a12, 120b13, 120b13, 121a11, 121a11, 121a11, 140b5

kim (2) : Kimse

k.+üñ 23a3, 39b2, 76a2, 79b2, 79b3, 82b8, 86b10, 92a5, 92a6, 93a3, 93a4, 102a12, 103b6, 104a5, 105a8, 105b6, 107a11, 107b7, 108b7, 111b6, 113b2, 119b5, 130b11, 130b12, 135a9, 141a10

kimesne : Kimse, kişi.

k. 24b2, 27b11, 28a2, 124b3, 139a7

k.+den 122b11

k.+lerdür 6b8

kimse : Kimse, kişi.

k. 37b10, 38a2, 70a5, 94b9, 114b3, 131b9, 133b5, 140b7

k.+den 144a7

k.+dür 139a6, 140b7

k.+ler 114b13

k.+lerdür 6a2

k.+nüñ 36b9, 36b10, 114b5, 122b9, 123a13, 135a6, 140b6,

k.+ye 8a7

kimsene : Kimse, kişi. **bk.** kimesne.

k.+ne 8a10

kişi : Kişi insan.

k. 18b10, 20b9, 22a9, 30a13, 36a13, 36b4, 38b8, 45b2, 45b5, 45b11, 46a12, 46a3, 46b4, 46b9, 47a6, 47b3, 52a1, 52b11, 54a2, 55b12, 56b11, 57b10, 59a7, 61a9, 70b2, 73a1, 73a11, 73b12, 73b4, 74b7, 75a13, 76b2, 77b4, 78b4, 82a1, 83b5, 84a1, 84a11, 86a2, 87b9, 88b10, 90b3, 99b7, 100a5, 110a6, 112b1, 116a12, 118a1, 121b13, 123a3, 125a8, 128b9, 133a9, 136a1, 139a10, 140a13, 141b1, 143b2, 145b7, 145b8

k.+nüñ 128a4

kitâb (Ar.) : Kitap.

k. 2a4, 2a10, 2b1, 3b12, 3b12, 3b13, 4a5, 4a7

k.+a 3b13, 4a4

k.+da 10b4, 6a12, 6a7, 71b6

k.+ıla 5b7

k.+ında 6a3, 10a9, 10b6, 42b12,

kitâbet: Miras hukukunda mevla ile köle arasında muvâza yoluyla câri olan bir akit.

k.+e 35b5, 35b5, 35b6, 35b10,

ko- : Koymak, bırakmak.

ķ.-dı 16b12, 16b13, 18b10, 18b11, 18b3, 18b3, 18b4, 20a11, 20a12, 20a13, 20b2, 22a4, 22a5, 22a6, 22a7,

22a8, 27b11, 28a3, 28a3, 38b8, 45b3, 45b12, 45b6, 46a12, 46a4, 46a5, 46b5, 46b10, 47a7, 47a7, 47b4, 52a2, 52b11, 54a3, 55b13, 56b11, 56b12, 57b11, 59a9, 61a10, 70b2, 73a2, 73a12, 73b5, 73b13, 74b8, 75b1, 76b3, 77b5, 78b5, 82a2, 83b6, 84a12, 84a2, 86a3, 86a4, 87b9, 87b10, 88b13, 89a1, 90b3, 91a9, 91b7, 92b5, 110a7, 110a8, 110a8, 112b2, 112b3, 116a13, 123a4, 125a10, 125a11, 125a9, 128b10, 136a2, 141b1, 141b2, 141b3,

ķ.-duğı 72a10

ķ.-masa 36a12

ķ.-mış 20b10, 22a10

ķ.-sa 100a6, 74a10, 74a12

ķol : İnsan vücutunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm.

ķ.+ına 36a13

ķonıl- : Konulmak.

ķ.-a 135b5, 135b7

ķ.-an 135b10, 138b10, 138b11, 138b6, 143a6, 143a7

ķ.-dı 140b8

ķ. maķ 132b13

ķ.-ur 132a11, 132a13, 132a6, 132b4, 137a10, 137a11, 139a7, 140b2, 142b1

ķonul- : *bk.* ķonıl-

ķ. duğunlayın 140b2

ķ.-mış 4b1

ķ.-mışdur 140b6

ķ.-maķ 132b10, 133a1

ķul : Kul.

ķ. 35a5, 35b12, 35b12, 35b13, 36a1, 36a9, 36b13, 36b4, 36b6, 36b8, 36b9, 37a5, 37b1, 42a2, 4b1, 8b12, 8b6, 8b6, 8b8, 8b9

ķ.+ın 36a3, 36b12, 36b4

ķ.+lardan3a10

ķ.+uñ 34b10, 35a12, 7a2

ķur'an (Ar.) : Hz. Muhammed'e inen kutsal kitap.

ķ. 2a8

ķ.+a 94b12

ķ.+ıla 5b5

ķurb (Ar.) : Yakınlık.

ķ.+a 30a4

ķ.+da 98b8, 8b8, 98b13, 114a2,

ķurb-ı derece: Miras hukukunda ölen kimseye derece ve vasıta bakımından yakınlık.(Ölene oğlu, torunundan daha yakındır.)

ķ.+i 33a8, 98b2

ķuvvet (Ar.) : Güç.

ķ.+inde 112a4

ķuvvet-i karābet (Ar.): Yakınlığın daha kuvvetli olması. (Mesela: Ana baba bir kardeşin karabeti baba bir kardeşten kuvvetlidir.)

ķ.+i 26a11, 26a12, 26b1, 32b12, 33a8, 120a7, 121b5, 122a4, 122b9, 122b11, 123b1, 123b4, 123b4, 123b8, 123b10, 124a3, 124a12, 124b5, 124b10, 124b12

- Kūfe (Ar.)** : Irak'ta bir şehir.
k.+de 48a4, 132a8
- kübrā (Ar.)** : Daha (en) büyük olan.
k. 40a2
k.+ya 40a5
- küfrān (Ar.)** : Nankörlük.
k.+da 144a10
- küfüven (Ar.)** : Denk, eş.
k. 1b2
- küll (Ar.)** : Hep, bütün.
k. 21a7
k.+e 44a7
k.+in 19b1, 21a12, 61b13, 62a3, 76b1, 76b12, 78b2, 89b9, 119b4, 126a4, 141a8
k.+ine 19b1, 21a12, 44a1, 44a2, 44a9, 59a5, 60a3, 60a6, 62a4, 64b13, 65a8, 66b11, 67b6, 67b8, 69a9, 69a11, 69b5, 75a12, 76a1, 76b1, 76b12, 77a3, 78b3, 79b2, 80a12, 80b1, 89b5, 89b9, 90a6, 92a4, 93a3, 126a4, 135a2, 135a3, 135b10, 136b5, 141a12, 141a7, 141a8,
k.+ün 142a11
- küllī (Ar.)** : Umumi, bütün.
k. 17b6, 19a7, 19a8, 21a5, 39a1, 39a2, 40a13, 48b5, 55b12, 56a7, 57a5, 58a4, 58a6, 58a7, 59b4, 59b8, 59b9, 60a4, 60a8, 62a4, 62a4, 67b11, 67b6, 67b9, 69a12, 77a1, 80a3, 80a4, 80a6, 81b10, 86b2, 86b4, 91a1, 92b9, 102a10, 113a12, 114b6, 126b8
- k.+si 12b5, 26a3, 29a5, 37a8, 37b2, 37b12, 61b8, 96b2, 114b4, 114b7, 116b1, 117b2, 118a4, 120a4, 120a9, 120a13, 120b2, 120b11, 120b13, 120b13, 123a2, 123a2, 123a5, 123a13, 123b13, 124a3, 134b4, 145a8
k.+sin 34a3
k.+sine 43b12
- külliyā (Ar.)** : Bir şeyin bütünü, hepsi.
k. 95a7, 134b5
- küsūr (Ar.)** : Parçalar, artan parçalar, artıklar.
k. 67b1, 67b3, 68a1, 68a3, 69b2
k.+dan 68a3
- kütüb (Ar.)** : Kitaplar.
k. 2b1, 139b11
- L**
- lafz (Ar.)** : Söz.
l. 3b1, 26b9, 27a7, 27a8, 90b1, 96b10, 103a3
l.+ı 96b10, 104b6,
l.+ıla 3a2
- lafz-ı 'ām (Ar.)** : Genel lafızlar, bütünü kapsayan sözler.
l.+dur 26b11, 26b11
- lafzatu'llāh (Ar.)** : Allah sözü.
l.+i 2b8

lāhik (Ar.) : Yetişen, ulaşan.
l. ol- 9a3, 9a5, 36a4, 144a2

lakın (Ar.) : Ama, fakat.
l. 52b7, 56b7, 76b5, 122a3, 124a10, 125b2

lām (Ar.) : Osmanlı
alfabesinin 26. harfi.
l. 2b3,
l.+a 24b1

lām- ı cins (Ar.) : Arapça gramer
konusunda elif harfi ile birlikte
kullanıldığında cinsiyeti vurgular.
l. 24b1, 24b6, 34b6

lāyık (Ar.) : Yakışan, yaraşır.
l. 1b2

lāzım (Ar.) : Gerek.
l. gel-8b5, 146a8
l.ol-145b6, 146a7

lehu (Ar.) : Onun için, ondan
yana.
l. 1b2

Leyş bin Sa'ad Fehmi (Ar.) : Teba-i
tâbiinin büyüklerinden, Mısır'da yetişen
meşhûr hadîs ve fıkıh âlimlerinden.

l. 131a12, 132b1

lihāk (Ar.) : Ulaşma, lüzum.
l.+ına 143b4
l.+ından 143b13

**lille'z-zekeri mişlü hazzı'l-ünşeyn
(Ar.)** : Otakdirde iki kadının payı

kadar, erkeğe pay verilir.

l. 24a2, 25b2, 87a3, 99a11,
99b11, 99b13, 114b10, 117a4, 118a8,
121a9, 127b4, 136a5, 136a9, 138b7,
141b8, 143a4,

lisān (Ar.) : Dil.
l.+ıla 3a7, 3a8

luhūk (Ar.) : Ulaşma, erişme.
l.+ıyla 36a5

Lübābe bin 'Abdu'l- Mündir (Ar.) : Hz.
Peygamber dönemindeki bir miras
olayında adı geçen zat.

a. 94b10

l. 94b10

luġat (Ar.) : Sözlük.
l.+da 40a12, 44a11, 52b1, 71a8,
88b1, 93b8

M

ma'a (Ar.) : İle, beraber, birlikte.
m. 24ab11

mābekā (Ar.) : Kalan, arta kalan.
m. 18b12, 58a2, 61a12, 70b5,
84a3, 84a13, 85a7, 85a10, 88a7, 92b6
m.+ya 91a5

mābākī (Ar.) : Kalan, arta kalan. *kry.*
mābekā.

m. 11b13, 17a5, 19a1, 20b13, 21a2, 22b1, 22a13, 25b1, 27b12, 28a4, 28a6, 28a7, 38b10, 38b9, 56b12, 57a1, 57b12, 59a10, 59b1, 70b3, 70b13, 72a12, 73a4, 73a13, 74a3, 73b6, 74b9, 75a2, 75b3, 76b4, 77b1, 77b9, 78b7, 90b6, 91a9, 91b7, 91b8, 92b5, 119a6, 136a5, 136a9, 141b11, 141b8

m.+nuñ 76a3, 119a9

mābelağ (Ar.) : Ulaşan nesne.

m. 17b12, 23a1, 39a12, 53a12, 54b10, 57b2, 60b1, 62a9, 66a7, 86b7, 105b6

m.+a 19b4, 105b5

m.+dan 18a3, 19b7, 20a1, 23a10, 23a4, 39b3, 39b5, 53b3, 53b8, 55a1, 55a8, 60b13, 62b3, 65a7, 82b8, 84b8, 86b11, 89a9, 103b7, 119b6

Mācişün(Ar.) : Mācişün *bk.*
‘Abdu’l’azīzi Mācişün.

M. 131b7

mādāmki (Far.) : Mademki, çünkü, değil mi ki.

m. 144b5

ma‘ dūm (Ar.) : Yok olan, mevcut olmayan.

m. 70b11

maḍrūb (Ar.) : Matematikte çarpılan sayı.

m. 17b12, 18a11, 18a11, 18b1, 19b3, 20a10, 20a3, 20a7, 20a9, 21b11,

21b11, 21b13, 21b13, 22a3, 22b13, 23a12, 23b1, 23b3, 39a11, 39b11, 39b13, 53a11, 53b10, 53b13, 54b9, 55a10, 55a13, 55a13, 55a13, 55b3, 55b3, 55b6, 55b6, 57b1, 58b4, 60a13, 62a9, 63a1, 63a1, 63b10, 63b2, 63b3, 63b5, 63b6, 64a11, 64a5, 64a8, 86b7

m.+a 18a2, 18a4, 18a8, 19b11, 19b7, 19b8, 20a1, 21b5, 23a10, 23a3, 23a5, 23a6, 23a7, 39b2, 39b5, 39b7, 53b2, 53b8, 54b13, 55a7, 62b3, 62b4, 63a5, 63a9, 82b8, 86b12, 86b10, 86b13, 87a1, 89b13, 102a12, 103b6, 119b5

m.+ı 63b9

m.+umuz 18b1, 20a4, 20a7, 22a3, 23a12, 23b1, 23b4, 39b11, 40a1, 53b10, 54a1, 55a10, 64a12, 64a9

m.+uñ 60b2, 60b3, 60b4, 60b7

mā-dūn (Ar.) : Alt, aşağı derecede.

m.+da 51b2

mā-fevķ (Ar.) : Üst, yukarı.

m.+de 51b2

maḥall (Ar.) : Yer.

m. 6a8

maḥallī (Ar.) : Bir yere mahsus, yerli.

m. 2a11

maḥāric (Ar.) : Çıkacak yerler.

m.+i 42b5

maḥcūb (Ar.) : Mirastan mahrum bırakılmış.

m. 12b10, 42a10

maḥcūbe (Ar.) : Mirastan mahcup bırakılmış bayan.
m.+a 30a5

maḥrec (Ar.) : Matematikte payda.
m. 43b4, 43b5, 43b7, 44b1, 44b3, 44b8, 44b10, 50a1, 71a10, 75a1, 75b9, 78a3, 79a9, 82b5, 82b5, 82b6, 83b7, 84a4, 84b7, 90b10
m.+den 44b3, 44b6, 44b6, 44b9, 74b6, 79a1
m.+e 71a10
m.+i 43a4, 43a6, 43a8, 44b4, 72a11, 78b4, 79a5, 89b10
m.+inden 74b13, 75b7, 76b6, 78a2, 79b4
m.+inüñ 75a12, 76b1, 76b12, 77a1, 77b1
m.+leri 45a11

maḥrem (Ar.) : Şeraitçe kadının kendisinden kaçmadığı erkek.
m.+ine 38a2

maḥrūm (Ar.) : Mahrum, yoksun.
m. 41b13, 47b11, 47b2, 47b6, 146a3,
m.+ın 47b4

maḥzā (Ar.) : Tam, eksiksiz.
m. 24a6

maḥām (Ar.) : Mevki, kat, yer.
m.+da 44a13, 53a8
m.+dan 70a3
m.+ında 113a4, 113a5, 113a5, 90a12

maḥbūl (Ar.) : Kabul olunmuş, alınan.
m. 97b3

maḥşūd (Ar.) : istenilen şey, istek.
m.+a 2a11

maḥşūm (Ar.) : taksim edilmiş, bölünmüş.
m. 88b4

māl (Ar.) : Varlık, servet, para.
m. 4b1, 5b4, 7a4, 8a12, 15a7, 28a9, 35b12, 82a8, 83a1, 83b4, 83b9, 85a13, 85a8, 85a9, 87b8, 94a6, 99a2, 99b9, 100a12, 100a6, 101a1, 110a11, 110a3, 110b10, 110b12, 110b2, 112b8, 114a11, 114b9, 115a3, 115a8, 117a1, 117a5, 117a9, 118a6, 118b2, 118b4, 119a1, 121a9, 126a10, 139a7, 142a13, 142b1, 143b13, 143b5, 143b6, 143b6, 144b9, 145a3
m.+a 37b9, 120b3, 120b5
m.+dan 4a13, 81a7, 83a7, 83b10
m.+dur 8a12, 82a5,
m.+ı 6b4, 6b9, 6b9, 6b10, 8b1, 15a10, 37b7, 38b4, 93b10, 112b11, 113a3, 115a4, 117a6, 127b1, 140a7, 140b4, 145a12, 145a4,
m.+ıla 84b2, 85a11, 87b12
m.+ın 140a8, 144b13, 145a3, 8a7
m.+ından 140b8
m.+ınuñ 37b7
m.+ları 89a2
m.+uñ 116b1, 120a13, 120a4, 120b2, 121b6, 123a13, 123a5, 123b13,

124a3, 12a12, 12a13, 130a8, 27b10,
27b12, 27b2, 27b5, 34a3, 5a3, 5a9, 71a2,
72a1, 81b10, 82a2, 83a4

Mālik (Ar.) : *bk.* İmām- ı Mālik.
M. 71b12

mālik (Ar.) : Bir şeye sahip
olan.

m. 38a3,
m.+idür 2b12
m. ol-8b9, 38a2, 38a5, 38a7,
38a9,

mālikiyyet (Ar.) : Malik olma, sahip
olma.

m. 35a1

ma' lūm (Ar.) : Bilinen, belli.

m. 7b10, 70a4, 70a5, 133a5,
m.+dur 12b8, 69b3, 82b13,
102a9, 103a12, 105b4, 111b4, 120a8,
128b11, 132a4, 146a5

m. ol- 5b1, 13a10, 25b11, 27b6,
28b4, 30a1, 43a9, 44a7, 48b6, 54b12,
63a6, 65a5, 65a13, 84a9, 85a13, 88a1,
91b13, 94b2, 94b5, 95a4, 96a6, 112a3,
126b10, 128b3, 139a8, 142a9, 144b10,
145a10, 146a4

ma' nā (Ar.) : Anlam.

m. 24b2, 24b6, 24b7, 34b6,
40a12, 88b9, 123b9, 145b11

m.+da 66a5

m.+dan 71a9, 71a11

m.+sı 94b4, 99a7, 101a7, 101a8,
117a7, 143a8, 143a9

m.+sıdur 90b1

m.+sına 2b12, 3b3, 93b8

m.+sınadur 4b4, 5a11

m.+sınuñ 44a13

m.+ya 3b1

māni' (Ar.) : Men eden, geri
bırakan, alı koyan.

m. 8b5, 8b6, 9a4, 9a8, 9a13,

m. ol- 8b5, 8b8, 26b1, 27a9,
120b1,

maraz (Ar.) : Hastalık.

m.+ı 52b1

ma' rifet (Ar.) : Bilme, biliş.

m.+ine 48b5, 48b6

maşdar (Ar.) : Fiilin -mak / -
mek veya -ma / -me ekleri alan ve ad gibi
kullanılan biçimi,

m.+ıla 2b13

maṭlūb (Ar.) : Aranılan şey,
istenilen.

m.+ları 2a5

māyebkā (Ar.) : Terekeden kalan
şey.

m. 28a11, 28a12, 83b4, 83b12,
83b13, 84a6, 84a9, 91a9, 91a10

m.+dan 83b10, 85b1

m.+dur 10b5

m.+ya 70b11

m.+yıla 83b11, 84b1, 85a10,
87b11

meblağ (Ar.) : Para, akçe.

m. 59a4, 69b5, 90a11, 130b1,

m.+dan 18a8, 64a6

m.+ıla 90a12

mebnî (Ar.) : Bina edilmiş, kurulmuş.

m.+dür 41a13, 139b7

ma' al benât (Ar.) : Mirasta kızların alacak durumu.

m. 24a11

mechûlu'n neseb (Ar.): Doğduğu yerde babası bilinmeyen kimsedir.

m. 7b2, 7b5

mecmû' (Ar.) : Toplanmış, hepsi.

m. 2b4, , 45b4, 45b9, 46a1, 46a7, 46b3, 46b7, 46b12, 46b13, 47a12, 47b9, 48a2, 54a8, 55b1, 61a9, 62a6, 66b12, 67a13, 67b2, 67b3, 68a2, 68a12, 69a5, 69b10, 69b13, 69b4, 69b8, 86a12, 91a7, 91b12, 92b3, 93a9, 93b1, 93b4, 99a9, 99a9, 104b9, 107a1, 107a8, 110b1, 112b11, 113a11, 113b7, 114b8, 118a10, 122b8, 126b3, 126b7, 127b2, 129a12, 129b11, 129b13, 131a2, 131a5, 131a7, 136b1, 137b3, 137b7

m.+ı 20b13, 22a11, 68a4, 68a9, 86a7, 93a12, 93b2, 93b3, 93b3, 99a6,

m.+ın 39a8, 59a6, 62a1

m.+ına 27a7, 39a8, 62a1

m.+sınuñ 69a1

mefkûd (Ar.) : Kayıp kimse.

m. 139a5, 140a7, 140b11, 140b5, 140b8, 141b2, 141b3, 141b6, 142a11, 142a12, 142b13, 144b8

m.+dan 141a1

m.+dur 141b3

m.+uñ 139a5, 139b12, 139b5, 140a13, 140b6, 141a13, 142a9, 143a5

meger (Far.) : Halbuki, ancak.

m. 8b5, 15a5, 16b6, 35b4, 81b8, 95a1, 144a7, 144b11, 145a3, 146a7,

meḥâmid (Ar.) : Şükür ve hamdler, Mşedihler. Sebeb-i şükür ve hamd olan hasletler.

m. 2b5

m.+i 2b10

mehir (Ar.) : Evlenirken erkek tarafından kadına verilen nikah bedeli.

m. 70b6

m.+den 70b12

melâike (Ar.) : Melekler.

m.+den 3a10

memât (Ar.) : Ölüm.

m. 35a2

m.+a 3b12

menber (Ar.) : Minber, camilerde hatibin çıkıp hutbe okuduğu yer.

m. 48a4

m.+e 48a6

menberiyye : Miras hukukunda avl mes'elelerinden bir meseledir. Burada mesele, içinde sekizde bir ve altıda bir bulunduğu zaman payda 24'ten 27'ye avl eder. Buna minberiyye denir. Sebebi ise; bu mesele Hz. Ali'ye minberde iken sorulmuş ve cevabı orada verilmesindedir. Ayrıca **bk.** 'avl maddesine.

m. 47a6, 47a6, 48a3

men' (Ar.) : Yasak etmeme, önleme.

m. it-15a11, 29a3, 29b12, 29b13, 30a1, 30a2, 30a3, 30a5, 30a5, 30a7, 32a13, 40b3, 41b10, 41b11, 41b13

m. olun- 8a8, 8a10, 40a13, 40b11, 41a4,

mensüb (Ar.) : Bir şeyle ilgisi bulunan, ilişkili.

m. 35a5, 35a6, 35a7

m.+dur 35a5

menşe' (Ar.) : Esas, kök, bir şeyin çıktığı yer.

m. 2b4, 8b13

men yureddu 'aleyh : Feraizde reddiye faslında ele alınan bir meseledir ki; belirlenmiş hisselerden arta kalan terekeyi kendilerince redd olunan varislerdir. **bk.** Reddiye.

m. 17a7, 17a8, 17a10, 17a11, 72a5, 72b1, 72b3, 72b5, 72b11, 73a6, 73b1, 73b7, 74a5, 74a6, 74a7, 74a8, 75a11, 74b4, 74b5, 74b6, 74b10, 74b10, 74b11, 75a3, 75a4, 75a10, 75b5, 75b6, 75b6, 75b8, 75b10, 75b11, 75b4, 75b13, 76a2, 76a4, 76a6, 76a11, 76a13, 76b11, 76b7, 76b8, 76b12, 76b13, 77a3, 77a4, 77a12, 77b1, 77b12, 77b13, 78a1, 78a4, 78a8, 78a13, 78b1, 78b2, 78b12, 79a2, 79a7, 79a8, 79b2, 79b3, 79b6, 79b7, 90b8, 90b11, 90b13, 91a2, 91a4,

m.+de 78a1

men lā yureddu 'aleyhi : Feraizde reddiye faslında ele alınan bir meseledir ki;

kendilerine red yapılmayan varislerdir ve karı kocadan ibarettir.

m.+17a9, 17a10, 72a6, 72b2, 72b4, 72b12, 73a5, 73a7, 73b1, 73b7, 74a5, 74a8, 74b5, 74b11, 74b13, 75a1, 75a3, 75a10, 75a12, 75b5, 75b7, 75b8, 76b8, 75b11, 75b12, 76a2, 76a4, 77a5, 76a7, 76a11, 76b1, 76b5, 76b10, 77a1, 77a2, 77a12, 77a13, 77b11, 77b12, 78a1, 78a2, 78a3, 78a7, 78b2, 78b10, 78b11, 78b12, 79a1, 79a6, 79a13, 79b1, 79b4, 79b5, 79b8, 90b7, 90b9, 90b12, 91a1, 91a5

m.+den 76b10

m.+dendür 143a9

m.+yile 79a13

menzile (Ar.) : Derece, rütbe.

m.+ sine 68a9

mer'e (Ar.) : Bayan, hanım.

m. 36a11

m.+nüñ 36a8, 36a12, 36b7, 36b12

m.+ye 137a9

merhūn (Ar.) : Rehin alınmış.

m. 4b1

mertebe (Ar.) : Derece, basamak.

m.+de 7b11

m.+sin 1b4

meşelā (Ar.) : Örneğin, şunun gibi.

m. 9a6, 9a7, 9a9, 9b13, 10a13, 28b8, 28b11, 29b12, 30a13, 30a4, 30a6, 31a1, 31b6, 32b13, 34a3, 35b11, 42a13, 43b5, 45a1, 45b11, 45b2, 45b5, 46a12,

46a3, 46b9, 47b3, 48b9, 49a9, 49b10, 49b13, 50a6, 50b8, 51a5, 51a9, 52a1, 52b11, 55b12, 56b11, 57b9, 59a7, 61a9, 62b3, 63a3, 63b5, 64b10, 65b12, 65b8, 67a5, 67b7, 68a10, 68b5, 69a10, 69a6, 70b2, 72a7, 72a9, 73a1, 73a11, 73b12, 73b4, 74b7, 75a13, 76a3, 76b2, 78b4, 79b5, 80a2, 82a1, 83b5, 84a1, 84a11, 87b9, 88b10, 90b2, 92a7, 93a5, 98a10, 98a2, 98b4, 99b7, 112b1, 114a4, 115a7, 116a12, 118a1, 11b5, 120b1, 120b12, 121a10, 121a3, 121b13, 123a3, 125a8, 128a10, 128b9, 130b1, 130b13, 133b12, 141b1

meşâ'il (Ar.) : Meseleler.
m. 141a1

mes'ele : Mirasın, varisler arasında, hisselerine göre paylaşılması demektir.

m. 16b11, 17a12, 17a3, 17a5, 17a6, 17b12, 18b11, 19b3, 21a1, 22a13, 22b13, 23b4, 27b10, 27b13, 28a2, 28a5, 38b8, 39a11, 43b13, 43b4, 43b8, 44a1, 44a2, 44b3, 45a1, 45a12, 45a3, 45a5, 45a8, 45b12, 45b13, 45b3, 45b8, 46a6, 46a9, 46b1, 46b11, 46b6, 47a4, 47a6, 47a6, 47a9, 47b12, 47b7, 48a4, 48a6, 52a3, 52b10, 52b12, 53a11, 54a2, 54a5, 54b5, 54b9, 56a1, 56a10, 56b13, 57b1, 57b12, 58b4, 59a10, 60a13, 61a12, 62a8, 63a3, 64a6, 64b10, 65a5, 66b5, 66b9, 67a10, 67a2, 67a4, 67a6, 70b13, 72a10, 72a12, 72a13, 72a7, 72a8, 72b5, 73a10, 73a12, 73a2, 73a8, 73b2, 73b3, 73b5, 73b7, 73b10, 74a3, 74a4, 74a9, 74b4, 74b8, 74b9, 74b12, 75b2, 75b4, 76b3, 77b7, 77b10, 77b9, 78a2, 78b6, 78b8,

78b9, 83b11, 83b6, 83b6, 83b7, 84a12, 84a3, 85a1, 85a9, 85b10, 86a5, 86b5, 86b7, 87a7, 87b10, 88a4, 86a1, 89b11, 90a12, 90b2, 90b4, 90b6, 90b9, 91a10, 91a8, 91b7, 92b5, 93a9, 93b2, 93b2, 102a5, 103a7, 104b9, 107a1, 113a7, 119a5, 125b1, 126b3, 126b7, 129b13, 12b3, 130a12, 130a7, 130b2, 130b4, 130b6, 134b11, 134b12, 135a1, 136a1, 136a10, 136a12, 136a2, 136a6, 136b6, 141a10, 141a2, 141a3, 141a5, 141a6, 141b10, 141b5, 141b6, 142b2, 130a12, 135a7, 135a8, 137b11, 138a8, 138a9, 142b3, 142b4, 142b4, 142b7, 142b8

m.+de 12a9, 17a1, 17a10, 17a12, 17b9, 18a2, 18a7, 18a9, 18a12, 18b12, 19a13, 19b6, 19b7, 19b11, 19b13, 20a2, 21b5, 22a12, 22b12, 23a3, 23a4, 23a9, 27b11, 28a3, 38b9, 39b2, 39b4, 39b6, 43a2, 43b2, 43b8, 45a1, 45a4, 45a6, 45b10, 45b6, 46a11, 46a13, 46a2, 46a5, 46b10, 46b6, 47a7, 47b4, 52a2, 53b2, 54a3, 54b13, 54b6, 55a1, 55a11, 55a6, 55a8, 55b13, 55b5, 56b12, 57b11, 58b1, 59a9, 60a1, 60b7, 61a11, 62b12, 62b3, 63b11, 64a10, 64a4, 64a7, 66b10, 66b11, 66b5, 67a3, 67b10, 67b5, 70b3, 70b4, 71a2, 72a10, 72a5, 72b11, 72b13, 72b4, 73a10, 73a2, 73a6, 73b1, 73b10, 73b13, 73b3, 73b6, 74a7, 74b11, 74b4, 75a1, 75b5, 76b5, 77b13, 77b6, 78b12, 78b5, 82a5, 82b9, 83a3, 83a6, 84b10, 85a9, 86a4, 86b10, 86b11, 87a11, 87b6, 87b7, 88a2, 90b3, 91a9, 91b7, 92b10, 92b5, 101a10, 102a12, 103b6, 104a5, 114a11, 119b5, 130b1, 135a7, 135a9, 135a10, 136a11, 136a3, 136a7, 141b4, 141b7, 142a3, 142b9, 142b9

m.+dedür 27b10
 m.+deki 53b7, 60b12
 m.+den 60b1, 60b3, 87b1
 m.+leri 75a5
 m.+nüñ 59a7, 66b12, 67b11,
 67b6, 67b8, 76b2, 89b10, 91a1, 100a2,
 110a6, 111a9, 118a10, 118b7, 125b3,
 126b11, 130a1, 130a11, 135a3, 136b3,
 136b4, 136b4, 141a9, 142b2,
 m.+si 75a10, 75a12, 75a4, 75b10,
 76a12, 76b10, 76b13, 76b9, 77a5, 78b2,
 79a8, 89a10, 89a8, 91a2
 m.+sin 75a2, 75b8, 76b7, 78a4,
 78a5, 79a3, 79a3, 90b11
 m.+sinde 76a2, 76a4, 76a6, 77a2,
 77a4, 79b1, 79b3, 79b5, 79b7, 91a2,
 91a4
 m.+sinden 75a3, 76a11, 76b8,
 79a7
 m.+sine 75b12, 78a8, 78b1, 79a7,
 79b6, 90b13
 m.+sinüñ 75b13, 76a1, 76a5,
 76b11, 77a3, 77a11, 77b1, 78b2, 79b2
 m.+ye 17b10, 17b9, 19b2, 21a13,
 21b2, 22b11, 22b12, 39a10, 40a9, 48a3,
 51b3, 52b9, 53a7, 53a9, 54b5, 54b7,
 55b12, 56b10, 57a11, 57a12, 57b9,
 58b1, 58b2, 59a6, 60a10, 61a9, 62a6,
 63a1, 75a13, 80b2, 82b6, 84a4, 84b8,
 86b4, 87a6, 88a8, 92b9, 102a11, 103b5,
 104a4, 105a7, 113a13, 119b4, 126a4,
 126b10, 141b13
 m.+yi 17a12, 67a1, 70a7, 72b6,
 72b12, 72b13, 73a9, 75b6, 78a5, 78b13,
 79b12, 90b8, 138b8
 m.+yile 67b4

mes'eleteyn (Ar.) : İki mesele.
 m. 74b12, 75b7, 78a2, 78b13

mesā'il (Ar.) : Meseleler.
 m. 1b9, 42b7, 134b11,
 m.+i 48b5, 51b9, 72a5

mesmū' (Ar.) : İşitilmiş, haber
 alınmış.
 m. 95a7

meşāyih (Ar.) : Şeyhler, hocalar.
 m. 123b13, 139b5, 140a2
 m.+dan 132a8

meşhūr (Ar.) : Şöhretli, ün
 almış.
 m. 143a8
 m.+dur 139b6
 m.+ıdur 112a2
 m. ol- 131b7,

meşkūk (Ar.) : Şüpheli.
 m.+dur 128b12

metrūk (Ar.) : Terk edilmiş,
 bırakılmış.
 m.+dur 97b10

mevcūd (Ar.) : Var olan,
 bulunan.
 m. 132b2,
 m. ol- 12b10, 29a7, 29a11,
 29a13, 29b2, 29b2, 133b3, 140a8,
 140b4, 145b10
 m.+uñ 3a1

mevkūf : Miras hukukunda, bir zaman
 için bekletilen/alıkonulan mal. terekeyi
 dağıtmak için bekletme hali.

m. 17b7, 19a13, 19a13, 19a7, 19a8, 19a9, 21a10, 21a10, 21a6, 21a6, 21a7, 21a7, 22b5, 22b6, 22b6, 22b9, 22b9, 31b8, 39a1, 39a1, 39a2, 39a2, 39a5, 39a6, 53a4, 53a5, 54b2, 54b3, 56a7, 56a7, 57a10, 57a4, 57a4, 57a6, 57a6, 57a8, 58a11, 58a11, 58a12, 58a4, 58a4, 58a6, 58a6, 58a7, 58a8, 58a9, 59b10, 59b13, 59b13, 59b4, 59b5, 59b6, 59b7, 59b8, 59b8, 59b9, 60a1, 61b11, 61b11, 61b12, 61b3, 61b5, 61b5, 61b7, 61b7, 61b8, 61b8, 80a10, 80a10, 80a3, 80a3, 80a5, 80a5, 80a6, 80a6, 80a9, 86b3, 86b3, 86b3, 92b9, 92b9, 102a10, 102a10, 102a11, 103a12, 103b3, 103b3, 105a6, 105a6, 105b4, 107a10, 107a10, 107b6, 108b6, 113a13, 113a13, 119b3, 119a13, 119b3, 125b10, 125b9, 126a1, 126a3, 126a3, 126b4, 126b4, 126b8, 126b8, 132a13, 132a6, 132b10, 132b13, 132b4, 1333a1, 135b10, 135b5, 135b7, 137a10, 137a11, 137a13, 138a1, 138a4, 138b10, 138b11, 138b6, 140a7, 140b1, 140b2, 140b5, 140b8, 141a13, 142b1, 142b11, 142b6, 143a1, 143a1, 143a6, 143a7

m.+a 140b9, 39a4

m.+dur 140a13, 31b6, 31b6, 31b7, 48b6

m.+ile 56b8, 58a9, 126a1

mevķūfe (Ar.) : *bk.* mevkuf.

m. 39a4, 56b8, 103b4, 126a2

m.+yile 57a8

mevlā (1) : *bk.* mevlā-yı müvālāt.

m.+m 7b2

mevlā (2) (Ar.) : Sahip, efendi.

m. 35a3

m.+sı 37a1

m.+sına 36b5, 36b13

m.+sınuñ 36b3

mevlā-yı müvālāt : Miras hukukunda sözleşme dolayısıyla meydana gelen vela demektir ki, aralarında yardımlaşma olması münasebetiyle bu isim kullanılmıştır.

m. 7b1, 7b7 m. 7b7

m.+a 7b1

m.+dur 6a10

mevlā-yı 'itāķa : Miras hukukunda azad edilen kölenin eski sahibi veya köleyi azad eden kimsedir.

m. 34b10

mevt (Ar.) : Ölüm.

m. 88b3, 133b1

m.+de 36a5, 134a1, 134a10, 134a8,

m.+den 133b6, 88b3

m.+e 142b1

m.+i 142a10, 143a5, 144b8, 146a3

m.+inden 145b10, 146a1

m.+ine 139a11, 139b13, 140a8, 140b3, 140b4

m.+üñ 139b10

meyl (Ar.) : Eğilme, eğiklik, akıntı.

m. it- 44a12

meyyit (Ar.) : Ölmüş.

m. 4b9, 8a4, 8a4, 8a7, 12a10, 13a2, 15b2, 68a10, 68a12, 72a7, 89a10, 89a11, 89b2, 89b7, 90a5, 90a5, 95b2,

97a10, 97a11, 97a13, 97b1, 102a1, 103a2, 104b6, 106b11, 113b13, 115a7, 120a1, 120b1, 141b3, 145a1, 145a13

m.+den 4a13, 34a10, 133a12, 133a9, 133b5, 134a1, 134a11, 134a6, 134a7, 13a1, 145a13

m.+e 112a11, 112b8, 113b9, 114a2, 114a9, 114b3, 114b4, 114b6, 115a1, 116a6, 117a1, 118a12, 11b3, 11b4, 122b13, 122b2, 122b7, 124a10, 126a7, 126a8, 12a8, 12b7, 12b8, 12b9, 24a3, 28b6, 28b7, 29a11, 29a6, 30a12, 30b11, 31a1, 31a12, 31b4, 32a12, 32a13, 33b8, 37b3, 37b7, 41a13, 41b2, 41b9, 5a1, 5a6, 5a6, 7a10, 95a13, 95b4, 95b5, 97a8, 98a10, 98a11, 98a3

m.+i 89a8, 89b13, 90a3

m.+lerüñ 89a2, 145b4

m.+üñ 12b1, 13a2, 13b12, 13b5, 13b9, 14a11, 14a6, 14a7, 14b10, 14b11, 15a1, 15a10, 15a9, 16a13, 23b12, 26b7, 27a6, 27b4, 32a3, 32a4, 32a5, 32a6, 33b8, 37b7, 4a11, 4b5, 4b7, 5a2, 5b4, 68a10, 6a8, 7b10, 7b11, 95b8, 96a10, 96a9, 98b4, 109b11, 114a4, 120a11, 124b6, 127a10, 127a5, 127a6, 127a11, 127b10, 133b12, 133b13, 134a3, 140b11,

mezheb (Ar.) : Tutulan yol, bir dinin görüş, yorum ve anlayış ayrılıkları sebebiyle ortaya çıkan kollarından her biri.

m.+i 88a11, 100b4

m.+inde 100b5, 100b7

m.+nden idi 87a13

m.+ine 87a9, 88a12

m.+inüñ 100b5

m.+ler 112a9

m.+leri 127a3

mezkür (Ar.) : Adı geçmiş, anılmış.

m. 41a9

m.+de 64a6, 69a6, 73a8, 80a2, 82a1, 129a6

m.+dur 6a7

m.+e 140b3, 42b6, 42b9

mezküre (Ar.) : Mezkur'un müennesi.

bk. mezkür

m.+de 76a3, 79b5

mı / mi : Soru edatı, sonuna getirildiği cümleye veya kelimeye soru anlamı verir.

m. 17a7, 17a8, 17a8, 17a8, 72b1, 72b1, 72b3, 72b3, 74a5, 74a5, 74a6, 74a6, 77b11, 77b11, 77b12, 77b12, 78b10, 78b10, 78b11, 78b11

miğdār (Ar.) : Parça, kısım, bölük.

m. 71b2

m.+dur 139a10

m.+ı 49a3, 49b5, 49b7, 50a6, 50b2, 50b3, 71b3, 7a5, 99a12, 139b10, 140a2,

m.+iñ 65a2

milk (Ar.) : Birinin tasarrufu altında bulunan şey, mülk.

m.+üñ 4a1

mīrās (Ar.) : Birine, ölen bir yakınından kalan mal mülk, para veya servet, kalıt, bırakıt, tereke.

m. 8b6, 10a3, 27a10, 35a7, 35a8, 94a6, 97b9, 100b4,

m. yi- 5b11, 7b3, 7b13, 8b2, 8b9, 8b10, 8b12, 8b12, 9a2, 9a3, 9a10, 9a10, 9a11, 9b2, 9b3, 10a6, 12a10, 12a10, 12b4, 12b10, 13a1,15a1, 15a5, 15a11, 25a8, 25a6, 26a10, 26b1, 27b5, 28b5, 29a5, 29a6, 29a7, 29a8, 29a9, 29a11, 29b7, 29b10, 30a3, 30a4, 30a7, 30a9, 33a3, 33a4, 35b2, 35b8, 35b10, 35b11, 37a11, 37a12, 41b1, 41b2, 41b5, 42a5, 42a6, 42b1, 80b11, 81a1, 81a3, 88b4, 93b7, 93b13, 94a2, 94a13, 94b2, 94b5, 94b6, 95a4, 112a9, 112a11, 113b9, 114a2, 128a1, 131a7, 133a12, 133a13, 133a13, 133b4, 133b5, 134a1, 134a4, 134b1, 134b2, 134b4, 134b6, 134b7, 135a11, 139a7, 140b1, 140b6, 140b11, 144a7, 144a9, 144b6, 144b6, 145a13, 145b4, 145b5, 145b5, 145b6, 145b7, 145b8, 145b10, 145b12, 145b13,146a2, 146a3, 146a6, 146a7, 146a8

m.+a 116a6, 120b12, 122b2, 123b3, 8b8, 98a10

m.+da 144b5

m.+dañ 29a3, 40a13, 40a13, 40b1, 41a4, 70a4

m.+ı 94a10, 99b3

m.+ın 36a2, 94b11

m. ol- 88b10,

m.+uñ 9a4, 9a8, 9a13

mişāl (Ar.) : Örnek.
m. 129a6,
m.+i 30a5, 38b1, 110a6,

mişilli (Ar.+Tür.) : Benzer olarak.
m. 44b10

misk (Ar.) : Asya'nın yüksek dağlarında yaşayan bir tür erkek ceylanın

karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde.
m. 3b7

mişl (Ar.) : Kat, benzer.
m. 53b10, 55a12,55a12
m.+i 18a11, 20a4, 21b11, 24a3, 53b11, 55a10, 55a12, 55b3, 55b5, 57a10,56b9
m.+in 49a7
m.+e 55b2, 55b3, 55b6

mu' ayyen (Ar.) : Belli, belirli.
m.+den 4a5
m.+dür 41b3

mu' ayyene (Ar.) : Mu' ayyen kelimesinin müennesi, *bk.* mu' ayyen.
m. 6a3, 10a9

mu' ālece (Ar.) :ilaç kullanma.
m.+yile 52b1

mu' āvenet (Ar.) : Yardım, yardım etme.
m. 10a3

Mu' āveye (Ar.) : Hz. Muaviye. VII. asırda Mekke'de doğmuştur. Hz. Peygamber'in kayın biraderi ve vahiy katibidir.
m. 9a12

mu' aḥḥar (Ar.) :tehir edilmiş, sonraya, geriye bırakılmış.
m. ol- 7a10

mufaṣṣala (Ar.) : Ayrıntılı.
m. 127a5

muḥakkaḳ (Ar.) : Gerçek, doğru.
m. ol- 134a2

muḥālefet (Ar.) : Bir tutuma, bir görüşe, bir davranışa karşı olma durumu, aykırılık.

m. it- 37b7, 99b4
m.+süzün 144a5

Muḥammed (Ar.) : Hz. Muhammed (s.a.v).

m. 3a11, 3a12, 3b8,
m.+in 3b3
m.+ün 3a12

Muḥammed (Ar.) : *bk.* İmām Muḥammed.

M. 130a8
M.+den 132b3, 132b7

Muḥammed bin Ḥasan (Ar.) : *bk.* İmām Muḥammed

M.100b11, 112a1,
M.+dan 96b5, 97a7

Muḥammed bin Ḥasanı Şeybān (Ar.): *bk.* İmām Muḥammed

M. 110a1

Muḥammed bin Seleme (Ar.):

Muḥammed bin Seleme.
M. 140a1

muḥtāc (Ar.) : Bir şeye gereksinim duyan.

m. 8a1, 52a13
m.+dur 8a2, 8a3

m. ol- 4b9, 7b12, 45a3, 45a5, 45a7, 45a9, 48b5, 51b10, 56b4, 122a13, 142a7

muḥālif (Ar.) : Bir tutuma, bir görüşe, bir davranışa karşı olan.

m. ol- 95a7
m.+dür 94b13

muḥtār (Ar.) : Seçilmiş.

m.+dur 145a13

muḥtaşş (Ar.) : bir kimseye ve şeye mahsus olan.

m. 120b3
m.+dur 4a2, 25b4

muḥtelif (Ar.) : Birbirine uymayan, zıt.

m. 10a6,
m.+inden 9b9
m.+inün 49a2
m.+ise10a6
m. ol- 9a9, 9b1, 9b5, 9b11, 10a5, 99a3, 99b2, 100b4, 115a2, 115b3, 121b4, 124a11, 124b8, 127b5, 139a9, 139b1

muḥtelife (Ar.) : Muhtelif'in müennesi.

bk. muḥtelif
m. 100b12

muḥteliṭ (Ar.) : Karışık, karma.

m. ol- 44a3, 44a4, 44a4, 44a5, 44a5, 44a6, 44a6, 44a8, 46b2, 47a10, 47b13, 52a4, 54a6, 56a2, 57b13, 59a12, 75b2, 81a7, 81a8, 81a8, 83b1, 83b1, 85a2, 121a8

muḳaddem (Ar.) : Önce gelen, önceki.

m.+dür 118a11, 31a12, 4b3, 6b1, 7a12, 97a13, 97b6, 97b8, 98a7

m. ol- 5a5, 5a7, 5a13, 6a4, 97b1, 97b2

muḳadder (Ar.) : Takdir olunmuş.

m. ol- 10b4, 10b4, 10b6, 10b7

m.+den 4a4

muḳaddere (Ar.) : Mukadder'in müennesi. *bk.* muḳadder .

m. 10a9

m.+i 11a4

muḳarrun lehu bi'n-neseb 'ale'l- ğayr : Miras hukukunda nesebce başkasına karabeti iddia edilerek mirasa hakkı bulunduğu ikrar olunan kimse.

m.+a 7b9

m.+dur 6a10

muḳarrun lehu mechūlu'n-neseb :

Miras hukukunda doğduğu yerde babası

bilinmeyen kimsenin lehine ikrar

olunmuş.

m.+ 7b10

mūṣā lehu bimā zāde 'ale's-sūlüṣi :

Miras hukukunda, kendisine 1/3 den ziyadesine bir şey vasiyet olunan.

m. dür 6a11

muḳābil (Ar.) : Bir şeye karşılık olarak yapılan, bir şeyin karşılığı olan.

m. ol- 2b10, 3b13

muḳārenet (Ar.) : Yaklaşma, uygunluk.

m. 24a11

m.+dür 34a10

muḳārin (Ar.) : Bitişik, ulaşmış.

m. kıl- 2b8

muḳāseme (Ar.) : Paylaşma, bölüşme.

m. 82a5, 83a7, 83b3, 83b4

m.+de 81a6

m.+den 83a8, 84a10, 85b1

m.+dür 82a4

m.+i 80b8, 81a13

m.+yile 83a4, 83b10, 83b9, 84a7, 84b1, 85a11, 87b12

murād (Ar.) : Maksat, istek.

m. 2a10, 2a12, 5a4, 13a5, 24a8,

25b7, 34a10, 34a11, 34a12, 35a13, 40b9,

70a3, 116b8, 122b5, 122b6, 143a8

m. ol- 3a4

Mūsā (Ar.) : Hz. Musa.

M. 3b2

muṣālaḫa (Ar.) : barışma, uzlaşma.

m. it- 70a3, 70a6

m. ol- 70a10

muṣannif (Ar.) : Müellif, düzenleyici.

m. 2a5, 2b8, 3a5, 3b6, 3b8, 4b11,

8b3, 11a4, 14a3, 25b8, 31a9, 34b8,

35a11, 37a8, 40b12, 43a7, 44b8, 51b8,

64b2, 66a11, 68a6, 71a6, 88b4, 88b8,

89a7, 96b9, 124b13, 130b10

m.+üñ 34b2, 120b4

muṭābīḳ (Ar.) : Uyan, uygun.
m. 88a13

mu‘ tāḍ (Ar.) : Alışılmış.
m. 132b11

muṭahhar (Ar.) : Temizlenmiş.
m.+ına 1b6

mu‘ tayāt (Ar.) : Verilmişler, verilenler.
m.+ı 40a2

mu‘taḳ-ü’l-ba‘z (Ar.): Kısmen azad edilmiş kul veya köle.
m. 8b8

mu‘ teber (Ar.) : İnanılır, güvenilir.
m. 134b3, 134b5,
m.+de 139b11
m.+dür 124b12, 127a2, 127a2,
139a12, 98b2
m. ol- 58b12, 100a11, 124b13,
126b2, 127b9, 139a12, 139a13

Mu‘ tezilī (Ar.) : Kaderi inkar edip ‘kul ettiklerinin yarartıcısıdır’ diyen ve Allah sıfatlarını kadim saymakta ehl-i sünnetten ayrılan ve Vasıl bin Atā yolunda olan kimser.
M. 2b3

mu‘ tiḳ (Ar.) : Köle azat eden.
m.+i 36b12
m.+i -yidi 37a2
m.+uñ 12b3, 12b4

muṭlaḳ (Ar.) : Yalnız, tek, kayıtsız şartsız.

m. 11b10, 11b12, 34a12

muṭlaḳa (Ar.) : Her halde, ne olursa olsun.
m. 40a12, 71a8, 93b8

mutaşavvar (Ar.) : Düşünce.
m. 116b7, 116b10, 125a1

muvāfaḳa : Miras hukukunda iki sayıdan birinin diğerine kalansız bölünmeyip, her iki sayının üçüncü bir sayı ile kalansız bölünebilmeleri halidir.

m. 17b3, 19a4, 19a11, 22b6, 40a3, 50a13, 52a8, 52b8, 53a4, 54b2, 55b11, 57a4, 57a9, 58a10, 58b13, 59b6, 59b12, 59b3, 60a2, 60a5, 60a8, 61b4, 61b6, 64b6, 65b6, 65b10, 66a13, 66b13, 66b9, 67a3, 68b2, 69a5, 75a11, 75b12, 76a12, 78a9, 80a11, 80a13, 89b4, 90a7, 92a3, 105a6, 107a10, 125b9, 126b3, 136b4

m.+dur 68b1

muvāfaḳat : Miras hukukunda, iki sayı arasında tedahül ve tevafuk hesaplamalarının olduğu meseledir. **bk.** tedāhül ve tevāfuḳ.

m. 50b5

muvāfiḳ (Ar.) : Uygun, yerinde.
m. 50b4, 50b5, 50b6, 51a6, 59a2, 59a3, 59a4, 61a6, 90a2, 94b12, 135a1, 135a8, 141a11, 141a6,

muvāfiḳān-ı bi’l-cüz’ : Miras hukukunda bir parçada uygun olanlar.

m.+i 50b6

muvâfıqlıĝ (Ar. Tür): Uygunluk.
m.+ıla 53a8

mużâf (Ar.) : Baĝlanmış, baĝlı.
m. kı1- 3a5

mübâlaĝa (Ar.) : Abartma.
m. 2b13

mübâyene : Miras hukukunda iki sayının 1'den başka ortak bölenleri olmaması halidir, ayrılık durumu.

m. 17b4, 19a11, 19a4, 21a11, 39a7, 50a13, 50b5, 52a8, 55b11, 57a9, 58a11, 59b3, 59b12, 64b7, 66a12, 66b10, 66b13, 67b5, 68b1, 69a6, 69a8, 76a12, 76b11, 78a9, 89b8, 90a6
m.+yile 56a8

mübâyın (Ar.) : Zıt. *krş.*
mübâyene.

m. 17b6, 19a7, 19a8, 19b1, 21a11, 21a5, 21a7, 22b5, 38b13, 39a2, 39a6, 56a7, 57a5, 58a4, 58a5, 58a7, 59a5, 59b4, 59b8, 61a5dörd.üñcisi, 61b12, 61b3, 61b8, 62a1, 62a3, 64b12, 76b9, 79a8, 80a3, 80a4, 80a6, 86b2, 90a1, 90b13, 92b9, 93a1, 103b3, 103b4, 104a3, 107b6, 108b6, 113a12, 119a13, 119b2, 126a3, 126b8, 135a10, 135a2, 135a7, 141a12, 141a7,
m.+dür 102a9, 105b4, 111b5, 126a1, 141b12
m.+i 59b9

mübtedâ (Ar.) : Baş, başlangıç.
m.+y1 50a4

mücerred (Ar.) : Soyut.

m. 128b12

müctehid (Ar.) : Bir konuda ayet ve hadislere dayanarak yargıya varan, karar veren din düşünürü.
m. 5b5

müdâhale : Miras hukukunda iki sayıdan büyük olanın küçük olana kalansız bölünebilmesi durumudur.

m. 19a11, 57a9, 58a10, 58a12, 58a13, 59b12

müdâhil : *bk.* müdâhale.
m. 22b10, 22b11, 57b8, 126b9,

müddet (Ar.) : Zaman, vakit.
m. 134a3, 139a10, 139a8, 139a9, 139b4

m.+den 140a7

m.+i 131a11, 131b12, 133a9, 133b2, 133b4, 133b5, 140b3

m.+ün 140a2

müdebber (Ar.) : Hukukta, özgürlüğü efendisinin ölümüne baĝlı bulunan köle.

m. 8b7, 35b6, 35b7, 35b7, 36a10, 36a10, 36a3, 36a3, 36a7, 36a8,

m.+i 36a11

m.+inün 36a5, 36a8, 36a11

m.+ün 36a8

mü'enneş (Ar.) : Dişi, bayan.

m. 12a8, 28b9, 95b2, 95b4, 99a9, 128a2, 130a9, 130b3, 134b13, 136a10, 136a6, 136b13, 13b2, 13b3, 24a3, 28b8, 31b10, 31b4, 34a8, 34a9, 95b10, 99a11, 99a12, 99a7, 99a8, 99b11, 99b13, 99b2,

114b11, 115a2, 115a5, 117a2, 121a3, 121a8, 128a2, 128a5, 128a7, 128b11, 129a1

m.+de 128b2

m.+dür 117a4, 34a8

m.+e 15a8, 99b9, 100b1, 100b6, 100b7, 101a4, 115b13, 117a6, 121a12

m.+i 13a13, 99a8

m.+ler 101a2, 101a5, 34a1, 34a4, 35b8

m.+lerden 33a13

m.+lere 35b1, 35b3

m.+leri 131b7

m.+likde 117a8

m.+ün 31b10

mü'enneslik (Ar.Tür.): Dişillik.

m. 110a3, 114b5, 117a9

m.+de 99a3

m.+ile 100b4, 101a1, 129a2

müfessir (Ar.) : Kısa ve anlaşılması güç bir metni açıklayan, açıklığa kavuşturan.

m. 13a6

müfârekat (Ar.) : Ayrılık.

m. ol- 144b5, 144b7

mükedder (Ar.) : Bulanık.

m. ol- 87b4

mükâteb : Miras hukukunda özgürlüğü şarta bağlanmış köle.

m. 8b7, 36a2

mükâtibe : Miras hukukunda kölesini kitabete kesmiş olan mevla. **bk.** kitâbet ve mevlâ.

m.+nün 36a2

mümâşeile : Miras hukukunda iki sayının birbirine eşit olması halidir.

m. 19a11, 48b1, 55b10, 57a9, 58a10, 59b12, 62b4, 63b5, 64b6, 65b8, 67a1

m.+de 63a3, 64b10, 65a6, 67b4, 67b7

m. ol- 56b8

mümâşil : Miras hukukunda iki sayının birbirine eşit, denk olma durumu. **bk.** mümâşeile.

m. 57a10, 119b4

mümkün (Ar.) : Mümkün, olabilir.

m. 18b7, 102a4, 102a4, 102b7, 103a5, 103a10, 103b1, 104b8, 104b13, 105a4, 106b13, 111a2, 142a4

m.+dür 102a8, 97b12

m. ol- 101a8, 142a2,

mümtedd (Ar.) : Uzayan, uzanan, süren.

m. ol- 2a11

mümteni' (Ar.) : Sakınılan, çekinilen.

m. ol- 97b11

mümtâz (Ar.) : Ayrı tutulmuş, imtiyazlı.

m. ol- 35a2

münevver (Ar.) : Nurlu, aydınlık.

m.+iñe 1b6

münfehim (Ar.) : Anlaşılan, kavranılan.

m. ol- 34a4

münferid (Ar.) : Kendi başına.
m. ol- 93b10

münāfaẓa (Ar.) : şüpheleri gidermek.
m.+lar 2b7

münāfi (Ar.) : Aykırı.
m. 2a7

münāşafa (Ar.) : Yarı yarıya bölüşme.
m. ol- 83b8

münāsebet (Ar.) : Uygunluk, ilişik.
m. 4a5, 44b7, 48a6
m.+i 44a13
m.+ile 48a7, 87b5

münāsebāt-ı a'dād : Miras hesaplamalarında sayıların durumuna göre yapılan işlemlerdir ki, bunlar tebayün, tedahül, temasül ve tevafuk'dur. **bk.** mümāşeale, müdāhele, muvāfaẓa ve mübāyene.
m.+ı 48a12

münāsaẓa : Miras hukukunda ölen kimsenin terikesi henüz taksim edilmeden mirasçılardan birinin veya bir kaçının daha ölüp, o terekedeki hisselerin kendi mirasçılarına intikal etmesi demektir.
m. 88b1, 89a3
m.+da 89a8
m.+nuñ 88b1, 88b8, 93b4

münāza'a (Ar.) : Çekişme, kavga.
m.+nuñ 129b8, 129b10
m.+yıla 129a1, 129a2

münhaşır (Ar.) : Mahsus, özel.
m. ol- 48a12
m.+dur 128b2

münkaşım (Ar.) : Bölünmüş.
m. ol- 49a5, 51b13, 142a7

münkaṭı' (Ar.) : Kesilmiş, kesilen.
m. ol- 9b13, 139a6

münkesir (Ar.) : Küsürlü.
m. ol- 79b11

müntakıl (Ar.) : intikal eden, geçen, miras kalmış.
m. ol- 127a7, 127a8, 127a10, 127a13, 127a13, 127b11

mürekkab (Ar.) : iki veya daha çok şeyin birleşmesinden meydana gelen.
m. 64b10
m.+dür 63a10, 66a9
m. ol- 49a13

mürşid (Ar.) : Doğru yolu gösteren kimse, kılavuz.
m. 1b7

mürted (Ar.) : Müslümanlığı bırakıp başka bir dine geçmiş olan.
m. 143b2, 143b3, 143b6, 143b9, 143b13, 144a1, 144a2, 144a7, 144a8, 144a8, 144b7, 144b7, 144b11, 145a2
m.+de 36a4
m.+üñ 143b2, 144a1

mürtehin (Ar.) : Rehin olarak alan kişi.
m.+üñ 4b2

müstaḥikḳ (Ar.) : Hak kazanmış.
m. ol- 129a11

müstaḳīm (Ar.) : Doğru, uygun.
m. 52a9, 52a11, 52a12, 52a12,
53b9, 54a12, 54a13, 56a5
m. ol- 52a10, 77b2

mütteḥḥid (Ar.) : Birleşmiş, birlik
olmuş.
m. 122b8,
m. ol- 114b6, 115b9, 115b10,
121a7, 121b10, 122a5,
m. ise 123a7

müsāmaḥa (Ar.) : Göz yumma, hoşgörü.
m. it- 44b9

müsāvi (Ar.) : Eşit, denk.
m. ol- 48b8, 48b9, 114a3, 114b3

müslimān (Ar.) : İslam dininde olan.
m. 9a9, 9a11
m.+dan9a10, 9a10

müstaḥakḳ (Ar.) : Hak etmiş, hak eden.
m. 4a8, 135b7, 135b7, 135b8,
135b11,
m.+dur 2b10
m.+ı 10b10, 10b7, 71a13

müstaḥikḳ (Ar.) : Hak etmiş, hak
kazanmış.
m. 4a8, 10a8, 11a5, 11a5, 17a5,
27a12, 41b3, 41b6, 72a12, 73a4, 73a13,
73b6, 74a3, 75b3, 76b4, 77b9, 78b8,
90b6, 119a10, 120b3, 120b5, 128b12,
140b10, 140b10

m.+dür 41b4, 129a8, 129a9
m.+i 10b10, 10b12, 10b13, 10b9,
74b9

müstaḳīm (Ar.) : Eşit.
m. 17b5, 19a5, 21a4, 22b3, 53a2,
74b7, 75a4, 75a7, 77b3, 78b1, 79b11,
82b2, 82b3, 82b4, 85b4, 85b5, 85b6,
86a10, 86a11, 86b2, 88a8, 89a12, 89b3,
91a13, 91b1, 91b10, 91b13, 91b2, 91b5,
92b7, 111a12, 119b1, 134b3, 138b7,
138b8
m.+dür 78a10, 88a11

müstenid (Ar.) : Dayanan, yaslanan.
m.+dür 5b6

müslmān (Ar.) : *bk.* müslimān.
m. 8b1, 143b6, 143b9, 144a3,
144b12,
m.+iken 143b5, 143b8
m.+lar 8a12
m.+laruñ 144b4

müşebbih (Ar.) : Benzetme.
m. ol- 87a9

müşāreket (Ar.) : Ortaklık.
m. 34a10

müşkil (Ar.) : Güç, zor.
m. ol- 128b3

müşterek (Ar.) : Ortaklaşa
m.+dür 120b4, 14b1, 24a1, 25a10
m. ol- 13a10, 25a3, 34a9

müṭāla‘a (Ar.) : Okumak, düşünmek.
m. kı1- 2a4

mütebeddil (Ar.): Değişen, başka hale giren.

m. ol- 88b2

müte'allik (Ar.): İlişik.

m. ol- 4b2

m.+dur 3b12, 3b13

mütecezzî (Ar.) : Parça parça olan, ayrılan.

m. ol- 8b13, 9a2

m.+dür 9a1

mütehakıkk (Ar.) : Doğruluğu meydana çıkaran.

m. ol- 8b4, 8b5, 10a4, 24b6, 24b7

mütenāvil (Ar.) : Ulaşmak, nasiplenmek, alıp yemek.

m. 42a12

m.+dür 27a7

mütenāza'un fihi(Ar.) : Hakkında münazaa olunan, ihtilafı, davalı.

m.+dür 129b7

mütevāfikān -1 bi cüz'i (fer.): Bir parçada uygun olanlar.

m. 51a5

mütevāfikān-1 bi'l ħums (fer.) : Beş parçada uygun olanlar.

m. 50b11, 51a9

mütevāfikān-1 bi'r rub : Dört parçada uygun olanlar.

m. 49b12, 50b11

mütevāfikān -1 bi-nısf's sūdüs (fer.): On iki parçada uygun olanlar.

m. 51a12

mütevāfikān -1 bi cüz'in min eħad 'aşere (fer.): On bir parçada uygun olanlar.

m. 51a5, 51a10

mütevāfikān -1 bi cüz'in min işne 'aşere (fer.): On iki parçada uygun olanlar.

m. 51a11

mütevāfikān-1 bi cüz'in min şelaşete 'aşere (fer.): On üç parçada uygun olanlar.

m. 51a13

mütevāfikān-1 bi'n nişf (fer.): İki parçada uygun olanlar.

m. 50b9

mütevāfikān -1 bi'l'öşr (fer.): On parçada uygun olanlar.

m. 51a2

mütevāfikān-1 bi's şülüş (fer.): Üç parçada uygun olanlar.

m. 50b10

mütevāfikān -1 bi şülüşi'l ħums (fer.): On üç parçada uygun olanlar.

m. 51b1

mütevāfikān -1 bi'sşümün (fer.): Sekiz parçada uygun olanlar.

m. 51a1

mütevāfīkân -ı bi's seb'a (fer.): Yedi parçada uygun olanlar.
m. 50b13

mütevāfīkân -ı bi's sūdüs (fer.) : Altı parçada uygun olanlar.
m. 50b12

mütevāfīkân -ı bi't tis'a (fer.): Dokuz parçada uygun olanlar.
m. 51a1

müteyakkan (Ar.) : Kesin olarak bilinilen.
m.+dur 129a11

müteyakkın (Ar.) : Kesin olarak bilen.
m. 129b5
m. ol- 129a3, 129b5, 133b7

müttefik (Ar.) : Anlaşmış, fikirce birlikte olan.
m. ol- 99a2, 99a6, 99a6, 114b5,

müttehid (Ar.) : Birleşmiş, birlik olmuş.
m. ol- 29a8, 120b10, 121b9, 121b10,
m.+dururlar 121a10, 121a11
m.+ise 123a7

müzekker (Ar.) : Erkek, er.
m. 13b1, 13b2, 95b1, 95b10, 99a10, 99a6, 99a8, 99a9, 99b10, 99b2, 101a2, 115a2, 117a3, 121a3, 121a8, 128a2, 128a2, 128a6, 128a7, 128b11, 129a1, 130a8, 130b1, 134b12, 136a2, 136b9,

m.+dür 31b4
m.+e 100b1, 100b6, 100b7, 101a4, 114b10, 115a5, 115b13, 117a2, 117a6, 118a9, 121a12, 15a8, 99a12, 99b9

m.+i 13a13, 99a8
m.+ile 128b2
m.+ler 101a5, 115a6
m.+lerden 128a10

müzekkerlik (Ar.) : Erkeklik.
m. 110a3, 114b4
m.+ de 99a3, 117a8
m.+i 117a9
m.+ile 100b13, 100b3, 129a1

müzeyyen (Ar.) : Süslemek.
m. kı1- 1b3

N

nâcâr (Far.) : Çaresiz, ister istemez.
n. 45b4, 45b9, 46a1, 46a8, 46b13, 46b3, 46b8, 47a12, 47b10, 48a2, 54a9, 56a3, 85a4, 86a7, 141b6

nâfız (Ar.) : Tesir edici.
n. 35a2

nâkış (Ar.) : Noksan, eksik.
n. 8b7, 9a1

naqş (Ar.) : Noksan, eksiklik.
ñ. 4b13, 5a1, 44b7, 4b11, 71a3

naşib (Ar.) : Pay, hisse, birinin elde edebileceği şey.

n. 67b3, 86a11, 132b10, 132b13,
1333a1, 137b10, 140b5, 140b8

n.+dür 111a8, 115b6, 137a13,
142b6

n.+i 24a3, 63a3, 63b5, 64b3,
64b4, 66a4, 66a12, 66b12, 90a3, 99a12,
111b12, 128b10, 130b11, 132a11,
132a13, 132a6, 132b4, 133a5, 137b1,
140b1, 140b2,

n.+idür 111a4, 111a5, 115b7,
119a7

n.+in 66b1, 66b4, 67b5, 81b10,
81b3, 81b4, 81b9, 83a8, 94a10, 94a11,
102a6, 114b11, 115a11, 117a2, 118a9,
142b10, 143a6,

n.+inden 92a9, 135b5, 135b10,
137a10

n.+ine 63b3, 86a12

n.+inün 115a5, 128a2, 129a1,
129a2

n.+ler 67a12, 88b9, 129b11,

n.+leri 69b11, 137b13, 138a8

n.+lerinden 138b5

n.+lerün 132a7

n.+ün 129a7, 129a12, 130a10,
130b5, 141a13

naşibeyn (Ar.) : İki nasip.

n. 128b5, 86a13

nazar (Ar.) : Bakma, göz atma.

n. 2a13, 87a9,

n. it- 17a6, 17a7, 17a8, 17a9,
17a9, 17b4, 19a3, 19a4, 19a9, 19a11,
19b1, 21a3, 21a8, 21a9, 21a10, 22b3,
22b7, 22b8, 22b10, 39a3, 39a5, 39a6,
52a8, 53a1, 53a4, 54a11, 54b2, 56a5,
57a2, 57a7, 57a8, 57a9, 58a3, 58a9,
58a10, 58a12, 59b3, 59b11, 59b12, 60a2,

60a5, 60a7, 61b2, 61b9, 61b10, 61b12,
61b13, 62a3, 68b2, 69a8, 70a8, 72a13,
72b1, 72b1, 72b2, 72b3, 73a5, 73a5,
74a4, 74a4, 74a5, 74a6, 74a7, 74b10,
75b4, 75b11, 76b9, 77b10, 77b11,
77b11, 77b12, 78a9, 78a9, 78b9, 78b9,
78b10, 78b10, 78b11, 79a7, 80a7, 80a8,
80a10, 80a13, 82a13, 85b3, 85b3, 86a9,
89b4, 90b7, 91a12, 91b4, 91b9, 92a2,
92a2, 92b7, 92b13, 103b4, 105a5, 107a9,
113a12, 119a12, 119b4, 135b3, 136b3,

n. eyle- 75a2,

n. olın- 17b3, 38b12, 40a2, 52a7,
54a11, 59b2, 60a1, 80a1, 80a1, 89a12,
117a4, 126a2, 126b9, 135a1, 141a6

nāzil (Ar.) : Yukarıdan
aşağıya inen, inici.

n. ol- 95a1, 95a2, 96b9

ne : Ne, nasıl, hangi.

n. 13b2, 17b13, 18a1, 18a1, 18a6,
19b5, 19b5, 19b12, 21a12, 21b3, 21b3,
23a2, 23a2, 23a8, 28b13, 30a9, 39a13,
39b1, 39b1, 39b3, 53a13, 53a13, 53b1,
53b6, 54a6, 54a6, 54b11, 54b11, 54b12,
55a6, 56a12, 56a12, 57b3, 57b4, 59a1,
60b3, 60b11, 61a7, 61a8, 62b2, 62b11,
63a2, 63a13, 63b4, 64a3, 64b8, 68b4,
75a13, 76b1, 78b3, 79b2, 79b4, 80b4,
80b4, 86b9, 89b10, 90a2, 113b1, 115b8,
121b8, 125a6, 131a8, 135a3, 141a11,

n.+leri 18a2

n.+si 102a12, 103b6, 104a5,
105a8, 105b6, 107a12, 107b7, 111b6,
113b2, 119b5, 130b11, 130b12, 135a7,
135a9, 141a10, 19b6, 23a3, 39b2, 53b2,
54b13, 62b12, 62b3, 76a2, 79b2, 79b3,
82b8, 86b10, 92a5, 92a6, 93a3, 93a4

n.+ye 8b9
n.+yi 108b7

ne kadar : Ne kadar, oldukça.
n. 11b1, 11b12, 12a1, 12a2,
13b10, 13b13, 14a1, 14a8, 26a1, 26b5,
29b8, 32a3, 32a4, 32b1, 32b2, 32b6,
96b7, 96b8, 96b9, 96b11,

nefer (Ar.) : Bir adam, tek kişi.
n. 11a6, 40b5
n.+i 11a6

nefs (Ar.) : Öz varlık, kişilik, ruh,
kendî, şahıs.
n.+dür 11a6
n.+e 3b2
n.+ile 11a6, 11a7
n.+inden 145b8
n.+ine 36b13, 36b5
n.+leri 3b3
n.+ün 11a13

neseb (Ar.) : Nesil, soy.
n. 6b4, 7a10, 7b12, 7b13, 8a3,
8b4, 31a12, 34b13,
n.+deñ 36a12, 36a7
n.+i 134a11
n.+ile 35a7
n.+in 94b8
n.+inün 32a11, 34a8

nesebî (Ar.) : Soya kuşağa ait.
n. 6a9, 6b4, 6b8, 7a4, 7a6, 31a12,
31b1, 32a2, 32b11, 34b8
n. dür+ 8b4, 31a11

nesebiyye (Ar.) : Nesebînin müennesi.
bk. nesebî.

n.+ye 7a5

nesne : Terekeden mirasçılara kalan
pay, şey.

n. 15a2, 16b6, 25a8, 29b1, 29b2,
34a3, 35b3, 37b11, 3b6, 3b7, 40a8, 45a9,
49b6, 49b8, 4a11, 6a6, 71a13, 81b11,
81b11, 83a4, 83a5, 83a7, 83a9, 85a5,
85a7, 88a3, 94b1, 117a13, 122a4, 123a6,
141a8

n.+nün 17b11, 48a10, 53a10,
54b8, 57a13, 58b3, 60a12, 62a8, 86b6
n.+ye 140b10

nev' (Ar.) : Çeşit, türlü, sınıf.
n. 10a10, 10a11, 10a13, 10b2,
38a3, 42b7, 42b7, 42b8, 43b12, 43b12,
43b13, 44a1, 44a2, 44a2, 44a7, 44a8,
44a7, 44a9, 46b1, 46b1, 47a9, 47a9,
47b12, 47b12, 52a3, 52a4, 54a5, 57b12,
57b13, 59a11, 59a11, 85a2, 85a2
n.+i 10a12, 41a3, 38a6, 38a8,
40b1,
n.+iden 43b3

nevmîd (Far.) : Ümitsiz.
n. ol- 81b4

nışf (Ar.) : Yarım, yarı.
n. 4a1, 4a3, 4a6, 4a7, 4a7, 10a10,
10a13, 14a12, 14b8, 16a13, 16b5, 17a1,
18a13, 18b1, 18b1, 18b12, 18b3, 20a6,
20a6, 20b4, 21a1, 21b12, 21b13, 22a12,
22b6, 23b2, 23b13, 23b9, 24b13, 27b11,
30b10, 33b1, 33b5, 42b8, 43a5, 43b12,
44a3, 44a7, 45a2, 45b10, 45b12, 45b13,
45b3, 45b7, 46a3, 46a5, 52a4, 53a4,
54b2, 56a1, 56a2, 57a4, 59b6, 61b5,
61b6, 63b7, 63b8, 65a8, 65a9, 65a10,

65a12, 65b1, 67a10, 67a6, 68b4, 68b7, 70b3, 70b4, 73b11, 73b11, 73b12, 73b4, 74a1, 74a12, 74a2, 82a11, 82a11, 82b1, 82b4, 82b4, 82b11, 82b12, 83a5, 83b11, 83b13, 83b7, 83b7, 84a13, 85a3, 86a4, 86a5, 86a6, 86a6, 87b10, 87b12, 88a1, 88a5, 90b3, 90b5, 90b12, 92b5, 92b5, 125b9, 126b4, 129a9, 129a10, 129b1, 129b1, 129b1, 129b5, 129b5, 129b8, 129b8, 129b8, 138b13, 13b9, 141b10, 141b4, 141b7, 143a2, 143a3

n.+a 82b5

n.+dan 34a1, 34a4, 40b10, 40b11, 40b5, 45a9

n.+dur 45a2, 45a6

n.+ı 14b11, 17a3, 18b12, 20a7, 22a1, 22a13, 23a13, 23b1, 28a1, 45b8, 46a7, 56a2, 60a3, 67a5, 68b6, 68b12, 73b5, 80a11, 85a10, 129a1, 129a2, 129a7, 129a12, 129b6, 129b10, 130a10, 130b5, 138b11

n.+ıdur 10b1, 10b1 ,10b2, 10b3, 10b3

n.+ıla 129b6, 74a11

n.+ın 60a3, 83a4, 142a11, 143a3

n.+ına 119a9, 67a9, 68b11, 68b3

n.+uñ 10b2, 10b7, 129b10, 43a5, 43a6

nışfet (Ar.) : Yarımlık.

n. 141b5

nışfeyn (Ar.) : İki yarım.

n.+dür 45a2

nışfiyye (Ar.) : Nısfın müennesi.

n. 22b6, 53a4, 54b2, 57a4, 59b6, 60a2, 61b5, 61b6, 65b10, 67a3, 68b2, 80a11, 125b9, 126b4,

nice : Nice, ne kadar, pek çok. **kry.** niçe.

n. 49b6, 51b2, 64b5

niçe : Nice, ne kadar, pek çok. **kry.** nice.

n. 49b7, 50a7, 50b4, 53b1, 54b12, 84b4, 138b9,

n.+si 127b1

niçün : Niçin.

n. 116b6, 142a4

nihāyet (Ar.) : Son, nihayet.

n. 101a6

nisbet (Ar.) : Bağıntı, ilgi.

n. 18a8, 20a1, 23a9, 23a11, 53b8, 55a7, 58a13, 60b12, 64a5, 134a8

n.+ce 39b5

n. eyle- 11b3,

n. it- 11b4, 12a8, 18a8, 19b13, 23a9, 23b1, 23b3, 28b6, 28b7, 31b4, 39b4, 53b7, 55a7, 60b12, 95b4, 95b6,

n. olın- 48a6, 64a5, 87a12, 87b2, 95a13, 95b3, 95b9, 114a1,

n. tut- 18a10, 18a13, 20a3, 20a6, 20a9, 21b10, 21b13, 22a2, 39b10, 39b13, 53b10, 53b13, 55a12, 55a9,

55b2, 55b5, 64a8, 64a11,

nisā (Ar.) : Bayanlar.

n. 14a4

n.+da 11a7

n.+dan 14a5, 14a11, 14b7, 23b8, 24b11, 26b3

niteki (Tür. + Far.) : Nitekim, nasıl ki.

- ñ. 139a1
- nitekim** : Gerçekten, hakikaten, sonuç olarak.
n. 27a11, 28a12, 34b1, 34b5, 35a4, 37b7, 41b10, 51a8, 71b5, 84b9, 97a10, 115a4, 115b8, 118a1, 121b10, 121b9, 126b13, 127a10, 129a13, 135a11, 140b2, 140b9, 140b9, 144a12,
- noķşān (Ar.)** : Eksiklik, azalma, eksik.
n. 33b7, 40b2, 40b5
n.+dur 40b2
n.+ıla 42a1, 42a4, 44b5
- nūshā (Ar.)** : Yazılı, yazılmış şey.
n.+da 97b10
- nūzūl (Ar.)** : İnme
n. 96b10
- O**
- od** : Ateş.
o.+a 145a9
- oğıl** : Oğul, **bk.** oğul.
o. 12a3, 15a10, 15a9, 26b8, 98a5
- oğul** : Oğul.
o. 5b12, 9a6, 10b11, 10b13, 10b8, 11b1, 11b11, 11b11, 11b13, 129a6, 14b12, 14b7, 15a2, 15a4, 15a8, 16a11, 16a3, 16b1, 21a1, 21a5, 21b12, 21b6, 22a12, 22b1, 22b4, 23a13, 23a5,
- 24a7, 25b5, 26a9, 26b4, 33b2, 33b9, 34a13, 34b1, 37b13, 37b3, 37b4, 40b9, 73b6, 95b1
o.+a 31b6
o.+larıdur 95b12
o.+ı 11b11, 12b3, 13a2, 13b10, 13b10, 13b12, 13b13, 13b6, 13b6, 14a6, 14a7, 14a7, 14a8, 18b11, 20b9, 22a10, 27b4, 32a3, 33a6, 33a7, 73b4, 94b10, 98a3, 98a3, 98a5, 116b2, 116b13, 117a1, 120a5
o.+ıdur 123b11
o.+ın 37a6, 37b1, 37b11, 88b13, 91b6, 99b8, 100a6, 110a7, 112b10, 112b3, 116a13, 118a3, 123a4, 125a12, 125a9, 128b9
o.+ına 100a8, 100b3, 118a13, 118b5, 119a8, 123a6
o.+ında 123b8
o.+ından 33a6, 33a7, 98a3, 98b5, 116a8
o.+ınuñ 12a2, 12a2, 12a4, 13b10, 13b12, 13b6, 14a1, 14a1, 14a6, 14a8, 14a8, 15b2, 15b3, 15b3, 15b4, 15b5, 15b5, 32a13, 32a3, 32a3, 98a11, 98b4, 100a5, 100a8, 100b2, 110a8, 111a4, 111a8, 112b2, 120a1, 120a4, 120a7, 124a1, 125a12, 125a9
o.+ıyıla 12b4, 26a1
o.+um 8a1
o.+uñ 12b5, 37b12, 37b2, 37b8
- oğlan** : Oğlan, erkek çocuk.
o. 14b2, 15a6, 15a6, 16b7, 16b8, 18b6, 20b12, 20b8, 36b2, 91b12, 101a7, 101a11, 102a3, 102a8, 102a8, 102b11, 102b12, 102b12, 103a1, 103a5, 103a6, 103a10, 103b1, 103b13, 104a2, 104a2,

104a13, 104b4, 104b7, 104b8, 104b12, 104b13, 105a1, 105a3, 105a4, 105a5, 105b12, 105b3, 105b3, 106a10, 106a13, 106a3, 106a6, 106b12, 106b3, 106b7, 106b9, 107a4, 107a7, 107a8, 107a8, 107b12, 107b4, 107b6, 108a11, 108a4, 108a5, 108a7, 108b12, 108b4, 108b6, 109a11, 109a4, 109a5, 109a7, 109b1, 109b4, 109b6, 109b9, 110a12, 110b13, 110b13, 111a10, 111a13, 111a2, 111a6, 111a7, 111b3, 112b11, 112b11, 112b9, 113a10, 113a10, 113a4, 113a5, 119a10, 125b12, 125b12, 125b5, 125b7, 129a8, 129a9, 130a2, 131b1, 132a11, 132a13, 132a5, 132a9, 132b11, 132b13, 132b4, 132b9, 133a3, 133a5, 137a13, 137b1, 137b2, 138b4,

o.+a 92b1, 102a6, 102b4, 102b8, 103a2, 103b9, 103b13, 104a11, 104b2, 104b4, 105a1, 105a13, 105b13, 106a4, 106a7, 106b1, 106b10, 106b3, 106b8, 107a5, 107b13, 108a6, 108a8, 108b13, 109a6, 109a8, 109b1, 109b5, 109b7, 109b10, 111a12, 111b11, 111b11, 112b13, 113a8, 113b6, 119b11, 126a8, 130b2, 130b4

o.+ı 18b7, 18b8, 18b9, 101a9, 102a4, 102b7, 103a11, 103b2, 111b4

o.+ıla 18b6, 20b11, 20b3, 22a9, 102b3, 102b6, 103b9, 103b11, 112b8, 113a3, 113b6, 136a5, 136a9

o.+ın 105a9

o.+lar 32a4, 96a5, 103a8, 104a6, 104b11, 105a9, 105b7, 105b9, 106a12, 107a12, 107b3, 107b8, 108b3, 108b8, 111a3,

o.+lara 103a8, 104b10, 106a11, 107a2, 107b3, 108a12, 108b3, 109a12, 137b5

o.+ları 106b13, 110b1, 119a3, 125a12, 96a1, 96a2, 97a1

o.+larıdur 32a13, 32a7, 32b1, 32b4, 32b6

o.+larıla 101a9

o.+larına 126a6

o.+larında 116a4

o.+larıñ 103b7, 103b8, 106a1, 107a3, 107b1, 108b1, 110b3, 137b8, 93a9

o.+uñ 36b2, 37a7, 37a8, 102a13, 104a6, 105b1, 105b7, 107a13, 107b9, 108a2, 108b9, 109a2, 110a7, 110a8, 111b7, 116b1, 113b3, 113b8, 130b13

ol : O. (işaret sıfatı)

o. 1b1, 1b1, 2b12, 3b13, 4a3, 6b5, 7b4, 7b13, 8b5, 9a1, 10a5, 11a7, 11a13, 12b9, 14b2, 15a6, 16b7, 17b8, 17b8, 18a8, 18b6, 20a1, 23a9, 24b2, 28a11, 29a11, 31a3, 31b8, 35b12, 36a10, 36a7, 36a12, 36b1, 36b2, 36b4, 36b7, 36b10, 36b11, 36b12, 37a1, 37a1, 37a2, 37b4, 39b5, 41b1, 41b1, 41b7, 43a4, 43b3, 43b8, 44b3, 45a1, 45a4, 45a6, 45b6, 47b7, 47b11, 48a6, 49b9, 50a7, 50a9, 50b3, 50b7, 51b10, 52a1, 52a10, 52b8, 53a6, 53b7, 55a7, 55b11, 56b6, 56b9, 57a11, 57b9, 58a13, 58b13, 60b12, 61a6, 62a10, 62a11, 63a2, 63b4, 64a5, 64b7, 65b6, 66a11, 66b12, 68b5, 69b3, 70a7, 71b1, 72a6, 72b12, 74b5, 74b12, 75b6, 75b12, 76a13, 77a13, 77b3, 78a1, 78a10, 78b1, 78b13, 79b11, 81b9, 83b2, 84a4, 85a7, 86a13, 87a12, 87b6, 87b10, 89b4, 89b9, 90a11, 97a2, 97a12, 98a6, 99a10, 99a11, 99b3, 104a8, 112b8, 113b4, 113b9, 114b7, 115a3, 115b5, 116a5, 116b1, 118a10, 119a9,

120a6, 120b11, 121a9, 121b5, 122a2, 122b11, 123a3, 123a5, 123a13, 124a1, 124a3, 124a12, 126a9, 126a11, 126b12, 127a6, 127b2, 127b4, 127b6, 128a10, 128b1, 128b2, 128b12, 129a7, 129b7, 129b8, 129b10, 133a12, 133a13, 133b2, 133b4, 134a1, 134a4, 134a7, 134b4, 134b6, 135b4, 135b5, 135b6, 135b8, 136a3, 136a7, 138b5, 138b10, 139a10, 139a11, 139a11, 139a13, 139b4, 139b9, 140b1, 140b11, 140b3, 140b7, 141b5, 141b10, 142a5, 142a8, 143b6, 144a1, 144a8, 144a10, 144b5, 144b8, 144b11, 145a4, 145a11, 145a11, 145b6, 146a7

ol : O. (işaret zamiri)
 o. 7b5, 8b9, 11b10, 17b7, 24a11, 29a9, 30b9, 31a3, 31a3, 36a2, 36a9, 36b9, 48b6, 58b2, 78a8, 87b2, 96b5, 97a7, 98a6, 111a4, 111a5, 114a5, 122b10, 130a12, 130b5, 133a5, 138a1, 140a2, 140b6, 145b11, 145b7
 o.+dur 30b9, 49b4, 52a7, 63b5,

ol- : Olmak.
 o. 7b2, 7b3
 o.-a 8b4, 8b5, 9a5, 9a7, 15a6, 16b7, 26b10, 28b11, 29b2, 29b11, 29b12, 33b8, 33b10, 34a5, 35b5, 35b5, 35b6, 35b6, 35b7, 40b9, 40b9, 44b4, 48b6, 49a4, 49a6, 49a8, 49a9, 51b13, 52b2, 52b8, 55b11, 56b8, 56b9, 61a5, 68a13, 74b5, 74b7, 77a13, 78a7, 81b9, 95b5, 95b6, 99a10, 99a11, 99a7, 102a1, 102b4, 106b11, 122b6, 123a4, 123a5, 123b1, 123b1, 135b7, 135b8, 139a6, 145b6, 146a7
 o.-acak 77b2

o.-alar 34a2, 48a13, 48a13, 144a8
 o.-amaz 72a6
 o.-an 5b8, 5b8, 5b11, 6b4, 6b5, 7a1, 10b4, 10b6, 11a5, 11a8, 11a9, 12b9, 16a8, 16b10, 16b13, 16b7, 16b8, 16b9, 16b9, 17a4, 18a7, 18b5, 20b10, 20b5, 20b6, 20b7, 20b7, 22a10, 29a6, 29a10, 29a3, 29b11, 29b12, 29b6, 2b2, 30a1, 30a3, 30a3, 32a12, 32b13, 33b11, 33b8, 33b8, 35b13, 36b12, 41b11, 42b12, 43b2, 49b9, 51b12, 52a12, 55a6, 55b9, 57b7, 58b12, 58b6, 61a4, 65b7, 66b1, 66b11, 66b5, 68b5, 89b3, 90a13, 90a13, 91b4, 92a12, 92a2, 95a7, 96b1, 96b12, 97b3, 97b7, 98a1, 100a2, 101a4, 101a10, 101a11, 102a13, 102b1, 102b3, 102b5, 102b6, 103a1, 104a10, 104a6, 104a8, 105a9, 105b1, 105b10, 105b7, 106a1, 106a8, 106b5, 106b6, 106b6, 107a13, 107b8, 107b9, 108a2, 108a9, 108b8, 108b9, 109a2, 109a9, 110a3, 110a6, 110b11, 110b13, 111a1, 111a10, 111a12, 111a13, 111b10, 111b7, 111b9, 112a1, 113a4, 113b3, 113b4, 115a3, 116a5, 116b8, 116b9, 117a4, 120b12, 121a1, 121b6, 122b3, 123b5, 123b5, 123b6, 123b6, 123b10, 127b10, 127b3, 127b3, 130a13, 130b1, 130b1, 131b9, 132b12, 135b5, 137b10, 137b3, 139a11, 139a13, 140a5, 140a8, 140b4, 141a5, 141a6, 145a12
 o.-ana 15a11, 16a4, 74b13, 74b5, 78a2, 79b1, 93a4, 102b9, 104a8, 115a12, 115b6, 115b7, 121b7, 121b7, 124b12, 124b9, 127b7, 127b7, 140a5, 141a3
 o.-anda 124a2
 o.-andan 4a3, 6b5, 10b7, 117a4, 117a5, 121b6, 32b13,

o.-andur 5a4, 10b4, 10b6, 34a11, 34a11, 83b1, 92b3, 98a10, 114a2, 116a7, 122b2, 133a6, 139a12

o.-anı 10a8, 11a5, 29a3, 30a2, 30a3, 32a12, 41b11, 59a7, 62b13, 66b11

o.-anıla 16b1, 16b5, 17b1, 17b6, 18a12, 18a5, 18b4, 19a1, 19a6, 19b9, 20a5, 20a12, 20b1, 20b3, 20b5, 22a6, 22a8, 89a11, 89b8

o.-anlar 6b8, 8a6, 8a11, 29a12, 33a3, 33a3, 80b9, 115b10

o.-anlara 6a1, 6a6, 16b6, 79a1, 125b2, 125b2, 126a5, 126a8,

o.-anlarda 94a3

o.-anlardur 33b4

o.-anlarıla 22a7

o.-anlaruñ 125b10, 125b4

o.-anuñ 31a13, 38b1, 41a9, 48a7, 59a6, 68a4, 76a13, 89b13, 90a3, 92a6, 93b2, 93b3, 93b3, 138a5,

o.-dı 2b10, 3a2, 3b4, 3b13, 5a5, 5a7, 5b1, 6a4, 7a10, 8b8, 17b11, 17b11, 18a4, 18a6, 18b10, 18b9, 19b12, 19b2, 19b3, 19b9, 20b10, 20b12, 20b13, 21b1, 21b2, 21b6, 21b7, 21b8, 22b13, 23a5, 23a6, 23a7, 23b5, 27b6, 28a2, 28b4, 28b8, 30a1, 31b10, 34a4, 36a4, 36a5, 36b11, 36b2, 39a11, 39a9, 40a3, 40a5, 40a6, 40a7, 42a3, 44a7, 44a8, 46b2, 47a1, 47a10, 51a6, 52a4, 53a10, 53a11, 53b5, 54a6, 54b12, 54b8, 54b9, 55a2, 55a3, 55a4, 55b1, 55b7, 56a11, 56b5, 57a13, 57b1, 57b13, 58b3, 58b4, 59a12, 60a10, 60a12, 60a12, 60a7, 60b8, 61b13, 62a2, 62a5, 62a7, 62a8, 62b5, 62b6, 63a5, 63a6, 63a6, 63a8, 63a9, 63b10, 63b12, 63b12, 63b7, 64b13, 65a13, 65a3, 65a5, 65a7, 65a9, 65a9, 65b1, 66a1, 66a10, 66a3, 66a7, 66a8, 66a9, 67a10, 67a11, 67a13, 67a6, 67a8, 67a9, 67b10, 67b12, 67b8, 68a3, 68a4, 68b10, 68b11, 68b13, 68b8, 69a11, 69a13, 69a2, 69a4, 69a5, 69a5, 69b1, 69b11, 69b6, 69b7, 69b9, 75b2, 76a1, 76a5, 76a8, 77a2, 77a4, 77a6, 79a10, 79b10, 79b7, 79b9, 80a12, 80b1, 80b3, 82b10, 82b12, 82b13, 82b7, 82b7, 83a1, 84a5, 84a9, 85a13, 85a2, 85a6, 86b12, 86b13, 86b5, 86b6, 87a10, 87a2, 87a8, 88a9, 90a11, 91a1, 91a3, 91a4, 91a5, 91a6, 91a7, 91a8, 91b12, 91b12, 91b13, 91b3, 92a1, 92a11, 92a13, 92a3, 92a4, 92a8, 92a9, 92b1, 92b10, 92b13, 92b3, 93a10, 93a11, 93a13, 93a2, 93a6, 93a6, 93a8, 93a9, 93b1, 93b1, 93b4, 94b2, 94b5, 95a4, 100a13, 102a11, 102a13, 102a5, 102a7, 102a8, 102b1, 102b11, 102b12, 102b2, 102b5, 102b8, 103a11, 103a2, 103a4, 103a5, 103a6, 103b11, 103b12, 103b2, 103b5, 103b6, 103b8, 103b9, 104a1, 104a3, 104a4, 104a7, 104a8, 104a9, 104a10, 104a11, 104a12, 104a13, 104b1, 104b2, 104b5, 104b7, 104b9, 105a1, 105a5, 105a7, 105a10, 105a11, 105a12, 105b4, 105b5, 105b8, 105b9, 105b11, 105b12, 105b13, 106a2, 106a3, 106a6, 106a7, 106a9, 106a10, 106a12, 106b1, 106b4, 106b7, 106b8, 106b9, 106b11, 106b12, 106b2, 107a1, 107a4, 107a6, 107a8, 107a8, 107a11, 107a13, 107b2, 107b4, 107b6, 107b7, 107b10, 107b10, 107b11, 107b12, 108a1, 108a1, 108a3, 108a4, 108a5, 108a6, 108a7, 108a11, 108a13, 108a9, 108b2, 108b4, 108b6, 108b7, 108b10, 108b10, 108b11, 108b12, 109a1, 109a4, 109a5, 109a6, 109a7, 109a9, 109a10, 109a11, 109a13, 109b2, 109b4, 109b6, 109b7,

109b9,109b10, 109b11, 110b1, 110b2, 111b3, 111b4, 111b5, 111b8, 111b10, 112a3, 113a10, 113a11, 113a13, 113a9, 113b1, 113b4, 113b5, 119b5, 119b7, 119b9, 119b10, 125b7, 126a5, 126b5, 126b7, 126b10, 126b11, 126b11, 128b3, 131a1, 131a2, 131a2, 131a3, 131a4, 131a5, 131a6, 131a7, 131a8, 131b7, 136b11, 136b12, 136b5, 137a2, 137a4, 137b3, 137b4, 137b7, 138a11, 139a9, 13a11, 141b12, 141b13, 142a9, 142b10, 142b13, 142b4, 142b5, 142b7, 142b8, 143b4, 144a9, 144b11, 145a1, 146a9

o.-dılar 27a8, 94a2, 94a3, 94a8, 94a9

o.-düyüsa 14a4, 31a10, 34b9, 51b8, 64b4, 68a7, 71a7, 128a7,

o.-du 88a1

o.-duğı 3a4, 5a13, 5a7, 6b9, 9b13, 13b2, 13b13, 14a8, 25a12, 25a7, 25b8, 26a11, 26a13, 28b9, 29a8, 30a6, 30a8, 30b13, 37b13, 40a10, 42a11, 42a12, 42b7, 43a8, 43a9, 44a13, 46a9, 47a5, 48a12, 49a13, 49b10, 72a9, 81a8, 83b5, 84a1, 84a11, 87b4, 89a2, 90a1, 90a2, 90a6, 90a7, 97a13, 97b1, 97b2, 97b3, 97b10, 98a4, 98a4, 99b11, 100a1, 100a1, 100a12, 100b4, 101a10, 102a4, 115b10, 119a3, 121a7, 122a4, 122a5, 122a13, 123a6, 125b12, 128b11, 129a8, 129a9, 129b1, 129b6, 130a8, 130a9, 130b1, 130b3, 131a8, 134a3, 134b13, 134b13, 135a7, 135a9, 135a10, 136a2, 136a6, 136a10, 136b9, 136b13, 138a5, 141a2, 141a11, 141a12, 141b3, 141b7, 142a11

o.-duğıçün 120b5, 124b8, 142a9, 144a10

o.-duğın 2b2

o.-duğına 4b9, 133b3, 145a2

o.-duğınlayın 24b6, 26a8, 30b1, 35a13, 35a7, 43a7, 97a11, 112b2, 115a4, 115b11, 118a1, 120a6, 121b9, 127a10, 140b9

o.-duğ 48b5

o.-duğdan 101a1, 143b3, 143b7, 143b9, 144a2, 95a3

o.-duğları 13a13, 13a7, 14b1, 24a3, 25a3, 42a6

o.-duğlarınlayın 29a10, 29b6

o.-duğdan 125a5

o.-ıcağ 12b10, 12b12, 13b1, 14b10, 14b11, 14b9, 15a1, 15a4, 23b10, 23b9, 24a10, 24a7, 24b13, 25a1, 25a4, 25a11, 25a12, 26a2, 26a12, 26b5, 27a1, 27b13, 28a4, 29a7, 29a11, 29a13, 29b3, 34b1, 37b5, 45a1, 45a13, 60b6, 60b9, 66b9, 93b10, 115b9, 120b3, 121b10, 125b5, 142a2

o.-ıcağdur 11b11, 12a1, 13b6

o.-ınca 50b4, 139a8

o.-ma 15b7

o.-madı 47a1, 123b9, 128b3,

o.-madın 91a8, 91b6, 92b4, 144a3,

o.-maduğı 8a6, 13b10, 24b7, 25a2, 27b2, 30a9, 31b13, 32b1, 32b3, 32b4, 33b7, 37b13, 40a8, 41b3, 72a6, 72b12, 83b1, 94a7, 120b1, 122a11, 129a3

o.-maduğ için 125a1, 135b11

o.-maduğına 31b11, 32a1

o.-mağ 32a13, 42a11, 42a13, 88b2, 88b4, 95a7

o.-mağıla 9a1, 9a2, 20b8, 26b12, 27a2, 27a3, 29b4, 44a8, 77a12, 99b2, 106b7, 107a7, 107b5, 108a4, 108b5, 109a4, 110a11, 114b7, 115a10, 115b3,

115b4, 119a2, 119a4, 119a10, 120b11, 123a2, 123a3, 123b3, 123b7, 124a12, 124a13, 124a13, 124b1, 124b2, 125a7, 125b7, 125b7, 126b2, 127b6, 133b2, 134a6, 145a9, 145b10, 146a4

o.-mağ için 8a8, 14b13, 25a5, 25b11, 143a2

o.-mağ 5a13, 8b8, 9b5, 13b5, 16b2, 20b11, 26a4, 2b12, 31b11, 31b6, 31b7, 31b8, 33a2, 41b6, 41b7, 43a10, 43a8, 44a3, 44a4, 44a4, 44a5, 44a5, 44a6, 44a6, 74a11, 87b4, 96a3, 96a5, 99a6, 118a4, 118a5, 103a12, 116b7, 116b10, 120b3, 124b5, 124b11, 125a1, 128b5, 129a11, 133b6, 134b11, 140a3, 146a2, 146a3, 146a4,

o.-mağda 27a12, 51b4, 116a11, 117a1, 122b7, 123a1, 124a10, 124b6, 127b4, 128b1

o.-mağdan 20b12, 26a11, 122b4, 122b6, 133a6

o- mağdur 8b6, 8b13, 9a9, 9b1, 11b13, 12a3, 15a9, 24a6, 25b6, 38a5, 38a7, 38a9, 44b1, 48b9, 55b12, 57b8, 58b13, 89a9, 99a8, 122b5, 122b7, 139a13

o.-mağlıgıla 36b4, 115a1

o.-mağsızuñ 142a12

o.- mamağa 95a6

o.-mamağ120b6, 134a6, 134a9

o.-mamağda 35a3

o.-masa 8a11, 8b1, 7a4, 7a13, 7b10, 7b12, 13a2, 14a7, 17a11, 27b4, 59a3, 64b7, 72b4, 72b5, 73a7, 74a8, 76a12, 79b11, 81a7, 81a8, 89b3, 101a8, 114b4, 117a2, 134b1, 134b6, 140b10, 144b7, 145a10

o.-masalar 16b10, 42a6, 48b1

o.-ması 9a7, 31b6, 71b8, 143a1

o.-masın 96a3, 124b13

o.-masından 96a5

o.-masında 145b8

o.-masıyla 12b7

o.-masun 42a13

o.-maya 4a13, 7a9, 8a9, 12a8, 31b4, 33b8, 33b10, 34a1, 55b11, 61a6, 93b9, 93b9, 122b11, 135b7, 142b5, 144b5

o.-mayacakdur 12a4

o.-mayalar 48a13

o.-mayan 20b10, 33b10

o.-mayıcağ 14b10, 78b1, 134a5, 142a3

o.-mayınca 24b8, 27a9, 88a10, 144b10,

o.-mayub 35a2

o.-maz 4b1, 8a5, 9a1, 9a2, 9b11, 10a5, 16a4, 16a8, 24a13, 24b5, 24b8, 29a1, 29b7, 34a10, 34a6, 35b2, 38a10, 38a8, 44b13, 45a1, 45a3, 45a6, 45b4, 45b9, 46a1, 46a10, 46a8, 46b13, 46b3, 46b8, 47a12, 47b10, 48a2, 50a5, 50b5, 52a10, 54a9, 71a13, 71a3, 71b13, 86b2, 87b7, 94a12, 95a7, 121b6, 128b12, 131b10, 132b11, 134a11, 134b7, 136b1, 139b7, 140a1, 140a4, 140a5, 140a8, 140b10, 142a7, 143a9, 146a5, 146a6

o.-mazdan 5b1, 95a1, 128a12

o.-mazlar 27a9, 29a12, 34a2, 97a2

o.-mazsa 138b8

o.-mış 7a2, 8b11, 34b10, 35a12, 36a13, 36b6, 37a5, 37b1, 123b11,

o.-mışdan 35b9, 35b11

o.-mışdı 56a10

o.-mışdur 4b2, 93a1, 95a2, 95a3, 102a2, 103a13, 103a9, 104b4, 104b12, 105a3, 105b2, 111a6,

o.-mışıdı 69b10
o.-mışları 35b7
o.-mışı 36b8
o.-mısuñ 35b11, 36b7
o.-sa 4b9, 7b5, 7b11, 7b11, 7b12, 8a13, 9b9, 13a1, 13a4, 14a13, 17a6, 17a11, 17b7, 21a12, 22b11, 23b12, 23b13, 24a13, 24b2, 25a13, 26b8, 27a6, 30a12, 33a13, 33b1, 33b1, 33b2, 34b4, 33b5, 34b6, 36b7, 38a2, 39a8, 40a4, 42a4, 42b1, 44b2, 44b4, 44b7, 45a3, 45a5, 45a8, 45b11, 46a12, 46a3, 47a1, 49b8, 50a4, 51a9, 52b10, 53a5, 53a8, 54b3, 54b6, 56a8, 58a13, 59a2, 59a4, 59a5, 64b7, 65a10, 65b6, 66b10, 72a13, 72b12, 73a1, 73a7, 73a11, 73b4, 73b12, 74a4, 74a8, 74b11, 74b12, 75a1, 75a11, 75b6, 75b6, 76a12, 76b6, 77b3, 77b10, 76b11, 78a1, 78a1, 78b9, 78b12, 78b13, 79b11, 81a6, 82b6, 83a3, 83a6, 83b1, 84b7, 87b6, 87b8, 88a3, 88b10, 89b4, 89b9, 90a10, 90a11, 90b8, 94a11, 98b13, 99a6, 99a9, 99b2, 100a5, 100b13, 113a7, 114b4, 114b5, 114b6, 115a2, 115b4, 117a2, 117a3, 120a2, 120a2, 120a3, 120b10, 121a8, 121b4, 121b5, 122b10, 122b8, 123a2, 123a12, 123a13, 124a2, 124a11, 127b1, 127b2, 127b5, 128a4, 128a7, 128a9, 128a9, 128a12, 128a12, 128b1, 129b10, 133a9, 133b12, 133b13, 134a7, 134a9, 134b2, 135a2, 135b6, 135b6, 137b1, 138a4, 138b9, 140b1, 140b9, 143a1, 143a5, 143b2, 144b7
o.-salar 13a10, 13a11, 14b2, 15b3, 15b4, 15b6, 24a2, 26a10, 28b3, 28b4, 31a2, 32b11, 33b5, 33b5, 33b6, 37a2, 43b3, 50b5, 98b2, 98b13, 114a3, 114b3, 114b13, 115a2, 116a11, 117a1,

117a1, 120b10, 121a8, 121a9, 122b8, 122b9, 123a1, 124a10, 127b4, 141a6
o.-sun 1b7, 1b8, 3a10, 3a13, 8b7, 8b7, 13a3, 13a3, 13b1, 13b2, 26b11, 26b12, 27a3, 27a4, 27a4, 27a5, 28b1, 28b2, 28b2, 28b3, 34a13, 34a13, 34b5, 34b5, 42a13, 80b9, 95b2, 95b2, 95b10, 95b11, 95b12, 96b9, 96b11, 98b4, 98b4, 99a3, 99a3, 116a13, 116b1, 121a3, 122b3, 122b4, 133a11, 145b4
o.-ub 2a3, 14a13, 14b9, 23b10, 25a1, 25a11, 25b1, 25b9, 25b10, 30a4, 30a5, 31b13, 33b7, 42a11, 64a6, 70b10, 87b4, 88b3, 122b7
o.-uban 81b4
o.-unsa 48a11, 60b3
o.-ur 2a9, 2a10, 2b3, 2b4, 2b7, 2b13, 3a4, 3a7, 3a8, 3b9, 4a1, 4a4, 4a8, 4b5, 4b10, 4b13, 5a11, 5a12, 7b4, 7b7, 8a13, 8b1, 8b5, 8b9, 8b10, 8b10, 8b12, 8b12, 9a1, 9a3, 9b5, 9b6, 9b10, 9b12, 10a3, 10a4, 12b4, 12b5, 12b6, 12b10, 15a10, 16a5, 16a7, 17a3, 20b8, 21a1, 22a11, 24a12, 24b4, 24b7, 25a8, 26b1, 26b11, 27a1, 27a11, 27a3, 28a1, 28a5, 28b10, 28b5, 29a1, 29a2, 29a2, 29a2, 29a8, 29a9, 29b1, 29b3, 31b9, 33a12, 33b3, 34a9, 34b4, 35a1, 35a2, 35a4, 35a5, 35a6, 35a7, 35a8, 35b3, 36a1, 36a10, 36a12, 36a8, 36b3, 36b7, 37a2, 37a7, 37a7, 37a8, 37b10, 37b12, 37b2, 37b6, 37b8, 38a3, 38a5, 38a8, 38b12, 38b5, 38b6, 38b7, 38b9, 39b7, 41b10, 42b12, 43a5, 43a6, 43b13, 43b4, 43b5, 43b5, 43b7, 43b8, 43b9, 44a1, 44a10, 44a3, 44b7, 44b7, 47b1, 47b12, 47b13, 47b7, 48b1, 48b2, 49a2, 49b9, 49b9, 49b11, 49b12, 50a1, 50a8, 50b5, 51a7, 51b11, 51b11, 52a10, 52a10, 55b6, 60a4,

60b11, 60b3, 60b4, 60b6, 60b6, 60b9, 63a3, 65a5, 65a11, 66a4, 66a5, 66a6, 66a12, 66a13, 66b6, 66b9, 66b13, 67a1, 67a3, 67b3, 67b3, 67b5, 68a1, 68a10, 68a13, 68b5, 68b6, 69a3, 69b13, 69b3, 69b4, 70a1, 70b13, 71a3, 71b11, 71b5, 72a1, 72a1, 72a10, 72a9, 73a2, 73b3, 73b5, 74a11, 75a13, 77b3, 78b4, 79a5, 79a6, 81b11, 81b5, 82a3, 82a3, 82a6, 82a7, 82a8, 83b6, 83b7, 83b9, 83b12, 85a1, 86a12, 86a12, 86a13, 86b1, 86b2, 86b3, 87b10, 88a5, 89b10, 89b11, 90a3, 90b12, 93a12, 93b4, 94b5, 94b6, 97a1, 97b1, 97b11, 97b2, 98b8, 100a13, 100b5, 101a6, 103a12, 103b3, 104b10, 104b7, 105b4, 107a2, 110a12, 110b12, 110b13, 110b2, 110b4, 111a1, 111a2, 111a3, 111a7, 111a9, 111a10, 111a13, 111b1, 112b8, 112b9, 112b11, 112b11, 112b12, 113a4, 113a5, 113a6, 113a7, 113b7, 113b8, 114a11, 114b8, 117a5, 117a6, 117a9, 118b7, 119a5, 119a9, 119a10, 119a10, 120a9, 120a13, 120b2, 121a2, 121b12, 122a11, 123a5, 123a13, 123b4, 124a3, 124b7, 124b7, 124b7, 124b8, 125b3, 125b5, 125b8, 125b8, 125b9, 125b10, 125b11, 125b13, 126a1, 126a11, 126b1, 126b3, 126b4, 127a7, 127a8, 127a10, 127a13, 127a13, 127b11, 128a5, 128a6, 128a7, 128a11, 128a11, 128b1, 129b1, 129b5, 129b11, 129b12, 129b13, 130a2, 130a3, 130a11, 130b1, 130b2, 130b4, 130b7, 130b7, 131a7, 131b3, 132b11, 133b7, 134a2, 134b4, 134b6, 135a4, 135b7, 136a3, 136a4, 136a7, 136a8, 136a11, 136a12, 136a12, 136b2, 136b6, 137b2, 137b5, 137b12, 137b12, 138a1, 138a5, 138a6, 138a8, 138a9, 138a12, 138b13, 139a1, 139b1,

140a5, 140b4, 140b10, 141a9, 141a9, 141b5, 141b10, 142a7, 142b2, 143a1, 143a3, 143a7, 143a8, 143b6, 143b10, 144a3, 145a12, 145b10, 146a1, 146a4,

o.-urđı 35a4, 37b8, 65a10, 82a9, 142a7

o.-urlar 12b2, 12b2, 13a10, 141b10, 24a10, 24a10, 26a10, 26a12, 26a2, 26a8, 29b4, 29b6, 33b2, 33b6, 34a5, 34b4, 81a2, 81b2, 96a1

o.-ursa 8b9, 21a13, 27a3, 50b2, 51b2, 59a1, 60b2, 60b3, 61a7, 61a8, 63a2, 63b4, 64b9, 68b4, 75a13, 76b2, 77b2, 78b1, 78b3, 79b3, 79b4, 89a12, 89b10, 90a3, 96b9, 96b11, 100b13, 115b12, 131b3, 132a7, 132b5, 1333a1, 135a3, 135b4, 138b7, 141a7, 141a11

o.-uruz 51b10

olın- : Olunmak. **krş.**
olun-

o.-a 2b8, 4b12, 5a2, 5a9, 5b4, 17b3, 28b13, 38b12, 45a3, 45a5, 45a7, 45a9, 52a7, 52b10, 54a11, 59b2, 60a1, 60b2, 63b2, 63b3, 64a5, 80a1, 80a1, 89a10, 89a12, 90a5, 90a7, 95b3, 95b9, 114a1, 123b10, 133a6, 139a11, 140b3, 141a2, 141a6, 144a11, 144a11

o.-alar 95a13

o.-an 7a13, 10a12, 10b4, 16a12, 17b1, 21a2, 25a3, 26a3, 26a7, 27a1, 30a8, 35b9, 43a2, 56b4, 66b9, 70a10, 77a6, 83a13, 83a2, 84b9, 85b1, 87a8, 89a1, 89a13, 90b1, 91a8, 114a11, 114b8, 118a10, 125a5, 132b7, 134b6, 135b13, 141a4, 146a10

o.-andan 28b4, 33a7, 42b11

o.-andur 109b12, 146a11, 76a8

o.-anlar 27b2, 84b3
o.-anuñ 112b3
o.-ca 138b12, 141b1
o.-dı 4a6, 47b2, 53b1, 87b2
o.-dıkdan 70a10
o.-madı 5b7, 122b1
o.-maduğı 26b10
o.-mağa 122a13
o.-mağıla 125b11
o.-mağ 37a13, 70b10, 99a7,
101a8, 144a11
o.- mağdur 41a4, 52b9
o.-masına 40a13
o.-maya 3a3, 4b11, 4b11, 144b11
o.-maz 6b6, 11a7, 37b9, 41a6,
45a8, 47a13, 71b11, 71b4, 100b3,
110b3, 117a4, 134a10, 144b9
o.-mazlar 12b2, 41a7
o.-miş 52b10
o.-mişdur 71b6, 77a7
o.-mişıla 52b10
o.-sa 62a11, 70b11
o.-ur 3b1, 15a8, 15b6, 22a12,
24a2, 30b10, 30b11, 30b13, 31a4, 31a4,
32b12, 33a8, 33a9, 37b5, 40b10, 40b11,
41a7, 44b10, 44b8, 45a12, 45a13, 45b1,
45b2, 45b5, 45b9, 46a10, 46a10, 46a11,
46a2, 46a8, 46b4, 46b4, 46b8, 46b9,
46b13, 47a5, 47a13, 47b2, 47b10, 48a3,
54a9, 64b5, 70b13, 70b8, 71b2, 71b3,
76b5, 83b9, 86a8, 96b11, 97a12, 99a1,
99a2, 99a10, 99a11, 99b13, 99b9,
100a12, 100a7, 101a1, 101a3, 101a4,
101a11, 101a12, 102a3, 103a4, 110a4,
110a4, 110b11, 111a3, 112b11, 114b10,
114b11, 114b9, 115a3, 115a4, 115a8,
115b10, 115b8, 117a2, 117a5, 118a1,
118a10, 118a6, 118b2, 119a1, 119a2,
121a10, 121b12, 121b9, 122a5, 124b10,

124b11, 125a7, 125b13, 126a11, 126a12,
126a12, 127b5, 128a9, 132b12, 133a4,
133b2, 134a8, 135b9, 136a10, 136a6,
138a12, 138b7, 139b13, 140b7, 141b6,
141b9, 142a12, 142a6, 142b1, 143a5

olun- : Olunmak.
o.-dı 3a2, 9b5, 21b4, 30a5, 32a2,
34b12, 34b5, 39b1, 40a2, 40a4, 41b10,
42b9, 44b1, 44b8, 45a12, 48a5, 48a6,
56a3, 63b1, 74a11, 76b6, 79b13, 85a5,
86b6, 87a12, 94a13, 95b11, 103a6,
119a4, 126a2, 127a6, 12a7, 130a1,
132a10, 132a8, 132b13, 139a1, 139b12,
142a5, 142a9
o.-duğı 4b10, 6a1, 8a8, 45b2,
45b5, 45b10, 46a2, 54b7, 96a6, 97b12,
122a5, 140b5,
o.-duğunlayım 115b9, 135a11,
144a12, 98b8
o.-madı 132a10
o.-mağıla 47a5, 111a11, 111b2,
113a6, 126b1, 126b1, 126b5, 126b7
o.-mağı101a7, 134b12, 135a1
o.-mağdur 25b2, 89a9
o.-maya 96a3
o.-maz 8a5, 8a10
o.-mişdur 112a4
o.-sa 6a12, 7a12, 12b8, 19a12,
24a12, 41b4, 60b3, 81a9, 82a5, 110a3,
116b3, 123b8, 142a2
o.-ur 99b11

on : On sayısı.
o. 19b2, 19b2, 19b8, 19b10,
20a7, 20a10, 39b12, 40a7, 46b4, 51a2,

52b11, 53a3, 60b9, 61a10, 62a5, 82b11, 103b9, 104a9, 131a2

o.+a 19b10, 45a13, 45b1, 45b2, 46a2, 46a8, 50b12, 51a2, 53a4, 53b12, 61b6

o.+ar 39b12, 40a6, 60b4

o.+dan 11a6, 19b4, 51a4, 51a8, 51b2, 62a9, 102b8, 102b10

o.+dur 19b11, 19b8, 68b11, 68b6, 102b6, 126a7

o.+ı 104a6, 126a6, 126a6, 138a11

o.+ıla 50a6

o.+uncı 102b13

on altı : On altı sayısı.

o. 47a10, 47b8, 59a13, 59b5, 59b6, 61b1, 61b6, 61b6, 65a4, 65a4, 65a10, 65b10, 66a1, 67a6, 78b7, 91a1, 91a7, 93a7, 111b8, 113b3, 113b7, 136a12, 136b5, 138a9, 143a6

o.+dan 65b9, 91a3, 137b13,

o.+yı 66a2,

o.+dur 92a4,

on bir : On bir sayısı.

o. 51a5, 51a10,

o.+e 51a5, 51a10,

o.+den 51a6,

on beş : On beş sayısı.

o. 39a9, 39b8, 39b11, 51a7, 59a8, 59b7, 59b8, 59b13, 77a6, 84a6, 92b1, 102b2, 103b5, 103b8, 104b9, 107a1, 138a1,

o.+i 39a9, 39a10, 103b8, 103b10,

o.+den 39a12, 54b9, 104b10,

107a2,

o.+dür 39b7, 40a1, 46b8, 54b8, 105a7,

o.+e 39b8, 46b4, 51a7, 54a9, 59b8, 60a7, 103b7, 105a8, 107a11

o.+imüz 39b7,

o.+in 103b11,

on dört : On dört sayısı.

o. 21b1, 21b11, 22a1, 22a3, 53b12, 142b8, 143a2,

o.+i 21b1,

o.+dür 21b6, 21b7, 142b10

o.+e 21b7, 21b8

on iki : On iki sayısı.

o. 11a5, 11a13, 23a5, 23a12, 51a11, 57b10, 58a7, 58a8, 58a12, 58b2, 60a4, 62b5, 69a2, 69a2, 69a2, 69b12, 80a12, 80b1, 87a1, 88a9, 93a11, 104a11, 105b8, 105b10, 107b10, 107b11, 108b10, 108b11, 111b10, 113b5,

o.+den 44a1, 46a9, 46b1, 46b3, 46b6, 46b7, 46b11, 46b12, 46b13, 47b12, 47b13, 48a2, 54a5, 54a8, 57b12, 58b4, 74b8, 75b2, 77b7, 85a1, 90b4,

o.+dendür 76b3, 85a9,

o.+dür 58b2, 60a6, 80b1,

o.+müz 58b3,

o.+nün 11a8, 46b2, 54a6, 58a1, 106a13, 107b13, 108b13,

o.+sin 106a11,

o.+ye 51a11, 58a7, 105a12

o.+yile 60a5, 80a12,

on sekiz : On sekiz sayısı.

o. 57a13, 59a8, 59b5, 60b5, 60b7, 64b11, 68a13, 84a5, 93a8, 93a13, 93b1, 104b1, 106a2, 106a9, 107b2, 108a3, 108b2, 109a3, 109a10, 131a2,

o.+den 57b2, 65a4, 65b9,

o.+dendür 64b11,

o.+dür 69a7, 69a12, 69b7, 69b8,
142b11, 142b13

o.+e 59b6, 60b5, 60b8, 65a11,
65a12,

o.+i 106a11,

o.+ile 65b9,

o.+imüz 60b5, 60b8,

o.+in 65a3,

o.+ün 106a4, 108a5, 108a12,
109a5, 109a12, 109b2,

on tokuz : On dokuz sayısı.

o. 69a7, 69b10, 70a1,

o. +dur 69a11, 69b5,

on üç : on üç sayısı.

o. 20a4, 51a13, 131a7,
137a12, 137b12, 137b12, 138a10,
138b12,

o.+den 137b4,

o. +e 46a11, 46b4, 51a13, 85a4,

on yedi : On yedi sayısı.

o. 64b13,

o. +ye 46a10, 46b8, 46b13, 48a2,
64b12,

o.+ den 64b11,

o.+dür 65a8,

orta : Orta, ara.

o.+da 111a1

o.+dan 70a10, 70a8, 70b7, 81b3

o.+larında 50b5, 98b13

o.+sına 76b9

o.+sında 5b4, 9b13, 12a2, 14a1,
15a7, 17b3, 17b7, 19a10, 19a3, 19a9,
21a11, 21a8, 21a9, 22b10, 22b2, 22b7,
22b8, 25b1, 29a12, 36b11, 36b2, 37b2,

38b4, 38b6, 38b12, 39a3, 39a4, 39a6,
39a7, 40a2, 50b1, 51b11, 51b11, 51b12,
52a7, 52b3, 52b7, 52b8, 53a1, 53a5,
54a11, 54b3, 55b10, 55b9, 56a4, 56a8,
56b5, 56b6, 56b8, 57a2, 57a3, 57a7,
57a8, 57b7, 58a10, 58a13, 58a8, 58b12,
58b13, 59b10, 59b11, 59b2, 61a4,
61b10, 61b2, 61b9, 64b5, 64b5, 64b6,
65b10, 65b5, 66b10, 66b9, 67a3, 67b5,
68a6, 68a7, 68b1, 68b2, 69a8, 70b7,
70b12, 71a7, 75a11, 76a12, 76b11,
79b13, 80a1, 80a7, 80a8, 82a13, 83b8,
85b2, 86a9, 89a12, 89b4, 89b8, 90a13,
90a13, 91a12, 91b4, 92a2, 92b13, 100a7,
100a12, 101a3, 102a2, 102b3, 103a13,
103a9, 103b12, 103b4, 104a1, 104b3,
105a13, 105a2, 105a6, 105b11, 106a12,
106a2, 106a5, 106a9, 106b2, 106b5,
107a3, 107a6, 107a9, 107b11, 107b4,
108a11, 108a13, 108a3, 108a6, 108b11,
108b4, 109a11, 109a13, 109a3, 109a6,
109b3, 109b5, 109b8, 111a5, 111b10,
112b8, 113a3, 113a8, 113b5, 113b6,
115a5, 115a9, 115b10, 115b8, 117a13,
117a2, 117a6, 118a7, 118a8, 118a8,
118b3, 118b5, 119a1, 119a11, 119a3,
121b11, 121b8, 124b10, 126a2, 126b9,
129b7, 135a1, 135b9, 136a5, 136a9,
136b3, 138a12, 138b6, 139b6, 140a9,
141a6, 141b8, 143a4, 144a4, 144b13,
145a1

o.+ya 28b9

otuz : Otuz sayısı.

o. 19b8, 38b2, 39b7, 53a10, 62a2,
62a4, 68b6, 103b6, 105a7, 107a11,
126a5, 132a2, 132a4

o.+a 62a5

o.+da 105b6, 105b8, 105b10,
106a1, 107b7, 107b9, 108b7, 108b9
o.+dan 53a12, 104a11, 104b1,
105a8, 107a12, 125b3, 137a11
o.+dur 104a4, 105b5
o.+la 62a3
o.+umuz 62a5, 62a7
o.+uñ 126a7

otuz altı : Otuz altı sayısı.
o. 60a7, 60a9, 60b6, 80b1, 80b2,
80b2, 93b1, 93b3, 136b12
o.+ya 60a9
o.+ yıla 60a7
o.+muz 60a9

otuz bir : Otuz bir sayısı.
o.+e 47b1, 47b10

otuz biş : Otuz beş sayısı.
o. 56a11

otuz dört : Otuz dört sayısı.
o. 64b13
o.+üñ 65a3

otuz iki : Otuz iki sayısı.
o. 92a4, 93a9, 93b2, 137a3,
142b10
o.+dür 93a2

otuz sekiz : Otuz sekiz sayısı.
o. 69b5, 142b12

öğret- : Öğretmek.

ö.-en 4a8

ö.-üñ 3b11

öğren- : Öğrenmek.

ö.-üñ 3b11

öl- : Ölmek.

ö.-di 18b10, 20b9, 22a9, 27b11,
28a2, 30a13, 35b13, 36a7, 38b4, 38b8,
45b3, 45b5, 46a12, 46a3, 46b5, 46b9,
47a6, 47b3, 52a1, 52b11, 54a2, 55b12,
56b11, 57b10, 59a8, 61a10, 70b2, 73a1,
73a11, 73b13, 73b4, 74b7, 75b1, 76b2,
77b5, 78b4, 82a1, 83b5, 84a1, 84a11,
86a2, 87a8, 87b9, 88b10, 88b12, 88b13,
89a1, 90b3, 91b6, 92b4, 94b7, 99b7,
110a7, 112b1, 116a12, 118a1, 123a3,
125a8, 128b9, 136a1, 141b1

ö.-dügi 37a1, 145a10, 145b11

ö.-enüñ 89a8

ö.-mek 5a7, 8a4

ö.-mezden 5a6

ö.-miş 145a11, 36a1, 37a2

ö.-mişde 138b9

ö.-se 124b3, 140a13, 145a8,

36a10, 36a12, 36b6, 37b10, 84b12, 9b1,
9b2

ö.-seler 9b9

ö.-sem 7b2

ö.-üsi 139a6, 139a8

‘Ömer (Ar.) : Hz. Ebubekir’den
sonraki halife, sahabe ve aşere-i
mübeşşere’ dendir.

‘Ö. 93b12

‘ömr (Ar.) : Ömür, yaşayış,
hayat.

Ö

‘ö. 139b1

‘örfi (Ar.) : Örflle, adetle ilgili.
‘ö.+dür 2a10

‘öşr (Ar.) : ondalık, onda bir.
‘ö. 60b4
‘ö.+dür 83a1
‘ö.+i 40a3, 60b2, 60b4, 60b5, 60b7, 82a2, 83a1
‘ö.+ine 60b2, 60b3

‘öşriyye (Ar.) : Öşre ait, öşürle ilgili, öşür toprakları.
‘ö. 40a3

öñ : Ön, ilk, önce.
ö.+din 128a13, 128a13, 146a4, 4a12, 5a6, 5b1, 88b10, 88b11, 88b13, 88b4, 89a2, 95a1

ötürü : Ötürü, dolayı.
ö. 131b5

P

pādişāh (Far.) : Padişah.
p. 1b1, 10a1, 10a1,
p.+uñ 9b12, 10a5

pāk (Far.) : Temiz, saf.
p.+lar 3b9

pes (Far.) : o halde, öyleyse, sonra, hasılı.
p. 2b9, 4b9, 5a1, 5b1, 8b10, 17a2, 13a10, 21a13, 26b1, 27b13, 28a5, 28b4,

30a1, 31a3, 32a13, 34a5, 35a4, 35a7, 44a7, 44b4, 44b7, 46b2, 48a6, 49b11, 52a13, 57a11, 63a6, 64b12, 65a12, 65a5, 65b10, 66a10, 67a2, 67a8, 67b13, 67b3, 68b13, 68b3, 68b8, 69a5, 85a13, 85a5, 86b5, 88a1, 88a2, 93a1, 94b2, 94b5, 95a3, 99a8, 111a1, 112a2, 113a6, 116a7, 118a12, 119a4, 121b6, 124b9, 126b10, 129a12, 129a13, 129b7, 129b10, 129b11, 129b13, 130a9, 130b5, 131b10, 142a12, 142b5, 142b11, 145a12

R

Rabb (Ar.) : Terbiye edici Allah.

r.+i 2b12

r.+isidür 2b11

rabbi’r raḥman (Ar.): Affedici Allah.

r. 1b10

rābi’ (Ar.) : Dördüncü.

r. 90a10, 96a9, 120a11, 120a11, 122b1, 123a12, 124a10

r.+de 59a4, 90b1, 102b6, 105b2, 106a3, 106a10, 106b5, 106b6, 107b12, 108a13, 108b12, 109a13, 109b3, 122a10

r.+den 25b10

r.+dür 96b11, 97a9

r.+e 59a4

r.+üñ 61a8, 122a9

rābi’a (Ar.) : Rābi’nin müennesi.

bk. rābi’

r. 25b9, 97b2

raḥim (Ar.) : Anne rahmi, döl yatağı.

r.+inde 131b2, 131b9, 133b1

raḥmet (Ar.) : Acıma, esirgeme, merhamet.

r. 1b10, 3a10

r. eyle- 4a11, 28a10, 71b10, 110a2, 112a10, 128b13, 146a11

raḍıyallāhu‘ānh (Ar.) : Allah ondan razı olsun.

r. 93b13, 144a12

rāst (Far.) : Doğru.

r. gel- 97b11

rāzık (Ar.) : Rızık veren.

r. 1b1

rāzī (Ar.) : Kabul eden.

r. ol- 80b9, 145b4

redd (Ar.) (1) : Kabul etmeme, çevirme.

r. 71a8,

redd (2) : Feraizde reddiye konusudur ki; bu konu, hisselerin toplamı paydadan eksik olan meseleye denir.

r. 6a9, 6b12, 7a7, 71a8, 71a9, 71a10, 71b2, 71b4, 71b5, 71b8, 72a5, 77a6, 77a11, 90b7

r. ol- 71b13, 143a9

r.+e 71a12, 143a7

r.+en 7a9

r.+içün 76a8

r.+ile 41b6

r.+üñ 74b4, 143a8

r. olın- 6b6, 71b11, 76b5, 140b7

reddī : Feraizdeki reddiye konusuyula ilgili.

r. 17a6, 72a12, 72a13, 74a3, 74a4, 74b10, 77b9, 77b10, 78b8, 78b9, 90b6

r.+dür 17a6, 75b4

ref (Ar.): Yukarı kaldırma, kaldırma, hükümsüz bırakma.

r.+i 129b8, 129b11

r. it- 44a12, 44b5

rehn (Ar.) : Rehin, tutu.

r. konul- 4b1

re’s (Ar.) : Mirastan pay alacak şahıslar.

r.+de 54a12, 55b2, 82b1

r.+e 91b13, 125b8, 142a6

r.+i 17b4, 19a5, 52a11, 52a11, 53b9, 55a8, 56a5, 82b3, 85b4, 85b5, 85b6, 86a10, 86a11, 91a13, 91b1, 91b2, 91b10, 92b7, 119b1

r.+ine 82b2

r.+leri 17b6, 18a9, 18a13, 19a7, 19a8, 20a2, 20a5, 20a8, 21a4, 21a5, 21a6, 21b9, 22b3, 21b12, 22a2, 22b4, 22b5, 23a10, 23a13, 23b2, 38b13, 39a1, 39b10, 39b12, 52a9, 53a2, 54a13, 54b1, 55a11, 55b5, 56a6, 57a5, 58a5, 58a7, 59b4, 59b5, 59b7, 59b9, 61b3, 61b4, 61b6, 61b7, 63a4, 63b7, 64a7, 64a10, 72a9, 72b6, 75b10, 76b7, 76b13, 80a2, 80a4, 80a5, 82a7, 82b4, 91b11, 92b8,

103b2, 113a12, 119a12, 119b2, 125b4, 125b10

r.+lerine 23a9, 63a8, 86b2

r.+lerinden 72a7, 72b6, 75b8, 76b7

Resül (Ar.) :Hz. Muhammed.

r. 94b7

r.+dan 131b3

r.+üñ 6a3

Resūlullāh (Ar.) : Hz. Muhammed.

R. 3b10

rıkk (Ar.) : Kulluk, esirlik.

r.+a 42a3

r.+ı 9a1

rıkkıyyet(Ar.) : Kölelik.

r. 35a2

r.+de 36b3

rızā (Ar.) : Razi olma.

r.+yıla 70a5

ricāl (Ar.) : Erkekler.

r. 14a3, 128a9

riā'yet (Ar.) : Sayma, saygı.

r. olın- 97a12

rivāyet (Ar.) : Hikaye edilen bir haber, söz veya haber.

r. 94b13, 95a7, 96b12, 97b3, 123b13, 132b1, 139a9, 139a9, 139b11, 140a1

r.+de 123b2, 124a13, 132b2, 132b3, 132b8

r.+i 95a1, 95a6, 112a4, 112a5

r. it- 93b13, 94b12, 94b12, 95a5, 96b5, 96b6, 97a6, 97a6, 97a7, 97a8, 132b1, 132b9, 132b9, 139b4

r.+lerüñ 112a1

r. olın- 112a3, 132a8, 132a10, 132b7, 132b13, 133a2, 139b12,

rub' (Ar.) : Dörtte bir, çeyrek.

r. 10a10, 10b1, 10b1, 13b12, 14a6, 23b3, 23b3, 23b4, 28a3, 42b8, 43b13, 44a9, 46a11, 46a13, 46b1, 46b6, 46b7, 46b10, 46b11, 46b12, 47b11, 47b12, 48a1, 49b12, 54a4, 57b11, 57b13, 74b8, 75a1, 75a2, 75b1, 75b3, 75b9, 76b3, 77b3, 77b6, 77b7, 78a3, 78a4, 82b6, 83b9, 83b9, 85a2, 85a2, 90b4, 90b5, 90b10, 91a9, 91a10, 118a12, 118a12, 118a13, 118b1, 118b5, 118b6, 129a8, 129b11, 129b13, 130a2, 130a2, 130a3, 142a13

r.+a 40b6

r.+da 82b5

r.+dan 40b6, 45a7, 45a9, 47b6

r.+dur 45a6, 49b13, 75b9, 90b10

r.+ı 28a6, 46b2, 54a5, 54a6, 58a1

r.+ın 130a9

r.+üñ 10b1, 10b1, 10b9, 43a6

rūh (Ar.) : Can, nefes.

r. 1b6

rücu' (Ar.) : Dönme, geri dönme.

r. 71a8

r. it- 36a6, 36a11

r.+ıña 71a9

rü'üs (Ar.) : Başlar, mirastan pay alacak şahıslar.

r. 17b3, 17b6, 17b7, 18a10, 18a13, 19a10, 19a3, 19a7, 19a8, 19a9, 20a3, 20a6, 20a8, 21a6, 21a7, 21a8, 21a8, 21a9, 21a11, 21b10, 21b13, 22a2, 22b10, 22b2, 22b6, 22b7, 22b8, 23a11, 23a13, 23b3, 38b12, 39a1, 39a2, 39a3, 39a4, 39a4, 39a7, 39b10, 39b13, 51b10, 51b11, 51b12, 52a7, 52b7, 53a1, 53a4, 53a5, 53b10, 53b13, 54a11, 54b2, 54b3, 55a9, 55a12, 55a12, 55b2, 55b5, 55b9, 55b10, 56a4, 56a7, 56a8, 56b4, 56b5, 56b8, 56b8, 57a8, 57a2, 57a4, 57a5, 57a7, 57a7, 57b7, 58a13, 58a4, 58a6, 58a7, 58a8, 58a9, 58a9, 58b11, 58b12, 59b2, 59b4, 59b6, 59b8, 59b9, 59b10, 59b11, 61a4, 61b2, 61b5, 61b7, 61b9, 61b10, 64a8, 64a11, 79b13, 80a1, 80a3, 80a4, 80a6, 80a6, 80a7, 80a8, 82a13, 85b2, 86a9, 86b2, 91a12, 92b9, 102a10, 103b3, 103b4, 105a6, 107a10, 113a12, 113a7, 119a11, 125b9, 126a1, 126a2, 126b4, 126b8, 126b8,

r.+i 17b10, 56a9, 86b4

r.+ile 126b8, 19a10, 21a11, 21a9, 22b10, 22b8, 39a7, 51b11, 56b5, 57b7, 58a13, 58b11, 58b12, 59b11, 61b10, 80a1, 80a8

r.+in 17b9, 56b10

r.+ine 18a8, 19b13, 39b4, 53b7, 55a7, 60b12, 64a5, 74b6, 79b11

r.+inüñ 53a7, 53a9, 54b5, 76a13

r.+leri 104b10, 107a1, 52b2, 52b8, 53a3, 53b12, 57a3, 58a3, 62b13, 88a8

r.+lerinden 75a5

r.+lerindendir 76b13

r.+lerine 51b13, 88a7

r.+lerinüñ 52b9

r.+üñ 54b6, 55b11

S

sābi' (Ar.) : Yedinci.

s.+dür 26a5

sābit (Ar.) : Hareketsiz, yerinde duran, ispat edilmiş, anlaşılmış.

ş. 4b4, 4b5, 5b7, 5b8, 5b10, 7b12, 8a5, 24b7, 24b8, 35a1, 35a7, 35a8, 37b10, 42a3, 133b2, 134a5, 146a5, 146a6

ş.+dür 2b6, 5a6, 5a7, 5b5, 129b6

Sābit bin Cerrāh (Ar.): Sābit bin Cerrāh.

S. 94b7

Sa'īd bin Cubeyr (Ar.): Tabiin devrinde Kûfe'de yetişen müçtehit imamların büyüklerinden. İsmi Said bin Cübeyr bin Hişam el-Esedî'dir. Künyesi Ebû Muhammed'dir. Ebû Abdullah-ı Kûfî de denir. Doğum tarihi bilinmemektedir. Vefatında 49 yaşındaydı, 95 (m. 713) senesinde Vâsıt şehrinde vefât etti.

S. 94a8

şad (Far.) : Yüz.

ş. 1b5

şādık (Ar.) : Doğru, gerçek.

ş.+dur 49a9, 49a10, 49a12

- sādise (Ar.)** : altıncı. sādīs'in müennesi.
s. 25b8
- şāfiyāt (Ar.)** : Temizler, paklar.
ş. 1b5
- şahābe (Ar.)** : (Hz. Muhammed'e)
sahip çıkanlar.
ş. 9a11, 27a7, 71b8, 93b11,
128b5
ş.+lerden 80b10
- şāhib-farz (Ar.)** : **bk.** aşhāb-ı ferāiz.
ş. 6a1, 6a2, 6a5, 6a8, 6b3, 6b8,
6b10, 6b11, 7a9, 12a6, 13b8, 15a7,
16b10, 16b10, 20b10, 29a1, 29b4, 38b5,
40a6, 40a7, 41b6, 71b2, 81a8, 83a13,
83b1, 83b2, 85a6, 85a6, 85a8, 85b9,
87a10, 87a11, 88a12, 94a7, 97a1, 97a2,
98b3, 114a6, 116b4, 116b8, 117a3,
118a4, 118a5, 124b7
- şāhib (Ar.)** : Sahip, malik.
ş.+i 8a12
- şahīh (Ar.)** : Gerçek, doğru, kusursuz.
ş. 11a8, 49a11, 67a12, 67b13,
68a3, 69b2, 69b11, 84a3, 84b9, 139a13,
- şahīha (Ar.)** : **bk.** şahīh.
ş.+yıla 49a5
- şahīhāt** : Miras hukukunda, miras
payı alanlar arasında cedd-i fasit
olmayanlar. **bk.** cedd-i fāsīd.
ş. 28b3, 28b5
- sāir (Ar.)** : Diğer, başka.
- s. 2b8, 3b12, 3b13, 4a2, 35a2,
35a5, 35a6, 120b3, 144a11, 144b4
s.+de 87b4
s.+inüñ 122a11
- sakal** : Yetişkin erkeklerde
yanak ve alt çenede çıkan kılların tümü.
s. 128a10, 128a12
- sākıt (Ar.)** : Düşen, hükümden
düşmüş, hükümsüz.
s. ol-12b1, 12b2, 12b6, 13b5,
15a9, 24a9, 26a2, 26a4, 26a7, 26a8,
26a10, 29a10, 29a12, 29b6, 29b6, 29b7,
81a2
s. olın- 12b2,
- şalavāt (Ar.)** : Hz. Muhammed'e ve
onun soyundan gelenlere okunan dua.
ş. 1b5, 3a9, 3a10
- şālih (Ar.)** : Hakkı olan.
ş. ol- 42a6, 42a6, 42a11, 42a13
- şāliš (Ar.)** : Üçüncü.
ş. 20b6, 20b8, 48b3, 48b3, 49a12,
50a3, 64a4, 90a10, 90a13, 95b8, 97b1,
97b6, 97b13, 98a4, 98a7, 116a3
ş.+de 96b9, 102a7, 102b3,
104b11, 105a2, 105a9, 105a13, 105b1,
105b7, 105b9, 106a1, 106a8, 107a3,
107a13, 107b4, 107b9, 108a3, 108a11,
108b4, 108b9, 109a3, 111a5, 109a11,
111b2, 111b10, 113a9, 113b5, 116b5,
116b9
ş.+den 98a2
ş.+dür 20b2, 20b3, 96b9
ş.+e 59a2
ş.+ile 18b6

ş.+ün 116a2, 16a6, 16a7, 59a2, 59a3, 61a7

şalla‘llāhu ‘aleyhi ve sellem (Ar.) : Allah’ın salat ve selamı onun üzerine olsun.

ş. 5b9

şamed (Ar.) : Kimseye ve hiçbir şeye muhtaç olmayan Allah.

ş. 1b1

şarf (Ar.) : Harcama, gider, değişme.

ş. it- 6a8,

ş. olın- 71b3

şānī (Ar.) : ikinci.

ş. 10a11, 20b1, 20b6, 21b9, 29a2, 41b9, 42b8, 49a10, 89a12, 89b3, 89b8, 90a13, 91b4, 92a1, 92a3, 92a5, 92a8, 92b12, 93a1, 97a13, 98a12, 98b6, 100a13

ş.+de 10b2, 20b2, 20b7, 22a7, 22a8, 24b7, 39b9, 92a11, 92b2, 93a12, 93a4, 93a9, 93b2, 93b3, 102a13, 103a9, 103a13, 104a10, 104a6, 107b1, 108a2, 108a9, 108b1, 109a2, 109a9, 110b11, 111a10, 111a13, 111a2, 111b1, 111b7, 111b9, 113a3, 116b10

ş.+deki 107a6

ş.+den 44a7, 47a9, 47b12, 52a4, 54a5, 57b13, 59a11, 85a2, 90a12, 92a6

ş.+dür 19a1, 20a13, 46b1, 96b7, 97a9, 115a9

ş.+nüñ 16a5, 16a6, 44a1, 44a2, 44a9, 61a6, 89a10, 89a11, 89b2, 89b5, 89b7, 89b9, 90a1, 90a5, 90a6, 93a3, 113b13

ş.+ye 17a8, 17a9, 33a8, 36a6, 36a10, 70a8, 70b10, 72b2, 73a5, 74a5, 74a7, 77b11, 78b10, 80a1, 90a1, 141a3,

ş.+yenüñ 43b12

ş.+yile 17a1, 92a1

şatun al- : Satın almak.

ş. 35b13, 36a9, 36b9, 38b3, 38b5

sebeb (Ar.) : Sebep, neden.

s. 4a1, 6b5, 6b13, 7a1, 8b3, 8b4, 9a6, 12b9, 29a7, 31a13, 35a3, 35a4, 35b2 98b7, 146a2

s.+dendür 10a5

s.+i 4a1, 6b6, 29a6, 34b9, 35a5, 35a7, 35a12

s.+iyile 9a5, 9a8, 12b9, 25b1, 25b5, 34a9, 35a1, 40a9, 40b1, 41a4, 41b1, 85a6

s.+iyile 33a12

s.+süz 8b10

sebebī (Ar.) : Sebeple ilgili.

s. 7a4,

s.+dür 6a9, 7a6, 8b4, 31a12

sebebiyye (Ar.) : Sebeple ilgili.

s.+den6b2

sehim (Ar.) : Mirasçılarının alacağı pay, hisse. **bk.** sehm.

s. 85a12

s.+den 87b13

s.+i 18a3, 53b3

s.+leri 17b6, 18a5, 21b12

s.+lerin 6b8

sehm (Ar.) : Mirasçılarının alacağı pay, hisse

s. 23b4, 40b2, 40b3, 41a6, 41a6, 63a5, 63a6, 63a7, 63a8, 63a9, 63a9, 63b10, 63b7, 63b8, 63b9, 65a2, 65a3, 65a4, 65a2, 65a6, 65a6, 65a9, 65a10, 66a3, 66a5, 66a9, 67a11, 67a11, 67a7, 67a7, 67a8, 67a9, 67b1, 67b3, 67b10, 67b12, 67b12, 67b2, 67b2, 67b9, 68a1, 68a1, 68a2, 68a2, 68a3, 68a4, 68b7, 68b8, 68b9, 68b9, 68b12, 68b13, 69a2, 69a2, 69a3, 69a3, 69a4, 69a4, 69a4, 69a13, 69a13, 69b1, 69b1, 69b10, 69b12, 69b13, 69b3, 69b3, 69b4, 69b7, 69b7, 69b8, 69b9, 69b9, 71a3, 71a3, 82a10, 82a11, 82a11, 82a11, 82a5, 82a8, 82a8, 82a9, 82a9, 82b1, 82b4, 82b4, 82b11, 82b13, 83b11, 83b11, 83b12, 83b13, 84a13, 84a7, 84a7, 84a8, 84a9, 84b1, 84b2, 84b2, 84b3, 85a11, 85a11, 85a12, 87b12, 87b12, 87b12, 87b13, 91b13, 93b9, 101a3, 102b12, 102b9, 103a12, 109b6, 110b3, 110b4, 111a11, 111b4, 112b12, 112b12, 113a8, 119b7, 121a12, 121a12, 125b13, 125b8, 129a7, 129b1, 129b1, 129b9, 129b11, 129b12, 129b13, 131a5, 137a10, 137a12, 137a12, 137b1, 137b2, 137b4, 137b4, 137b5, 137b7, 137b7, 137b8, 137b11, 137b11, 137b12, 137b12, 138a11, 141b12

s.+de 137b6

s.+den 66a5, 66a8, 82a10, 83b13, 84a8, 84a8, 84b3, 85a12, 85a13, 88a1, 137a12, 137b6

s.+dür 82b1, 129a8, 138a1

s.+e 84b8, 129a8, 129a9, 129a10, 129a10

s.+i 19b8, 20a5, 21a4, 21b5, 21b9, 22b3, 23a4, 23a10, 34a1, 55a2, 55a3, 55a4, 55a8, 55b2, 55b4, 63a5, 63a6, 63a7, 65a7, 69a13, 69b2, 70a11,

82b2, 82b11, 82b12, 91b10, 92a7, 92b7, 104a9, 105b10, 111b7, 111b9, 113b7, 113b8, 113b8, 119a13, 136b10

s.+in 70b9, 70b9, 84b8, 106a7, 106b5, 107a3, 107a5, 112b12, 119b10, 119b11,

s.+ler 68a3

s.+lerden 23a9

s.+leri 104b1, 105a12, 111b2, 113a11, 119a12, 119b2, 125b10, 142b7, 142b9, 18a12, 19b10, 20a8, 21a5, 21a6, 22a2, 22b4, 22b5, 23a13, 23a6, 23a7, 23b2, 64b12, 69b2, 69b2, 69b8, 70b8, 70b8, 71a12, 71b2, 71b3, 73b2, 89b13

s.+lerinden 71a13

s.+lerine 63b8

s.+lerüñ 67b13

sekiz : Sekiz sayısı.

s. 17b11, 22a10, 22a11, 23a7, 23b2, 46b2, 46b7, 46b11, 46b12, 47b9, 47b13, 49b10, 49b10, 49b11, 50b13, 54a8, 54b1, 55a1, 55a11, 55a11, 65a3, 65a5, 65a6, 65a8, 65a13, 66a7, 66a8, 66a10, 67b3, 74b9, 75b2, 76a1, 76b4, 82b10, 93a5, 93a6, 93a8, 93a8, 126b3, 126b7, 126b8, 131a1, 131a6, 137b3, 141b13

s.+de 45a8

s.+den 17b13, 45a8, 57b2, 67a2

s.+dür 65b13, 66a7, 79a9, 126b9, 136b4, 137a2, 138a9, 142b10, 142b5,

s.+e 22b6, 23b3, 45b1, 45b5, 45b9, 50b13, 126b3, 126b8, 126b9, 137a3

s.+i 11a13, 126a8

s.+ile 54b1, 65b9

s.+imüz 79a10

s.+in 87a2, 105b13, 107b13,
108b13,

sekizinci : Sekizinci.
s. 6a11

seksen dört : Seksen dört sayısı.
s. 21b2,

selāse (Ar.) :Üç.
ş. 43a7
ş.+dür 84a4

selāsetü madrüb (Ar.) : Örnek verilen üç
hal.

ş. 18a10,

selāsetü emşāl (Ar.) :Üç örnek.
ş. 18a10, 21b10, 21b10, 23a11,
55a9, 55a9
ş+i 20a2, 20a3, 23a11, 23a12,

Semā' a (Ar.) : Hanefi fukahasından olup
aynı zamanda muhaddis olan Semāa'nın
esas ismi Ebû Abdillâh Muhammed b.
Semāa b. Ubeydillâh et-Temîmî el-
Kûfî'dir (ö. 233/848).
S. 97a7

şemāniye (Ar.) : Sekiz.
ş. 43a7, 79a2

semmî (Ar.) : İsim, adlandırma.
s.+si 43a3

sen : Sen.
s. 7b2, 7b2, 31a11, 33a9, 39a7,
47a1, 50b1, 50b3, 52a12, 57b4, 58b6,
62b2, 72b13, 74b5, 76a9, 77a13, 78b2,

79b12, 86b9, 89b4, 89b5, 98b1, 102a3,
109b11, 126b12, 138b8, 138b9
saña 21b4, 25b6, 62a10, 84b10,
84b4, 90b7, 95a9

şenā (Ar.) : Övme, övüş.
ş. 1b1

sened (Ar.) : Dayanılan veya
dayanılacak olan şey.
s. 1b7

seyyid (Ar.) : Efendi.
s. 1b7

şifat (Ar.) : Hal ve şekil
belirten.
ş. 88b1, 110b3, 111a10, 111a7,
111b1, 113a6, 119a8
ş.+da 3b8
ş.+ı 35a1, 35a1, 88b2, 99a2,
99a5, 99b13, 100b3, 110a2, 110a3,
114b5
ş.+ında 114b5
ş.+ları 25b8, 99b2, 115a1

şifāt (Ar.) : Sıfatlar, vasıflar.
ş. 2b10
ş.+a 2b10

şifātla- (Ar.Tür.) : Belirtmek.
ş.-dı 3b6
ş.-madı 25b9

şifātlanmak (Ar.Tür.): Belirtilmek.
ş. 2b13

şinf (Ar.) : Sınıf.

ş. 95a13, 95b2, 95b8, 96a8, 96b7, 96b7, 96b8, 96b9, 96b11, 97a8, 97a9, 97a9, 97a12, 97a13, 97b1, 97b2, 97b6, 97b13, 98a1, 98a4, 98a7, 98a9, 120b5, 113b13, 115a4, 115a6, 116a2, 116a3, 116a5, 116a5, 116b3, 116b4, 116b6, 116b9, 118a1, 120a11, 120a11, 122a9, 122a10, 122b1, 122b1, 123a12, 124a10, 126b13

ş.+a 120b3

ş.+da 117a1, 96b1

ş.+dur 95a13

ş.+uñ 97a8, 122a9

şınıf (Ar.) : *bk.* şınıf.

ş.+dur 32a3, 7a11

ş.+ınuñ 96b6

şırf (Ar.) : yalnız, tamamiyle.

ş.+a 71a8

şırr (Ar.) : Gizli tutulan şey, hikmet, sebep.

s.+ı 33b7, 48a3

şıfl(Ar.) : Alçak taraf, aşağı.

s. 96b10

şihām (Ar.) : Paylar, hisseler.

s. 19b13, 52a8, 69a5, 101a8, 142a6

s.+da 129b12

s.+ı 4a5, 6a3, 10a9, 17b4, 18a9, 19a5, 19a7, 20a2, 39b6, 39b8, 39b9, 52a11, 52a11, 53a2, 53b9, 54a11, 54a13, 54b1, 56a5, 57a3, 57a5, 58a3, 58a5, 58a6, 59b3, 59b7, 63a4, 64a5, 67a5, 67a8, 68a9, 69a4, 71a9, 79b10, 80a2, 80a4, 80a5, 82b1, 82b2, 82b3, 85b3,

85b4, 85b5, 86a10, 86a9, 89a9, 90a5, 91a13, 91b1, 91b11, 91b2, 92b8

s.+ıla 17b2, 17b7, 19a3, 19a9, 21a8, 22b2, 22b7, 38b12, 39a3, 51b10, 51b12, 52a7, 52b7, 53a1, 53a5, 54a10, 54b3, 55b9, 55b10, 56a4, 56a8, 56b4, 57a2, 57a6, 58a8, 59b2, 59b10, 61b2, 79b13, 80a7, 82a12, 85b2, 86a9, 91a12, 119a11

s.+ın 103a8, 104b11

s.+ını 18a7, 39b4, 53b7, 55a7, 60b12, 64b8, 65b6, 65b11, 66b11, 67a4, 70a6

s.+ları 17a12, 19a6, 19b11, 38b13, 39a1, 39b12, 51b13, 53a3, 53b12, 53b4, 55a11, 56a6, 59b5, 59b9, 61b3, 61b4, 61b5, 61b7, 61b9, 63b11, 64a10, 64a7, 73a8, 73b8, 78a5, 79a3, 86b1, 90b11, 102a9, 102b5, 103b2, 105a2, 105b1, 125b4

s.+larıyıla 52b2

s.+ların 79b1

s.+larından 17a12, 72b13, 73a8, 74a9, 78a5, 79a3

s.+larınuñ 105a1

s.+larıyıla 52b8

şirāyet (Ar.) : Geçme, yayılma.

s. it- 123b11

şitte (Ar.) : Altı.

s.+den 43a10

şiyāb (Ar.) : Giyecekler.

ş.+ıla 4b12

şiz : Siz.

s. 3b5

- şoñra** : Sonra.
ş. 2a5, 2b1, 4a12, 4a13, 5b3, 5a9, 5a11, 5a12, 5a13, 6b2, 6b3, 6b9, 6b13, 7a2, 7a6, 7a8, 7b9, 12a12, 27b9, 32a13, 32b4, 32b5, 34b11, 35a12, 35b13, 36a11, 36a4, 36a7, 36a9, 36b13, 36b5, 36b6, 38b3, 59a1, 59a3, 60a5, 60a7, 61a9, 62a3, 62a5, 63b2, 65b7, 68a13, 69b6, 70a10, 70b7, 76a1, 78a7, 79a6, 81b5, 81b10, 83b3, 84b9, 88b3, 89a9, 89a11, 90a12, 91a7, 91b3, 91b6, 92a1, 92a4, 92b12, 92b4, 93a12, 93a2, 95a3, 96b11, 96b7, 96b8, 97a13, 97a9, 97a9, 97b1, 101a1, 101a10, 111b6, 114a7, 115a11, 115a6, 115b7, 118a7, 118a8, 118b2, 119a10, 121b8, 124b10, 124b9, 125a5, 127a8, 127a13, 127a7, 127a9, 127b10, 127b11, 127b11, 128b1, 131b5, 133b6, 134a11, 134b13, 135a6, 135b3, 137b13, 138a7, 141a4, 141a9, 143a3, 143b3, 143b7, 143b9, 143b13, 144a2, 145a2, 145a10, 145b10, 146a1
ş.+ğı 6a13
- söz** : Söz, bir konuyu yazılı veya sözlü olarak açıklamaya yarayan kelime dizisi.
s. 138b8, 139b8, 145b9
- su** : Sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde.
s.+yına 4b7
- su'âl (Ar.)** : Sorma, sorulma, soruşturma.
s. olun- 24a12, 41b4, 48a5, 94a13, 116b3, 123b8, 142a2
s.it- 87b1,
- süb' (Ar.)** : Yedide bir.
s. 10b5, 22a2, 22a3, 42b10, 111a5, 142b1
s.+ı 111a3
- süb'ân (Ar.)** : Yedide iki.
s. 84a7, 84a8
- şuc** : Suç, hata.
ş. it- 7b3
- şuğrâ (Ar.)** : Daha (pek, en) küçük.
ş.+nuñ 40a2
ş.+ya 40a5
- şübüt (Ar.)** : Sabit olma, meydana gelme, doğru.
ş.+da 5a7, 5a13
ş.+ı 128b11
- südüs (Ar.)** : Altıda bir.
s. 5b10, 10b3, 11b11, 12b12, 13a4, 13b1, 14b10, 14b12, 16b1, 16b6, 17a2, 17a4, 18b12, 18b13, 18b4, 20b5, 21a1, 22a12, 22b1, 25a4, 26b4, 26b7, 26b8, 27a1, 27a6, 28b1, 29a13, 29b1, 29b2, 29b3, 30b8, 30b9, 30b11, 31a3, 43a10, 45b7, 45b8, 46a3, 46a6, 46a7, 46a11, 46a13, 46b10, 46b11, 46b12, 47a8, 47a11, 47b6, 51a12, 52a2, 52a3, 52a5, 52b12, 54a4, 54a4, 54a7, 56b12, 56b13, 57b11, 59a10, 61a11, 61a13, 67b12, 68a2, 68a2, 69a13, 73a1, 73a3, 73a10, 73a11, 73b11, 73b4, 74a11, 77b6, 78a6, 78a6, 78b5, 78b7, 79a4, 79a5, 79a6, 83b4, 83b9, 84a3, 84a5, 85a11, 84a6, 84a13, 84a10, 85a3, 85a8, 85a9, 85a13, 86a4, 87b8, 87b12, 88a1, 88a4, 88a5, 88a7, 90b4, 90b5, 91b7, 91b8,

136a13, 136a13, 136a4, 136a4, 136a8, 136a8,

s.+den 84a9

s.+dür 10a11, 11b12, 42b8, 43b5, 85a4, 86a12, 90b12

s.+e 27a13, 40b10, 40b11, 42b2, 44a4, 44a5, 44a5, 44a6, 44a6, 52a4, 54a6, 56a2, 57b13, 59a11, 85a2, 88a6

s.+i 12b4, 29a3, 37a7, 37b6, 37b8, 43a9, 46b3, 47a8, 47a11, 47b8, 48a1, 52a5, 52b13, 54a7, 58a1, 59a13, 69b1, 73a3, 73a13, 73b5, 77b8, 84b2, 86a6

s.+ün 10b13, 10b3, 43b6, 43b6, 43b7

südüsân (Ar.) : Altıda iki.

s. 69b2, 69b3, 73a3, 73b11, 73b11, 73b12, 74a13, 136a11, 136a3, 136a7

süflâ (Ar.) : Aşağı derecede olan, daha aşağı olan.

s. 18b4, 20a13, 20b2, 20b5, 20b7, 22a6, 22a7, 22a8

s.+sına 16a6

süflî (Ar.) : Aşağıda bulunan.

s.+si 16a7

şulb (Ar.) : Züriyet, soy.

ş. 12a1, 14a11, 14b10, 14b11, 14b11, 15a1, 15a1, 15a9, 15a10, 15a4, 16a13, 18b10, 20b9, 22a9, 26b11, 26b9, 34b1, 40b10, 40b9, 5b12

ş.+ı 26b10

şulḥ (Ar.) : Barış, barışma.

ş. it- 70a7, 70a8, 70b6, 129b10

şüret (Ar.) : Biçim, görünüş, yol, tarz.

ş. 6b11, 15b6, 18b2, 29a12, 30b3, 31a6, 37b2, 44a10, 44a8, 54a2, 67b4, 73a8, 74a13, 76a3, 79b5, 80a2, 81b13, 84a11, 98a5, 100a8, 110a8, 115a7, 115b5, 116b2, 118a3, 120a3, 125a13, 134a5

ş.+de 16a3, 66b13, 115a7, 121a12

ş.+dedür 77b2

ş.+i 16b12, 20a11, 22a4, 23b5, 35b11, 36a3, 36a13, 36b8, 69a5, 84a1, 100a2, 101a12, 112b3, 115a12, 118a4, 118a5, 118a10, 118b7

ş.+in 69a6

ş.+inde 62b4, 63b5, 63b6, 65b8, 66a13, 67a1, 67a1, 130a7

ş.+lerdedür 35b9

şülüṣ (Ar.) : Üçte bir.

ş. 10a11, 10b2, 10b3, 10b4, 13a7, 13a11, 28a12, 42b8, 43b7, 45a4, 45a4, 45b10, 46b6, 46b10, 67a7, 67a8, 67a11, 67b1, 67b2, 67b2, 69a4, 27a9, 27b6, 45b13, 46a1, 46a3, 46a6, 46a7, 46b11, 46b12, 55a12, 55a13, 63a8, 64a10, 64a11, 64a12, 69b1, 69b10, 70b3, 70b11, 73a10, 73b12, 74a1, 74a2, 74a11, 77b6, 78a6, 78a7, 82a8, 83a8, 83b3, 83b10, 83b11, 83b12, 83b13, 83b13, 84a3, 84a4, 84b1, 84b7, 84b9, 85a11, 85a13, 87b11, 87b11, 87b11, 87b13, 91a9, 91a10, 92a3, 100b2, 105a6, 107a10, 114a12, 115b6, 119a1, 119a5, 122a2, 124b11, 125b2, 126b7, 127b7

ş.+de 13a10

ş.+den 8a9, 27a13, 42b2, 43a8, 63a9, 88a6

ş.+dür 112b12, 43b6, 72a11, 84b7

ş.+e 44a4, 44a5, 54a6, 55a13

ş.+i 28a6, 28a9, 28a11, 38b5, 47b9, 48a1, 55b6, 60a6, 60a8, 69b3, 69b13, 70b4, 70b13, 73a12, 76a7, 77b8, 80a13, 81a7, 82a4, 83a7, 83b11, 83b12, 84a6, 84a9, 84b7, 85a10, 85b1, 86a4, 86a6, 121b7, 122a3, 126a7, 136b4,

ş.+idür 92a8

ş.+ile 44a6

ş.+in 12a12, 12a13, 27b10, 27b12, 71a2

ş.+inden 5a9

ş.+ün 10b2, 10b3, 10b12, 43a7

ş.+ine 75b13, 76a3, 76a5, 92a12, 92a5, 92a6

şülüşü (Ar.) :Üçte bir. **bk.** şülüş.

ş. 12a11, 28a4

şülüşān (Ar.) :Üçte iki, üç kısımda iki kısım.

ş. 10a10, 10b2, 14a13, 14b13, 14b9, 23b10, 25a1, 25a4, 25a7, 25a11, 33b1, 33b5, 38b9, 39b10, 39b11, 42b8, 43a7, 43b7, 45a4, 45b4, 45b7, 45b10, 45b12, 46a1, 46a3, 46a5, 46a7, 46a11, 46a13, 46b6, 46b7, 46b11, 46b12, 76b4, 46b10, 47a8, 47b13, 47b5, 47b5, 47b8, 52a2, 54a3, 55b13, 56b12, 59a9, 61a11, 61a13, 63a5, 63a5, 63a6, 64a8, 64a8, 67b10, 68a1, 69a4, 69b12, 72a10, 73b10, 74a11, 75b2, 78b5, 78b7, 79a4, 79a5, 82a9, 82a10, 84b1, 84b2, 84b3, 85a11, 85a12, 112b12, 115b5, 122a2, 124b9,

126a5, 126b3, 127b6, 136a11, 136a12, 141b4, 141b5

ş.+a 27a12, 44a3, 75b1

ş.+dan 34a1, 34a4, 70b11, 83a8

ş.+dur 14b12, 43b7, 45a4

ş.+ı 15a1, 16b2, 23b13, 38b4, 38b10, 39b11, 45b8, 46b2, 47a10, 52a4, 52b12, 54a8, 56a3, 56b13, 59a13, 64a9, 72a11, 74b8, 79a6, 100b2, 115b9, 121b7, 122a3, 124b11, 125b1

ş.+ıla 44a4, 44a5, 44a6

ş.+ün 10b3, 10b10, 43a8

şülüşeyn (Ar.) :Üçte iki, üç kısımdan iki kısım.

ş. 27b2, 27b5

şülüşiyye (Ar.) : Sülüs'ün cemi. **bk.** şülüş.

ş. 60a5, 60a8, 75b12, 80a13, 92a3, 105a6, 107a10, 136b4,

şümn (Ar.) : Sekizde bir.

ş. 47b7, 48a5, 59a9, 61a11, 61a12, 78b6, 78b6, 79a2, 136a3, 136a4, 136a7, 136a8, 136a12, 136a13

ş.+dür 42b8, 130a10, 130b5

ş.+e 79a2

ş.+ün 43a6

şümün (Ar.) : Sekizde bir. **bk.** şümün.

ş. 10b1, 14a7, 44a2, 44a9, 47a11, 47a7, 47a9, 59a11

ş.+den 45a8

ş.+dür 10a10

ş.+e 40b6, 47b7

ş.+i 59a12

ş.+ün 10b1, 10b10

sukûṭ (Ar.) : Hakkın kaybolması.
s.+dur 13b5

sünnet (Ar.): Hz.Muhammed'in sözleri,
işleri ve tasvipleri.
s.+inde 6a3

sür- : Sürmek; uzatıp ulaştırmak.
s.-er it- 88a6

Ş

Şa' bî (Ar.) : Tabiîn'in meşhur
alimlerinden, hicri yirminci yılda
Basra'da doğmuştur. Künyesi Ebû Amr
olup, hicrî 104 yılında Kûfe'de vefat
etmiştir.
ş. 128b12

şâfiî' (Ar.) : *bk.* İmam-ı Şâfiî'.
ş. 4b3, 4b3, 6b1, 38a8, 71b12,
81a2, 131a13, 131b4, 143b10

şahş (Ar.) : Kişi, kimse.
ş. 7b1, 7b2, 7b4, 7b5, 12b9, 12b9,
12b10, 30b9, 30b9, 31a2, 31a3, 31b8,
40a12, 40b1, 41a4, 41a13, 41a13, 41b1,
41b1, 87a13, 112a12, 112a12, 140b1
ş.+ı 41a3

şâkirîn (Ar.) : Şükr edenler.
ş. 3a7
ş.+de 3a6
ş.+e 3a5

şâmil (Ar.) : İçine alan, çevreleyen.
ş.+dür 42a3
ş. kı1- 122a12
ş. ol- 26b11, 42a11, 122a11

şart (Ar.) : Şart, vaziyet, durum.
ş. 29a2
ş.+ı 28b11
ş.+ıla 28b5
ş.+laruñ 114b8

şâzze (Ar.) : Kural dışı, kaideye
uymayan.
ş.+dür 112a4

şehâdet (Ar.) : Şahitlik etme, tanıklık.
ş. eyle- 144b12, 144b12

şehîr (Ar.) : Ünlü, meşhur.
ş. 112a4

şehir (Far.) : *bk.* şehir.
ş.+de 139a13

şehir (Far.) : Şehir, kent, il.
ş.+de 139a11
ş.+deki 139a12

şekk (Ar.) : Şüphe, tereddüt.
ş. 82a9, 83b12, 84a8, 84b2,
85a12, 87b13, 146a5
ş.+ile 128b12, 146a5

şerâit (Ar.) : Şartlar, durumlar.
ş. 7b13

şerh (Ar.) : Açık anlatma; bir kitabın ibaresini kelime kelime açıp izah ederek yazılan kitap.

ş.+i 1b9, 146a8

ş. it- 2a3

ş.+lerde 109b11

şerī'at (Ar.) : Doğru yol; Allah'ın emri; ayet, hadis ve icmā-yı ümmet esaslarına dayanan din kaideleri.

ş. 93b8

ş.+da 52b2

şey' (Ar.) : şey, nesne.

ş. 2b13, 44b9, 70a4, 70a5, 71b3, 71b10, 81b4, 81b8, 81b12, 85a7, 88a10, 129b9

ş.+i 71b1

ş.+ile 88b1

şimden girü : Bundan sonra, bundan böyle.

ş. 19a10, 21a8, 22b8, 30a9, 39a3, 57a7, 58a9, 59b11, 61b9, 69a6, 76a9, 80a8, 82b7, 90b2, 93b5, 104a4, 105a7, 105b5, 107a11, 107b7, 108b7, 113b1, 119b5

şimdi : Şimdi, şu an, öyleyse.

ş. 22a10, 62a11, 74a11, 129a13

ş.+ye 19a9, 21a7

şimdiye degin : Bu zamana kadar. **bk.** şimdiye dek.

ş. 57a6, 59b10,

şimdiye dek : Bu zamana kadar.

ş. 22b7, 39a2, 58a8, 61b8, 80a7, 83a13

şirā (Ar.) : Satın alma, satın alınma.

ş. 4a3, 38a2, 144a11

şol : Şu sıfatı.

ş. 6a2, 6a7, 6b8, 7a8, 8a7, 11b3, 11b4, 12a7, 28b7, 33a12, 34a1, 34a4, 34a8, 34b11, 42b6, 43b3, 49b13, 54a2, 63b3, 68b10, 68b13, 69a10, 69b4, 69b7, 71a12, 79b12, 80b4, 93b9, 95b3, 95b5, 102a1, 103a2, 104b6, 106b11, 114b5, 114b13, 115b10, 117b13, 122b9, 123a13, 124b3, 127a4, 129b13, 135a6, 139a6, 139a10, 140b5, 140b7, 141a4, 141a8, 143b5, 143b6, 143b12, 145b5

şu : Şu zamiri.

ş.+lardur 113b13

ş.+nuñ 8a11, 115a5

şübhe (Ar.) : Şüphesiz, kuşku.

ş. gel- 143a8

ş. olın- 3a3

şükür (Ar.) : İyiliğe karşı gösterilen memnunluk, minnettarlık.

ş. it- 3a4

şükür (Ar.) : **bk.** Şükür.

ş. 3a8

şürü' (Ar.) : Başlama.

ş. it- 2a11, 14a5, 31a10, 34b9, 51b9, 56b5, 64b4, 68a7, 71a7, 90b2, 93b5

şürüh (Ar.) : şerhler, izahlar, açıklamalar.

ş.+da 132b1

ş.+dan 146a10

T

tā (Far.) : Kadar, dek, değin.

t. 11a8, 25a8, 37b3, 44b4, 45a2, 45a5, 45a7, 45a9, 113b9, 139a8, 140a7, 141a13, 143a8, 144b10

taa' ddüid (Ar.) : Çoğalma, sayısı artma.

t. 115b12

ta'alluḫ (Ar.) : İlişigi olma, ait olma.

t. 30b11, 31a13

tābi' (Ar.) : Birisine uyan, bağlı kalan.

t.+dür 36b3, 36b11

t. ol- 80b9, 94a3, 94a8

ṭabī' (Ar.) : Olağan, doğal.

ṭ. 139b6

tafṣīl (Ar.) : Etraflı olarak bildirme.

t. 7a12, 19a12, 48a11

t.+e 90b2

tāhir (Ar.) : Temiz.

ṭ. 3b7

ṭ.+dür 3b7

ṭ.+ile 3b6

ṭ.+lerdür 3a13

taḥiyyāt (Ar.) : Selamlar, hayır dualar.

t. 1b6

taḥkīk (Ar.) : Doğru olup olmadığını araştırma.

t. 18b9,

t.+de 50a8, 101a10

taḥkīkī (Ar.) : Araştırma ile ilgili.

t. 20b11, 22a11, 103a6

taḥmīl (Ar.) : Yükleme, bir işi birinin üzerine bırakma.

t.+dür 8a4

taḥṣīṣ (Ar.) : Bir şeyi özel kılma, ayırma.

t. it- 37a9, 37a9, 37a10, 37a11

tā'ife (Ar.) : Bölüm, grup, kabile.

ṭ. 14a3, 14a4, 14a5, 14a11, 14b7,

17b8, 23b8, 24b11, 26b3, 52b7, 53a6, 54b4, 56a9, 56b7, 101a2, 101a2, 101a5, 101a5, 103a7, 115a6

ṭ.+dür 33a13

ṭ.+lerüñ 56b10

ṭ+nüñ 17b8, 17b10, 53a7, 53a8,

54b4, 56a9, 86b3

taḥdīr (Ar.) : Vaziyet, şart.

t. 49a13, 67a2, 72a6, 75a11,

90a1, 90a2, 90a3, 90a6, 90a7, 121a7, 128b11, 129a8, 129a9, 129a10, 129a10,

129b1, 129b6, 130a8, 130a9, 130a10,

130b2, 130b3, 134a2, 134a3, 134b12,

134b13, 135a8, 135a9, 135a10, 136a2,

136a6, 136b9, 136b13, 138a5, 141a2,

141a4, 141a5, 141a11, 141a12, 141b3,

141b4, 141b7, 142a5, 142a11, 142b12

t.+ce 129a13

t.+de 101a10

t.+den 129a11

t. olın- 40a4, 130a1, 134a8,
134a10, 136a10,

taḳdīrī (Ar.) : Kaderden olan.
t. 22a11, 103a7

taḳṣīm (Ar.) : bölme, parçalama, ayırma.
t. 5a10,
t.+i 5a5, 5a6, 145a1
t. it- 5a12, 124b11, 140a9,
t. ol- 5b1, 143a5,

ṭaleb (Ar.) : isteme, istenme.
ṭ. olın- 2b7
ṭ it- 17a5

tamām (Ar.) : Tamam, tam, eksiksiz.
t. 4a8, 8b6, 8b8, 8b12, 119b8,
132a4, 138a6, 143a6
t. ol- 23b5, 25a8, 28a2, 55b7,
56b5, 69a5, 93b4, 102b1, 102b5, 103a2,
104a8, 104a10, 104a12, 104b2, 104b5,
105b9, 105b13, 106a7, 106b1, 106b4,
106b8, 106b11, 107b10, 108a1, 108a6,
108a9, 108b10, 109a1, 109a6, 109a9,
109b2, 109b7, 109b10, 109b11, 131a8,
135b7, 138b12, 138b13, 143a2, 146a8

ta' mīm (Ar.) : Genelleştirme.
t. 3b5

taṣṣīf (Ar.) : Yarıya yarıya bölme.
t. 10a13

taṣṣīfen (Ar.) : Yarı yarıya bölerek.
t. 30b9

ṭar : Dar, az.
ṭ. 44b2

ṭ. it- 71a11

ṭaraf (Ar.) : Yan, yön, iki kişiden
veya ki topluluktan her biri.

ṭ.+dan 10a12, 10a13, 124b2,
126a9

ṭ.+ına 122a2, 122a2
ṭ.+ından 26a13, 28b2, 28b3,
29a10, 29a12, 29a5, 29b11, 29b11, 29b3,
29b5, 113b8, 114b7, 114b7, 115b4,
115b4, 115b6, 115b6, 115b9, 120b11,
120b11, 121b4, 121b5, 121b7, 121b7,
122b5, 122b6, 122b7, 122b8, 122b9,
122b10, 123a2, 123a2, 124a11, 124a12,
124b12, 125a6, 125a6, 125b1, 125b10,
125b2, 125b4, 124b5, 124b9, 126a13,
126a5, 126a8, 126b4, 127b2, 127b2,
127b5, 127b6, 127b6, 127b7

ṭ.+ındandır 120b13, 121a1

ṭ.+uñ 144a7

ṭarafeyn (Ar.) : İki taraf.

ṭ.+ den70a5

ṭarḥ (Ar.) : Çıkarmak, dağıtmak.

ṭ. it- 49b5, 49b11, 50a6, 50a7,
50b2, 50b3, 50b9, 70a6

ta' rīf (Ar.) : Anlatma, bildirme.

t. 49a9, 49a10, 49a11

t.+i 19a12, 62a11

ṭarīḳ (Ar.) : Yol.

ṭ. 22a11, 31a3, 33a9, 38a3,
38b11, 49a1, 51b1, 52a6, 52a6, 53b6,
56a13, 57b4, 58b6, 62a10, 86b9, 8a13,
91a8, 101a5, 121b12, 134a12

ṭ.+i 17b2, 18a2, 18a7, 19a3,
19b6, 19b13, 21a3, 21b4, 22b2, 23a3,

23a8, 39b1, 39b2, 39b4, 50b1, 53a1, 53b2, 54a10, 54b12, 54b13, 55a6, 59b2, 63b1, 76a9, 77a7, 82a12, 84b4, 85b2, 86a8, 91a11, 91b9, 100b1, 102a1, 103a3, 113b2, 126b12, 130a11

ṭ.+ile 38a2, 38a2

ṭ.+in 130b11

ṭ.+iyile 15a8, 20b11, 115b13

ṭ.+ler 80b5

taşarruf (Ar.) : Satmak, bağışlamak, payını teslim etmek gibi muameleler.

t. it- 84b5

taşarufî (Ar.) : Tasarrufla ilgili, tasarrufa mensup.

t. 35a3

taşdik̄(Ar.): Doğrulama,gerçeklendirme.

t. 8a1, 8a2

t.+ine 7b12, 8a3

taşhîh (Ar.) : Düzeltme; feraizde hisseler dağıtılırken sayılar arasındaki nispetlerle ilgili durum.

t. 17b2, 17b12, 19a2, 19b4, 21a3, 22b2, 38b11, 39a12, 42b7, 48b5, 51b9, 51b9, 52a6, 52b1, 52b13, 54a10, 56a4, 57a1, 58a2, 59a7, 59b1, 61b1, 64b10, 64b2, 64b9, 65a1, 65a2, 65b8, 66a1, 68a9, 68b12, 68b3, 68b6, 69a7, 69a7, 69b6, 70a7, 75a13, 76a9, 77a7, 79b12, 82a12, 84b4, 85b2, 86a8, 86b6, 89a8, 89a10, 89a10, 89a11, 89a11, 89b3, 89b3, 89b5, 89b5, 89b8, 89b8, 89b9, 89b9, 89b13, 90a1, 91a11, 91a8, 91b9, 92b7, 102a10, 103a11, 105a5, 107a9, 113a11, 119a11, 125b9, 134b11, 134b12, 138b9, 141a1, 141a3, 142a6, 142a8

t.+de 79b12, 89a13

t.+den 56b3, 64b10, 64b7, 65b11, 65b6, 70a6

t.+e 52a13, 142a7

t.+i 38b7, 76b2, 82b7, 136b3, 136b6, 142b2

t.+ile 64b6, 65b5

t.+inde 134b11

t.+üñ 65b12, 65b7, 66a2, 69a12, 69a9

taşihh (Ar.) : Geçerli olmak, geçerli saymak.

t. 82a3, 91b3, 91b3, 91b4, 92a1, 92a1, 92a3, 92a4, 92a5, 92a5, 92a5, 92a6, 92a7, 92a8, 92a9, 92a11, 92a12, 92b2, 92b2, 92b12, 92b13, 93a1, 93a2, 93a3, 93a3, 93a4, 93a4, 93a5, 93a12, 93b2, 93b3,

t.+i 109b11, 111a9, 118b7, 125b3, 126b11, 130a1, 130a11, 135a3, 141a9

t. it- 138b8,

t. olın- 141a2

t.+leri 135a1

taşliye (Ar.) : ‘sallallahu teālā aleyhi ve sellem’ duasını okuma.

t.+ ler it- 2b1

taşvîr (Ar.) : Resmini yapma.

t. olın- 15b6

t. it- 84b10

t.+in 74a13

ta‘yîn (Ar.) : Ayırma, belli etme.

t. 130b11

t.+i 64b3, 64b4

ṭayyib (Ar.) : İyi, güzel, hoş.

t. 3b7
ṭ.+dür 3b7
ṭ.+ile 3b6
ṭ.+lerdür 3a13

taẓ' if (Ar.) : Artırma.

t. 10a13, 42b8

taẓyif (Ar.) : Azaltma.

t. 42b8

taẓyik (Ar.) : Daraltmak.

t. it- 71a10

tebevül (Ar.) : İşeme.

t. it- 128a5, 128a5, 128a6,
128a13

tebâyün : Miras hesaplamalarında İki sayının 1'den başka ortak bölenleri bulunmaması hâlidir. *krs.* mübâyin, mübâyene.

t. 48b4, 50a5, 50a9
t.+dur 48a11
t.+i 50a2

techiz (Ar.) : Ölünün yıkanıp temizlenme işi.

t. 4b4, 4b8
t.+de 4b8
t.+den 5a3, 5b3

tedâhül : Miras hesaplamalarında iki sayıdan büyük olanın küçük olana kalansız bölünebilmesi durumudur. *krs.* müdâhale.

t. 48b2, 49a1, 49a7
t.+i 49a4

tefsir (Ar.) : Yorum, mânâ.

t. it- 11a6, 11a7
t.+i 81a13

teḥârüc : Miras hukukunda vârislerin arasından birisinin, terekeden veya bir maldan diğer vârislerin verecekleri belirli bir miktar karşılığında mirastan çıkması üzerine anlaşmalarıdır.

t.+den 70a3
t.+ün 70a3

teḥîr (Ar.) : Geciktirme, geriye bırakma.

t. 4b7

tek : Tek, yalnız.

t. 21a6, 45a13, 45a13, 46a10,
46a10, 47a1, 102a4

tekfin (Ar.) : kefenleme.

t. 4b4, 4b8, 4b9, 4b12
t.+den 5a3, 5b3

tekrâr (Ar.) : Bir şeyi iki defa ve daha çok yapma.

t. 142a6, 142a8

temâşül : Miras hesaplamalarında iki sayının bir birine eşit olması halidir.

krs. mümâşeale.
t. 48b8, 48a10

tenkiz (Ar.) : Kurtarma.

t.+i 5a5

terbiye (Ar.) : Terbiye, eğitim.

t. 2b12

tercîh (Ar.) : Üstün tutma.
 t. 123b4, 123b4, 123b5, 123b5,
 123b6
 t.+den 123b7, 123b7
 t. it- 98b6, 117a9, 129a11
 t. olın- 32b12, 98b8, 122a4,
 122a5, 123b9,

tereke (Ar.) : ölen insanın bıraktığı
 şey.
 t. 8a11, 8a12, 23b13, 64b11,
 64b6, 65b5, 65b9, 67a2, 67b4, 68a13,
 69a7, 69a8, 70b12, 70b7, 71a6
 t.+den 70a4
 t.+nüñ 23b13, 64b13, 65a7,
 65b11, 65b13, 65b7, 66a6, 66b11, 66b5,
 67a4, 67a5, 67a9, 67b6, 67b7, 68b11,
 68b3, 68b6, 69a11, 69a9, 69b5
 t.+sin 6a8
 t.+sine 4a11, 4b5
 t.+ye 41b3, 41b4, 41b5, 41b7,
 64b8
 t.+yi 67b4
 t.+yile 66b10, 66b9, 67a2, 68b1,
 68b2

terk (Ar.) : Bırakma, bırakılma.
 t. it- 12a11, 15b2, 15b3, 15b5,
 30a13, 30b1, 37a6, 37b1, 37b11, 37b12,
 43a9, 72a8, 85a1, 87a9, 88b11, 99b8,
 112b10, 115a8, 118a2, 118a3, 120a1,
 120b2, 122a1, 122a2, 124b4

tertîb (Ar.) : Dizme, hazırlama.
 t. 4a12, 6a7, 6a12, 34b11, 97a12,
 125a5
 t.+i 97a10

tesbîb (Ar.) : Sebeplendirme.

t.+i 23b4

tesmiye (Ar.) : Adlandırma.
 t. 87b3
 t. it- 48a3, 48a6

teşbîh (Ar.) : Benzetme, benzetilme.
 t. 34b13

tetebbu‘ (Ar.) : Etraflıca inceleme.
 t. it- 48a8

tevcîh (Ar.) : Mana verme, yorumlama.
 t. 97b12

tevehhüm (Ar.) : Vehimlenme,
 kuruntuya düşme.
 t. olın- 96a3
 t.+in 120b6

tevfîk (Ar.) : Uyumlu hale getirme.
 t. it- 94b13

tevâfuğ : Miras hesaplamalarında
 iki sayıdan birinin diğerine kalansız
 bölünmeyip, her iki sayının üçüncü bir
 sayı ile kalansız bölünebilmeleri halidir.
 t. 48a10, 48b4, 49b3, 49b4, 49b8

tevsî‘ (Ar.) : Genişletme.
 t. it- 71a10

toğ- : Dünyaya gelmek.
 toğ.-dı 131b7, 132a9
 toğ.-duğı 139b12
 toğ.+mağ 132a9, 132b11
 toğ.+mağdur 132b12, 133a3

toğur- : Dünyaya getirmek.

- ̇.-dı 131b5
 ̇.-sa 138a4
 ̇.-urlardı 131b8
- ̇oksan** : Doksan sayısı.
 ̇. 140a2
- ̇oksan biş** : Doksan beş sayısı.
 ̇. 138b12
- ̇oküz** : Dokuz sayısı.
 ̇. 40a5, 49a9, 49a12, 50a6, 51a1, 55a3, 55a10, 59b7, 61a10, 66a2, 66a5, 66a9, 78b4, 80a6, 80a6, 80a10, 86a8, 86b5, 86b12, 91a5, 91a7, 92b3, 92b13, 104a3, 104b1, 104b7, 105a2, 105a12, 105a12, 105b4, 106b13, 107a5, 107b6, 108b6, 119b5, 131a5, 137b4, 137b5
 ̇.+a 45b1, 45b10, 46a2, 51a1, 60a5, 80a6, 80a13, 93a13, 93b1, 136b12, 137b11,
 ̇.+dan 50a7, 86b7, 130a2
 ̇.+dur 66a2, 66a7, 68b7, 68b12, 6a8, 86b4, 92a2, 92a12, 105b2, 136b11, 138b13
 ̇.+ı 49a10, 49a10, 66a3, 69a3, 106a8, 107b2, 108a1, 108a2, 108b2, 109a2, 109a10
 ̇.+ıla 105a5, 107a9
 ̇.+ın 103b13, 104b2, 104b2, 104b11, 105a13, 105a13, 106a4, 106a4, 107a2, 107b2, 107b3, 107b3, 108a5, 108a6, 108a12, 108b2, 108b3, 108b3, 109a5, 109a6, 109a12, 109b2
 ̇.+ları 106a1
 ̇.+uñ 49a12, 104b4, 106a6, 108a8, 109a8, 109b4, 109b8
- ̇okuzuncı** : Dokuzuncu.
- ̇. 6a11
- ̇ur-** : Hareketsiz durumda olmak.
 ̇.-a 145a4
 ̇.-an 145a4
 ̇.-duğı 26b9
 ̇.-ması 5b12
 ̇.-ur 34b1, 68a9, 82a7, 86a13, 111a1
 ̇.-urdu 27a12
 ̇.-urken 48a4
 ̇.-urlar 27a13
 ̇.-ursın 39a7
- ̇ut-** : Elde bulundurmak, para veya hisse tıplamı.
 ̇.-ar 18a10, 18a13, 20a3, 20a6, 20a9, 21b10, 21b13, 22a2, 23a11, 23b1, 23b3, 39b10, 39b13, 53b10, 53b13, 55a12, 55a9, 55b2, 55b5, 64a11, 64a8
- türāb (Ar.)** : Toprak.
 t. 3b8
- Türk** : Türk.
 t.+de 10a1
- Türki (Tür.Ar.)** : Türkçe.
 t.+ī 2a1
- tüs' (Ar.)** : Dokuzda bir.
 t. 48a5, 65a3, 65a5, 65a5, 65a6, 65a8, 65a8, 65a9, 65a10, 65a11, 65a13, 65b1, 66a3, 66a5, 66a8, 66a9, 66a10, 68b8, 68b9, 68b13, 69a2, 69a3, 69b12, 137a12, 137b5, 137b6, 37b7, 137b8, 137b11

t.+den 66a5, 66a9
t.+dür 10b5, 42b10, 65a12, 66a4
t.+i 69b7, 69b9
t.+üñ 69a2

U

uḥrā (Ar.) : Başka, diğer.
u. 34a9, 34a9, 83a5, 112b2,
130a12, 143a3
u.+ya 51b3, 88b2
u.+yıla 129b5

uḥteyn (Ar.) : iki kız kardeş.
u. 27a11

ūlā (Ar.) :birinci, ilk(evvelin müennesi).
u. 90a12, 90b2

ulaş- : Ulaşmak, yetişmek.

u.-a 95b9, 96a10, 96a10, 96a9
u.-an 112a11, 114a3, 114a9
u.-ana 30b12, 30b12, 31a5, 31a5
u.-anı 112a12
u.-anuñ 96b1
u.-duğı 37b6
u.+mağıla 123b7
u.+maları 124a11
u.+ması 29a6
u.-maz 113b9
u.-sa 143b3
u.-ur 4a11, 4b5, 12b8, 12b8,
12b9, 31a12, 37b4, 37b4, 41a13, 41b2,
98a12, 112b9, 112b9, 114a6, 114a6,
114a7, 114a8, 114b3, 114b4, 114b6,
126a7

u.-urlar 29a11, 115a1, 120a12,
126a10, 126a9
u.-ursa 33b9, 33b9

ulaşıklık : Yakınlık, soy yakınlığı ya da sebep yakınlığı gibi.

u.+dur 34b12
u.+ı 34b13

‘ulūḳ (Ar.) : Ana rahmi.

‘u. 133b6
‘u.+a 134a11, 134a5

ūlū’l erḥām : Miras hukukunda rahim sahipleri; rahim, anne tarafından akrabalara denir. İki âyette geçmiştir (Enfâl, 8/75; Ahzâb, 33/6).

ū. 94b3

‘ulūm (Ar.) : İlimler.

‘u. 4a2

‘ulyā (Ar.) : En büyük.

‘u. 16a12, 17a1, 17a1, 17a3,
17b4, 18a3, 18a9, 18b2, 18b13, 18b5,
19a1, 19a4, 19b7, 20a11, 20a13, 20b2,
20b4, 20b6, 22a4

‘u.+sı 16a5

‘u.+sına 16a4, 16b5

umūmiyyet (Ar.) : Genellik.

u. 29b1, 29b3

unutmaḳ : Aklında kalmamak, hatırlamamak.

u. 94a12

ur- :matematik çarpma işlemini yapmak.

u. 62b3, 65b7, 66b11, 66b5,
78b3, 79b2, 79b4, 89b5, 90a2

u.-alar 89b13

u.-alum 19b1, 65b11, 67a4, 68b3,
69a9, 76a3, 82b8, 92a5, 92a7, 93a3,
102a12, 103b6, 104a5, 105a8, 105b6,
107a12, 107b7, 108b7, 111b6, 113b2,
119b6, 130b12, 130b13, 135a10, 135a7,
135a8, 141a10, 141a12,

u.-asın 53b3, 63a1, 64b8, 84b8,
89b10

u.-avuz 17b9, 18a2, 19b7, 21a12,
21a13, 23a4, 39b3

u.-duğ 17b10, 18a3, 18a5, 19b10,
19b11, 19b2, 19b2, 19b8, 21b1, 21b1,
21b5, 21b7, 21b8, 22b12, 23a4, 23a6,
23a7, 39b6, 39b8, 53a9, 53b3, 53b5,
54b7, 55a2, 55a3, 55a4, 56a10, 57a12,
58b2, 60a10, 60a3, 60a4, 60a6, 60a9,
60b5, 60b7, 62a1, 62a4, 62a4, 62a6,
62b4, 62b6, 63a1, 63a5, 63a8, 63b11,
63b8, 64b13, 65a7, 65b13, 66a6, 67a6,
67a9, 67b11, 67b7, 68b11, 68b6, 69a10,
69b5, 75b13, 76a5, 76a6, 77a1, 77a3,
77a5, 79a9, 79b10, 79b6, 79b8, 80a11,
80a13, 80b2, 82b11, 82b12, 82b6, 82b9,
86b4, 86b11, 86b13, 87a1, 88a8, 91a1,
91a2, 91a4, 91a6, 92a3, 92a7, 92a9,
92a10, 92a11, 92a13, 92b9, 92b10,
92b11, 93a1, 93a5, 93a6, 93a7, 93a10,
93a11, 93a13, 93b1, 102a11, 102a13,
102b2, 103b4, 103b5, 103b7, 104a11,
104a4, 104a7, 104a9, 104b1, 105a7,
105a10, 105a11, 105a12, 105b10, 105b5,
105b8, 106a2, 106a9, 107a11, 107a13,
107b2, 107b6, 107b9, 107b11, 108a1,
108a2, 108b11, 108b2, 108b6, 108b9,
109a10, 109a2, 111b8, 111b9, 113a13,
113b3, 113b5, 119b10, 119b4, 119b6,

119b8, 126a4, 126b10, 130b13, 131a1,
131a3, 131a4, 131a6, 131a6, 136b4,
136b10, 136b12, 137a1, 137a3, 137b11,
141b13, 142b3, 142b4, 142b8, 142b9

u.-duğ idi 63a1,

u.-mağıla 130b6, 130b7

u.- mağ 59a3, 59a5, 59a5, 59a6,
135a2, 135a3, 141a7, 141a8

u.-mağdan 130a13

u.-mağdur 22b11, 53a7, 57a11,
57b9, 58b1, 59a1, 59a2, 61a7, 61a8,
61a8, 61a9, 75a12, 76b1, 130a13

u.-ub 55a1, 67b6, 86b11

urul- : Vurulmak.

u.-ur 90a1

‘**uşübet (Ar.)** : asebelik yönünden,
bk. asabe.

‘u. 14b1, 37b10

‘u.+de 24a12

‘u.+i 24a1, 25a10, 25b4

uşül (Ar.) : Kaide, yol, düzen.

u. 100a11, 100a12, 117a7

u.+a 99b1

u.+da 110b12, 112b1, 117a4

u.+uñ 99a2, 100b3, 99a5, 99a6,
99b13, 99b3

Ü

üç :Üç sayısı.

ü. 3b1, 6a13, 11b10, 12b11,
14a12, 15b2, 15b3, 15b5, 16a3, 17a3,
17b3, 17b4, 17b4, 17b11, 18a3, 18a9,
18a10, 18a11, 18b8, 18b12, 19a3, 19a5,
19a5, 19a9, 19b8, 19b8, 20a2, 20a2,
20a4, 20b6, 21a1, 21a3, 21a4, 21a4,

21a8, 21b5, 21b9, 21b10, 21b11, 22a13, 22b3, 22b3, 22b3, 22b7, 23a4, 23a10, 23a11, 24b5, 26b4, 27a9, 28a1, 28a6, 30b11, 31a1, 31a5, 31a5, 31b1, 38a3, 38b1, 38b4, 38b4, 38b6, 38b8, 38b10, 38b12, 38b13, 39a1, 39a3, 39a5, 39a9, 39b10, 45a2, 45b4, 45b8, 45b13, 46a7, 46b3, 46b7, 46b11, 46b12, 47a11, 47b7, 48a1, 48b9, 48b9, 49a9, 49a10, 49a12, 49a12, 49a12, 50b9, 52a7, 53a1, 53a10, 54a6, 54a11, 54a13, 54a13, 54b3, 54b7, 54b8, 55a3, 55a8, 55a9, 55a10, 55a10, 55a13, 55b3, 55b6, 55b9, 56a2, 56a5, 56a5, 56a5, 56b11, 56b11, 57a2, 57a4, 57a5, 57a6, 57a7, 57a10, 57a13, 57a13, 57b10, 58a1, 58a3, 58a3, 58a4, 58a5, 58a6, 58a8, 58a11, 58b3, 59a12, 59b2, 59b4, 59b4, 59b10, 60a6, 60a12, 61a13, 61b2, 61b3, 61b3, 61b5, 61b9, 61b11, 62a7, 62b6, 63a5, 63a9, 63b1, 63b10, 63b10, 64a3, 64a9, 64a10, 64a12, 68b7, 68b8, 69a3, 69a13, 69b1, 70b4, 72b11, 73a13, 73b5, 74a2, 74b8, 74b8, 75a2, 75a6, 75a6, 76b3, 77b7, 77b9, 78a5, 78a7, 78a9, 78a10, 78b6, 79a8, 79b13, 80a7, 80a12, 80b1, 82a6, 82a13, 83b2, 84a5, 84a7, 84a8, 84a13, 85a2, 85b3, 85b3, 85b4, 86a6, 86a7, 86a9, 86a10, 86a10, 86b1, 86b3, 86b3, 86b4, 86b6, 87b11, 88a5, 89a12, 90b5, 90b13, 91a4, 91a6, 91a7, 91a12, 92a7, 92a13, 92b1, 92b2, 100a7, 100a13, 102a8, 102a10, 102a10, 102b6, 102b10, 103a11, 103a12, 103b1, 103b11, 103b12, 104b7, 104b8, 105a3, 105a4, 105a13, 106a10, 106a10, 106b5, 106b6, 106b12, 107a7, 107a8, 108a2, 109a2, 111a2, 111a4, 111b2, 111b2, 111b4, 111b9, 112b8, 112b11, 112b12, 113a3, 113a8, 113a11, 113a12,

114a11, 115a9, 118a2, 118a2, 118a2, 118a3, 118a3, 119a2, 119a10, 119a11, 119a12, 119a13, 119b2, 119b2, 119b3, 119b3, 119b7, 119b8, 119b10, 120a1, 120a1, 120a1, 126b3, 129a7, 129b11, 130a3, 131a13, 132a13, 136a4, 136a8, 136a13, 136b10, 137a1, 137a10, 137b2, 141b5, 142b1, 142b4

ü.+den 38b9, 39a11, 45a3, 49a13, 54b10, 57b2, 70b13, 72a10, 73a10, 75a6, 78a5, 86b7, 119a5, 137b4,

ü.+dendür 125b1

ü.+dür 39a10, 62b5, 63a8, 63a9, 63b5, 63b6, 67a7, 70b8, 73b2, 75a5, 78a8, 78a8, 80a11, 80a13, 86a12, 86b12, 86b2, 86b4, 87a1, 91a5, 92a12, 102a12, 119b4, 126a4, 126b10, 138b11

ü.+e 38b13, 39b10, 46a11, 46b4, 48b9, 50b10, 51a13, 55a2, 55a3, 55a4, 57a5, 58a5, 61b12, 62b6, 63b1, 64a10, 75a6, 77a5, 78a10, 85a4, 91a6, 92a13, 102a13, 102a9, 102b2, 103a12, 119a12, 119b2, 119b7, 119b8, 119b10

ü.+er 40a4, 49a11, 49a11, 57a10, 68a11, 68b5, 68b8, 69a10, 69b9, 69b11, 102b12

ü.+erdür 57a12

ü.+i 39a8, 41a8, 51b10, 56b4, 86b11, 93a11, 102b13, 103b4, 105a10, 105a9, 107a13, 113b4

ü.+idi 55a3,

ü.+ile 39a6, 48b9, 75b11, 76b8

ü.+in 106b8, 108a8, 109a8, 109b2, 109b8

ü.+inde 45a12

ü.+ümüz 77a6

ü.+ün 17a13, 102b12, 104b5, 105a1, 105a1, 106a7, 106b8, 107a5, 107a5

ü.+üñ 38b10, 49a10, 51b12,
70b13, 72a11,

üç biñ altı yüz :Üç bin altı yüz
sayısı.

ü. 60b6
ü.+e 60b10

üçünci :Üçüncü.
ü. 3b3, 6a9, 13b5, 14b1, 14b10,
20a11, 24a1, 25a3, 32a5, 27b9
ü.+si 9a9, 12a13, 34a8, 55b10,
58b12, 74b4

ümm (Ar.) : Anne.
ü. 11b5, 34a12, 41b2, 41b4
ü.+den 118b4
ü.+i 41b7
ü.+üñ 41b2

ümm-i veled (Ar.) : Çocuk anası
bulunan satılmaz cariye.
ü.+i 8b8,

ünşā (Ar.) : Dişi, kadın.
ü. 96b13, 118a9

ünüşet (Ar.) : Dişilik.
u.+de 135a9, 138a8
u.+e 135a7
u.+üñ 135a8, 137b11

üslüb (Ar.) : Biçim, tarz, ifade yolu.
ü.+ına 2a6

üstāz (Far.) :Üstad, öğretmen.
ü.+dan 97b11, 109b12, 146a11

üzere : Gibi, üstünde.

ü. 18a8, 20a1, 21a3, 22b2, 23a10,
2a1, 31a3, 53a1, 53b8, 55a7, 60b12,
61b1, 62a10, 64a5, 66b12, 82a12, 84b4,
85b2, 86a8, 86b9, 90b7, 90b9, 91a12,
91a8, 91b9, 92b7, 100b1, 100b4, 102a1,
113b2, 126a4

üzeri :Üzerinde, üstünde.

ü.+lerine 145a9
ü.+nde 103a3, 104b6, 139a9,
48a4, 68a11, 68a12
ü.+ne 3a9, 3a13, 4a12, 4b4, 5a5,
6a4, 6a7, 6a12, 7a12, 8a4, 8a12, 15b6,
17b8, 19a12, 21b4, 21b9, 22a11, 28b12,
31a6, 32b12, 33a9, 34b11, 38a3, 41a12,
42b9, 44b1, 47a13, 48a11, 49a11, 49a13,
49a2, 49a5, 49a6, 51a8, 51b1, 52b7,
53a6, 54b4, 54b7, 56a13, 56a4, 56a9,
56b7, 57a2, 57b4, 58a3, 58b6, 62b13,
63a2, 63b3, 63b6, 63b9, 64b9, 65a1,
65b1, 65b12, 65b8, 66a1, 66a2, 66a8,
66b5, 67a11, 67a2, 67a4, 67a7, 67b12,
67b6, 67b9, 68b4, 68b7, 69a12, 69a9,
69b6, 70a4, 70a6, 70a11, 70b6, 70b8,
70b8, 71b1, 71b2, 72a6, 72b7, 73a4,
74a10, 74a13, 74a9, 75a11, 75a4, 75b1,
76a9, 77a7, 77b1, 80b5, 83a8, 87a8,
89a10, 89a13, 89b3, 90a1, 90a2, 90a3,
90a6, 90a7, 97b12, 97b7, 98a1, 98a7,
99a2, 100a9, 100b5, 101a6, 102a10,
102b6, 103a1, 103a11, 103a3, 104a3,
105a5, 107a9, 110a8, 110b2, 111a1,
113a11, 114b8, 114b9, 115a5, 115a7,
115a7, 115b5, 116b3, 117a9, 118a11,
118a3, 119a11, 120a3, 121a8, 121b12,
123b2, 123b5, 123b6, 125a5, 125a7,
125b9, 126b12, 128b11, 129a9, 129a10,
129a10, 129b1, 129b6, 129b9, 129b9,
129b13, 130a9, 130a9, 130a11, 130a11,

130b2, 130b3, 132b11, 132b12, 133a3, 133a4, 133a5, 133a5, 134a2, 134a3, 134b12, 134b13, 134b13, 135a10, 135a8, 135a9, 136a10, 136a2, 136a6, 136b9, 137a1, 138a6, 138b9, 139a8, 139b7, 140a1, 140a3, 141a11, 141a12, 141a3, 141a4, 141a5, 141a9, 141b4, 141b7, 142a11, 142a6, 142b12

ü.+nedür 8a1, 10a13, 16b11, 30b3, 38a3, 40b1, 42b7, 42b9, 63b1, 80b12, 97a10, 125a13, 128b6, 133a2

ü.+neki 68b12

ü.+neyidi 64a4

V

vācib (Ar.) : Terki caiz olmayan, yapılması gerekli.

v.+dür 1b3

v. ol- 3b4, 9a7

vāhid (Ar.) : Tek, bir, yalnız.

v. 10a3, 50a3, 50a5, 74b11, 74b12, 75b5, 75b6, 144a9

v.+dür 10a4

v.+e 50a4

vākiʿ (Ar.) : Vuku' bulan, olan.

v. ol- 2a10, 40a3, 52b2, 87a8, 100a13, 100b13, 100b13, 101a3, 102a2, 102a7, 102b11, 102b13, 103a4, 103a5, 103a9, 103a13, 103b9, 103b10, 103b12, 104a1, 104a13, 104b3, 104b7, 104b12, 105a3, 105b2, 105b12, 106a3, 106a10, 106a12, 106b2, 106b7, 106b7, 106b9, 106b12, 107a4, 107a6, 107a7, 107b4, 107b5, 107b12, 108a11, 108a13, 108a4, 108a4, 108a7, 108b4, 108b5, 108b12,

109a4, 109a4, 109a7, 109a11, 109a13, 109b4, 109b6, 109b9, 110b11, 111a6, 111b3, 113a9, 115a3, 115b12, 125a5, 126a11, 133b6, 134b6

vakt (Ar.) : Vakit, zaman.

v. 2b12, 3a4, 6b9, 7b13, 8a6, 13a8, 13b10, 14b1, 17b8, 25a2, 25a12, 28a11, 30a9, 32b2, 32b3, 32b4, 37a1, 41b1, 43b3, 44b3, 45a1, 45a4, 45a6, 45b6, 46a9, 47a5, 47b11, 47b7, 50b3, 52a1, 52a10, 52b8, 53a6, 55b11, 56b9, 57a11, 57b9, 58a13, 58b13, 61a6, 64b7, 65b6, 72a10, 72a7, 72b12, 74b12, 74b5, 75b12, 75b6, 76a13, 77a13, 77b3, 78a10, 78a2, 78b13, 78b2, 79b12, 81a8, 81b9, 83b1, 83b2, 86a13, 87b6, 89b4, 89b9, 90a11, 94a7, 99a10, 99a11, 99b3, 114b9, 115a3, 115b11, 116b1, 120b11, 121a9, 121b5, 122a2, 123a3, 123a5, 123a13, 124a12, 124a3, 127b2, 127b4, 127b6, 128a10, 128b1, 133b2, 133b4, 134a1, 134a4, 134a7, 134b4, 134b6, 135b6, 135b8, 136a3, 136a7, 138b10, 138b5, 139a11, 140b1, 140b3, 141b10, 141b5, 144a10, 144a8, 144b11, 144b5, 144b8, 145a11, 145b6, 146a8

v.+de 2a4, 6a1, 13b13, 14a8, 15a10, 25a7, 42b7, 72b12, 139b12, 140b5

v.+dür 30a8, 42a6

v.+i 134a1, 81b1

v.+in 27b2, 114b7, 115b5

v.+inde 133b1, 44a12

vakta ki (Ar.) : Ne vakit ki, o vakit ki, olduğu vakit.

v. 8a9, 8b3, 11a4, 17a10, 17b7, 21a11, 22b10, 29b2, 31a9, 36b12, 42a6, 53a5, 54b3, 56a8, 58a12, 71a6, 72b4, 73a6, 74a7

var : Var, mevcut.

v. 3b6, 3b7, 10a1, 10a2, 11b10, 17a1, 17a7, 17b2, 17b6, 18b12, 18b12, 18b12, 19a13, 19a13, 19a2, 19b10, 19b8, 20a5, 21a10, 21b5, 21b7, 21b8, 22a12, 22a12, 22a13, 22b9, 22b9, 27b11, 28a4, 28a4, 30b2, 30b3, 38b11, 38b9, 38b9, 39a5, 39a5, 44a4, 44a4, 44a4, 44a5, 44a5, 44a6, 44a7, 45b12, 45b12, 45b13, 45b7, 45b7, 45b7, 46a13, 46a13, 46a13, 46a5, 46a5, 46a6, 46a6, 46b10, 46b6, 46b6, 46b6, 47a7, 47a8, 47a8, 47a8, 47b5, 47b5, 47b6, 52a2, 52a2, 52a3, 52a6, 52a6, 54a10, 54a4, 54a4, 54a4, 54a4, 55b13, 56a1, 56b12, 56b12, 57a10, 57a4, 57b11, 57b11, 57b12, 58a11, 58a11, 58a12, 59a9, 59a9, 59a10, 59a10, 59b1, 59b13, 59b13, 59b13, 60a2, 60a6, 60a8, 61a11, 61a11, 61a11, 61a12, 61b11, 61b11, 61b11, 65a7, 65b10, 65b13, 66a6, 67a9, 67b1, 67b1, 67b11, 67b2, 67b7, 68a10, 68a11, 68a12, 68b10, 68b3, 69a1, 69a10, 69a8, 69b11, 69b12, 69b2, 69b5, 69b8, 70b3, 70b3, 70b3, 72a10, 72b1, 73a3, 74a1, 74a1, 74a5, 74b10, 75b5, 76a6, 76b5, 77a4, 77b11, 77b13, 77b6, 77b6, 78b10, 78b10, 78b5, 78b5, 78b6, 79a4, 79b6, 79b8, 79b9, 80a10, 80a9, 80a9, 82a6, 82b11, 82b12, 82b9, 83b7, 86a4, 86a4, 86a4, 86a5, 86b11, 86b12, 87a1, 90b3, 90b4, 90b4, 90b8, 91a10, 91a2, 91a9, 91b11, 91b7, 91b7, 92a10, 92a11, 92a13, 92a7, 92b5, 92b5, 92b10, 92b11, 93a6, 93a10, 93a11,

93a12, 93a13, 94b10, 102a3, 102a13, 102b2, 103a10, 103b7, 105a6, 107a10, 107a13, 111b2, 111b9, 113b3, 113b8, 119b3, 119b3, 119b6, 119b8, 119b10, 123b4, 124b6, 125b5, 125b6, 126a2, 126a3, 130b13, 131a1, 131a3, 131a4, 131a5, 131a6, 136b4, 136b10, 136b12, 137a1, 137a3, 137b7, 141b4, 141b4, 141b7, 141b8, 142b9, 146a5

v.+dı 36b9, 70b5

v.+dur 2b7, 4a1, 6a3, 12b12, 13a5, 13b9, 14a12, 14a6, 14b8, 16a13, 16b1, 17a2, 23b9, 24b13, 26b4, 26b7, 27a6, 27b2, 27b5, 28a11, 28b1, 40b6, 43a3, 43a4, 78a6, 81a6, 82a3, 82a4, 83b2, 103a3, 104b6, 112a13, 120a7, 122b10, 124a4, 124b5, 128a2, 128a3, 128b10, 129a1, 129a2, 129a7, 129a7

v.+durlar 41a6

v. eyle- 1b3,

v.+ıdı 104a7, 104a9, 105a10, 105a9, 105b10, 105b8, 106a2, 106a8, 107b11, 107b2, 107b9, 108a1, 108a2, 108b11, 108b2, 108b9, 109a10, 109a2, 111b7, 113b4, 142b3, 142b4, 142b8, 18a3, 18a5, 18b9, 21a10, 55a2, 55a4, 62b4, 62b6, 68b9, 70b6, 76a4, 77a2, 91a4, 93a5, 93a7

v.+ısa 102a12, 103b6, 104a5, 105a8, 105b6, 107a12, 107b7, 108b7, 111b6, 113b2, 119b5, 130b12, 130b12, 135a7, 135a9, 141a10, 18a2, 19b6, 23a3, 39b2, 53b2, 54b13, 62b12, 62b3, 76a2, 79b2, 79b3, 82b8, 86b10, 92a5, 92a6, 93a3, 93a4

v.+ur 40b6

var- : Varmak, ulaşmak.

v.-ınca 47b1, 50b12

v.-maz 70b12

v.-ur 4b8, 40b7

vāriş (Ar.) : Kendisine miras düşen, mirasçı.

v. 41b9, 42a11, 7b10, 98b13, 98b2, 98b3, 116b10, 116b4, 116b5, 123b7, 124b2, 124b6

v.+dür 98b6, 98b6, 116b8, 123b3

v.+e 30a4, 135b4

v.+i 7b4, 7b7, 9b2, 9b2, 41b13, 42a12, 116b10,

v.+ile 114a3, 114a6, 114a9, 114b3, 114b4, 123b6

v.+ler 5b4, 8a9, 135b9, 140a9, 141a12,

v.+lerden 51b12, 70a5, 70a9

v.+lere 132a7

v.+leri 5b4, 8b1, 13a1, 87a9, 144b10, 144b13,

v.+lerine 140b7, 140b11

v.+lerinüñ 140b4, 143b6, 143b9, 144a3, 145a12

v.+lerüñ 70a11, 145a4

v.+üñ 64b8, 65b6, 66a11, 68a8, 89a9, 135b5

vāşıl (Ar.) : Erişen ulaşan.

v. ol- 30a12, 31a1

vāşıt (Ar.) : Ortada bulunan, ikisi ortası.

v. ol- 26b12

vāşıta (Ar.) : Aracı, arada bulunan.

v. 12b7, 115a1

v.+da 117a8

v.+nuñ 115a2

v.+suz 12b8, 33b9, 37b4, 37b5

v.+yıla 33b9, 37b4, 98a12, 98a12

vaşiyet (Ar.) : Bir kimsenin öldükten sonra yapılmasını istediği şey.

v. 4a3, 5a6, 5a8, 5a13, 8a8

v.+den 5a10, 5a12, 5b3

v.+i 5b1

v. it- 8a7,

vaḫā' (Ar.) : Ayakla çiğneme, çiftleşme.

v.+i 9a8

vaty (Ar.) : Çiftleşme duygusu.

v. it- 128a10

vāv (Ar.) : Arapça gramerde atıf vavı, bağlaç.

v. 5a11

ve (Ar.) : Ve bağlacı, dahi, de, hem.

v. 1b1, 1b2, 1b3, 1b4, 1b4, 1b5, 1b6, 1b6, 1b7, 1b7, 1b7, 1b8, 1b8, 1b9, 1b9, 1b9, 2a4, 2a4, 2a6, 3a8, 3a8, 3a13, 3b2, 3b6, 3b9, 3b11, 4a3, 4a3, 4a8, 4b11, 4b11, 5a1, 5a5, 5a11, 5a12, 5b5, 5b5, 5b9, 5b12, 7a4, 7a9, 7a10, 7b10, 7b11, 8a4, 9b12, 10a2, 10a10, 10a13, 10b5, 10b5, 10b8, 10b8, 10b9, 10b10, 10b10, 10b12, 10b13, 11a1, 11a1, 11a2, 11a7, 11a9, 12a1, 12a4, 12a11, 12b1, 13b10, 13b12, 13b6, 14a6, 16b5, 16b8, 17b7, 18b3, 20b8, 21a5, 22a9, 23a2, 25a1, 25a1, 25a11, 25a12, 25b13, 26a1, 26a13, 26a2, 26a5, 26a8, 26b4, 26b7, 27a2, 27a7, 27b11, 27b3, 27b4, 28a3, 28b12, 28b3, 29a2, 29b13, 30b1, 30b3, 31a11, 31b12, 32a6, 34a11, 34a4, 35a6, 35b10, 37a11, 37a6, 37a7, 37b1, 37b11, 37b13, 41b6, 42a3, 42b10, 42b9, 43b6, 43b6, 44a12, 44a9, 44b5, 45b1, 45b11, 45b2,

45b3, 45b6, 45b6, 46a4, 47a11, 47a7, 47a7, 48a10, 48a11, 49a8, 52a2, 52a2, 52b11, 52b11, 54a3, 54a3, 54a6, 55b12, 64b3, 64b3, 66a12, 67a7, 67a8, 68a11, 68b1, 69b12, 70a4, 70b2, 70b2, 71a11, 73a10, 73b13, 74a9, 80b10, 80b9, 81a2, 81a6, 82a2, 83b5, 84a10, 84a11, 84a8, 84b13, 84b13, 84b13, 84b13, 85a12, 85b1, 86a2, 86a2, 86a3, 86b9, 87b7, 87b9, 87b10, 88b11, 88b11, 88b12, 88b12, 89a1, 90a1, 90b3, 90b3, 91a9, 91a9, 91a9, 93b9, 93b12, 93b12, 93b12, 93b12, 94a2, 94a9, 94a12, 94b12, 94b3, 94b6, 95a5, 95b1, 95b5, 95b10, 95b12, 96a1, 96a3, 96a4, 96a10, 96a11, 96a12, 96a12, 96b1, 97a6, 97a7, 97b6, 97b13, 99a1, 99b8, 100a5, 101a2, 101a5, 104a10, 106b11, 106b3, 107b2, 108b2, 110a7, 111b12, 112b2, 113a8, 114a4, 114a7, 114b4, 114b6, 114b13, 115b12, 116a3, 116a4, 116a6, 117a5, 117a7, 118a2, 120a6, 120b10, 120b13, 121a2, 121a3, 121a4, 121a9, 121a11, 121a11, 122a1, 122a12, 122a12, 122a13, 122b8, 123a1, 123a7, 123a13, 123b6, 124a4, 124a12, 124a13, 124b1, 124b3, 124b5, 124b6, 124b11, 124b11, 124b13, 125a10, 125b6, 126a12, 126a12, 126b1, 127a1, 127a5, 127a5, 127a6, 127a7, 127a7, 127a8, 127a12, 127a12, 128a3, 128a4, 128a10, 128a13, 128b9, 128b9, 131a12, 131b6, 131b7, 131b9, 131b13, 132a1, 132a2, 132a3, 132b2, 132b8, 132b9, 133a13, 133b5, 134a13, 134a13, 134a13, 134b3, 134b4, 134b13, 135a9, 136a1, 136a1, 136a11, 136a11, 137a11, 137a11, 137a12, 137b1, 138a4, 138b5, 138b5, 138b11, 141a12, 141a3, 141b1, 141b2, 142a1, 142a13, 142b4, 142b7,

142b9, 143b6, 143b9, 144a2, 144a11, 144b8, 144b9, 145a10, 145b3, 145b9, 146a9, 146a10

vech (Ar.) : Tarz, sebep, yüz, suret.
v. 34b13, 48a12, 51a8, 64a3, 64a4, 87b3, 96b12, 129b13, 141a9
v.+ile 17a6, 30a9, 66a12, 66b13, 72a13, 74a4, 77b10, 78b9, 97b12, 131a8

vefât (Ar.) : Ölüm, ölme.
v. 141a5
v.+a 142b3, 142b8
v.+da 142b4, 142b9
v.+uñ 141a10
v. it- 141a3

vefk : Miras hesaplamalarında iki sayıdan birinin diğerine kalansız bölünemeyip üçüncü bir sayı ile kalansız bölünebilmelerinden elde edilen sayıya / bölüme o sayının vefkı denir.
v. 66b5, 67a4
v.+ı 52b9, 54b6, 65b8, 65b12, 66a1, 66a2, 66a7, 66a7, 138a9, 141a7
v.+ın 75a12, 89b5, 135a2
v.+ına 59a2, 59a5, 65b7, 65b11, 65b13, 66b5, 67a4, 90a2, 90a7, 135a8, 136b10, 137a2, 141a10
v.+ını 53a7, 53a9, 54b5
v.+idür 137b12
v.+ine

velakin (Ar.) : Ama, fakat.
v. 112a4

velâlık (Ar.+Tür.) : Efendisinin azad ettiği köle câriyesi ile olan münasebeti ve onlar üzerindeki hakkı.

v. 34b12, 35a6, 35b2, 35b8, 36a1, 36a13, 36b8, 37b9

v.+a 37b9

v.+da 40a8

v.+1 36a7, 36a12, 36b3, 36b7, 36b13, 37a2

v.+ıla 35a8

v.+ın 36b5

v.+uñ 12b3, 12b5, 37a6, 37a8, 37b2, 37b12, 37b6

veled (Ar.) : çocuk.

v. 14a1, 24a10, 26b8, 26b9, 26b10, 26b10, 36b11, 36b11, 36b3, 37a1, 40b6, 40b7, 40b9, 40b9, 8b8, 98b6, 98b6, 98b6, 98b7, 116b3, 116b4, 116b5, 116b5, 116b6, 116b8, 116b8, 116b9, 116b9, 116b10, 117b2, 117b2, 117b3, 117b3, 118a5, 118a5, 120a5, 120a6, 123a5, 123b3, 123b7, 124a1, 124a2, 124a4, 124b2, 124b6, 124b10, 124b13, 133a12, 133b4, 133b6, 134a3, 134a3, 134a6

v.+den 133a13, 40b8

v.+i 26b8, 26b9, 35a4, 36b6, 98b2, 98b13, 116a11, 119a1, 120a6, 123a3, 123b2, 133a9

v.+idür 116b2, 120a6, 120a8

v.+ile 24a10, 26b4, 26b4, 42a2

v.+inden 116a12, 98b3

v.+inüñ 36b5

v.+iyile 14a1oğul

v.+ler 111a5

v.+leridür 95b1, 95b1, 95b10

v.+lerin 132a3

v.+lerindedür 116a3

v.+lerine 119a6

v.+lerinüñ 119b2, 119b9

v.+üñ 132a2, 134a2, 134a8, 35a4, 36b7

ve lem yekün lehu küfüven ehad

(Ar.): Hiçbir şey O'nun dengi ve benzeri değildir.

v. 1b2

ve lem yelid ve lem yüled (Ar.) :

Doğurmamıştır ve doğrulmamıştır.

v. 1b2

vereşe (Ar.) : Mirasçılar.

v. 4b13, 5a5, 41a5, 70a3

v.+ler 8a8, 64b5, 68a6, 71a7, 129b7, 129b9

v.+lerden 40b5, 66b4, 133a5, 135b9

v.+lerdür 41a9

v.+lerinüñ 89b13, 90a3, 90a5

v.+lerüñ 135b4

veyā (Ar.+Far.) : Veya, yahut.

v. 27a2, 114b7, 117b2, 123a4, 133b13, 133b13

veyāhūd (Ar.+ Far.) : Veya, yahut, isterseniz.

v. 2a10, 4a1, 4a6, 24a8, 24a13, 26a9, 26b9, 27a1, 33b1, 73b11, 73b11, 73b12, 85a1, 86a3, 95b13, 99a6, 99a10, 114b4, 117b2, 120b11, 122b9, 132a11, 133a1, 133a10, 143b2, 143b3

veşāyā (Ar.) : Vasiyetler, bir kimsenin öldükten sonra yapılması istediği şeyler.

v. 5a5

vir- :Üzerinde, elinde veya yakınında olan bir şeyi birisine eriştirmek, iletmek

v. 60b13, 62b3, 74b6, 79b3, 79b4, 88a7

v.-di 102b1, 102b5, 102b9, 104a8, 140a2, 38b2, 38b2, 48a5, 94b1

v.-diler 4a4, 87a6, 87b5

v.-dügi 128b2

v.-dügin 40a3

v.-dük 17a13, 17b1, 18a11, 18a4, 18a6, 18b2, 19a1, 19b10, 19b12, 19b9, 20a10, 20a4, 20a7, 21a2, 21b11, 21b6, 21b7, 21b9, 22a1, 22a4, 22b1, 23a12, 23a5, 23a6, 23a7, 23b2, 28a1, 38b10, 38b11, 39b12, 39b7, 39b9, 53b11, 53b4, 53b5, 54a1, 54a7, 54a7, 54a8, 54a8, 55a5, 55a10, 55a2, 55a3, 55b1, 55b4, 55b7, 56a2, 57a1, 58a1, 58a2, 58a2, 59a12, 59a13, 59a13, 59b1, 61a13, 61a13, 61b1, 62b5, 62b6, 64a12, 64a9, 67a12, 70b4, 70b5, 70b5, 70b9, 72a11, 73b6, 74a2, 74a2, 74b8, 74b9, 75a2, 75b3, 75b3, 75b9, 76a5, 76a8, 76b4, 76b4, 77a4, 77a6, 77b8, 77b8, 77b9, 78a4, 79a2, 79b7, 79b9, 79b10, 82b10, 82b12, 82b13, 83b8, 84a13, 84a13, 84a5, 84b1, 85a3, 85a3, 85a3, 85a4, 86b12, 86b13, 87a2, 87a3, 90b10, 90b5, 90b5, 90b6, 91a3, 91a5, 91a6, 91a11, 91b8, 91b8, 92a8, 92a10, 92a11, 92a13, 92b1, 92b2, 92b3, 92b6, 92b6, 92b11, 92b12, 93a6, 93a7, 93a8, 93a11, 93a13, 102a6, 102b4, 102b8, 102b12, 103a2, 103a8, 103b8, 103b10, 104a1, 104a9, 104a12, 104b2, 104b3, 104b5, 104b5, 104b11, 105a2, 105a10, 105a11, 105b1, 105b9, 105b13, 106a12, 106a4, 106a5, 106a7,

106b1, 106b1, 106b4, 106b8, 106b11, 107a2, 107a5, 107b1, 107b10, 107b3, 108a1, 108a12, 108a6, 108a8, 108b1, 108b10, 108b3, 109a1, 109a12, 109a6, 109a8, 109b10, 109b2, 109b3, 109b5, 109b7, 109b8, 111b12, 111b8, 113a8, 113b7, 113b4, 119a5, 119a6, 119a8, 119b7, 119b9, 119b10, 119b11, 131a1, 131a2, 131a3, 131a4, 136b11, 136b13, 137a2, 137a4, 137b4, 141b10, 141b11, 141b5, 141b6, 142a1, 142a1, 142b6, 142b11,

v.-e 145a4

v.-eler 6b4, 52a5, 71a1, 130b3, 130b5, 138b11, 138b12, 143b10

v.-elüm 18a11, 20a10, 20a4, 20a7, 21b11, 21b13, 22a3, 23a12, 23b1, 23b4, 39b11, 40a1, 53b10, 53b13, 55a10, 55a13, 55b3, 55b6, 64a11, 64a8, 76b6, 79a1, 82b9, 92a7, 93a4, 103b7, 104a6, 105a8, 105b7, 107a12, 107b8, 108b8, 111b7, 113b3, 119b6, 130b12, 130b13, 135a10, 135a8, 141a11, 141a12, 141a13

v.-esin 53b3, 84b8, 84b9, 86b11

v.-evüz 18a3, 18a9, 19b7, 20a1, 23a10, 23a4, 24b1, 39b3, 39b5, 41b5, 53b8, 55a8

v.-mege 143a7

v.-meye 145a3, 145a3

v.-mez 8a10, 10a2, 24a12

v.-ün 5b10, 6a6, 6a7, 23b4

v.-ür 112b12, 112b13, 5a1

v.-ürüz 14b12, 116b6, 131b8, 27a10, 74b13, 75b7, 78a3

viril- : Verilmek.

v.-di 47a10

v.-diyise 125a6

v.-dükden 137b13, 138a7
v.-e 6a2, 7a1, 7a5, 7a8, 7b1,
7b10, 8a8, 8a11, 64a6, 135b4,
v.-en 101a2, 121b11, 142b12
v.-enüñ 92b3
v.-medi 40a8
v.-mek 15a8, 55a1, 79b1, 115b13
v.-mekdür 24a3
v.-mekile 40a5, 114b11, 115a5,
117a2, 118a9
v.-mez 44b6, 122a4, 123a6,
144b9
v.-miş 138a6
v.-se 82a8, 115b8
v.-ür 16b5, 16b6, 23b13, 23b13,
28a6, 28a6, 28a7, 30b10, 30b12, 31a5,
38b6, 38b7, 44b6, 47a12, 47b11, 82a11,
82a12, 83a9, 87a3, 87a4, 87b11, 88a5,
94a6, 97b2, 99a12, 99b3, 99b9, 100a8,
100b1, 100b2, 100b3, 100b6, 100b7,
101a4, 111a4, 111a8, 111b12, 114a12,
114a13, 115a11, 115b6, 115b7, 116b2,
117a6, 117a13, 118a13, 118b1, 118b1,
118b6, 118b6, 120a4, 121a12, 121b7,
122a2, 122a3, 123b10, 124b9, 124b12,
125b2, 125b2, 126a5, 126a6, 126a7,
126a8, 126a9, 126a10, 127b7, 129a12,
129b8, 129b10, 130b6, 132a7, 135b10,
137a10, 137a11, 137a12, 138b6, 138b10,
138b13, 138b13, 142a5, 142a13, 142b1,
143a2, 143a6, 143b7
v.-ürse 121b8

vustā-yı ferīk-i evvel (Ar.) : Oğul kızları için kullanılan bir tanımlama olup; ilk grubun ortası yada aşağı derecede olanı anlamına gelir.
v. 16a13, 17a2, 18b5

v.+de 16b13, 18b3, 20a12, 22a5
v.+e 17a4, 17a13, 18b13, 20b4
v.+üñ 17b5, 18a4, 18a11,
19a6, 19b9, 20a2, 20a4

vustā-yı ferīk-i s̄anī (Ar.) : Oğul kızları için kullanılan bir tanımlama olup; ikinci grubun orta derecede olanı anlamına gelir.
v. 20b1, 20b6,

vustā-yı ferīk-i s̄aliş (Ar.) : Oğul kızları için kullanılan bir tanımlama olup; ikinci grubun orta derecede olanı anlamına gelir.
v. 20b7,
v.+dür 20b3,

vustā (Ar.) : Oğul kızları için kullanılan tanımlamada grupların orta derecesini gösterir; orta, ortası.
v.+nuñ 40a6
v.+sı 16a6
v.+sına 16a5, 16b5
v.+yı 16a7,

vücūd (Ar.) : bulunma, var olma.
v.+a gel- 134a12
v.+ı 40b1, 41a4, 134a2, 134a8,
134a10,
v.+ıdur 37a12

vücūdī (Ar.) : Bulunma ile ilgili.
v+ 37a12, 37a13,

vukū^c (Ar.) : olma, oluş.
v. 140a4

Y

yā (Far.) : Tercih ya da karşılaştırmalarda kullanılır.

y. 6a3, 8a7, 8b4, 8b4, 9b5, 9b6, 13a4, 33b5, 38a3, 38a4, 38a4, 40a13, 40a13, 40b8, 40b9, 42b1, 43b13, 44a1, 44a2, 44a8, 44a9, 45a2, 48a13, 48b1, 48b3, 49a7, 49b6, 49b7, 72b11, 82a4, 82a4, 83b3, 83b4, 85b9, 90a10, 90a10, 99a9, 123a2, 132b10, 138b4, 145a9

ya' nī (Ar.) : Demek oluyor ki.

y. 2a5, 2a11, 2b11, 2b12, 3a4, 3a9, 3a11, 3a12, 3b10, 3b5, 3b8, 4a5, 4a10, 4a12, 4b1, 4b5, 4b6, 4b12, 5a2, 5a8, 5a10, 5a12, 5b3, 5b5, 5b10, 6a1, 6a5, 6a13, 6b3, 6b8, 6b13, 7a3, 7a7, 7a13, 7b9, 8a6, 8a11, 8a12, 8b3, 9a4, 9a8, 9a13, 9b5, 9b11, 10a8, 10a9, 10a12, 11a4, 11a13, 11b9, 12a1, 12a6, 12a12, 12b6, 12b11, 13a1, 13a6, 13a9, 13a12, 13b4, 13b8, 13b12, 13b13, 14a3, 14b2, 14b7, 15a4, 15b1, 16a3, 16a4, 16a7, 16a11, 16b4, 18b7, 19a2, 20b12, 23b12, 23b8, 24a1, 24a2, 24a6, 24b11, 24b3, 25a5, 25a10, 25a13, 25b4, 25b5, 25b13, 26a7, 26a13, 26b3, 26b7, 26b8, 26b13, 27a6, 27a3, 27b1, 27b4, 27b8, 28a1, 28a1, 28a3, 28a8, 28b1, 28b6, 29a3, 29a5, 29a8, 29b11, 29b5, 29b8, 30a12, 30a3, 30a8, 30b2, 30b8, 31a9, 31b3, 32a11, 32a2, 32a5, 32a6, 32b11, 32b12, 32b3, 32b5, 33a12, 33a5, 34a1, 34a7, 34b10, 34b3, 34b4, 34b8, 35a11, 35b8, 37a5, 38a1, 38a4, 38b1, 40a11, 40b4, 41a12, 41a3, 41b13, 41b9, 42a10, 42b11, 42b5, 42b5, 43a2, 43a4, 43a6, 43b1,

43b12, 43b7, 44a11, 44b12, 44b2, 45a11, 46a11, 46a9, 47a4, 48a10, 48b8, 49a1, 49a3, 49a6, 49b3, 50a2, 50b8, 51a4, 51a6, 51b8, 52a9, 52b7, 53b1, 55b4, 55b9, 56b3, 56b9, 57a10, 57b7, 58b11, 59a4, 61a4, 62a2, 62b11, 62b2, 63a13, 64a3, 64b2, 64b9, 65a1, 65a9, 65b5, 66a12, 66a3, 66a8, 66b1, 66b13, 66b4, 66b8, 68a6, 70a2, 70a5, 70a7, 70b1, 71a11, 71a6, 71b1, 71b12, 71b13, 71b2, 71b8, 71b9, 72a4, 72b11, 72b13, 73a10, 73b10, 73b3, 74b3, 75a10, 76a11, 77a11, 77b3, 77b4, 78a13, 78b13, 79a13, 79b11, 79b13, 80b13, 80b8, 81a3, 81a5, 81a7, 81a13, 81b10, 81b13, 81b4, 81b8, 82a4, 83a2, 84b6, 84b12, 85b8, 86a1, 86b10, 87a3, 87a6, 87a8, 88a13, 88b8, 89a7, 89b2, 89b7, 89b11, 89b12, 89b13, 90a10, 90a5, 93b11, 93b7, 94a5, 95a12, 95b3, 95b5, 95b8, 95b9, 96a8, 96a9, 96b5, 97a5, 97a10, 97b6, 97b8, 98a1, 98a9, 98b1, 98b12, 99a5, 99a12, 99b1, 99b10, 99b7, 99b12, 100a1, 100a11, 100a5, 100a12, 100b11, 110a1, 110a3, 110a6, 110a11, 110b10, 110b11, 110b13, 111a5, 112a1, 112a4, 112a8, 112a10, 112a11, 112b7, 113a3, 113b13, 114a6, 114a7, 114a9, 114a12, 114a12, 114b2, 114b8, 114b10, 114b13, 115a2, 115a4, 115b3, 115b9, 115b11, 116a2, 116a6, 116a11, 116b13, 117a1, 117a3, 117a4, 117a6, 117a7, 117a13, 118a9, 119a1, 119b13, 120a2, 120a11, 120b10, 121a1, 121a7, 121b4, 121b6, 121b9, 121b12, 122a9, 122b10, 122b13, 122b2, 122b5, 122b8, 123a12, 123b1, 123b5, 123b7, 123b12, 124a10, 124a11, 124a12, 124b5, 125a4, 126b13, 127a4, 127a10, 127b3, 127b13, 128a2, 128a12, 128a13,

128b5, 129a1, 129a6, 129b4, 130a1, 130a7, 130b10, 131a11, 131b12, 132a2, 132a13, 132b3, 132b7, 133a4, 133a8, 133b4, 133b12, 134a2, 134a6, 134b3, 134b3, 134b10, 134b12, 135a6, 135b3, 136b3, 136b9, 137a9, 137b10, 138a3, 138b4, 139a5, 139b4, 139b6, 139b9, 140a4, 140a6, 140a13, 140b9, 141a1, 141a5, 143a7, 143b1, 143b4, 143b8, 143b12, 144a1, 144a7, 144b4, 144b9, 145a7, 145a8, 145b3

yaķın : Uzak karşıtı, hukuken akrabalık bakımından daha yakın olanlar.

y. 96b7

y.+dur 7a10, 32a12,

y.+ıla 146a2

y. ol- 41b11, 114a2, 116a7, 116a11, 117b1, 122b2, 122b7, 122b13, 124a10

yaķın (Ar.) : Sağlam bilgi, kat'ı olarak bilme.

y.+lardur 1b9

y. ol+29b11, 30a1, 30a3, 30a3

yalıñuz : yalnız.

y. 6b9, 120a13

yaluñuz : yalnız. *krş.* yalıñuz.

y. 120b1, 120b2

yan- : Yanmak.

y.- mağıla 145a9

yaradıl- : Yaratma işine konu olmak.

y.-mişuñ 3a11

yarı : Bir bütünü oluşturan iki eşit parçadan her biri.

y.+sın 81b10

yarı : *bk.* yarı.

y.+sıdur 3b12

yazıl- : Yazma işini yapmak.

y.-an 109b11

yebķā (Ar.) : Kalan, terekeden arta kalan.

y. 12a11

yemīn (Ar.) : Ant.

y. it- 24b3

yāhūd (Far.) : Veya, ya da.

y. 6a4, 9a6, 9b8, 15a5, 25b5, 25b7, 33b8, 33b10, 35b4, 35b5, 35b5, 35b6, 35b6, 35b7, 56b7, 64b5, 72a7, 72a8, 73a10, 73b10, 96a10, 120b1, 127b2, 129b4, 132a6, 132b4, 139a8, 145a9

yıkıl- : Yıkılmak.

y.- mağıla 145a9

yıl : Yıl, sene.

y. 132a4, 139b12

y.+da 131b5, 131b7, 131b7

y.+dan 131b2

y.+dur 131a12, 131a13, 131a13, 131b1, 133a10, 139b5, 139b6, 139b10, 139b11, 140a2

y.+ı 132a4

yi- : Yemek; mirastan düşen payı almak.

y. 7b3
 y.-dügi 140b6
 y.-dügünleyin 28a12
 y.-memekdür 15a1
 y.-medükleri 29a7
 y.-mege 26b1, 27a9, 42a6, 94a2, 94b5, 114a2
 y.-megi 93b7, 94b6
 y.-mek 11b11, 13a4, 145b10, 145b13, 145b6, 145b8, 146a7, 146a8, 26b8, 27a1, 27b2, 27b5, 28b5, 29a6, 29a8, 29b1, 35b1, 35b10, 35b11, 35b2, 35b8, 37a11, 41b5, 84a6, 84a7, 94b2, 95a4
 y.-mekde 112a11, 135a11, 146a2
 y.-mekden 26a10
 y.-mekdür 11b10, 11b11, 12b12, 13a7, 13b9, 13b12, 14a6, 14a7, 14a12, 14a13, 14b8, 14b9, 14b11, 23b923b10,, 24b13, 25a1, 25a4, 25a11, 26b4, 27b10, 27b7, 71a2
 y.-meli 140b1
 y.-memek 9a10, 9a11, 37a12
 y.-memekdür 25a6
 y.-mesi 5b11, 94a13, 131a8,
 y.-mesinde 112a9
 y.-mesün 30a4
 y.-mez 8b12, 8b2, 9a10, 9a12, 9a2, 9b2, 9b3, 12a10, 12b5, 12b10, 30a7, 37b11, 41b1, 133b5, 133b5, 134a4, 134b2, 134b7, 139a7, 144a7, 145a13
 y.-mezler 15a5, 29a5, 29a9, 29a11, 33a4, 42a5, 42b1, 80b11, 81a3, 145b5, 145b12
 y.-miş 8b10
 y.-r 7b13, 8b12, 9a12, 9a3, 10a6, 12a10, 12a11, 13a1, 29b10, 29b7, 40b10, 41b3, 67b3, 84a6, 84a7, 85a11, 85a11, 85a12, 87b12, 87b12, 133a13, 133a13,

134a1, 134b2, 134b4, 134b6, 144a9, 144b6, 144b6, 145b5, 145b7, 146a6
 y.-rler 13a11, 30a9, 33a3, 33b5, 81a1
 y.-se 8b9, 27b5
 y.-sün 30a4
 y.-ye 113b10, 145b6
 y.-yecegi 140b11
 y.-yeler 25a8
 y.-yüb 146a3

yidi : Yedi sayısı.
 y. 20b8, 20b9, 20b13, 21a7, 21a7, 22a1, 22a2, 24b13, 44a8, 50b13, 51b10, 56a10, 56b4, 56b5, 58a2, 58a6, 58a7, 61b8, 61b8, 61b12, 62a4, 62a4, 62a5, 66a3, 66a4, 67a13, 67b4, 67b11, 68a4, 69a4, 79b10, 80a4, 80a4, 102a5, 110b1, 110b2, 110b12, 116a6, 131b1
 y.+de 111b6, 111b7, 113b2
 y.+den 51b10, 86b5, 102a5, 111a11, 111b2, 113a7
 y.+dür 10b13, 44b13, 45a11, 67b8, 102a11, 111a9, 113b1, 142b3, 142b8
 y.+müz 56a11
 y.+nüñ 111a3,
 y.+şer 22a1, 44a9
 y.+ye 21a7, 21a11, 21b1, 45b1, 45b2, 45b4, 46a10, 46b8, 46b13, 47a13, 48a2, 50b13, 56a3, 61b8, 62a3, 64b12, 67b11, 79b10, 111b5, 136b1, 141b6
 y.+yile 79a7

yidinci : Yedinci.
 y. 6a10, 102b10

yidi yüz yigirmi: Yedi yüz yirmi sayısı.
 y. 60b9

yidür- : Yedirmek, miras
hakkından pay aldirmek.

y.-di 94b11

y.-mez 15a11, 29a4

yig : Daha iyi, üstün.

y.+dür 87b13

yigirmi : Yirmi sayısı.

y. 19b11, 38b2, 53b5, 68a13,
68b11, 69a5, 77a2, 82b7, 104a7, 126a5,
130b7,

y.+den 49b10, 60b1, 82a3, 82b7

y.+nüñ 82b13

y.+yi 49b10

y.+yile 49b10

yigirmi bir : Yirmi bir sayısı.

y. 102a11

yigirmi dört : Yirmi dört sayısı.

y. 22b13, 55a2, 62a6, 93a10,
126b10, 126b11, 137a2, 137a9, 142b5,
142b5

y.+de 136b10,

y.+den 23a1, 44a3, 47a4, 47a9,
47a12, 47b7, 47b9, 59a11, 60a13, 61a12,
62a8, 78b6, 136a3, 136a6, 136a12,
136b1, 137b2,

y.+e 136b12,

y.+dür 60a11, 62a6,

y.+üñ 47a10, 59a12, 60b4, 137a1,

yigirmi iki : Yirmi iki sayısı.

y. 113b7

yigirmi sekiz : Yirmi sekiz
sayısı.

y. 21b8, 67b8, 79b9, 80a5, 80a6,
111b5, 113b1, 142b4,

y.+den 111a9, 111b6, 113b2,

yigirmi yedi : yirmi yedi sayısı.

y. 47a13, 86b5, 136b11,

y.+de 137a3,

y.+den 86b8, 136a10, 137a1,
138a8,

y.+dür 136b5,

y.+nüñ 136b10,

y+ye 47a5, 47a12, 136b1,

yigrek : daha iyi, daha üstün.

y.+dür 114a3, 116a12, 120b12,
122b10, 123a3, 123b3, 123b6, 127b3,
83b13, 84a10, 84b3, 85a12, 94b5, 98a2

y.+i 44b10, 82a4, 98a10, 114a2,
116a6, 122b2,

yimeklik : Yiyecek şey; mirastan
pay alma hakkı.

y.+i 128a1

y.+in 94a1

yine : Yine, ayrıca.

y. 2a13, 7a4, 9b3, 15b4, 27a12,
28a11, 41b2, 45a3, 45a5, 45a8, 47a11,
52b12, 62a1, 62a3, 63b10, 63b11, 71b3,
73a12, 73b5, 76b3, 76b5, 83a6, 84b2,
88a3, 88a4, 88b12, 100b12, 101a5,
104a8, 105a11, 110a1, 121b11, 126b3,
127a2, 135b10, 136a13, 138b10,
138b11, 138b6, 140b6, 142a7, 143a2,
143a6, 143a7

yinil- : Yeme işi yapılmak;
mirastan pay hakkı almak.

y.-ür 133a13

yir : Yer, taraf.
 y.+de 19a13, 19a13, 21a9, 21a10, 22b9, 22b9, 30b13, 39a5, 39a5, 50b4, 52a12, 57a10, 58a11, 58a11, 58a12, 59b12, 59b13, 59b13, 61b11, 61b11, 61b11, 67b1, 67b1, 67b2, 80a10, 80a9, 80a9, 110b11, 119b3, 119b3, 122a5, 124b3, 126a2, 126a3, 139b1, 145b11
 y.+den 145a11, 145b11
 y.+dür 10a8
 y.+e 11b3, 11b4, 12a8, 28b6, 28b8, 28b10, 30a6, 31b4, 31b9, 95b4, 95b6
 y.+inde 19a12, 2b7
 y.+ine 4b7, 12a13, 18b8, 26b9, 27a10, 27a11, 27a11, 27a13, 28a9, 34b1, 5b12, 68a9, 82a7, 83a3, 86a13, 87b5, 87b7, 88a3, 101a9
 y.+leri 42b6

yitiş- : Ulaşmak, ermek, varmak.
 y.-di 144a13

yitmiş iki : Yetmiş iki.
 y. 60b8

yok : Var olmayan, yok.
 y. 17a5, 17a8, 17a9, 17b5, 19a5, 21a4, 22b4, 34a5, 43a5, 53a2, 53b9, 54a12, 54b1, 56a6, 72a12, 72b1, 72b2, 73a13, 73a4, 73a5, 73b1, 73b6, 73b7, 74a3, 74a5, 74a7, 74b7, 74b9, 75a7, 75b4, 76b5, 77b11, 77b2, 77b9, 78b10, 78b8, 81b12, 82a9, 82b2, 82b3, 83b13, 84a4, 84a8, 84b3, 85a12, 85b4, 85b5, 85b6, 86a10, 86a11, 87b13, 87b8, 88a10, 88a2, 88a3, 89a13, 8a12, 90b6, 91a13,

91b1, 91b10, 91b13, 91b2, 91b5, 92b8, 94b1, 111a12, 119b1, 138b8, 140a5, 140a5,

y.+dan 1b3

y.+dur 2a11, 7a7, 14a2, 16b11, 16b6, 31b11, 35b1, 35b3, 35b10, 35b9, 36a3, 37b3, 45a11, 52a1, 52a13, 5b7, 78a10, 81b8, 88a10, 88a4, 94a6, 94b2, 114a10, 115b11, 117a8, 121b5, 124a13, 129a12, 12a3, 134a11, 139b11, 143a10, 145b9

yuşaru : Aşğı karşıtı, üst, yukarı.

y. 16b9, 28b13, 29b9, 32a4, 32b2, 96b7

y.+da 11a6, 16b8

yüz : Yüz sayısı

y. 60b2, 60b6, 139b12,

y.+den 139b13

yüz bir : Yüz bir sayısı.

y.+dür 138a2,

yüz biş : Yüz beş sayısı.

y. 139b10

yüz kırk dört : Yüz kırk dört sayısı.

y. 58b3

y.+den 58b5

yüz on : Yüz on sayısı.

y. 139b10

yüz on biş : Yüz on beş sayısı.

y. 138a1, 138a2,

y.+dür 138a11

yüz on altı : Yüz on altı sayısı.

y.+dan 138a2

yüz seksen : Yüz seksen sayısı.
y. 60a9, y.+i 60a10,
y.+den 60a13,
y.+imüz 60a11,

yüz yigirmi : Yüz yirmi sayısı.
y. 139b4, 139b6

yüz yigirmi sekiz : Yüz yirmi sekiz sayısı.
y. 93a2, 93b4, 138a12
y.+dür 138a7,
y+e 138a9

Z

zāhib (Ar.) : Bir fikre uyan,
kapılan.
z. ol- 27a8, 72a1

zāhir (Ar.) :açık, belli,
meydanda.
z. 111a6, 123b1, 124a13, 139a9,
139b13,
z.+dür 115b11, 35b10, 43a10,
8b7, 96b12
z. ol- 43a8, 128a9, 134b1, 134b2,
135b6, 143a1, 143a5, 144a10

zāhiriyyet (Ar.) :görünen,
görünürdeki.
z.+ e 123b13

zahmet (Ar.) : Sıkıntı, güçlük.
z.+dür 139b2

zāid (Ar.) : Artan, artmış.
z. 44b9

zāif (Ar.) : Zayıf.
z.+ine 43b4

zāil (Ar.) : Sona eren.
z. it- 52b3
z. ol-135b6

zākirīn (Ar.) : Zikr edenler.
z. 3a6
z.+de 3a7
z.+e 3a6

zamān (Ar.) : Zaman, vakit,
çağ.
z.+da 139b13
z.+ında 94b7

zamm (Ar.) : Katma, ekleme.
z. 60b10, 69b13, 86a12, 138a11

zarar (Ar.) : Zıyan, eksiklik,
kayıp.
z. ver- 8a10
z. getir- 81b2

zā-rahm (Ar.) : zevī'1-erhām teriminin
tek kişi için kullanımı, *bk.* zevī'1- erhām.
z.+i 38a2

zarūret (Ar.) : Zorunluluk, gereklilik.
z. 134a10

zarūrī (Ar.) : Zorunlu, gerekli.
z +dür 4a2

zāyi' (Ar.) : Elden çıkan, kaybolan.

z. 133a6, 134a11, 134a8

z.+dür 8a12

zāt (Ar.) : Kendi.

z. 1b6

z.+dur 2b9

z.+ına 1b2

z.+ında 123b9, 123b11

zeker (Ar.) : Erkeklik organı.

z.+i 128a4

z.+inden 128a5, 128a7

zekevāt (Ar.) : Zekatlar.

z. 5a4

zekiyyāt (Ar.) : Temizlikler, güzellikler.

z. 1b6

zeneb (Ar.) : Kuyruk.

z.+in 44a12

zevc (Ar.) : Erkek eş, karı kocadan her biri.

z. 142a11, 143a9

z.+e 28a1, 86b12

z.+i 28a3

z.+in 27b11, 46a12

z.+üñ 5b8, 27b12, 46a13, 55a3, 141b7, 142b3,

zevce (Ar.) : Nikahlı kadın, eş.

z.+enüñ 5b8, 28a4

z.+esidür 29b8

z.+esin 28a2

z.+eye 28a6

zevī'l-erhām : Miras hukukunda mirasta belirli hisseleri bulunmayan ve asabe olmayan kan hısımlarıdır.

z. 7a8, 7a11, 93b13, 93b5, 93b7,

94a11, 94a2, 94b6, 95a4, 95a12, 96a3, 96a5, 96a5, 96b6, 98b3, 112a11, 112a2, 112a9, 116a12

z.+a 7a8, 94a6, 116b6, 116b7, 116b9,

z.+dan 29a1, 98a6, 98b7

z.+dandur 96b2

z.+dur 6a9, 98b6

z.+ıla 114a7

z.+uñ 94b4

zevī'l- fūrūz (Ar.) : Farz sahipleri.

z. 71b1, 71b10

z.+ı 94a10

z.+ları 71a11,

z.+uñ 71a13,

zevī'l- fūrūz-ı sebebī : Miras hukukunda bazı sebepler dolayısıyla mirastan pay alabilme durumunda olanlar.

z. 6b5

zevī 'l-fūrūzı'n-nesebiyye : Miras hukukunda soy bakımından mirastan pay alacak farz sahipleri.

z.+ dür 71b4,

z.+ye 71b5

zevī'r raḥm (Ar.) : *bk.* zevī'l- erhām.

z. 123b2

Zeyd bin Şābit (Ar.): Künyesi Ebû Saîd olan Zeyd, Neccâr Oğulları kabilesinden

olup Ensârın önde gelenlerindendir (ö.45/665). Hz. Muhammed'in (sav) yanında yetişen Zeyd, Kurân-ı Kerîmi ezbere bilirdi. Ferâiz ilmi hakkında ilk eseri Zeyd'in yazmış olması sebebiyle eserde ismi geçmektedir.

Z. 71b10, 71b12, 80b13, 81a5, 85b8, 87a9, 87a10, 87a13, 88a10, 94a5

zıdd (Ar.) : Karşıt.
z.+ıdur 71a9

zı'f (Ar.) : Bir şeyin miktarca iki katı.

z.+dür 10b1, 10b1, 10b2, 10b2

z.+ın 115a5

z.+ına 43b4, 43b6, 43b6

z.+ınuñ 43b4, 43b6

zi-ķarābe (Ar.) : Akrabalık, soy bakımından yakınlık.
z. 93b8

zikir (Ar.) : *bk.* zıkr.
z.+de 37a11

zıkr (Ar.) : Anma, anılma, söyleme.

z. 3a7, 8b5,

z. eyle- 8b3,

z.+i 2a4, 3b4, 25b2

z. it- 7b6, 11a4, 11a5, 25b6, 34b1, 43a7, 43b2, 96a4, 120b4, 122a10, 124b13, 129a13,

z. ol- 8a6, 8a11, 10b5, 22a10, 42b12, 48a7, 58b6, 66b1, 100a2, 110a6, 124a2, 130b1, 135b13

z. olın- 4a6, 4b10, 6a12, 7a12, 7a13, 10a12, 10b3, 12b8, 16a12, 17b1, 19a12, 21a2, 25a3, 26a3, 26a7, 27a1, 27b2, 28b4, 30a5, 30a8, 32a2, 33a7, 34b5, 34b12, 35b9, 37a13, 38b1, 39b1, 41b10, 42b9, 42b11, 43a2, 48a11, 47b2, 53b1, 62a11, 63b1, 66b9, 71b6, 74a11, 76a8, 76b6, 77a6, 77a7, 79b13, 81a9, 83a2, 83a13, 84b3, 84b9, 85b1, 87a8, 89a1, 89a13, 90b1, 91a8, 95b11, 112b3, 114a11, 114b8, 118a10, 122a13, 125a4, 127a6, 134b6, 135a11, 139a1, 141a4

zımmet (Ar.) : Sahip çıkma, koruma zorunda kalma.
z.+inde 70b5

zımmî (Ar.) : İslam Devleti tebaasında olan ve haraç veren Hıristiyanlar, Yahudiler.
z. 9b1, 9b3, 9b7
z.+yile 9b1

zımmiyet (Ar.) : Sahip çıkma, koruna zorunda olma.
z.+de 96b10

zırâ (Far.) : Çünkü, şundan dolayı ki.

z. 3a3, 3a7, 3b12, 3b6, 4a4, 4b2, 4b3, 4b7, 4b8, 4b13, 5a6, 5a9, 5b9, 6a5, 6b4, 6b11, 7a5, 7a10, 7b13, 8a3, 8a8, 8a10, 8a13, 8b9, 9b3, 9b8, 11a6, 12b6, 12b7, 12b12, 13a5, 13a8, 14b11, 15a1, 15a10, 16a13, 16b1, 16b10, 18b11, 23b10, 24a11, 24a11, 24a7, 24a9, 24b1, 24b5, 25a12, 25a2, 25a7, 26a10, 26b11, 26b5, 27a11, 27a5, 27b3, 29a11, 29b1, 29b7, 2a8, 2b9, 31a12, 31b10, 33a2,

34a10, 34a4, 34b1, 34b12, 35b3, 36b3, 37a9, 37b3, 37b5, 37b9, 38b7, 38b9, 40a7, 41b3, 43a10, 43a8, 44b1, 44b6, 44b9, 45a1, 45a3, 45a6, 45a8, 46b1, 47a9, 47b12, 47b2, 48b5, 48b9, 49a10, 49a12, 49a9, 49b10, 49b13, 49b9, 50a3, 50a6, 52a3, 54a5, 56a1, 57b12, 59a11, 60b1, 60b4, 63a9, 65a3, 65a5, 65a10, 65a12, 66a5, 66a9, 69b1, 69b11, 71a1, 71b4, 71b5, 72a9, 72a10, 73a2, 74a10, 75a4, 76b3, 78a6, 79a4, 79a5, 81a8, 82a3, 82a6, 83a4, 83a7, 83b10, 83b11, 85a2, 85a4, 85a5, 85a9, 87a10, 87a3, 87b8, 88a10, 88a11, 88a2, 88a4, 88a5, 88a9, 90b10, 90b11, 91b5, 91b11, 94a12, 95a4, 95a8, 95b13, 96b10, 96b12, 96b13, 97b7, 97b10, 98a1, 98a11, 98b5, 100b5, 104b7, 110a13, 111a6, 111a9, 112b8, 113a4, 113a9, 113b9, 114a6, 116b2, 118a11, 118b4, 119a2, 120a5, 120a7, 122a11, 123b4, 124a3, 124b6, 125b3, 125b5, 125b11, 127b9, 128b1, 128b10, 129a8, 129b8, 129b11, 129b12, 131b13, 132a7, 132b10, 133a2, 133b5, 134a1, 134a10, 136a11, 136a3, 136a7, 137a12, 137b2, 138a1, 138a5, 138a8, 139a1, 139a13, 139b13, 140a3, 140a4, 141b9, 142a11, 142b2, 142b6, 144a9, 145a1, 145b6

zī'r raḥm (Ar.) : zevi'l-erḥām teriminin tek kişi için kullanımı, **bk.** zevi'l- erḥām. **kry.** zā-raḥm.

z.+dür 124a2

ziyāde (Ar.) : Çok, artma, fazla.

z. 4b10, 33b7, 45a7, 45a9, 51a4, 112a1, 131b2, 132a9, 133a11, 139b7, 140a1, 140a3, 140a8

z. it- 49a8,

z.+si 128b11, 141a13, 4b13

z.+sinde 8a9

z.+yile 83a8

z ol- 30b13, 44b1, 47b1, 49b9, 133a5

z. olın- 44b8, 44b10, 47a13,

zū-raḥm (Ar.) : zevi'l- erḥām teriminin tek kişi için kullanımı, **bk.** zevi 'l- erḥām. **kry.** zā-raḥm ve zī'r raḥm.

z. 93b8

zū-sehme (Ar.) : Sehim sahipleri.

z. 81a7, 84b8

zu' im (Ar.) : Şüphe, sanı.

z. 129b9, 129b9

züküret (Ar.) : Erkeklik.

z.+de 135a7

z.+e 135a10

z.+üñ 138a9

zührī (Ar.) : Tabiin'inden olup; muhaddis ve müçtehitir (H.52-124).

z. 131a13

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Hayatı hakkında yeterli bilgi bulamadığımız Hüseyin bin Mehmed El-Ferâizî'nin Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait bir eser olan Mu'inü'l Kassâmîn Tercümesi çalışmamızın konusunu oluşturmuştur. Eseri “ Giriş, Çeviri Yazılı Metin, İnceleme, Dizin” olmak üzere dört bölümde ele alıp inceledik.

Çalışmamızın giriş bölümünde dönem Türkçesi, eserin daha iyi anlaşılması için de Ferâiz, Hüseyin bin Mehmed ve eseri üzerinde durduk. Çeviri yazılı bölümde Arap harfleriyle yazılan metni transkripsiyon alfabetiyle yazdık. İnceleme bölümünde eserin gramatikal özelliklerini tespit etmeye çalıştık. Son olarak ise gramatikal dizinle birlikte eserin sözlük kısmını oluşturduk. Burada, metinde yer alan kelimeler alfabetik olarak sıralanarak menşei ve anlamları verilmiştir. Sözcüklerin aldığı ekler ise gramatikal dizin sırasında belirtilen şekilde sıralanmış, varak ve satır numaraları eklerin sonlarında gösterilmiştir.

1. Mu'inü'l Kassâmîn, İslam'a göre miras paylaşımını öğretmeye çalışan bir ferâiz kitabıdır. Sultan İkinci Beyazıt'a takdim edilmiştir.
2. Eser, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'nda “06 Mil Yz A 117” arşiv numarasıyla kayıtlı olan nüshası üzerinde çalışılmıştır.
3. Eserde Arapça kelimelerin çokça kullanıldığı görülmüştür. Madde başı olarak ele aldığımız “1418” kelimenin dağılımı şu şekildedir.

Arapça : 1116

Türkçe : 253

Farsça : 48

4. Metnimizdeki Arapça, Farsça sözcükler kendi dillerindeki özgün biçimleriyle yazılmıştır.
5. Yabancı kelimelerin bazılarında ünlü türemesi görülmüştür.

katl > katıldür 9a4 , ecl > ecilden 26a12

6. Metinde kalın sıradan ünlülerin başındaki “t” ünsüzü bazen tı (ط) bazen dal (د) ile yazılmıştır.

toğuzdur 6a8,  ar 70b11,  urur 82a7, toğurdı 131b5, toğdı 139b12, toğsan 140a2, dururlar 121a11, dursun 141a13

7. “ile” edatı bazen kelimeye bitişik yazılmıştır.

anuñ ile > anuñla 144b13, kız ile > kızla 24a13

8. Eserde +*ki* aitlik ekinin kalınlık incelik uyumuna girdiği de görülmektedir.

 ayātındağı 4b12, şöñrağı 6a13,

9. Eserde ayrılma hāli eki +*dAn* biçimindedir. Ancak kalıplaşmış bir örnekte +*din* şeklinde kullanıldığına da rastladık.

māl+dan 4a13, yidi+den 86b5, öñ+din 4a12

10. Aynı anlamı taşıyan *bular ve bunlar* işaret zamirleri bir arada kullanılmıştır.

bulardur 3b9, bunlar 13b5

11. Metnimizde karşımıza çıkan bir diğ er durum da kimse belgisiz zamirinin ‘*kimse, kimsene ve kimesne*’ gibi aynı anlama gelen ayrı kelimelerin kullanılmasıdır.

kimselerdür 6a2, kimesne 122b11, kimsene 8a10

12. Eserimizde *müslüman* kelimesi bazen *müsülmān* bazen de *müslimān* olarak yazılmıştır.

müsülmān 143b6, müslimān 9a9

13. İle anlamına gelen *bile ve birle* edatlarının her ikisi de kullanılmıştır.

oğul kıızı *bile* olıcağdur 12a1,

bunuñ *birle* müsülmān kāfirden mīrās yimez birle 8b1

14. *ki* bağlacının yanısıra *kim* bağlacına da yer verilmiştir.

kim 1b8, 7a9

15. Çünkü anlamına gelen *çün ve çünki* edatlarının ikisi de metnimizde görülmektedir.

çün 117a3, 117a7

16. Günümüzde ‘*d*’ ile talaffuz edilen bazı kelimeler metnimizde (ط) ile gösterilmiştir.

toğuzdur 6a8, toğsan 138b12,  urur 86a13,  ar > dar 71a11

17. Metnimizde aynı kelimelerin bazen dudak uyumuna girdiği bazen de girmediği görülür.

olunur 3b1 = olunur 99b11, bulunur 74a13 = bulunsa 29a9

18. Günümüzde ‘i’ ile telaffuz ettiğimiz bazı ek ünlüleri düzleşmeye girmeyerek ‘ü’ ile gösterilmiştir.

gerekdür 5b2, bildürmek 35a13, bizüm 37a7

19. Günümüzde ‘h’ biçimiyle geçen bazı keimeler metnimizde ‘k’ ünsüzünü korumaktadır.

kanķısı 132a6 > hangisi

20. Türkçe kelimelerdeki kalınlık incelik uyumu sağlam bir yapıdadır. Günümüzdeki dahi kelimesi metnimizde *dahı* şeklindedir.

dahı 1b7

21. ‘nice’ kelimesi bazen ‘ج’ ile bazen de ‘چ’ ile yazıldığı görülür.

nice 49b6, niçe 50a7

22. Eski Anadolu Türkçesinde bazı eklerin sadece yuvarlak, bazılarının ise sadece düz ünlülü olmasından dolayı metnimizde dudak uyumu, dil uyumu kadar sağlam değildir.

bildürmek 2b2, idicidür 2b9, rabbisidür 2b11, üçüncisi 9a9, dördüncüsü 9a13

23. Metnimizde dört kelimesinin sonundaki ünsüz bazen ‘ت’ bazen de ‘د’ şeklinde yazıldığını görmekteyiz.

dört 4a11, dörd 102b3

24. Günümüzde ‘vur-’ diye telaffuz edilen kelitemiz metnimizde ‘ur-’ şekilde gösterilmiştir.

ur-duķ 17b10, ur-maķ+dur 22b11, ur- 62b3

25. Günümüzde o ve Şu gibi kelimeler metnimizde *ol ve Şol* şeklindedir.

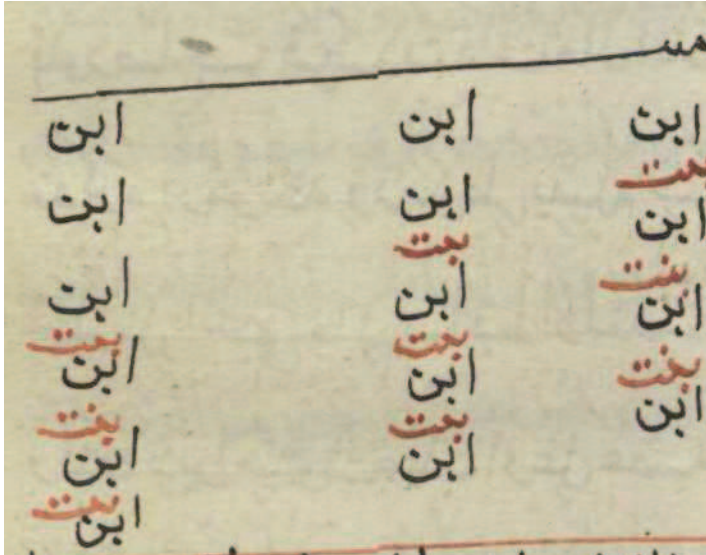
ol 4a3, Şol 6a2

26. Eserde geçen kelimelerin bir kaçı hariç bugün de kullanıldığını söyleyebiliriz.

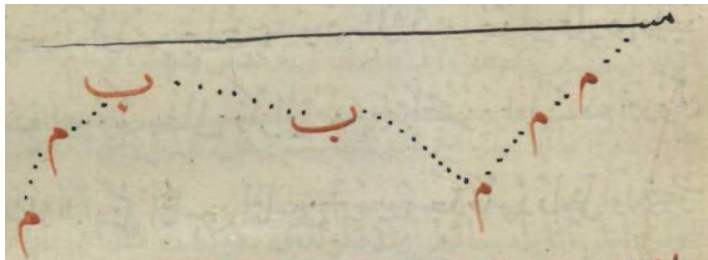
kanķısı 132a6, kačan 7b2, ancılayın 7b5, Őol 6a2, ıslarıdur 7a9

EKLER

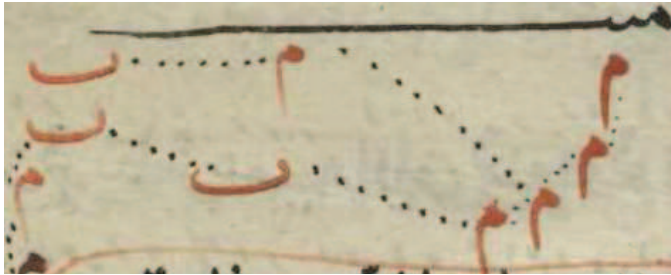
Ek 1

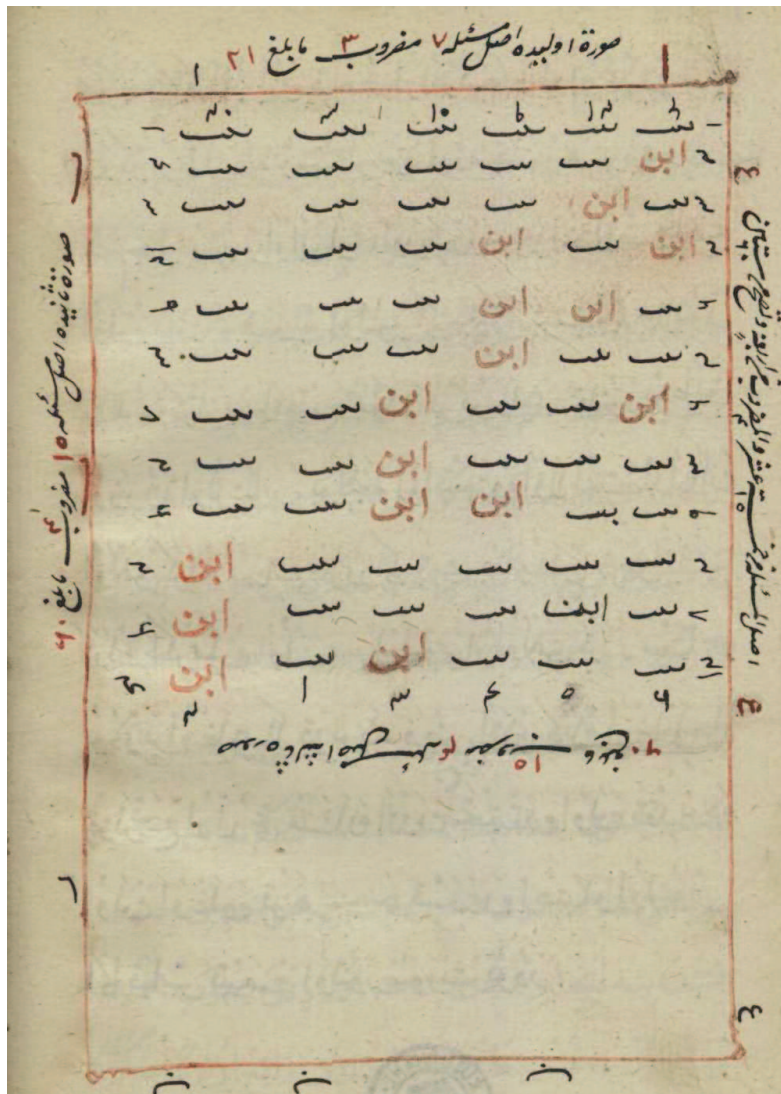
Ek 2

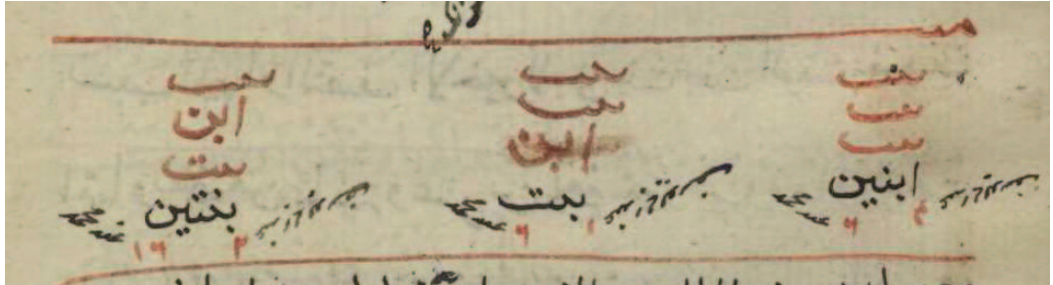
Ek 3

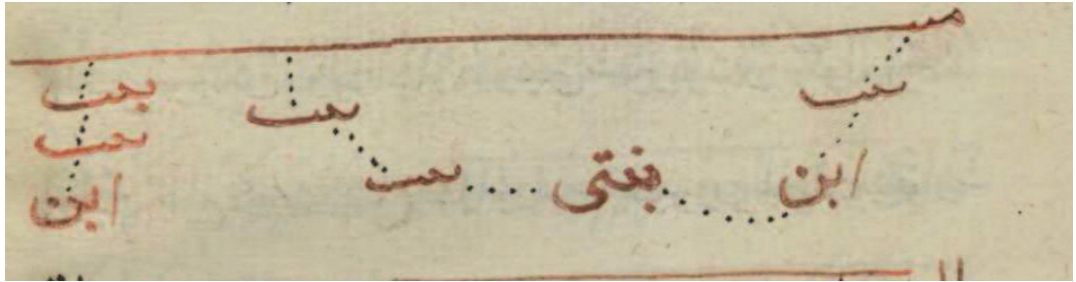
Ek 4

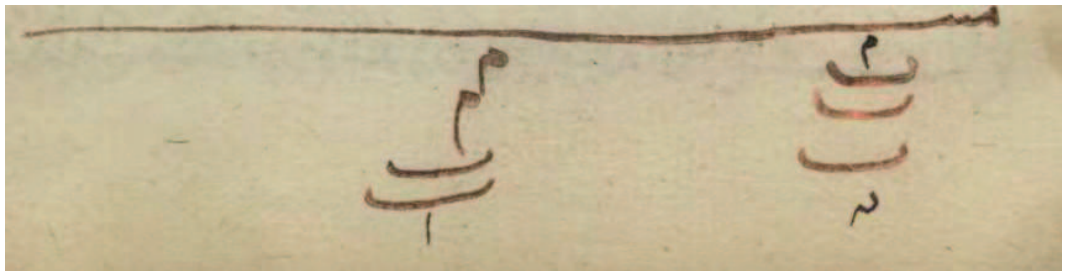
Ek 5

Ek 6

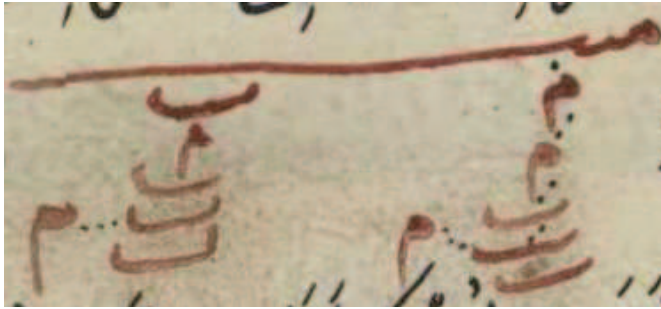

Ek 7

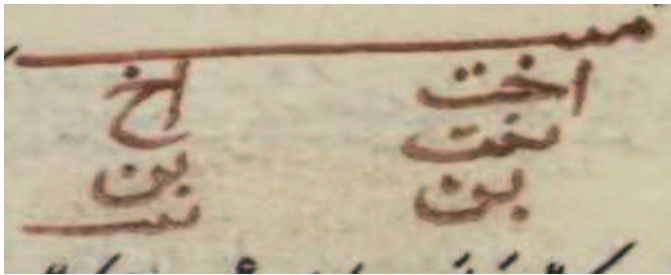

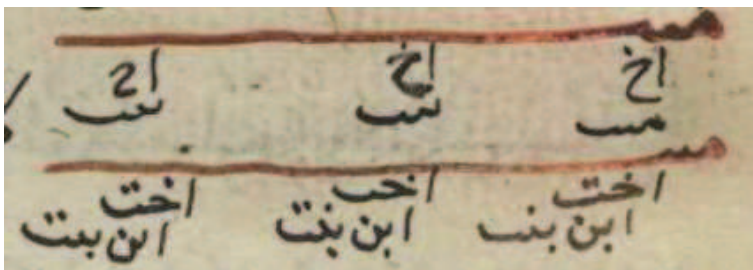
Ek 8

Ek 9

Ek 10

Ek 11

اخ لاب وام
ست بن
اخ لاب
ست بن
اخ لام
بن

Ek 12

اخ لار وام
ست بن
اخ لار وام
ست بن
اخ لاب
ست بن
اخ لاب
ست بن
اخ لام
بن

Ek 13

اخ لار وام
ابن
اخ لاب
ابن
اخ لام
ابن

Ek 14

عمته لاب
ابن
عمته لاب
بنت
عمته لاب
بنت
ابن ابن
عمته لاب
بنت
ابن ابن

KAYNAKÇA

- ARSLAN EROL, Hülya, Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine Anlam Değişmeleri, TDK Yayınları, Ankara, 2008.
- AKARSLAN, Turgut, Bahrü'l-Hikem, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2010.
- BANGUOĞLU, Tahsin, Türkçenin Grameri, TDK Yayınları, Ankara, 2007.
- BERKİ, Ahmet Hikmet, İslam Hukukunda Feraiz ve İntikal, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1996.
- BOŞÇA, Güllü, Terceme-i Câvidân-ı Arş-Nâme, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2012.
- DEVELİOĞLU, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Kitabevi, Ankara, 2005.
- DİLÇİN, Cem, Tarama Sözlüğü, TDK Yayınları, Ankara, 2009.
- ERGİN, Muharrem, Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yay., İstanbul, 2005.
- FEYİZLİ, Hasan Tahsin, Kuran-ı Kerim ve Açıklamalı Meali, Server İletişim, 2. Baskı, İstanbul, 2005.
- GÜLENSOY, Tuncer, Köken Bilgisi Sözlüğü, TDK Yay., Ankara, 2007.
- GÜLSEVİN, Gürer, Eski Anadolu Türkçesinde Ekler, TDK Yay., Ankara, 1997.
- GÜLSEVİN, Gürer – BOZ, Erdoğan, Eski Anadolu Türkçesi, Gazi Kiyabevi, Ankara, 2010.
- KANAR, Mehmet, Farsça Türkçe Sözlük, Say Yay. İstanbul, 2008.
- KARA, Nmet, Zübdetü'l- Beyân, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2009.
- KORKMAZ, Zeynep, Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi), TDK Yay., Ankara, 2003.
- Muallim Naci, Lügât-ı Nâci, Çağrı Yay., İstanbul, 1995.
- NİŞANYAN, Sevan, Sözlerin Soyağacı (Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü), Everest Yay., İstanbul, 2010.

- ÖZER, Hasan, Usûl-ı Vusûl-ı İlâhiyye, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2007.
- ÖZKAN, Mustafa, Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2000.
- SOLMAZ, Ali Osman, Gül ü Hüsrev, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Erzurum, 2007.
- ŞAHİN, Hatice, Eski Anadolu Türkçesi, Akçağ Yay., Ankara, 2011.
- Şemseddin Sami, Kamus-i Türkî, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2006.
- TOPARLI, Recep, Türkçe’de Galatlar, v1. Milli Türkoloji Kongresi, 20-24 Eylül, İstanbul, 1984.
- TOPARLI, Recep, Ragıp Hulûsi Özdem, Dil Bilimi Yazıları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2001
- TOPARLI, Recep, Mehmet Akalın, Dil Yazıları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2001.
- TOPARLI, Recep, Ahmed Vefik Paşa’nın Lehçe-i Osmanî’indeki Müvelled Kelimeler, 4. Uluslararası Türk Dil Kurultayı, 25-29 Eylül Çeşme - İzmir
- TÜRK DİL KURUMU, Türkçe Sözlük, TDK Yay., Ankara, 2005.
- TÜRK DİL KURUMU, İmlâ Kılavuzu, TDK Yay., Ankara, 2005.
- TÜRK DİL KURUMU, Tarama Sözlüğü, C.I-VIII, TDK Yay., Ankara, 2009
- Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Diyanet Vakfı Neşriyat Yayınları, Cilt 12, Ferâiz maddesi, İstanbul, 1995.
- VURAL, Hanifi, Çoban-nâme, Gaziosmanpaşa Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Yay., Tokat, 2004.
- VURAL, Hanifi, Letâyif-nâme (Giriş-Metin-Gramatikal Dizin), Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Erzurum, 1999.
- VURAL, Hanifi – BÖLER, Tuncay, Ses ve Şekil Bilgisi, Kesit Yay., İstanbul, 2011.
- Yazım Kılavuzu, TDK Yayınları, Ankara, 2007.
- <https://www.yazmalar.gov.tr>

ÖZGEÇMİŞ

Nisan 1986 doğumlu olan Ahmet AKGÜL, ilk ve orta öğrenimini Tokat'ta tamamlamıştır. 2005 yılında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü kazandı. 2009 yılında bu bölümden mezun oldu. Lisans eğitiminin ardından 2009 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yüksek lisansa başladı. Aralık 2009'da Gaziosmanpaşa Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak çalışmaya başladı. Hâlen Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde Araştırma Görevlisi olarak görevine devam etmektedir.